

Jose Migel Izurieta

«LAZKAO - TXIKI»

IRRIZ

ETA
MAIKOZ

IRRIZ

ETA

MALKOZ

I

SEDOA

Sendoa Argitaldaria

Auspoa Liburutegia

AUSPOA

EUSKALTZAINDIA

AZKUE BIBLIOTEKA

SENDOA ARGITALDARIA

Ugaldetxo auzoa

Tel. (943) 49 35 51 - 49 35 52 - 49 35 53

Fax (943) 49 35 48

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

Jose Migel Iztueta

«LAZKAO - TXIKI»

IRRIZ ETA MALKOZ

I

ANTONIO ZAVALA'ren zuzendaritzapean

SENOA

SENOA ARGITALDARIA
AUSPOA LIBURUTEGIA

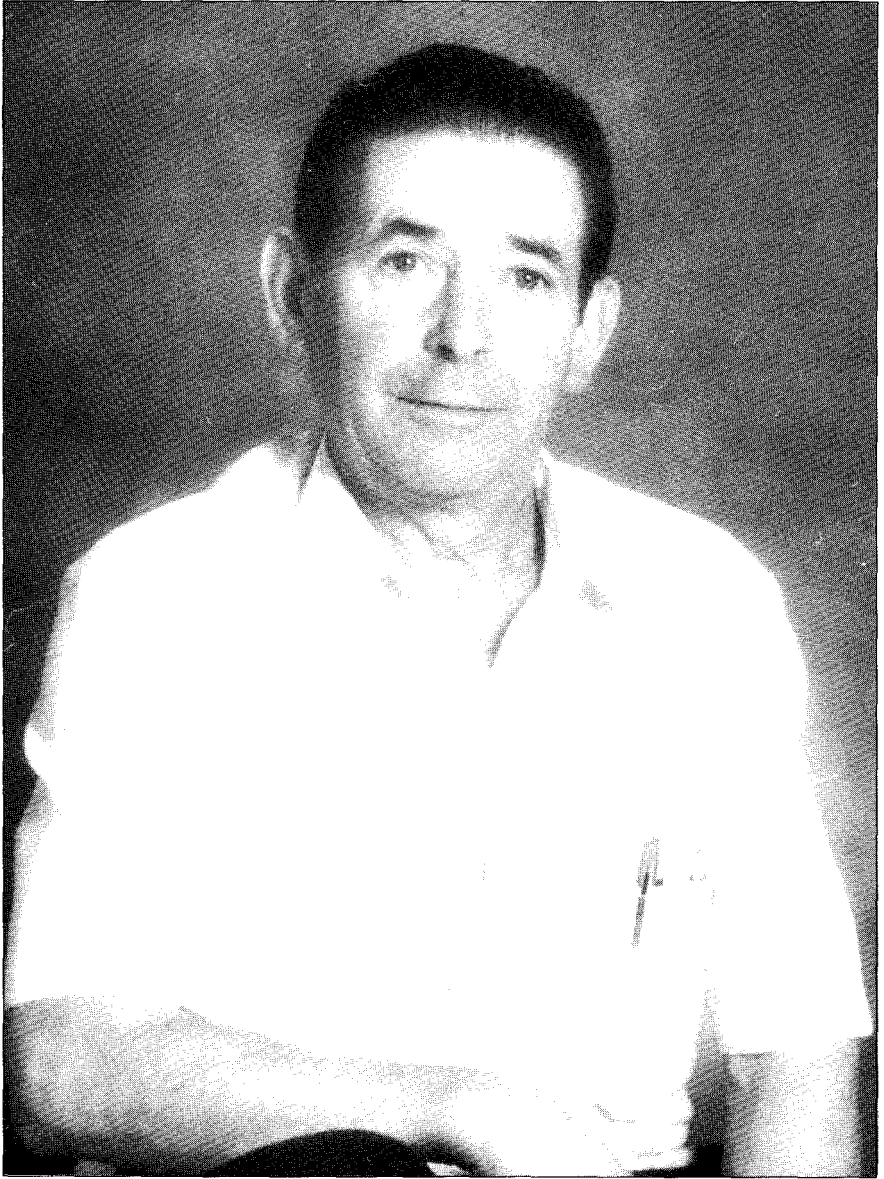

AUSPOA

(1994)

© SENDOA ARGITALDARIA

© Bertsuen gainean Lazkao Txikiren oinordekoak 1994.
Fotokonposizioa eta inprimaketa: ITXAROPENA, S.A., Zarautz
ISBN: 84-89080-09-7
ISBN: Lan osoa: 84-89080-11-9
Legezko Gordailu: S.S. 1.105/94

Jose Migel Iztueta Kortajarena
«Lazkao-Txiki»

ITZAURREA

Nere ezjakintasunak eta idazteko oitura-faltak baiño indar geiago izan du Lazkao-Txikirenganako maitasunak, eta berari zor diodan oore eta esker onak. Pentsamentu ori izan det buruan letra auek idazterakoan, eta bai liburu auek prestatzerakoan ere. Orrela egin ezik, izan ere, ez nintzan gustora geldituko.

Badakit Lazkao-Txikiren izakeraren eta lanaren aurkezpena egitea oso zailla dala. Orregatik, itz labur auetan asmo bakarra izan det: ez Joxe Migelen azterketa edo ikerketa sakon eta mamitsu bat eskeintzea, ori urteen buruan geroak egingo diona baita; baizik-eta gertakizun eta ikuspegi batzuk azaltzea, al dedan erarik errezenean.

Asieratik, nere iritzi bat agertu nai nuke: artista eta jenioak jaiotzetik izaten dirala artista eta jenio, eta Lazkao-Txikirekin ere orixe gertatu zala. Argi ta garbi dago Lazkaoko Abalingo semea oso goiz asi zala munduaren eta bizitzaren izkutuak miatzen eta aztertzen.

Geroago ikusiko degunez, oso gaztetik ikasi zuan gure Joxe Migelek lur ontako gozo-mikatzen berri; emengo pozak eta penak zer diran alegia. Baiña orrek ez du esan nai beraren aurtzaroa oroitzapen gozo ugariz beteta egon etzanik.

Mundu majiko bat izan zan arentzat eskola. Zer zorame-na letrak alkarganatzen asitakoan! Irakurtzen eta idazten oso illabete gutxitan ikasi zuala esan oi zuan.

Bereala asi zan bertsoen letra-jokoak ikasten, itz rimatuak zer ziran kontuan artzen eta bere buruan aurreneko bertsoak asmatzen. Bertsolariei entzutean bai esan ere:

— Neronek ere egingo nikek, ba, ori!

Aurtzaroko oroipenak bultzatzen zuten, neurri aundi batean, aurrak txoramenez maitatzera. Lazkao-Txikik eta

aurtxoak bat egiten zutela esan diteke irrian, begiratuan, iduripenean, mimikan... Bere bizitzako parre gozoenak eta pozgarrienak aiekin egin zituan. Zenbat aldiz ikusi genduan aurtxo-mordoska baten erdian, zapo-aoa zidurien diru-poltsa aietako bat ireki ta aiei txanpon banatzen! Zer galderak! Zer erantzunak! Zer poza Joxe Migelena! Bere parean pasatako aurrik etzuan bein ere utziko kaso egin gabe.

Aurtzaroko oroipen asko kontatzen zituan. Ona oietako bat. Beraren amaren aizpa Olaberriko Otxoetegi baserrian bizi zan. Erri ontan San Juanetan izaten dira festak; eta egun orretan urtero etortzen zan Joxe Migel bazkaltzera, bere gurasoekin batera. Baiña azkar asko konturatu zan mutikoa, urtea joan eta urtea etorri eta beti gauza berak aitatzen zituztela:

— Egun on! Baita zuei ere! Etorri zerate? Belarrak ondo? Eta gariak? Eta artoak?

Urrengo urtean ere berdin, eta Joxe Migelek onela esaten zion bere buruari:

— Obligazioa izango dek. Beti berdin esan bearko dik.

Beste maitasun aundi bat izadia zuan: zelaiak, mendiak, zugaitzak, loreak, txoriak, piztiak... Zaldibiko Gurutzeta baserria ere, aurrean daukan zelai aundi ederrarengatik erosi zuan. An ikusi nuan bein sasiondo batetik birigarroen abesti politak grabatzen.

Baiña txoramen eta gozamen aparta bere txakurrekin zuan. Edozein pertsonarekin bezela itzegiten zuan aiekin. Zenbat kontu esan ere! Bein, zelai eder orren erdian bi txakurrekin geundela, onela esan zidan:

— Orain ikusiko dek zer teatro polita egingo dedan bi txakur auekin.

Ala, berak, Joxe Migelek, bere burua lurrera bota zuan bat-batean, ondoez bat izan balu bezela. Eta bi txakurrak joan eta an jartzen zaizkio, belarri banatan muturra sartuta, buztana ta ankak dardar batean zituztela, beren nagusi mai-teari zer desgrazi gertatu zitzaion jakin nairik bezela.

Askotan, txapela baztar batean izkutatzen zuan, ta bere txakurrei onela esaten zien:

— Orain ere galdu diat, ba, txapela! Nun ote dek?

An asten ziran billa, ara ta onera, batera ta bestera. Baita azkar asko arkitu eta beren nagusiari pozik ekarri ere.

Une zoriontsuak zituan aiek, mundu ontako arazo, burruka eta itxura gezurtiak, une batez beintzat, aztu arazten zizkiotenak.

Joxe Migel betiko markatuta utzi zuana jakintza-gosea izan zan. Bein baiño geiagotan entzun izan nion:

— Naiago nian praile biali baniñuten! Sikira, ikasi egingo nian!

Autodidakta osoa zan. Danak bere kasa ikasten zuana alegia, gauza guziei gora-beera asko emanaz eta liburu asko irakurriz.

Ez da egia, askok ala uste izan arren, Lazkaoko beneditarrak eskolatu eta bertsoarako prestatu edo gertutu zutela. Oso tratu gutxi izan zuan praileekin, eta bertso-kontuetan batere ez.

Laster ikasi zuan lastoa ta alea bereizten. Amasei urte-ekin ere, goitik beera irakurri eta ausnartzen omen zituan Orixeren eta Lizardiren lanak. Xalbadorren *Odolaren mintzoa* eman nionean, artu liburua, zakurra ezurra arrapatzen duanean bezela txoko batera joan, bi edo iru orrialde irakurri ondoren etorri eta onela esan zuan:

— Au irakurri ta gero, guk zer idatzi bear diagu?

Garai berdintsuan argitaratu ziran Uztapideren *Lengo egunak gogoan* eta *Sasoia joan da gero*. Lazkao-Txiki zearo arritu zan Uztapidek nolatan ainbeste eta ain ondo idatzi zezakean. Onela entzun nion:

— Manueli esaiok len karta bat idazteko etzala kapaz, eta orain ez dala geldituko idazten!

Ortaz enteratu zanean, Uztapideren parrak! Ikusten denez, bertso-saioren baterako erantzunen bat eman bear zanean-edo, Manuelek onela esaten zion beti Joxe Migeli:

— Bi letra idatzi bearko dituk, ba!

Bai onek zintzo asko agindu ori bete ere. Orregatik arri-tzen zan gero Uztapide zarrak orrenbeste idaztearekin.

Beste bein, Gurutzeta baserriko zelai aundian geundela, onela esan zuan Lazkao-Txikik:

— Esaiok Manueli egun batean onera etorri bear duala eizera. Nik zelaian jareingo diet galeper batzuei, gero berak botatzeko.

Lagun zaarraren gaixoaldiaren egun luzeak nolabait ere alaitu egin nai alegia.

Lazkao-Txikiri askotan esaten genion:

— Libururen bat noiz idatzi bear dek?

— Bai... Bai... —esaten zuan.

Baiña batean, guk ondo ulertzeko moduan, onela erantzun zigun:

— Liburua zertarako? Gero zuek ezin saldurik ibiltzeko?

Joxe Migelek oso lan ezberdiñak probatu zituan. Jaiote-txean, oso gazterik asita, sortaka eraman bear izaten zuan ganadu-jana ikullura. Igeltserotzan gero. Urrena, Lazkaoko *Fundiciones Arriarán* izenekoan. Pentsu saltzen ere bai...

Saltzaille bezela etzuan balio, ordea. Ortan ere fiñegia izan eta geiegi pentsatzen zuan. Onela zion:

— Nik lagun orri pentsua saldu? Lagun geralako erosiko zidak. Baiña orain oilloak puri-purian arraultzak jartzen; eta, pentsua aldatuta, jartzeari utzi egingo ziotek, edo gutxi-tu beintzat...

Gero, leen esan bezela, Zaldibiko Gurutzeta baserria erosi zuan. Au bai izan zala arentzat amets aundi bat egi biurtzea. Antxe zeukan bere poza eta txoramena, batik-bat

ederki kostata bada ere ordaintzen bukatu zuanean. Onra aunditzat zeukan baserri baten jabe izatea.

Andik aurrera etapa berri bat asi zuan, ordurarte eziñezkoa izan zitzaiona: baserria berritu, teillatutik asita. Gero, barruak, sukaldea ta logelak, oe guztiak dotore jantzita. Zer ilusioekin eramaten zituan bere lagunak ikustera! Baiña oso egun gutxi izan zituan bere artaz gozatzeko. Destino tristeak bereala eraman zuan betiko.

Gurutzeta baserriarekin izan zituan zorion eta poz oietaz aparte, bere bizitzan egun asko izan zituan ibillaldiak egiteko artuak. Aren zoramena eizeko egunetan! Aralar mendiko San Migela sarritan joaten zan. Ume bat zapata berriekin bezin pozik etorri zan gurekin batera Madrilla, Andaluzira, Galizira eta abarrera.

Ibillaldi auetako batean, Joxe Migelek tresna txiki bat eraman zuan berekin: *altímetro* edo altura neurtzekoa. Asi gera goraka egazkiñean eta, berreun metrora-edo markatu zuanean, an gelditu zaio aparatua. Deitu dio azafatari:

— *Oiga, señorita. El altímetro no me marca más que doscientos metros de altura. Se me ha parado. ¿A qué altura vamos ahora?*

— *Pues iremos a nueve mil metros.*

Olaxe gozatzen zuan gure Joxe Migelek. Andaluzira irixitakoan, berriz, kastañuelak bere beatzetan jarri zituan; eta, belarri ona eta arreta baitzeuzkan, bai azkar asko jotzen ikasi ere.

Bada, ordea, beste alderdi illun eta tristea Joxe Migelen bizitzan, aitatu gabe ezin utzi ditekena.

Beraz, suerte txarrekoa zala esan oi zuan. Asko sufritzen zuan, izan ere. Sarritan, erreta ez, kiskalita ikusi oi genduan. Bertso-zati auek asko argituko dute esaten ari gerana:

Erdi galdurik ibiltzen nintzan
umezurtz baten moduan,

Jaungoikoari galdetzen nion
zergatik egin ninduan.

Beste au:

Neke azpian ibilia naiz
gazte denbora guzian.

Baita onako au ere:

Beste aur batek izan ote du
olako bizi tristerik?
Iru bat urte pasa nituen
pasatu gabe goserik.

Aspertuta edo nazkatuta egoten zan sarritan bere bertso-lanarekin. Bein baiño geiagotan entzun izan genion:

— Ez ote zaidak loteria edo kinielarik tokatuko, emendik urrutira, iñork ezagutuko ez nauen tokira, alde egiteko? Naiago nian emen jaio izan banintz!

Bertsolariaren bizitza gogorra eta astuna dala ederki adierazten digu bertso onen bidez:

Bertsolaritza gauza alai bat
dalakoan asko daude,
gauzak bestela sinistatzea
da guztiontzako obe.
Naiz umore txar, naiz miñez izan,
naiz kantatzeko ez trebe,
amaika aldiz abitzen gera
umore askorik gabe.

Beste zati bat:

Nere amatxo maitea il da
andikan bost egunera,
negarra egin eta kantari
juan nintzan erri batera.

Bertsolaritzaren gaillurrean betirako eta urrezko letretan idatzita geldituko dan izena da Lazkao-Txikirena.

Aren bertsogintza esan nai aberatsekoa izan da; umilla, serbitzala eta bai didaktikoa ere, bere miñik gabeko piparra-rekin.

Ez da iñola ere egia, norbaitek esan duan bezela, aldaketarik etzuala maite. Aize berriak ere pozik artzen zituan arek, euskera geiago itzegin eta obetzeko baldin baziran. Baita ere euskaldunak batutzeko edo-ta indar geiago artzeko.

Batasuna zuan arek bere elburu nagusia, alkar artu eta erria altxatzeko. Burutapen sakonak arenak; ez axalekoak. Biotza zulatzen zioten kezka askotan agertu zizkigun:

— Euskera salbatuko ote da? Gero eta geiago eta obeago itzegingo al degu? Batuko al gera euskaldunak?

Ara bertso-zati ontan zer dion:

Ainbat partidu, ainbeste zati,
egin zagun esamiña:
bat bear eta danak banaka,
orrek ematen du miña.

Orretzaz gaiñera, zer geiago esan dezakegu Lazkao-Txikiri buruz? Gauza asko esan dira ura zer zan adierazi nairik: maisuen maisu; antzekorik berriz sortuko ez dana; bertsolari, txiolari; bertsolarien munduan aundietan aundia; izar misteriooa; aundia zala ez jakitea aren aunditasuna; miñik gabeko pipar bizia; ogeigarren gizaldiko Fernando Amezketarra; fintasuna eta gordinkeria berezi oi zituan marra; gizon aundien burua eta aurtxoan biotza; negar egiten zuan komikoa; gizaldi bat betetzeko moduko bertsolari aparta; eta geroak esango dituanak.

Oiek danak alderdiren bat argitzen digutenak; baiña bat ere ez aren osotasuna eskeintzen diguna.

Nere esker ona agertu nai diet liburu onen gaiak biltzen alegindu diran guztiei. Naiz eta leendik gauza asko eskuratu eta ongi gordeak genituan, danon laguntza gabe etziran liburu auek ain mardul, dotore eta aberats agertuko. Adiskide on oien izenak liburuen barruan ikusiko ditu irakurleak.

Itzaurre ontan aitatzea luzeegia litzake, eta utsegite asko egiteko arriskua ere berekin izango luke.

Ulert erreza danez, Lazkao-Txikiren bertso, gertaera, ateraldi eta txiste guziak, aren berrogei urteko euskeraren aldeko lanak alegia, ez daude bi liburu auetan. Olako beste asko beariko lirake, aren guziak sartzeko. Oraindik ere nun eta zer eskuratu eukiko du, noski, artan saiatu nai duanak.

Azkenean, lerro auei bukaera emateko, agur bero eta luze bat bialdu nai genioke zeruraiño bertsolari fin, sentikor eta erromantiko orri; izarren artean oltzadurarik gabe gaur ere bertso-jaialdiren batean kantuan ariko dan orri.

Eta zuk bialdu iguzu txorien txorrotxioetan zure oraingo doiñu eta bertsoen oiartzuna, mundu triste ontan apur bat bederen alaitu gaitezen.

Joakin Berasategi

BIZITZAREN ARGIBIDEAK

BIZITZAREN EGUN BEREZIAK

Aur eta gazte-denbora

1926-IX-15: Lazkao errian, Lazkaomendi auzoan, eta Abaliñe baserrian, mundu ontara dator Jose Migel Iztueta Kortajarena, *Lazkao-Txiki* bertsolaria izango zana.

Gurasoen izenak: Felipe eta Maria Inazia; eta zazpi senide izan ziran, gure Joxe Migel azken aurrekoa izanik.

1934: zortzi urterekin asten da eskolan, Lazkaomendin bertan, ikasketa guziak euskeraz egiñez, gerra aurre artan.

1936: Anai arteko guda. Gogoan izaten zuan Joxe Migelek nola ikusi zituan reketek-eta Naparrotik Lazkao aldera sartzen.

Urrena, Lazkaoako eskolara joaten asi zan. Baiña an erdera nagusi.

Bitartean, etxeko lanetan lagundu. Onela esan esaten zuan berak bein baiño geiagotan:

— Gure etxeko saillak aldapatsuak dira, eta makiña bat ler gaizto egin bear izan nituan, ganau-janak sortaka igoz, nik sorta aundirik ez nuan eramango baiña.

1947-an bete zituan soldaduskara joateko urteak. Afrikara joan bearra izan zuan, bi urterako gaiñera. Morrontza ori asi eta bukatu zituan urte eta egunak ez dakizkigu, zeatz esateko. Baiña aren garai artako bi argazki badira, tokia eta eguna esaten dutenak gaiñera: Tetuan, 1948-III-20; eta Tetuan, 1948-XI.

Lana

1943 urtean-edo, amazazpi urterekin alegia, kalean asten da lanean, igeltserotzan, Lazkaon bertan.

Seguridad Social dalakoaren agirietan irakurtzen danez, 1946-VII-1-tik 1947-VIII-28-ra Oiarbide Urteaga nagusiarekin lan egiten du, igeltserotzan jarraituz.

1957-XI-4-etik 1958-VI-28-ra, Jose Antonio Intxausti Tolosarekin lan egiten du, igeltserotzan nagusi onekin ere.

1958-VI-29-an, Lazkaoko *Fundiciones Arriarán* lantokian asten da lanean; eta 1967-VI-30-an andikan irten.

1964-an, Iruñako *Cometa* etxeko pentsuak saltzen asten da.

1967-VI-30-ean, *Fundiciones Arriarán* dalako ortan *baja* ematen du.

1967-VII-1-ean, leengo lantokitik atera zan biaramonean alegia, *Cometa* etxearen izenean ageri da *Seguridad Social* dalakoan. Andik aurrera pentsuak saltzera erabat saiaturiko zan.

1973-I-15-ean, pentsu saltzeari uzten dio.

1973-V-3-an, Zaldibiko Gurutzeta baserria erdibana erosten dute Lazkao-Txikik eta Beasaingo Sebastian Sarasolak, eta txerri eta ganadu azitzen asi.

1986-VI-6-an, bere sozio orri beraren partea erosten dio, Gurutzeta baserriaren jabe bakarra bihurturik.

Bertsolaria

1936-V: bederatzi urterekin entzuten ditu leendabiziko aldiz bertsolariak, Uztapide eta Zepai ain zuzen, Lazkaomendira bertsotara etorriak.

Jende aurrean Legorretan kantatu zuan leenengoz, bal-koi batetik, Korpus egun batean.

Amazazpi urterekin, Saiburu eta Basarrirekin kantatu zuan, Lazkaoko San Prudentzio ermita ondoan.

Soldaduskatik etorri ondoren, 1950 urtean, Tolosan bertsolari gazteentzat antolatutako txapelketa batean, leenengo saria irabazten du.

1962 urtean, Euskal-Erriko bertsolari-txapelketa nagusia jokatzeko da. Beasaingo saioan, 1962-IX-30-ean, Lazkao-Txikik txapela. Baita Eibarko azken aurrekoan ere, 1962-XI-11-n. Gipuzkoako azken saioan, Ernanin, 1962-XII-9-an, bigarren gelditu zan, Mitxelenaren ondotik. Euskal-Erri osoko finalean, 1962-XII-30-ean, Uztapide, Basarri eta Xalbadorren ondotik gelditzen da.

Urrengo bertsolari-txapelketan, Tolosan, 1964-XII-13-an, Gipuzkoako txapela berak irabazten du; eta Donostiko finalean, 1965-I-1-ean, Euskal-Erri osoko bigarren gertatzen da, Uztapideren ondotik.

1967-VI-11-an, Donostian, Euskal-Erri guziko azken saioan, laugarren gelditzen da, Uztapide, Xalbador eta Lopategiren ondotik.

1976-I-25-ean, omenaldia egiten zaio Donostian, jendetza aundia bildurik, lau millatik gora, naiz eta egun artan elurak bide asko itxi.

Beste zenbait omenaldi ere eskeintzen zaizkio an eta emen: Lazkaomendin, Zegaman (1979-XI-11), Oñatin (1985-IV-27), Zestoan...

1991-IX-15, irurogei ta bost urte betetzen zituan egunean, zaar-saria artzen ere asi zan egunean ain zuzen, omenaldia egiten diote Beasañen.

1993-I-24-an, Aita Santiago Onaindia eta Alfontso Irigoienen omenaldian, jende aurreko bere azken bertsoa kantatzen du.

Eriotza

Biamamonean, 1993-I-25-an, Donostiko Poliklinikara dijoa, biotz-operazio bat egitera. Lo artu arazi bai, baiña ez da geiago esnatzen, koman sartuta.

1993-IV-3-an, azken arnasa ematen du.

Biamamonean, beraren illetak Lazkaoko parrokian, Euskal-Erri guziko bertso-zale jendea azken agurra ematera etorria zalarik.

NERE ARGIBIDE BATZUK

Bere bizitzari buruz argibide jakingarri auek Lazkao-Txikik emanak dira noizbait eta nunbait; eta ez dakigun lagunen batek magnetofonoz grabatuak.

ABALIÑE

Asieran Iztueta esaten zidaten geienak; abizena. Baiña gero Ataungo batek jarri zuala-edo. Baiña olaxe: kolpean azaldu zan da *bueno*: Lazkao-Txiki. Neri berdin dit. Orregatik, ez aunditu ta ez txikitu: izenagatik.

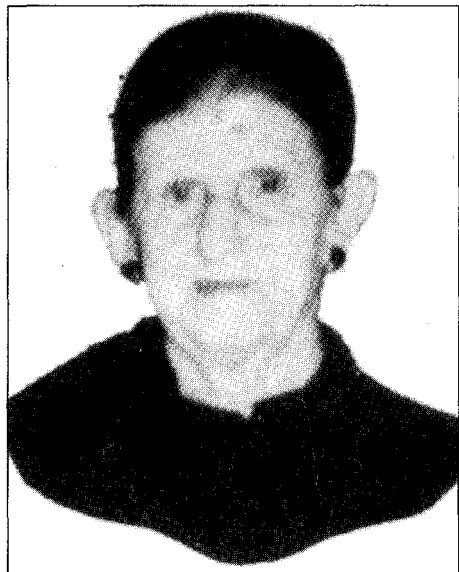
Lazkaomendi auzoa da au
eta Lazkao erria,
eta kantari asi naizena
Abaliñe baserria.
Zu izan ziñan nere sortetxe,
babesa eta tokia,
palazio bat etzera baiña
neretzat berdingabia.

Ni 1926-garren urtean eta iraillaren 15-ean jaio nintzan, baserri ontan. Abaliñea du izena, eta Lazkaoko etxerik goienekoa da.

Zazpi senide giñan. Bi anai bizi gera: gazteena eta ni. Ni, gazteenaren aurrekoa.

ESKOLA

Zortzi urtetan asi nintzan eskolan. Or bean dago auzoko eskola, diputazioak edo aldundiak gerra aurreko urteetan egiña.

MARIA INAZIA KORTAJARENA MUJIKA.

Lazkao-Txikiren gurasoak.

"Bainan esatezkeru
gauza garbi dana,
maisurikan onenak
aita eta ama".

FELIPE IZTUETA SASIAIN.

Dana euskeraz ikasi genduan. Bai. Asi irakurtzen da idazten-da, dana euskeraz. Au zan, euskerari indar pixka bat emateko ba, errepublika-garaian egindako ikastola. Ba, or ibili giñan gero.

Bi aldiz eraman giñuzen Donostira gerra aurretik. Autobusik ez genduan bein ere ikusi. Nola, ba, emen jaio ta orre-ra, auzo-eskola ortara bertara joanda? Maestra genduan neska-mutillentzat eta onela esan zigun:

— Mareatzen dana ez da joango, egun guzian gaizki ibiliko da ta!

Eguna zabaldu baiño leen jeikita ibili giñan. Gero, beste baserri ortara joan emen aldamenekoa eta biok. Baiña orkoa lo artean. Gu erritan. Gero joan giñan eskolara bildu bear genduan danok, auzo guzikoak.

Eta ez digu, ba, ango batek esaten, gizon batek edo mutil batek, gu baiño zaarragoa beintzat, autobusa joana zala? Gu negarrez danok, orri aitzeki ematen, beti lo egon zalako. Ala ere, azkenean, gezurra esan zigula eta azaldu zan autobusa.

Sartu giñan eta, abitu giñanean, aldamenean sagar batzuk zeuden. *Mikote-sagarrak* esaten genien, mokoxoak edo mokoteak ziran eta. Bein autobusean igo gabekoari efeko geiago egiten dio-ta, neri iruditu zitzaidan arbolak atzera zijoazela, gu aurrera joan ala.

Nere artean esan nuan: “Arbolak ezin leizkek atzera joan eta mareatu nauk. Baiña maestrak ez dik jakingo!”

Nik Donostira joan nai nuan. Arbolak atzera, etxeak ere atzera, danak ola ikusten nituan.

Ala, Itsasondotik aurrera abitu giñanean, ibaia ikusi nuan eta maestrari galdetu nion:

— Au al da itxasoa?

Guk emen ez baigenduan ibairik ere bein ere ikusi.

Ola joan giñan Donostira, eta arrituta, itxasoa ikusi genduan.

Abaliñe

Eraman giñuzten gero Igeldora funikularrean. Geroztik ez dakit nun dagoan ere; ez det geroztik ikusi. Eta nik emen aldameneko lagunari esaten nion:

— Au igotzen dek aldapan, e? Gure etxerako ere olakoxe tren a ona uke!

An gero zer zoramena erabili genduan!

Eta gero, nola iru urtean gerra ibili zan, kalean asi giñan eskolan. Onera etzan andereñorik etorri. Donostitik etorritakoa zan leen egon zana.

Orain euskera ikasten jende guztia ari da. Baiña guri *aldeano* eta *casero* esaten ziguten, itzegiten gendualako.

SOLDADUSKA

Amazazpi urterekin, kalean asi nintzan lanean, pare bat kontratistarekin. Gero, berriz, pentsua saltzen ibili nintzan.

Bien bitartean, soldaduska egin nuan, bi urtez, Afrikan.

Soldaduskan ez dakit, ba, nik... Nola esango dizut? Tallara aillegatu nintzan, eta batek esan zidan:

— Talla orrekin joan bear al dek soldadu?

— Onekin joan bear ko diat, besterik etzeukeat eta —erantzun nion.

Oraindik gogoan daukat, soldaduskako buzoarekin nola etorri nintzan. Bigoteak ekarri nituan. Orretarako, tenienteak esan zigun, kabo egin giñanean:

— Bigoteak utzi bear ko dituk, ba, Iztueta? —apelliduez esaten zidaten, ba.

Bigoteak utzi bear ko nituala eta orduantxe, ba, juxtu-juxtu bigoteak ateratzen. Etziran bereala atera, eta lizenziatzeko baneuzkan ia.

Arreba zanak esan zidan bigoteekin etorri nintzanean:

— Bigote oiek moztu bear ko dituk, motell! Emen ez dek oso ondo ematen oiekin!

Ala, zortzi egunean erabili nituan, eta gero moztu egin nituan; kendu nituan.

Geienen antzera, nik ere badet soldaduskako pasadizorik kontatzeko.

Bein batean, beintzat, an artilleria kostan genduken. Cabo Negro izena zuan mendigain bat zan. Itxasora begira genduzken lau kañoi; eta errira —Ticon de Medik— Tetuandik amairu kilometro edo ola dago.

Aruntza jesten giñan. An zeuden taberna batzuk, eta lagunartea an egiten genduan. Bein, beintzat, lau erdaldun eta bi euskaldun batera jetxi giñan, erdaldunak ere gurekin zebiltzan eta.

Sartu gera denda batean. Orduko moda zan dana erlojua. An merkeagoak zeudela-ta, emendik ere danak esaten zuten:

— Ekarri erlojuak guri!

Asi gera begira. Moro baten denda zan eta, eskaparate eta mostradore bezela, dana bat egiten zuan. Gu, bi euskaldunak, asi gera euskeraz alkarri:

— Orroko erloju ori polita dek, e?

— Baiña i: garesti samarra ez al dek?

Ta mostradorearen barrundik moro aundi batek, oraindik gogoan daukat, bi txilaba zurirekin:

— Ez galesti izan. Pezeta bosteun balio.

Gu arrituta berari begira. Nik galdetu nion:

— Zuk nun ikasi zenduan euskeraz?

Eta arek:

— Ni gerran ibili, Francorekin, Bizkai eta Gipuzkoan, ta an ikasi euskeraz.

Erdaldunak, gurekin ziranak, guri begira arrituta. Eta berriz ere beste iruren bat itz-edo, eta ola aritu giñan. Pixka

bat gutxiago agindu genion; baiña orain ez naiz gogoratzen erlojuak zenbat pagatu genituan.

Gero, bai al dakizu, kuartelera joan giñanean, zer esan zuten erdaldun aiek? Ez dakit nungoak ziran: Salamanka, Leon edo orkoak. Esan zuten:

— *Estos vascos hablan perfectamente en árabe.*

Bueno, amar arte beintzat kontatzen ikasi nuan. Orain ere aritzen naiz, emen erloju saltzen eta ibiltzen dira moro batzuk, eta oiekin. Etzait aztu dana, baiña len geiago nekian. Ola da: *uaja, yust, leta, jarba, jamsa, seta, seba*; eta *zortzi* akordatzen naiz *tximini* esaten zigutela. Tximinirekin akordatzen naiz ortik.

BERTSOTAN

Ni bertsotan amalau bat urterekin asi nintzan. Ola, eliza aurretan-eta, egiten genituan antzerki txikiak. Andereño-eta prestatzen zituzten. Eta artean zera batetik bestera.

Bertsotarako zaletasunaren galdera, berriz, len ere askotan egin didate. Or argazki batean dagoan gure anai zarrak-eta, gazteak orduan, auzo ontakoak, bertsolariak ekarri zituzten. Gerra asi baiño leen, urte artako maiatzan izan zan, emen festak garai ortan egiten dira eta. Maiatzaren 6-garrenean, *San Juan de Porta Latina* izan bear du, inprenta-koen Zaindaria.

Orduko bertsolariak Zepai eta Uztapide izan ziran, biak zanak orain. Aiei entzuten, zoratzen egon nintzan. Nola esaten zituzten gauzak! Nola bukaera berdiñetan egiten zuten!

Gero, ba, soldaduskara joan baiño leen, amazapí urte-tan, nik ez nuan nai, baiña Basarrirekin atera arazi niñuten, zeran: Lazkaon, festetan. Badakizu: ni bildurtu egiten nintzan. Ume bat oraindik, ba. Baiña, ala ere, naiko poliki uste det aritu nintzala. Garai ortan dana barkatzen da, gaztea zeralako.

Orduan inork etzuan gairik jartzen. Bertsolariak berak asmatzen zuan. Erri batera joaten zanean, norbaitek esaten zion:

— Emen au eta ori pasatzen dek. Ori olakoa dek, eta ura alakoa.

Eta norbait beti izaten zan errian, aitzekia bota eta aren kontura parre egiteko. Ortarako nik beti edukitzen nuan kezka:

— Ez al da asarretuko?

Lenago, bertsotan asi eta sarritan, badakizu, alkarri gaizki esan ere bai; al zan aundienak bota. Ori, ba, pixka bat ondo dago; baiña geiegi ez. Azkenerako, gaizki esaten duana, bera gelditzen da gaizki.

Gai-kontutan aldatu gerala orduan egiten zanetik onera? Batzuek baietz diote, eta besteak ezetz. Baiña gu kantatzen asi giñan garai artan, gaur esaten diran gauza asko etzegoan esaterik. Nola Franco bizi zan... Gaur bategatik eta bestegatik politikan itzegin diteke. Baiña orduan ezta...

Gaiñera, gaiak jartzen asi ziranean, jarri bear zituztenei galdetzen zieten ea zer izango zan gaia, gutxi gora-beera. Askotan gezurra esan bear: beti festagatik aritzen giñala eta...

Egonda nago kastigatuta zortzi illabetez, orain aztuta nengoan baiña. Francoren billoba bazan, ba, errege-familiko batekin ezkondu. Orain uste det berezi edo apartatu dirala berriz. Fameli-esperantzan ezkondu zala esaten zuten, eta guri gai bat jarri Azpeitin: ni ere ezkondu nintzala; baiña, ezkondu eta ez dakit zenbat denborara, famelia izan genduala. Orduantxe parean tokatu eta nik esan nuan, ba, ori emen eta Madrillen ere pasatzen zala.

Andik laster Zarautza joan nintzan bertsoak kantatzera. Zinean edo ez dakit nun giñan. Danok igo giñan goiko oltzadura ortara eta orduan esan zidaten ez neukala kantatzerik; kastigatuta nengoala: *“Por orden del señor gobernador, por insulto a la nieta de Su Excelencia el Jefe del Estado”*.

Ortaz ez nintzan gogoratzen, baiña zortzi illabetean egon nintzan kantatzea galerazita. Eta onera etortzen ziran guardia-zibillak. Multa bat gainera, iru milla pezetakoa, garai artan.

Gero ez dakit, ba, nik zer izango dan; baiña asieran afizioa da bertsolaritza. Derrigorrezko gauzatik ez da ezer ere ondo ateratzen. Aurrena afizioa da; zaletasun aundia bertso-tara. Gero, azkenerako obligazioa; lana.

Askok uste dute bertsotan oitu egiten dala, erri baten aurrean. Baiña ez da bein ere oitzen. Ni askotan egoten naiz pentsatzen; eta zenbat eta jaialdi geiagotan eta zenbat eta geiago ibiltzen zeran, uste det kezka geiago gelditzen dala.

Bein ola, zera, txiste eta zelebren asi, eta gero jendeak ala artzen zaitu, askotan beatza eman eta besoa artzen du eta.

Baiña neri drama gustatzen zait. Bai pelikuletan eta bai bertsotarako gaietan ere. Nik serioa naiago det kasi. Esate baterako, ba, gauza illun bat. Baiña nik orain olakorik botako banu, erriak esango luke:

— Ez; Lazkao-Txiki ez dek ori.

OMENALDI ETA SARIKETAK

Izugarri jende izan zan. Lau milla edo geiago esaten aritu ziran. Baiña asko gelditu ziran etorri eziñik. Kosta aldean beintzat elur asko egin zuan. Bizkai aldetik-eta esan zuten, sarrerak zituzten asko etzirala etorri.

Nik, 1950 eta 1960 urteko bertsolari gazteen txapelketan leenengo saria irabazi nuan.

1962-ko Gipuzkoako bertsolari-txapelketan, bigarren saria.

1964-ko Gipuzkoako bertsolari-txapelketan, lenengo saria; eta txapelketa nagusian, bigarrena.

1980 urtetik atzera ez naiz joan. Esan nuan: “Ni emendik atzera zertara? Ainbeste gazte badago... Txapelketetan

une estuak pasatzen... Irabazi gutxi eta galtzeko besterik ez detala uste det nik ia lan ortan”.

DANTZA

Dantza ere gustatu zait eta gaztetan egin nuan zerbait. Eta oraindik ere, iñoiz ola, afalondo, lagunarte edo eztaietako bazkalondoren batean egiten det. Elduta ere bai, baiña suelta oso polita da neretzako. An ikusten baita ondoen abildadea.

Eldutako dantza egiten, berriz, askotan euki nuan olako lotsa bat. Nola txiki samarra naizen eta ez naizen aurpegi parera batzuekin irixten, an eukitzen nuan begirune pixka bat jendeak zer esango ote zuan. Pentsatzen nuan: “Zeiñek naiko dik nerekin, orren gizon txikia?” Konplejo ori izan det beti. Ez naiz izan ausarta, orain esaten dan bezela.

Ori ere, alde batera, gauza polita: ezkondu eta seme-alabak izatea. Baiña gero, batzuetan ez dira damutzen, baiña beste batzuetan bai. Ezkondutako danak ez dakit egongo diran pozik. Ez det uste.

EGUNEROKO BIZIMODUA

Nere eguneroko bizimodua ola izaten da: bertsoara joaten ez naizenean, baserrian.

Otorduak, geienak kanpoan egiten ditut. Bazkaldu ere Beasaiñen egiten det. Afaldu ere geienetan kanpoan, beti or nabil batera eta bestera eta...

Ezkondu banintz zer izango nintzan egoten naiz pentsatzen. Ainbeste gautan kanpoan, morroi bat ekarri bearko nukela andrearentzako. Bestela, aspertuko litzakela. Ori ere askotan pentsatzen det.

Bakarrik eta bi txakur. Batzuetan bost bei edo sei eukitzen ditut. Mula bat ere bai, lerarekin eta olako lanak egiteko.

Gurutzeta baserria aidetik artua.

Gurutzeta baserria.

Baserriko lana polita da; baiña bolara ontan etekin gutxi du. Esnea merke, aragia merke... Nik ekartzen ditut ganaduak Santandertik, geienetan Torrelavegatik; eta umea egingakoan saldu. Baiña erosi bear duanak, baldin baleuka poz pixka bat geixeago eta errezago salduko balitz...

Ni astero ez naiz joaten ferira Ordizira. Baiña eguerdiantan, beste ango lanak bukatzen ditudanean, beti egiten det buelta bat, batez ere zerbait saltzeko baldin badaukat, edo erosteko. Joan egin bear da, dana ikusi eta gauzak zer egingen duten jakitera. Lagunartean ere, badakizu, komentario batzuk egin eta baxo erdi batzuk edan. Ori izaten da periko jira. Olakoxe egun batzuekin, pena guziez azten zera.

Eizeko afizioa ere badet pixka bat. Bi txakur badauzkat eta ibiltzen naiz.

Bestela, eizetik kanpo, pelota-partidu batzuk ikusi. Aizkol-apustua ere gustatzen zait. Baiña fubola ez. Ori ez det ulertzen.

Loteri bat edo olako zerbait tokatuko balitzait, nik uste det bazterrak eta kanpo-aldeak ikusten pasatuko nukela emendik atzerako denbora guzia.

Ni alaia? Etzazula pentsa. Mattinengatik bein bertso batean esan nuan nik: arek penak gorde egingen zituala, eta umore oneko gauzak esan.

Ori ez da izaten kanpotik ageri dan bezela. Azaletik ez da ikusten pertsona baten izakera. Barruan izan litezke kekak. Erderaz esaten da, negar ez egiteagatik, parre asko egingen dala. Oiek askotan pasatzen dira bizimodu ontan.

Ni sortu nintzan tontor polit au
nola ez nezake maite?

Beste paraje politagorik
iñun danik ez det uste.

Orain zartuta arkitutzen naiz
lenago izana gazte,
tontor maite au ikusi nai det
al dezakedan bitarte.

ALKARRIZKETA

I

Onako alkarrizketa gogoangarri au egin zion Iñaki Murua bertsolariak Lazkao-Txikiri, 1992 urteko ekainean(1).

Iñaki Muruak.– Zuk zeure burua nola ikusten dezu?

Lazkao-Txikik.– Ispilluan.

I. M.– Eta?

Laz.– Zer esango dek? Norberak ez dik jakiten bera nor dan sekula. Ik ez al dek aditu Pedro Mari Otañoren esaldi bat?

Naiz jaio izan erri txikian,
naiz jaio mendiko bordan,
munduko gizon azkarrena da
dakiena bera nor dan.

Ori, ba, aldamenak esan bear dik.

I. M.– Bildurra zuk nola ikusten dezu? Zer irudi egingo zenduke? Zeri diozu bildurra?

Laz.– Bildur-klase asko izaten dituk: kastigu baten bildurra, norekin utsegingo dedan bildurra; bizimodua nola aterako ote deken edo nola eramango ote deken, bildurra...

I. M.– Oien danen bildurrez bizi izan al zera zu?

Laz.– Bai; bildur oiek danak izan dizkiat nik. Naiko etsikoia izan nauk, *pesimista*. Beti gerokoaren kezketan. Lantotza...

---

(1) Ondoren, *Goierritarra* aldizkarian agertu zan. Baiña batetik *fonetismoak* errespetatuz, eta bestetik euskera batura urbilduz. Guk liburu ontan darabilkigun euskeraz ezarri degu, liburu berean bi izkunza-motak ondo ematen ez dutelakoan.

kietan ere beti zintzilik ibili izan nauk ni geienetan eta... Bil-
durra dek ori ere. Eta beste bildurra badakik: emendik
aurrera izango deguna.

I. M.– Zuk bizitzan ainbeste gauza egin dituzu. Egindako
eta egin gabeko zeren damu zera? Bai al dezu ezeren damu-
rik?

Laz.– Gauza askorena. Egin gabe utzitako gauza onak,
damua...

I. M.– Egindakoekin konforme al zera?

Laz.– Ez; danekin ez. Egindako astakeri aiek eta eginda-
ko juergak... Pentsatzen jarri eta bein beste lagun aundi
batek esan zuana: “Bizitzaren erdia pasatu diagu osasuna
galtzen, eta orain ura billatu eziñik”. Ori pena izatekoa dek,
baiña orain beituta; leen beituta ez.

I. M.– Ori izan ez balitz, ibiliko al ziñan oinbeste bertso-
tan?

Laz.– Bai; ola ibiltzeko, ori ere izan egin bear. Ibiltzeak
berak ekartzen duana. Askotan geure kulpa ere bada, ordea.

I. M.– Baiña, ola artu ezik, bertsolaritza ez al da astuna?

Laz.– Bai; eta leen astunagoa gaiñera. Egun osoa bertso-
tan pasa, eta gero gau osoa igual. Ori gure aurrekoak orain-
dik geiago. Askotan, urrenge eguneko bertsotaz aztu. Urren-
go egunekoia izan inportanteagoa, eta bezperan ondatu; eta
gero, urrengean, nolabait ibili. Oraingo bertsotea errezagoa
da, osasunari kaso egite aldetik.

I. M.– Konformidade aldetik?

Laz.– Bein ere ez dek konforme gelditzen bat, bata dala,
bestea dala. Batzuetan gaiei eman izan zaiek errua, bertsola-
riek izanda. Leengo bertsolaritzaren gogortasun ori Uztapi-
dek pasa zuan geien. Osasun onekoa izan, eta besteak oera
joan eta ura oraindik bertsoetan, ura ere naiko gazterik onda-
tu zan baiña. Gauean lagun asko izaten da, baiña momentu-
ko laguna. Goizean jaikitakoan, ez da aurreko eguneko
laguntasunik izaten.

I. M.– Zuk izan al dezu dudarik: “neri parrez ala neri entzundakoei ari dira parrez?”

Laz.– Orretan naiko seguru ibili naiz. Askotan, nik leen esandakoa gogoratu eta, ni ikustean, parrez asi ere bai, e? Bein bertsolari baten aitak, berak bertsoa kantatu eta berak parre egiten zuan, eta semeak-eta esan zioten: “Aita, etzaitte ola ibili. Danak zuri ari dira parre egiten”. Eta berak: “Bai: oiek danak neri parrez ari dituk, baiña nik bakarrik egiten ziet parre oiei danei”.

I. M.– Zu etzera izan zurikeri-zalea?

Laz.– Ez; ori ez. Nik, bein frenoak askatzen baditut, edozeini edozer gauza esango zioat, bestela igual egongo nauk bildurrez atrebitu arte baiña. Gaiñera, aserretu egiten neok. Aurrean zurikerian eta bera aldegingindakoan ikaragarriak esaten beragatik, ori etzaidak bein ere gustatu neri. Jendeak esango dik: “Ori zitala dek”. Edo: “Petrala dek”, Baiña nik gorde gabe esango zioat berari. Ala nagoanean, baita Aita Santua etorrita ere.

I. M.– Zuk bertsolari bati konseju ori emango zenioke?

Laz.– Ez. Ori bere esku uzten diat. Nik orrekin igual asko galdu egingo nian. Ori nik bere esku utziko nitek. Nik ori esanda ere, zurikeri egin zale dan arek berdin egingo likek. Askok beren denbora guztia norbaiti *rosca* egiten pasatzen die. Bestela ez badie ere, ari *rosca* egin eta aren aldamenean ibili. Nik ez. Ni neu askotan egon izan nauk gero “ori enioan esan bear” pentsatzen. Baiña esan da gero.

I. M.– Oso ondo iruditzen zait: bakoitzak erabaki bear duala ori. Asko pentsatzea da ori.

Laz.– Bai; kobardea ere asko pentsatzen dualako dek.

I. M.– Plazatan ainbeste ibiltzeak zer erakutsi dizu?

Laz.– Jendearen aurrean lasaiago itzegiten. Kezka kentzen ez, e? Baiña naturalago itzegiten bai.

I. M.– Zer ezaugarri bear ditu bertsolari batek?

Laz.– Aurreneko, gogo; neri gastatzen ari zaidana. Aurrena, afizio aundi bat; eta, gero, ez dedilla izan atrebituegia ere. Ori ere ez dek ona. Askok pentsatzen dik, lotsa galdu ezkerok dana eginda dagoala. Leen esan dedan bezela, asko pentsatzen duanak eukitzen dik lotsa. Eta, gero, nik izan ez dedan beste gauza bat: edozein tokitan edozeinekin aginduta ez dedilla bertsoan asi. Neri ere kosta egin izan zait astea; baiña bein asitakoan... Gaiñera, ola bertsoa eskatzen duan ura, beti izaten da bertsoa aditzen ez dakiana. Zeozer esateagaitik bertsoa eskatzen duana.

I. M.– Umorezko gaia ala sentibera?

Laz.– Nik sentibera naiago diat. Orain biak gustatzen zaizkidak. Pelikulak ere, sentiberak eta Cantinflas-enak gustatzen zaizkidak.

I. M.– Iru bertso kantatzekotan, iru bertso baleko ala bat gogoan artzeko modukoa, besteak nola-alakoak izanda ere?

Laz.– Bat ona naiago. Gaur jendea preparatuta joaten dek, baiña preparatutako orrek arrisku bat zeukak: leen *lucha libre* serio artzen giñuan, eta gaur umeak ere parre egiten ziotek.

I. M.– Zuk euki zenduan, orain dozen erdi bat urte, oso garai ona.

Laz.– Orain ogei urte ohea, txapelketan da. Neuk ere aditzen zetuat eta... Nik orain azkenerako gogoia galdu diat. Ori dek txarrena. Burua ere galtzen joaten dek, e?

I. M.– Gogoia galdu, baiña oraindik ere plaza-mordo bat egiñez.

Laz.– Leengo batean esan nian, ba, nik gu ere fulanak bezela gerala. Aurrena afizioagatik asi, eta gero diruagatik. Etixerakoan joaten nauk pentsatzen, leen ez: “Edade onekin nola esan litezke guk esaten ditugun txorakeri oiek?”

I. M.– Zu beti izan izango zera esandakoari buelta asko ematekoa?

Laz.– Bai; baiña orain geiago. Irurogei urtetik gora eta, pentsatzen jartzen baaiz, burura etorri egiten zaik. Pentsatzen ez badek, ezer ez...

I. M.– Zuri, txiki izateak zer eman dizu bertsoan?

Laz.– Korrienteari segitzeagatik segi, baiña pozik bein ere ez. Gero, bein bertsolari baten defektoa esan nualako, batek: “Baiña ori ez ion esan bear”. Eta nik: “ Ni ere ez nauk nai dedalako ttikia, e? Defektoak etxe danetan egoten dituk; eta iri ura botatzen badik, ik ere zeozer esan bearko diok”.

I. M.– Zuretzat zer da jakinduria?

Laz.– Zerbait jakitea. Jakinduria era askotakoa dek. Bat izan leikek karrerakoa; baiña gero konbertsazio bat itxuraz eramateko gauza ez dana. Bein, diputazioko perito bati esaten zioan batek: “Zuk dakizu, zuk!” Eta arek: “Nik dakit dakidana, eta zuk dakizu zuk dakizuna. Nik egiten dedanarekin zu arritu egingo zera; baiña baita ni ere zuk egiten dezunarekin. Nik ez dakit zuk egiten dezun ori egiten”. Jakinduriak ez duala lekuri okupatzen gezurra dek. Heinstein bein ba omen zijoan trenean, eta interbentoreak billetea eskatu omen zioan. Patrika danak beitu eta egun artako billeterik inondik azaltzen ez. Besteak orduan: “Ezagutzen zaitut eta ez det bear”. Bestea konforme ez eta segi berriz ere patrika denetan miatzen. “Baiña esan dizut ez dedala bear!” Eta besteak: “Ez, ordea. Orain neronek bear det, ez dakit nora abitu naizen eta”.

I. M.– Zu erri batean baiño geiagotan sentituko ziñan, ba, jakintsu, jendeak adoratzen zaitulako.

Laz.– Ez; jakintsu bein ere ez. Bertsolari ere ez diat nik, galdetuta, bertsolaria naizenik oraindik esan. “Aritzen naiz”. Lotsatu egiten nauk.

I. M.– Bertso-eskolak zer iruditzen zaizkizu?

Laz.– Ori ondo dago. Ori sare bat bezela da. Bestela arrapatuko etziran asko, orrela bertsolari aterako die. Leenago ere pasako ziran asko. Gero, gazteei afizioa sartzeko

ere bai: bertsoa zer dan jakin eta... Baiña iñoiz kezkatzen nauk, soiñujoleekin pasatzen ari dana ez ote dan pasako.

I. M.– Gaiak emanda ala librean?

Laz.– Librean zaillago da, esan bear dezuna ere zeuk pentsa bear dezulako. Gaiak emanda, badakizu nondik ibili bear dezun. Zaillago gairik gabe. Luze aritzeko zailla da. Gaur jendea gutxi oitu da. Gai aldetik, bestetik, edade bate-tik gorako jendeak ez ulertzeko moduko gaiak ere jartzen dituzte. A, e, i, o, u dakianari aljebra zer dan galdetzea beze-la da ori. Gaurko bertsoetan ere leengo eran egiten da. Doi-ñu berri batzuk eta puntu geiago eta abar, baiña aldaketa gutxi bestela.

I. M.– Noiz arte bertsoetan?

Laz.– Ez dakit, ba. Geiago ez joatea ere pentsatu izan diat bein baiño geiagotan.

I. M.– Baiña ederra da jendeak zurekin ondo pasatzen duala ikustea.

Laz.– Bai: baiña festa jarri bear dutenak gazteak izan bear die; gazteak erabaki bear die.

ALKARRIZKETA

II

Bernardo Alberrok Lazkao-Txikiri egindako alkarrizketa:

Alb.– Lazkao-Txiki emen daukat nere aurrean, eta galde-
ra batzuk egin nai dizkiot. *Bueno*, Joxe Migel, esan idak noiz
jaio intzan.

Laz.– Ba, esango diat. Ni jaio niñuken iraillaren 15-ean.
Leku askotan 16-an jartzen dik, baiña 15-ean, Abaliñea dei-
tzen zaion baserrian eta Lazkaomendi deitzen zaion auzoan,
Lazkaoko errikoa.

Alb.– Ta zenbat anai-arreba izan dituk?

Laz.– Ba, zazpi anai-arreba izan gaituk, ta orain bi bizi
gaituk bakarrik. Bi anai il ituan gerra-asieran: bat urtebete
leen, gerra asi baiño leen; eta bestea gerra asteko egunetan
il uan. Artean etzegoan orain bezelako erremediorik, eta pul-
moniarekin il uan, *pulmonía doble* edo esaten zaion orrekin.
Gogoratzen neok ni oraindik nola reketeak Ataunen sartu
ziran; ta urrengo egunean il uan, San Inazio inguru ortan.
Zazpi esan diat eta, bat umetan illa izan bear zian. Ni eneok
arekin akordatzen. Joixpa Mari izena zuala bai, bakarrik. Ta
gero gelditu giñuzean bi arreba ta bi anai: bat Tolosan
ezkonduta ta bestea etxean. Etxekoa il uan orain amairu
urte pasa. Tolosakoa, berriz, 1989-ko abuztuaren 21-ean.

Alb.– Gurasoak ere bizi al dituk?

Laz.– Ez. Il ituan biak. Aita il uan 1959-ko apirillaren
10-ean, ostiralez gaiñera. Ori gogoan zeukeat; ori etzaidak
aztuko bein ere. Ama, berriz, oraindik gutxi: 1981-ean.

Alb.– Ta i Lazkaomendin bizi al aiz?

Laz.– Baiña Zaldibin asko orain ere. Zaldibin baserri bat
badakik badaukadala, ta an egiten diat bizimodu geiena.

Lotara-ta askotan joaten neok Lazkaomendira. Baiña Zaldibin bizimodu geiena, Gurutzeta deitzen zaion baserri artan.

Alb.– Baserri ortan andre koxkor bat artuko bauke, ez eukake orduan Lazkaomendira joan bearrikan. Bertan ere bizitza atera leikek.

Laz.– Bai; baiña ia zaarrak gaituk. Nik esan nioan beste zaartuta ezkondu zan bati: udazkeneko kabian eztek umerik azitzen, txorikumerik.

Alb.– Ni enteratuta neok orain sekula gizasemerik ez dala zaartzen familirik izateko, emakumeak bai baiña...

Laz.– Milagro aundiren bat izango dek ori: zaartzen ez dan gizasemea.

Alb.– *Bueno*, Joxe Migel, beste galdera bat: umetako gora-beerak noiztik gogoratzen aiz? Batzuek esaten ditek zazpi eta zortzi urte bitartean ez dala gogoratzen. Baiña ni beintzat oso txikitatik gogoratzen nauk. Eta i?

Laz.– Ni beti ttikitatik, aundia eneok izan da. Baiña oso gaztetatik gogoratzen naizena dek auzoko gizon bat, biotzekoa zeukala gero jakin diat, baiña nik enekian zer gaitz, ankak lurrean aundituta zeuzkala-ta, nola egoten zan, beeragoko baserrikoa, Atxotei etxea esaten ziena, Elizegi, orain bizi diran oien aitona. Ta gogoratzen nauk nola joaten nintzan aren etxera, ta arek pastelak ematen neri: ta geienetan bastoia ostuta etxera joaten niñun. Aren bastoia gustatzen neri, ta aren bastoia ostu ta etxera. Gero, amak-eta kendu eta atzera eramaten zutela uste diat. Bi urte inguru ori nik.

Ba, gero gogoratzen neok mutikotako gauza asko: aitak nola bialdu niñun bein, soroan lanean ari giñala, sei urte neuzkala, an auzoko Ixurrenea esaten diogun baserri batean taberna, orain bestean zegok, baiña leen an zan taberna, tabako billa aitak. Ori gogoratzen neok, sei urte neuzkala.

Ta etzekiat: ganadu-itzuluan ez niñun ibiliko ni, idiak ez nituan asko ikusiko edade ortan da. Bein beintzat aitarekin nenbillen soroan.

Eta gero gogoratzen zaizkit gauza asko: nola asi niñuan zortzi urterekin eskolan, mutil aundia ez niñuan izango ta besterekin batetsura joateko. Ta gogoratzen zaidak nola eskolan asi ta ikasten oso ona nintzan: bi illabetera idazten ta irakurtzen ikasi omen nian nik. Zenbat urte neuzkan gero esan zie bestek, ta auzoko maistrak premio eman ta deitu aparte; ta alkateak errira eraman arazi, eta beste sari berezi bat berak nola eman zidan gogoratzen neok, orduan alkate zanak. Gerra asi aurreko gauzak dituk.

Ba, gero diputazioak debalde eramaten giñuzen urtero sail bat, ta Donostia erakutsi. Guk, iñora atera gabeko umeak, ez genduan ikusi autobus bat ere.

Joan niñuan bakarrik dotriñara; dotriñara ez, aurreneko jaunartzera. Orduan bi egiten giñuzen: bat zortzi urterekin edo bederatzirekin, ta nik, itxoin, bederatzirekin egin nuala uste det aurrenekoa, ta bigarrena amaikarekin. Joan niñuan artarakoxe bakarrik. Maistrak erakutsi dotriña eskolan ta jaunartzera.

Gogoratzen neok: elizan sartu ta aterik ez nian ikusten, ta nik euki nituan estuasunak, nundik atera bear nuan pentsatzen denbora guzian.

Guk Jauna artu genduan urte artan, Gaintzan etxe batzuk erre ituan. Ori ere gogoratzen neok.

Gero, eskurtsiora eramaten giñuzten ortan, esan zian maistrak mareatzen zanik etzala joango, ta autobusean bein ere sartu gabe, ta sartu gaituk Lazkaomendiko eskolan, ta maistrak Lazkaon itxoiten zian, an egoten uan ba lo egiten eta apopilo bezela ta.

Nik, eskolatik beera autobusean abitu giñanean, aldameneko sagarrak ikusi nituan; atzera zijoaztela ematen zian; zera, autobusak egiten duan lenengo efektoa, aundiagoa egiten dik, eta esan nian nik:

— Mareatu nauk, ba, ni, sagarrak ola ezin dituk atzera-ka joan eta.

Baiña nik, maistrak nola esan zuan mareatzen zanik etzala joango, esan nian:

— Ez dik jakingo, mareatu naizen edo ez naizen mais-trak.

Igo dek Lazkaon maistra ta galdetu zian danai ondo goa-zen, da baietz.

Ni, Itsasondorako, asi niñuan galdezka, itxasoa aundia zala esan zien da, gure etxean nola ez dan errekarik pasa-tzen, ura al zan itxasoa galdezka. Eta ezetz, aundiagoa zala; ta ola oso pozik.

Gero besteak, gu bezela eskurtsiora etzijoazenak. Orta-rako, Lazkaomendiko eskola ori orain zera eginda zegok, batzorde bezela, baserritarrena. Baiña gerra aurretik diputa-zioak euskera indartzeko egindako ikastola. Nik len enekian erderaz, ta gero aurreneko liburuak eta danak euskeraz ika-si nituan, gerra etorri zan arte.

Eta ola, Donostira joan giñuzenean, guk ibili giñuzen pozak! Itxasoa ikusi genduanean, danak zoratuta. Igeldora ere igo giñuzten funikularrean, ta nik beste bizitzakoari, etxekonekoari, esaten nioan:

— Jesus! Au dek trena! Au dek aldapa ta nola joaten dan! Gure etxerako alakoxe tren bat ez uke, ba, gaizki egongo!

Gero, Igeldon orduan bazegoan tximua —tximiñoa esa-ten zaiok, baiña guk tximua—, *monoa* edo.

Ta etxekoneko mutillari galdezka ni, lagunei galdezka:

— Au nungo pertsonaje-klase edo zer arraza ote dek au, i? Pertsonen igoala dek, baiña eztek pertsona ere ta...

Zoratzen begira gu. Andik etorri giñuzean beera, eraman giñuzten plaiara ere. An lagun bat olatuak jo ta busti zian dana, gero aldatzeko ezer ez ta ola ibili uan egun guztian.

Ta besteak, gu salbajeak giñuzean oso, eraman giñuzten akuariora ere. Ta sukalde batean, euskal sukaldean edo an egoten dek katu bat; ta, etzualako aldegiten ura, beste lagun batek jo ostikoz, ta maistra bildurtuta, gurekin etzegoala iñora joaterik esanez. Jo ostikoz ta an bota zian osorik katu ura.

Gero aszensorean sartu giñuzten diputaziora eramateko, eta geldi egoteko esan zian maistrak. Baiña *bueno, bueno, bueno...* Kolpea egin zuanean gora aszensoreak, atzaparka asi giñuzen gu, tigreak selbatik ekarrita egoten diran bezela, zalapartaka danok.

Ba, gaztetako gauza oietxek bein ere aztuko etzaizkidanak dituk. Guk eraman genduan poza, da artean gogoan euki.

Etxean amak bi peztako zillarra eman zian. Zillarra ibiltzen uan artean; zillarra zebillen diru.

Alb.– Bai, bai, gu biok urte baten diferentzikoak gaituk.

Laz.– Bai.

Alb.– Ni jaio niñun Astigarragan, Ergobi deitzen zaion aldean, 1927 urtean, apirillaren 17-an, ta egun artan gertatu Aberri-eguna. Ta, ik esaten deken bezela, ni ere txikitatikan dana gogoratzen nauk.

Laz.– Neri beti txikitakoak akordatzen zaizkidak, aundia eneok sekula izan da.

Alb.– Ba, ni ere aundia enauk izan, baiña txikitako gauzak gogoratzen zaizkidak neri. Gogoratzen zaidak gure ama batean nola joan zan bere jaioterrira. Bera Altzakoa uan, Laxkiñenea baserrikoa, ta an denbora aietan amona ta etxea. Gero egun batzuk an pasa zizkian gure amak, eta nola joan zan beste aur batekin besoan. Nere arrebarekin nik dizkiat bi urte ta lau illabeteren aldea. Ta geroztikan dana, ik esaten deken bezela. Nik Astigarragatik Donostia bertan gendukan, eta gu Donostira ia txikitatikan joaten giñun ta ezagutzen genin. Gero, gaiñontzean, eskola ta...

Laz.– Gure etxetik Lazkaora iru kilometro, eta kalera ere oso gutxitan, eskola nola gendukan auzoan. Orregatikan geunden gu, ba, salbajeak bezela. Gure lagun batek, Donostian usoa eskuetara etorrita, an, jana eman ezkerro, larrean ibiltzen uso danak; eta emen udazkenean pasatzen diranak bezelakoak zirala, gero etziola iñork kenduko, arek arrapatu zuala ta... Salbajeak, oso salbajeak gu.

Alb.– Gero, ortikan aurrera, gero badakik: gerra eta etorri ziranak eta...

Laz.– Gogoratzen neok: bederatzi urte artean, amar betetzeko, eta anai zarra iltzen, leen esan dedan bezela. Ta tiroka Beasain aldean, Lazkaotik beera. Danak tiro batean ta botikara ezin joan. Botikara joateko bialdu ta botikak itxita, tiroka danak zebiltzala kalean ta. Oso oroipen txarrak zeuzkeat nik garai artakoak beintzat.

Bederatzi urte neuzkan, ta beiak zaintzen. Ama, aita ta danak, anai zarraren ondoan.

Ta naparrak etorri zirala Atauna, seireun rekete, ta Billafrankako festak Santio egunean; ta billafrankatarrak gure etxetik, gorako mendiak Iramendi dik izena, ta aruntza gora begira, katalejoak artuta, festak egin bearrean, danak bildurtuta. Gogoratzen neok gure etxekoneko aitona lukainkak nola izkututzen aritu zan, soldaduak etortzen baziran danak arrapatuko zituztela ta. Etzaidak aztuko ori ere burutik.

Gero esango diat beste gauza bat: gerra etorri zanean, beintzat, amairu igitari Ittungo soroan. Igitaria dek gari-ebaitzaillea. Arrebak emezortzi urte eukiko zituan, ta nik bederatzi artean. Amar bete bear, baiña andik bi illabetera edo ola. Ta anai zarra ia illean, besteak ura zaintzen ta arrebata ta biok, igitari edo gari-ebaitzailleei merienda eramatera nola joan giñan. Ta danak esan ziguten, jakin zuten aiek ere ango berri ta, meriendatutako garaian, etxera etorriko zirala. Soroa bastante beean gendukan gaiñera. Beeko soroa esan ere egiten genion soro ari.

Alb.– Gerra-denboran ez al zaik sekula gertatu iñor iltzen ikusterik edo?

Laz.– Bai, bai, bai. Antxe, gure eskolaren aurrean, gauean il zuten Gaintzan gordeta zegoana, mikeleteen kapitanaedo zana, Telletxea esaten ziotena. Jakin genduan eskolan gizon bat ilda zegoala; ta gu, mutikook, joan egin giñan. Ta nola zegoan ilda eta dana ikusi nian, ta nola ekarri zuten ere bai Lazkaora. Lazkaon egon uan enterratuta puska batean.

Baiña andik, semeak-edo eraman zien, etzekiat nora. Ori Gaintzan, goian, egoten uan, ta norbaitek txibatazoa-edo emango zian, ta gauzez ekarri ta eskolan il zuten, bai.

Alb.– Neri, gerra-denborako geiena gogoratzen zaitena, dotriñan ari gerala, Astigarragan, kanposantuko ondoan bi bonba-edo bota zizkien, ta danak korrika nola aldegin genduan. Gero, beste gauza bat sekula aztuko etzaitena: ni ere amona ta aitonaren etxean. An Bergara-jauregi edo palazio bat zegok, Loiolako kuarteletik gora, *El Pinar* deitzen dioten zeran. Ni amabi urte arte-edo an azia gaztetan aitonarekin da amonarekin-da. Ubako reformatorioa ere an zegok, ta an egun batean, biren artean nola eraman zuten fraile bat, Ametzagaiñako ez dakit nora. Ni, an ere piñudia bazegok eta buelta eman ta korrika beste aldetik joan neok, eta meta baten ondoan nola il zuten...

Laz.– Ikusi al uan nola bota zuten?

Alb.– Bai; nola bota zuten.

Laz.– Prailea?

Alb.– Prailea, bai.

Laz.– Ni nola nintzan baserrikoa, ba ez giñuzen andik iñora mugitu gu. Gaiñera, reketeak-eta etorrira, danak kamiñoaren edo bidearen erditik. Esaten aritu giñuzen, gaiñera, aiek gerran etzutela esperientzi aundirik. Bestela, bi aldeetatik arrapatuta, erdian artu zeizkela. Baiña asiera uan orduan ta... *General Mola* omen uan, gaiñera, aien buru zetorrena.

Alb.– I, Joxe Migel, beste gauza bat: gu, Astigarraga aldean, borrokan da ola ibiltzen giñun mutil koskorretan; da zuek?

Laz.– Gu ere bai; ibiltzen giñuzean. Banian, gaiñera, baloi bat oso polita, amak ekarritakoa. Orain aiña baloi ez ta nik bat euki nian, ba. Baiña ura batek beera bota ostikoz jota eskolan, rekreogan; ta ura ezin billaturik goiz guzian. Rekreoa pasatu ta oraindik ere aren billa. Maistra galdezka nun giñan. Ta besteekin burrukan, dana puskatuta, arropa da-

nak puskatuta azaldu giñuzean, ta gero an egon giñuzean kastigatuta belauniko. Gaztetan burruka gitea normala dek.

Alb.— Guk, Astigarragan-da, izengoitiak izaten genizkian. Goierri aldean ez al zan izengoitirik izaten?

Laz.— Izengoitiak? Ba, neri etzien izengoitirik jarri. *Txikia* esaten zien neri, beti esan didaten bezela.

Alb.— Orduan egia esaten zien?

Laz.— Orduan ere besteak baiño txikiagoa niñuan ni. Ni beti edadearen lotsan ibilitakoa; adiñaren lotsan. Orain, mutilzarra naizelako; ta orduan, txikia nintzalako. Besteak baiño txikiagoa beti.

Bi aldiz eraman giñuzten eskurtsioan gerra asi zanerako: lenago esan dedan ura, urte bete leen; ta urrena, gerra asteko, uztaillean asi zan da garagarrillean edo ola. Ekaina esaten zie orain. Gogoratzen neok: gauean ez diat uste lorik egin genduenik guk. Ni aldamenekoarengana joan, prestatuta; ta aiek prestatzen. Gero, urrena, bigarren etxe batera, ta ura oraindik lo. Ta joan gaituk eskolara. An biltzen giñuzean danak. Auzoaren erdi xamarrean zegok, eta ango mutil gazte batek, guri parre egiteagatik badakizu zer esan zigun? Joan zala autobusa, zai egon zala ta... Asten gaituk irurok negarez, besteari erritan:

— I, izan ere, beti lo egongo aiz!

Baiña gero an asi ituan beste banaka batzuk azaltzen, ta gu etzekiat zer garaitako joan giñan. Guk orduan gendukan ainbesteko pozik, ezta eun milloi tokatuta ere; ez, ez, etzaigu tokatuko, baiña ez diat uste izango genduenik.

Alb.— Ta gero bertsotan nola? Lenbiziko bertsoa nola bota zenduan?

Laz.— Uf! Zepai ta Uztapide ikusi giñuzean gerra asteko urte artan, asi baiño aurretik. Lazkaomendiko festak maiaztzean izaten dituk, ta gerra esan diat uztan asi zala; ta orduantxe ikusi giñuzean, Zepai zana ta Uztapide zana, biak bertsotan. Aiek ikusita, badakik: mutil koxkor batek, aizko-

lariak ikusten baditu, etxe aurreko egur guziekin danak aritzen dituk; ta gu bertsoan. Ta nik besteei esaten nioen:

— Ik ez dituk, ordea, azkenekoak igualak bukatzen.

Orain *rimak* esaten zaie oiei. Ta:

— Ez. Ik baiño obeto kantatzen diat nik.

Boza ohea zeukala ta ola aritzen giñuzean. Badakik: aiek ikusi genitualako, ba. Or, zortzi bat urte. Ez; bederatzi. Ta orduan aritzen giñuzean ola bertsoan, bolara ura aztu arte beintzat.

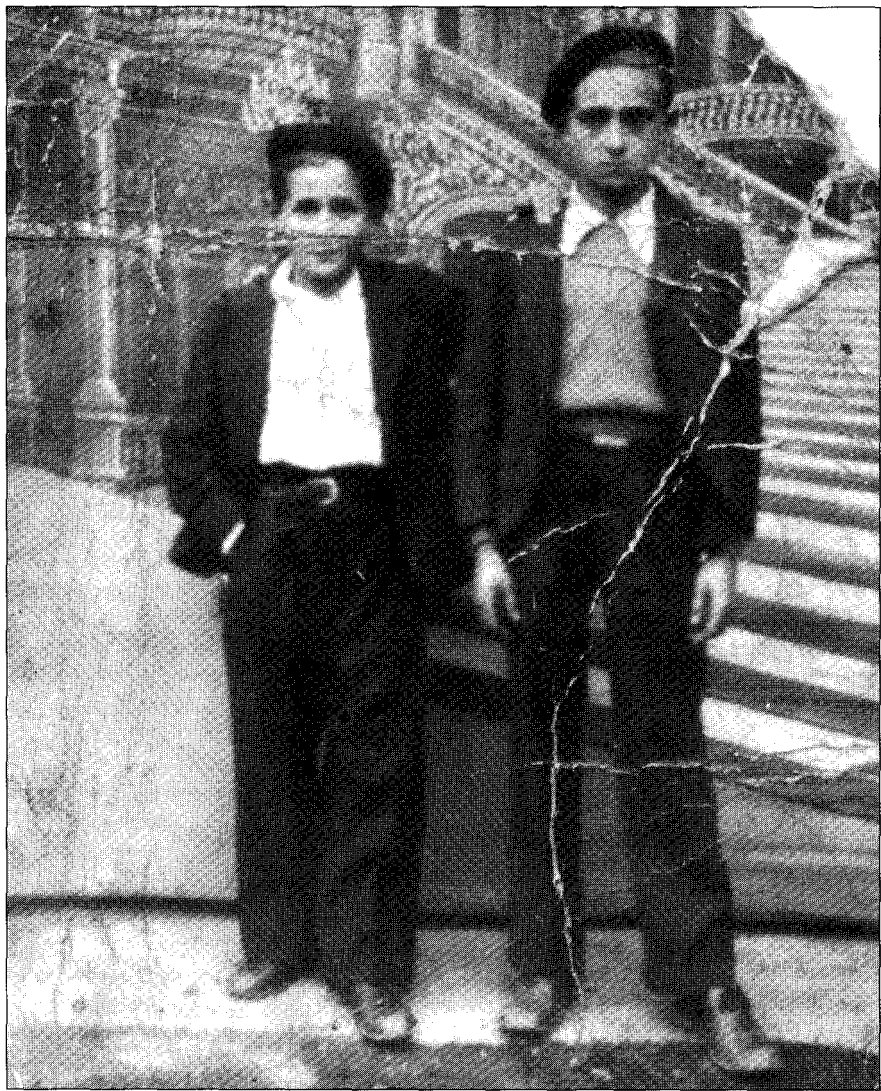
Gero, andik atzera, ba, amalau urte inguru ortara ailegatu giñanean, ba, Lazkaoko Dukea. Madritik gerraren igesi etorri, ta or zegoan, Lazkaon. Ta teatroak egiten genizkian, eliza aurreko antzerki txiki aiek. Batek, piku baten azpian da etzekiat zer; ta gu tarteetan. Ordurako bazekiten ni bertsoan aritzen nintzala zer edo zer; ta, gerra zebillela ori, auzoko batekin aritu niñuan bertsoan.

Ta Duke orren illobak, aiek ere zer edo zer egin bear zutela; ta nunbait andaluzak izango ituan ta *sevillana* dantzatu zien. Ta esaten aritu neok zera; tarteetan egiten genduan kontrastea: gu bertsoan ta aiek *sevillanak* dantzatu. Oraindik akordatzen neok: batek, mutillak, Iñigo zian izena; ta besteak etzekiat nola zuan. Aiek, zerak aldatu bitartean; *decorazioa* esaten zioen. Ta an, eliza aurrean, badakik: ez uan preparatibo aundirik egon ere egingo. Ta guk bertsoak kantatu; ta gero, beste tarte batean, aiek *sevillanak* dantzatu.

Gerran Duke orri semea il zitzaion. Ta orduan badakik: *rosca* egiteagatik-edo eskolako umeak beartu danak, ta Lazkaoko prailleetan egon dituk oiek enterratuta, ta ura rezibitzera nola joan giñan; ta Duke zarrak gure arreba zanari nola eskua eman zion.

Duke zaar oiek Espaiñiko aberatsenetakoak dituk. Orain problemak eukitzen omen dizkie Andaluzi alde ortan. Lazkaokoak lagun aundia zuana omen zuan *Del Alba*.

Alb. — Duque de Alba.

Lazkao-Txiki eta bere lagun bat, Beasaingo festetan, 1941-ean.

Laz.— Baita. Ba ori ere akordatzen neok: nola erritakoak asten ituan bat il zala ta bestea il zala. Baiña nik ez nituan ezagutzen oiek.

Alb.— *Bueno*, Joxe Migel: ta eskolan denbora askoan ibili intzan edo?...

Laz.— Ez, ba; ez, ba. Lazkaomendikoari *escuela mixta* esaten giñuan ta neska ta mutillak antxe ibiltzen giñuan. Baiña, gerra etorri zanean, maistrak aldegin zian. Iruñekoa zian gizona; familirik etzien.

Gero, an eskola ori egin baiño lenago zan maistra zar bat, moja izandakoa-edo, auzoan bagenduan, ta arekin ibili giñuzean puska batean. Arek etzekiat nik zenbat jakingo zuan. Errezatzen da ola erakusten ziguan. Erderazko errezoak, gaiñera. Pentsa zak: *guk Bendita sea tu pureza y eternamente lo sea*-ta asten giñanean, guk uste genian *losea* zala, arrizkoa, ta ez dakit zer. Ta *terrenamente* ta aiek, *bueno*, disparteak esaten giñuzean.

Ola, arekin ibili giñuzean tarte puska batean, baiña ni eneok ibili iru urte eskolan. Gaiñera, beti bagenduan, pixka bat azi giñanean —pixka bat e?—, ganadu, bei edo idi-itzul-an ibili bearra, ta ola eskola gutxirekin gelditu giñuzean, gu beintzat.

Nik gogoa banian eskolara joateko. Ta ikasi? Magnetofonoak bezela artu. Soldaduskara joan nintzanean, enekian, esateko, erderaz. Baiña teorika ondo ikasten nian ala ere. Ikasi bai; zer esaten nuan erdietan jakin ez baiña. Eskolan gutxi ibili giñuzean, gutxi, zoritxarrez.

Alb.— Ta gero, bertsoan plazan da ola, noiz asi ziñaten?

Laz.— Lagunekin da ola bertsoan aritzen niñun. Baiña, plazan, esango diat, neronek gogorik eneukala, ni beti bildurti izan neok eta. Amazazpi urterekin jarri niñuen Basarri ta Saibururekin. Saiburuk irurogei ta amaika edo irurogei ta amabi urte, ta nik amazapi. Lazkaoko San Prudentzio ermita ondoan, an meza nagusi ondorenean; ta gero, eguerdian, bazkaldu aurretik, aiuntamentuko leiotik edo balkoitik.

Alb.— Orduan, ik lenbiziko aldiz kantatu dekena, Saibururekin?

Laz.— Basarri ta Uztapide ibiltzen ituan orduan. Baiña Saiburu etorri uan, ta zarra ordurako.

Alb.— Badakik neri batean zer gertatu zaiten Uztapiderekin? Soiñu jotzera deitu zidaten Iraetara...

Laz.— Santa Ines. Lauretan izan giñuzean, bezperan, 20-an; 21-ean dek Santa Ines.

Alb.— Ik orduan ogei urte edo ola, Soiñu jotzera ara bezperan. An ere bertsotan da aritu neok batekin. Ni txarra; ta bestea, berriz, txarragoa oraindik. Esaten dan bezela, alamoduzkoa. Bazkalondoan, kafea artzen gaudela, sartu dek bat an da:

— Arratsalde on!

— Ola, Manuel! Zer moduz?

Laz.— Angoa gaiñera. Ingurukoa ura.

Alb.— Bai; bertakoa. Ta:

— Ara: emen badaukazu bertsolari bat —neregatik arek—, ta bota iozu oni bertso bat.

— Botako diat, ba.

Laz.— Ik Uztapideren aditzera ba al uan?

Alb.— Nik Uztapideren aditzera bai, baiña ez nian pentsatzen Uztapide zanik. Ezta gutxiagorikan ere. Orduan, eserita zegoanak ankarekin, *danba!* jo zidan.

— Uztapide da —baju-baju.

Ni berriz ere ixilik orduan. Uztapidek esan zian:

— *Bueno*, bota, bota!

Ta:

— Ez, ez, ez. Nik ez dakit bertsotan. Ezta pentsatu ere gaiñera.

— Bai, bai. Atzo emen arituta zaudete.

— Ez, ez, ez.

Uztapide asi uan, ta bertsoa berak bota zidan. Ta berriz ere bai: bi-iru bertso. Gero asi egin niñun, ta bertso batzuk bota nizkan, baiña berak ere laguntzen zidan. Geroztikan ezagutu diat Uztapide, ta nerekin amistade bat izan zian. Neronek jarritako pieza bat ere baneukan, ta ori jo nian, ta gustatu zitzaion. Gero, alkarrekin gertatzen giñan garaiian, edozein erritara joanda, aiek bertsoara ta ni soiñu jotzera, ta beti ori jo arazten zidan. Pena aundia artu nian, il zanean.

Laz.— Bai. Denbora asko eramán zian arek kantatu gabe. Irurogei urte inguruan gaixotu uan, perlesiak jota. Orain *trombosis* esaten zaiok. Ortik geratu uan ezin kantaturik. Baiña gero amaika urte edo etzekiat zenbat egin zizkian ixilik. Pixka bat ibiltzen uan, bai. Il aurreko urtean, bertso-tan antxe asi zala uste diat esaten duala gaiñera berak, Las-turren egon giñuzean; ta orduantxe, bazkalondoan, bertso bat kantatu zian. Ta bigarrena asi ta aztu egiten zaielik oiei. Badakik: buruan odolik ez dik ondo ibiltzen. Ola tarteka bat edo beste kantatzen zian, baiña bere buruarekin konfiantzarik etzeukean.

Alb.— Ta i, gaiñontzean, amasei urterekin esan dek, ez da?

Laz.— Amazazpi.

Alb.— Amazazpirekin.

Laz.— Baiña lenago ere balkoian arituta nengon ni, egia esan, Legorretan, mutikoa nintzala oso, amasei urterekin, aurreko urtean. Ta andik ola asi. Baiña ni bildurri izan niñuan; egitan, e? Ba, aurrena Legorretako Korpus egun batean, auzoko gizon batzuek eramanda. Karmenetan izaten dituk festak Alegin, ta an urrena. Gero inguru ontan ibiltzen niñuan, ta zer edo zer beste bigarren maillako txapelketetan ta oietan.

Alb.— Baiña gerra ondoan noiztik asi intzan edo zer eda-detatik?

Laz.— Gazterik asi, baiña etxean. Esan diat lenago nola bi anai il ziran. Ta aita, esateko, bakarrik, arreba ta ama. Beste anaia ni baiño gazteagoa, ta etxean aritzen niñuan lanean. Segan ere bai gazte asko: amabi edo amairu urte, ta gustatu egiten. Aita zanak sega bat ekarri zian oso polita; ta aitarekin, amairu urterako aritzen niñuan. Etxetik goragoko barruti batzuk bagiñuzean oso goien, Aralarra bidean. I ez aiz bein ere izan igoal...

Alb.— Bai; izanda neok.

Laz.— Ba, orain iñork ez dik ekartzen andik belarrik, baiña aruntzaiño joanda ibiltzen giñuzean. Orduan, amasei urterekin, ez uan iñor asko ibiltzen. Badakik: edade orrekin ere lanean-da bai; baiña erromerietan gutxi ibiltzen dek. Baiña noizean bein joaten giñuzean erromeri-toki toki oieta-
ra ere: Bentaberri, Zaldibin; eta Atauna ere bai. Gure base-
rritik bidea, oiñez joatekotan, berdintsua dek Atauna, Zaldi-
bira, Beasaiña...

Ba, gogoratzen neok, Atauna joanda, emen bizi uan, Ordizin, baiña Aldabako semea izango uan, da beti *Aldaba* esaten genioan. Ataunen erromeri bat, ta arek soiñua jotzen zian, ta gero beste txistulari batek, Migel Mari izena zuana, Ataungoa. Ala ibili giñuzean gazte denboran.

Zaldibin ezagutu nituan gerra ondorenean Uztapide ta Basarri. Ura poza! Erromeri bat uan, Depositu aldea esaten zaion ortan. An Uztapide ta Basarri ziralá bertsoan, da guk ekarri giñuzen lasterkadak!

Bai, orduantxe gerra bukatuta. *Bueno*, izango ituan bi edo iru urte, bai. Baiña Basarri beintzat kastigatuta zegoan. Basarri libratu zutela ta aurreneko etorri-aldia izango uan Bentaberri ortan. Berari kontu egiten zegoan zentinelá edo soldadua zaldibitarra izan; eta aren bitartez edo ez dakit nola.

Alb.— Nik ere Bentaberrin soiñu jotzera joaten neoken, da batean Uztapide ta Basarri, ik esaten dekena; ta lenbiziko aldiz entzun zizkidaten garaian Arantzazuko bertso oiek, Uztapidek esan zian:

— Gu ilko gaituk, baiña ok ez dituk ilko.

Ta Basarrik erantzun zion:

— Arrazoi-faltarik ez dek.

Asko gustatu zitzaizkioten.

Laz.— Bai: sentimentukoa dek ori. Argumentu oso ona beintzat, gertakizun ori gertatuta. Dana ondo esplikatzen dek kaso bertso oietan. Basarri orduan, gero ere argalduta egon dek, oso argala etorri uan. An gosea pasata egongo uan, *batalión de trabajadores* batean, Oiartzundik Lesakara dijoan bide ortan. Gaiñean tunel bat ere badek, ta uste diat azken aldera an ibili zala. Berak esaten dik Afrikan ere izan zala beintzat. Azkena ortik libratu zala uste diat. Nolanai, Basarrik askotan kontatu izan dik Oiartzungo festetan nola guardiekin jeisten zan, soldadu batzuekin-da. Bertsoak kantatu bear ta ordurako pixka bat baimena emango zien sobra ere bertso tara etortzeko; baiña guardi ta guzi etortzen zala. Basarrik askotan esan dik ori. Olaxe joan zitzaigun guri gazte denbora.

Alb.— Ta dantzan gustatu izan al zaik?

Laz.— Asko, asko. Bi anai zarrak il ziran ezkeroz, orduan lutoa ere gogorra gordetzen uan: erropa beltzak eta gaiñera lutoan urte askotan, dantzarik egin gabe.

Baiña mutikotan ere beti dantzan da beti ola ibili bearrekoa ni. Elduta etzegoan libre. Ataunen etzien uzten, ta Lazkaon festetan uste diat baietz. Beasaiñen bai.

Gure auzoko neska gazteak-eta gogoratzen neok nola an bertan, norbaitek jotzen zian aoko soiñua, ezpaiñetako soiñua-edo, ta an ibiltzen ituan dantzan-da.

Gero, beste bola-leku bat ere bagenduan Ataungo partean, gure etxetik aurreraxeago. Amundarain deitzen deitzen zaion baserrian edo ola. Gu ez giñan izan.

Porroa erretzen ez genduan ikasi, obe gaiñera. Ta aditu ere ez dek oraindik urte asko egin dedala.

Gero, andik entzuten giñuzean fuboleko otsak, Beasain da Billafranka or ta: baiña nik enekian futbola zer zan. Orre-gatik, afiziorik sartu ere ez. Gure aita zanak etzian *fubola* esaten ikasi bein ere. *Fuala* esaten zian. Eta, gol sartzen zuten garaian, berealdiko otsak bai. Iru kilometro baiño geiago, baiña ala ere entzuten uan gola sartzen zutenean.

Gure aitari dantza lotua ere etzitzaion gustatzen. *Agarrau* etzian esaten gaiñera; *agarrero* beti. Eta onela zion:

— Errenak igoal-igoal egiten die dantza ori.

Alb.— Neri gertatu zaidak batean: joan nauk deitu zidaten boda batera, emen Idiazabalera. Ta esan zidan ezkondu bear zuanaren aitak:

— Mesede bat bakarrik eskatzen dizut. Nik ere lenago badizkit seme-alabak ezkondata. Baiña nere seme-alaben bodan oraindik eldutakorik iñork ez du jo. Badakizu, beraz, zer egin bear dezun: dana sueltoan.

Laz.— Ik esan bear ion: “Orduan oiek suelto ibili bearko dute beti. Gauean ere bai.” Ori pentsamentua, ori!

Alb.— Ta gero badakik zer gertatu zan? Joan da bazkal aurretik ezkondu ituan, eguerdiko amabietan. Ordubete edo ordu t-erdi bazkal aurretikan dantzan ibili ituan. Gero, bazkalondoan soiñu jotzen asi gaueko amarrak arte. Gaueko amarretan apaldu ta berriz ere soiñu jotzen. Goizeko bost t’erdi-tan, soiñua mai gaiñean utzi nian pixka bat deskantsatzeko; ta neska batek, beraren alaba zala uste diat, esan zian:

— Zu zertara etorri zera: soiñu jotzera ala denbora pasatzera?

Laz.— Bietara esan bear ioan. Denbora pasatu gabe etzegok soiñua jotzerik. Baiña edukazio ederreko neska uan. Aiek ez ituan, ba, ainbeste denboran aspertu, aiek nai zutenean eseri egingo ituan da.

Alb.— Noski.

Laz.— Ta besteak, ezkonberriak, ez al ituan oera joan? Ala biajera joan ituan aiek?

Alb.– Ez, ez, ez. An zebiltzan oraindik. Ta gero, goizeko seietao mezetara joaten jendea asi zan garaian, nik soiñua artu bizkarrean ta Gaintzaraiño oiñez. Baiña i, Joxe Migel: lenago erromeri-goraberan asi gaituk, eta neska laguntzerik eta ola egiten al uan?

Laz.– Bai, bai. Lengoan gai orixe jarri ziten, Jose Migel Barandiaranen eun urte betetzerakoan, jaialdi ortan. Gogon zeukeat bein nola joan nintzan, da guardasola galdu edo neskari utzi edo etzekiat zer egin nuan, da konturatu niñuan guardasolik gabe nentorrela. Lengoan bertsoetan esan nuan bezela: aruntzakoan ba bide luzea ez, baiña onerakoan doble. Etixerakoan doble iruditzen zitzaian.

Orain ez diat uste oitura ori dagoanik. Baiña garai artan bai. Ta ez genekian zer asmatu ere: eguraldi ona zegoala ta... Beste zenbait izan balitz, asmatuko zien; baiña gu beintzat artean motz samarrak. Ta eskutik ikuitzen bagiñun, pozik. Ta, gerritik eta ola eltzen asi ezkeru, “egon adi geldi!” ta ori. Orduan Mariaren Alabak-eta, konfesatu illean bein seguru egin bear derrigor. Ola ibiltzen giñuzean: dantza pixka bat egin da gero, neska laguntzera, illuntzean.

Orain baiño poz geiago eukitzen genduan festak etortzeko ere. Ogi zuria egiten genduan. Orduan ogi beltza zegoan dana, ta kaletik etortzen ziranak pozik etortzen ituan, ogi zuria jateagatik.

Alb.– I, Joxe Migel: zuek baserrietan gu kalean baiño obeto ibiliko ziñaten?

Laz.– Ola izan balitz, bai. Baiña errota danak itxita, guardizibillak prezintatuta.

Gogoratzen neok: bein aita zana ta biok iru gaitzeru... Zuek ez dakit nola esaten diozuten Astigarragan; guk gaitzeru esaten zioagu: amaika kilo, amar, neurri bat uan. Orain ez diat uste neurri oiek egongo diranik. Ba, iru gaitzeru, ogei ta amabi edo ogei ta amairu kilo artu aita zanak bizkarrean, ta ni parolarekin laguntzan. Gure etxetik errotara bide asko zegoan. Joan giñuzean ta errota itxita, ta bueltatu batere iri-

ñik gabe atzera. Artoa aita zanak bizkarrean. Ni artean muti-koa, bein ere eneok aundia izan da.

Beste bein, ama zana Ataungo San Gregoriora, astoan artoa artuta. Ta andik iriña ekarri zian, ta ura poza, ura! Ik zer uste dek? Baserrian garia bagendukan, eta artoa ere bai. Eskerrak babarruna etzala errotatik pasa bear. Babarruna jaten genduan naikoa.

Laberik ez gendukan gaiñera guk, ta ekonomika sukald-erik ez artean. Ta gogoan zeukeat: batzuetan ama zanak su bajuan dana garbitu su-lekua, ladrillu gaiñean jarri orea, ta barriñoi bat gaiñetik, ta sua bueltan egin, ta nola ogia erretzen zuan. Ogia erre, bai. Usai ederra zeukean, da guk orduan edozer jaten genian da... Pentsa zak zer gauzak ikusi giñuzean garai artan.

Kalekoak, berriz, badakik: Naparrotik iriña ekartzen. Edozein bizikletatan ekartzen zien irurogei kilo, irurogei ta amar, euneraiño ere bai askok, bein ikasten zutenean. Lizarrustitik beera, atzetik arbola baten adar bat jarri narran, freno-partez.

Emengoak asi ituan; baiña Naparroakoak ere, azkenera-ko, eurak etortzen ituan saltzera, iriña bizikletan zutela, mutil gazteak.

Ta badakik zer gauza ikasi zuten bueltakoan Lizarrusti-ko aldapea igotzeko? Neke asko egin bear dik, ta leen auto-busak eskillara eramaten zien atzetik, gora igotzeko, Garai artan gaiñean ibiltzen giñuzean, ba, autobusean, orain ez lieke utzi ere egingo baiña. Ba, egurrezko kako bat egin, ta Naparroako iriñarekin etortzen ziranak kako orrekin eldu *Estellesa*-ri atzetik, eta ola igotzen ituan Lizarrustin beetik gora.

Baita mutil bat ere il egin zien. Araña esaten zaiok or: Lizarrustitik aurrerako kamiño zelai bat bazegok or, Napa-rrako partean ia, eta antxe il zien. *Alto* eman da etzala gera-tu edo bazala, ta emezortzi bat urteko mutil gaztea il zien. Etzekiat ori nola egin leiken: jateko aiña irin bizikletan daka-rran pertsona bat iltzea.

Alb.— Ni ere gogoratzen nauk: ik esaten deken garai artan, nere izebak Astigarragan bi kilo babarrun erosi zizkian baserri batean, eta pasatzerik ez, autobusak eta tranbeak errejistratu egiten zizkien da. Nik eramaten nian: poltsiko batean pixka bat sartu; beste poltsikoan beste pixka bat; beste poltsa txiki bat galtzerdi puntan sartu ta ola. Baiña, era ortan eramateko, iru edo lau biaje Pasaira, Pasaian bizi ituan eta.

Laz.— Ori baiño obe uan baserrian; bertan erosi, jan da paseatzera...

Alb.— Gurasoekin da baserrian lanean aritzen intzala-ta, ola ofizioren bat ez al uan izan: ikasten asi edo...?

Laz.— Ez, ba. Gurasoak baserritarrak. Batzuek pentsatzen die; baiña gureak etzien pentsatu edo...

Igeltsero-peontzan asi niñuan. Amazazpi urte inguru ortan uste diat asi nintzala. Lazkaoko estankokoak igeltsero kontratistak ituan. Oiekin ibili niñuan. Lan zikiña oso, ta beti peontzan: igeltsoa eraman, ladrilloak igo ta beti lan ortan.

Gero, ba, beste kontratista batekin ere bai. Soldadu joan aurrean ori ere. Ori dana bota zien, baiña Beasaingo Bernedo esaten zien fabrikako pabelloi bat egiten ibili giñuzean.

Baiña eskuetatik gaizki ibiltzen niñuan ni, pitsatuta neguan da. Ormigoia txarra ta zikiña dek, ba.

Beintzat, ofiziorik enian ikasi ola esateko. Pena ori zeukeat nik.

Alb.— Ta gero, soldaduska nora tokatu zaiken?

Laz.— Soldaduska? Afrikara. Bai. Zeutara aillegatu giñanean, morak, orain etzekiat nola ibiltzen diran; baiña orduan, begiak ez beste danak tapatuta egoten ituan, goien kopeta eta beetik sudurra dana tapatuta. Ta nik esan nion aldameneko lagunari, barkutik begira geunden artean da:

— Gure alde artan ere badala moja ugari; baiña ementxe ere asko izango dirala uste diat.

Alde guzietan ola jantzitako emakumeak. Gero jakin nian morak zirala aiek.

Anka utsik geienak; baiña esku-muturretan alajak bai, e? Oiek danak oin utsik ibiltzen dituk asko, baiña aberats-
-aberatsak. Mora aberatsak badie, ba, ta tunika dotoreekin
ibiltzen dituk. An ere, emen bezela, aberatsak obeto jantzita.

Zeutan iru egun pasatu giñuzean. Andik eraman giñuz-
ten ta mendi bat pasatu genduan, ta *Punta Cires* esaten zio-
ten. Gogoratzen neok: ogei ta bost kilometro pasa giñuzean
bide txar batean Zeutatik. Ta nola artilleria kostakoa giñan,
an ere itxasoa zan parean, tokian. Tarifa beste aldean.

An emen zegok estura. Amalau kilometro ituan gu egon
giñan lekutik Tarifara. Egunero begiratzen genduan. Baiña
bederatzi illabetean permisori gabe egon giñuzean. Bein
bakarrik etorri niñuan.

An ibili giñuzean kamioi aundi batzuetan, da apunta-
zaille tokatu niñuan: *apuntador*. Ta botakin. Telemetroa zeu-
ken urrutira apuntatzeko. Botakin, ba. Aretxekin ondo aille-
gatzen. Baiña, alpargatakin baldin banintzan, anka-puntetan
jarrita egon bear izaten nian, teleskopiora aillegatzeko.

Alb.— Ori dek sakrifizioa!

Laz.— Bai, motell. Buzo bat eman zien, joan da rekluta-
tan. Nik uste diat, leengo soldaduei beteranoak esaten zaie,
ta aiek propio egin zutela. Nik, iru edo lau buelta emanda.
Buzoak ere gerriko bat eramaten zien, ta ura ipurgaiñaren
parean neukean. Eta alpargata zuriak jantzita Zeutan. Esan
ere egin nian:

— Eskerrak ez dagoan emen ezagunik!

Lepo ondoan batere ez; baiña buruko illea dana moztu
zien: *al dos* edo *al cero* edo etzekiat.

Nere Itsasondoko lagun bati, berriz, belaunetaraiño
etzaion aillegatzen buzoa. Ari, berriz, txikia. Arek luzea falta.
Aren anaiak trukatu ta ondo, pentsa zak. Uste diat parre
egiteagatik egiten zutela, leengo soldaduak egoten dituk an

almazenean da. Ni txikia ikusi niñutenean, neri zegoan aundiena.

Ola izan uan gure gazte denbora. Ez genduan zenbaitek aiña lujo.

Alb.— Ta peligerosoa ez al zan an egotea ola?

Laz.— Afrikan? Orain egoten neok pentsatzen: emendik aruntza zenbat alde zegok, ba? Nai badek, ura gutxi. Zeutan, beintzat, itxasoko zera orrekin, ura zegok an. Urarekin zegok an arazoa. Ur billa jaietan igoal joaten giñuzean gu bide askoan. Ta gero, iñork ez arrapatzeagatik, guk gordeta eukitzen genduan kantinplora. Pentsa zak zer freskoa egongo zan ura. Amaika aldiz akordatzen giñuzean gu emengo iturriekin. Askotan edo beti. An egongo uan ura; eta, etorritakoan, askok nai genduala, baiña gero gutxik edaten diagu. Bi urte pasatu nizkian soldaduskan. Zeutako zera gendukan rejimentua. Baiña Tetuanen ondoen egon niñuan.

Alb.— Ta instruzioa egiten ikasi al uan edo?

Laz.— Gu, ttikiak, badakik, atzetik ibiltzen dituk. Ta oraindik ere oitura ura bazeukeat, kalean noanean. Pauso luzea ematen omen diat. Soldaduskako oitura diat. Esaten ziet:

— Zer, ba? Danborra danontzat berdin jotzen zien, ta guk pausoa luzea eman bear, aurrekoari segitzekotan. Bestela, atzean geratzen giñuzean. Entenitzen dek? Pausoa danok batera nola eman bear genduan... Aurrekoak pausoa normala emanda ere, guk luzea eman bear. Ta oraindio ere oitura ori bazeukeat, menditarrak bezela edo...

Gero, eskolan ere ibili giñuzean an, kabo egin bear giñuztela ta. *Bueno*, eskolan iru illabete edo... Ta, permisoarekin etorri nintzanean, bederatzi illabetera, ordurako kabo niñuan; da ama zanak:

— Zer dituk zinta oiek?

Eta:

— Oiek? Zer uste dezu? Ni aurretik ibiltzen naizen oieta-koa naiz, e? Oiek graduak dira.

Soldaduskako argazkiak.
Tetuan 20-3-1948.

Tetuan. 1948. Azaroa.

Ta gure amak ez dakik zer poza artu zuan:

— Zer edo zer izango dek —esaten zian. Ura parrez, gaixoa.

Beste batek ola esan zioan:

— Parranderoa izan mutikoa ta, aita, diru pixka bat bialdu bearko dezu.

— Zer, ba?

Ta:

— Aurki irabazten asiko naiz, baiña oraindio ere bear det eta... Kabo egin naute, aita; ta sarjento laister egingo omen naute. Eta nolana ere, permisoarekin joaterako, iza-rekin etorriko naiz.

Eta aitak:

— Amorratu ori oraindik ez dek asko kanbiatu. Len ere beti gauez etortzen uan, da orain ere etzeukak egunez etortzeko asmorik etxera —esaten omen zioan aitak.

Alb.— I, Joxe Migel: ik diokenez, kabo ere egin intzan.

Laz.— Bai; esango diat, ba. Egin giñuztean, baiña ez lenengo esanean. Lenengo esan zigutenean, ni ta etzekiat zein giñan: bi edo iru lagun. Kabo ez egiteagatik, iru egunean baratzen, lurrean, pikatxoiarekin aritu arazi egin giñuzten kastigatuta, kabo egitea nai ez gendualako. Esan ziguen erderaz:

— *Por despreciar honores militares.*

Alb.— Orduan ere pikatxoa lurrean, arririk ez dagoan lekuan, aixa sartuko uan?

Laz.— Bai; baiña jaso egin bear nian ura, ematen zuten janarekin. Gero, ortik aldatu giñuzten beste destakamentu batera, *artillería de costa* dana. Itxas-ertz danean egoten dituk, distantzi jakiñetik distantzira, bai. Ta Zumarragako lagunak esan zian:

— Bai, motell, Emen, kabo ez diranak bizkarrean egurra atera bear izaten die, ta kaboak ez die ateratzen. Leen ere

naiko lan egin diagu guk; eta, berriz esaten badigu, kabo apuntatuko gaituk.

Urrena joan zan tenienteak, galdetu ziguan, urrena aldatu giñan lekuan, kabo izan nai al genduan; da ala apuntatu giñuzen.

Gero, iru illabeteen eskolan ibili giñuzean, ta pixka bat ikasi genduan. Orduan emengo eskolan ibili giñanean baiño errezago entenditu ere gauzak egiten giñuzean da... Gero, Zeutara eraman giñuzten esamiñatzera. Bederatzi giñuzean apuntatuak, eta sei aprobatu giñuzten.

Alb.— Ta kabotzarako asko eskatzen al zien?

Laz.— Etzekiat, ba, nik. Danak bederatzi giñuzean, ta Zeutan teniente koronelak esamiñatu giñuztean.

Alb.— Baiña zer ikasi bear zian, kabo izatekotan?

Laz.— *Bueno*, gauza asko, batzuk balio zutenak eta beste batzuk aruntzako bakarrik balio zutenak. Akordatzen neok: andaluz batek *dividir* etzekian. Teniente gaztea genduan erakusten aritzen zitzaiguna eskolan, eta berealaxe erakutsi zioan. Papel-puska batzuk egin zituan; dana partitu zian; gero *dividir* nola zan arrastoa egin zian:

— Auek gu gera, ta besteak papel-puskak.

Bakoitzari zenbat tokatzen zitzaigun segituan erakutsi zioan.

Oraindik ere teniente arek emandako eskritoa badiat etxean gordeta nik, bein ere beratzaz beartzen banintzan.

Etzekiat nun ibiliko dan: biziko dan ala ilko zan. Orduan teniente uan. Baiña gu baiño urte bete zaarragoa. Akademitik ateratako teniente gazte bat uan.

Alb.— Eta kartak-eta asko egiten al ituan etxera, an egon intzan bitartean?

Laz.— Etxera kartak? Bai; orain baiño geiago. Orduan poz artzen genduan karta bat norbaitek egiten bazigun, da orain ez diagu pentsatzen gerok iñori egiterik.

Banian andaluz bat eskribitzen etzekiana. Alakoak asko zeuden an, gizarajoak. Emen bagaudela, baiña analfabeto asko, ta eskribituko al nion. Baietz; pozik gaiñera, ta ala eskribitzen nioan. Da nik letu ere egin bear izaten nioan.

Egun batean etzidak, ba, esan, andregaiaren karta etorri zitzaioan izenarekin, remitearekin. Bereala antzeman nioan nik letu nionean, da esan zian:

— Zuri etzaizu batere interesatuko neri andregaiak zer esaten didan?

Andaluzez itzegin zian. Eta nik:

— Zergatik interesatuko zaidak, ba?

Bueno, eserita jarri niñuan sillan, ta bera zutik. Ni ots aundian letzen, arek ere jakin zezan. Baiña etzidan, ba, belarriak tapatu neri, nik ez aditzeagatik? Ark uste zian, ba, aditu ezean etzala entenditzen; etzala jakiten. An aritu niñuan, arek belarriak tapatu neri ta nik papela entenitzen ez banu bezela. Ori gizonaren pentsamentua, e? Belarriak neri tapatuta, ni ari karta letzen.

Alb.— Ta, gaiñontzean, Afrikara geroztik ez al dek pentsatu sekula joaterik?

Laz.— Bai. Zumarragatar batzuek ainbeste enpeño egiten zien; baiña ni libre enegok bein ere egoten da... Bazeukeat asmoa beste zortzi bat egun edo amabost egun an pasatzea. Onezkero aldatuta egongo dek dana ura: Tetuan, Pico de Medit, Río Martín... Au plaiian zegok. Bein oiñez joan giñuzean, gu geunden beste kanpamentutik plaiara, zazpi kilometron. Ta ango elizan partitu zizkiguten paperak ere bazitua oraindio. Orain dala denbora-puska bat egon niñuan begira, an elizan emandakoak, bai.

Alb.— Morak-eta beti arpegia tapatuta ibiltzen al die?

Laz.— Bai; geienak bai. Ta ez badaramakite tapatuta ere, pertsona emengoekin beintzat, etzekiat moroekin, eskuekin zer edo zer jartzen die aoaren parean beti. Beti tapatzen die, gizonetzkoa baldin bada, tapatu gabe baldin badijoa ire pare-

an pasatzerakoan, daramakian erroparekin. Baiña onezkero an ere ez dituk ola egongo, e?

Gizonezkoak, piku azpian jarri ta flauta jo; ta emakumeak ibiltzen dituk gaixoak lanean.

Ikazkiñak ere ikusi nizkian ikazkintzan. Emengo gari-metak bezelakoak egiten zituen, ttiki-ttikiak, txondarrak. An aritzen ituan; da gero kilometrotan eramaten zituen bizkarran saltzera ikatza. Baiña bide askoan, e? Igoal amar kilometro ta geiagoan, anka utsik. Anka-azpiak dana azala lodilodi, pitzatuta.

Eta gizonezkoak, esan dedan bezela, pikuaeren itzalean jartzen ituan, da flauta jotzen. Bagenduan ondoan iru andre zeuzkan gizon xar bat. Baiña zer edade izango uan arek? Orduan zaarra uste genduan. Andre bat bere edade modutsukoa zeukean, ta beste bi gazteagoak. Gazteena zeukean ogei ta lau bat urtekoa edo ola; ta azkenean arek lejonarioetako teniente batekin aldegin zioan.

Ta *rabadan* emen garizuma bezela egiten die; ta orduan, goizeko bostetatik uste diat, gaueko amarrak arte ezer jan gabe egoten dituk. Debildadearekin makiña bat moro izurratzen dek orduan. Eta guk esaten:

— Baiña zertarako?

Ta esan ziguan guk ere alamoduzko gauzak egiten giñuzela, ta oiek relijioko goraberak zirala. Ta gizarajoa goseak aulduta an egoten uan. Gero, gauean, berealdiko festa egiten die, jaten dutenean. Ola ogei ta amar bat edo etzekiat berrogei egun pasatzen ituan.

Alb.— Gero, askok esaten dutenez, peligrosoa izan bear dik, emengo bat an soldaduskan dagoan garaian, moraren batekin joatea edo itzegitea edo...

Laz.— Bai; zelosoak dituk oso, ta ortan bista euki bearra zegok. Bestela, itzegitea ere bai, e?

Gaiñera, beste gauza bat zeuken aiek: bazekien guk kolonia bezela gendukala ura, eta guk entenitzen genduan.

Aiek nai zien gu bialtzea andik. Ta arrazoi zeukee gaiñera, aiena dek ura ta. Orain, gu egon giñan lekuan, Tetuanen, ia etzegon soldadurik, Espaiñikorik.

Ordurako ere sellua Marruekoskoa bear zian an. Ta kalifa ogei ta amaikagarren aldiz, gu an geundela, ezkondu uan. Eta ezkondu bear zualako, amar zentimo igo zien sellua. Eta pentsa zak: ogei ta amaika aldiz ezkondu uan...

DONOSTIKO OMENALDIA

(1976-I-25)

Beraren bertsoak, eskerrak emanez:

Lengo saioan nere bertsoa
ezin liteke edertu,
baiñan taupaka daukaten onek
zerbait nai luke agertu.
Zoriona ta negarrik ez det
ikusi gaur bezin gertu.
orduan ere biotz illunak
nai zinduzteke eskertu.

Nai nuke eta iñolaz ere
dana ez nezake bete,
enuen uste gaur arteraiño
oinbat niñutenik maite.
Oinbeste lagun, oinbeste biotz,
onenbeste borondate,
ta zuek, lagun bertsolariak,
ongi portatu zerate.

Bizi naizela etzait aztuko
ikusten detena emen,
ez dakizute zuen aurrean
zeiñen illun jartzen naizen.
Naita're jardunagaitik emen
zuei eskerrak ematen,
biotzak nai dun gauza guztia
ez baizait ondo ertetzen.

Eskerrak ongille guztiontzat,
alabatu nai det emen,
sentitzen dedan gauza guztia
zailla baidago esaten.
Nere biotza negarrez dago
zuei eskerrak ematen,
eta onekin bukatu nai det
begiak lertu baiño len.

ZEGAMAKO OMENALDIA**(1979-XI-11)***Lazkao-Txikik eskerrak ematearren kantatuak:*

Erri onetan ni ibiltzen naiz
 nere erriko moduan,
 iñoiz denbora-pasa etorri,
 beste batean kantuan.
 Baiñan gauza bat pentsatzen nago
 nik au ikusi orduan,
 erdi kezketan galdetutzen det:
 oinbat merezi al nuan?

Millaka esker, zegamatarrak,
 millaka esker, Zegama,
 zu zera nere bigarren erri
 edo bigarren ama.
 Biotz erdian gordeko det gaur
 zuk egiten dezun dana,
 au da zentzua bizi dan arte
 nigan aztuko ez dana.

Millaka esker, Mixel, zuk eman(1)
 etxeratzean amari,
 biotzak esan nai duen dana
 ezin det esan kantari.
 Zueri ere millaka esker,
 ene lagun bertsolari,
 zuen gogoia onela bazan
 millaka esker danari.

Agur, bertako senar-emazte,
 nola aiton ala gazte,
 zuen txalo ta nere erregali,
 jatorrak izan zerate.
 Berriz eskerrak; orain joan eta
 ondo bazkaldu zazute...
 Alkar maitatzen ikasi eta
 pakean bizi zaitezte.

Bertso onekin azken agurra
egin nai nuke orduan,
nere biotza saltoka baita
erloju baten moduan.
Gero geiago itzegingo da
ateratzean kanpuan,
bildurrik gabe dei nazazute
nitaz beartutakuan.

---

(1) Mixel Xalbador ere saioan izan zan bertso kantari.

OÑATIKO OMENALDIA

(1985-IV-27)

***Larregain** elkartean, omenaldia egin eta sariak jaso ondoren, Lazkao-Txikik eskerrak ematerakoan:*

Zuek merezi bezin egoki
ezin nezake itzegin;
orregaitikan barka zazute,
saiatuko naiz alegin.
Uste ez nuen omenaldi bat
ein didazute Oñatin,
lagun zirala jakiñagatik
oinbeste zanik ez nekin.

Oinbeste sari artu ondoren
ni gelditutzen naiz lotsez,
alde batera lotsaren kezka
baiñan bestetikan pozez.
Asko pozten naiz bertsozaleak
neregan ainbat oroitzez,
orregaitikan millaka esker
opa dizutet biotzez.

Leno ezkondu gabe ez nengon
ni lasa edo trankilla,
pila-fabrikak linternatxo bat
eman dit ona ta abilla.
Guardasol ori gero artuko det
eta bestean makilla,
gauetz emen naiz Oñati aldera
emaztegai baten billa.

Emakumeai ere eskerrak
eman nai diet azkenik,
pena bat daukat andre polit bat
len ez nuela artu nik.
Baiñan zartuta ezin goxatu
nere biotzaren miñik,
gaur bitartean ez nun pentsatzen
orren goxoak ziranik.

Erregaliak klase deneta-
tatik izan dira emen,
nere berri dakitenak asko
azaldu dira nabarmen.
Txantxiku-txokon ere nerekin
nunbait akordauta zeuden,
guardasol bat erregalau dute
geiago ez bustitzearren.

Praile jaun batek liburuak ta
artzaiak berriz gaztaiak,
biotz aunditik oroitzen dira
gure mendiko anaiak.
Bertsoak ere aztutzen zaizkit,
gaur zuek eskertu naiak,
nere biotzan taupada auek
ez daude oso lasaiak.

Bear ainbeste esker ematen
ez dago errez kantari,
urrengo eskerrak sukaldezain ta
gero serbitzari oieri.
Puxka bateko zorra Oñatin
gaur gelditutzen zait neri,
eta eskerrak jai eder au len
pentsatu zenduteneri.

Zorion geio pertsona batek
ezin espero munduan,
bizi naizen bitartean beti
au izango det goguan.
Ainbeste lagun jator aurrean,
praile batzuek onduan,
une onetan dudan jartzen naiz
zeruan ote nagan.

Eskerrik asko biotz-biotzez
saio onen azkenean;
bildur bat daukat: atzendu eta
norbait ote dan atzean.
Gaurko zor au ez det pagatuko
bizi naizen bitartean,
baiñan nerekin danok kontatu
beartzen zeratenean.

GETARIKO OMENALDIA

(1989-I-17)

*Iru omenduak, Basarri, Lasarte eta Lazkao-Txikik,
bertso auekin eman zituzten eskerrak.*

Bas.-

San Antonetan erri ontan gu
ez dakit nik zenbat urte,
orduan egin gendun lan pixka
askok ezagutzen dute.
Gureganako ainbat maitasun
eta ainbat borondate,
o Getariko anai-arrebok,
zoragarriak zerate.

Las.-

Erregaliak jaso ondoren
nola ez asi kantari?
Gaurko eguna izango degu
betiko gogoangarri.
Len lanak ondo ordaindu eta
orain omen ona sari,
biotz-biotzez eskertzen zaitut,
zorioneko Getari.

Laz.-

Lendabiziko eskertutzen det
egun au asmatu duna,
agintari ta erri guztiai
eskeintzen diot urruna.
Zor bat berria gaur egin degu
pagatu ezin deguna,
bizi naizela etzait aztuko
gaurko Getariko eguna.

Bas.-

Ogeitaka urtez jardunak giñan
 udaletxetik kantari,
 erri onetan pasa genduan
 une goxoak ugari.
 Euskal-Erriko lorategi ta
 zeru bereko atari,
 nik era ontan juzkatzen zaitut
 biotzez, nere Getari.

Las.-

Erri onetan gureganako
 biotz xamurra daukate,
 eman diguten egun ederrez
 erabat txoratu naute.
 Gustora gera Lazkao-Txiki,
 Basarri eta Lasarte,
 agur, anaiak, agur, arrebak,
 zeuek nai dezuten arte.

Laz.-

Omenajerik onena genun
 gutaz oroitutze ori,
 orrez gaiñera eman digute
 zoragarrizko bi sari.
 Eskertutzen det erri osoa,
 eskertutzen det Getari,
 al dedan arte jarraituko naiz
 erri onen serbitzari.

BEASAINGO OMENALDIA

(1991-IX-15)

Joxe Migelek irurogei ta bost urte betetzen zituan egunean.

Lazkao-Txikik kantatuak, eskerrak emanaz:

Negarra ez det ain urruti baiña
asi nai nuke kantari,
eskertuz orain etorri zaidan
orrenbestetxo dantzari,
txistulariak, soiñu-joleak,
denok goratzarre neri.
Dudan nago nik merezi ote
nuen bada gauza ori,
baiña biotzez eskertzen ditut,
esker milla guztiori.

Eta urrena eskertutzen det
nik Beasaingo Udala,
Aldundi eta Arranotarren
ain borondate zabala,
eta urrena neregatikan
bildu dan jende apala.
Seguro dakit gaurko zor aundi
ordainduko ez dedala,
zuek serbitzen jarraituko det
orain artean bezala.

Urrutietatik etorri zaizkit
 orrenbeste bertsolari,
 guztiak ondo kantatu dute
 nola txiki ala larri.
 Eskerrik asko zueri ere,
 biotzez ongi etorri;
 maisu aundi bat emen daukagu
 bertsolarien oiñarri,
 denen partez zu izentatzen zaitut,
 o biotzeko Basarri!

Eskerrik asko, zuzendariak
 ta bertsolari gazteak,
 erdi zartuak poztutzen gaitu
 zuek ola ikusteak.
 Bertso ederrak bota dituzte
 aik entzun eta nekeak,
 baiñan aurrera gelditutzen zait
 konta alako urteak,
 eskerrik asko denori eta
 lagun daizute suerteak.

Naita're ezin ezer asmatu,
 begiak dauzkat tristeak,
 ezpaiñak bertso kantari baiñan
 negar-malkotan beteak.
 Pena ematen dit alde batera
 zuek utzi ta joateak,
 ezin aundigo izan baidira
 gaur zuen borondateak,
 zuek eskertzen pasako ditut
 gelditzen zaidan urteak.

ILLETAKO BERTSOAK

(1993-IV-4)

Egunkaria-n, 1993-IV-4-
ean, Joxe Lizasoren bertso au
azaldu zan:

Notizia triste bat
eldu da gugana:
Lazkao-Txiki dula
Jaunak eramana.
Berak ere bazekin
maite genduana,
taldean ori gendun
izar argiena,
Euskal-Errian iñoiz
aztuko ez dana.

Goierriko udalak eskela
bat ager arazi zuten egunka-
rietan, bertso onekin:

Kabi batean sortu ote da
bein ere olako piztirik?
Bertso batean nola goraldu
merezi duen guztirik?
Iñoiz algaraz jarriko gaitu,
bestetan malkoz bustirik,
baiñan sekula ez zaigu arrotz
txori orren abestirik.

Goierriko Bertsolari Es-
kolak eskeiñitako eskelan,
beste bertso au:

Adio, Joxemiel,
artista noblea,
Goierriko landare,
edonun lorea.
Zure bizitza degu
altxor dotorea,
edukiko deguna
mendetan gordea,
zuk gu utzi gaituzu,
guk zu ez ordea.

Zegamako udalak eskei-
ñitakoan, berriz, beste au:

Udaberrian sartuak gera,
bartzarrak dira loratu,
eta gaurkoan berri txar batek
goibelduta utzi gaitu.
Gure errian ainbat urtetan
bertso ugari kantatu,
agur ta erdi, on Joxe Miel,
zeru goiak alaitu.

Meza denborako bertsoak:

Jon Lopategik:

Lurra lurrari ordaindu eta
zeure espirituz aidean,
egazka zoaz izarrik izar
erromes Jainko-bidean.
Zure sarrera bertso-afari
batez ospatu naiean,
zeure zain dago zeruetako
bertsozaleen maiean.

Patxi Iraolak:

Abaliñeko izar argia,
izar misterioso,
itzaldu zera ta illun dago
Lazkaomendiko auzoa.
Zu izan zera gure lagun on,
maisua eta gurasoa,
gure oroitzan jasoko degu
zure izate osoa,
Zeruko Aitak izan zaitzala
bere altzoan jasoa.

Txomin Garmendiak:

Atzo goizean, txori guztiak
esnatutzeko orduan,
bat betiko lo or gelditu zan
uste ez gendun moduan.
Lazkao-Txikik agurtu gaitu
eta norabait da juan,
sinismendunak poz bat badegu
burutik ezin kenduan:
egun aundia datorrenean
alkartutzeko zeruan.

Anjel Mari Peñagarikanok:

Lazkaomendiko seme argia,
bertsolari, txiolari,
maitagarritan maitagarria,
umorearen iduri.
Zeiñen xamurki kanta zenion
zuk bein egunsentiari!
Goizean goizik alaitasuna
baldin badegu nabari,
pentsatuko det Lazkao-Txiki
ari zaigula kantari.

A. Sarriegik:

Lazkaomendin sortua eta
bertan azia gaiñera,
maixuen maixu, gure eredu
garbia izan zen bera.
Goierrri aldeko kimu gazteak
artaz oroituko gera,
egunsentia datorrenero
Lazkaomenditik bera.

Imanol Lazkanok:

“Lazkaon jaiο, azi iñun ez”
noizbait esana zenduan,
gezurra ere polita baita
parra egiteko orduan.
Nik galdetzen det besterikan nor
azi dan zure moduan?
Aundienetan aundi ziñaden
bertsolarien munduan,
euskera zutik dabillan arte
izango zera goguan.

Illobiratzeko orduan kantatuak.

Xabier Zeberio:

Aman magalen kantatu zendun
arten ziñela mutiko,
o, Joxe Miel, geio ez dezu
zure bertsorik jaulkiko.
Egunsentiai abestutzeko
berriz ez zera jeikiko,
sortzen ikusi zintuan lurrak
estal zaitzala betiko.

Amurizak:

Agur ainbeste poz eman duzun,
Lazkao-Txiki maitea,
kostako zaigu gure plazetan
ez zaudela sinistea.
Agurra eman ta mingarria da
zu illobian uztea.
Beste mundua ez da izango au
izan den bezain tristea,
zerbait badago desio nuke
zure ondoan piztea.

Manuel Lasarte kanpoan
gelditu zan, elizan ezin sar-
tuta. Bertsorik ezin kantatua
asko sentitu zuan. Baiña ona
emen aren bertsoa, Lazkao-
Txikiren eskela batean ager-
tua:

Jaungoikoa da gure jabe ta
alguztiduen bakarra,
aren deiari, datorrenean,
dago erantzun bearra.
Itzali zera, Euskal-Erria
argitzen zendun izarra,

bizitzan parre eragin dezu
il zeranean negarra,
agurtzen zaitut zerura arte,
Joxe Migel lagun zarra

Eriotzaren urteurrena Paz-
koa egunarekin egokitu zan.
Manuel Lasarteren beste bertso
au agertu zan eskela batean:

Lazkao-Txiki, gure
lagun zar kutuna,
gaur urte bete ziñan
mundutikan juna.
Ura zan naigabea
eman zeniguna!
Zeruan ospa zazu
Pazkoa eguna,
orixe da guk zuri
opa dizuguna.

* * *

Lazkao-Txiki il baiño zazpi
egun aurretik, kinto-bazkari
batean, Juan Krutz Lasa, *Zela*,
Lazkao-Txikiren soldadu
lagunak kantatua:

Gaurko onetan ixil-ixilik
egon bearrean nago ni,
Lazkao-Txikikin eduki degu
makiñatxo bat armoni.
Orain gaixorik nola dagoen
iltzen edo-ta agoni,
ura orrela ikusi eta
neu're ez nago ondo ni.

GERTAERAK

ABALIÑE

Egun batean onela galdetu zioten Lazkao-Txikiri:

— Zu, Joxe Migel, nun jaio ziñan?

— Lazkaon.

— Eta azi?

— Azi iñun ere ez!

* * *

Beste batean onela galdetu zioten:

— Zuek zenbat senide izan zerate?

— Gu zazpi —Joxe Migelek—. Iru arreba eta lau anai.

— Eta bizi?

— Bizi, ni bakarrik.

— Eta besteak?

— Ez; aiek lana egiten dute.

(Joxe Mari Arrieta bertsolaria, Ernani)

* * *

Amak arraultz-mordoska bat omen zeukan etxean, eta Joxe Migeli agindu omen zion Ordizira eramateko saltzera. Beste oillanda elbarri bat ere alper xamarrik bazegoala eta eramateko aiekin batera ura ere; eta saldu edo erregalatu edo zerbait egiteko.

Joan da Ordizira bere otarratxoan arraultzak eta oillanda zituala, eta jendea etorri eta galdetzen zion

— *¿Tienes huevos para vender?*

Ori esan eta otarra kolpetzen asten omen zitzaizkion, eta berak:

— *Oye: por favor no me toques los huevos, que, si no, se me levanta la polla.*

— *¡Qué sinvergüenza!* —esanez aldegiten omen zioten. Eta Joxe Migelek:

— *Es verdad. ¡Mira, mira!*

Eta an erakusten zien oillanda, arraultzen gaiñean.

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Lazkao-Txikiren nere leenengo ezagutzak gure aitak eman zizkidan. Gure aita argiña zan, eta or ibiltzen zan batean eta bestean. Joxe Migelen etxean ere bai, au mutil gaztea zala.

Batean gure aitak:

— Ea, Joxe Migel, mortero!

Joxe Migelek:

Ola ibili bearko degu urtero!

Orduan gure aitak:

— I aterako aiz bertsolaria!

Andik laster, Mondragoira bizikletan joan omen zan txapelketa batera, eta bigarren atera.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Lazkao-Txikiren aita ere iztun egokia omen zan. Semeak berak kontatzen zuan.

Beren etxe azpian-edo ba omen zan belardiren bat. Belarra andik sortaka ekartzen zuten. Izan ere, gazte-gaztetatik ganadu-jana sortaka etxeratzen oitu bear izan zuan.

Batean, Joxe Migel artean mutil gaztea eta karraioan ari ziran. Azken sorta ekarri zutenean, esan omen zion aitari:

— Aita, auxe da azkenekoa!

— Bai! Auxe dek, bai, azkenekoa! —erantzuna, itz-jokoa egiñez.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Joan da Joxe Migel ganadu-jatenetara. Kargatu du astoa, eta eskuarea eta sega bizkarrean artu eta bera atzetik. “Arre!”, eta astoak martxa.

Ongi gobernatuta egongo zan nunbait, eta alako batean astoak atzetik *puzzz!* egin eta alto egin zuan bere gisa.

Etxera parrez leertzen iritxi omen zan Txikia, eta arre-bak esaten dio:

— Zer ari aiz, motell, ere gisa parrez? Txoratu al aiz-edo?

— Txoratu esaten den? Txoratu? Ik ere egingo uke parre, gure astoak nolako frenoak dauzkan jakingo bau!

— Zer, ba?

— Zera: astoak berak bota din puzkarra: *puzzz!* Eta nik so esan diodalakoan, bera gelditu ez den, ba?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Pentsu saltzen aritzen zan garaian, illobei laguntzen zien: auek esnea banatzen eta bera kotxearekin aiei laguntzen.

Batean an omen zegoan, kotxearen atea zabalik eta marmitak barruan zituala, eta illobak etxeetara joanak.

Etorri zaio lagun bat ingurura eta esaten dio:

— Joxe Migel, orain letxero?

Eta berak:

— Bai; esnea partitzen etxero!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste au, Joxe Migel soldadu joan baiño leenagokoa da, gu oraindik oso gazteak giñala.

Lazkao-Txikik motorrik etzuan artean, eta bizikletan ibiltzen zan. An motorren bat bazegoan eta onela esan zion batek:

— Ik olako motor bat bear uke.

— Bai. Ez diok txarrari esaten —erantzuna.

Eta gero onela jarraitu zuan:

— Bidea txarra ta etxea tontorren,

aruntz etzegok joaterik motorren.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Astoa zuan oso animalia estimatua, eta sarritan aipatzen zuana. Alako batean asiko zitzaizun:

— Leengo batean, gure etxe ondoko astoari begira egon ninduan, arrituta. Oraintxe belarri bat gora eta bestea beera. Aldapa latz bat igotzerakoan ere, kolorerik batere aldatu gabe *tarrat-tarrat*. Ondo pentsatzen jarrita gaiñera, astoa oso animalia milagrosoa dek.

— Zergatik? —galdetu zion an inguruko emakume batek. Eta berak:

— Zergatik? Zuk ikusi al dezu inoiz alako ipurzulo boro-billetik pakete kuadratuak egiten?

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Lazkaomendin jendeak parre asko egin du Lazkao-Txiki-rekin. Baiña, tamalez, ez da bertan kanpoan bezin estimatua izan.

Gu, udaran, Lazkaomenditik lagun asko joaten giñan mendira, belarretara. Amondarain baserrian biltzen giñan, menditik etortzen giñan guztiak.

Leku ortan zortzi-amar bat aritz arbola daude, eta eserleku batzuk bertan. An biltzen giñan baserritar-mordo bat, eta Lazkao-Txiki ere tartean an izango zan. Ango zato eta kontu, festa aundia sortzen zan.

Batean, ogei ta emezortzi lagun juntatu giñan belarretatik bueltan, eta trago eta mokadu. Egun ortan, an geunden guztioi bertso bana kantatu zigun. Ondoren, txisteak, amai gabe.

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

Goiz batez, ni soldaduskatik etorri berritan, aitak onela esan zidan:

— Osaba or joan da korrika, pakete txiki bat eskuan artuta.

Guk artean ez genekian zertan zebillen. Baiña geroago jakin genduan, magnetofonia txori-kantua grabatzeko jarria zuala.

(Felipe Barandiaran, Lazkao-Txikiren iloba, Lazkao)

* * *

LAZKAO

Joxe Migel, artean gaztea zala, joan da lagun-talde batekin bizikletan buelta bat ematera, Naparro aldera.

Lizarrustiko gaiña igo eta an goian zerbait jan bear zutela. Taldean bazuten lagun bat, aundi samarra, litxarero famakoa. Ango tabernan sartu ziranean, Lazkao-Txikik esan omen zion:

— Ik e, olain lodi egoteko, ondo igo dek aldapa.

— Bai. Naiko ondo igo diat. Bizikletea ere, oraindik arrapatu dedan onena au dek.

— Zer? Leen ere arrapatutakoak izan al dituk, ala?

Gero lagunak esan omen zioten mutil arek lapur-fama zuala. Eta Txikia ikaratuta, ezer jakin gabe ori esan zualako.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkaon misioak omen ziran. Eliz-atarian biltzen omen zan jendea; eta kanpai aundiak *dan! dan!* jotzen asten ziranean, kantari asi eta barrura sartzan ziran.

Aurreko egun batean, *Hortelano*-ren baratztatik egundoko aza-pilla galdu omen zan. Aza oiek arrapatu zituanaren juzkua ere seguru samar egiña omen zuten, eta beren artean omen zegoan ura ere. Ala, ba, kantari danak:

— *Atoz, pekataria...*

Joxe Migelek an ondoan ikusten omen zuan dalako ustezko aza-zale ura, eta au ere besteekin batean kantari. Gure Txikiak bere artean pentsatzen omen zuan: “Onek zeinengatik esaten ote du: *Atoz, pekataria?*”

Urrengo urteko funtzioan, onela esaten zuan gure Joxe Migelek:

— Aurten zein ote da? Leengo urtekoa bagenekian. Aurten ere emen izango dek bakarren bat tartean.

(*Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia*)

* * *

Lazkaoko Aurrezki-Kutxara joan omen zan bein batean taloiren batekin, dirua sartzeko asmoz; eta angoak esaten dio:

— Zuk nun daukazu kontua, Joxe Migel?

— Nun eukiko diat! Zuk bezela, mingaiñean!

(*Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo*)

* * *

Joxe Migelen auzoan bada gizon bat egundoko desgastea daukana. Oso poliki ibiltzen da. Ez du ia arra beteko pausorik ematen. Bi makillaren laguntzaz oso nekez mugitzen da batetik bestera.

Egun batez, Lazkao-Txikik etxetik irten eta lagun batekin topo egiten du. Larri-larri pausoa egiten zuana izendatuz, onela esaten dio lagun orri:

— Orrako orri *eskiadorea* jarri zio, ba, norbaitek izena!

Besteak erantzun zion:

— *Eskiadorea* jarri al diote? I ez intzan urruti ibiliko orduan!

Seguruenik, orduantxe bururatuko zitzaion Joxe Migeli; eta, zuzen esan ordez, beste norbaiten izenean botako zion *eskiadore* izengoitia.

(*Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia*)

* * *

Karnabal festetan.

Egun batean, Lazkaomendin biok giñan alkarrekin, eta eguraldi txarra egiten zuan. Lanbroa edo orrela zan. Bat urbildu eta onela esan zigun:

— Au dek eguraldia, au! Au dek eguraldi kabroia! Bein bear eta gaur egin bear lanbroa ta zikiña! Or gora abiatu nauk, ez guardasol eta ez ezer, eta buru guztia busti zaidak!

Eta Joxe Migelek:

— Puska bateko lanak badituk orduan ori dana sekatzentzen!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkaoko taberna batean erriko gallego bat omen zegoan, Lazkao-Txikiren laguna edo ezaguna beintzat. Egun artan berriketarako gogo aundi samarra edukiko zuan nunbait, eta Joxe Migeli adarra jotzen asi zitzaion:

— *Lazkao-Txiki, tanta fama! ¿Tú qué eres, pues? ¡Muchas plazas, muchos versos, pero tú no sabes nada!*

Joxe Migelek onela erantzun omen zion:

— *Es verdad. Pero entre tú y yo lo sabemos todo. Porque tú lo sabes todo, menos que eres tonto. Y eso ya lo sé yo.*

(Jon Lopategi bertsolaria, Muxika)

* * *

Lazkaotar bat bazan, Beasaingo fabrikan lan egiten zuana. Askotan bajan egoten zana izan bear zuan; eta batean Joxe Migelek eta biak Lazkaon egin dute topo.

— Zer? Orain ere bajan? —Lazkao-Txikik.

— Bai, motell! Bajan natxiok, ba!

— Zer daukak, ba?

— Zer daukadan? Egundoko gerriko miñarekin ibiltzen nauk. Medikuarengana joan eta *lumbago* daukadala esan zidak.

— Joño! *Lumbago*, e? *Lum* sendatuko zaik, baiña *bago* ez die kenduko iri.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkaoko festetan, San Prudentziotan, asto-karrera antolatu zuten eta bazijoazen kalean gora.

Korrikalariei begira an zegoan Lazkao-Txiki, eta don Jose erriko medikua ondora etorri eta esaten dio:

— Ara, Joxe Migel! Or zijoaztek ire lagunak!

Eta Txikiak:

— Oiek nere lagunak? Ez, jauna, ez! Oker zabilta. Oiek karrerakoak dira!

(Joakin Berasategi, Olaberri)

IGELTSERO

Lazkaoko Estankoko nagusiarekin igeltsero ere ibili zan Lazkao-Txiki. Egun batean metrorik gabe gelditu omen ziran, eta nagusiak esan omen zion:

— Joxe Migel, joan adi ferreterira eta ekar zak metro bat.

Joan da, ba, eta ferreterian:

— Zer nai zenduke?

— Nagusiak metroa eramateko esan dit eta...

— Emen dauzkazu bi. Onek amaika pezeta balio ditu, eta beste onek bederatzi.

— Luzean biak igualak izango dira, ba?

— Bai.

— Orduan bederatzi pezetakoa eramango det —Joxe Migelek.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkao-Txiki asko sufritutako pertsona bat da. Lazkao-mendiko beste baserri asko bezela, pobrea zan Abaliñe ere. Arreba etxera ezkondata, anaia, gure Joxe Migel, etxean bizi zan.

Eskola utzi eta bereala, Estankoko Lukasekin asi zan peontzan lanean. Nagusi orrekin urte batzuk egin zituan.

Garai orretan, Idiazabalgo festetan, gaupasa egin omen zuten, eta urrengo egunean lortu omen zuan Lazkao-Txikik

bere nagusia leen aldiz parrez ikustea. Oso serio ibiltzen baitzan beti Lukas.

Gaupasa ondorengo goizean, Lazkao-Txiki eta bere laguna ez omen ziran lanera etorri; baiña eguerdi edo arratsalde aldera an azaldu ziran. Nagusia errietarako prest zegoan.

Asi dira lanean. Masa egin bearra zegoala-ta, Joxe Migel galbaiarekin area pasatzen asi omen zan. Une ortan etorri da nagusia, eta onela asten zaio, serio samar:

— Pasau al da? Pasau al da?

Lazkao-Txikik:

— Pasau? Oraintxe ari gera pasatzen!

Lukasek gerora ere gogoan izaten zuan Lazkao-Txikiren erantzun ori. Errieta egiteko asmoz asi izketan eta parrez bukatu.

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

Lazkao-Txiki obratan denboralditxo batean lanean jarduna zan. Batean, pasadizo aundia zegoan zera batean ari omen ziran, da enbarazo pixkaren bat egiten sobra ere, ta batek dio:

— I, *paso!*

Eta Joxe Migelek:

— Lenago egin bear uan *kasu!*

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Beste gertaera au, Lazkao-Txikik berak Usurbillen kontatua da, 1981-VII-4-ean.

Gaztea nintzan artean. Obran ari nintzala, etxe artako neska gazte bat urreratu eta nik galdetu nion:

— Izena nola dezu?

Eta berak:

— Nik Pilar.

Baiña begietan antzeman nion gezurra esan zuala; izena etzuala Pilar.

Ura aizparik zaarrena zan; eta, andik pixka batera, or azaltzen da aren laugarren edo bostgarren edo zortzigarren aizpa, neska txiki bat. Bere aizparen alde atera nai zuan, eta onela esan zidan:

— Bai, bai! Zuk ez dezu sinisten, baiña egia esan dizu: gure Milagrosek Pilar du izena.

* * *

Au ere, Lazkao-Txiki igeltsero aritzen zan garaikoa da. Lazkaoko monjen komentuan konponketaren batzuk egiten ari ziran bera eta beste lagunen bat.

Monja oiek klausurakoak dira. Joxe Migelek superiora-rekin beste ñorekin etzeukan itzegiteko aukerarik. Monja ori zaldibitarra, eta irurogei ta amar bat urtekoa orduan. Gaiñerako monja guztiak, langille aiek an ikuste utsez, zintzarria jo eta aide izkututzen omen ziran.

Egunero orrela. Joxe Migelek zerbait esan nai, eta ez omen zan ausartzen. Baiña eguna joan eta eguna etorri, konfiantza pixka bat artzen asi zan superiora orrekin, eta alkarrizketa serio samarrak ere izaten omen zituzten.

Oietako batean, onela galdetu zion superiorak:

— Zu, Lazkaomendin, zein etxetakoa zera?

— Ni? Abaliñekoa.

— Andik onera etortzen zera, beraz, egunero...

— Bai; ala etortzen naiz ba.

— Zuk egiten dituzu sakrifizioak! Egunero andik onera! Eta gero, emen egiten dituzun lanak! Zure nekeak eta izerdi oiek Jaungoikoari eskeiñiko bazenizkio, induljentzi aundiak irabaziko zenituzke.

— Jaungoikoari nekeak eta lanak eskeiñi?

— Bai. Jaungoikoari eskeiñi bear zaio ori dana.

— Ba, neri etzait ori ondo iruditzen. Jaungoikoari eskeintzeko, nekea eta izerdia baiño zer edo zer ohea nai litzake. Iñork ez ditu oiek nai, eta iñork nai ez duana Jaungoikoari eskeiñi?

Orrelako eztabaidak izaten omen zituzten.

Beste batean geiago galdetu bear ziola, eta asi omen zitzaien Joxe Migel, ura azaldu orduko zintzarria jo eta danak izkutatu zirala ikusi zuanean:

— Bai al dakizu zer pentsatzen ari naizen? Zuen erlijio oni, erlijioarena ez baiña beste superstizio edo sorginkeri oien tankera ematen diot nik. Danak aurpegia tapatuta; eta, gaiñera, izkutatu egiten dira oraindik ere. Guk, norbaitekin asarretzen bagera, alkarri desafioa egiten diogu: “Geiago ez diat aurpegira begiratuko!” Zuekin iñork ez degu ezer izan, eta aurpegirik ikusi gabe egon bear! Au ez al da gauza tristea?

— Bai, Joxe Migel. Orrela begiratuta ala ematen du. Baiña guk ere badauzkagu, ba, gure reglak.

— Zuk ere bai oraindik, ala?

Superiora, parre egin eta ez omen zan asarretu.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

SOLDADUSKA

Onako au bere lagun bati gertatutakoa da soldaduskan.

Egun batean, *teórica* ematen ari zirala, alferez batek galdera au egin zion Lazkao-Txikiren lagun orri:

— *Oye, vasco: ¿tú sabrías decirme quiénes fueron los Reyes Católicos?*

Gure mutilla ebakita geratu zan. Baiña aldamenetik Joxe Migelek ixil-ixilik esan dio belarrira, eta onela erantzuten du:

— *Mi alférez, los Reyes Católicos fueron Melchor, Gaspar y Baltasar.*

Eta alferezak, denbora-pixka batean pentsaketan egon ondoren, onela esaten dio mutillari:

— *Creo que tienes razón. A mí también me parece que éstos fueron más católicos que Isabel y Fernando.*

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Beste egun batean, *teórica* dalako ortan ari zirala, tenienteak galdetzen dio Lazkao-Txikiri:

— *Oye tú, minúsculo: ¿sabrías decirme de cuántas partes se compone el cañón?*

Lazkao-Txikik:

— *Sí, mi teniente. El cañón se compone de cuatro partes.*

— *Bien, majo, bien. Pero ¿sabrías decirme los nombres de esas cuatro partes?*

— *En este momento no me acuerdo, mi teniente. Pero si usted me ayuda un poco, seguro que se los digo de carretilla.*

Tenienteak, irripartsu Joxe Migelen graziarekin:

— *Mira, mozo: esta parte del cañón —bere makillarekin egurrezko armazoa seiñalatuz— se llama la cureña. A ver si me dices las demás.*

Eta Lazkao-Txikik serio-serio:

— *¿No se lo decía, mi teniente? ¿Esta parte es la cureña? Pues las otras; Lugo, Orense y Pontevedra.*

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Goizean joan dira mendira kapitana, tenientea eta koa-drilla bat zaldietan. Andik buelta eginda etorri ziranean, zer moduzko eguraldia egiten zuan, ba, an goien. An, Afrikan, euri gutxi egiten du, baiña orduan lanbro-eguna zan.

— *Hoy hace mal tiempo —esan genion guk.*

— *¡Qué va! Hoy no hace mal tiempo. Aquí sí, pero arriba está limpio —kapitanak.*

Eta Joxe Migelek:

— *Mi capitán, no he oído nunca que arriba esté sucio. Arriba siempre estará limpio.*

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Joxe Migel Afrikan soldadu zegoala, etxera etortzerako erlojuak erosi bear, ba, an oso merke zeudela eta.

Ala, joan dira moroengana, beste soldadu batzuekin batera: bi euskaldun eta beste sei Salamanka, Toledo eta alderdi oietakoak.

Bi euskaldunak an ari omen ziran erlojuak ikusi eta komentarioak egiñez:

— Onek polita ematen dik. Zenbat balio ote dik?

Ala ari dirala, moroak esaten die:

— Zuek euskaldunak? Ni Euskal-Errian egona...

Moro ori gerra garaian emen ibilia izan bear zuan. Berekin euskeraz aritu ziran, eta beste lagunak arrituta. Koartelera itzuli ziranean, onela esan omen zieten beste lagunei:

— *¡Jodé con estos vascos! ¡Hasta con los moros se entienen!*

(Miguel Mari, Lazkao-Txikiren iloba)

* * *

Bein asi zan kontatzen, Afrikan soldadu zegoala, medalla eman ziotela *por méritos*, eta nik esan nion:

— Iri *por méritos* medalla? Ni joan izan banintz...

— Ik? Batalloi guztia botako uan ik anka aundi oiekin! Ixilik egon adi, Armuño, eta jan zak or!

Ixilik egon bear! Zer erremedio?

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Euskaldunak, izaten diran lekuan, dirua uzten dute beti; eta soldadu euskaldunak ere bai, iritxi diran tokian.

Lazkao-Txiki Afrikara, Zeutara, soldaduskara joan zan urte artan, euskaldun soldadu asko izan omen zan. Aiek an zeudela, iritxi zan urrengo txanda, baiña ez omen zan nunbait euskaldun askorik etorri. Eta ango tabernari batek onela esan omen zion besteari:

— *Paisa, este año pocos turroneas.*

Lazkao-Txikik berak azaltzen zuan esaldi orren esanaia:

— Gu, euskaldunok, an aritzen gintxoan “i, etorr’ai onea” alkarri esanez; eta aiek *turronea* artu gure izentzat.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Onako gertaera au, Lazkao-Txikik berak kontatua da, eta magnetofonoz grabatua.

Nik ez det eskola aundirik. Ala ere, Afrikan soldaduska egiten ari nintzala, banuan soldadu lagun bat, Córdoba probintzikoa, ez iriburukoa, idazten eta irakurtzen etzekiana. Batean esan zidan:

— *Oye, Iztueta: ¿ya me escribirías, por favor, las cartas?*

— *Con mucho gusto. No tengo mucha escuela, pero ya te haré ese favor.*

Egun batean etorri zaio andregaiaren eskutitza. Etzuan nai izaten iñor enteratzerik, baiña nik irakurri bear.

Badakizute zer egin zuan? Ni maian eseri arazi niñun, baxoerdi bat ardo emanda; eta bera nere atzean zutik jarri, neri belarriak tapatuz, ni ez enteratzeagatik. Irakurtzen bukatu nuanean, bera pozik lagatzeagatik esan nion:

— *¿Qué te dice la novia?*

— *¡Jo! ¡Me quiere más!...*

Arek, ni ez nintzala enteratu uste zuan.

* * *

Egun batean etorri zaio Naparrotik soldaduskako lagun bat, eta beraren ilusio guztia itxasoa ikustea zan. Artu du

Joxe Migelek bere kotxean eta zuzen-zuzenean eraman du Donostira, *Paseo Nuevo* deritzaion tokira. Irten dira kotxetik, eta or topatu da gure naparra itxasoarekin. Onela dio:

— *Pero ¿todo esto es agua?*

Eta Joxe Migelek:

— *No, hombre, no. Sólo lo de encima. Debajo no hay más que piedras.*

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Ba omen zan koartelean mutil euskaldun bat, mendimendian jaioa eta erderaz tutik ere etzekiana. Lazkao-Txikik nungoa zan ere esaten zuan.

Bein batean, goardia egitea tokatu zaio mutil orri; eta, suertez, jenerala etorri bear zuan egunean.

Goizeko zortzietarako antxe zeuden zai-zai jarrita. Baiña bederatziak jo, amarrak jo, amaikak eta amabiak jo eta jeneralaren arrastorik ere ez, eta danak kokotzeraiño asper-asper eginda.

Orduan tenienteak onela esaten dio gure mutillari:

— *Mira, vasco: tú te quedas aquí de guardia y cuando veas venir un coche grande con banderín, gritas lo más fuerte posible: “¡Guardia, a formar!”. Y entonces saldremos nosotros.*

Ala, beste guztiak barrura edo norabait joan dira, eta gure mutilla an gelditu da bakar-bakarrik ateondoan. Bera ere aspertuta eta onela esaten zuan:

— Au dek abelera, au! Ordu auek eta oraindik iñoren arrastorik ez! Nora joan bear diagu gizon auekin?

Alako batean, ordubata inguruan, or dator jenerala; eta mutil orrek, “*¡Guardia, a formar!*” oiu egin bearrean, berari eraso zion:

— *¿Estas horas de venir tienes? ¡Toda la mañana esperando con botas lustreados y todo! ¡Pasa, pasa! ¡De buena leche está el teniente!*

Besteak konturatu ziranean, an etorri ziran danak korrika. Ura zalaparta-otsa!

Tenientea, alfereza eta danak zigortuak izan omen ziran, guardia garaiz formatu etzutelako.

(Joakin Berasategi, Olaberrí)

ORDIZIAN

Lazkao-Txikik, ia asteazkenero, Ordizira joaten zan, ango azokara. Bein an zebillen, eta emakume bat gereziak saltzen zegoan. Ala, jarri zan Joxe Migel begira, eta:

— Ño! Gerezi ederrak!

Saltzailleak:

— Bai. Alaxe dira ba.

Lazkao-Txikik artu zuan bat eta probatzen asi. Baiña gero, berarekin zijoazenak ere artu eta jan. Eta alako batean etxekoandre arek esan zion:

— Aizu: ok, jatezkeotan, eosita, e? Eosita!

Eta Joxe Migelek:

— Eosita? Gordiñik ere on askoak daude!

(Jose Antonio Mujika, Ordizia)

* * *

Auxe Ordiziko *Siglo XX* tabernan gertatu zan. Kasualidadez, eskela bat irakurtzen nengoala, azaldu zait albotik gure Lazkao-Txiki; eta, neronek egun onak eman ez, komentatu nion:

— Ara, Joxe Migel: begiraiok eskela oni. Lastima dek! Ogei ta iru urteko mutil gaztea joan dek beste mundura!

Lazkao-Txiki ixilik. Berriro ala diot:

— Noizik bein gazteren bat ere iltzen dala...

Eta arek:

— Bai, Peli, arrazoi dek: gazteren bat noizik bein, baiña zaarrak beti.

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Beste batean, Ordiziko Zinean, bera eta beste bosten bat bertsolari ziran bertsotan. Oien artean, Mattin zana.

Gaia omen zuten Ordiziko *rascacielos* dalako ura, erakitzean egindako akatsen baten ondorioz erortzeko zorian egon zana.

Kontua da Mattin bertsotan ari zala arkitektoaren erru egiten. Baiña frantzes aozkeraz esaten zuan, eta *artitefto* edo antzeko zerbait ulertzen omen zion Joxe Mielek, eta onela esan omen zien ingurukoei:

— Onek *artefaktoa* esan dik eta oraintxe bota bear ziguk etxea!

Asi dira danak parrez eta iñork ezin bertsotan segi.

* * *

Ordiziko bertso-saio batean, potoren bat edo beste egin omen zituan Joxe Migelek; eta, bere damua azalduz, azken agurrean barkamena eskatu zuan.

Bukaeran Lopategik:

— Zergatik esan dek ori?

— Zer esango nian, ba, bi poto egin da gero? —Lazkao-Txikik.

— Ba, leen bi edo iruk zekitena, orain danak zekitek —Lopategik.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itxasondo)

* * *

Ordiziko asteazkenetako peri-egun oietako batean, bere betiko puestotxo batean txarlatan bat an ari zan:

— ¡Barato! ¡Barato!

Gu Lazkao-Txikirekin an inguratu giñan lagun-talde bat momentu orretan, da ola dio Joxe Migelek:

— ¿Bartato, barato? I aiz aparato!

Ta:

— ¡Excusen! ¡Excusen!

Eta Lazkao-Txikik:

— I aiña bagaituk esku utsen!

Egun berean, taberna batera sartu giñanean, erreitzalle bat an ari zan sekulako keak boteaz.

Lazkao-Txikik:

— Zer tabako-mota erretzen dek?

Erretzailleak kajetilla erakutsiz:

— *Ganador.*

Joxe Migelek:

— Ala jartzen dik or.

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Ordiziko gazta-txapelketa urte artan Erkizik irabazi eta an zebillen bera, naiko argituta. Bazkaldu bear zuten inguruan urrak zeuden ugari.

Lazkao-Txikik ikusi zituan eta onela esan zuan:

— A zer urre-pilla!

Erkizik ikusi eta onela esaten dio, arbola dantzatzuz:

— Urrea bear al dek! Orra, ba, urrea!

Joxe Migelen erantzuna:

— Urrea? Etzak, ba, bota lurrea!

(Xabier Zeberio bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Ordizian bein ba omen dabil Lazkao-Txiki azokan, eta emakume bat asten zaio bere puestotik:

— Begira, Joxe Migel, berdura ederrak! Azenarioak eder askoak! Auek onak dira bistarako!

Erantzuna:

— Bistarako? Ezkukurako ere ez dira oiek txarrak!

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Gaztaiña-garaian, emakume ezagun bat bi-iru zakukada gaztaiña saltzen Ordiziko azokan. An ingurutik pasa Lazkao-Txiki, eta emakumeak dei egin zion:

— Zatoz ona, Joxe Migel! Gaztaiña salduko dizut!

— Zer moduzkoa daukazu?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Ateraldi au bera beste modu batera:

Altzagako neska bat zaku erdi gaztaiñarekin Ordiziko plazan. Lazkao-Txiki ikusi eta onela esaten dio:

— Joxe Migel, ez al dezu erosi bear? Ara gaztaiña!

— Ona al daukazu? Ona baldin badaukazu, salduko dezu.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Batean, Ordizian, bazkaltzeko asmoz joan giñan Etxanizenera, baiña guri ezezko borobilla eman ziguten: etzegoala lekurik.

Geroxeago joan ziran Lazkao-Txiki eta beste lau. Oien artean, Idiazabalgo igar bat. Joxe Migel ikusitakoan, sobra ere neskak esan zion:

— Pixka batean egoten bazerate, oraintxe dijoazte altxatzera lau lagun.

Idiazabalgo igar orrek:

— Bale, bale! Lau lagunentzat lekurik baldin badago, ni maiaren azpian ere berdin-berdin jarriko nauk.

Eta Lazkao-Txikik:

— Leen ere an egondako itxura ohea daukak ik!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Ordiziko bi neska zirala uste det, aizkoran dexente nabarmendu ziranak. Etzuten asko iraun. Festa edo plaza batzuk egin zituzten, baiña berealaxe erretiratu ziran. Neska dotore eta apaiñak ziran.

Egun batean, bi neska oiek aizkoran ari zirala, gu ere aiei begira geunden, eta Lazkao-Txikik:

— Aizkorarako petxu ona bear omen dik! Oiek oso petxu ederrak zeuzkatek, ba!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Ordiziko perian, babarruna saltzen zeukan emakume bati, Lazkao-Txikik:

— Zenbatean daukazu babarruna?

— Lakaria ainbestean.

— Ez dira garesti, etxeakoandre, musika ta guzti izango dira ta!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Asteazken batean Ordiziko ferian zebillela, etxeakoandre batek sisa-mordoska bat izan bear zuan salgai. Oso gutxi gelditzen zitzaizkion eta, zituanak eskuan artuta, onela eskeiñi zizkion Lazkao-Txikiri:

— Auetxek, arraultz bat gozatzeko ainbe, Joxe Migel!

Eta onek:

— Eta besteari zer egin bear diot, ba?

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Batean, Lazkao-Txiki eta biok, beste urte batzuetan bezela, Eguberri-egunean, alkarrekin izan giñan Ordiziko zaarren Egoitzan.

Ango gure jira txiste eta bertso egin ondoren, Zaldibira etorri giñan. Emen kafea artu, berak Arriarango Julianengana joan bear zuala eta illuntzerarte agurtu giñan.

Ni, illuntze aldera, tabernara joan nintzan eta Joxe Migelen galdera egin nuan:

— Izan al dira emen Joxe Migel-eta?

— Bai. Izan dira eta Larraitzera joan dira. Baiña esan dit, ba, polita!

— Zer esan dizu, ba?

— Berarekin batera luze bat etorri da. Ez dakit zein izango dan. Arek onela galdetu dit: “Aizu, etxekoandre: gaz-taiñak erre al dira-edo?” Eta Joxe Migelek atzetik: “Lastima dek, motell, oraindik orren gaztaiña erretzea!”

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkao-Txikik, Ordiziko ferira etortzen zan biajante oietako batena kontatu oi zuan.

An jarduten omen zan, arkakusoak akabatzeko botika oso ona bazeukala propaganda egiñez. Bazeukala, baiña urrengoan ekarriko zuala. Beti urrengoan, baiña etzan bein ere irixten urrengo ori.

Alako batean, emakume-talde batek inguratu eta estu samar artu omen zuan: aiei adarra jotzen ari zitzaicela, astero kontu berdiñarekin.

Ala, ba, atera omen zuan patrikatik botilla txiki bat, barruan autsa zuana, eta esan omen zien:

— Auxe da, ba, auts ori!

Emakumeak:

— Eta zer egin bear da orrekin? Oean zabaldu, urarekin nastu edo zer?

Eta berak:

— Ez. Aurrenik arkakusoa arrapatu bear dezu; gero aoa zabaldu eta orduan autsa aora bota. Danak akabatzen ditu.

* * *

Ordiziko pelotalekuan jaialdiren bat antolatu zuten. Jai-eratzaillea gizon txiki bat zan.

Aizkolarien eginkizuna oso ondo prestatuta zegoan: etzandako enborrak, zutikakoak eta era guzietakoak. Aiek beren lana bukatu zutenean, urrena bertsolarien txanda: Mitxelena eta Lazkao-Txiki.

Kantatu bear zuten tokiraiño eraman zituzten, eta an ez oltzadurarik eta ez mikrofonorik ere.

Ori ikusita, onela dio Lazkao-Txikik inguruko jendeari:

— Au dek bere lanari begiratu eta besteenari garrantzi-rik ez ematea!

Or dijoa, bero-bero eginda, antolatzaille zan gizon txiki orrengana eta onela esaten dio:

— I, aizak: txikia izatea ez dek ire errua; baiña eskasa izatea bai, e?

(Joakin Berasategi, Olaberri)

BEASAIÑEN

Beste bein, Beasaingo garaje batek milloi erdiko errenta zuala zabaldu zan, eta ala galdetu zidan:

— Egia al dek ori?

— Otsak ala dira —nere erantzuna.

— Illabetea azkar pasatzeko sistima ona izango dek ori!

Nai ez dana azkar etortzen dala, alegia.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria)

* * *

Beasaingo kalean or zetorren *Banco Santander*-ko zuzendaria. Altsatsuarra izan bear zuan eta alkarri ulertzeko erderaz egin bear. Kontua da zakur aundi batekin zetorrela, ia astoa aiñakoa.

— *Luis, ¡vaya amigo que te has echado!*

— *¿Te gusta?*

— *Sí; pero ya puedes andar con cuidado.*

— *¿Por qué? El perro es el mejor amigo del hombre.*

— *Pero también son los mayores enemigos de los banqueros.*

— *¡No me digas!*

— *Sí, sí. ¿Qué es: perro o perra?*

— *Perro, perro.*

— *Pues éstos joden todas las perras.*

(X. X.)

Joxe Migel pentsu saltzen ibiltzen zan garaikoa da au.

Goiz partetik, enkarguak jasotzen-eta, Sebastian sozioaren karnizerian egoten zan. An zan egun artan ere, periodikoa irakurriz; eta andre bat sartu omen zan eta Sebastiani onela esaten dio:

— Egun on Jainkoak dizuela!

— Bai zuri ere. Zer degu, etxeakoandre?

— Aurreko batean eraman nuan, ba, nik emendik txorizoa. Txorizo polita zan. Bai al daukazu alakorik?

— Bai. Igual-iguala degu.

— Naiko txorizo polita da —andreak—. Baiña baserriko txorizoa bezelakorik ez dago.

Joxe Migelek aldamenetik:

— Gu emen gaude, ba, baserriko txorizoarekin, estimazio aundirik gabe!

(*Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia*)

* * *

Beasaingo *Bodegón Goierri*-n gertatua da beste au. Lazkao-Txikik oso joera aundia zuan orrerako. Arratsalde batean lagun batzuk an ari giñan:

— Gizon batek, lasai bizitzeko, zenbat milloi bearko ote lizkek?

Batzuek sei; besteak bost eta abar.

Sartzen da Lazkao-Txiki ta, entzuten digunean zer esaten ari giñan, onela dio:

— Ezta pentsatu ere! Entierro batetik netorrek. Zortzi milloi zeuzkana uan, baiña il egin dek.

Ala bukatu zuan gure alkarrizketa ura.

(*Patxi Telleria, Gaintza*)

* * *

Beasaiñen-edo ba omen zan fabrika bateko delineantea, erdalduna, bi seme dituana, biak gizonezko aundiak; baiña oietako bat, ikaragarritzko buru alea duana, eta lepoa txiki-txikia, eta ala ere burlosoa. Lazkao-Txiki ikusten zuan bakoitzean, onela asten omen zitzaion:

— Lazkao-Txiki, *enanajo!* Lazkao-Txiki, *enanajo!*

Egun batean, *Bar Loinaz*-en zegoala, beti bezela asi omen zitzaion:

— Lazkao-Txiki, *enanajo!* *¿También hoy por aquí?*

— Sí, claro. *Hay que acudir a las fiestas del pueblo.*

— *¿Fiestas? ¿Dónde ves tú fiestas?*

— *¿Tú no o qué? ¿No ves a los chavales corriendo a tu alrededor?* —Lazkao-Txikik, cabezudo esan nairik.

Baiña beste ura ez jabetzen, eta ondoko batek:

— Joxe Migel, alperrik ari aiz, orrek ez dik ezer ulertzen eta.

Lazkao-Txikik:

— Ba, neri berriz ere *enanajo* esaten badit, ulertzeko moduan esango zioat, orratio!

Ala, andik egun batzuetara, burloso buru-aundi ori beti bezela asten zaio:

— Lazkao-Txiki, *enanajo!* *¿También hoy por aquí?*

Orduan Joxe Migelek:

— *¡Sí, hombre, sí! Yo soy enanajo y ¿qué le vas a hacer? Pero lo mío tiene explicación, porque mi padre era un casero analfabeto. Lo que no tiene justificación es lo tuyo; porque siendo tu padre delineante, ¿cómo ha podido hacer un croquis tan desequilibrado y tan impresentable, cabezudo de los cojones?*

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Beasaingo *Castillo* jatetxean afaltzen giñan, eta Lazkao-Txiki an ari zan txiste eta berriketan, sarritan oi bezela.

Serbitzaria neska erdalduna zan, eta ari ere kontatzen zizkion txistetak. Ura, ordea, lanean ari zan, eta beti “no puedo” esaten zion. Joxe Migelek, berriz: “*espera, espera*”.

Alako batean neskak esaten dio:

— *Ya pasaría un rato a gusto contigo.*

Txistetak entzunez noski.

— *Yo también* —Joxe Migelek.

— *Pero sin verde.*

Txiste berderik gabe esan nai zion. Eta Joxe Migelek:

— *Tanto mejor.*

Berdearena debalde ulertu balio bezela; milla pezetako billete berderik gabe alegia.

(*Kasiano Ibarguren, bertsolaria eta soñu-jolea, Lizartza*)

* * *

Beste bein, Beasaiñen, sakramentino baten meza berri batean giñan. Badakit Lasa zuala apellidua. Meza eman zuanak egin zituan sermoiak, Jauna emateak eta danak. Oso elizkizun luzea izan zan.

Alako batean, elizkizuna bukatu zalakoan, nere ondoan zegoan txistulari beasaindar bati onela esan nion:

— Bukatua izango da.

— Ez —erantzun zidan—. Oraindik falta da *Te Deum*.

Eta Lazkao-Txikik aldamenetik:

— Etzekiat orduan bukatuko ote deun!

(*Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi*)

* * *

Beasaiñen ba omen zituan iru lagun, tabernaria eta beste bi, berarekin beti musean botilla ardo bat jokatu bear izaten zutenak.

Bein, tabernaria kontrario zuan, eta nunbait ere amarrereko bat jaso omen zuan tranpaz. Joxe Migel oartu zan eta kargu artu omen zion. Besteak ukatu.

Orduan Lazkao-Txiki, orrelakoetan oi zuan bezela, oso bero jarri omen zan. Bere mus-lagunak, gauza ura baretzeagatik-edo, onela esan omen zion:

— Baiña, Joxe Migel! Ez adi orrela jarri, ardo botilla bat besterik ez da ta!

Eta Lazkao-Txikik orduan:

— Joño! I ere nere kontra! Nik orduan ardo botilla batengatik etzeukeat ola jartzerik; eta orrek lapurtzea bai?

Bota kartak mai gaiñera ta alde egin omen zuan andik, sututa. Orrelakoxe jenio bizikoa zan.

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

Lazkao-Txiki, Ordizian eta Beasaiñen, erdaldunen artean ere oso ezaguna zan.

Bein batez, guardiazibil erretiratu batekin topo egin omen zuan. Leendik ere ezagunak izango ziran eta asi omen zitzaion:

— ¡Hola, Jose Migel? ¿Aquí andas?

— Aquí ando.

— Cuéntame un chiste.

— ¿Qué te voy a contar, si sabes todos los que yo sé?

— Ya sabrás alguno nuevo.

— Pues mire: no sé ningún chiste nuevo, pero sí una comparación bonita. ¿A que no sabes en qué se parece un guardia jubilado a la mierda?

— ¡Vaya comparaciones que pones! —naiko asarre, guardiak.

— Ya sabía que te enfadarías, pero no sé otra.

— ¡Anda! ¡Dila ya!

— En que los dos están fuera del cuerpo.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Orain ogei ta amar urte paseak izango dira. Lazkao-Txikik *Fundiciones Arriaran* fabrikan lan egiten zuan, kamioiak pisatzen eta. Ni kamioiarekin nenbillen orduan ere; eta, pisatzera joan nintzanean, ikusi eta esan zidan:

— Orain joango neok!

Geroxeago etorri zan eta onela esan zidan:

— Joño, *Asteasu!* Ez aut aspaldi ikusi! Ezkondu al intzan?

— Ez. Datorren astean ezkontzen nauk.

Andik astebetera ezkontzen bainintzan. Eta Joxe Migelen erantzuna:

— Datorrenean ni ere bai!

(Jose Gorostiza, *Asteasu*, *Illati tabernakoa*, Zaldibi)

ZALDIBIA

Zaldibiko Guraso-Elkartean biltzen giñan gu garai batean, gure entrenamentuak egiteko; eta batzuetan joaten zan Txikia ere.

Egun batean inguratu zitzaion Elkarteko lendakaria. Baiña Guraso-Elkarte ortan mutilzar bat zegoan leendakari orduan. Onela esan zion:

— I, Joxe Migel: aurten ere negu beltza zetorrek eta nere moduan ik ere badaukak, bada, andra baten premia.

— Ba, euk esan dek dana.

— Emen bazeudek, ba, neska bikaiñak. Beitu zak au berau, gaztea eta dotorea!

Ondoan zegoan neska batengatik.

— Bai, baiña onek ere nobioa eukiko dik.

— Asko inporta zaiok, ba, orixe!

— Nobioa eukiko dezu, ez da? —Joxe Migelek neskari.

Onek:

— Bai.

— Ta emen al dago?

— Ez; soldadu dago.

— Nun?

— Leridan.

— Orduan eukiko dezu azkurea eridan!

(X. X.)

* * *

Igande batez, Zaldibin, parabola bati buruz egin zuan apaizak sermoia: goizean nagusi bat plazara joan eta lanerako zeudenei denario bana; eguerdian zeudenek ere denario bana; eta arratsaldean joan eta an zeudenei ere denario bana.

Meza ondoan, Lazkao-Txiki apaizaren zai zegoan. Ala, irten du onek eta esaten dio:

— Zer degu, Joxe Migel?

— Ba, ementxe nago. Gaur zuk egin dezun sermoia etzait asko gustatu.

— Kontuz gero! Nagusiak agindutakoa eman zien danei: goizean zeudenei denarioa; eguerdian zeudenei ere denarioa; eta arratsaldean zeudenei ere berdin.

— Bai. Ori orrela izango da, baiña nagusi arek gaur egunean ez luke goizeko langille asko billatuko.

— Bai; baiña ori parabola bat da!

Asmatutako ipui bat zala alegia, guk aren erakuspenna jasotzeko.

Eta Lazkao-Txikik:

— Ez dakit, ba, *para* kendu ta ez ote dan ori obeto geldituko!

Olakorik gertatua izatea zail samarra ikusten zuan.

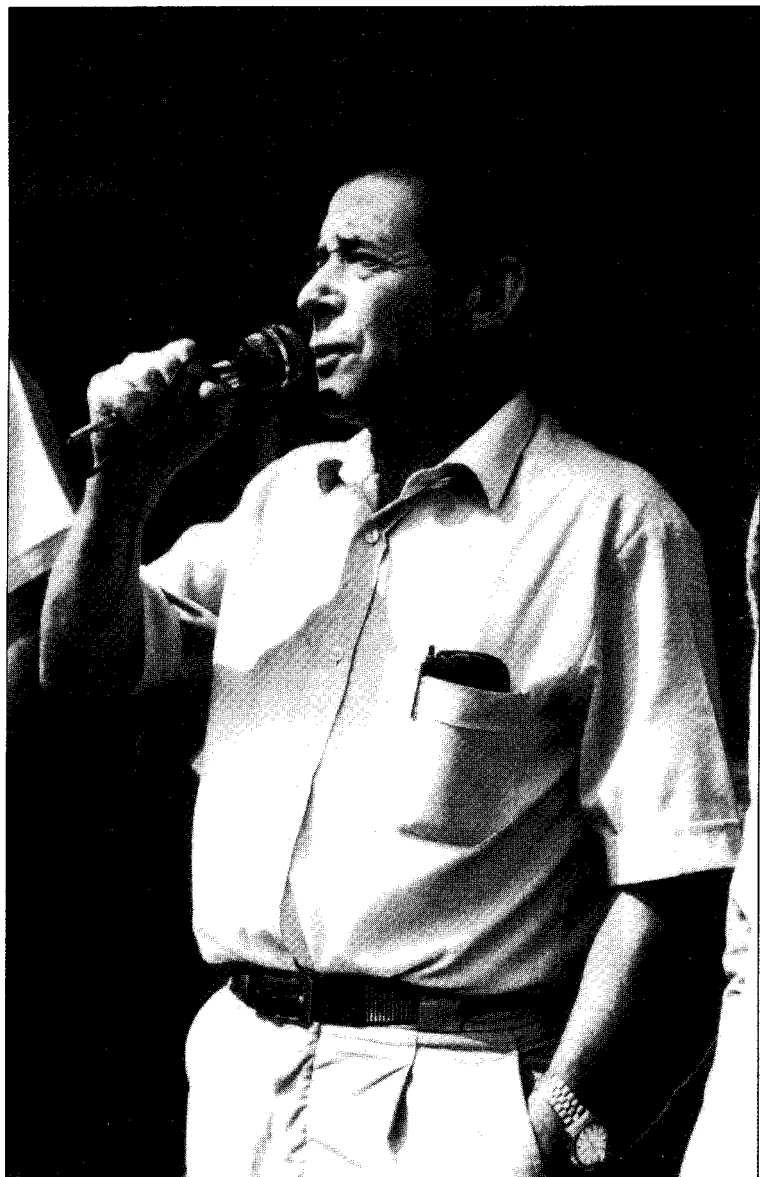
(*Xabier Zeberio, bertsolaria*)

* * *

Bein, Zaldibiko taberna batera joan omen zan Joxe Migel, mokadutxoren bat egiteko asmoz, eta bokadilloa eskatu zuan. Etxekoandreak:

— Zer nai dezu: xerra, tortilla edo zer?

— Jarri zazu tortilla bat.

Zaarren omenaldia Zaldibin,
6 - 9 - 1981.

— Frantzesara ala espainiarra?

— Berdin zait, itzegiteko ez det eta.

(Kasiano Ibarguren bertsolaria eta soñu-jolea, Lizartza)

* * *

Bein, Zaldibira bertsoetara joan eta jende asko zan nolainari ere. Soziedadea ere dana beteta. Ango atean topo egin du aurdun naiko aurreratua zegoan emakume batekin.

— Zuek ere emendik? —emakumeak.

— Bai —Joxe Migelek—. Gizona libratu al zizuten?

Kartzelan eduki baitzuten.

— Bai; libratu zidaten, bai.

— Ezagun dezu! —Joxe Migelek, gerri aldera begiraturaz.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Zaldibiko Gurutzeta baserria artu zuanean, leendabizitxerri azten ere jardun izan zan.

Egun batean, Mitxelena bertsolaria etorri omen zitzaion bisitara. An omen zebiltzan ikuilluak ikusten. Baita sukalde, kuarto eta gaiñerako gelak ere. Joxe Migelek:

— Ikusten al dek, i, Mitxelena, nolako kuartoak dau den? Noiz edo noiz señoiritaren batekin etortzea pentsatuta ere, leku ederrak zeudek emen.

— Bai. Tokiak bazeudek, baiña txerri-usaia aundia zegoen emen.

— Arritu egiten al aiz, i ere emen abil eta?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Sebastian bere sozio lagunak eta biak edan dituzte baxoerdi batzuk alkarrekin, eta arek onela esan omen zuan:

— Nik oraintxe joan egin bear diat, karnizeria jaso ta...

Eta Joxe Migelek:

— Bai! Leen bean egonda jende gutxi joaten dala, ta jasota jarri zak eta zera joango zaik aruntza!

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Orain bi urte bigai bat erosi nion. Joxe Migelek esan zidan:

— Bazeukeat, ba, iri gustatuko zaiian bigai bat: beltxa ta errape txuriarekin.

Joan nintzan, ba, ikustera. Bata beltxa eta bestea pintoa zeuzkan. *Gurelesa*-ri esnea ateratzerako muestra eraman bearra neukala eta biena eramateko esan zidan. Eraman nuen, ba, eta beltzak esne meea zeukala; pintoak, berriz, ona. Ni beltxa erostekotan, baiña pintoa erosi bear. Ala esan nion:

— Beltxa naiago nian, baiña pintoak esnea beretzako lain izango dik beintzat eta...

Bigai bati tokatzen zitzaion ainbeste esne, alegia. Eta:

— Esnea ez dik beretzako bear. Esnea iretzako bear dik —erantzuna bereala.

— Begi-zuloak ere dezenteak zeuzkak —esan nion, eta berak:

— Ire etxeakoak ere begiak zuloan eukiko zitue...

Ala, ba, utzi edo artu, zerbait egin bearra zegoan; eta egin genduan, ba, tratua.

Etorri naiz ganadu billa kamioiarekin. Baiña aspaldian jaregin gabe zegoen, kiloz karga aundirik ez eta alako saltoak bigai orrek!

Berak artuko ote zuan sokatik, eta neuk artzeko esan zidan. Ala, artu det eta segi saltoka! Ainbeste traste zegoan ikuilluan, eta anka-ezurreko bat ere artu nuan, bigai ori mendera eziñez. Ikuillutik irterakoan, errenka ni, eta:

— Zer pasau zak?

— Kolpea artu dedala!

— Eta zeñek zeukak, ba, kulpea?

Ordiziko perian, elkar ikusitako guztian, galdetzen zidan:

— Zer moduz beia?

— Ondo! Etzeukak okerragorik!

— Eta esnea? Esnea ondo eukiko dik arek?

— Esnari eusten diona dek.

Kantidadeari eusten diona, gora-beerarik gabe. Eta Lazkao-Txikik:

— Eusten badio, ez dik emango!

(*Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal*)

* * *

Ostegun Santu egun batez, etorri zan Lazkao-Txiki gure auzora, *Deposituta* deitzen dan tabernara. An alkarrekin meriendatu eta Zaldibira etorri giñan. Ain zuzen, Eustakio Mendizabal *Txikia* il zuten eguna zan. Beste leku askotako moduan, emen ere elizkizunak izan ziran errian. Baiña, gu etortzerako, funtzioak-eta bukatuak ziran.

Errian jaun batekin egin genduan topo. Au ordiziarra zan, baiña Zaldibira ezkonduakoa. Arekin izketan asi giñan. Joxe Migelekin adiskidetasun aundia zuan eta, erdi erdera eta erdi euskera, onela esan zion:

— ¡Hola, Jose Miguel! Hoy tampoco habrás estado en misa.

— Ez. Depositutan izan gera meriendatzen.

— Ni izan naiz, ba. Ara emen gurutzea.

Eskapulario moduko bat, Jesus gurutzean zuana.

— Bai al dakizu orren esan naia? —esan zion Lazkao-Txikik—. Au il zutenean, bi lapur jarri zizkioten zintzilika aldamenetan. Orain bera lapurrak zintzilikatzen dute.

Ori *Arresene* tabernan gertatu zan. Gero *Zubiondo* tabernara joan giñan, eta an bere tarteko beste bat etorri zitzaion kaso egitera. Onek erderaz egiten zion, eta Joxe Migelek:

— Euskeraz aztu al zaik, ala?

— Bai. *Yo en Bilbao trabajo*. An erderaz aritzen naiz eta euskera aztu zait ia.

— Ederra gertatu zaik orduan!

Egon zan pixka batean pentsatzen, eta ondoren onela asi zitzaion:

— Bein, bialdu omen zien bat erderaz ikastera Matxinbentara, eta amar urte pasatu eta ez omen zin itzik ere ikasi.

— ¡Ja, ja, ja! ¿En Matxinbenta cómo va a aprender el castellano? —besteak.

— Ik ez al uan ikasi ala Azpikoetxen —beraren base-rrian— euskeraz?

Atari aldetik bueltatxo bat eman zuan. Gero, etorri zanean, onela esan zuan:

— Gu joan giñuzen bein Bizkaiko erri batera bertsotara, An geundean tabernan, baxoerdi bana artuta, mostradore aurrean; eta batek esan ziguan: “Egun on, gizonok! Ez bazarie, barka!”

Beste ura etzala esan nairik-edo.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Batean, Zaldibiko mutilzar batek botatzen dio Lazkao-Txikiri bertso bat, ez buru eta ez anka zuena, eta ondoren onela dio:

— Bertso ori esan nai aundikoa uan, e?

Eta Lazkao-Txikik:

— Ala bearko dik, esan ez dek ezer egin eta!

(Patxi Telleria, Gaintza)

IDIAZABALGO SAN INAZIOTAN

Lazkao-Txikiren ondorengo bertso auek 1954 ingurukoak dira, urte bat gora-beera.

Idiazabalgo erriak badu San Inaziori eskeiñitako ermita bat; eta, jakiña, San Inazio egunez egiten dira an urteko jaiak.

Ermita onen gertuan, Katea izena duan etxean, taberna ezagutu det nik urte askoan. Gaur ez dago tabernarik, baiña gaur ere festa-egunetan jarraitzen du.

Beste taberna bat ere, Jeronimone izenekoa, gertuan dago, eta festa-egunetan jende asko inguratzen da.

San Inazio festa auetan, ni azken urte auetan Urbia mendian izaten naiz; baiña uste det leen jende geiago izaten zala.

Joxe Migel bera ere askotan etortzen zan gaztetan, 1962 urtetik gerora ez bazan askotan izango ere. Onen arrazoia da an eta emen kantatu bearra izaten zuala. Uztaillaren 31 udaren erdia eta festa asko izaten dan garaia da; eta noski, Lazkao-Txiki bertsolari ona eta txistosoia izanik, dei ugari izango zituan.

Ala ere esan bear da, egun orretan ainbat bertso etzuala askotan botako. Geiago ordainduta kantatuko zuan. Baita bear ere zerbaiten irabazia. Baiña, nik esan bear banu, utsean ere ez da gutxiena kantatua izango, nik ezagutu ditudanetan. Egun onetan ere berreun bertso baiño geiago kantatu zituala norbaitek esango balit, ez nuke ezetzik esango.

Izan ere, tipo bat etorri zitzaion tentatzera, eta an ziran angoak! Morroi zegoan bat zan au, eta aren bertso bota bearra! Puntu batekoak, bikoak eta puntu erdikoak ere bai. Baiña gaizki itzegiñez gaiñera.

Joxe Migelek esango zion bezela, morroi onek ondo zer zeukan, izan ere? Aurpegia gaizki garbitua eta beltz samarra, eta aizkorarekin egindako irudi batek ainbeste koska, asi kopetatik, sudur eta ezpain. Beste arek esan zuana esateko moduan zegoan:

amak pertsona bezela azi
ninduan bada ni ere.

Baiña ala ere Lazkao-Txikiri billatzen zizkion akatsak, amaika aldiz entzun bear izaten zuan txikitik asita.

Joxe Migelek, berriz, aurrenetik, mutilzar zegoalako eta billatzeko zenbait bide zeuzkan eta abar, amaika parre egin arazi zigun: bateko txapel eta besteko txaleko, eta soka batekin kate orde z lotuta zeukan erlojua. Izan ere, dana iguala zeukan gizarajoak, berarengandik asita. Berrogei bat urte zeuzkan eta irurogei ematen zuan.

Dana dala, morroi au bertso ugari entzuna izango zan, asko ikasi ez bazuan ere. Au esaten det, puntuak jartzeko garaian naiko taju ona zualako; baita zail samarrak ere.

Txikiak, ordea, danei dotore erantzun zien. Pena da geienak galduak izatea. Guk iru naiko igual uste det artu zituena.

Ala, aurreko puntua jarritako bat gogoan artu genduan.

Morroiak:

— Mutilzarrak bazeukak
bere mejorea...

Lazkao-Txikik:

Kopeta okerra ta
beltza kolorea.
Begien bistan zegok
dekan balorea,
nere moduan i're
ez aiz dotorea.

Gero, andregaiak izan zituala esan zion, baiña ondo aprobetxatuta utzi zituala, eta oietako bat Bittori izenekoa zala.

Une ortan, nik ezagutzen ez nuan batek, Joxe Migeli belarrira zerbait esan zion; eta, entzutean, Txikiak onela erantzun zion:

— Ez nauk arritzen.

Eta, ondoren, zortziko aundiko bertso au kantatu zuan

Aldamenetik jakiñak ditut
zureak ainbat istori,
seguru asko oraindik iñork
esan gabeak Kristori.
Emakumetan kontatu arren
zuk makiña bat bitori,
ijito batek pujatu zizun
ain maite zendun Bittori.

Beste puntu bat auxe jarri zion morroiak bereala:

— Beste bat polit askoa
banin Mari Pili...

Eta Joxe Migelek:

— Beiratzen zionen bat
edozein mutili,
Esaten badidak e
Petra ta Xixili,
luzaro ezin leizkek
irekin ibili.

(Jose Intxausti bertsolaria, Segura)

PLAENTXIKO TXURRUKAN

Plaentxiko Txurrukara San Inazio bezperatik joan giñan Lazkao-Txiki eta biok. An badago elkarte txiki bat. Orduan danak an biltzen ziran; baita gu ere.

An bazuten apaiz zaar samar bat, oso gogor famakoa, jendeak bildur ziona. Afari ortan, gu bertsoan asteko puntuan, erretiratu egin zan Txurruka baserrira. Au an bertan baitago, izan ere. Bearbada, bertsorik ez entzutearren aldegingo zuan. Batzuek onela esan zuten:

— Pakea eman dik.

Egin genituan bi edo iru saio; eta goizaldera, laurak aldera-edo, eztabaida sortu zan baratxuri-zopa egin ala ez. Azkenean, etzan egin. Apaizaren bildurra ere bai agian. Baiña ogia ere falta zan.

Ortan ari giñala, Lazkao-Txikik bertso au kantatu zuan:

Zopa egitearren
etzaitezte altxa,
bestela jarriko degu
sekulako saltsa.
Ogirik eztagola ta
falta berakatza,
biarko jarriko degu
sermoiren bat latza.

Orren ondoren, erretirako ordua; eta guk ere Txurrukako baserrian gure lo-lekua.

Txurrukako nagusiak kontuz ibiltzeko esan zigun; apai-za an zegoala eta, akordatzen bazan, etzala giro izango.

Baserriak egundoko pasillo luzea du, eta esan ziguten zein gelatan zegoan ere apaiza. Lazkao-Txiki gure aurretik zan, eta pasilloan kakalardo adar aundi oietako bat ikusi

zuan. Kanpora irten berriro eta, makilla txiki batekin lagunduz, esaten zion:

— Ik segiok orrera, ire laguna or dek eta. Gurekin ez dek ondo konpondu, eta ea irekin konpontzen dan.

Poliki-poliki apaizaren gelako atepetik barrura biali zuan kakalardo ori.

— Ori akordatzen bada, giro izan bear dik emen! —esan zuan Txurrukako nagusiak.

— Asarretu egingo ote dek, ba? —Lazkao-Txikik—. *Querida* ederra bialdu zioagu, ba, bere kolore-kolorekoa!

Ondoren, banatzerakoan, nagusiak onela esan zigun:

— Ni goizean txakurrak artu eta mendira joango nauk, erbiren bat edo beste dantza araztera. Zuek lo egin lasai!

Ori entzun orduko, Txikia ere berarekin batera zijoala. Nik esan nion:

— Eta lo, noiz egin bear dek?

Joxe Migelek:

— Gau bateko loagatik ez gaituk ilko!

Orduan ni ere prestatu nintzan. Goizeko zazpi ta erdiak alde orretan deitu eta or joan giñan. Nagusiak esandako tokian jarri giñan, eta or nun datorren erbia. Lazkao-Txikik:

— I, ikusten al dek? Ez dik ematen erreuma aundirik daukanik! Baziak mantxuagatik! Atzo ere guk ainbeste pattar etzin edango ta!...

Ala, an egon giñan denboraletxo batez, txakurren musika entzunez; eta Txikiak:

— Bazterretan egongo dituk musika-banda ederrak, baiña neretzat olakorik etzegok iñun!

Alako batean, amarretakoa gertu izango zala ordurako eta abiatu giñan Txurruka aldera. Gu joan ordurako, apaiza an zegoan, eulia botatzeko aiñako beroa bazan ere, beeko

sua egin eta aren ondoan. Guk gure agurra eman ondoren, zerbait esan bear eta nik esan nion:

— Zer? Gauean oztu egin al zera, ala?

Esan banion esan, etzan giro izan ondorengo amar minutu inguruan! Ederki asko pasa zituan gaueko kakalardo-kontuak. Gu lo zegoalakoan, baiña ura esna egon. Kartzelan sartzeko eta danak agindu zizkigun, baiña ordukoagatik salbatu egin giñan. Ixil askorik entzun genituan danak.

Andik bereala, nagusiak apaizari:

— Bertsolariak mezetan kantatu bearrik izango al dute?

Gogor asko erantzun zion:

— Berak ez erretiro eta ez errespeto ez duten bertsolariak, ez ditut nik mezetan ikusi nai!

Laster esan zidan neri Txikiak:

— Jardunaren buruan, geure faboreko kontu bat ere esan dik orratio!

Eguerdian, meza ondoren, bazkaltzeko garaian, San Inazioaren bizitza gora eta beera, egundoko eztabaidak izan zituzten apaizak eta Lazkao-Txikik. Baziran egun artan bazkaritara etorritako beste bi apaiz gazteagoak ere, eta aiek Joxe Migelen aide agertu ziran. Eguna beintzat oso lagun bukatu zuten, elkarri eskua emanez.

(Jesus Alberdi, Egileor bertsolaria, Elosua)

LAGUN BERTSOLARIEKIN

Basarri eta Uztapiderekin bertsotan asi berritan, bazkaltzerakoan ardoa ateratzen asi omen zan eta basoak puntaraiño bete omen zituan. Basarrik esan omen zion:

— Baiña, Joxe Migel! Basoa ez dek orrela betetzen!

Gutxiago bete bear zala esan nairik, alegia.

Eta Lazkao-Txikik:

— Barkatu, Basarri, baiña or etzaude ondo. Basoa ola betetzen da.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Batean, Usurbillen zeuden Mattin eta biak festa batzuetan, eta Mattinek esan zuan:

— Ikusten al dituk bi gizon hoiek? Hoiek dituk gizonak, ez gu, bi alu iñora aillegatzen ez geranak!

Eta Lazkao-Txikik esan omen zion:

— Ixilik egon adi, gu ere lurreraiño aillegatzen gaituk eta!

(Mari Karmen Olaizola, Usurbil)

* * *

Batean, biak bertso-saio bat eginda omen ziran, eta Uztapidek esan omen zion:

— Gaur bertso-saio motza egin diagu, Joxe Migel.

Eta onek:

— Zu orratio antiguala zera. Ez al dakizu Arantzazuko fraileena: errezoa motza eta bazkari luzea?

(Demetrio Arrieta, Legazpia)

* * *

Orain dala ogei ta amar edo ogei ta amabi urte, oraindik kamiorik etzeukan auzo batera joan giñan. Lazkao-Txikiren *Montesa* motorrean, al genduan tokiraiño iritxi, eta andik gora oiñez.

Illuntzeko saioa berandu samar egin genduan; eta, gu beera jetxi giñanean, bi kastillano kaskar, zearo txikiak alegia, kantuan ari ziran, eztarria eten bearrez. Bearbada, an inguruan zerbaitetan lanean ari ziranen batzuk izango ziran. Inguruko batek, andaluzak zirala esan zidan neri.

Lazkao-Txikik galdetzen dit:

— Zer linguajetan ari dituk auek?

— Andaluzak omen dituk, eta andaluzez.

— Auek etzeukatek nerekin alde aundirik anka-luzez!

(Joxe Agirre bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Udako illunabar batean, ondoren Lazkao-Txikik eta Mitxelenak Sorabillan bertso-saioa zutela-ta, Astigarragan ari giñan afaltzen.

Gu serbitzen ari zan neska, neska txiki bat zan, ipurdia juntu-juntu tapatzen zioten gona motx-motxekin.

Joxe Migelek onela esaten dio Mitxelenari:

— Begiraiok aurreko orri, Joxe Joakin! Ik aurpegia zabalagoa daukak, orrek ipurdia baiño!

(Jose Gorostiza, Asteasu, Illati tabernakoa, Zaldibia)

* * *

Olaberrin, erriko tabernan, Lasarte, Agirre eta Lazkao-Txiki zeuden, bertsoara etorriak.

Izbidea ez dakit nundik etorri zan, baiña Lasartek onela esaten die besteei:

— Bein ere ikusi al dezute goardiazibillik guardasolarekin?

Eta Lazkao-Txikik:

— Ezta ik ere apaizik bibotearekin!

(Joaquin Berasategi, Olaberri)

* * *

Uztapideren edo Mitxelenaren illetan izango zan. Lazkao-Txiki batzuetan alamoduz jantzita ibiltzen zan; eta egun orretan Lopategik, zerbait esateagatik, onela esan zion:

— Gaur elegante etorri aiz, Joxe Migel!

Eta onek:

— Orrekin ik, ni besteetan nola etortzen naizen esan naidak, ezta?

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Uztapide zanaren illetakoan, Mattin da biak omen zijozten; eta Mattinek esan omen zion:

— Elizkizun ederra, e?

Eta Lazkao-Txikik:

— Bai; baiña orretarako il egin bear.

(Juan Madina, Oñati)

* * *

Lazkao-Txikik asko sufritzen zuan, naiz eta kanpora beti txiste eta alaitasuna agertu. Baiña arritu egiten zan Azpillaga bezelako gizon zoriontsu baten aurrean:

— Nola izan diteke batere sufritu gabe? Ik ez al dek sufritzen? Gizona ez dek bizi sufritu gabe! I ez aiz gizon normala!

Azpillagak erantzungo zion:

— Ondo bizi banaiz, zergatik sufritu bear diat, ba?

Orrek ere sutu egiten zuan Txikia. Gero, berarekin bakarrik izketan, orrela zergatik jartzen zan galdetu eta etzuen arrazoirik billatzen.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Aurretik aren entzutea banuen, baiña oraintxe berrogei urte inguru ezagutu nuan, Tolosako iñauteri batzuetan.

Alako alaitasunean genbiltzala, Rondilla kalean bertso-tan ari nintzan, eta or nun erantzuten asten zaidan mutil txiki txastar bat. Ondo kantatu ere.

Ura bere taldearekin zan, eta ni ere bai. Elkarri ezaupidea eman eta bertso batzuk kantatu ondoren, *Zarauztarra* tabernara joan giñan. Afaldu eta bertso-saio galanta egin genuen. Geroztik zenbat saio egin ote ditugu?

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Urte-mordo bat bazijoan bertsolari-txapelketarik gabe. Orregatik, bertsolari guztiak biltzeko asmoa artu zuten, eta Donostiko *Bodegón Alejandro* jatetxean alkartu giñan illun-tze batean bertsolari geienak, nola Iparralde, ala Egoaldeko.

Eztabaida franko izan genduan, baiña andik ere etzan txapelketarik antolatu. Bapo apaldu eta etxerako bidea artu bear.

Nik ez nuan kotxerik; baiña Lazkao-Txikik bai; eta biok, gaiñera, ezkongai. Berak etxera ekarriko niñula, eta lasai.

Alaitasun-giro onean geundenez, Donosti aldetik jiratxo bat ematea pentsatu genduan. Ni entzunda nengoan, Donostiko *Gau-txori* deritzaion gau-etxe batean bi neska euskaldun bazeudela.

Amarara joan giñan, baiña iñola ere ezin aurkitu *Gau-txori* izeneko etxe ori. Goizeko ordubiak izango ziran. Iñor askorik etzebillen kalean. Alako batean, norbait urreratzen ari zala eta galdetu nion ea nun zegoan *Gau-txori* dalako ori, eta gizonak erantzuten dit:

— *Lo tienen en seguida, después de pasar Felipe cuarto.*

Gizonak buelta artu zuan orduko, Joxe Migelek bota zidan:

— *Nik Felipen kuartora joateko asmorik etzeukeat, ba!*

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Txomin Garmendia bertsolaria klinikan min artuta zegoala, Joxe Migel joan zitzaion bisitara. Aren burua, bapo soildua duanez, zuri-zuri ageri zan; baiña ebakietako joskurak urdiñak.

Eta Lazkao-Txikik:

— *Motell, motell! Buru ori josteko beste aririk ez al zegoan?*

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Erresidentzian egonaldi luzeak egin bearra tokatu zitzaidan, nere istripuaren ondorioz.

Oietako batean, bisitara etorri zitzaidan Lazkao-Txiki. Ordurako, ezkerreko anka luzatzeko tresna bat neukan jarrita, iztarraren kanpoko aldetik. Egunean milimetro bat tornillo bati buelta emanaz luzatzen zidaten, istripua izandako anka motzago gelditu zitzaidalako.

Joxe Migelek, tresna oiek ikusiz, onela galdetu zidan:

— Zer dek ori?

— Anka luzatzeko tresna.

— Nik ere orduan onera etorri bearra diat —berak.

— Obe dek, motell, emendik aparte leengo motxekin —erantzun nion nik.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Orain bederatzi edo amar bat urte, Lazkao-Txiki eta biok, lagun-talde batekin, Gasteizen artu genduan aireplanoa. Zai genduela, alako batean altabozetik entzun genduan:

— Leendabizi, umeak.

Eta nik Lazkao-Txikiri esan nion:

— Segi aurrera, Joxe Migel!

Etzuan batere gaizki artu.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Urria zan; uso-pasaren garaia. Gai ori dala, usoen gorabeheran alegia, idazlantxo bat agertu nuan periodikoan. Ori zala-ta, lagun batek onela esan zion Lazkao-Txikiri:

— I! Txomiñek usoen gaiñean eskribitu dik!

Eta Joxe Migelek:

— Arraioa! Goitik aritu dek eskribitzen oraingoan Txomin!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Lazkao-Txiki bertsotan ari zan eliza baiño aundiagoko beste bi bertsolariren erdian. Bat, beintzat, Sebastian Lizaso zala uste det. Beste biak adarra jotzen zioten, txikia zala esanez.

Alako batean, bi bertsolari oietako batek baso bat ematen zuala esan zion Lazkao-Txikiri.

Eta onek onelatsu erantzun zien, bi erraldoiei beetik gora maliziaz begiratur:

— Naiago diat, bi botilla uts baiño, baso bat betea.

(Joxean Ormazabal)

* * *

Azpeitiko Landetakoa bada gizon bat, Jose Antonio izena duana, baiña *Karpo* eta *Beatz-motza* esaten diotena, bertako Zabaleta baserrikoa.

Kontua da gizon onen aipamena egin nai ziola Lazkao-Txikik Sebastian Lizasori, eta izenik etzitzaiola gogoratzen. Azkenean, onela esan zion:

— Nola dek, ba, zuen lagun ori? Bai; illea baiño gorago burua daukan ori?

Izan ere, oso burusoilla baita.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Seguruenik, Mañukorta bertsolariari “motxilla bizkarrean” irudia berak asmatuko zion. Berak leen aldiz esana, alegia. Gerora beste geiagok ere kantatu izan diote, edo diogu, baiña arek leenbizi, oker ez banago.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Beste bein, Goierriko bertsolariak bi zinta eta disko bat grabatu genituan; eta azalerako danoi argazki bat atera bear zigutela eta an zebillen argazkilaria gu ondo jarri eziñik, eta jarritakoan ere atera eziñik.

Joxe Migelek onela esaten du:

— Au dek argazkilaria, au! Ederra zegok au txirrindulariak espriñean ateratzeko!

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

GIPUZKOA

Astigarragako edo Ergobiko lagun batekin topo egin zuan Lazkao-Txikik Ernaniko Justonean. Lagun ori, ia bi metro inguruko gizon-zatia. Lazkao-Txiki, gizon aundi orren ondoan, gora eta beera begiratuaz asi zan; eta lagun orrek esan omen zion:

— Zer dek? Orain ere ba al dek zerbait esan bearra?

Eta Lazkao-Txikik:

— Bai. Begira nitxoan aldea nundik daukagun, eta goitik bakarrik zeukagu. Beetik parean gatxeudek.

(Joxe Mari Arrieta bertsolaria, Ernani)

* * *

Altzon giñan bertsotan. San Inazio inguruan izaten da saio ori. Ondoren, udaletxera joaten gera kobratzera. Aldi artan an ari zan Joxe Migel soldaduskako kontuak esaten.

Ondotik Sebastian Lizasok:

— Soldaduskako kontuekin oraindik akordatzen al aiz?

Zaarra esan naiko zion.

Eta Lazkao-Txikik erantzun:

— I ez aiz soldaduskako kontuekin akordatuko, an ere beti lo egongo intzan da!

(Anjel Mari Peñagarikanao bertsolaria)

* * *

Gaintzako plazan Lazkao-Txiki an egokitu zan batean gertatua.

Matias Telleria izeneko batek, motoa pintxatu ta eskuan zeramakiela, au dio:

— Au dek martxea!

Eta Lazkao-Txikik:

— Jarri iok partxea!

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Au izan zala urte asko dira. Ogei ta amar edo geiago, bearbada.

Berastegin bazan *Pakito Txikia* esanda ezagutzen zan bat. Ura benetan txikia, enanoa zan.

Batean, Tolosako *Zarauztarra* tabernan sartu giñan Lazkao-Txiki eta biok, nunbaitetik bueltan. *Pakito Txikia* ere an zan. Agurtu ninduan ni ere; eta, norbaitek esanda-edo, an etorri zitzaion Joxe Migeli:

— Zu al zera Txikia?

— Bai. Ala izango naiz, zuk ere ori esaten didazu eta.

Gero, arek aldegin zuanean, onela esan zidan:

— Oraintxe derrigor sinistu bearra zeukeat txikia naizela, orrek ere txikia al naizen galdetu zidak eta.

(Kasiano Iburguren bertsolaria eta soiñu-jolea, Lizartza)

* * *

Beste gertaera au Lazkao-Txikik berak kontatua da, eta magnetofonoz grabatua:

Orain dala sei-zazpi urte, *Laskibar* jatetxean boda batean giñan. Bazkalondoan, emakumezko bat urbildu zitzaidan, ez oso gaztea, ni baiño pixka bat aundiagoa, ez da zailla-ta, eta onela esan zidan:

— Dantza egingo al degu, Joxe Migel?

— Egingo ez degu, ba? —erantzun nion.

Ala, dantzan asi gera. Asko arrimatzen zan emakume ura. Artan ari giñala, onela esaten zidan:

— Oraindik ondo zaude zu!

— Zer, ba? —galdetzen nion nik.

Berak parre egin eta etzidan erantzuten. Baiña geroxeago berriz ere:

— Oraindik ondo zaude, Joxe Migel!

— Zergatik esaten didazu ori?

Berak parre berriz ere.

Dantza utzi nuanean, pentsatzen jarri nintzan zergatik ote zan; eta patrikan antiojuen kajatxoa, aluminiozkoa, euki nik; agidanean ura jotzen zuan dantzan zebillela.

Orduan konturatu nintzan orregatik esaten zidala: “Oraindik ondo zaude!”

* * *

Billabonako jubilatuen ibillaldian iru urtetan segidan izan giñan. Aietako batean etzan Lazkao-Txiki azaltzen, ordu laurden bat itxogin genion, baiña azkenean martxa egin genduan.

Bazkaria Lekeition genduan. Bazkaltzen aстера ginjoazela, an agertu zitzaigun gure Joxe Migel. Onek garai artan kotxerik etzuan. Orregatik, Billabonara berandu iritxi zanean, udaletxean galdetua izango zuan nora ginjoazen, eta nun bazkaldu bear genduan.

Ala, Billabonatik Donostira, autobusez-edo, gero Debaraiño trenez eta gero ez dakit nola ibili bearko zuan, Lekeitioraiño joateko.

Azaldu zanean, jendeak txalo galantak joaz agurtu zuan. Baiña nik, olako despisteak bein baiño geiagotan izaten baitzituan, bronka latza eman nion, naiz eta bera etortzeaz asko poztu.

(Kasiano Iburguren bertsolaria eta soiñu-jolea, Lizartza)

* * *

Liernira joan giñan bein bazkari batera. Jubilatuen eguna zala uste det. Goizean mezetan bertso bat edo beste kantatu genduan; eta gero bazkaria Patxirenean izango genduala.

Bitarte orretan, beeragoko beste taberna batera joan giñan, *bitter* bana artzera. An bi bikote adiñeko zeuden; jubilatuaiek aiek ere. Platertxo batean rabak zituzten. Gizonezkoak, ardoa; eta emakumeak, mosto bana.

Ikusi orduko, an asi ziran Joxe Migelekin izketan.

— Bertso ederrak bota dituzute elizan —esan zioten.

Ondoren raba bana eman ziguten, eta aitona batek bertso bana eskatu. Ezezka aritu giñan. Baiña azkenean amor eman eta kantatu genduan bana. Bukaeran, onela esaten dio Lazkao-Txikik aitonari:

— Bana eskatu eta guk bota degu. Baiña zuk ez dezu, emendik aurrera, eskatutako guztian botako.

(Juan Mari Narbaiza bertsolaria, Eibar)

* * *

Beste au ere, Lazkao-Txikik berak kontatua eta magnetofonoz artua.

Getarin izan zan. Ikurriña libre utzi zuten urtea zan. Goizean joan giñanean an bazkaltzeko, onela esan ziguten:

— Zarauzko mutil gazte batzuk kartzelan sartu dituzte, ikurriñarekin billatu dituztela ta.

An batek galdetu zuan:

— Ez al dute, ba, ikurriña libre utzi?

— Bai; baiña Donostiko festa-egunean utzi nai omen dute ofizialki —erantzun zion beste batek.

Arratsaldean, erriko maistra bat jubilatuta zala eta omenaldia egin zioten. Joxe Lizaso nuan laguna. An geundela, orra nun azaltzen zaigun gizon bat, ni baiño askoz aundia-goa, paisanoz jantzita. Ez dakit nork bialduko zuan.

— *Buenaz tardez* —agurtu ginduan.

— *Muy buenas* —erantzun genion.

— *¿Zon uztede lo cantaore?*

Nere artean: “Onek bertsolariak esan naiko dik, ba!”
Eta:

— *Sí* —erantzun nion.

— *Bueno, y ¿qué van a cantá?*

— *No lo sabemos.*

— *¡Pue vaya cantaore de lo cojone!* —erantzun zidan.

Ari nola adierazi bertsolariak nola kantatzen zuten? Ala geratu zan.

* * *

Oso feri-zalea zan Lazkao-Txiki, eta bein Elgoibarren, feri-egunean, bera eta Oñatiko bat batera iritxi ziran aparkalekura. Kotxetik atera zanean, Joxe Migel orrek:

— Aizu, gaur emen jende gutxi dala ematen du.

Eta besteak:

— Orain, leen baiño bi geiago.

(Juan Madina, Oñati)

* * *

Arantzazun, bera baiño askoz aundiagoa etzan *Xegama-*-rekin, prailleen baratzaren kontu daukanarekin alegia, izketan ari zan bein batean Lazkao-Txiki. Porru artean ikusi eta agurtu ondoren, esan nien:

— Porru artean ikusi ere etzerate egiten!

Porru aundiak baitziran. Eta Joxe Migelek erantzun zidan:

— Ez al da bistaren problema izango?

Ondo baitzekian nik begi bat galdua eta bestea erdi ipurdikoa dedala.

(Nikolas Segurola, Arantzazu)

* * *

Azpeitian bada *Pikua* izeneko taberna. Bertako garai bateko tabernari eta nagusiak Luziano zuan izena. Lazkao-Txiki, pentsu saltzen ibiltzen zan garaian, taberna ortara sarri etorri oi zan.

Batean, Luziano orren seme bat, Fernando, orduan mutil gaztea, an zebillen mostradore inguruan, eta aren galdera egin zuan Joxe Migelek:

— Semea al dek ori?

— Bai. Bizikletan asi dek orain, eta etzekiat ezer egingo digun.

Eta Joxe Migelek:

— I lasai, erortzen bada ere ez dik beintzat ortzik botako eta!

Mutikoak sudur luzea zualako esan zuan ori.

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

Aralar-mendiko San Migelen, asolbizio egunean, joan da Lazkao-Txiki kaputxino bizar luze batekin konfesatzera. Aginduz-agindu ari dirala, iritxi dira seigarrenera. Orduan prailleak:

— Pentsamentu txarrik-edo?

Eta Joxe Migelek:

— Txarrak, jauna? Nik izaten ditudan onenak oietzek dira, ba!

— Zein dira, ba, zuretzat txarrak?

— Fama kentzea, lapurreta, inbiria, alkar ikusi eziña, gorrotoa eta abar eta abar. Pentsamentu txarrak oietzek dira neretzat, jauna.

(Joakin Berasategi, Olaberri)

* * *

Arantzazuko Milikua jatetxean, afalondoko bertso-saio baten ondorena zan.

Kanpora irten giñanean, illargi ederra zegoan, eta disputa sortu zan, illargi betea zala eta etzala. Lazkao-Txiki, beti bezela, azken xamar azaldu zan atean, eta ari galdetu zioten:

— Zuri zer iduritzen zaizu, Joxe Migel: illargi betea da ala ez?

Eta arek:

— Betea ez da izango, oraindik toki asko ikusten da libre eta.

(*Nikolas Segurola, Arantzazu*)

* * *

Zegaman bada *Antonio Bolas* edo *Antonio Gezurti* deitzen dioten gizon bat. Izugarritzko abilidadea dauka gezurrak esateko. Egiak balira bezela botatzen ditu, serio-serio. Parrez lertzen egon oi da jendea beraren inguruan.

Lazkao-Txiki eta Antonio au askotan alkartu oi ziran Beasaiñen eta Goierriko beste zenbait txokotan. Geienetan, Antonio ateratzen zan garaile, bere zelebrekeriekin. Baiña bein Lazkao-Txikik ederki jo zion adarra.

— Zer, Antonio: gaur zer lanetan ibili zera, ba? —galdetu omen zion.

Arek:

— Gaur? Emakume-kargan ibili naiz Pasaiko portuan. Barkuan ekarri dituzte emakumeak, eta guk palaz kamioietara kargatu bear izan ditugu. Nekatu ederra artu degu, bai!

— Eta zer edade-modu zuten emakume oiek?

— Larogei bat urte inguru edo...

— Larogei urte? Orduan etzenituzten asko kargatuko — erantzun omen zion Lazkao-Txikik.

(*Joxean Ormazabal, Zegama*)

* * *

Emakumeak jarlekutan egoten diran tokiren bat izan bear du Antzuolan. Ara bertsoetara joandakoren batean, Joxe Migel emakume oiengana joan da izketara, eta azkenean esan omen zien:

— Gure errian ere badago orrelaxe emakume jendea eserita izketan jarduten diran leku bat. Ari esan oi zaio “Saltsatoki”, eta au ere ala izango da seguru asko.

(*Florentino Goiburua bertsolaria, Idiazabal*)

* * *

1969 urte inguruan zan. Eibarko talde batek presoen aldeko jaialdi bat antolatu zuan *Astelena* pelota-lekuan. Gai jartzen, Joxe Mari Iriondo. Bertsolarien artean, Lazkao-Txiki ere bai. Bazkaltzera talde osoa joan zan.

Egun orretan Lazkao-Txiki oso dotore etorri zan: txaketa bat jantzita eta goiko poltsikoan zapi txuri bat jarrita. Jende guztiak galdetzen zion:

— Eztairen batetik al ator, motell? Oso dotore ago.

— Gustatu egiten al zaik? —esan eta aurrera.

Bazkaltzeko denboran ere txaketarik etzuen erantzi. Bazkaltokiko neskak ere ezagutzen zuten eta an asi zitzaizkion:

— Bai dotore etorri zerala, Joxe Migel!

— Gustatzen al zaizu? —esanez pasa zuan bazkari guztia.

Alako batean, nesketako batek esaten dio:

— Aizu, Joxe Migel: neri pañuelo ori erregalatu bear didazu.

— Bai? Benetan nai al dezu?

Jende guztia berari begira jarri zuanean, atera zuan *pañuelo* ori. Baiña, ain zuzen, emakumearen barruko arropa bat zan: ez pañueloa.

(*Joxe Mari Iriondo, Urrestilla*)

* * *

1983-ko abuztua zan. Zarautzen Santa Klarako festak ziran. Basarriren taberna izan zan artatik, *Azken-Portu*-tik, balkoitik egiten zan oraindik bertsoan. Balkoitik egin izan dan azkenetako tokia izan ziteken.

Bertsolariak Lazkao-Txiki ta biok giñan. Ni bertsolari asi berria, soldaduskara joan aurretik. Goizeko saioa gai librean egin genduan, balkoitik.

Gu beera jetxi giñanean, anbulantzi-otsak entzun genituan, eta bereala zabaldu zan edadeko emakume batek bere burua trenari bota ziola, *Azken-Portu* tabernatik eun bat metrora. Laster zabaldu zan emakumea nor zan ere, eta batek esan zuan:

— Ba ementxe egon dek bertso-saioa entzuten.

Eta Lazkao-Txikik:

— I, Egaña: ain gaizki jardun al gaituk?

(Andoni Egaña bertsolaria, Zarautz)

* * *

Aian, San Donatotan, bertso-saioa egin zuten. Jaietako irugarrenean jubilatuen eguna izan zan; eta, erri txikietan oi bezela, plazan dantza asi.

Jende ezkondua zan dantzara atera zana. Emakume alta bat, oso dantzaria, bazan aien artean, eta bat edo batek esan zuan:

— Orixe dek Joxe Migelentzako moduko andrea?

Onek erantzun zuan:

— Ik zer uste dek: nik ez dakidala arbolan gora igotzen ala?

Orduan beste batek lagun-taldetik esan zuan:

— Kontuz itzegin zazute gero, ori alkatearen andrea dek eta!

Eta Lazkao-Txikik:

— A bai? Alkatearen andrea al da? Esan bear zioat, ba, alkateari, urrena ikusten detanean, andrea *alta* daukala,

(*Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia*)

* * *

Usurbillen, ango urteroko bertso-saioan, Lazkao-Txiki, Xalbador eta beste bertsolari batzuk ziran.

Antton Aranburu zan gai jartzen, eta Joxe Migeli aproba latza jarri zion: amabost bat puntu-edo jarraian.

Bere eserlekura itzultzerakoan, ingurukoei onela esan zien:

— Gai-jartzaille au *Aranburu* ez, baiña *Arinburu* izango dek.

(*Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano*)

* * *

Ormaiztegiko saio batean izan nintzan, eta an Lazkao-Txiki eskuko beatza autsita azaldu zan. Onela galdetu nion:

— Zer degu, Joxe Migel: min artuta?

Eta berak:

— Bai; txakurra jota. Marka dek. Lazkano ere beiren bat jota min artuta zegok. Biok beti aritu izan gaituk animalizaleak gerala eta animalirik ez dala jo bear esaten; eta biok animaliak jotzeagatik min artuta gatxeudek orain, erituta.

(*Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia*)

* * *

Bein batean, Lazkao-Txiki Urrestillan zan, Uztafiderekin bertsotara joana. Tabernara sartu dira amaiketakoa egitera, eta zer bear zuten galdetu eta salda eskatu zuten leenengo.

Serbitzariak galdetzen die:

— Saldaren gaiñean zer bear dezute?

Eta Joxe Migelek:

— Koipea!

(Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia)

* * *

Orain lau bat urte-edo, Sorabillako plazan giñan. An saioa beti frontoian izaten da, eta badaude taberna pare bat ere.

Ala, andik frontoira ginjoazela, garai artan maiz ikusten zan pankarta bat ikusi genduan elizako kanpantorrean, *Jarrai*-koak jarritakoa edo aien izenez beintzat.

Pankarta ortan gazte baten irudia ageri zan, burni edo *reja* artean, eta onako idazki au been: “Gaztea naiz eta?”

Lazkao-Txiki jarri zan, gaiñerakoak bezela, ari begira; eta, beatzarekin seiñalatuz, pankartako galderari erantzunez-edo, onela esan zuan:

— Zaartuko aiz i ere!

(Jokin Sorozabal bertssolaria, Andoain)

* * *

Legazpin onako auek giñan bertsotan: iru azpeitiarrak, Lazkao-Txiki, Sorozabal eta ni.

Egun batzuk leenago, Joxe Lizaso eta biak Zizurkilla joatekoak ziran; baiña Txikiari aztu. Lizasok bakarrik egin bear izango zuan ango saioa.

Joxe Migel an zebillen ura konpondu nairik, bere onetatik irtenda. Auskalo zenbat aldiz esan izango zion Joxe Lizasori:

— Ederra egin diat! Iñora joan bearrik ez nian gaiñera! Etxean egon niñuan egun osoan! Deitu egin bearko ziet, gaizki pentsatuko die bestela eta!

Orrela eten gabe, bein eta berriro gauza bera esaten.

Bitarte ortan Joxe Lizasok etzion itzik ere esan; baiña alako batean lertu zitzaion:

— Lagaiok orri pakean, motell, ori ildakoei loreak ematea bezela dek eta!

Iraillean izan zan ori, 1992-an. Egun ortan, bazter guztiak erre bearrean aritu zan, eszenariora igo aurretik; eta gero, goian, nik entzun diodan saiorik politenetako bat egin zuan.

(Millan Telleria bertsolaria, Albistur)

* * *

Besteei entzunda dakit nik au. Azpeitian, Bertsolari-egun bat prestatzeko, bildu izango ziran sail bat, afalduz.

Andik abiatzeko, lenengo samar Joxe Migel prestatua izango zan. Danak agurtu eta ateondora joandakoan, orduantxe oartu omen zan txaketa aztu zitzaiola. Itzuli omen zan atzera; eta jendea eserita zegoan lekuaren atzean omen zeuden arropak. Norbait asi omen zan txaketa orren billa, Baiña nunbait ere etzegoan billatzen erreza, eta Lazkao-Txikik esan omen zion:

— Utziok! Biar emango didazute!

— Euk nai dekana —besteak.

Eta Joxe Migelek:

— Ez; ekarri idak, emen utzita ere, iñorentzat ez dik balioko ta.

(Jokin Sorozabal bertsolaria, Andoain)

Albisturren, gure etxean, taberna izan genduan guk; eta erriko jaietan bertsolariak, txistulariak eta abar gure etxean bazkaltzen zuten beti.

Bazkaltzera etorritakoan, Joxe Migelen betiko galdera:

— Zer dago bazkaltzeko?

— Ba, daukazute: oillaskoa, xerrak, txuleta, mingaiña saltsan...

Lazkao-Txikiren erantzuna bat-batean:

— Ori beti ala egoten da.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

* * *

Gipuzkoako txapelketaren ondorena zan. Jendeak nere doiñu berrian kantatzeko eskatu zidan, eta Joxe Migelek ondotik:

— Zer nai die oiek?

— Zera: nere doiñu berri ortan kantatzeko esaten ari die.

— Etzak kantatu, *heladoa* saltzen ari aizela ematen dek eta!

Bertso ortan nik egiten nituen oiuentatik, alegia.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

* * *

Andoingo zine zaarrean zan. Mitxelena, Lazkao-Txiki eta beste lau gazte giñan. Ni, asi berria artean.

Onako gai au jarri ziguten: Mitxelena, oilla-loka; Lazkao-Txiki, azeria; eta gu, txitak.

Joxe Migelek onela kantatu zion Mitxelenari:

.....
 lau txito ederren jabe;
 beste bi arrautz zuk badituzu
 txitorik atera gabe.

Mitxelena etzan oso gustora gelditu. Ala, eseri ziran. Ni aien ondoan nintzan, eta gogoratzen naiz Mitxelenak zerbait esan ziola.

Orduan Lazkao-Txikik:

— Baiña, Joxe Joakin, konprendi zak! Burura etorri eta nola utziko nin, ba, ori kantatu gabe?

(Jokin Sorozabal bertsolaria, Andoain)

* * *

Segurako Etxezarreta, bera ere aurpegi bete eta bikaiñekoa da. Baiña ama ere orrela izan bear zuan: aurpegi zabalekoa.

Ala, egun batean onela esan zion Lazkao-Txikik Etxezarreta orri:

— Ama ikusten dekenean, emazkiok bi musu nere partetik, musuan tokirik geratzen bazaio.

(Xabier Euskitze bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Oiartzungo saio baten ondoren zan. Lazkano eta Joxe Migel an ziran. Ni ere bai. *Atamitx* ostatura joan giñan. Ango nagusia, Mitxelena bertsolaria alegia, an etorri zitzaigun; eta danoi eskua eman ez agurtu ondoren, onela esan zigun:

— Ez al didazute deus esan bear?

Lazkao-Txikik:

— Zer esan bear diagu, ba? Egun on esan diagu beintzat eta...

— Motellak, motellak! Amazazpi kilo galdu dizkiat eta...

— Amazazpi kilo galdu ditukela? Ik ori komuneko jarrialdi batean ere galduko dek!

(*Xabier Euskitze bertsolaria, Azpeitia*)

* * *

Gabirin bertsotara etorria zan San Isidro egun batez, eta gure aita ere an, ari zer entzungo. Ni ere bai, berarekin batera. Aitak esan zion:

— Ara: auxe dek gure semea.

— Bazeukek tankerea.

— Nere igual-iguala dala esaten die.

— Orduan karneta ere bat naikoa dezute zuek.

(*X. X.*)

* * *

Beste bein, *Iparragirre* sagardotegian talde bat bildu giñan, eta tartean Lazkao-Txiki eta Patxi Etxeberria bertsolariak ere bai.

Afaldu eta sagardoa edan ondoren, koadrilla aundia alkartu giñan. Berrogei bat lagun inguru bai.

Mai-buru batean Etxeberria zegoan. Maiaren bueltan puru-kaja pasa zuten; eta Etxeberriak, begiratu eta esan zuan:

— Ez. Ez diat artuko.

— Ez al dek erretzen ala? —Lazkao-Txikik.

— Erre egingo nikek nik mai onen luzarokoa ere!

— Piztu ez uke orratik euk egingo! —Lazkao-Txikik albotik.

(*Joxe Mari Arrieta bertsolaria, Ernani*)

* * *

Ernaniko Okendoenea baserria erre ondoren, famili orrentzako laguntza bezela jaialdi bat antolatu genduan, euskal kirol eta bertsolariekin. Galarreta pelotalekuan egin zan ori.

An Ereñozuko bat izugarrizko umorean zegoan. Tabernako tenplea izango zuan noski. Basoa lurrean utzi eta dantzak eta filigranak egiten zituan. Txiribueltak, saltoak eta zer etzuen egin? Jende guztia gozutzen, berari begira.

Gero, jaialdia bukatu zanean, tabernara igo giñan zerbait artzera. An geundela, artista ori etorri zan ondora, eta Lazkao-Txikik ezagutu zuan. Joan zitzaion ondora eta esan zion:

— I aiz or dantzan da filigranak egiten ibili aizena, e? Anak sano dauzkak! Burua...

Bukatu gabe utzi zuan esaldia.

(Joxe Mari Arrieta bertsolaria, Ernani)

* * *

Itsasondoko bertso-saio bat zan. Bertako emakume bat, aurdun zegoana, Lazkao-Txiki agurtzera urbildu zan.

— Kaixo, Joxe Migel!

— Kaixo! Zu emengoa al zera, ba?

— Bai. Ni Itsasondokoa naiz.

— Itsasondokoa ez dakit, baiña *itsas-ondoko* ederra eman dizu norbaitek!

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Getarian, Basarri, Lasarte eta irurei omenaldia egin ziotenean, Basarrik bazkaltzerakoan iru bisigu-buru artu omen zituan; eta Joxe Migelek:

— Len ere etzeunden, ba, zu burutik gaizki!

— Bakoitza bere lekuan egotea naikoa, eta ortan ere ezin asmatu —erantzun omen zion Basarrik, serio samar.

Ari ere bota, ordea, takatekoa.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Eibarko *Teatro Amaya* izenekoan ezagutu nuan nik Lazkao-Txiki.

Onako bertsolari auek ziran: Imanol Lazkano, Kasiano Iburguren, Txomin Garmendia, Joxe Joakin Mitxelena eta Lazkao-Txiki. Azkenerako, Garmendia, Lazkano, Mitxelena eta Lazkao-Txiki gelditu ziran. Azken lanetako batean Mitxelena eta Joxe Migelek izan zuten gaia: “seme bat izan eta ark bere burua il”.

Gallastegi pelotariak, emaztearen aldetik-edo, teatro ortan zerbaiten parte ere izan bear zuan, eta bertsolariak agurtzera etorri zan. Lazkao-Txiki ikusterakoan, onela esan omen zion:

— Zu al zera Lazkao-Txiki? Entzutea banuan, baiña ez zindudan ezagutzen. Zu gaztea zera! Zuk praka motxetan ibili bear zenduke oraindik!

— Aizu: len ere alaxe ibiltzen naiz! —erantzun omen zion Joxe Migelek.

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

San Pedro egun batez, Leaburun giñan biok bertsotan. Nik berarekin egindako lenengoetako saio bat zan ura. 1969 urte ingurua izan ziteken.

Saio-bukaeran, andre batek kargu artu zion:

— Lazkao-Txiki, alakoren izena ez dezu ondo esan. Ori beste era batera da.

— Bai; badakit. Aldatu egin det, baiña rimatzearren esan det orrela.

— Rimatzearren gauza oiek danak egin bear izaten al dira?

— Bai. Rimatzearren eta arrimatzearren, oiek danak eta geiago egin bear izaten dira. Ez al dakizu ori?

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Oiartzunen, 1992 urtean, goizeko saioa *Madalensoro* pelotalekuan izan genduan. Gero, jubilatuekin bazkaldu. Arratsaldean, idi-apustuak ikusten ari giñala, amairu-amalau urteko mutiko batzuk urbildu zitzaizkigun. Lazkao-Txiki oso zan gazte-zalea, eta bereala asi zitzaien:

— Zer moduz doaz festak?

— Ondo. Atzo erri-maillako korrika-apustua izan genduan.

— Eta zer moduz ibili ziñaten?

— Au oso ondo, azken itzulira arte —mutiko bizi bat seiñalatuz—, gero etzuan irabazi baiña.

— Zer pasa zitzaian, ba?

— Ondo nenbillen, baiña bareak eldu.

— Joño! Orduan ez ijoan oso azkar ere!

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Iritxi da feri-egun batean Elgoibarra. Oñatiko bat eta bera batera iritxi ziran aparkalekura; eta, kotxetik atera zanean, Lazkao-Txikik:

— Aizu: gaur emen jende gutxi dala ematen du.

Eta besteak:

— Orain len baiño bi geiago.

(Elisabet Zubizarreta, Azkoitia)

* * *

Beste bein, Gomiztegi gure baserrian zan Lazkao-Txiki, eta etxera joan bearra zeukala esaten asi zan, bigantxa bazuk bazituala ume egiteko eta. Ori jarri zuan aitzakitzat.

Norbaitek galdetu zion:

— Apuntatu gabe al dauzkazu, ba?

Eta berak:

— Ez, ez. Ondo apuntatuta daude. Etzan bestela problemarik izango.

(Nikolas Segurola, Arantzazu)

* * *

Guadalupen, San Isidro egunean, santuaren irudia bizkarrean artu eta mendi-kasko batean prozesioa egiten dute. Arrizko gurutze aundi bat dago an. Ara iritxitakoan, apaiza, isopoa eta ur bedeinkatuarekin, lau alderdiak bedeinkatzen asten da. Aurrean sasia eta otea dago ugari, eta apaizari esaten dio Lazkao-Txikik:

— Zer ari zera or, gizona?

— Ba, badakizu: bazterrak bedeinkatzen.

— Oiek ere bai? Oiek, bedeinkatu gabe ere, naiko indar badute! Len ere arro asko daude!

(Joxe Lizaso bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Lazkao-Txiki joan da bertsotara Aretxabaletara; eta, ango taberna batean amaiketakoak egiten ari dala, or urbiltzen zaio gizon bat, aurpegi kolore gorri samarrekoa eta sudurrean ere mapak zituana, eta asten zaio:

— Kaixo, Lazkao-Txiki! Zer zabiltza, ba, emendik?

— Ementxe! Bertso-saio baterako deitu digute, eta indarra artzen.

— Aizu: atrebentzia ez bada, zuk izena nola dezu? Beti Lazkao-Txiki entzuten det, baiña zure izenik ez det inoiz entzun.

— Nere izena Joxe Migel Iztueta da; eta zurea?

— Nerea, Leonardo.

— Leon izango da.

— Ez! Leonardo dala!

— Bai zera! Zure izena Leon izango da; eta Ardo, apellidua.

Oso beraren gustokoa izan zan ateraldi ori Leonardo orrentzat. Joaten zan leku guztietan kontatzen zuan.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

San Juanetan, Belauntzara joan nintzan nere lagunekin soinu jotzera; goizetik egun artan. Nik mikrofonoak jartzeko kargua nuan.

Bertsotara Lazkao-Txiki eta Mattin zirala etortzekoak; Lazkao-Txikik artua zuala Mattini deitzeko enkargua, antolatzaileak ziotenez.

Andik puska batera azaldu zan Lazkao-Txiki, eta onela esan zidan:

- Biok al gaituk kantatzeko?
- Mattin ez al dek, ba?
- Mattin al da? —berak.
- I ez al intzan, ba, abisatzeko?
- Nik? Nik etzekiat ezer ere.

Alkateari deitu genion. Arek adierazi zion Joxe Migeli non eta noiz esan zion; baita ajendan apuntatua zuala ere. Atera zuan bere agenda, eta an zeukan jarria; baiña begiratzeara aztu.

Ala, biok egin bear izan genduan goizeko saioa. Arratsalderako deitu Mattini eta konpondu zan kontua.

Bazkaltzen koadrilla bat zegoan, eta lanera joan bear zutela eta an asi zitzaizkigun jo eta ke bertso eske.

- Zein dituk oiek? —galdetu zidan Lazkao-Txikik.
- Kamineroak —erantzun nion.

Andik aurrera entzun bear izan zituzten epelak. Nik egin nituan alegiñak ura baretzen, baiña etzan giro izan.

(Kasiano Ibarguren bertsolaria eta soñujolea, Lizartza)

* * *

Aztirin, bertako festetan —uztaillaren 18-an izaten dira—, iñoiz lanbroa ere izaten da; baiña aldi artan, orain dala ogei ta bost urte inguru, goizetik gauera euria fuerte egin zuan. Garmendia eta biak ziran bertsotan, eta gu soñu jotzera joanak.

Ango kioskoa pagopea izaten da. Baiña urte artan etze-
goen pentsatu ere egiterik. Ala, barrura sartu eta guk pieza
batzuk jo eta aiek bertso batzuk kantatu, orrela pasatu gen-
duan eguna.

Arratsaldean, abiatzerakoan, Joxe Migelek:

— Au dek marka, au! Egun dana barruan pasau diagu,
kanpora atera ta bustitzeko bildurrez; ta barruan gerala,
batere akordau gabe, zearo busti!

Etzan dana gezurra.

(Kasiano Iburguren bertsolaria eta soiñujolea, Lizartza)

* * *

Urkizun, Iguaranek gonbidatuta afari batean izan giñan
emaztea eta biok; eta Lazkao-Txiki ere an zan. Afaltzen ari
giñala, andreak esaten zidan:

— Lazkao-Txiki jertsearen koderak ukalondora eraman
nairik ai da; baiña alperrik saiatzen da gizarajoa. Konturatu
gabe dago jertsea atzekoz aurrera daukala.

Geroago ere an jarraitzen zuan tira eta tira. Alako bate-
an esan nion emazteari:

— Esango diot nik disimuloan.

— Nola esan bear diozu? —emazteak.

— Zaude lasai, moldatuko naiz eta.

Orduan onela esan nion berari:

— I, Joxe Migel: komunera lagundu bear didak.

Etorri zan nerekin batera, ni ari bizkarretik elduta; eta,
neu konturatu banintz bezela, onela esan nion:

— Jertsea ondo jantzita al daukak? Joskura etzegok
ondo. Ik jertsea ez dek, ba, atzekoz aurrera eukiko!

— Bai; zera eukiko diat!

— Beitu: koderak ere ez dauzkak bear bezela. Au etzegok ondo.

Orduan konturatu zan eta onela esaten zuan:

— Iñork ikusi ote nau?

— Nik ez aut ikusi —esan nion—. Gero igerriko diok iñork ikusi auen edo ez.

Buelta eman zion jertse orri eta onela zion:

— Au dek marka, au! Itxuak igerri bear neri jertsea aldrebes neukala! Iñork ikusi ez banau beintzat, ixilik pasa zagun.

Ala, apalondoan, trago batzuk egin eta asi giñan bertso-tan: eta nola ixilik pasako genduen, berak aitatu. Jende geiago ere akordatuta zegoen.

(Kasiano Iburguren bertsolaria eta soiñujolea, Lizartza)

NAPARROAN

Lazkao-Txiki, pentsu saltzaillea zala, or ibiltzen zan bere motoarekin baserriz baserri pentsu eskeinka.

Bein, Sakana alde ortan zala, onela esan zion emakume batek:

— Zu, Joxe Migel: Etxarri aldera joan bear duzu?

— Bai, etxerakoan andik pasatu bear det eta.

— Gure neskatoak ez du, ba, nola joanik; eta eramango bazendu...

— Bai; eramango det.

Ala, prestatu da neskato ori, eta amak esaten zion:

— Kontuz joan adi, e? Au solteroa dun eta argi ibili adie-la!

Neska motz ori jarri da motoaren atzeko aldean, luze-luze eginda, eta abiatu dira. Baiña motorra balantzaka, ia erorian, eta Lazkao-Txikik esan omen zion:

— Aizu, neskatoa: amak esango zizun ni solteroa naizela. Baiña nik atzetik ez det peligrorik eta arrima zaitetz. Bestela, aurki eroriko gera lurrera motoa, zu ta ni!

(Jose Antonio Mujika, Ordizia)

* * *

Batean, Naparroako jatetxe batean bazkaltzen gelditu zan. Bazkaltzeko zer zeukaten galdetu, eta egaztia zutela saltsan. Eskatu du egazti ori, eta ekarri dute berealdiko ontzikada, baiña arraro samarra: iru ego, bi lepo, ipurdi pare bat eta anka bat.

Etorri omen zan berriz ere serbitzaria, eta Lazkao-Txikik galdetu omen zion:

— Au zer egazti-klase da?

Serbitzariak:

— Au zer izango da? Oillaskoa!

Orduan Joxe Migelek:

— Au, aukeran, jatea baiño naiago nuke bizirik ikustea.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Pentsu saltzen zebillela, batean Naparrora joan eta amona batekin asi da izketan.

— Zu al zera Lazkao-Txiki?

— Bai; neri esaten didate.

— Etzera txiki-txikia ere. Anakak dituzu motzak.

Eta Lazkao-Txikik:

— Zertarako bear ditut luzeagoak? Lurreraiño iristen dira beintzat!

(Joxe Agirre bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Bein, Naparroako erri koxkor batean, neskazar bat, edo urte batzuk zeuzkana beintzat, urbildu zitzaigun, eta asi zaio Lazkao-Txikiri esaten:

— Kaixo, Joxe Migel! Iñoiz baiño mutil politagoa etorri zera!

Baiña Txikiak etzeukan, ordea, zenbaitetan oi zuan bezin egun berritsurik. Baiña ez neskazarrak bear ere. Segi egiten zion izketan:

— Adiñean ere ez degu guk alde aundirik edukiko. Zenbat urte botatzen dizkidazu?

Eta Joxe Migelek:

— Nik bat ere ez! Leen ere badauzkazu zuk naikoak, nik bota gabe!

(Joxe Lizaso bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Iruñeko *Cometa* etxearekin pentsu-saltzaille zebillela gertatua da onako au.

Fabrikako almagazenean ba omen zan erdaldun bat, adarra jotzea gustatzen zitzaiona. Sartzen zan bakoitzari galdezen zion:

— *Oye: ¿has visto a Carlos?*

— *¿Qué Carlos?*

— *¡El de los c..... largos!* —berak orduan erantzun, eta danak parrez.

Lazkao-Txiki amorratu egin zan beti ori entzuten, eta urrengorako zerbait pentsatu bear zuala, eta bai pentsatu ere. Arratsaldean-edo etorri zanean, aurrea artu eta onela galdetu zion berak erdaldun orri:

— *¿Dónde has dejado el albarán de la mañana?*

— *¿Qué albarán?*

— *El que te han dado a la mañana. Acaba de bajar Elías, ¡Bueno se ha puesto!*

— *¿Qué Elías?*

— *¡El que te da por c... todos los días!*

(Jon Lopategi bertsolaria, Muxika)

* * *

Lazkao Txiki, Julian Albizu, Alejandro Azpiroz,
iru lagun miñak, Aralarko San Migelen.

Alkarrekin Iruñen izan giñan erri-afari batean. Gure kotxea *Tres Reyes* otelaren inguruan utzi genduan. Goizeko irurak alde orretan, kilometro bat pasa genduan kotxerañño joaten. Euria bota-ala ari zuan. Eskerrak bi neska gaztek aterkiñaren azpian artu eta lagundu zigutela. Gero, bina musu emanda banatu giñan.

Joxe Migelek orduan esan zidan:

— Oraintxe konturatzen nauk bertsolaritzak badituala dirua baiño gauza obeak. Ikusten al dek nola artu gaituzten?

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

* * *

Joxe Migelek, pentsu saltzen ibili zan garaian, ezbearren bat izan zuan Iruñe alde ortan. *Stop*-en batean irten eta kolpe aundi samarra artu ere gaiñera.

Iruñeko *hospital* batean egon zan suspertu bitartean. An zala, bere lantokiko neskak-eta etortzen omen zitzaizkion bisitara.

Egun batean, denborarekin sendatu samarturik zegoala eta bisitariak zituala, monja bat etorri omen zitzaion, eta onela galdetu:

— *¿Qué tal estás, José Miguel?*

— *Bien; pero esta herida que tengo en la cabeza me pica bastante* —buruko bere zauria seiñalatu.

— *Ésa es buena señal. Si te pica, es que se está curando.*

— *No estoy de acuerdo.*

— *¿Cómo que no? ¡Eso es así!*

— *Pues no. Yo he oído que hay heridas que pican, pero que no se curan nunca.*

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Egun batean, Donezteben, topo egin du Lazkao-Txikik Mindegia aizkolariarekin. Onek galdetu zion:

— Zenbat urte dituzu, Joxe Migel?

— Berrogei ta amalau.

— Orrenbeste e? Ez nuen uste. Urteak joan egiten dira, bai!

— Iri joango zaizkik! Neri etorri!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Atauri)

* * *

Beste au, Lazkao-Txikik berak Azpeitian, 1992-XII-5-ean kontatua eta magnetofonoz jasoa.

Baraibarren askotan izan nintzan, pentsu saltzen ibili nintzanean. Ango andre batek onela esan zidan bein:

— Orain, primaderan, arrautz-mordo bat badut, arrautz asko. Oillo denak erroten ditut, eta gero udazkenin ez dut izain. Nai nuke ordurako gorde. Kaltzinetan (karean) itsusik gelditzen die eta kamararik ez dut. Beste sistimaik badakizu, Joxe Migel, arrautzak ongı kontserbatzeko?

Nik danai bai esaten nien, eta ari ere bai esan nion.

— Nola? —galdetu zidan.

— Txintxilika —nik erantzun.

— Eta baduzu esperientzi?

— Bai. Jaio nintzan ezkeroztik nereak ala darabilzkit eta oraindik oso ondo dauzkat.

— Au zerrii! —erantzun zidan, laster oartu baitzan zer esaten nion.

* * *

Amabost-amasei urte nituen eta Lasarten kantatu nuen larunbat gauetz, Lasarte eta Etxeberriarekin. Sarasua ere nerekin batera zan.

Saio ondoren, etxera nola etorririk ez eta Sarasuak eman zidan Orion gelditzeko gonbitea. Araiño Lasarterekin joan eta orrela konpondu genuen gure illuntze ortakoa.

San Pedroak ziren, eta an festak. Askoren bearrik ez eta goizeko lauak inguru lotaratzeko.

Nik Orion trena goizeko zazpiak inguruan artu bearra neukan, gero Beasaiñen besteekin elkartu amar ta erdietan eta Iruñara joateko. Tartean Lazkao-Txiki, Mendizabal eta Anatx ziran. Iruñan ordubatean kantatu bear genuen. Baiña despertadoreak ez zuen jo edo ez genuen entzun. Itxaferoe-kin esnatu nintzen, amarrak eta amar inguruan.

Mendizabali otsegín nion, zer gertatu zitzaidan esateko. Nere billa etortzeko berandu zela eta iruren artean egingo zutela Iruñakoa erabaki zuten.

Artan geratu giñen. Baiña ni ez lasai eta pentsatu nuen *auto-stop* egiñez joan nintekeala. Edo gutxienez aproba egingo nuela.

Asi nintzen eta naiko suerte izan nuen. Argiekin zeto-rren bati keiñu egin eta gelditu eta Iruñara eraman ninduen. Saioa, esan bezela, ordubatean zan; eta ni amar minutu berandu iritxi nintzan. Kasualidadea orduan puntuan asita.

Gai jartzaille Aburuza zan; eta besteen agurrak bukatu eta ni agertu, bat izan zan. Onela esan zuen:

— Emen dugu, ba, ardi galdua ere. Berak esan bearko digu nondik nora ibili dan.

Bertsotan asi nintzan; eta, egia esateko, gogorik ez eta iñolako maliziarik gabe, baiña zerbait esan bear eta au kantatu nuan:

Lazkao-Txikiri joan natzaio
esandako ordurako,
baiña iñondik ez det ikusi
txiki-txikia dalako.

Esan banuen esan nuen, ikaragarri gaizki artu zuen Joxe Migelek. Inoiz aundiagoak esan izan zaizkio; baiña neu berandu iritxi eta, barkamena eskatu ordez, besteak saltsan sartzea oso gaizki artu zidan. Egun osoan zear, amar minutuero esaten zidan:

— Gaur arro etorri aiz!

Beasaiña etorri eta kotxetik irteterakoan ere gogora erazi zidan:

— Gaur arro samar etorri aiz, baiña ea urrengoan umilxeago etortzen aizen.

Baiña ez zan egun artan bukatu. Gero ere asko kostatzaion nerekin konfiantza artzea. Leenengo irudi ura ez zitzaiion berealakoan aztu.

(Xabier Euskitze bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Aranoko malda batean soziedade berri bat egin zuten. Geienak Ernaniko Galarreta ingurukoak ziran. Lazkao-Txiki eta biok ara eraman ginduzten bertso tara. Aurrena afaria zan, eta gero gaupasa. Lotarako lekua eta dena bertan presatua zegoen, eta guk ere bertan egin genuen lo.

Egun artan Lazkao-Txikik eduki zuen etorria, bertso tan bezela izketan ere! Orrelakorik ez det nik besterik ezagutu. Alako eguna zuenean, arek etzuen parekorik.

Biaramonean meza bertan eman zan, soziedadean. Auzoko jendea ere ara bildu zan.

Aien artean bazen amona urtetsu bat. Larogei ta bost urte zituela esan zuten. Emakume ori ezkondu zala, ez dakit zenbat urte zirala esan zuen; eta berak oraindik sekula ez zuela bere bizian alako egunik pasa. Ezta ezkondu zan eguna bera ere. Berak ez zuela alako gizon arrigarririk ezagutu.

Orrelakoak Lazkao-Txikik ugari zituen. Zaldibiko Saturdin ere bai. Pazko astelen batean ere egundokoa izan zuen.

Gu an izan giñan lenbiziko urtea zan. Alako arratsalderik ez da erreza beste batekin igarotzen.

Beste batean, Ataungo Aian gau osoan jendea lertzen eduki zuen. Ainbeste ateraldi ziran, bata bestea baiño obeak; eta eziñezkoa da gogoan artzea ere.

Alako usterik izan bagenu, zerbait arreta geiago izango genuen. Baiña orrelako bearrik izango zanik uste ere ez. Bere bizitza, txiste eta abarrekin liburu bat idazteko ere esan genion bein baiño geiagotan. Baiña berak ez zuela presarik erantzuten zigun beti.

Bein, gaiñera, oso serio Arregik eraso zion: ori egin bearrekoa zala eta abar. Baiña etzitzaion geiegirik gustatu. Berak etzeukan gazte iltzeko usterik.

* * *

Orain zortzi edo bederatzi urte, Lazkao-Txikiren kotxean Aranora bertsoara ginjoazela, ni ez nintzan gogoratzen an bidean *Cervezas El León* bazanik ere, eta nik esan nuan:

— Emen al zan, ba, *Cervezas El León*?

Eta Joxe Migelek:

— Oraindik ikusi gabe al eon?

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

BIZKAIA

Au Bilbon gertatu zan. Lazkao-Txiki bertsotara etorria zan, eta entzuleen artean Ameriketara joandako baten alaba zegoan. Arritzeko ez da eta bereala egin zuan Lazkao-Txiki-ren adiskidetasuna.

Koadrillan kontu kontari ari zirala, euria asi zuan, eta Lazkao-Txiki aterkirik gabe. Orduan amerikar neska orrek esaten dio:

— Atoz, Joxe Migel! Neuk estaliko zaitut!

Eta onek:

— Jesus, Maria! Ontan ere batekoz bestera egiten al dira gauzak Amerikan?

(Nikolas Segurola, Arantzazu)

* * *

Bizkaira bertsotara ginjoazela, Zornotzan afaritan gelditu giñan, eta zer famili neukan galdetu zidan.

Esan nion, ba, seme bat eta bi alaba bixkiak nituala, eta berak onela esan zidan orduan:

— Bixkik? Orduan bi batera egin dizkik!

(Millan Telleria bertsolaria, Albistur)

* * *

Lazkao-Txiki, Murua eta irurok Bermeora bidean giñan: Murua txofer, ni ondoan eta Lazkao-Txiki atzean, periodikoa irakurtzen.

Gu baratza-kontuetan ari giñan. Muruak, xomorroak iltzeko *agua de amoniaco* botatzen ziela esan zuan.

Eta Lazkao-Txikik atzetik:

— Ardoa obe dek armoniako.

Armonirako alegia.

(*Anjel Maria Peñagarikano bertsolaria, Albistur*)

* * *

Ondarroako Aztarrikan izan zan urrengo gertakizun au, 1966-ko abuztuaren 10-ean, San Lorentzotan.

Nik Aztarrikatik Gernikako *Lurgorri*-ra joan bear nuan illuntzeko zortzietarako bertsotara. Ala, kondizioa jarri nuen zazpietarako irten bearra neukala. Saioa seietan zan izatekotan. Orrela itzeginda geunden.

Eguerdian, Mugartegi, Lazkao-Txiki eta irurok egin genduen saioa. Gero, Mugartegi eta Lazkao-Txiki Egurain-era joan ziran bazkaltzera; eta bertan, bertso eta txiste, berandu egin zitzairen. Nik, berriz, orduan lana ere asko nerabilkian, eta etxera joan nintzan, arratsaldean lan pixka bat egiteko.

Gu eguerdian bertsotan aritu giñan tokian, ikurrin bat azaldu zan; eta garai artan ikurriña ikusteak egundoko aztarka sortzen zuen.

Bost eta erdiak inguruan joan nintzan Aztarrikara, eta an konturatu nintzan ez dokumentu, ez kartera eta ez diru joana nintzala, laneko erropetan aztuta.

Inguru dana goardizibillez bete zan. Jende guztia bialtzen asi ziran, eta arrapatzen zutenari egurra ematen. Ni sei ta erdiak arte egon nintzan. Gero, gure ama ere an zan, eta ama artu eta bueltatu egin nintzan.

Bidean beera ninjoala, Lazkao-Txiki eta Mugartegi gora zetozen. Aiek bazekiten gertatuaren berri. An bertan, bidean gurutzatzerakoan, Joxe Migelek onela esan zidan:

— Bai! Zuek martxoko katua bezela zerate! Eguzkiak nun berotu, leio artan siesta!

Nik erantzun nion:

— Ni ez natxiak goardiazibillengatik, joan bearra dauka-dalako baizik.

Ala, berandu zala eta joan egin nintzan Gernikara. Ain zuzen, ni *Lurgorri*-ra iritxi nintzanean, orduan ari ziran bertsolariei deika.

Geroago, Donostiko *Bodegón Alejandro* jatetxean eta abarretan, iru bat aldiz-edo esango zidan neri ori. Sarritan erabiltzen zuan esaldia zan martxoko katuarena.

Berak bazuan Lopategi eta neretzako alako errezelotxo-ren bat, gu politikaz asko mintzatzen giñalako. Ni ez nintzan berarekin sartzen, bizi samarra zala ezagutzen nualako.

Alejandro-enean sortu zuan ixkanbilla orren ondoren, nik zera esan nuan: ala ibiltzekotan ez nintzala geiago Lazkao-Txikirekin bertсотara joango. Norbaitek serio samar itze-gin bear izan zion, eta geroztik ez det nik berarekin ixtilu txikienik ere izan. Oso lagun miñak izan gera beti.

(Jon Azpillaga bertsolaria, Muxika)

* * *

Onako au Bizkaiko Saturdin gertatu zan. Neska eta mutil batzuk bertan bazkaltzen ari ziran, ganbara batean. Naiko otza zan eguraldia. Itxitura lataz egiña zan, eta zirriz-tuetatik otza sartzen zan. Ala, neska batek:

— Zirriztu danak itxi bear ditugu!

Lazkao-Txikik aldamenetik:

— Danak, e? Asi, ba, orduan gonak altxatzen zu ere!

(Jon Lopategi bertsolaria, Muxika)

* * *

Geure etxean bein batez gertatu zitzaion komeria sarritan kontatzen zuan, eta bera ere lertu egiten zan parrez.

Ogiduna, *panaderoa*, etxera etortzen zaigu; eta garai artan aste-egunetan ogi txiki bat artzen genduan, eta larunbatetan bi aundi, igandean ogirik izaten etzalako. Orretarako, atean kartoi bat genduan, alde batetik *txiki bat* eta bestetik *aundi bi* jartzen zuana.

Egun batean, gure inguru artan zebiltzan Joxe Agirre, Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki; eta onela esan zuten:

— Amurizari bisita bat egin bear zioagu!

Or datoz gure etxera. Gu etxean ez, ordea. Ala, asi dira ikusmiran, eta Joxe Migelek or ikusten du *aundi bi*.

— Onek bapo asmatu dik, i! *Aundi bi* jartzen dik! Igerri egin dizue bazentoztena!

Ortan ari dala, ematen dio kartoiari buelta, eta an *txiki bat* ikusten du. Arritu egin zan!

— Au nola dek, ba? Onek apropos egin ziguk!

Gertakari ori milla aldiz kontatzen zuan. “Bai asmatu ere!” esan oi zuan parrez.

(*Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano*)

* * *

Mallabiko festetan, beste askotan bezela, erriko gazteak nikiak edo kamisetak atera zituzten; eta an zebillen gaztealdea, neska eta mutil, niki oiekin. Aien artean, neska bat aurre ederrekoa, eta Lazkao-Txiki asi omen zitzaion:

— Aizu, neska: bai al dakizu kontu au? Aspalditxokoa da. Neska bat joan zan trajea egitera. Neurriak artu ondoren, sastreak esan zion andik sei egunera probatzera etortzeko. Joan zan, ba, neska ori. Txaketa probatzen asi zaio eta: “Emen ireki bat ez al da ongi etorriko?” Eta marra bat egiten omen zuan. “Beste onetan ere, emen zertxobait gorago”. Eta beste arrastoa. Alako batean, neska ori aspertu eta esaten dio: “Len ere egin izan ditut trajeak; baiña ainbeste

arrasto inork ez dit egin, e?" Orduan sastreak: "Ez al zaizu gustatu? Orduan dana borratu egingo degu" esan eta eskua-rekin igurtziaz borratu omen zizkion arrastoak.

(Juan Mari Narbaiza bertsolaria, Eibar)

* * *

Aurrezki Kutxa Laboralarekin ibillaldi asko egin genituan guk alkarrekin. Baita *Itsas-Lur*-erako bidaiak ere. Jatetxe aundi bat zegoan Artxandan, eta iru-lau autobus joaten giñan bertara bazkaltzera.

Cámara Agraria izenekoak ere antolatzen zituan bidai oiek, eta Artxandako gain ortan seireun bat lagun inguru biltzen giñan.

Askotan bazkalduko genduan berdintsu, baiña egun artan beintzat menestra eman ziguten. Bazkal ondoan, bertako nagusia guretara etortzen zan beti. Ala, urte ortan, etorri eta onela galdetu zigun:

— *¿Qué tal, Jose Migel?*

— *Muy bien, muy bien. ¡Menuda menestra! Pero para tanta gente a la vez, ¿dónde preparas tanta cantidad? ¿En alguna hormigonera?*

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Bizkaira joan da bein Mañukortarekin. Onek onela dio *ambulatorio* baten ingurutik pasatzerakoan:

— Au dok emengo osasun-etxea.

Lazkao-Txikik:

— Zuzen itzegiten asi bearko dek, Mañu!

— Zer, ba?

— Nola izango dek, ba, osasun-etxea? Gaixorik etorriko dituk ba! Gaixo-etxea izango dek, izatekotan ere!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Atauri)

IPARRALDEAN

1960 urtean, Teodoro Hernandorenak Luhosoan jarri nai zuan bertsolari-jaialdi bat; eta neri eskatu zidan Ordizian 1959 urtean lendabizi gelditutako lau bertsolariak Luhosoako jaialdi artara eramateko.

Ala, Joxe Agirre ere joatekoa zan, baiña etzan azaldu; eta Lazkao-Txiki, Txomin Garmendia eta Bixente Mujika *Etxaburu* eta ni joan giñan.

Bidean ginjoazela, Donibane-Lohizunen meza entzutea pentsatu genduan, eta neska bati galdetu genion:

— Meza noiz da emen?

— Oraitxe hamarretan duzue —erantzun zigun.

Sartu giñan elizara eta jarri giñan meza entzuteko pronto. Baiña gaztediaren eguna izan eta an datozte gazte oiek, aurretik ikurriña zutela, beren dantzari, soiñu eta abarrekin. Eta Lazkao-Txikik esan zidan

— I, Jesus: emengo luistarrak zeukatek estandarte polita!

Nik esan nion:

— Baiña ori ez dek estandartea! Ori Euskadiko ikurriña dek!

Alakoxe planta egin zuan berak: etzekiala alegia; eta nik sinistu egin nion. Gero, ordea, onela esan nuan nere artean: “Onek ikurriña zer dan ez ote zekik?”

Baiña gerora, broman esan zuala aitortu zidan.

(Jesus Lete, Ibaiertz, Itsasondo)

* * *

Urte-pilla bat bada Iparraldeko Luhosora joan giñala. Gaurko konturik etzan eta furgoneta txiki batean giñan. Mattin eta Xalbador ziranak Ameriketarako len joanaldiko despedida edo orrelako zerbeit zan.

Beste lagun batzuk ere bagenituan, eta Irunen muga igarotzen naiko lan izan genduan. Frantzes polizi bat an ari zan *mesie (monsieur)* gora eta *mesie* beera.

Eta Lazkao-Txikik ondotik:

— *Mezi* uke ederra!

(*Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi*)

* * *

Lazkao-Txikik Xalbador asko aipatzen zuan. Baita Mattin ere. Sarritan kontatzen zuan onen etxean bein berari gertatua.

Iparraldeko bertso-saio batera joan bera, eta amaikak inguruan or azaldu da Mattinen etxera. Onen andrea, oilloekin ernegatuta, aiei oiuka eta errats-kertena astinduz.

Bat-batean agertu da Joxe Migel. Etxekoandrea era artan ikusita, pixka bat moztuta gelditu zan. Baiña bere agurra egin zuan:

— Kaixo! Egun on!

Barruan Mattin bizarra kentzen ari omen zan. Oartu da Lazkao-Txiki etorri dala eta onela esaten dio:

— Hi etorri ez bahintz, aurreko oiek denak neretzako ituen!

(*Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano*)

* * *

Landesetan, Baionatik Burdeosa bitartean alegia, zabaldegi eta piñudi aundiak daude egon ere; eta an, bastante

aurrera joanda, *marismak* dirala esaten dute. Lekuan-lekuan ur-baltsa aundiak ikusten dira, eta norbaitek galdera egin zuan:

— Ur-putzu aundi oiek zer dira?

Eta Lazkao-Txikik:

— Oiek? Elefanteak baiñatzeko lekuak izango dira, piñu-tarte auetan elefante asko ibiltzen dala esaten dute eta.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Bein, askotan bezela, beste aldera joan omen zan, eta Mattin atera zitzaion bidera. Kanean zijoaztela, esan omen zion:

— I, ankamotz bat!

Eta:

— Ori gu baiño geiago da.

— Nolaz gu baiño geiago?

— Bai; guk biak dauzkagu motzak.

(Maria Sol Tejeria, Lasarte)

* * *

Bein batean, Eibarko koadrilla batekin, Lurdesa edo ez dakit nora joan zan. Danak autobusean sartu, txoferrak autobusa arrankatu eta Lazkao-Txiki falta. Alako batean, an aurkitu dute, emakume batzuen artean, berriketan. Orduan buru egiten zuanak zerbait esan bear eta esan izango zion:

— Baiña, Joxe Migel! Danok zure zai gaude!

Eta berak:

— Ni olakoxea naiz, ba! Bestela, ez nintzake Lazkao-Txiki izan ere egingo!

(Juan Mari Narbaiza bertsolaria, Eibar)

* * *

Aurrezki Kutxa Laboralarekin Burdeosa egiten genituan adiñeko jendearekin, zaar-sarituak geienak, ibillaldiak.

Irungo mugan, egundoko karne-emate eta abar izaten ziran. Pasaporteak ere bazituzten batzuren batzuek.

Batean, autobusean danak geldirik geunden, geure paper oiek bistan genituala, eta jendarme bat sartu zan. An zebillen bat ikusi eta bestea ikusi. Guretatik ere pasa eta atzerago joan zan, eta bati onela galdetu zion español gaitzez:

— *Y ¿uztedez de dónde zon?*

Ango batek erantzun zion:

— *Vascos, vascos.*

Berak burloso antzean esan zuan:

— *¿Vazcoz?*

Eta Joxe Migelek bereala:

— Bai; eta i baiño obeak askoz!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

ERRIZ ERRI

Gaztetxea nintzala, ni aitarekin da ola joaten nintzan, ta bera Lazkao-Txikiren oso laguna zan.

Bein, taberna batera azaldu giñan, au ere an zan eta ango etxeoandreak onelakoxe komentario bat egin zuan Joxe Migelengatik:

— Au da, au, parranderoa!

Orduan arek esan zion:

— Zer esan dezu? Ni panderoa naizela?

Orduan emakume ura asarre samar jarri zan, eta orduan Lazkao-Txikik esan zion:

— Gauza bat esango dizut: gaur ni onera etorri naizelako ortxe egin dezu zuk dirua, e?

Olako gauza bat, zelebrea, bota zion, eta orduan emakume ura ia parrezka jarri zan. Eta berarengana joan eta besarkada bat eman zion. Oso polita izan zan.

(Migel Beloki, Gasteiz)

* * *

Ikusten ninduan bakoitzean, onela esaten zidan:

— Zer, Zela: aurten ere igaz bezela?

— Ez; urte bat geiago eta geroz eta okerrago —esaten nion nik.

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Nere andreari besotik eldu edo musuak ematen bazizkion, norbait izango zan esaten:

— Kontuz, Joxe Migel! Onek zeloak artuko dizkik!

Eta berak:

— Ez, ez! Orrekin etzeukeat kuidadorik! Ori bera da Zelakoa!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Gure aita bizi zala, oraindik ez aspaldi beraz, gertatutakoa da beste au.

Ama eta biak zijoazela, aurrenik ama ikusi Lazkao-Txikik, eta ez ezagutu. Gero, aita ikusi zuanean:

— Zuek al ziñaten? Ez naiz konturatu.

— Zer: bista bajatzen? —nere aitak.

— Zure aldean beti bajua euki det nik bista —Joxe Migelek erantzun, alturaren kontuarekin jokatu, gure aita altua eta bera txikia ziranez.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

* * *

Lagun batekin topo egiten du gure Joxe Migelek, eta galdetzen dio:

— Zer abil?

— Antiojuak eroatera etorri nauk.

— Ara: nik ere bear dizkiat. Ea, utzi izkidak.

Probatu eta esaten dio:

— Auekin ondo ikusten al dek?

— Nik bai.

— Ba, auekin ondo ikusten badek, len ere bista ona eukan.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Astigarragan, sagardotegitik irtenda, lagunartean pixa zeñek gorago egin ari ziran. Lazkao-Txiki ari zala, onela dio batek:

— Gora egiten dek pixa!

Eta Joxe Migelek:

— Sagardotegitikan ateratakoan aixa!

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

San Pedro jai egun batean, Larraitzen garai aietan festa aundiak izaten ziranez, puesto oietako bat zegoan, apaltxo batzuetan pelota ta abar karabinarekin tiratu eta botatzeko jarriak.

Lazkao-Txikik tiratu du bat eta nun jotzen duan pelotaren azpiko balda. Onela dio berak:

— Jo al dik bola?

Gaintzako Santos Telleriak:

— Lazkao, ez diagu ezer egiten ola!

Tira zak puntea gorago dola!

Apuntatu nai badek, esan diat nola!

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Egileor bertsolariaren omenaldikoan, 1984 urtean, elurte aundia zegoan, eta bideetan ibiltzeko arazoak ziran. Lazkao-Txikik erabaki zuan etxetik Ordizira kotxean jetxi, an trena artu eta Donostira joatea.

Guztiak an ari ziran, alako giroarekin naiko jende bildu zala eta abar esanez. Joxe Migelek, ordea, mundu guztia elurraren komeriak kontatzen ari zanez, billatu zion bere bidai orri kakoa. Txapel aundi bat Olentzaroren itxuran jantzi eta an zebillen etorritakoei eskua emanaz.

— Zer moduz, ba, Joxe Migel?

— Gaur ere marka egin diat!

— Zer egin dek, ba?

— Badakik nolako elurra egin duen. Ba, ni Ordizitik Donostira atzeraka etorri nauk.

— Atzeraka?

— Bai. Trenean atzeraka eseri nauk Ordizin, eta atzeraka etorri nauk Donostiraño.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Apaiz bat asten zaio bertsolari bati kritikak egiten:

— Zuek, izan ere, edan gabe ez dakizute ezer egiten. Edandakoan, gaiñera, edan txarrekoak zerate. Beti gaizki esaka alkarri.

Alako sermoi luze bat bota omen dio; eta, ixildu zanean, bertsolariak:

— Aizu: orretan etzabiltza zuzen. Bertsolariak gerala edan txarrekoak; eta apaizak zer? Trago bat egin orduko, h... partitzen asten zerate.

Txiste onekin gertatua izan bear zuan, Basarriri agidanean gustatu egin zitzaizola; eta Lazkao-Txiki bera ere oso arrituta alako gizon serioa txiste ori gustatzeaz. Basarrik

nunbait ere egunkarian bere kronikan aipatu zuan, eta apaizen batekin izan omen zituan gora-beerak, idatziren bat asarre samar egin omen zion eta.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Gizon arro bati onela esan zion bein batean Lazkao-Txikik:

— I automobilla baintzake, *corta*-ko (argi laburra) argirik ez uke izango!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Apaiz batekin asarretu da Lazkao-Txiki.

— Gizona izateko, kaka-tokia beeragi dek ik! —apaizak.

— Ala ere, makurtuta egiten det, ba, jauna! —besteak erantzuna.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Bein, asi zaio bat txiste eske. Etzan ixiltzen eta naiko amorrazita zebillen Lazkao-Txiki. Azkenean esaten dio:

— Txistea? Erorri aiz i naiko txiste!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste batean, mutil ankaluze igar bat zan eta arekin izan du nunbait zerbait. Onela esan zion Lazkao-Txikik:

— I ere ola, ankaz gora jarri ezkerro, tiragomaren manilla ematen dek eta?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Egun aietan bertsotan batera eta bestera ibilia nunbait gure Joxe Migel, eta erretiro aundirik egin gabea. Ala, tabernan, maian erdi lotan bezela omen zegoan. Ingurukoak eguraldi-kontuan ari omen ziran:

— Eguraldia, gaurkoaren modukoa egin bear omen dik, bai ondorengo egun auetan eta bai aste-bukaeran ere. Ala esan dik Pellok.

Eta Lazkao-Txikik:

— E? Zeiñek esan dik?

— Pellok!

— Arek ere egiten zituk pallok!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Bein boda batera joan eta txirlak ekarri omen zizkioten. Geienak utsak omen zeuden, ordea, eta an utzi omen zituan danak, ekarri bezela. Neskamea etorri zan jasotzera, eta Joxe Migelek esan omen zion:

— Auek ez bota, e? Eraman sukaldera eta gorde, urren-go bodarako ere balio dute-eta, gaur bezela serbitzekotan!

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Bazan Goierri aldean apaiz-estudiante izana eta gero abogadu ikasten ere ibilitako bat. Etzuan karrerarik bukatu, baiña lanik ere egin gabe bizi zan.

Oso mutil argia zan, eta Lazkao-Txikik tratu aundia zuan berarekin. Aspaldian alkar ikusi gabe nunbait; eta batean, topo egindakoa, onela esaten dio estudiante txar orrek, eskua emanez:

— *Yo no me canso, José Miguel.*

Eta onek:

— Nola nekatuko aiz, ba, i, oraindik ez aiz lanean asi ere egin eta!

(*Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia*)

* * *

Goierritarren diska grabatu zutenean, argazkia ateratze-
ra etorritakoan gertatua da urrengo au.

Udaberria zan. Argazki dotore ori atera bear genduan egunean, beste danak etorrira zeuden, baiña danak nere zai. Ni izan bainintzan azkena eldu nintzana.

Joxe Migel ere antxe zan, tripak jaten ordea, norbaitekin sagardotegiren batera joateko itz emana omen zegoan eta.

Ni patxaran nentorren, eskuak patrikan sartuta. Ikusi niñunean, besoak altxa eta onela esan zidan:

— Zer abil, motell? Nun ibili aiz?

— Ara, Joxe Migel: patata egiten aritu nauk eta berandutu egin zaidak.

Eta orduan berak:

— Ik daukaken bezelakoak azten badituk, ez dek oso soro txarra!

(*Inazio Begiristain bertsolaria, Ataun*)

* * *

Beste au Jon Jakari entzun nion. *Elkar* edo *Zabaltzen* edo liburu-etxe ortan anai-mordoska bat badira sozio; eta, kotxean asko ibiltzen diranez, an ari omen ziran kotxearen kilometroak komentatzen.

Batek onela galdetzen dio besteari:

— Zenbat kilometro egin dizkiok kotxeari?

— Eun da...

— Oiek ez dituk egiten eonda! —Joxe Migelek.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

* * *

Bein topo egin dute nunbait ere alkarrekin Segundo Azpiazu, bi metro eta amar zentimetro inguru neurtzen dituan saski-baloiko jokalaria eta Lazkao-Txikik, eta norbaitek onela esaten dio oni:

— Au dek aga, au! Kereziak biltzeko ederra au!

Eta Joxe Migelek:

— Bai; baiña marrubiak biltzeko ni obea!

(Kasiano Ibarguren bertsolaria eta soñujolea, Lizartza)

TXOFER

Bein batean, Olaberriko gasolineran sartu da gure Joxe Miel, eta bertan guardiazibillak kontrolak egiten. Joan zaio guardiazibilla eta, eskuak kotxearen kapotaren gainean jarrita, irriparez onela dio Lazkao-Txikiri.

— *¿De dónde viene usted?*

Joxe Migelek:

— *¿Yo? Vengo de Irún.*

Eta guardiak, listo-arpegia jarriz:

— *Este motor está muy frío para que usted venga desde Irún.*

Eta Lazkao-Txikik:

— *Sí. Tiene usted razón. Eso está muy frío, porque este coche tiene el motor atrás.*

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Bein batez, kotxea *doble fila*-n utzi zuan, eta aguazillak:

— *Etzegok doble fila*-n uzterik! *Fuera* emendik!

Eta Lazkao-Txikik:

— *Marka dek! Soldaduskan, lau filatan ibilita ere, etzizgun inork kasorik egiten; eta emen doble fila*-n ibili ezin!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Gasolindegi batean omen zegoan bein Lazkao-Txiki gasolina artzen, eta gazte bizardun ille-luze bat urbildu eta onela galdetu omen zion:

— *¿Me falta mucho para León?*

Eta Joxe Migelek:

— *Sólo el rabo.*

(Joxean Ormazabal, Zegama)

* * *

Bein batean, Azpeititik Urraki aldera zijoala, Elosiaga aldean-edo, pintxazoa izan du bere *Dyane 6* kotxean.

Katuarekin asi da kotxea altxatzen; baiña ezin. Katua ondatuta nunbait. Ortan ari dala, urreratu zaizkio iru gazte, eta esaten diote:

— Zer zabilta, Lazkao-Txiki?

— Ementxe, motell! Katua izurratu zaidak, ezin kotxea altxatu eta pintxazorik ezin inola ere konpondu!

— Zu lasai, au bereala konponduko degu ta!

Eldu diote iru gazte oiek *Dyane 6* kotxe orri, eta laster zuten altxatuta, katu bearrik gabe. Bai Joxe Migelek ere kurpilla aldatzeko aukera ederra.

Aldatu dutenean, bota dute kotxea lurrera, eta Joxe Migelek esan omen zien:

— Pentsatu bear nian, bai, katu batek baiño indar geiago edukiko zutela iru astok.

(Jokin Sorozabal bertsolaria, Andoain)

* * *

Bidean *stop* omen zeukaten, eta lagunak esan omen zion:

— Joxe Migel, *stop!*

Eta onek:

— Gelditu gabe joaterik eztok!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Lazkao-Txiki, kotxean zijoala, *stop* batean pasa da gelditu gabe. Guardiak ikusi eta *alto* ematen diote.

— *Buenos días. ¿Usted no ha visto el stop?*

Joxe Migelek:

— *Al stop sí, pero a ustedes no.*

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Beste batean ba omen zijoan lagun batekin kotxean. *Stop* bat omen zegoan eta lagunak esan omen zion:

— Joxe Migel, *stop, stop!*

Eta onek:

— Ori egin dezala gure astok!

* * *

Beste bein, bere kotxearekin gasolindegi batera joan da Lazkao-Txiki, eta angoak esaten dio:

— I, Joxe Migel: kurpillak oso baju dauzkak.

Makurtu da Lazkao-Txiki, begiratzen ditu kotxearen kurpillak eta erantzuten dio:

— Nun nai dek, ba, edukitzea kurpillak? Lurrean!

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Goardizibillak bein, etxe aldera motorrean zijoala, onela esaten diote Lazkao-Txikiri:

— ¡Alto! ¿Quién vive?

Eta Joxe Migelek:

— ¡Ustedes!

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

* * *

Motoristak ikusi dute Lazkao-Txiki kurba batean *raya continua* zapaldu duala, eta *alto* ematen diote:

— *Ha pisado usted la raya continua.*

— *Y ¿no hay que pisar o qué?*

— *¿Cómo? ¿Tiene usted permiso de conducir?*

— *Sí. Aquí lo tengo.*

— *Y ¿no sabe que no hay que pisar la raya continua?*

— *Si no hay que pisarla, ¿en vaya sitio la han puesto! ¡En medio de la carretera! ¡Haberla puesto en una esquina!*

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

* * *

Ertzaiñak sortu ziran artan, ostiral-illuntze batean, eta estazioko aldapan beera-edo an zetorren bere kotxean gure Joxe Migel. Baiña kotxeko argiren bat falta zuala-edo ikusi eta kargu artu zioten. Baiña Lazkao-Txikik onela eraso zien:

— Orrelakoak bai zuek ikusi! Baiña atzo nere kotxetik bateria arrapatu zutenean, nun zeundeten? Ura etzenduten, ba, ikusi!

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Euskal-Errian *txibatoak* modan izan ziran garai artakoa da au.

Kotxean dijoala, oliorik gabe gelditu eta motor guztia kixkali omen zaio. Joan da garajera eta galdetzen diote:

— Zer du kotxe onek?

— Ez dakit, baiña erre-usaia botatzen du.

— Ai, Joxe Migel! Olio-tantarik gabe darabilkik eta aterako ez da, ba, usaia? Txibatorik ez al zaik piztu:

— Besterik ez diagu falta oraintxe! Leen oiek akabatu eziñik gabiltza eta orain pizten astea!

(Xabier Zeberio bertsolaria, Itsasondo)

PIPAR BIZIA

Bein batean, etxekoandre bat, ikusgarrizko *danborrarekin*, topatu da Joxe Migelekin. Emakume orrek usteko zuan Lazkao-Txiki bertsolaria eta gaiñera sendagillea ote zan. Onela dio beintzat:

— *Estoy desesperada, Lazkao-Txiki, porque ya tengo cuatro hijos y encima estoy esperando el quinto. En cuanto nazca éste último, tengo que ir a un médico, para no volver a tener ninguno más.*

Lazkao-Txikik serio-serio:

— *No hace falta que vayas al médico. Ya te daré yo el remedio.*

— *Dime en seguida qué es lo que tengo que hacer.*

— *Pues lo que tienes que hacer es tomar mucho bicarbonato.*

— *¿Cómo que bicarbonato?*

— *Sí, mujer, sí.*

— *Bueno, pero ¿cuándo hay que tomarlo? ¿Antes de o después de?*

Eta Lazkao-Txikik:

— *No, no. En vez de.*

(Peli Eskisabel, Ordizia)

* * *

Erri batean apaiz batekin an omen zegoan kalean, kontu esan da kontu esan. Alako batean, or eldu dira bi monja, oso plakak. Eta Lazkao-Txikik onela esan zion bere lagunari:

— Aizu, don Juan: auek beintzat ez dute aragizko pekatu-
turik egingo, e?

(Mari Karmen Olaizola, Usurbil)

* * *

Bein, Joxe Migel pixa egiten ari zala, ikusi omen zuan
lagun batek eta onela esan omen zion:

— Kontuz! Txoriak aldegingo dik!

Eta Lazkao-Txikik erantzun:

— Utziok pakean, motell! Etorriko dek bueltan, arraul-
tzak emen zeuzkak eta.

(Antton Etxaniz Gabilondo, Urretxu)

* * *

Egun batean, kalean zijoala, or topo egiten du aspaldian
ikusi gabeko emakume bat, urteetan aurrera zijoana; eta
onek esaten dio:

— Berri onak ditut, Joxe Migel, azkena alkar ikusi gen-
duanetik. Ezkondu naiz eta auxe da nere gizona, Ziriako.

Eta Lazkao-Txikik:

— Bai! Gizon ederra artu dezu ziriako!

(Joakin Berasategi, Olaberrri)

* * *

Beste askotan bezela, erri batera joan omen zan. Egural-
di ederra egiten zuan. Eguzkiak ederki berotzen zuan.

Kotxetik irten omen zan aizea artzeko, eta an, etxe ondo
batean, emakume bat, gonak pixka bat altxatuta, eguzkia
artzen. Urbildu zaio Joxe Migel, eta:

— Arratsaldeon Jainkoak dizula!

— Bai zuri ere! —emakumearen erantzuna.

— *Bueno!... Bueno!...*

— Zer esaten dezu?

— Ni ixilik nago, baiña beste au asi da zer edo zer esaten.

— Zer esaten du, ba?

— Ni ez naiz nor zure etxean sartzeko, baiña zuk nai bazendu sartuko nintzake!

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Miren eta Bingen trikitilariak bikote bezela ibili ziran garaian esan zuana da onako au:

— Miren da Bingen, beti jotzen da beti birjen.

(Jokin Sorozabal bertsolaria, Andoain)

* * *

Emakume batek ikusi du Joxe Migel, bere eiz-txakurrei ibillaldi bat ematera irtena. Inguruko aariak izutu izan bear zituari nunbait, eta ala esan omen zion:

— Joxe Migel, emen alperrik zabilta. Emen ez dago eizik; emen ez dago ezer.

— Gure zakurrak baiño geiago ote dakizu zuk, ba?

— Ez, ez. Emen ez dezu ezer. Alperrik zabilta. Gaiñera, aariak izutzen dizkidazu.

— Lasai, emakumea, txikixeagoa bada ere, aaria izango dezu eta!

(Florentino Goiburua bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Erriren batera joan bertsoara, eta emakumeren batekin jarri da mostradorean izketan. Ondotik gizonezko batek Lazkao-Txikiri:

— Zelebreen plantan etorri aiz!

Joxe Migelek kasorik ere ez aren esanari. Segi emakumearekin izketan, mostradorean. Andik pixka batera, berriz ere gizonezkoak:

— Ori dek tipoa ekarri dekena! Marikoia ematen dek!

— Joño! Eta ik ezagutzen dituk, ba, oiek! —azkar asko erantzun Txikiak.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Neska gazte batzuk soiñuarekin ikusten zituanean, beti esango zuan:

— Naiago nuke neu ere soiñua banintz, leku orretan ibiltzeko!

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

* * *

Zizurkillen giñan beste batean. Neska gazte elegante batek, erdalduna bera, txingak eramaten amalau plaza egin zituan, eta Lazkao-Txikik:

— *¿Has andado llevando chingas?*

— Sí.

— *Pues habrás quedado chingada.*

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

* * *

Kalentura berezi batzuekin ingresatuta egon zan Lazkao-Txiki ere. Neu ere izan nintzan bisitan. Ura zaintzen zebillen monjarekin ere izan zituan nunbait izketaldiak, eta ala esan omen zion:

— *Creo que usted ha pasado muchas Navidades, pero ninguna Noche Buena.*

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Garai batean, zorigaitzez, eskusartzeak tabernetako neskei ere sarri samar egiten zitzaizkien. Taberna batean taldean geundela, norbaitek eskua dantzatu egingo zuan, eta neskak oi u egin:

— *¡Oye!*

Eta Lazkao-Txikik:

— Ipurdia ikuitzen ari zaizu oi e!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Lazkao-Txiki eta nere anaia biak solteroak ziran, eta batean eskupeta banarekin eizean zebiltzan.

Joxe Migelek bota dio tiroa birigarro bati, eta egoa autsita edo asko ikutu gabe erori da. Nere anaiak esaten dio:

— Etzekiat, ba, Joxe Migel! Asko jo gabe erori dek ori!

Eta Lazkao-Txikik:

— Batere etzekiat, Joan. Baiña, arra baldin bada, ik aibat jota eroriko uan.

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

1993-ko Urte Berri egunean itzegin nuan nik berarekin azkenengo aldiz. Gure ama gaixo zegoan eta bisitara etorri zitzaion. Gure amak onela esan zion:

— Konta bear didazu txiste bat, Joxe Migel, orain ere eukiko dituzu zuk olakoren batzuk eta.

Eta auxe kontatu zion:

— Ba omen zan bat, enkarguetara joan eta beti dendariari esaten ziona: “Apunta ezazu. Biar pagatuko dizut”. Baiña biarko egun ori bein ere ez omen zan irixten, Ala, dendari ori naiko asarre; eta, urrengoan “apunta ezazu” entzun zionean, onela esaten dio: “Beti apunta ezazu! Ondo dago apuntatzea, baiña disparatu ere egin bearko degu, ba, noiz-bait ere!”

(Jose Anjel Garmendia)

* * *

Illati tabernan Igeldoko sagardozeale bat eta biok merientatzen ari giñala, or sartu da Lazkao-Txiki. Izketan asi orduko, telebista ere martxan zegoan eta sagardozeale orrek esan zion:

— Ara neska bikaiñak, Joxe Migel!

— Bai. Belauneraiñoko iztarrekin gaiñera —erantzun zion.

Arrituta esaten zuan ondoren sagardozealeak:

— Orrek bai al zekian, ba, nik zer galdetu bear nion?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkao-Txiki eta lagun batzuk *Bar Eguzki*-n zeuden. sagardoa edanez. Etorri zan Luis Arostegi bertara eta esan zuan:

— Ortaintxe pintxazoa arreglatuta etorri neok, eta pintxazoa galestia zegok.

Eta Joxe Migelek:

— Pintxazoa galesti? Orixe zegok merkeena! Arreglatzea zegok galesti! Arreglatzea!

(Jose Gorostiza, Asteasu, Illati tabernakoa)

* * *

Lagun-talde bat bildu eta izketan ari ziran:

— Azken urteotan kanpotar asko sartu dek emen, eta baserriko alabekin ezkondu ere bai. Alperrik dek: gu lotsatiagoak gaituk. Oiek obeto zekitek muturra aurrera sartzen.

Eta Lazkao-Txikik albotik:

— Muturra bakarrik sartuko balute...

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Nunbait ere bertsotan izan ondoren, Martinez-enean gelditu ziran bazkaltzen. Bazkalondoan beste saio bat egin zuten bertsotan. Bukaeran, emakume ezagun bat sartu eta onela esan zuan:

— Pena da, zuek entzuteagatik etorri naiz ta.

— Guk oraintxe bukatu degu, ba —Joxe Migelek.

— Bai; baiña zuek laster asiko zerate berriz ere.

— Zure gizona ala asten al da?

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Tolosako *Beotibar* pelotalekura joan da Joxe Migel lagun batzuekin, pelota-partiduak ikustera.

An, jakiña, eserleku batzuk gorago eta beste batzuk beerrago daude. Aurre xamarrean, beekoetan, jarri ziran Lazkao-Txiki eta oiek. Aien atzean, berriz, emakume batzuk gona motxekin. Txikia, frontoira begiratu bearrean, atzera begira jartzen zan; eta emakume oietako batek esan zion:

— Aurrera begiratu, Joxe Migel! Aurrera begiratu!

— Onela ez al nago, ba, aurrera begira? —Joxe Migelek.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Erri txiki batean nintzan. Sarri bear izaten det nik laguna, eta orduan nere lagunak an ari ziran mikrofonoak-eta jartzen.

Ala, antolatzailleetako bat urbildu zitzaidan, neska gazte bat, kiosko aldera laguntzeko. Ari bizkarretik elduta nijoala, an agertu zan Lazkao-Txiki ere, eta onela esan zidan:

— Joño, Kasiano! Ola ibiltzeagatik, ni ere itxua izango niñukek!

Etzan nunbait nai ainbat ibiltzen neskekin.

(Kasiano Iburguren bertsolaria eta soiñujolea, Lizartza)

IZKUNTZAREN KEZKA

Gure izkuntzaren egoerak kezka aundia ematen zion Lazkao-Txikiri. Fiñegia izan eta ortik ere zer supritua gizara-joak. Sarritan onela esaten zuan:

— Aterako al degu aurrera?

Euskerak bizirik iraungo ote zuan alegia.

Iraupenak ez-ezik, izkuntzaren jatortasunak ere asko kezkatzen zuan. Erderaren eragiña zenbateraiñokoa zan ondo jabetzen zan, eta onela zion:

— Martxa ontan, aurki erderaz itzegingo degu, euskeraz ari geralakoan.

(Joakin Berasategi, Olaberria)

* * *

Nik entzunda daukat bein Lazkao-Txiki, ibillaldiren bat egin da gero, etxera bueltatu zala, eta galdetu ziotela:

— Zer falta bota dezu?

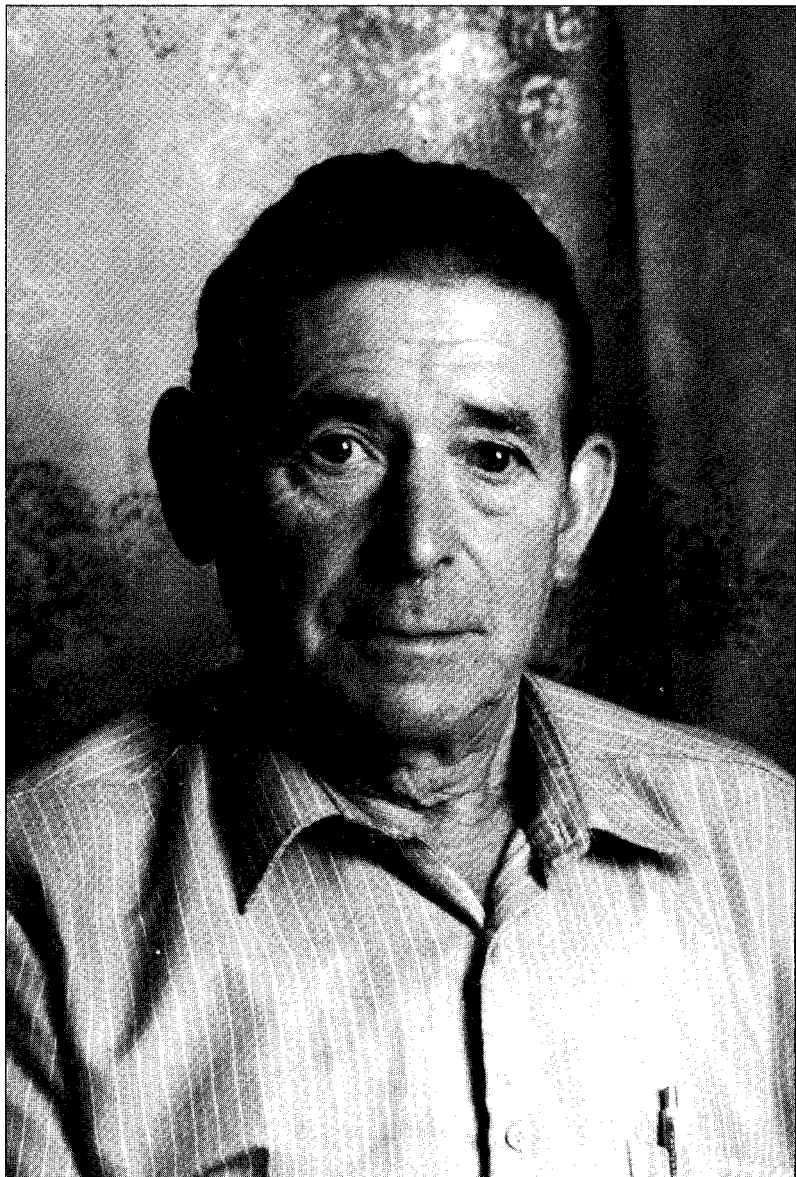
Eta Lazkao-Txikik erantzun zuala:

— Nik faltak ez ditut botatzen. Nik sobrak botatzen ditut.

(Maria Anjeles Agirretxe, Azkoitia)

* * *

Gau batean, apal ondoan, Lazkao-Txikik onela esaten dio lagun bati:

Lazkao-Txiki.

— Zu zer lan egiten ari zera?

— Zer lan ari naizen? Ba aleman oiei erdaldun orrek zer esaten duan itzuli.

Aleman batzuk onera etorriak baitziran.

— Zer lan da ori?

— Ori da *intérprete*.

— Zer?

— *Intérprete*.

— *Bueno, bueno!* Gure errian orri, baten kontuak besteei esateari, *alcahuete* esaten zaio.

(Karmele Rodríguez, Astigarraga)

* * *

Au neri Lazkao-Txikirekin gertatutakoa da, emen bertso-saio bat euki zuan batean.

Gauean berandu samar zan. Bera ere poliki edo geiegi gobernatua erten, da batek esaten dio:

— Zerbait artu nai badezu, ni soziedadera noa.

Eta Joxe Migelek:

— Eskerrik asko. Baiña len artutakoak ere, bota egingo nituzke gustora.

* * *

Bein, Urkiola menditik beera jetxi eta Durangon bazkaldu ondoren, Alfontso Irigoienek onela agindu omen zion:

— Orain Lazkao-Txikik kantatuko digu bertso bat neskatxa baten gainean.

Eta Joxe Migelek erantzun:

— Adi ezazu: neri neskatxa baten gaiñean ez zait bertso-rik bururatzen. Zer uste duzu: ni zurezkoa naizela ala?

(Juan Dorronsoro, *Bertsotan*, II)

* * *

Bein Gabirin, ni gaiak jartzen ari nintzala, gai bati buruz esan nuan bearbada etzala guri gertatuko zitzaiguna, gu *karroza* xamarrak giñala eta...

Onela esan zidan gero Lazkao-Txikik:

— Nola esan leikek ori, emen dagoan jendearekin? Orko zaar oriek danak *arroza* esan dekelakoan zeudek.

(X. X.)

* * *

Euskera-kontuan bazituan bere eztabaida eta komeriak. Bein, bere inguruan Lopategi zuala, an ari omen zan:

— Orain *anaia* esan bear omen dek, i! Guk beti *anai* esan diagu. Ik nola esaten dek: *anai-arrebak* ala *anaia-arrebak*?

Eta Lopategik:

— Guk *neba-arrebak*.

(Anjel Mari Peñagarikano *bertsolaria*, *Albistur*)

* * *

Udara batean, ibillaldi bat egin ondoren, etorri gera Oiartzungo *Atamitx* jatetxera. Atano X eta bere familikoak an zeuden afaltzen, kanpoko maietan eserita. Joxe Migeli an jartzeko esan zioten, eta ni ere bai aren ondoan.

Ala, Atanillok esan zion:

— Buztana jaten ari gaituk.

Lazkao-Txikik:

— Buztana ez dek izango. Isatsa izango dek.

— Guk buztana esaten zioagu.

— Ba, buztana eta isatsa diferenteak dira. Isatsak puntan izaten dik illea; eta buztanak ondoan.

(Jose Goroztiza, Asteasu, Illati tabernakoa)

* * *

Ostaturen batean, mutil bat mostradorera urbildu da eta ostalariak:

— Zer nai zenduke?

Mutillak:

— Kafe bakarra.

Lazkao-Txiki an bertan zan, eta onela esan zion:

— Bestetan dozena artzen al dek? Nik kafe utsa artzen diat!

* * *

Perretxiku biltzetik zetorren batek:

— Perretxiku biltzen egon nau, Joxe Migel!

Eta onek:

— Ez aiz makala orduan! Guk, asko ibilita ere, ez dizkiagu biltzen; eta ik egonda bildu al dituk?

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Loinazetan, Beasaiñen kantatu eta joan gera afaltzera *Rubiorena* jatetxera. Pello Urretabizkaia, Iñigo Eguren, Lazkao-Txiki eta ni giñala uste det.

An geundela, sartu zan emakume pare bat bikaiña. Joxe Migelek, oi zuan bezela, diximulo galantarekin pasa zien errebista, eta Pellok esan zuan:

— Ederrak emakumeak!

— Bai, motell.

— *Viuda* daude.

— Negu bat baiño obe *bi uda*. Ik ez al dakik *alarguna* esaten?

* * *

Bein Ordizian lagun batekin topo egin eta onela galdeztzen dio Lazkao-Txikik:

— Zer egiten dek?

— Ementxe, denbora egiten.

Eta Joxe Migelek:

— Ño! Denbora egiten, e? Badaukak nik aiñako abilda-dea!

* * *

Beste batean, bidean kotxean zijoala, emakume batek *auto-stop* egin zion. Gelditu eta artu du. Asi dira izketan eta bestea andereño izatea egokitu.

Onek onela esaten dio:

— Lengoan Zumaian ikusi nizun, Joxe Migel.

Lazkao-Txikik erantzun:

— Zer ikusi zenidan?

Zearo asarretu eta kotxetik jetxi arazi zuan, itz auek esaten zizkiola:

— Zuk ez didazu penarik ematen, zurekin dabiltzan aurrak baizik!

(X.X.)

* * *

Bazkal aurre batean basoerdi batzuk edaten ari giñala, basoa erori zitzaion bati eta taldeko batek esan zuan:

— Ori autsi dek!

— Ori puskatu egin dek! —Lazkao-Txikik.

— Ori autsi egin dek! —leenak berriz ere.

— Ori puskatu egin dala! —leen baiño altuago Joxe Migelek.

Artu zuan palillo bat, autsi zuan baiña libratu gabe, eta esan zuan:

— Ori autsi dek!

Ondoren, bi puskak alkarrengandik bereziz:

— Ori puskatu dek! Ea izketan ikasten dekan!

Etzuan ark gurekin bazkaldu.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

IKUSPEGIAK

Bein Lazkao-Txikik. Txillida eskultoreagatik au esan zuan:

— Txillida omen dek artista, i! Arek egiten duana entenditzen duana bai, badek artista!

(Anjel Maria Peñagarikano bertsolaria)

* * *

Sarritan aipatzen zuan esaldi bat, nun eta noiz ez dakidala, norbaitek amorrazioaren batean esana:

— Munduari su eman eta Frantziara aldegin!

Egundoko grazia egiten zion ateraldi orrek Lazkao-Txikiri.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Ernani)

* * *

Berari buruz jendeak pentsatzen zuanarekin, egundoko amorrazio-aldiak izaten zituan:

— Nazkatuta natxiok parregarrikeriak egiten, eta etxera joan eta ez nauk geiago aterako!

Ala ere, deitzen zutenean, ezin ezetzik esan.

Sarritan erabili genduan kontua da ori. Berak, bazuan jendearenganako urbiltasun ori, eta beti jendearen esanera jartzen zan. Baiña, orregatik ere, latz sufritzen zuan zenbait aldiz.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Azkenetan zegoan emakume baten gertakizuna askotan kontatzen zuan. Etorri da apaiza azken igurtzia ematera, eta onela galdetzen dio:

— Zer moduz, ba, emakumea?

Eta onek:

— Zer esango degu, osasuna ere badegu ta?

Lazkao-Txikik onela esaten zuan:

— Esan egin bear dik ori gero, azkenetan dagoala!

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Aita Santuaren ibillerak etzitzaizkion Lazkao-Txikiri geiegi gustatzen.

Indiara joan zaneko batean, telebistaz an agertu zan egazkiñetik jetxi eta lurrari muiñ ematen. Eta Joxe Migelek:

— Zertan zebillek ori lurrari muiñ ematen? Oiñez ibiliko balitz, ez likek lurrari muiñ eman bearrik!

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Onela esan oi zuan Lazkao-Txikik:

— Garai bateko amonak artistak ziran iru lan batera egiten!

— Iru lan batera? Nola?

— Bai. Errosarioa errezatu, taloak egin eta arkakosoak arrapatu eta il, irurak batera!

(Juan Mari Narbaiza bertsolaria, Eibar)

* * *

Beste au Lazkao-Txikiri berari sarritan entzuna diot.

Baserri bateko amona oso errezazalea izan eta, bere illuntzeroko errosarioa bere letaniekien esan ondoren, an asten omen zan santu guziekin bueltaka, bakoitzari aitagure bana errezatuz:

— Aitagure bat Aita San Antoniorentzat! Aitagure bat Aita San Rokerentzat! Aitagure bat Aita San Pedorentzat!...

Santu guziak pasa eta gero, purgatorioko animak ere seguruak izaten zituan. Baiña azkenean nolabait ere bukatu bear eta onela esaten omen zuan:

— Aitagure bat gure Jaungoikoaren osasunerako!

(Jokin Berasategi, Olaberri)

* * *

Ganaduzale bezela, etzan Lazkao-Txiki kooperatiba eta *explotazio* aundien aldekoa. Onela esaten zuan:

— Baserri ona, iru bei ille luzeekin eta zikiñ-zikiñak; eta aiton-amonak lepondo bikaiñarekin sukaldean! Ez bei ugari eta bikaiñak, eta gizon kaskarrak!

Ori zuan bere teoria.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Lazkao-Txikiri entzuna:

— Konbentuetan, atea ankarekin jotzea nai izaten dute. Seiñalea eskuak beteta datozela.

(Jokin Berasategi, Olaberri)

* * *

Irizbide auek Lazkao-Txikik berak Usurbillen esan zitu-
an, 1981-VII-4-ean, eta norbaitek magnetofonoz artu:

— Emakumezkoak gizonezkoak baiño azkarragoak dira.
Zergatik? Emakumeak buruarekin pentsatzen dutelako, eta
gizasemeak ipurdiarekin.

Neska batek, mutil bati begiratzen dionean, onela gal-
detzen du:

— Zer lantoki ote dauka? Zenbat irabazten ote du? Moz-
kortzen ote da? Mutil ona ote da?

Ori da buruarekin pentsatzea.

Mutil batek, berriz, neska bat ikusten badu, onela esa-
ten du:

— Oiek bularrak! Oiek ipurdi ederrak orrek dauzkanak!

Ori da ipurdiarekin pentsatzea.

* * *

Lazkao-Txikik esaten zuan sekula ez dala galdetu bear
“¿qué tiene para comer?”, baizik eta “¿qué hay para comer?”
Eta txiste au kontatu oi zuan orduan.

Joan omen zan biajante bat taberna batera, eta galdetu
zuan:

— ¿Qué tiene para comer?

Onela esaten asi omen zitzaion serbitzen ari zan neska:

— Tiene usted cabeza de cordero, patas de cerdo, orejas
de jabalí, lomo de merluza...

Gizonak, oso asarre, erantzuten dio:

— ¡Y usted tiene cara de puta!

Eta maitik altxa eta alde egin omen zuan.

(Joxean Ormazabal, Zegama)

POLITIKA

Beste bein, nunbait ere lagunak politika-kontuaz ariko ziran, eta berak esan zuan:

— Ai, jaunak! Politikan ez dago gauza politikan!

(Jokin Sorozabal bertsolaria, Andoain)

* * *

Joxe Migeli, erriz erri zebilela, gauza asko galdetzen zioten; eta berak, “bai al dakizu?” galdetutako bakoitzean, baietz erantzuten zuan.

Ala, amona batek onela galdetu omen zion egun batean:

— Aizu, Joxe Migel: zuk bai al dakizu zer diran komunistak?

— Bai; badakit, bai.

— Zer dira, ba?

— Oiek jende alperra izaten dira. Denborarik geiena komunean sartuta pasatzen dute, eta orregatik esaten zaie oiei komunistak.

— Orregatik al da? Orregatik al da? —amonak, erabat sinistuta.

(Joxe Agirre bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Bein multa bota zioten, eta zortzi illabetez kantatzea debekatu “*por insultos a la nieta de Su Excelencia*”.

Garai artan, Azpeitian, alamoduzko gaia jarri zioten, familia denbora baiño leen izandako gurasotzat jarri baitzuten Lazkao-Txiki. Orduantxe pasatu berria baizitzaion ori Francoren illobari, eta bertsoan gertaera ura aipatzeagatik eman zioten zigorra.

Baiña kuartelera joan zanean bai esan ere:

— *A mí por decir me echan multa; y ¿los que lo han hecho están en la cárcel o qué? ¿No es peor hacer que decir?*

(Juan Dorronsoro: Bertsotan, II)

* * *

ETA-ko leen militante ildako Xabi Etxebarrieta Tolosako Bentaundin il ondoren, erri geienetan atera zuten meza beraren alde, eta Lazkaon ere ala egin zuten fraileen elizan.

Elizkizunetik ateratzerakoan ziren komeriak, eta Lazkao-Txiki ere an zan, arrapatu zuten eta kuartelera eraman.

Andik etxeratzerakoan, eta jendeak galdetu:

— Zer moduz, Joxe Miel?

Onela kantatu zien, elizako kanta ezaguna aldatuz:

Kristorenak,
Kristorenak gera;
Kristorenak artuta
etorri gera.

(Juan Dorronsoro, Bertsotan II)

* * *

San Sebastian egun batean, Donostiko Antiguan erri-mezan kantatu bear izan genduan. Apaizak, Jauna banatu ondoren, oi bezela, altarean gorde zuan, eta atea itxi.

Garai artan oso modako zebillen *amnistia* gaia, eta Lazkao-Txikik aldamenetik onela esaten dit:

— Oiek besterentzako *amnistia* eskatzen ditek; baiña beraiek Jaungoikoa kartzelan sartu!

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Francoren garaian, lagun batzuk propaganda jartzen ari ziran Beasaingo kalean. Joxe Migelek ikusten ditu eta esaten die:

— Zer ari zerate?

— Propaganda jartzen.

— Zer partidutakoak zerate, ba, zuek?

— Gu komunistak gera.

— Eta itaia eta mailluarekin al zabiltzate, orain dauden adelantuekin?

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Eusko Alderdi jeltzalea eta *Eusko Alkartasuna* berezi ziranean, alderdi oietako burukide bati esana:

— Oraintxe egin dezute *partido!*

(Joakin Berasategi, Olaberri)

ARRIARANGO JULIAN

Arriarango Julian, Joxe Migel eta irurok askotan ibiltzen giñan alkarrekin; eta bein, afalondo batean, Julianek eta biok txapelketa jokatu bear genduala bertsoan. Joxe Migel juez. Gairik eta orrelakorik batere gabe, orrenbeste bertso zortziko aundian eta gero beste orrenbeste txikian.

Ala ari giñala, lo artu zuan Joxe Migelek. Guk ez genion kasorik egin, bestela oso jenio biziko esnatzen baitzan. Esnatu zan alako batean eta esan zigun:

— Bukatu al dezute?

— Bai.

— Enpate orduan.

Andik urrengo astean-edo, afaldu eta joan gera Pellone-ra kafea artzera. Julianek esan zidan:

— Asi egin bearko diagu, Armuño.

— Txapelketan zutik jokatzen dek —erantzun nion nik.

Joxe Migelek agindua eman eta asi giñan bertsoan. Zenbait bertso kantatu eta gero, Julian onela asi zan bertso batean:

— Aizu, Ariztimuño...

Joxe Migelek orduan:

— Bapo! Alto! Ik irabazi dek, Armuño!

Eta Juliani:

— Au Armuño dek; ez Ariztimuño!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Bein, joan dira alkarrekin afaltzera gure Joxe Migel, Julian Arriarangoa eta Armuño ataundarra.

Afalondoan asi dira bertsoan, eta Julianek eta Armuñok apustu egin omen zuten, biak bertsoan irurentzako kafeak jokatuko zituztela. Juradu Joxe Migel zan izatekoa.

Asi dira biak bertsoan, eta kanta eta kanta. Txikia nekatauta ibiltzen zan askotan lo gutxirekin, eta saio luze arekin lo artu zuan maian. Alako batean esnatu omen zan eta:

— A! Bukatu al dezute?

— Bai. Bukatu diagu.

— Zein ixildu da aurrena?

— Ni —Armuñok.

— Orduan ik irabazi dek. Bertsolari txarrena ixiltzen dek azkena —Lazkao-Txikiren erantzuna.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Gau batean, Arriarango Julian eta biak kotxean doazela, errubera zulatu eta Julianek galdetzen dio:

— Zein errubera zulatu zaik?

— Zera: gainean dijoana!

Asi dira errubera ori konpontzen farol baten argitan: baiña farolari argia joan. Giro izan bear zuan ondoren!

Ortan dirala, inguruko baserritar bat inguratu zaie. Baiña, itz egiterakoan, “este... este...” ugari esaten omen zuan, eta Joxe Migelek:

— Ik zenbat este dauzkak?

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Ordiziko festetan egunpasa egiten genduan guk. Gertakizun au orain zazpi urte inguru gertatua izan diteke. *Eguzki* tabernan giñan meriendatzen, eta dana bete-beteta zegoan. An ere, sarri bezela, ni asi nintzan bertsoan. An ari giñan alkarri aundi samarrak botatzen. Bertso bat onela kantatu zidan Joxe Migelek:

Aizak, Julian, ikin jendea
asko zegok kejatuta,
baserri oneko semea eta
orrenbeste flakatuta.
Bai al dakik ni une onetan
zer nagoan pentsatuta?
I gizendutzen erreza zegok
eskuak atzen lotuta.

Nik:

Ik bota deken astakeria
barru ontan ez dek kabitzen,
ni bezelaxe entzule asko
ementxe zeudek aditzen.
Gazte denboran ez un ikasi
ber dan bezela bizitzen,
eskua geldi eduki bau
geixago aziko intzen.

Saio orretan geroago nik kantatutako bat gogora erazi didate oraintsu:

Enuan uste gu bion arten
era onetan asterik,
baiña alare guk ez daukagu
broma pixka bat besterik.
Nabarmendu aiz biziotsua
izan intzala gazterik,
ni gizendutzen erreza zegok
baiña i etzegok azterik.

(Julian Albisu, Arriaran)

BAZKALDARRAK

Beti alkarrekin bazkaltzen genduan, baiña kontuz itz egin bear izaten zan aren aurrean. Bazituan ondotik bialdu-takoak, berriro bazkaltzen aren ondoan eseri etziranak.

Bein, erdaldun batek *caseros* esan eta entzun zituan entzutekoak: ea, baserritarrik ez balitz, burnia janda bizi bear al zuan. Berriz etzan gure maira arrimatu.

Gu, geienetan, bera etortzerako bazkalduta izaten giñan, gero aren istoriak entzuteko. Baiña "arratsalde on" esan gabe sartzen bazan, kontuz ezer galdetu!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Segurako Arruek Lazkao-Txikirekin bazkaltzen zuan beti, ni baiño zortzi bat urte leenagotik asita. Gertakizun au, berriz, orain dala iru edo lau urte izan zan.

Legorte aundia zan eta Seguran zenbait ordutan ura kentzen zuten. Etorri zan Arrue ori bazkaltzera eta onela esan zuan:

— Atzo ere egundoko lanak egin nituan, Joxe Migel! Ura kendu ziguten, eta ni baldeekin ura eramaten aritu nintzan.

— Kenduta ere eraman egiten al dek ik? —Joxe Migelen erantzuna.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Bein batez, Ataunen musean ari zala, Lazkao-Txiki amorrzita zegoan eta berak jo du:

— Ordago!

— Bota! —besteak.

Baita Joxe Migelek kartak arrika bota ere.

— Euk esan dek botatzeko!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Jose Migel Garmendia kontratistak R-12 kotxe bat zuan. Batean, alkarrekin soziedadean afaldu genduan. Kanpora atera giñan eta or ikusten degu R-12 orri batenbatek kolpea eman diola aurreko aldean.

An zebillen kontratista ori, suak artuta, zein kalamidade izan ote zan esanez; eta Lazkao-Txikik onela dio:

— Atzean ere jota daukak.

Sututa joaten da kontratista atzeko kolpea ikustera, eta ezer ere ez.

— Nun zegok, ba, jota?

— Ez al dek ikusten matrikulan?

SS .... J izan kotxearen matrikula.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Beste bein onela esan zion batek:

— I aiz ume ttikia!

— I aundia aizelako, tonto arraioa! —Joxe Migelen erantzuna.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Lazkao-Txiki, taberna edo alkarteren batean.

Ataungo Aian, Begiristain bertsolariak esan zion bein:

— Etzekiat zer daukatan! Begietatik malkoa ateratzen zaidak.

Eta Lazkao-Txikik:

— Beetik etzaik aterako eta begietatik atera bear!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Askotan, biok batera joaten giñan bazkaltzera. Geienetan bagenduan istoriren bat: bateko denuntzia, besteko ez dakit zer, beti zer edo zer.

Egun batean bazijoan Joxe Migel aurretik bere kotxean, eta ni atzetik. Aren aurrean zijoanak frenatu egin zuan, eta Lazkao-Txikik atzetik jo. Etzion ezer askorik egin: pilotoren bat autsi-edo.

Atera zaio aurrekoa eta esaten dio:

— Nola jo leike atzetio?

Eta Joxe Migelek:

— Nunbaitetik asi bearko diagu, aurretik etzigutek uzten da!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Beste bein etorri zan Lazkao-Txiki, eta lagun batek esan zion:

— Etorri aiz, Joxe Migel!

— Bai; etorri nauk. Belarretan aritu nauk.

— Ori ona dek —besteak.

— Ona dala? Bakarrik aritu nauk, ba!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Urteetan aurrera zijoan gizon bat ikusi du Lazkao-Txikik denda batean sartzen, eta onela esaten dio:

— Zer zabilta?

— Bizikleta bat erosi bear diat.

— Zure urteetan?

— Bai; baiña eragin eta korritzen ez duana.

— Eragin eta korritzen ez duana etxean ere eukiko dezu.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Batean. Joxe Migel eta biok kiniela egitera joan giñan. Arek kiniela eta lotoa egin zituan; eta nik kiniela egin eta itxuen numeroa artu. Irteerakoan esan zidan:

— I tontoa aiz, Armuño. Itxuen numeroa zertarako artu dek? Alkar ezin die ikusi eta iri zera emango die oiek!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Kotxea Joxe Migelek *carga-descarga* leku batean utzita izan, eta aguazillak, Ataungo *Otxo-otxo* baserriko Josetxok denuntzia jarri zion.

Joan zaio Joxe Migel, eta aguazillak ez dio ba txotxoloa esan? Oraindik gogoan daukat nola jarri zan:

— I aiz amonaren seme txarra! Euskeraz ez dek entendi-tuko ta, i aiz puta-semea! Nun engon gordeta? —Lazkao-Txikik, su artuta.

Andik *Nagasaki*-ra joan giñan. An Ataungo batek Uzta-pideren bertso-tako txapelei buruz apustu bat eginda zuen nunbait ere. Arkumea jokatu zuala eta nik Jose Migeli gal-

detzeko esan zidan aurreko egun batean. Baiña egun ortan ez da, ba, ataundarra bertan azaldu? Onela esan zidan:

— Oraintxe galdetu bear zioat!

— Garai ederrean! —esan nion—. Kontuz ibili adi!

Joan eta galdetzen dio:

— I, Joxe Migel: zenbat aldiz jantzi zian Uztapidek txapela?

— Egunero —Lazkao-Txikiren erantzuna.

Gero neri esan zidan:

— Iru aldiz jantzi zian. Esaiok ik!

Ortan genbiltzala, segurar batek onela esan zion denuntziagatik:

— Ez orri kasorik egin! Auzi ta fuera!

Segurarrak ez baitute *ausi* esaten. Eta Joxe Migelek:

— Bai! Orain *auzitara* joango gaituk! *Ausi* esan zak, ba, kalamidadea! Abarkak jantzi al dituk kaltzetarik gabe? Euria egiten duanean, anakak ibiltzen dituk, ba, *plisti-plasta!* Olaxe itz egiten dek ik, motell!

Asarre zegoanean, bildurgarria zan.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Beste batean ere kiniela egitera joan giñan Joxe Migel eta biok. Bidean Mendizabal bertsolariarekin egin genduan topo. Au orduan txapelketara joateko zegoan.

Nerekin izketan gelditu zan, eta lazkaotar bat bi illabete gaizki egon ondoren il zala eta abar esaten ari giñan.

Joxe Migel sartu zan tartean eta onela esan zuan:

— Nik bazekiat bat, berrogei ta amar urteotan ia illean dagoana Lazkaon. Ik ezagutzen dek, Armuño.

— Zein? Zein? —galdetu zuan Mendizabalek.

— Kasilda, motell, Kasilda! (*Kasi il da*) Ik txapela ekarriko dek, etxetik eramaten badek!

(*Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun*)

* * *

Sastreriko Luisekin gertatua da onako au. Zegamarra da bera.

Ikusi du Luis ori Lazkao-Txikik eta onela esaten dio:

— Zer moduz abil, Luis?

— Goizean bi biaje ekarri zetuak.

— Gure etxean ere bi biaje ekartzen dituk.

— Bai; baiña nik bi biaje latzak gero!

— Orduan otea ekarriko uan.

(*Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun*)

* * *

Batean, lana falta zala eta lana falta zala ari zan jende guztia, eta Joxe Migelek esan zuan:

— Lana zer egiteko egin bear dek? Lana? Leenago ere bazegok naiko lana!

(*Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun*)

* * *

Letrak pagatu bearra zeukan Lazkao-Txikik. Joan da Beasaingo sukurtsalera eta an etzegoala pagatzerik. Joan da Ordizira eta an ere ez. Lazkaora joan bearko zuala. Sartu da

emengo sukurtsalera eta an Ataungo bat. Billa eta billa asi da, baiña ezin arrastorik atera. Azkenean esan omen zion:

— Kontua, Joxe Migel? Nun daukazu kontua?

Eta onek:

— Kontua? Mingaiñean, ik bezelaxe!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Zaar batek onela esan zion bein batean Lazkao-Txikiri:

— Lana? Lana, motell, osasuna dek!

Eta Joxe Migelek:

— Gaixotasuna emaidazu orduan!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Baserri batera joan omen zan bein batean, bei bat eros-teko asmoz. Atarian txakur igar-igarra ikusi zuan. Nagusia ate ondora agertu orduko, onela galdetu omen zion:

— Txakur onek zer dik izena?

— Luki.

— Olakoa eukitzekotan batere ez euki! Beiak ere igualtsuak eukiko dituk i(k).

Eta batere erosi gabe itzuli omen zan etxera.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Beste bein, lagun batek tripetako ondo-eza edo ez dakit zer zuan, eta onela esaten dio:

- I, Joxe Migel: ezin egona etorri zaidak!
 — Ibili adi, ba, orduan! —bestearen erantzuna.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Lazkao-Txiki rejimenean asi zanean, onela esan zion batek:

- Tomatea jan zak, Joxe Migel! Tomateak dik indarra!
 Eta onek:

— Kaka zarra! Zutik ezin dituk egon postei lotu gabe eta indarra nola eukiko dik, ba?

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Luis Mari bere illobak *jeep* bat zeukan, baiña batean direzioa aberiatu egin zaio.

Joan giñan Luis Mari eta biok konpontzeko asmotan. Zerbait egin genion, baiña itxuraz ez. Errubera arrastean etorriko zala eta etxeraiño ekarri genduan nola edo ala.

Joxe Migel atarira etorri zan, eta illobak ezer etzekiala eta an asi zaio:

- Bota onera!
 — Alperrik ari zera! Ez dauka direziorik.

Eta Joxe Migelek:

— Ez daukala? Berak nai duan lekura joateko bazeukak!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Bein, illeta batean alkarrekin giñan, eta apaizak sermoian esan zuan:

— Zuzen-zuzen zerura dijoa au!

Elurra zegoan eta Joxe Migelek neri:

— Gure etxera bezelako bidea badago, ez dek bereala aillegatuko, Armuño.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Azken aldera dezente erre zan. Ura edaten asi zanean, onela esan nion:

— Joxe Migel, ez dek gauza onik egingo. Urak indarra badik, baiña beera!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Eguraldiari buruz ari giñan beste batean, eta onela esan zidan:

— Armuño, gauza bat esan bear diat: eguraldiarekin eta emakumeekin ez adi aritu kontutan, biak nai dutena egiten die ta.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Astotxo-egun batean, Lazkaoko apaiz batek esan zion Joxe Migeli:

— Orrenbeste *hostia* ainbeste pagatu ditut.

Eta Lazkao-Txikik:

— Debaldekoak ere izaten dira or!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Bein onela esan zidan Lazkao-Txikik:

— I, Armuño! Ik kaso egin Ataungo beterinario orri, beia susa zeukeat eta.

Itzegin nion beterinarioari eta onen esana pasatu nion, ba:

— Biar amarrak aldera etorriko omen dek.

Eguerdian etorri zan bazkaltzera eta galdetu nion:

— Zer abelera, Joxe Migel, bei oiekin?

— Or ibili nauk sasi azpitik bueltan, beiak sartu eziñik!

— Ni baiño errezago pasako intzan i sasi azpitik!

— Zuen etxean ere bazegok sasia! Asko zapaldu al dituk?

A zer nolako erretolika etorri zan ondoren! Andik aurre-ra ezta itzik ere iñork.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Beste bein, andrea artu edo ez artu ari giñala, onela esan zidan:

— Ik, Armuño, andrea bear badek, mutua eta koja. Beste bat igurtzitzen asiko aiz; eta, anka bizkorrak baditu, alde egingo dik.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataur)

* * *

Joxe Migel il zan eta, Lazkaomendin bere jaiotetxean zegoala, ni ez nintzan atrebitzen ikustera joaten, eta Luis Mari beraren illoba etorri zitzaidan billa. Ala, joan nintzan.

An zegoan Joxe Agirre eta kantatzeko esan zidan. Bertso auetzek bota nizkion:

Joxe Migel au ola ikusi ta
zeiñek artuko digu poz?
Zu lenagotik ikusi zaitut,
begiak busti zait malkoz.
Orain zu illa ortxe zaude ta
bizik bazeunde obe askoz,
zu bazoaza mundu ontatik,
gu ere laister bagatoz.

Guk alkarrekin pasa ditugu
munduan amaika urte,
ez dakit zenbat diran seguru
baiña ia oraintxe arte.
Mundu onetan zuk, Joxe Migel,
iñoi ez diozu ein kalte,
Joxe Migel, zuri eskerrik asko,
agur eta gero arte!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

OSASUNAREN KEZKA

Zaldibiko Gurutzeta baserria erosi zuala jendeak jakin zuanean, batek onela esan zion:

— I, baserria erosi omen dek?

Eta Lazkao-Txikik:

— Bai; baiña denbora gutxirako. Pixka baterako baka-
rrik.

Broman esan zuan, baiña ala gertatu ere.

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Lazkao-Txikiri, Donostira joan bear zuala operazio txiki bat egitera esan zioten Zumarragako ospitalean.

Arek orduan medikuari:

— Eta jende asko iltzen al da operazio ortatik?

Medikuak:

— Millatik bat.

Joxe Migelek orduan:

— Eta bat ori ilda al dago? Bat ori ilda badago, ni lasaia-
go joango naiz operaziora.

(Joxean Ormazabal, Zegama)

* * *

Donostiko Residentzitik etxerakoan kantatua, 1979 urtean-edo:

Sukar aunditan bein artu nuan
orain uzten deten gela,
ez nuen uste nik olain ongi
sendatu bear nuela.
Alde danetan aitortuko det
ongi artu nazutela,
alegin dana ein didazute
senide bati bezela:
zueri esker bizirik noa,
il bear nuen bestela.

* * *

Zer moduz, Joxe Migel? —galdetzen dio lagun batek.

Eta berak:

— Zer esango diagu?

— Itxura txarra ez daukak!

— Orixe falta zaidak, ba!

(Joakin Berasategi, Olaberri)

* * *

Orain dala amabost urte-edo, sudurretik arazoak izan zituan. Joan da medikuarengana eta operatu egin bear zuala.

— Zer daukat, ba?

— Aragi faltsoak —medikuak.

— Leen aski daukagu, ba, eta aiek faltsoak!

Ala, San Kosmen operatu zuten, eta an ankatik operatu-tako bat jarri zioten ondoan. Ankatik pisuak jarrita zegoan, anka luzatzeko.

Lazkao-Txikik orduan:

— Eta orrela, pisuarekin jarrita, anka luzatu egiten al da?

— Bai; luzatu egiten da, bai.

— Ba, emen nagoan ezkerro, neri jarri idazute bietan!

(Kasiano Ibarguren, bertsolaria eta soñujolea, Lizartza)

* * *

Kolesterola altu samar billatu ziotela eta errejimen-kontuak aipatzen ari zan batean, onela esan zuan:

— Medikuarengana joan nauk; analisisetan esan zidak kolesterola altu daukadala, eta esan zioat: “Oker ariko zera. Ori ez da orrela izango”.

Bere gorputzaren neurriarekin jokatzuz alegia, sarritan egiten zuan bezela.

(Anjel Mari Peñagarikano bertsolaria, Albistur)

* * *

Batean, operatu aurretik, neri ere *cataterismo* egin zidatela eta galdezka aritu zitzaidan ori zer zan, berari ere egin bear ziotela eta.

Ala, *cataterismo* dalako ori egin zioten egunean, telefonoz deitu nion, zer moduz zegoan jakiteko. Astearte-illuntzea zan, ilbeltzaren 27-a.

Biotzean iru *puente* egin bear zizkiotela esan zidan. Ni, berriz, ori ezer etzala eta abar esanez aritu nintzaion; eta urrengo astean bisitatzera joango nintzaiola. Baiña orduan or esaten dit berak:

— Aizak, i: neuri, operazioak berak baiño, beste gauza batek bildur geiago ematen zidak.

— Zeren bildur aiz, ba?

— Ik jakingo dek, ba, ardi zaarra akabatzen danean belak inguruan bueltan nola ibiltzen diran? Ba, emen, akabatu baiño leen asi dituk. Oiartzungo erretorea emen izan dek; Residentziko apaiza ere bai; Olaberrikoa ere bai; Beasaingoa ere bai; Obispoaren sekretarioa ere bai... Danak emen izan dituk, au ez dala ezer esanez. Baiña, belak bueltaka dabiltzanean, ardia akabatuta izaten dek.

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Joxe Migel, klinikan zegoala, batean an omen zebillen pasilloan pasieran. Bazkaltzeko ordua izango zan nunbait, eta ura falta. Gaixoen geletan janaria banatuta egongo zan; eta, ain juxtu, egun ortan arraultzak izango zituan.

Pasilloan medikuak ikusi du eta esaten dio:

— Joan zaite azkar bazkaltzera, bestela arraultzak oztuko zaizkizu eta!

Eta Lazkao-Txikik:

— Arraultzak oztu guri, tapatuta daramazkigu eta?

(Jose Gorostiza, Asteasu, Illati tabernakoa)

* * *

Klinika ortan bertan egun-mordoska bat pasa bear izan zuan jaiki gabe, eta txixa egiteko tresnatxoa ekartzen zioten beti ere. Egun batzuetan orrela zebilela, enfermerari esan omen zion:

— Oraintxe aspertu naiz, ba, au beti toki batean sartzan! Aldatzeko ere ia gogoa egiten asita nago!

(Jose Gorostiza, Asteasu, Illati tabernakoa)

* * *

Bein, *Asteasu* eta biok joan gera ura bisitatzera klinika-
ra, Donostiko Aieteko ortan, eta onela esan zigun:

— Ikusten al dezute nun dauden Astigarragako sagardo-
tegiak? Oiek emendik ikusi eta nik euki ditudan egarriekin,
auek inbiriak pasa ditudanak! Sekula ez diat sagardotegira
joateko oinbeste inbiri euki!

(*Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia*)

* * *

Il aurreko operazioan, anestesia jartzera zijoan sendagi-
lleari esana:

— Zuk lo jarriko nazu; baiña nork jarriko du desperta-
dorea?

(*Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano*)

* * *

Operatu aurretik, beraren kargu zebillen medikuak *Doc-
tor Gallo* izena zuan; eta, an ingurura enfermerak etorri zira-
nean, onela esan omen zion:

— Olako oillandekin, ni ere oillar izango niñukek.

(*Kasiano Ibarguren bertsolaria eta soiñujolea, Lizartza*)

* * *

Operatu aurretik medikuak:

— Tú, *José Miguel*, tranquilo. Ahora, a dormir un rato; y
después, coser y cantar.

Eta berak:

— Sí; pero que no sea el cura el que cante.

(*Kasiano Ibarguren bertsolaria eta soiñu-jolea, Lizartza*)

* * *

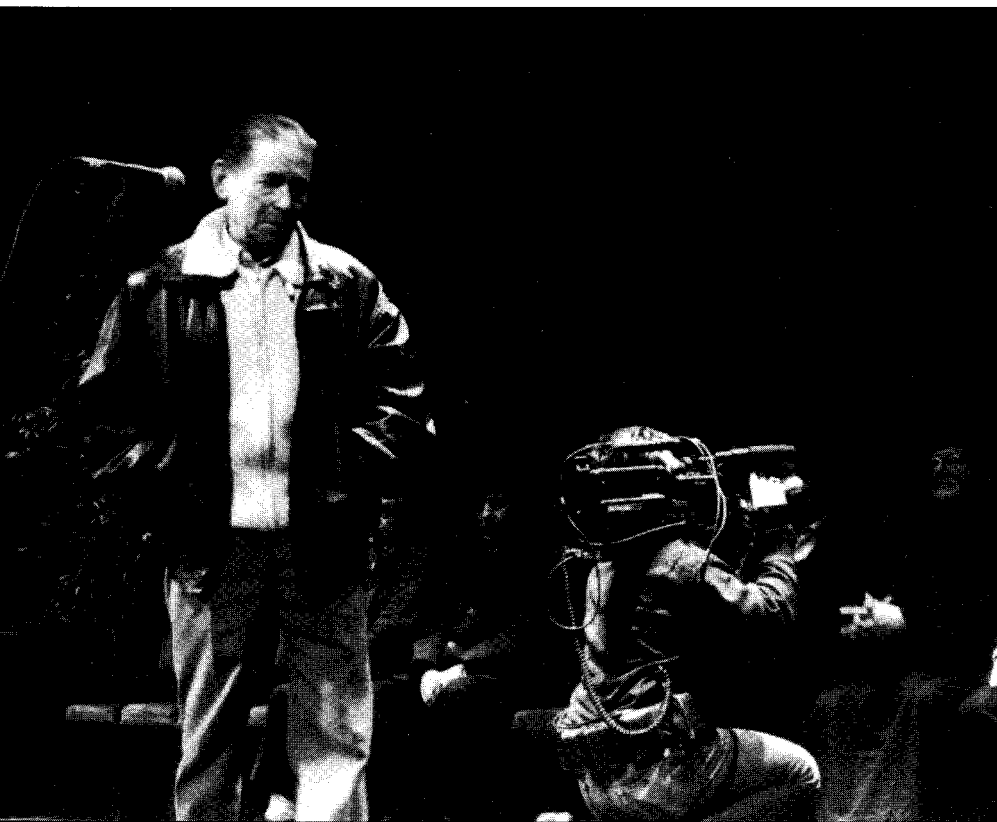
Julian Albisuk, operazioaren bezperan, kotxean etxera zeramala, Lazkao-Txikiri kantatua:

Operazioko gauzak
beti ere serio;
iri toka egin zaik,
zer erremedio?
I sendatuta azkar
etortzeatio,
errezauko dizkiat
iru errosario.

Lazkao-Txikiren erantzuna:

Julian laguntzeko
det aldamenetik,
olaxe izaten aiz i
len, orain da betik.
Eskerrak emate'iat
borondategatik,
eta beste ainbeste
errezatzeatik.

(Julian Albisu, Arriaran)

Jende aurrean bere azkeneko bertsoa bota zuan unea.
Donostian 24-1-1993.

TXISTEAK

BASERRITARRAK

Gure inguruko baserritar mutil gazte bat soldadu Bilbo-ra joan zan. An iru illabete pasa, banderari muiñ eman edo juramentu ori egin eta etorri da berriz ere etxera. Amak galdetu zion:

— Motell, zer pasatzen zaik? Oiek dituk kolore txarrak! Amar kilo gutxiago baaiz!

— Ama, ni ondo nago!

— I ondo? Joan intzanean bai ondo! Zer pasatu zaik?

Arratsaldean amak artu eta medikutara eraman du.

— Beitu iozu mutil oni ondo. Nere semea da. Orain dala iru illabete joan zan soldadu, eta nola etorri dan!

Beitu zion ondo eta:

— Zer dauka? —galdetu zion amak.

— Onek dauzka ogei ta bi urte, naiko diru eta Bilbon soldadu.

— Eta orain zer egin bear diogu, ba?

— Zer? Jaten ondo eman, petxutik erortzeko arriskuan ikusten det eta. Gaizki dago eta betiko galdu diteke. Eta emendik norabait eraman, umedade gutxiago dagoan toki batera. Ez al daukazute parienterik Naparroako Erriberan?

— Naparroan ez, baiña Logroñon bai.

— Berdin da. Zortzi bat illabete pasa ditzala an, zortzian bein medikuarengana azalduz. Ango medikuak alta eman arte, ez dedilla onera etorri.

Ala, denbora-puska bat pasa zuan, eta mutilla oso fuer-te jarri zan. Gaztea izan eta ondo gobernatu baitzuten.

Bazetorren etxe aldera *Estellesa* autobusean. Zunbeltzeko bentatik pasatzean, leiotik begiratu eta or ikusten du auntz baten gaiñean akerra, beren festa ortan.

Mutil ori bere gorabeerarekin gogoratu zan, eta leiotik oska asi zan:

— Aritu adi! Aritu ortan! Segi zak! Alimentua dala uste al dek? Orrek konpondu au! Ederki ago, Logroñon pariente-rik ez badek!

*(Lazkao-Txikik berak kontatua eta magnetofoz
Oñatin jasoa, 1985-IV-27-an)*

* * *

Erri bateko bi baserritar gaztek soldadu joan bear zuten. Bat atera zan gaur bezela, eta besteak urrengo egunean joan bear zuan.

— Ala, denboraren buruan, etorri da permisoarekin leenengo joan zana eta or ikusten du bere laguna kalean.

— I ere permisoarekin al ago?

— Ez.

— Nun ago soldadu, ba?

— Ez niñuan joan. Ni etxetik joateko egunean, aita il zitzaidaken.

— Aita il, e? Ori dek suertea, ori!

(Lazkao-Txikik Markinan kontatua, 1989-XII-8-an)

* * *

Lazkao-Txikik bazuan beste txiste bat, sarri kontatzen zuana: baserriko amonak, errosarioa esaterakoan, letaniak nola errezatzen zituzten. Latiñezko letaniak noski, baiña nolako aldaketak egin da gero:

- *Ya no hay cielo. (Janua coeli)*
 — *Estrella en Martutene (Stella matutina)*
 — *Vamos aurea (Domus aurea)*
 — *Felixen abarka (Foederis arca)*
 Eta abar.

(Jose Gorostiza, *Asteasu, Illati taberna Zaldibia*)

* * *

Beste bein, badakizute guk, euskaldunak, erderaz nola egin izan degun. Nik, beintzat, soldaduskara joan arte ez nekian ezer ere, eta garai artako beste asko ere alamoduz izango ziran.

Ala, egun batean, bi baserritar alkarrekin izketan ari ziran:

- Oillo puñetero oiek!... Bazeuzkeat oillo batzuk...
 — Zer pasatzen zaik?
 — Apiondokoa, muestrakoa, jan egiten die.

— Apiondokoa jan? Ori konpontzen erreza dek, motell!
 Orain bazeudek ferreterietan plomozko arraultzak, pintatuta. Oiek jartzen badituk, berealaxe utziko ziotek.

- Nun zeudek oiek?
 — Alako ferreteritan.

— Baiña angoa kastillanoa dek eta nik etzekiat erderaz.

— Ori esaten erreza dek, motell. “¿Tienes usted huevos de plomo?” galdetu eta naikoa dek.

Ala, joan da gizon ori astearte-illuntze batean. Baiña ferreteriko nagusi zaar ori erreumarekin ondatuta zegoan; desgastea ere bai, eta gaizki zebillen.

Joan da, ba, beste ori eta agurra onela egin du:

— Eup!

Azaldu zaio nagusi zaarra, oker-oker eginda, eta orduan:

— *¿Tienes usted huevos de plomo?*

Eta nagusiak:

— *¡No, hombre, no! ¡Es la jodida reúma!*

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Bilbotar arro-putz edo *amalau* oietako bat sartu omen da baserri-taberna batean, eta esaten dio tabernariari:

— Atera idazu whisky doble bat.

Atera dio eta tragoan edan du.

— Atera beste bat, doblekoa ori ere, jaleoa armatu baiño leenago.

Atera dio, ba, berriz ere, eta ostera tragoan barrura,

— Orain atera idazu botilla osoa, jaleoa armatu baiño leenago.

— Zer esaten ari zera? Zer jaleo armatu bear du, ba?

— Dirurik ez daukadala esaten dizudanean armatuko dana.

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Au gertatu zala aspaldi da. Nere pariente baserritar bazuen illobak bixkiak ziran. Oiek eta beren izeba Urrestilla-koak askotan alkar ikusten zuten Ordizin.

Bixki oietako bat il ondorenean, asteazken batean, or ikusten du bestea Urrestillako izebak, eta onela dio:

— Ene, illoba! Emen al zera? Baneukan zurekin itzegiteko gogo! Izan dezute desgrazia etxean, e?

— Bai, izeba, bai.

— Ain anai jatorrak ziñaten biok, bixkiak biok! Baiña barka zazute: oso konbinazio txarra dago Urrestillatik Lazkaora etortzeko eta ez genduan elizkizunetara eta bisitara etortzerik izan.

Izenik ezin zan akordatu eta esan zion:

— Zuek, bi anaiak, ain igualak ziñaten eta ezin naiz gogoratu zein zein zeraten, eta fabore bat eskatzen dizut, illoba.

— Zer nai dezu, ba, izeba?

— Biok ain igualak ziñaten ezkerro, esan bear didazu ildakoa zein dan: zu ala beste anaia.

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

* * *

Ba omen zegoan erdaldun koadrilla aundi samar bat, eta tartean bi euskaldun, baserritarrak, erderaz gutxi samar zekitenak.

Erdaldun batek esan omen zuan:

— *El que mucha abarca poco aprieta.*

Ori entzun eta euskaldun batek besteari:

— Zer esan dik orrek?

Eta lagunak:

— Orrek? Abarka asko eta apreta gutxi daukala.

(Jose Maria Ugartemendia, Donostia)

* * *

Abogadu baten etxera neska baserritarren bat joan omen zan neskame; eta, gure antzera, ezjakin samarra ura ere noski.

Etorri zaio bezeroren bat abogaduari, galdetu du don Fernando ote dan, eta neskame orrek erantzun:

— Etxean da, baiña komunera joan da kaka egitera.

Abogaduak entzun du zer esan duan; eta ondoren, bakarka artu eta erakutsi asmoz, onela esan omen zion:

— Ori nola esango diozu, ba, bezero bati? Urrengoari zera esan bear diozu: okupatuta nagoala.

Andik egun batzuetara berriz ere egoera berean gertatu da, ba, abogadu ori, bezero bat etorri zaionean; eta esaten dio:

— Okupatuta dago, ba.

— Eta laster libratzeko moduan izango ote da?

— Baietz uste det, pasilloan aurrera puzkarka joan da eta!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Mutilzar bat baserri batean bizi omen zan, kamiotik amabost minutura, eta gero errira beste orduerdi inguru zuan.

Larunbat batean mezetara joateko berandutu zaio ganadu-janetan eta atera da presaka etxetik. Kamiora jetxi aurretik zera bururatu zaio: kamio-bazterrean bizi zan bere lagun Patxiri bizikleta eskatu eta bereala joango zala. Berak bizikletan ibiltzen bazekian, baiña ez baitzeukan bizikletarik.

Ate ondora iritxi danean, zalantzan asi da: “Bai; baiña ikuilluan ariko dek eta molestatu besterik etzioat egingo. Oiñez joango nauk”.

Egin du bide-sail bat erri aldera eta pentsamentua etorri zaio: “Patxik jakiten badik ari bizikleta ez eskatzeagatik oiñez noala, etzaiok gustatuko. Eskatu egingo zioat, oraindik ere oiñez baiño azkarrago joango nauk eta”.

Ateondora etorri da berriro, baiña ostera ere zalantzak asten zaizkio: “Kapaz dek etxean ez egoteko. Ama egongo dek bakarrik, eta atso petral orrek beti fabore-eske naizela edo antzeko zerbait esango dik. Auzoko pakeak geiago balio dik. Oiñez joango nauk”.

Berriro ere egin du bide-sail bat, eta leengoa burura: “Ni banitxiak, ba, oiñez, bizikletan joan nintekena! Patxiri etzaiok gaiñera ondo irudituko, ori jakiten badu. Joan eta atea joko zioat.”

Itzuli da ateondora eta berriz ere zalantzak: “Eta bizikleta pintxazoarekin baldin badauka? Or ibili bearko diat partxe billa estu eta larri. Oiñez joaten baiño denbora geiago bearko diat nik, eta ari denbora galdu erazi. Oiñez joango nauk.”

Ia erriraiño joan ondoren, bere buruarekin asarretzen da: “Ni inutilla nauk. Nik zer zekiat, ba, Patxi nun dagoan, ama dagoan, bizikleta pintxazoarekin daukan ala ez, iñori ezer galdetu gabe?”

Joaten da berriro ateondoraiño. Duda-mordo baten ondoren jotzen du atea. Or azaltzen zaio Patxi:

— Kaixo, Joxe! Zer diagu?

Eta onek:

— I, Patxi! Bai al dakik zer pentsatu dedan! Ire bizikleta txerri ori sartu zak ipurdiko zuloan, ni oiñez joango nauk eta!

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Saski-baloi edo balonzestoko partidu bat ikustera joan dira baserritar batzuk, eta kiroldegia leporaiño beteta. Iñun sartzeko tokirik ez, eta al duten tokian jarri dira alamoduz.

Partidua asi eta bereala arbitroak otsegiten du:

— *Falta personal.*

Eta onela esaten dio batek besteari:

— Auek zer nai die, bada: komunak eta danak betetzea?
Iñun esertzeko lekurik etzegok, eta ala ere “*falta personal*”
otsegiten!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Baserritar bat sartu da ferreteri batean eta onela dio:

— Emaidazu azkar zepo bat, zortzietako trena arrapatu
bear det eta!

Eta dendariak:

— Ara! Orren aundirik ez daukagu, ba!

(Joakin Berasategi, Olaberri)

APAIZAK

Matximentako bat Ameriketara joan eta aberastuta etorri da. Berrogei urtez elizan sartu gabea, eta sonbrero aundia jantzi eta joan da igandean elizara, besteak bezela. Baiña sonbrero ori kendu ere ez elizan.

Eliz-mutilla edo akolitoa bialdu du apaizak:

— Esaiok gizon orri sonbrero ori kentzeko faborez. Eliza Jaungoikoaren etxea dala, Jaungoikoak agintzen duala elizan, eta faborez kentzeko.

Joan zaio eliz-mutilla amerikano orri, eta:

— Apaiz jaunak esan dit eliza Jaunaren etxea dala, emen Jaungoikoak agintzen duala eta sonbrero ori kentzeko faborez.

Amerikanoak:

— Esaiok apaiz orri eliza Jaungoikoaren etxea danik nik ez dakidala, eta Jaungoikoan ez dedala sinisten.

Joan da eliz-mutilla eta apaizari esan dio:

— Au eta au esan dit amerikanoak.

Orduan apaizak aldaretik:

— Jaungoikoan ez duala sinisten? Nik ere ez, baiña esaiok beste danak bezela pormal ibiltzeko emen!

(Lazkao-Txikik Oñatin kontatua, 1986-V-31-n)

* * *

Kapellau batek monja danak engaiñatzen omen zituan eta onela esaten zien:

— Gaur edo biar, monja maiteok, gaztetxoak ere bazaudete emen, Jaunarekin ezkonduak. Baiña mundu txar onek edozein engaiñatzen du, eta zuek ere engaiñatzea gerta liteke. Gaur edo biar izaten badezute gizona zkoen zera oiek ikusteko aukera, beste aldera begiratu. Bestela, beste gabe itxutu egingo zerate.

Ala, monja oiek dana sinistuta.

Udara artan, komentuan obran asi ziran. Zintzilikako aldarnio oietan patxaraz ari ziran igeltseroak. Oietako bat, bonbatxo utsetan, danak aidean zituala; eta monja gazte bat barrutik begira, onela esanez:

— Gure Jaungoiko maitea! Gauza guztien egillea eta jabea, barka zaidazu! Begibakar geratuko naiz, baiña au ikusi gabe ez dago egoterik!

Eta begi bat tapatuta begiratzen zuan beetik gora.

(Lazkao-Txikik Oñatin kontatua, 1986-V-31-n)

* * *

Apaz bat sermoia egiten ari omen zan:

— Nere kristau maiteok! Gure Jesusek zenbat maite gaituen ez dago esaterik. Begira: Jaungoikoa izanik, gizon egin zan, gizona salbatzearren gizon bear zualako. Etorri zan mundu ontara, edozein ume etortzen dan bezela, ama batek egiña. Baiña ez gizon danak bezela, Espiritu Santuaren bitartez baizik, amari mantxarrik utzi gabe. San Jose eta Maria joan ziran beren izenak ematera, Erromako enperadorearen aginduz, Belena, eta an ume pobre bat balitz bezela jaio zan, etxe pobre batean, estalpe batean, zeru eta lurren Jabea izanik. Ogei ta amar urtean an jardun zan bere aita Joseri arotzerian laguntzen. Baiña azkenengo urteetan, bere goiko Aitaren borondatea betetzearren, an ibili zan zeruko dotriña zabaltzen: erri batean mirariak, bestean itzaldiak, beste batean illak piztu, urrengoan mutuak izketan jarri... Asko ibili bear baitzuan, Kafarnaum-tik Tabor mendira areo-

plano batean joan zan, areoplano *Douglas* batean ain zuzen. Geroago, berriz, *areotaxi* batean Jordango ibaiaren ertzera. Emen itzaldia eman eta mirariak egin, eta andik beste leku batera joateko areoplano *Ranguer* bat artu zuan...

Orrela ari zala, bi apaiz sartu ziran elizan. Zer esaten zuan entzun eta alkarri onela diote:

— Gure don Antonio au zer esaten ari dek? Ori parregarrikeria egiten ari dek, garai artan aeroplanoan ibiltzen zira-la esanez!

Sankristauarengana joan eta onela esan zioten:

— Zoaz eta esaiozu don Antoniori parregarrikeria egiten ari dala eta ixiltzeko! Don Jose Mariak esan duala.

Sankristaua joan da makurtuta pulpitora, eta ankatik tira egiñez esaten dio:

— Don Antonio! Don Jose Mariak esan du parregarrikeria egiten ari zerala eta ixiltzeko! Orduan etzala aeroplanorik!

Baiña orduan eta indar aundiagoz don Antoniok:

— Nere eliztar biotzekoak! Oraindik ere askok diote, eta askok uste dute, garai artan etzala areoplanorik eta elikopterorik. Orduan neri nork esan dit Pontzio *pilotoa* zala?

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Bein joan omen zan Aita Santua —aspaldi ontan jira asko egiten ditu, bada, munduan zear— Jesukristo ibili izan zan lur santuetara. Eguneko zer egiñak bukatu ondoan, afaltzera sartu omen zan *restaurante* batera, bere laguntzailleak aldamenean zituala; eta, oso ondo afaldu ta gero, kontua eskatu omen zuan arduradunak.

Ekarri diote kontu ori diru-arduradunari; eta, izan ere diru-mordoa baitzan ordaindu bear zana, pagatzeko geiegiz-

koa, neurritz kanpokoa iruditzen zaio. Orduan arduradun ori zuzendu zaio serbitzariari eta onela dio:

— Nola da posible orrenbeste diru eskatzea gaurko afari onengatik? Seguru asko okerren bat gertatu zaizu kontua egiterakoan.

Eta serbitzariak serio-serio erantzuten dio:

— Ez, ez; ez dago batere okerrik. Jesukristok apostoluekin batera ementxe bertan orain bi milla urte egiñiko azken afaria ere, ura orduan ordaindu gabe gelditu zan; eta orain arte iñor kitatzera etorri ez baita, gaurkoarekin batera kontuan sartu dizut.

(Alfonso Irigoien, Bilbao)

* * *

Urteko konfesioa egitera joan omen zan bein Arantzazura Oñatiko kankaillu bat. Alamoduzko ibillerak erabiliko zituan nunbait, eta errian atrebitzen ez eta praileengana deskarga egitera.

Frai Ziriakorengana joan omen zan, eta egundoko errieta-soiñua: penitentzian bederatzi jaitan segidan meza nagusira joan bear, eta beste bederatzi egunetan errosarioa errezatu bear.

Aundia iruditu penitentzia eta joan da beste praile batengana: Frai Frantziskorengana. Konfesatu ditu berdinberdin leengo pekatu danak, eta iñolako errietarik ez! Penitentzian, iru aitagure, iru agur mari eta iru gloria. Arritu da gure oñatiarra eta esaten dio:

— Au da marka, au! Leentxeago Frai Ziriakorekin konfesatu naiz, pekatu berdiñak esan eta alde ederreko penitentzia jarri dit.

Eta Frai Frantziskok:

— Etzaiozu kasorik egin. Orrek bai al dakizu zer egiten duan? Berak egin ez eta besteei galerazi.

(Jon Azpillaga bertsolaria, Mutriku)

* * *

Apaiz-billera batean Lazkao-Txikik kontatua da beste txiste au.

Ostegun Santu egunean, Jetsemaniko baratzen, Jesukristoren billa soldaduak eta beste ainbat lagun joan ziranean, San Pedrok ezpata atera eta burrukan egin nai izan zuan. Baiña bere Jesusek etzuan nai izan, eta Pedrok onela esan zuan:

— Gure Maisu onek daukan pazientzia! Naiko balu, danak aixa menderatu besterik ez eta or doa eskuak lotuta!

— Aizu! Ixilik gero! Pazientzia nik daukat emen! —baratzaren jabeak—. Danok emen zabilzate bazter guztiak zapaltzen, eta oraindik ez det txintik ere esan!

(Jose Maria Arregi bertsolaria, Berriatua)

* * *

Joan da baserritar bat konfesatzera. Aginduz-agindu ari dira eta apaizak galdetzen dio:

— Seigarrenean zer moduz?

Eta besteak:

— Leenengoan baiño obeto, jauna.

(Joakin Berasategi, Olaberri)

* * *

Erri batera joan omen da bein apaiz berri bat, eta jendeak “larrutan egin det” eta orren antzeko gordinkeriak ao

betean botatzen zituzten. Konforme ez eta deitu omen ditu gazte guztiak. Itzaldi serio bat egin omen zien:

— Erri ontan dagoan libertadea ez da bidezkoa. Okerrena, egindako okerrak esateko erabiltzen dezuten izkuntza da. “Larrutan egin det” eta orrelakoak ez dira konfesonario batean esatekoak. Ez egiteko ere! Baiña, egiten badezute ere, “kanposantuko bidean txirrist egin eta erori naiz” esan bestearen orde, eta zenbat bider, bein baiño geiago bada, eta kito.

Ala, kontraseiña orrekin ederki konpondu ziran, apaiz ori bertan egon zan artean.

Baiña obispoak aldatu du erriz, eta aren orde bestea bialia ere bai. Bururatu zitzaizkion guztiak esan zizkion leengo apaizak apaiz berriari; baiña kontraseiña sekretu ori aztu nunbait.

Asi da apaiz berria lanean, eta konfesatzera zetozen geienak “kanposantuko bidean txirrist egin eta erori naiz” esaten zioten.

Kanposantuko bide ori ikustera ere joan zan gure apaiz ori. Etzitzaion ain arriskutsua iruditu, baiña zerbait egin bearra zegoan.

Erri ortan apaizak, edozein ziñegotzik bezela, aulki bat omen zuan udalan; eta urrengo *pleno* edo batzarrean gauza argitzekotan gelditu zan.

Iritxi da batzar ori. Joan da bera ere. Bide eta iturri ugari konpontzeko planak bai, baiña “kanposantuko biderik” etzuan iñork aitutzen. Leen billera ortan etzan ezer esatera ausartu.

Itzuli da konfesonariora eta berdin-berdin berriz ere jendea, “kanposantuko bidean erori naiz” esanez. Ura ala ezin zala utzi eta urrengo batzarrean nola edo ala esan bear zuala erabaki zuan.

Berriz ere, bide, espaloi eta konponketa asko bai; baiña “kanposantuko biderik” aitatu ere ez. Alkatea bukatzera zijola, or eskatzen du itza apaizak:

— Alkate jauna, zure baimenarekin neuk artuko det itza.

— Bai. Esan nai dezuna.

— Ba, “kanposantuko bidea” egon bear du oso arrisku-tsua. Or jende asko erortzen da.

Asi dira danak parrez, alkatea lenengoa dala. Eta apai-zak serio:

— Parre egiten dezute gaiñera! Ba, jakin zazu zeure andrea ere aste ontan bertan bi aldiz erori dala! Zeuk jakingo dezu zer egin!

(Jon Azpillaga bertsolaria, Mutriku)

MEDIKUAK

Neska bat mediku batekin ezkondu zan. Onek lan asko zeukan eta iruretan edo lauetan bukatzen zuan kontsulta. Bitartean, andrea zai egoten zan, aspertuta. Egun batean onela esan zion:

— Zurekin ongi edo obeto biziko nintzala uste nuan, karrerako gizona izanik. Baiña edozein fabrika-langillerekin baiña gaizkiago bizi naizela uste det. Beste danak ordubatean bazkaltzen dute, eta gu lauretan asi gabe oraindik.

Gizonak erantzun zion:

— Zer nai dezu, ba, nik egitea? Gero eta gaixo geiago datorkit, eta gero eta lan geiago!

— *Bueno!* —esan zion andreak—. Zuri etortzen zaizkizun gaixo guzti oietatik, mordo bat izango da arinkeri ugariarekin etorriko dana. Nik erosiko det mantal bat zuria. Zure kontsulta ori tabike batekin erditik itxiko degu. Andik aurrera zuk lan zailenak eta garrantzi aundikoak egin: baiña bendak jarri eta errezenak nik egingo ditut. Ea era ortan ordubietarako bazkaltzen degun.

— Ondo da.

Medikua ere konforme eta asi dira, ba, andre-gizonak esandako moduan.

Urrengo egun batez, or etorri da andre musugorri bat, andre eder eta bikain bat. Aspaldian bildurrez zegoan medikuarengana joateko, gauza lotsagarri bat zeukalako bere ustez.

Medikuak ikusi du alako musu gorriekin eta esaten dio:

— Zuk ez daukazu itxura txarrik. Joan zaite beste ate ontara. Nere andrea or dago eta gauza errezak berak egiten ditu.

— Baiña, jauna! Zure andreak ez dit sendatuko nik daukadan gaitz au. Zuk uste dezun baiño grabeagoa da.

— Bai, bai! Andreak sendatuko zaitu zu!

Ala, bialdu du andrearengana; eta onek galdetzen dio:

— Zer dakartzu, ba?

— Nik zer dakarten? Zuk uste baiño gaitz txarragoa.

— Zer daukazu, ba?

— Ara: bular bat bestea baiño luzeagoa.

Ori esatearekin bat, bularrak erakusten dizkio; eta bat oso beera eroria.

— Baiña ori nola egin dezu?

— Nola? Lotsatu egin bear det! Baiña nere senarrak, lo artu arte, eskua or eduki nai izaten du beti.

— Ori ez da orregatik izango, emakumea —erantzun zion medikuaren andreak—. Mani ori gizon geienak izaten dute. Bai nereak ere. Baiña ara: nik nereak ondo daukat.

Atera zizkion eta biak berdiñak. Orduan bestea:

— Zuk ondo daukazu, bai. Baiña zuek oe batean lo egingo dezute, eta gu oe banatan!

(Lazkao-Txikik Usurbillen kontatua, 1981-VII-4-ean)

* * *

Apaiz tripa aundi bat gaixo samar omen zebillen; beti ondoezik. Illobak beti erreguka ari zitzaizkion, medikuarengana buelta bat egiteko esanez.

— Zertara medikuarengana? —esaten zuan apaizak.

— Tripa ori gero eta aundiagoa dezu, eta or zerbait ere badaukazu zuk: ura edo beste edozer. Ori ez da gizonaren itxura: lepoa meetu eta tripa azi!

Ez bereala, baiña noizbait ere lortu dute medikuetara eramatea. Egin dizkio bear diran miaketak, eta onela esaten dio:

— Garai batetik gizon galdua zaude. Analisiak egin bear dituzu.

Odola atera zion. Baita ere botikan pote txiki bat erosi eta urrengo egunean an txixa ekartzeko esan. Erosi du kristalezko pote txiki ori, presaren presaz txixa egin eta utzi du sankristiko armario gainean.

Meza ondoren etorri da serora garbiketak egitera, eta uste gabean bota du potea eta puskatu. Usaia artu dio eta konturatu da don Justoren txixa dala eta analisiak egiteko bearko duala. Nola edo ala okerra konpondu bear eta beste potetxo batean jarri du bere txixa; eta pote ori leengoaren tokian utzi, berdin izango dalakoan.

Urrengo goizean don Justo gogoratu da sankristian utzi zuala bere potetxoa, eta artu eta or dijoa botikara, txixa analizatzeko uztera.

Urrengo goizean, emaitzak artu eta joan da medikuarengana. Onek esaten dio:

— Zer pasatzen da emen? Oso gauza raroak agertu dira! Estaduan zaudela adierazten du onek!

Eta don Justok:

— Ai, ai, ai! Alperrik da, izan ere! Esaten nion, ba, nik sankristau txotxolo orri kontuz ibiltzeko!...

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Santa Agedako ero-etxean sartu omen zan bein mediku bat, eta onela galdetu zuan:

— Presaka nabil eta emen dagoan erloju au ondo al dago?

Ango batek erantzun zion:

— Ondo nola egongo da, ba, onera ekarrita dago eta?

(Julian Albisu, Iturritza baserria, Arriaran)

* * *

Beste txiste ontan medikurik ez da agiri, baiña urruti ere etziran izango, Santa Agedan gertatua da ta.

Bi ero zeuden ara etorri berriak, eta esan zion batak besteari atez kanpotik:

— Pedro, etorri adi ateraiño.

Besteak barrundik:

— Ez negok etxean!

Eta kanpoan zegoanak:

— Eskerrak ez naizela etorri!

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

* * *

Gizon bati onela esan zion bere andreak:

— Zu etzaude ondo. Itxura onik ez dezu eta autobusean Eibarra eraman bear zaitut, an oso mediku ona dago ta.

Gizonak:

— Ez, Joxepa, ez! Ni ez nago orrela ibiltzeko moduan! Ni oiera joan bear det!

Eta andreak:

— Ez. Medikuagana joan bear dezu!

Ala, eraman zuan gizona al zuan bezela, eta Eibarko mediku espezialista orrek:

— Nola etorri zera? Zu oso gaizki zaude!

— Ba nik ez nuan etorri nai! Baiña andre puñetera onek...

— Zuk oian egon bear zenduan. Berrogei ta bat daukazu kalentura, ta nola etorri zera? Ea: atera mingaiña.

Atera du eta medikuak:

— Gizona! Mingaiña oso zikiña daukazu!

Eta orduan andreak, ezin ixilik egon eta:

— Mingaiña esan al dezu, mingaiña? Oni esan da pare-tari esan igual da! Ankak ikusiko baziñu...

(Lazkao-Txikik Berrobin kontatua 1982-IX-21-ean)

* * *

Urrengo txiste au Arizkunen entzun nion, San Juan egun batean, bazkaltzen ari giñala. Erdaldunak ere baziran tartean, eta txiste-mordoa kontatu zuan erderaz. Baiña txis-teak berak ainbat grazi edo geiago zuten, berak egiten zituan keiñuak:

Fueron dos mujeres al médico. La una llevaba el brazo a toque, y la otra tenía panza de embarazada.

Les dice el médico:

— *¿Qué les ha pasado?*

— *A mí me ha picado una avispa* —besoa tokean zeukanak.

— *Y ¿a usted?*

— *A mí un obispo* —aurdun zegoanak.

(X.X.)

ATAUNDARRAK

Ataungo festetan, ango baillarako apaizak, San Martin, San Gregorio eta Aiakoak alegia, alkarrekin biltzen omen ziran meza emateko, auzo bakoitzeko santuaren egunean.

Egun oietan, ain zuzen, kargurik aundiena kanpo-erriko apaizak izaten omen zuan, festak ziran errian.

Batean, jai oietan sermoia egitera etortzeko zan apaiza gaixotu egin omen zan, eta aren ordezeko sankristaua jarri zuten, ari etziola iñork antzemango eta.

Garai artako apaizen oitura omen zan, joaten ziran erria sermoian al dan geiena aitatzea.

Sankristauak irakurtzen ere ez omen zekian; baiña eraman dute kulpitora bear bezela jantzita, eta onela egin zuan sermoia:

— *Un erriko seme se fue al cielo y preguntó a ver si había alguno de Ataúuun... Y San Pedro le contestó que no había llegado ninguno aúuun...*

Entonces se fue al limbo de los justos y preguntó a ver si había llegado alguno de Ataúuun... Y le contestaron que no había llegado ninguno aúuun...

Eliztarrak oso gustora: apaiz on asko etorri zala errira, baiña alakorik bein ere ez. Erria sarritan aitatzen zuala! Erria asko famatzen zuala!

Apaizak segi sermoian:

— *Entonces se fue al purgatorio y preguntó a ver si había llegado alguno de Ataúuun... Salió el portero y le contestó que no había llegado ninguno aúuun...*

Gero eta gustorago jendea:

— Au nungo apaiza ote da?

Apaizak segi:

— *Por fin se fue al infierno y preguntó a ver si había llegado alguno de Atáiuun... Y Satanás le contestó: "Tres millones y medio y los que vendrán áiuun..."*

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Ataundar bat, San Gregoriokoa bera, San Martiñera jeixten omen zan urtero Azentzio-egunean pazkoazkoa egitera.

Urte batean, egun ori iritxi danean, etorri da beti bezela. Baserritarrak garai artan oi zuten bezela, abarkekin jetxi da au ere: eta aiek erantzi eta eliz-atarian zapatak jantzi.

Elizaren sarreran Santo Kristo aundi bat omen zegoan; eta gure baserritarrak ankako iltzean zintzilik utzi ditu abarkek, eta bera konfesatzera.

— *¡Ave María Puísssima!*

— *Sin pecado concebida* —apaizak erantzuna— Etorri zera, Joxe, aurten ere txintxo-txintxo!

— Bai. Etorri gera, ba, au ere egin bear dala ta. Andreak ere ețzuan pakerik ematen eta...

— Gaur egun aundia da.

— Zer, ba? Gaurkoa ere ogei ta lau ordukoa izango da, ba?

— Bai; baiña gaur Jesukristo zerura igotzen dan eguna da.

Bildurtu da gure aitona ori bere abarka eta guzti Jesukristo zerura joango ote zaion, eta onela dio:

— Egon zaitte pixka bat, laster etorriko naiz eta!

Eliz-sarreraiño joan da, artu ditu abarkak eta esaten dio:

— Orain joan adi, nai badek!

(Jon Azpillaga bertsolaria, Mutriku)

* * *

Ataundar batek, mikelete sartu nairik, pentsatu du bada ez bada ere idatziz eskari edo instantzi bat bialtzea. Bai ala egin ere.

Baiña illabete bat pasa, bi pasa eta etzetorren erantzunik. Orduan pentsatu du bertara, Donostiko mikeleteen etxe nagusira joatea. Bai joan ere.

Baiña ofiziala erdalduna eta onela esaten dio gure ataundarrak:

— *Buenos días.*

— *Buenos días.*

— *Mire usted, señor: yo he metido una sustancia en su cuerpo y no me viene. Pero si tú me la meneas, ya te daré por detrás.*

(Joakin Berasategi, Olaberri)

* * *

Ataungo *San Anton* istori aundiko gizon bat izan zan: erderaz oso gaizki egiten zuana, baiña beti erderaz aritu bear.

Batean, semea morroi eramán bear zuan Olaztira, ango Goikoetxea izeneko batengana, Ataungo semea gaiñera bera.

Ataunek Altsasuarekin muga egiten du goitik, Altzania-ko mendietan, eta abiatu dira andik oiñez, zaldi batean partelak artuta. Baiña gaizki jantzita eta naiko pinta txarrean aita-semeak.

Ala, ia Etxegarateraiño etorri dira. Eta, basotik ateratzekoan, bi guardiazibilek or ikusi dituzte. Baiña alako itxura zelebrean zijoazen eta lapurrak izango ote diran ez dute, ba, pentsatu? Eta:

— *¡Alto! ¿A dónde van ustedes?*

Aitak:

— *Mira: con este seme Bernardo a Olazagutía estanco Goicoechea morrón.*

Guardiazibillak:

— *¿Qué dice usted?*

San Anton orrek berriz ere:

— *Mire usted, hombre, mire: con este seme Bernardo a Olazagutía estanco Goicoechea morrón.*

Eta guardiazibillak:

— *Pues no le entiendo nada.*

Orduan aitak semeari:

— *Goazemak, Bernardo! Oek erderaz batere etzekie ta!*

* * *

San Anton ori ikazkiña zan, ta sei milla zaku ikatz egin bear omen zituzten. Beterinarioak, berriz, beti erderaz zirikatzen zuan, aren ateraldiak entzuteagatik. Ala, batean one-la esan zion:

— *¿Dónde andas, Antón?*

Eta onek:

— *Ahí, hombre, en monte, haciendo seis mil sacos de cabrones.*

* * *

Ama Birjiña Agorrekotan garo ebakitzera libre erriko sailletan; baiña itaiez, ez segaz.

San Anton ori ere joan da idiekin; baiña Idiazabalko terrenoan sartu eta an ari omen zan garo ebakitzen.

Idiazabaldar batek ikusi du eta onela esaten dio:

— San Anton, Ataun alde ortan lapur asko xamar izango zerate, e?

Eta besteak:

— Bai. Idiazabalen gizon pormalak aiña bai!

* * *

Beste batean, San Anton ori Ordiziko peritik etxera etorri da, eta andreak onela dio negarrez:

— Anton, Anton! Ikaragarria gertatu zait! Txekorra jo eta begi bat galdu dit!

Eta senarrak:

— Ba ori dendan ez da saltzen, Mari Anttoni, eta kinkea piztu ta billau egin bearko dezu!

* * *

Beste bein, Lazkaotik aruntz beorrak iges egin, eta kabestroak arrastaka zituala etxe aldera jo. Baiña iritxi baiño lentxeago, paga-zain batean trabatu ta antxe gelditu.

Etorri da noizbait ere atzetik San Anton ori, beorra an katiatua ikusi eta onela esan dio:

— Beorra! Oneraiño etorri ta orain ez den etxera joan nai?

Perira joan aurretik, andreak aza-landarak ekartzeko enkargatu zion. Baiña aztu, eta bueltakoan zer egin du? Baratza batera sartu eta aza-buruak ostu.

Etxera iritxitakoan, andreak:

— Baiña, Anton! Aza-landarak ekartzeko ez nizun esan nik zuri? Nola zatoz, ba, aza-buruekin?

Eta senarrak:

— Bai; baiña denbora an ere bastante pasau degu, ta burutu egingo ziran!

* * *

Entzun al dezute Bastida korredore zarra? Azpeitiarra zan ori. Eta bein, ura faman zegoala, beste bat aurretik “Bastida! Bastida!” oju egiñez.

Eta San Anton orrek:

— Gaur irabazi duna besti da!

* * *

Azkenean, 1940-an edo orrela aitu zan San Anton ori. Pikuak jan da enpatxatuta il omen zan.

Aren semea, berriz, *seme Bernardo* esaten zuana, ez da oraindik urte asko il zala. Beasaiñen ezagutuko zenduten.

(Lazkao-Txikik Berrobin kontatua 1982-IX-21-ean)

AURRAK

Osabaren baserria bisitatzera illoba txikiak joan dira, eta:

— Ene! Auek txerri aundiak!

— Ene! Onek errape txikiagoak dauzka! Bi bakarrik gainera! Eta atzean!

Osabak:

— Ori beste arraza bat da: amerikanoa.

Gero, bazkaltzen ari dirala, maian:

— Ikusi ditugu txerriak. Ene! Badauzka txiki-txikiak asko. Baiña bat, amerikanoa, ikaragarri aundia! Beste danak baiño aundiagoa! Arek, ordea, umerik etzeukan!

Eta osabak:

— Bazenekite zenbat ume dauzkan orrek!

(Lazkao-Txixkik Ordizin kontatua, 1976-an)

* * *

Eskola-maisu batek galdetzen die bere aurrei:

— Zuek danok etzerate baserrikoak, baiña au jakin bear dezute: zein egaztik edo zein bitxok jartzen ditu arraultzarik aundienak?

Bat asi zan:

— Oilloa!

Besteak:

— Aatea!

Urrengoak:

— Antzarra!

— Ez —esaten zien maisuak.

Besteak:

— Arranoa!

Maisuak:

— Ez dakizute ezer ere!

Beste batek:

— Putrea!

— Ezta ere!

— Zeiñek, ba, orduan?

— Abestruza da arraultzarik aundienak jartzen dituana.

Eta atzean zegoan mutil ttiki batek:

— Maisu jauna, berorrek ez daki. Erleak jartzen dituzte arraultzarik aundienak.

— Erleak? Nolaz?

— Bai. Ikusi izan bazendu leengoan gure aitari, ezti kentzen ari zala, nolakoak jarri zizkioten!...

(Lazkao-Txikik Oñatin kontatua, 1989-X-6-an)

* * *

Udazkena da, baiña ainbeste berdurarekin udaberria ematen du, ez da? Nik esango dedana ere alamoduzkoa da, baiña entendituko dezute...

Amari deitzen dio mutil koskor batek:

— Ama! Ama! Zatoz azkar! Zatoz!

— Zer dezu, Manueltxo?

- Aita ilda dago!
- Nun?
- Eskillara azpian or, neskamearen gainean jausita!
- Neskamearen gainean jausita? Eta ilda?
- Ez, ama! Oraindik ez, baiña azkenetan dago! Oraindik ipurdia pixka bat mugitzen du!

(Lazkao-Txikik Oñatin, 1989-X-6-an)

* * *

Iparraldeko apaiz batek mutiko gazte bat arrapatzen du, eta onela asten zaio izketan:

- Zonbat haurride zazte?
- Anitz gira, jauna.
- Zonbat: zortzi?
- Gehiago! Gehiago!
- Hamar?
- Gehiago, jauna, gehiago!
- Hamabortz?
- Gehiago!
- Hogoi?
- Gehiago!
- Zonbat zazte, ba?
- Hogoi ta bortz.
- Orduan ama maiteko duzie! Ama Birjiña altarean bezela jasorik izain duzie ama?
- Ez, jauna, ez.
- Nola ez, ba?

— Ez, jauna, ez. Armarioan gordeta daukagu.

— Zergatik armarioan?

— Aitak ez billatzeko, jauna.

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Gaur apaizak paisanoz jazten dira eta ez dago ezagutze-rik. Baiña gertaera au paisanoz egoten etziran garaikoa da; sotanaz ibiltzen ziran denborakoa.

Mutil koskorrak badakizute zer nai izaten duten beti: aundi izan. Nik ere ala nai izan nuan, baiña ez nintzan aillegatu. Aundi izan nai zuan, ba, mutiko batek, eta amari esan zion:

— Ama, aspertu naiz oraintxe umeen praka auekin. Egin bear dizkidazu gizon aundiei bezelako prakak.

— Baiña, Josetxo: ez al zaude konforme?

— Ez; ez nago.

— Zer ba?

— Aitak lau botoi dauzka bragetan, eta nik bi.

— Baiña gauzak ere entenditu bear dira! Aita zu baiño aundiagoa da, eta beste zera oiek ere aundiagoak dauzka.

— Orregatik al da, ama?

— Bai, ba! Orregatik da.

Mutil koskorra orduan parrez asten da. Amak:

— Zergatik egiten dezu parre, Josetxo?

— Bai al dakizu zer bururatu zaidan, ama?

— Zuk esango dezu.

— Ba, don Jose Maria erretore jaunak ainbeste botoi dauzka eta... jolin orduan!

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

* * *

Usarraga bai al dakizute nun dan? Ba, Usarragatik bialdu zuten mutil koskor bat enkarguak egitera Antzuolara. Amak esan zion:

— Josetxo, kalera joan bear dek enkargutara. Txikoria ekar zak. Salto batean egingo dezu zuk ori.

Eta aitak:

— Neri *ducados*-pakete bat.

— Ba, orduan bizikletan joan bear ko det, aita.

— Ez. Etzera bizikletan joango. Oraindik txikia zera eta min artuko zenduke.

— Ba, bizilkleta bear det nik, igoal Bergarara joan bear ko det andik eta!

— Ez. Oiñez joango zera, nik baiño anka obeak dauzkazu zuk eta!

Bazetorren mutil koskor ori, ernegatuta, armoni bizian, bere kasa esanez: “Gure aita buru aundi ori! Bizikleta etxean alperrik eta nik oiñez etorri bear!”

Beera iritxi danean, ia Antzuolara etorri danean, azkenengo baserrian, oillar bat zebillen oillo-koadrilla batekin. Eta etzaio, ba, bera parean dala, oillar ori oillo baten gaiñera igotzen? Baiña mutil koskorrak jo ostikoz eta esaten dio:

— I ere ibili adi oiñez, ni bezela!

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

* * *

Bi mutiko ari dira izketan: bata Joakin eta bestea Jose. Jose etxe aberatsekoa zan, eta ala esan omen zion Joakiñi:

— I, Joakin! Biar ez nauk eskolara etorriko!

— Zer dek, ba?

— Gure etxean umea ekarri die Paristik.

— Zuek edozer gauza, millonarioak zerate ta! Gure etxean aitak eta amak egiten zetue!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Maistra bat omen zan, eta eskolan ba omen zuan mutil koskor bat, atzeratua ez baiña ixil edo motz samarra zana.

Egun batez badijoa maistra ori pasiatzera, eta mutiko ura an ari omen zan, beiak zaintzen. Maistrak ari galdera batzuk egitea pentsatu du:

— Zer egiten dek, mutiko?

— Ementxe bei zai.

— Bei politak, e?

— Bai.

— Galdera bat egingo diat. Beia ain animala polita izanik, zergatik dek ain tristea? Begiratu illuna, belarri eroriak...

Eta mutikoak:

— A, gaixoa! Zu ere tristetuko ziñake, oni bezela egunean bi aldiz errapea eta titiak igurtzi eta zezena urtean bein bakarrik botako balizute!

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

MOJAK

Gerra-denborarekin gogoratzen naiz. Lazkaon naparrak nola ikusi nituen ere bai, txapel gorriak jantzita.

Erri batean sartu omen ziran, eta an monjen konbentua ikusi zuten.

— *¿Qué casa es ésta?*

— *Un convento de monjas.*

Berotuta omen zeuden geienak, soldaduei gerran ibiltze-ko pattarra ematen zieten eta. Orduan batek:

— *¡Vamos a subir y vamos a joder a todas!*

Komandanteak erantzun:

— *Ante todo un poco de consideración. Si hay que hacerlo se hace, pero respetemos por lo menos a la Madre Superiora.*

Baiña onek entzun du eta onela dio:

— *¡La guerra es la guerra! ¡Aquí a todas o a nadie!*

(Nuarbe, 1992-VI-14)

* * *

Bein batez, arotz bat izan zan monja batzuek konbentuan, tako batzuk sartzen, santu-koadroak paretatik zintzilik jartzeko. Baiña fakturak beti erderaz egin bear eta onela idatzi zuan:

— *Por meter tres o cuatro tacos a la Madre Superiora en su cuarto: 8.950 pesetas.*

Konbentuko kakerak artu eta irakurri du faktura ori, eta onela dio:

— Gure Madre au zer dabil? Guri alako disziplina eskatu, eta arotza berari tako botatzen, kobratuz gaiñera!

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

* * *

Monja gazte bat zotiñak jo eta naiko gaizki omen zebillen. Ezin iñola kendu. Beste monja zaarrago batek esan zion:

— Aizu: ori naiko arriskutsua izaten da gero. Orain dala zenbait denbora, beste monja bat orrelaxe egon zan iru egunean, eta laugarrenean kito: *al banquete eterno con Cristo*. Obe dezu medikuarengana joatea.

Esandakoa egiten oitutakoak izan monjak eta joaten da erriko medikuaren kontsultara, Medikua kaskaillu bat omen zan au. An dago zai, besteak bezela.

Bere txanda iritxitakoan, sartzen da barrura, eta monja “ip!” eta “ip!” ixildu gabe. Medikua jartzen zaio begietara begira eta esaten dio:

— Zu aurdun zaude. Baiña gaur ez daukat ondo begiratzeko astirik eta etorri zaite iru egun barru.

Monjatxoa oso triste itzultzen da konbentura, zotiñak bapo aztuta. Iru egun oiek negar batean pasa eta, eguna irixtean, etorri da berriz medikuarengana. Jarri da txandan eta sartu da bere garaian medikuaren gelara.

— Zuk zer zenduan?

— Zera: orain iru egun aurdun nagoala esan zenidan, eta iru egunera etortzeko, ondo begiratuko ninduzula eta. Ni zotiñarekin etorri nintzan eta ori agindu zenduan.

— Ori ez da ezer! Begira: zotiña kentzeko, susto edo ezusteko bat ematea izaten da erremediorik onena, eta orregatik esan nizun. Zu etzaude aurdun! Zu lasai!

Eta monjak:

— Orrela al dira gauzak? Ederra egin degu! Gaur goizean suizidatu da gure kapellaua!

(Imanol Lazkao bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Bein, kamionero bat ba omen dijoa Altsatsu alde ortan gora, eta monja bat *auto-stop* egiten, poltsa bat eskuan zuala.

Artu du kamioneroak, eta Agurain edo Salvatierra inguru ortan arek bere intentzioa kunplitu nai eta egin dute, ba, funtzioa. Ondoren, monja ori asi da negarrez:

— Orain zer esan bear diot nik kapellauari, asteroko konfesioan? Nola esango diot, ba, bi aldiz egin degula?

Kamioneroak, ori entzutean arrituta, onela esaten dio:

— Aizu; bein bakarrik egin degu, e?

Eta monjak:

— Bai; baiña oraindik Gasteizera irixterako...

(Imanol Lazkao bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Beste kamionero batek ere artu omen zuan monja bat, *auto-stop* egiten zegoana, eta:

— Nora?

— Ni Madrilla.

— Ni Aranjueza. Eramango zaitut, ba.

Kamioneroak bidean bere naia agertu dio, baiña monja ori gogor ezetzean:

— Ni, badakizu, ez naiz oietakoa. Ni konbentu batean nago eta nola egingo det ori?

Baiña noizbait ere amor eman du:

— Ortara joatezkerotan, bost bat milla pezeta edo elizarako laguntza eman bearko didazu. Obran ari gera eta diru ori ongi etorriko da.

Kamioneroa konforme: bestela milla edo bi milla pezetan egin zezakeena, okasioagatik ematen dizkio bost milla pezeta.

Egin bearrekoa egin eta dirua kobratu ondoren, badijoaz berriro kamioian. Baiña monja ori oraindik ere bere kezkarakin eta izketan asi da: bearrak zertara jarri zezakeen pertsona; bestela egingo etzukeena, konbentuko obrarengatik artaratu zala, eta abar.

Kamioilariak orduan:

— Bai. Bizitzak orrelakoxeak eragiten ditu. Ni ere ez naiz nerez kamioneroa. Nik abogadu-karrera daukat. Baiña or ez nuan zer egiñik eta kamioiarekin asi nintzan.

Ori esan eta abogadu-karneta erakutsi omen zion. Orduan monjak esaten dio:

— Arrazoi dezu: bizimodua oso gaizki jarrita dago. Ni ere ez naiz nerez monja. Ni ofiziokoa naiz. Baiña bestela milla edo geenez bi milla pezeta kobra nezakeena, monjaz jantzita bost kobratzen ditut.

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

NAPARRAK

Napar bat eta andaluz bat pixka bat berotuta omen zeuden, eta egin dute apustu zeinek obeto kantatu, galtzen duanak botilla ardoa ordaintzera.

Jarri zituzten bi edo iru lagun erabakia emateko, asi da naparra kantari, eta bai dotore kantatu ere.

Ondoren asi da andaluz ori *aiiii!* eta *aiiii!* kantuan, eta naparrak esaten dio:!

— Ez adi orrela jarri, motell! Botilla ardo bategaitik ez dik merezi negar egiterik, eta neuk pagatuko diat!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Naparroako erriren batean izan bear zuan. Gizona etorri da Gipuzkoako feriren batera, eta artean ikusi gabe egon eta plastikozko balde batekin txoratu egin da. Alako ariña, erdoitzen ez dana eta auskalo zenbat doairen jabe!

Eraman du etxera eta erakutsi dio andreari, esanez:

— Au ojalata biguña da. Begira probintzianoak nolako aurrerapenak dituzten.

Emazteak urez bete du eta larazetik zintzilik or utzi du baldea, beeko suaren gainean. Joan dira biak arbi-osto biltzera; eta, itzuli diranean, kirtena zintzilik, baldearen arrastorik ere ez eta sua itzalita.

Joan da andrea auzoko etxera eta galdetzen du:

— Gure etxera sartzen iñor ikusi al dezute?

— Ez; iñor ez.

— Ba, gure etxean lapurren bat izan da, eta lapur lotsa-gabea gaiñera. Pentsa zer egin duan: atzo gure gizonak probintzitik ekarritako ojalata biguñezko baldea arrapatu du, kiderra larazetik zintzilik utzi eta sua itzalita joan da lotsa-gabe zikiña!

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria, Osintxu)

* * *

Sarri kontatu oi zuan Lazkao-Txikik beste txiste au. Lakuntzako amona xaar batena omen da.

Larogeitaka urteak omen zituan. Auzoko neska gazteren bat biaramonean ezkontzera zijoala eta amonak esaten dio:

— Zorionak, neska!

Onek:

— Eskerrik asko. Neuk ere baneukan zurekin itz bat edo beste egiteko gogoia.

— Zer zalantza ditun, ba, neska?

— Ez dakit, ba! Dalako dibertsio ori, batzuek esatera, oso atsegiña omen da. Baiña beste batzuek, aseran egundoko oiñazeak pasa bear izaten dirala diote, eta kezketan nago.

Eta amonak:

— Ik ez akion iñori kasorik egin! Ori gauza ederra dun, baiña laburra. Orrek bear liken, bareak Lakuntzatik Erromara bidea egin arteko denbora!

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Beste au Naparroako Barrankakoa da. Barrankan, badakizute, Etxarri, Arbizu, Lakuntza, Uarte eta erri oiek dira.

Neretzat, Euskalerrian dagoan jenderik garbiena Barrankakoa da. Berai ez traiziorik egin, Baiña fiñak? Zuzen ibiltzen bazera, zuzen. Baiña ez aiengana atzetik eta tranpian joan. Neri asko gustatzen zait jendillaje ori. Faltso oiek ez, ordea.

Baiña orain kontatu detan gertaera, erdi esanarekin ententituko dezutena, Unanuakoak Torraon pasa zala esaten dute; eta Torraokoak, Unanuan.

Etxe batean etxeko semea ezkondu zaie, eta azaroa izan eta eguna motxa garai ortan. Aita jeiki da, sukaldera jetxi eta goien, ezkonberrien gelan, muelle-otsak sentitzen: *trin-trin, trin-trin...*

Eta aita, erabat amorrzita, gora begira jarri eta onela esaten asi zan oska:

— Jo iok! Jo iok! Orain garia ereitera fan biar, eta i andrearekin oatzean or? Len ere eguna luzea zio! Orrekin pagatuko dizkiagu zorrak!

(Lazkao-Txikik Berrobin kantatua 1982-IX-21-an)

* * *

Beste au ere Barrankako erri batekoa da. Sermoi egiten asi da apeza, ta konparazio au ipiñi du:

— Nere kristauak: orain eginen dut sermontua, ta izain da bi puntetan lotua eta erdian korapillatua.

Ta jende artetik batek:

— Beraz, tripota izain duk!

Odolkiari tripota esaten diote, ba; eta bi puntetan lotua ta erdian korapillatua, tripota.

(Lazkao-Txikik Berrobin kontatua, 1982-IX-21-an)

* * *

Urrengoa ere Barrankako andre batena da, ikaragarriko andre-puska bera. Bera emakume galanta, eta bizi zan etxea ere garai bateko aundi oietakoa. Etorri da Gipuzkoara familiko bat bisitatzera, eta ura gaurko piso txiki oietako batean bizi. Berrito bere errira bueltatu zanean, onela esaten zuan:

— Lengo baten izan naiz Errenterin, lengusii ikusten. Ta ura etxea alperrik galtzee! Ura etxe! Sukaldiin bi lagun eta ezin kabitu! Eta komunii! Sartu naiz komuniin eta ezin bueltatu! Badakizue zer egin bear izan neen? Atera nintzan kanpora eta berrito atzeraka sartu!...

Kamionak bezela sartu, beraz, andrea komunean...

(Lazkao-Txikik Berrobin kontatua, 1982-IX-21-ean kontatua)

POLITIKA

Beste txiste au Zizurkilko txofer bati entzuna da.

Gizon oiek nola asko ibiltzen diran, Extremadura edo bee alde ortan or somatu du gizon-sail bat euskaldunengatik gaizki esaka:

— Ara or euskaldunak. Terroristak, kriminalak eta izan litezken pertsonarik txarrenak dira; baiña Jaungoikoa ere beraiekin dagoala uste det. Emen oinbeste denboran ez dik euririk egin. Euskal-Errian, berriz, naikoa egiten omen dik.

Orduan txofer orrek esaten die:

— Zer nai dezute, ba? Dana? Berrogei urtean or aritu zera-te *Cara al sol* kantari. Eguzkia or daukazute, ba, nai badezute!

(Azpeitia, 1981-XII-19)

* * *

Francok, badakizute emen izan zan denboran zenbat pantano egin zituan: emen bat eta an bestea. Il ondoren, inpernura joan omen zan. Baiña an ere berdin ari omen zan: pantanoak egin eta pantanoak egin. Ala, inpernuko nagusia joan zan San Pedrorengana eta esaten dio:

— I, San Pedro! Eraman zak gizon au emendik!

— Zer, ba?

— Emen ia inpernu guztia pantano egin dik, eta ia su dana itzali! An etzegok orrekin gauza onik!

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Orain, Franco il da gero, ez dago ondo. Baiña garai batean etzan broma; etzegoan aorik zabaltzerik ere.

Gizon batek onela esan zuan bein:

— Franco gizarajoa!

— Zer gizarajo gero! —esan zion aldameneko batek.

— Bai, gizona, bai. Gizarajoa! Begira: bere denbora guztian gorriak ezin bialdurik ibili uan; eta, azkenean, gorriak ikusten il!

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Badakizute Franco izan zala aurreneko astronauta? Emaztea Carmen Polo zuan, eta bera igo omen zan lenengo Apolon.

(Azpeitia, 1992-XII-5)

* * *

Franco il ondoren, mozkor bat aren kuadro bati begira zegoan taberna batean. Kuadro ori paretean zegoan, eta berak, mostradorearen barrari elduz eta balantza egiñez, onela zion:

— *Señora, saque usted una copa.*

Balantza egin, kuadroari begiratu eta:

— *¡Cabrón! ¿Ahí estás? ¡Por tu culpa murieron miles y miles de hombres! ¡Ca, ca, cabrón! ¡Otra copa, señora!*

Ostera ere kuadroari begira, balantza egin eta:

— *¡Por tu culpa quedaron tantos niños huérfanos! ¡Por tu culpa tuvimos que comer pan negro! ¡Ca, ca, cabrón!*

Berriz ere eskatu dio etxeakoandreaki koiñaka, balantza egin du, kuadroari begiratu dio eta:

— *¡Por tu culpa quedaron tantos sin casa! ¡Ca, ca, cara al sol con la camisa nueva...!*

Etxekoandreak orduan:

— *¿Ahora mismo no le estabas insultando?*

Eta mozkorrak:

— *¡Es verdad, pero me ha parecido que se ha movido un poco!*

(Lazkao-Txikik Oñatin kontatua, 1985-IV-27-an)

SENAR-EMAZTEAK

Bi ikazkin basoan ari omen ziran: bat ezkongaiia eta bestea ezkondua. Onek ala esan zion besteari:

— Ik ezkondu egin bear uke! Andre-gizonak diferentzi ederrean bizi dituk!

— Bai! I bezela —mutilzarrak erantzun—. Ire andreak batzuetan maite au, urtearen erdian ez aiz joaten eta! Ortarako andrea?

— Baiña, ni joaten naizenean, bai al dakik nola artzen nauen?

— Itxura ederra egin bai! I batere ez au maite andreak!

— Ezetz?

— Prueba egingo diagu.

— Nola egingo diagu prueba?

— I zakuan sartu ta eramango aut etxera, arbolak arrapatu auala esanda. Sukaldean botako aut. Esango zioat il egin aizela, eta ikusiko diagu.

Alaxe egin ere. Ezkongaiak, apustu aundi bat eginda, an eraman zuan bestea zakuan sartuta eta zakuaeren muturra lotuta. *Ra!* bota omen zuan sukaldean.

— Zer dakartzu?

— Ba, zure gizona arbolak arrapatu du. Oker erori zaigu eta bere gaiñera.

— Nere gizon maitea! Lana besterik egin ez dezuna zure denbora guztian! Azken ederra izan dezu gizagaixo orrek! Eta itzik egin al du?

— Bai. Azkenengo momentuan esan dit, zu bakarrik uztea pena dala. Eta nerekin ezkontzea nai baldin badezu, baimena eman dit.

— Alare, zerbait bada! Azkenengo momentuan akordatu da nerekin!

Andreak, negar-papera egin ondoren, onela esaten du:

— *Bueno*, ni ezkonduko nintzake, ba...

Besteak:

— Baiña akats bat daukat, e?

— Zer daukazu, ba?

— Oean pixa egiten dedala.

— Pixa? Ori zer da, ba? Narratx onek kaka ere egiten zuan!

Eta, *da!*, ostikoz jo omen zuan zaku barruan zegoan senar gaixoa.

(Lazkao-Txikik Ordizin kontatua, 1976-an)

* * *

Bein batean, familirik etzuten senar-emazte batzuek, berealdiko iskanbilla zerabilkiten beren artean.

Andreak gizonari:

— Zuk, motel orrek, ez dezu batere balio! Bestela, familia izan bear genduan!

Gizonak andreari:

— Zuk bai ez dezula balio! Ezkongaietan ainbeste bildur, eta orain utsa!

— *Bueno, bueno!* Medikutara joango gera!

Olaxe, ba, medikutara joan dira; eta, azkenean, balio etzuana gizona zala. Operazio bat egin bearra zuala.

Joan dira operatzera. Besterik etzeukaten alamoduz eta tximino baten pilak jarri zizkioten. Tximino bati kendu presaka eta gizon orri jarri.

Andik urte batera-edo, mediku batek besteari:

— Nola ote dago guk transplantea egin genion gizon ura?

Billatu dute fitxerotik eta joan dira.

— Egun on!

— Bai zuri ere!

— Zu etzera gurekin gogoratuko, baiña gu bai zurekin. Gu, zu operatutako medikuak gera, zer moduz zauden jakitera etorriak.

— Ondo! Ondo!

— Ondo, e? Ez dezu retxazorik izan?

— Ez, ez!

— Eta familirik izan al dezute?

— Familia izan degu, bai.

— Zer izan dezute: semea edo alaba?

— Orixe ez dakigu, ba! Jaio zan gure ume ori. Gure amagiarreba an zan, eta sukaldean utzi eta zapi billa kuartora joan zan, gaixo ura jazteko. Bueltatu zanean, juxtu-juxtu ikusi zuan nola salto egin zuan sukaldeko leiotik atariko intxaurrera, andik pago batera, andik maldako urkira eta geiago etzuan ikusi!

(Lazkao-Txikik Oñatin kontatua, 1987-IV-27-an)

* * *

Au Xalbador zanari entzuna da. Aren errian, Urepelen, obran ari ziran, telefonoak lurpetik pasatzen, posterik-eta ez izateko.

Ango baserri bateko etxekoandreak galdetzen dio langille oietako bati:

— Zu, jauna: hemen zer ari zarie?

Langille orrek:

— Hemen bertze mundurat telefona pasatzen ari gire.

Andre orrek, alarguna zan eta:

— Bertze mundurat?

— Bai.

— Orduan, aizu, Piarres ene senar zenarekin mintzatu ninteke?

— Bai, bai, bai.

Jetxi zan beera, zanja eginda baitzegoan, eta beste langille bati esaten dio:

— I, joan hadi harako aldera eta mintza hadi bertze mundukoa bahintz bezala.

Andre ori asi da;

— *Alo! Alo! Alo!*

Eta beste aldetik:

— *Alo! Alooo!*

— Nor haiz: Piarres?

— Baaai!

— Ene Piarres maitea! Zeruan egonen haiz?

— Eeez!

— Ez hago zeruan, Piarres maitea? Hain ona izaki eta ez hago zeruan?

— Eeez!

— Orduan, purgatorioan hago, Piarres?

— Ez eta ereee!

— Non hago, bada, Piarres maitea: ifernuan?

— Baaai!

— Eta asko sufritzen duk, Piarres? Askok?

— Ez! Hirekin bizi nintzenean bertze eeezzz!

(Lazkao-Txikik Markinan kontatua, 1989-XII-8-an)

* * *

Famili bateko buru zan gizon batek fabrika batean lan egiten zuan. Bazituan amalau bat seme-alaba. Ofizinako lagunak esaten zioten:

— Erri dana erorrek beteko dek ainbeste umerekin! Urtero bat! Orrela etzegok segitzerik!

Alako batean, lagun batek esan zion:

— Emango diat nik iri goma bat. Jarri zak ura txukun, andrea molestaturko ez duan bezela, eta orrela ez dek anka-gorri berririk izango. Bestela, etzegok irekin gauza onik. Nola mantentzen dituan ere etzekiat ainbeste ume!

Eman dio goma ori, baiña urrengo urtean ere berdin: andrea tripa aundiarekin. Ikusi du bere lagun orrek eta esaten dio:

— Eman nian, ba, nik goma! Jarri al uan?

— Bai. Ik esan bezela, txukun jantzi nian. Baiña luzegi neukan eta goraizeekin moztu nion punta.

— Irekin alperrik dek! —otsegin eta aldegin zion lagunak.

Ala, etxera joan da gizon ori, eta andreari esaten dio:

— Umea berriz ere ni fabrikari naizela izaten badezu, etzazula geiago inor bialdu ofizinara “*has tenido otro hijo*” esanez, danak illea artzen didate eta.

— Nola adierazi bear dizugu, ba? —emazteak.

— *Ya ha llegado la bicicleta.* Orrekin konprendituko det nik.

Esan bezela, bera fabrikan zala jaio zan umea. Neska, gaiñera. Berri ori aitari nola eman? Amagiarreba joan da eta onela utzi dio enkargua ofizinan:

— *Díganle a fulano de tal que ya ha llegado la bicicleta, pero con pinchazo adelante y pinchazo atrás, y sin bomba.*

Eta ofizinakoak esan zuten:

— *¡Vaya bici que le han traído entonces!*

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Afrikan, bi gizon eta bi andre zijoazen eizean, *safari* batean. Ni ez naiz ezkondua: baiña, senarrak beste ori nai duanean, ezetz esaten ere ba omen dakite andreak: gaur “buruko miñez nago” eta urrengoan “ixilik egon zaite, umea esnatuko degu ta” eta abar esanez. Orrela izan bear du ezkonduen arteko gora-beera sarritan.

Badijoaz, ba, gure eiztari oiek, gizonak aurretik eta atzeraxeago bi emakumeak izketan.

Alako batean, andre oietako bati or atera zaio *orangutan* edo tximu aundi oietako bat. Eldu dio eta andrea karraxika:

— *¡Agustín! ¡Agustín! ¡Auxilio! ¡Este bicho me está violando!*

Gizonak begiratu omen zuan atzera eta esan omen zuan:

— *¡Dile que te duele la cabeza!*

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Xalbador zanak kontatzen zuan ipui bat da au.

Gizon bat, kartzelan zazpi urte egon ondoren, etorri da etxera. Andreak, artean ere sasoikoak, zer edo zer espero zuan; baiña senarrak etzion kasorik ere egiten. Emazteak, arrituta, onela esaten zuan:

— Gure gizon au erabat galduta etorri dek. Ez eldu bat eta ez ezer ere. Muxua juxtu-juxtu. Gixaixoa!

Gizonari kasorik egin gabe, joanda mediku jaunarengana:

— Egun on, don Rikardo. Desengaiñatuta etorri naiz.

— Zer, ba?

— Gure gizona etorri da kartzelatik. Beste gauza bat espero nuan nik, eta ezta kasorik ere.

— Kartzelatik etorrita normala da ori. Toki oietan, soldaduskan bezela, auts batzuk botatzen dizkiete, bizio txarrik ez artzeko. Orrena izango da.

— Eta orain orrela bear al degu betiko?

— Ez, emakumea, ez. Badaude beste botika batzuk.

Bearrean egongo zan eta andreak bere kasa: “Jarri bear diot, ba, ea aspaldiko partez zer edo zer egiten degun!”

Medikuak egin dio, ba, errezeta, eta onela esaten dio:

— Zer gustatzen zaio geien zure gizonari?

— Potajea.

— Egiuzu orduan potaje on bat, odolki, txorizo eta abar, eta an bota botika ori.

Andreak botika orrek bere lana lenbailen egitea nai, eta medikuak esan baiño geiago bota zion. Asi dira bazkaltzen eta, bazkaria bukatzerako, gizona asten da:

— Ixabel! Zazpi urte ontan akordatu etzaidana akordatu zait, eta ez dakit bazkaria bukatzerik izango degun!

Andrearen poza!

— Ixabel, goazen koartora!

Joan da egin dute beren festa ori. Bueltan etorri omen dira eta botikak pentsa nolako indarra izango zuan: eltzeko txorizo eta odolkiak tente omen zeuden.

Au onelaxe kontatu nuan boda batean. Andre bat neukan ondoan, edadetua, eta onela galdetu zidan:

— Joxe Migel, bai al dakizu botika orren izenik?

(Lazkao-Txikik Azpeitian kontatua, 1992-XII-5-ean)

* * *

Bi emakumek alkarrekin topo egiten dute; eta, kontu-mordo bat esan ondoren batek:

— Zer moduz ire senar Lontxo? Operaziotik ondo gelditu al den?

Eta besteak:

— Egia esateko, ezertarako balio ez duala zegon: anka batean reuma, bestean gota eta erdian *ni gota*.

(Jokin Berasategi, Olaberri)

* * *

Lagun batek besteari:

— Zer andre ederra deken ik!

Besteak erantzun:

— Neretzat ere bai, irea balitz!

(Jokin Berasategi, Olaberri)

* * *

Emazte batek esaten dio bere senarrari:

— Zer dezu, gizona? Oso aurpegi txarra dakartzu.

— Gaizki ibili naiz gaur. Aldamioan ari naizela, egundo-ko tripako miñak jo nau, eta komunera joan bear izan det.

— Ori ez da ezer, gizona! Izan ere, bai al dakizu atzo ere zenbat jan zenduan afaltzen?

— Bai; baiña, ni komunetik bueltan joan orduko, nerekin ari ziran bi lagunak aldamiotik erori eta il egin dira.

— Ori ikaragarria da!

— Bai; baiña ez dira gaizki gelditu aien alargunak. Nagusia ondo portatu da. Bakoitzari amarna milloi utzi die.

Eta andreak:

— Ondo iruditzen al zaizu? Amar milloi artu besterik ez eta zu kakagiñean!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Emakume aberats bat gizon pobre batekin ezkondu omen zan. Gaizki ez omen ziran bizi, baiña andreak onela esaten zion beti:

— Zuen etxean etzegoan ezer ere ni etorri arte. Komedererik ez, komunik ere ez...

— Geuk jarri ditugu beintzat.

— Bai; baiña gure aitak saldutako piñudiko diruarekin.

Lo egingo bazuan, belarriko zuloak goataz itxita joaten omen zan lotara ere gizona. Ezin aguantatu andrearekin.

Asko pentsatzen zuan bere suertez, eta bein entzundakoa gogoratu zitzaion: “Obe zuala gizon pobre batek, andre aberatsa artu baiño, kantzerra arrapatzea”.

Urrengo goiza etorri da eta eguneroko kontua andreak. Geiago ezin eta gizonak esan omen zion:

— Oraintxe nazkatu naiz kontu ori egunero entzuten! Etxe ontan etzegoala ezer zu etorri arte? Etxe ontan gauza bat zegoan ederra zu etorri baiño leen: pakea, geiago gure etxean zurekin izango ez dana!

(Juan Krutz Lasa, Zela, Joxe Migelen soldadu laguna)

* * *

Aiton-amona batzuen ere kontatzen zuan, entzuna, asmatua edo auskalo.

Aiton-amona oiek lo egin dute. Esnatu dira, argirik ikusten ez eta amonak esaten dio aitonari:

— Begiratu bearko dezu, ba, leioa irikita, ea argitu duan.

Jaiki da aitona eta zabaldu du leioa. Baiña argirik ez eta esaten dio amonari:

— Oraindik illun dago.

Eta berriro oera.

Berriz ere, luze iritzita, amonak:

— Onezkero argi bear du, ba!

Jeikitzen da aitona, zabaldu du leioa eta illun berriz ere. Amonari esaten dio:

— Oraindik illun dago, ba.

Eta berriro oera.

Berriz ere, luze iritzita eta ordurako argi bear zualakoan, jaikitzen da aitona, zabaltzen du leioa eta illun berriz ere. Onela esaten du:

— Emen ez dago argitasunik, baiña bai gazta-usai galanta!

Eta orduan amonak:

— Zer ari zera zu, armarioko atea irekitzen dezu eta!

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Arotz bat argia kobratzen ibiltzen zan. Etxe batera joan zan eta ango andrea erdalduna zan. Berak, berriz, erderaz oso gaizki egiten zuan.

Andre ori bost illabetekoa pagatzeko zegoan; eta, kasualidadez, bera ere aurdun zegoan, bost illabetekoa. Biak batera tokatu.

Atea jo eta andrea azaldu zanean, onela esan zion:

— *Buenas tardes, señora. Usted está de cinco meses.*

— *¿Cómo sabe usted eso?*

Kontadoreko numerazioari *matriz* esaten omen zaio, eta arotzak:

— *Porque marca matriz.*

— *¡No me diga usted esas guarrerías! ¡Si sigue así, le llamo a mi marido!* —andreak, asarre.

Eta besteak:

— *Si tú le dices al marido, yo le corto y luego tendrás que andar con la vela.*

(Lazkao-Txikik Antzuolan kontatua)

**JENDEAK BURUZ
IKASITAKO BERTSOAK**

ZALDIBIA

Aspalditxotik ezaguna nuan, baiña aurreragotik nituan beraren entzuteak. Nik zortzi edo bederatzi urte neuzkala, gure aita zana bein gure auzoko taberna ortara joan zan; eta, ango buelta egin eta etxera etorri zanean, afaritakoan onela esan zuan:

— Bentaberrin bertsolariak daude. Basarri eta Uztapide, eta gaurko onenak dirala esan didate. Baiña bazegoan an mutiko bat, Abaliñeko Feliperen semea esan dutenez, eta bera ere jardun da. Bozak-eta ere beraiek bezelaxe artuta dauzka. Arrituta gelditu naiz. Amabost edo amasei urte berterik ez ditu. Baiña egin bertsoan! Ura izango da bertsolaria egunen batean! Asteasuko Amerikano Txikiaren tankera eman diot. Ain gozo eta zorrotz kantatzen zuan.

Andik puska batera, taberna ortan erromeria egiten zan eta ara etorri giñan bi edo iru anai. Eguerdi aldera an zeuden Lazkao-Txiki eta *Moxo* esaten ziotena, Irurakoa eta Zaldibiko baserri batean morroi egon zana. Biak bertsoan ari ziran.

Lazkao-Txiki orduan ezagutu nuan kantari leen aldiz. Nik bederatzi edo amar bat urte nituan. Baiña ain goxo eta arrazoiz kantatzen zuan, arriturik utzi ninduan. Joxe Migelek amasei bat urte izango zituan.

Alkarren ezaupidea izan baiño leen, onekin edo arekin bertsoan sarritan sumatu izan nuan nik Lazkao-Txiki.

Gure auzoko taberna ortan, urtean bi edo iru aldiz izaten ziran bertsolariak. Egun batean, andik urte batzuetara, artean alkarrekin bertsoan aritu gabe beintzat, Lazkao-Txiki ere erromeri ortara etorri zan.

Bertsoan Basarri eta Uztapide ziran; eta, balkoitik jardun ondoren, gero sala batean juntatzen zan jendea: orduko

senargai eta emaztegaiak eta abar. An egiten zuten askotan bertso-saioa.

Ni ere an nintzan, eta bai Lazkao-Txiki ere. Soldaduskatik etorri berria izango zan. Bertsolariak ordurako ongi eza gutzen zuten gure Joxe Migel, eta berari eraso zioten bertso-tan. An zeuden, esan bezela, nobio-nobiak.

Bera ere bertsolariekin bertso kantari ari zan, eta ezkontzeko edade polita zeukala eta abar esaten zioten besteak. Orduan Txikiak kantatutako bertso bat gogoan det:

Askok esaten dute
"ezkondu, ezkondu";
bai guk orretarako
modurik bagendu.
Ondorengoak zeïnek
jantzi ta mantendu?
Norbereak ere gaur
lana ematen du.

Auxe izango da nik Lazkao-Txikiri jasotako leen bertsoa.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste bein, luistarren festa egiten zan batean, Txomin Garmendia eta biak ziran bertso-tan emen, Zaldibin. Ordurako mikrofonoak-eta jartzen zituzten, eta 1958 urte inguruan izan ziteken.

Puntutan ari zirala, Garmendiak aundi samarrak botatzen zizkion. Batean, onela jarri zion puntua:

Orain urrengo aldiz
noiz mozkortu ziñan?

Lazkao-Txikiren erantzuna:

Ni mozkortu nintzanen
zu ere an ziñan.

Illuntzeko bertso-saiorako, mikroarekin arazoak izan zituzten. Zerbait autsita zuala-edo, ondo jartzen saiatzen ziran; baiña berriro ere uts egiten zuan.

Orduan Joxe Migelek:

Ainbeste gauza obserbatu det
erreparoan nagola,
alde batera arritutzen naiz
ikusirikan au ola.
Altaboz gabe gure bozikan
ezin aieraz iñola,
mikrofonotzat jarri digute
bizikletaren farola.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Zaldibiko Azkenportu deritzan tabernan kantatua, artean bertsoan asi berri xamarra zala. Lasartek onela bukatu omen zuen berea:

gaur Lazkao-Txiki etorri zaigu
propio entrenatuta.
Aizu, Manuel, emen generala
nunbait enteratuta.

Ta Lazkao-Txikik:

Aizak, Lasarte: erantzungo dit
gutziz umil eta jator;
ik esaten dek entrenau gabe
ni ez ote naizen iñor.
Ala uste dek, baiña ez daukak
arrazoi-izpirikan or:
entrenatzeak ez dik balio
seaskatik ez badator.

* * *

Basarri eta biak Zaldibiko soziedadean bertsotan ari ziran. Ura sarri samar joaten zan pixa egitera. Andik buelta egin eta bertsotan asi ziran batean, Txikiak onela kantatu zion:

Basarri ikusirik
sarritan jaikia,
atentzio pixka bat
badet edukia.
Pixa egitea du
bere aitzakia,
gizon aundia baiña
ontzia txikia.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Frankismoaren amaieran-edo, piñudi garbiketean aritu zan jende-mordo bat, ikastolarentzat dirua ateratzeko. Ondorengo batean, erriaren kontura bazkaltzen ari ziran.

Oien artean bazan Arrese izeneko bat, erreminta-lantegian lan egindakoa, jubilatua, matxete eta erreminta zorrozten aritzen zana.

Gizon orri bertso au kantatu zion Lazkao-Txikik:

Egia al da, aizu, Arrese,
len onek esandakua?
Erdi ipurdi esan du baiña
aitortu digu naikua:
badaukazula zuk matxete bat
amusturikan burua,
zoritxarreko labe beroak
tenplia kendutakua.

Urrena Patxi Iraolak:

Gauza guztiak bukatzen dira
plazuan edo epian,

erremintak e gastatzen dira
lanian edo nekian.
Matxete orri zuk ere obe
dezu uztia pakian,
kostako zaizu bein zorroztia
leno kendurik tenplian.

Joxe Migelek berriz ere:

Emen guztiok ere ez giñan,
ez, betirako sortuta,
neu ere nago gauza oietan
naiko bildurra artuta.
Onek esan du matxete ori
dagola punta moztuta,
ez al daukazu tenplatzerikan
labe berrian sartuta?

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Zaldibiko bat, ordurako edade pixka bat bazuan, baiña emakume-kontuan oraindik ona zegoala esanez ari zan; eta Lazkao-Txikik:

Onek andre-kontuan
orrenbeste lio,
esaten duenakin
ez naiz oso fio.
Ura gogoakin da
onek ez balio,
artuko luke iñork
emango balio.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

ERRIRIK-ERRI

Lazkao-Txiki Ordiziko bertsolari-txapelketa batean eza-gutu nuan lenbiziko, 1961 urtean-edo. Goiz-partetik ogei ta bat edo ogei ta bi bertsolari izango giñan, eta arratsalderako lau aukeratu ginduzten. Goizean Joxe Migel izango zan dudarik gabe onena. Berak an kantatutako bertso bat gogo-an det oraindik ere. Ardoa zuan gaia.

Edari ori ezin nezake
gaur nik bajatu iñola,
ikusten baitet mundu onetan
denen gaiñetik dagola.
Eduki arren sarri askotan
kaltegarri dan alkola,
ori berakin moldatzen dute
Jesukristoren odola.

(Imanol Lazkano bertsolaria, Azpeitia)

* * *

Bertso ori bera beste modu batera:

Edari ori baztertutzerik
ez da egongo iñola,
ikusia da danon artean
ontzat emanda dagola.
Naiz berekin dun askorentzako
kaltegarri dan alkola,
orren bitartez moldatu zuten
Jesukristoren odola.

* * *

Etxarri-Aranatzen giñan biok bertsoan. Musika asi zuanean, jendeak dantzatzeari ekin zion.

An bazan irurogei ta zazpi urte zituala esan zigun aitona bat. Gizon aundia zan eta ondo betea ere bazegoan. Gizon orrek pipatik erretzen zuan. Bera ere dantzara joan zan, eta emaztea gurekin batera gelditu maian.

Musikak pieza bat bukatu zuanean, kalejira jotzen asi zan. Gu ere asi giñan ateratzen, baiña orduan or etorri da gizon ori:

— Andrea, non duzu nere pipa?

— Torizu —emazteak, pipa emanez.

Eta Lazkao-Txikik orduan bertsoa;

Orain ere ikusi det
eundoko txiripa,
aundiagorik ezin
ikusi apika.
Gauz onerako aundia
dadukazu tripa,
zere partez andreak
eman dizu pipa.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Zegamako Kontzeju jatetxean eskailleretan gora omen zijoan Lazkao-Txiki goiko jangelara. Eta bertako nagusiak, Antoniok, onela jarri omen zion puntua, adarra jotzearren:

— Amaika lotsagabe
badago munduan...

Eta Joxe Migelek onela erantzun omen zion:

— Zu bakarrik ziñala
uste al zenduan?

(Joxean Ormazabal, Zegama)

* * *

Lazkaomendin orain urte gutxi kantatua:

Birigarroa zugaitzean da
xoxoa sasi onduan,
gaur goizean e egiñalean
or ari ziran kantuan.
Kukua berriz zugaitzik zugaitz
kuku emen da *kuku* an,
kalendario gabe badaki
noiz etorri ta noiz juan.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Baserri txikiak zer egiñik etzeukatela eta, lau edo bost
juntatu ezker, obeto izan zitezkeala esaten zuten garaia
izan zan. Zortzi ordu lan eginga manejatu zitezkeela.

Gai ortan onela kantatu zuan nunbait ere Joxe Migelek:

Soziedadea gauza ona da
sozio jarri berritan,
baiña gerora gauzak aldatu
egiten dira sarritan.
Soziedadean jartzen badira
lau edo bost baserritan,
zortzi ordu lana egingo dute
ta beste zortzi erritan.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Lazkaoko Pilarrek larogei bat urte edukiko ditu orain.
Bertso bat eskatu zion Lazkao-Txikiri, eta onek bertso au
kantatu zion gutxi gora-beera, ura pañuelo gorri bat jantzita
zegoanez:

Pilar maitea, bertso bat neri
orain eskatu didazu.
Kantatu gabe zertan utzi gaur?
Ezagun gera ni ta zu.
Naiz edatea aurrera joan
sasoi ederra daukazu,
iraungo dezu gorritasunak
aguantatzen badizu.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Aldi artan ere egun guzia alkarren inguruan pasatuak
giñan. Lagun bat asarretu egin zan guk bertsoan esanaga-
tik, eta orduan Lazkao-Txikik:

Ola gabiltzanean
arratsalde ta goiz,
faltatu izan degu
ez dakigula noiz.
Geronek ere kulpak
baditugu iñoiz;
barka zazu, laguna,
etzabiltz arrazoiz.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

San Martin egun batean, or ibili omen dira lagun-talde
bat. Tragoak ugari samar eginda, naiko beteta danak ere.
Taldeko batek esan zuan:

— Ni afaltzera nijok eta urrena arte.

Joxe Migelen orduko bertsoa:

Beti galera izandu oi dik
joan bear duan gizonak,

arratsaldean ez gaituk emen
gaur oso geldi egonak.
Nik bezelaxe ik ere ein dituk
naiko tragoskada onak,
apariaren bearrik ez dik
ardoiz beteta dagonak.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Bein, bertso-jaialdi baten ondoren, Ernaniko *Justonea* tabernara joan giñan zerbait artzera.

Tartean bazegoan ijito bat, erriko jendearekin integratuta dagoana eta, pixka bat berotzen danean, bertsoan edo antzeko zerbaitetan asten dana.

Lazkao-Txikik ura ikusi zuanean, bera asi zan bertsoan, ari lepotik elduta. An inguruko bat, ijitoaren bertsoa entzun ondoren, onela asi zan:

— Ori ez dek, motell, bertsoa! I ez aiz bertsolaria!

Lazkao-Txiki jiratu zitzaion eta onela esan zion:

— Ik ez dek entenditzen da! Igualik etziok kantatzerik beintzat!

Ijito orri bertso bat kantatu zion:

Zumarran eiten dute
urteroko junta,
dotore zabilzate
raian orraztuta.
Ijitoak zaudete
gaur aberastuta,
baserri zarretatik
astuak ostuta.

Ori kantatzea bukatuta, koadrillan zearo kalbotuta zegoan batengana jiratu eta esan zion:

— I ez aiz raian orrazten, e?

Gero, onela jarraitu zuan izketan:

— Onek, ondo begiratuta, aktore baten antza zeukak. Orbauan, ba, Gina Lollobrigida-rekin pelikula egin zuan bat...

Alboko bat, txofer ibiltzen dana, arrituta asi zitzaion:

— Ik dana badakik! I zer aiz: intelektuala-edo?

Eta Lazkao-Txikik:

— Zer uste dek, ba? Bestela, i bezelakoa izango nindukek!

(Joxe Mari Arrieta bertsolaria, Ernani)

* * *

Ordizian edo Beasaiñen gertatu omen zan. Lazkao-Txiki lagun batzuekin baxoerdiak artzen zebillen. Tartean erdaldun gallego bat omen zuten; eta bera, pagatzeko orduan beti atzera gelditzen zan oietakoa. Egun artan ere, baxoerdiak pagatzerakoan komunera joan omen zan.

Andik gerora, erdaldun orrek, Lazkao-Txiki tentatu asmoz, puntu au jarri omen zion erderaz:

— *Lazkao-Txiki, tú eres
un zakilipotros...*

Eta onek:

— *Y tú estás bebiendo
a cuenta de otros.*

(X. X.)

* * *

Norbaitek eztula eta puzkarra biak batera egin zituala-eta, Lazkao-Txikiren bertsoa:

Ez al gerade jarri
tipo narratseko?
Edo obeto esan
zelebre antzeko?
Bi soiñuak batera
aurre ta atzeko,
eztula egin dezu
disimulatzeko.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Busturiko jaialdi batean, oso bertso polita kantatu zuan;
baiña bukaerako arrazoa besterik ez daukat gogoan:

Merezi ez dun askok
jaten du ogia.

(Jon Lopategi bertsolaria, Muxika)

* * *

Aramaioko Untzilla auzoan, ixildu gabe bertso eske ari
zitzaion bati, asarre samar kantatua da ondorengo bukaera
au:

Alperra beti gertu
lana agintzeko.

Gizon orrek, gaiñera, praile izandakoa izan bear zuan;
eta, bertsoan zear, Arantzazu eta guzti aitatu omen zizkion,
gero amaiera ori emateko.

(Jose Maria Arregi bertsolaria, Berriatua)

* * *

Ataungo sagardotegian, 1993-ko ilbeltzaren aseran,
erretako baserri baten aldako jaialdiaren truke, baserri orre-

takoak afari bat antolatu zuten etxekoekin eta bertsolariekin.

An ziran Sebastian Lizaso, Egaña eta Lazkao-Txiki. Baita gu ere. Sebastian komunera joan zan, eta Egaña eta Lazkao-Txiki ari ziran bertsotan, ura etorri zanean.

Egañak, komunekoaren aipamena egiñez, “an zirala txanpain-otsak” edo antzeko zerbait bota zuan.

Sebastianek ondoren:

Sukaldea ta komuna
oi dira aparte.

Edo zerbait orrelako. Eta Joxe Migelek atzetik:

Sukaldea ta komuna
alkarren onduan,
guk beintzat era ortan
ezautu genduan.
An arreglatzen giñan
al gendun moduan,
komuna zertan sukaldeik
ez bada orduan?

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Apaldondo batean, Luis Mari illobak puntu au jarri zion leenengo:

— Caceresa joan gera
arturik Pexota... *(Peugeot-a)*

Lazkao-Txikik:

— Kotxea eraman bear,
ez dago eroso ta.
Aruntz joan zerate eper,
erbi edo usota,

etorri zerate bota-
takoak jasota.

Urrengo puntua:

— Nik botatzen ditut uso,
eper eta *perdiz*...

Lazkao-Txikik:

— Oriek botatzeko
jo bear dik erdiz.
Ni ere joana nauk
makiña bat aldiz,
i batere bota gabe
etortze'aiz berriz.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Kaminero bati botatako bertsoa:

Zu kaminero zera
por a edo *por hache*,
kamiñuan dauzkazu
makiña bat batxe.
Biar e pasako'ira
makiña bat kotxe,
zu baztarren batian
lo eongo zera antxe.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

1963 edo 1964 inguruan izan zitekean au ere. Kanpotar asko etorritako erriren batean omen zegoan, taberna bateko mostradorean; eta onela kantatu zuan:

Emen datozen jentuza auek
ez didate ematen poz,
esan diteke gu ondatzera
datoztiala apropos.
Asi Kastila eta Orense,
Caceres eta Badajoz,
noiz joango diran ez dakit baiña
pilla galantak badatoz.

(Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia)

* * *

Lazkao-Txiki, Goiburu eta irurok ari giñan kantari, bata besteari puntua jarriz-edo. Arriarango Julian ere an izango zan.

Ala ari giñala, or etorri da Erkeziko Martin Joxe, gizon-puska ikaragarria, beste erropa danen gaiñetik anorak oietakoa lepoan lotuta; eta Joxe Migeli eraso dio:

— Alua! Emen al abil? Jaio omen zala-eta, jaio orduko bertsotan asi zala eta...

Olako zerbait esaten zion beiñik-bein. Alako batean, jarri zitzaion Lazkao-Txiki beetik gora begira eta onela kantatu zion:

Nere aurrean daukat
Alarko artzaia,
mutil aundia da ta
gaiñera lasaia.
Lepoan loturikan
dauka kapusaia,
disimulatzearren
bere kakusaia.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste egun batez, gai oni buruz kantatu bearra zegoan:

— Biak langilleak zerate, eta Alemanira joateko kontrato on bat atera zaizue. Emen baiño bost aldiz soldata ohea. Xalbador joateko gertu dago. Lazkao-Txikik, gutxiago kobratuta ere, emen gelditzea naiago.

Xalbadorrek onela kantatu zuan bertso bat:

Oi, Joxe Migel, entzun ezazu:
estura haunditan nago;
holakorikan gerta ez dadin
askotaz nuen nahiago.
Alemanira lan egitera
orai baitut joan gogo,
irabaziak han omen daude
bortz alditan haundiago.

Lazkao-Txikik erantzuna:

Nere laguna, ibili zaitez
anaikiro eta legez,
irabazien ots berri oiek
zabaldtu ziraden aurrez.
Ez al zerade eskarmentatu
zu urrutiko intxaurrez?
Juan bitarte amalau dira
ta juandakoan baterez.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Beste bertso-bukaera bat, Legorretan, senarra itxasoan il eta alargun gelditu zan bati kantatzeko eskatu ziotenean:

Gau eta egun tristerik nago
nor ta noiz etorriko zai,
ao batetik goserik nago
eta bestetik ere bai.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Ormaiztegiko bertso-saio batean, *Zubipe* pelotalekuan, Agirre, Lasarte eta Lazkao-Txiki ziran, beste batzuekin. Izen-datutako iru auentzat gaia onela izan zan:

— Egazkin-istripu baten ondorioz, mendi-zulo batean zaudete, andik irten eziñik, zer janik ez eta alkar jaten aste-ko zorian.

Agirre asi zan:

Ementxe badakit nik
gertauko zaidana:
iru auetatik neuk
baitaukat zer jana.

Urrena Lasarte, eta bera prestatu zan besteen janaria izateko.

Orduan Lazkao-Txikik:

Aizu, Lasarte, iltzeko ere
zeu preparatu zeranez,
aste pare bat pasako degu
saldo pixka bat edanez.

(Nikolas Zeberio bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Azkenerako, bertsoan pixka bat nekatu egin zala dirudi.

Bermeon orain dala lau bat urte, azken agurra ematera-koan, onela kantatu zuan:

Agur, entzule biotzekoak,
eta agur, zu, Ondarru,
ea berriro elkartzen geran
beste urte bete barru.

Orduan bertsolari batek Bermeo zala esan zion, eta beste bertso bat kantatu omen zuan, barkamena eskatuz.

Azken aldera, aren gorputza bezela, animoak ere asko ari zitzaizkion erortzen. Baiña itza emana eta konpromisoa asko baloratzen zuan.

Ala, operatzera joan zanean, apuntatua zuan andik amabost egunera bertsoara joateko toki bat. Medikiak, andik bi aste barru ongi egongo zala esan baitzioten. Gogora arazteko enkargatu zigun, berari azten bazitzaion.

(Felipe Barandiaran, Lazkao-Txikiren iloba, Lazkao)

EZTENA

Ondoren idaztera noan bertso au ikasi nuala, berrogei urte ez dira aparte izango: eta neri esan zidanak, onela kon-tatzen zuan pasadizoa.

Euskal-Errian, edo obeto esanda emen Gipuzkoan beintzat, beti edo geienetan mutilla izaten zan etxeko maio-razko edo aitaren oiñordetza artzen zuana, baldin-eta muti-llik bazan beintzat noski, eta mutil au zaarrena izaten zan. Ala ere, etxean gelditzen zana ala kanpora zijoazenak, zein obeto izango ziran, Jainkoak jakin.

Lazkao-Txikik ondo ezagutzen zuan famili batean ere, baziran naiko lanak aita, ama, semea eta erraiñaren artean.

Emakumeak barka nazatela, baiña esaera zaar bat bada diona emakume bat gutxiegi eta bi geiegi dirala sukalde baterako. Ikusten danez, emakumeak pizten zuten aurreneko su txinpartatsua, eta geienetan edo askotan senar-emazte gazteak izaten ziran etxetik irteten ziranak beren aurrekin, baldin bazuten beintzat. Auek naiko lanarekin gelditzen ziran aurrera jarraitzeko.

Onelako amaika egoera ezagutu ditugu, eta Lazkao-Txi-kiri adarra jo naiean zebillena ere, aipatutako egoera ontan zegoan.

Nik entzundakoa jartzen det. Liburuan jartzea komeniko dan garbi ez dakit. Baiña, dana dala, onela dio:

Lazkao-Txikik arreba omen zuan etxera edo baserrira ezkondua, naiz eta orduan zegoan mutil maiorazkoa bera izan Abaliñen.

Egoera au ikusirik, onela esan omen zion aipatutako aita orrek Joxe Migeli:

— Ondo egin die, bai, zuen etxean orrela jokatzea. I etxera utzita, zer fundamentu aterako uan, ba? Beti tabernan bertso eta txiste, eta ikuilluko beiak orroika!

Onelako amaika bota omen zion. Baiña Lazkao-Txikik, gaztea izan arren, arek baiño akuillu-ezten zorrotzagoa bazeukala laister jakin erazi omen zion, batere arrokeri eta gezur gabe, urrengo bertso onekin. Geiago ere izango ziran seguru asko, baiña zortziko aundiko bertso batean ederki adierazi zion odolkiak ordaiñetan izaten dirala, naiz batzuk mikatzak izan.

Nik ere eman bearko diet
zure kontuai ordaiña,
zu gurekoak esan artean
larri izan zera baiña.
Etxean lana izango dezu
ondo nekatzeko aiña,
oso kontentu apenas dauden
semea eta erraiña.

(Jose Intxausti bertsolaria, Segura)

* * *

Joxe Migelek amasei urte-edo zituela, Lazkaomendin, Ixurreneko tabernan, auzoko aitona dotore antxeko bat berriketan ari zitzaion lotsagabe xamar mutil gazteari: maiorazkoa gauza etzalako, arreba ezkondu zitzaiola etxera, eta abar. Baiña aitona orrek ere ba omen zebiltzan gora-beerak bere semearekin, eta... Lazkao-Txiki ez izan ona ixilik egoteko:

Joxe Bernardo, eman beaizut
zure lengoen ordaiña,
dakizun dana esan bitarte
larri izan zera baiña.
Aserre xamar omen dabiltzu
semea eta erraiña,

gure etxera etorri gabe
zerean dezu bear aiña.

(X.X.)

* * *

Bertso au Lazkao-Txikik amasei-amazazpi urterekin kantatua da.

An auzoan, tabernan, gizon zar samar bat zegoan, langi-
llea bai, baiña beti berea ona zuan oietakoa. Lazkao-Txiki
tentatzen asi zan; baiña onek bertso au kantatzearekin era-
bat ixildu zuan:

Jose Bernardo, esan bear dizut
aurreko orren ordaiña,
dakizkizunak esan artian
larri izan zera baiña.
Asarre xamar omen dauzkazu
semia eta erraiña,
gure etxian sartu gabe're
etxian dezu bear aiña.

(Zaldibiko bertsozale baten aotik jasoa)

URBIA

Nik Lazkao-Txikiren ezagutza, lantokian asi eta Ormaiztegiko Bixente Mujika *Etxaburu* zanarekin egin nuan. Onekin lanean amasei urterekin asi eta bereala antzeman zidan ni ere zaletasun ortakoa nintzala. Batean onela esan zidan:

— Lazkao-Txiki istorira pasako dan gizona dek.

Orduan nik ez nion iritzi ori aintzakotzat artu; baiña geroztik ikusi nuan ongi asko arrazoiz ari zala.

Andik laster, gure etxean Ataungo artzai bat zebillen, *Besomotxa*, au ere bertsoan egiten zuana. Ni ere aritzen nintzan zerbait berarekin. Nik esan nizkion, *Etxaburu*-k esan bezela, Lazkao-Txikiren kontuak, eta neri galdetu eta Urbira joatea pentsatu zuten. Zegamako apeaderotik bidea bazegoa-la eta andik joango zirala.

Egun orretan, ba, *Etxaburu* ori izan genduan gidari, Urbira joateko. Taldean Lazkao-Txiki ere an zan. Bidean galduta ibili izan bear zuten sobra ere.

Goiburu bertsolaria Urbian zegoan orduan artzai, eta bertso au jaso zion Txikiari:

Etxaburu-kin asko
ezin leike fia,
orregatikan egin
degun ibilia.
Bidea erakutsiko
digula Urbia,
Aizkorritik aruntza
joan giñan ia.

Egun artan kantatua da onako au ere:

Nik garaiz asko gaurko goizean
 etxetik ein det mugira;
 bide luzeak, pozik badator,
 laburrak gerta oi dira.
 Lenengo aldiz gaur etorri naiz
 Urbi mendi egokira,
 Gipuzkoako gaztik onenak
 egiten diran tokira.

Geroagoko batean, Lasarte eta biak joan ziran Urbira.
 Aita Agirretxe zan meza ematen, eta omenaldiren bat zala
 uste det.

Bazkalondoan, kafeko garaian, bertsoan asiko ote
 ziran-edo esan zieten; eta Lasartek kantatu zuan, bertsoak
 baiño, kasik naiago zuala Aita Agirretxeren sermoia entzun.

Lazkao-Txikik onela erantzun zion:

Aita Agirretxe, barkatu baiña
 ein beaiot azioa,
 badakit dala sermogilletan
 gradu aundira ioa.
 Berak bakarrik eramaten du
 bikain konbertsazioa,
 ixilduko zan eduki balu
 nere kontestazioa.

Lazkao-Txikirengatik, asma litezken kontestazio-era
 guztiak kantatu zituala esan diteke. Onelako sorginkeri asko
 zituan. Gaiñera, akordatutakoak etzizkion askotan jendeari
 esaten, aldamenekoari baizik.

(Eusebio Ibartzabal bertsolaria, Gabiria)

EZKONGAI

Mutilzar eta ezkondu-kontuan ari zirala, Lazkao-Txikik:

Gaztetan ondo bizi liteke
mutil soltero raso,
berak nai duan aldera libre
ematen baitu pausoa.
Baiña zartzean ez al da obe
ezkondu ta gurasoa,
norbera gauza ez dan garaian
izan dezan nork jaso?

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Aldi artan, Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki ziran Aian bertsotan. Gaia, Joxe Migelek soldaduska Afrikan egin zuala eta ortik zerabilkiten. Lizasok, Afrikan ondorenak izango zituala esan zion; eta Lazkao-Txikik:

“Beltzen tartean ibilia da”
errez egin dezu itza;
ezin ukatu, an egin bainun
soldaduskako bizitza.
Ainbeste azi ez nun izango
eskasa izan banintza,
aitaren billa etorri eta
radio saltzen dabilta.

(Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia)

* * *

Puntu au jarri zioten bein Joxe Migeli:

— Ere laguna maite
bearko dek beintzat...

Eta Lazkao-Txikik:

— Ez detala maitatzen
iruditzen al zak?
Netzat igualak dituk
zuriak ta beltzak,
ori agindu bear dik
norbere biotzak.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Abaltzisketan orain urte gutxi jarritako gaia:

— Gizonak, gizon izateko, iru baldintza bete bear ditu:
arbola bat aldatu, liburu bat idatzi eta seme bat izan.

Gai ori iru bertsolarentzat jarria izan zan. Joxe Migelek, bere txanda eldu zan batean, onela kantatu zuan:

Liburu kontu ori
egiña det aurrez,
arbolarena berriz
kunplitu det errez.
Baiña irugarrenak
jarri nau bildurrez:
ez dakit semerikan
badetan ala ez.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Bertso au bera beste modu batera:

Arbolak aldatutzen
ikasi nun aurrez,
idatz-lanetan ere
nabil naiko errez.
Irugarren orrekin
jarri naiz bildurrez:
ez dakit semerikan
daukaten ala ez.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Gaintzan askotan izan zan bertсотara joanda, da aietako batean biok kantatu genduan. Goizeko saioan neska morena polit bat izan zuan ondoan, da arratsaldeko saioan puntua onela jarri nion:

— Zurekin ezkontzeko
zein ote da gura?

Lazkao-Txikik:

— Goizen ikusi deten
morenatxo ura.

Nik:

— Maiz bildutzen ziñaden
bere ingurura...

Eta berak:

— Beste pentsamenturik
ez dator burura.

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Egun ortan bertan Korpus eguna zan ain zuzen ere, Karidade eguna; ta elizan, boltsa pasatzean, bota genduan guk ere. Gero puntu au jarri nion:

— Limosnan zer bota dek:
burnia edo papera?

Lazkao-Txikik:

— Bietatikan ere
banian aukera.

Nik:

— Ik botatakon ez dik
ots aundik atera.

Eta Joxe Migelek:

— Or joan dek ura ere
bestien tartera.

(Patxi Telleria, Gaintza)

* * *

Aldi artan, Joxe Lizaso, Lazkano eta Lazkao-Txiki ziran puntutan. Onako gaia zuten: soro txikia baztar uts, gizon txikia...

Joxe Migeli egundokoak bota zizkioten. Alako batean, onela asi zuan berak puntua:

— Auek sortzen didate
onelako saltsak.

Lazkanok:

— Ongi zekizkiagu
ik dituken antzak.

Lizasok:

— Danak ikus dezaten
kendu itzak galtzak.

Eta Lazkao-Txikik:

— Gero iri emango diat
gustatutzen bazak.

(Eusebio Igartzabal bertsolaria, Gabibia)

* * *

Lopategik bein bertsoan kantatu bear izan zion, oraindik bere koiñata sasoiko zegoala. Joxe Migelek erantzunez kantatutako bertsoaren bukaera onela izan zan:

Esaten dezu zure koiñata
oraindik ona dagola,
ez dakit itsatsiko dan baiña
aldatuko det arbola.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Bein batean, andre bat etorri zitzaion, bizkarretik elduz eta onela esanez:

— Ara: Joxe Migel ere emen dabil, ba! Ni noiz alarguntzen naizen zai dago au, nerekin ezkontzeko!

Gero, bazkaltzerakoan, Lazkao-Txikiren inguruan tokatu zan andre ori, bere senarrarekin; eta Txikiak oni onela kantatu zion, bertsoan asi ziranean:

Amaika aldiz damutu zaizu
egin zenduen tratua:
gaztaiñatxo bat biltzeagatik
matxarda ori artua.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste batean, Agirre eta biak ziran bertsotan soziedadean. Apaltzeko, arrai-zopa, arkumea eta artzai batek ekarritako gazta, ar txikiak zituana, izan genituan.

Agirrek onelatsu kantatu zuan: danak etzirala arrak izango, eta Lazkao-Txikiri ez ote zitzaion eme bat komeni.

Joxe Migelen erantzuna:

Aspaldi ontan ez det nik egin
iñon apari oberik:
alako arrai-zopa ta gero
onelako arkumerik.
Ar-kontu ori Agirrek dio
asko pentsatu gaberik,
baiña neretzat nik ez nuke nai
arrak jotako emerik.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Ordurako, Zaldibiko bere baserri ortan beiak bazituan Lazkao-Txikik. Ordizian zan, kantatzera joana, beste bost bat bertsolarirekin. Auek, ganadu-premiotarako eguna zan eta ortik atakatzen zioten: beiak bazituala, baiña etzuala jendearen aurrean erakusteko modukorik edukiko.

Onela erantzun zien Lazkao-Txikik:

Beiak onera ekarritzeko
ez neukan ainbeste gogo,
pentsua janda dauden tokian
daude askoz obetogo.
Baiñan ekarri ditutenakin
oso kontentu ez nago:
sei akerrekin etorri naiz ta
erostunikan ez dago.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkao-Txikiren beste bertso bat:

Orain zartzen ari naiz,
leno nintzan modan,
alare izan nai nuke
nik neronen bodan.
Gizonarentzat nola
andrezko bat zor dan,
pozik jakingo nuke
neretzako nor dan.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Idiazabalen ziran bertsoan Uztapide, Lasarte, Lazkao-Txiki eta Agirre, bertako Guraso-Elkartean. Saio naiko justua izan zan gaiñera.

Ondoren, afaltzera joan ziran. Afalondoan, Agirre asi zan kantari, eta an ari ziran bata besteari zirika: danak sasoiari zeudela; baita Uztapide ere eztulka ia itoan: Lazkao-Txiki sano zegoala...

Lasartek, Txikia sano nola egongo etzan ba kantatu zuan, bertsoa onela bukatuz:

Onen sailletan nola ez dagon
mugarri bat nun sarturik.

Joxe Migelen erantzunaren azken bi puntuak:

Aizak, Lasarte, oraingo ontan
bota dek izugarria:
nun sarturikan etzeukat baiña
bazedukat mugarria.

(Eusebio Igartzabal bertsolaria, Gabiria)

* * *

Agirre, Joxe Migel eta irurok giñan bertsoan Legorretan. Kaso samingarria gertatu berria zan orduan emen: bi andre

alargun gelditu, bati gizona ezbear batean il zitzaiolako; eta besteari gaixotasunez.

Ezbearrean gizon il zitzaiona soldata on samarrarekin gelditua izan bear zuan. Bestea, berriz, soldata gutxirekin.

Lazkao-Txiki zan, ain zuzen, soldata eskasarekin gelditu zan emakumea. Ni, soldata onarekin alargun nintzana. Agirre, berriz, fabrikako nagusia.

Txikiak irugarren kantatzen zuan, eta irugarrena olamoduz kantatu zuan:

Alargunduta andre gaztea,
ni ez nago oso lasai;
bakardadean egon izan naiz,
bakarrik aste eta jai.
Gau eta egun or egoten naiz
nor noiz etorriko dan zai,
ao batetik goserik nago
eta bestetik ere bai.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Udazken batean, Arantzazuko Goiko Bentan giñan Lazkao-Txiki eta biok. Basarri ere an zegoan, egun batzuk pasatzera joanda, beste lagun batzuekin. Garai artan urtero joan oi zan.

Afalondoan bertsotan asi giñan. Baita Basarri ere. Gu biok ezkongai geundela eta andre baten premian giñala kantatu zigun; eta Joxe Migelen erantzuna arrazoi auetan izan zan: Lazkao-Txikik falta zuala, baiña Basarrik sobre.

Falta eta sobre oiek berdiñak zirala.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

* * *

Bein batean, Atauna deitu ziguten Lazkao-Txiki ta bioi luistar jai batera joateko. Ala, antzoki-tarte batean jardun giñan biok; eta gero, angoa bukatu zanean, agintariak esan ziguten joateko beko ostatura, ta an pronto egongo zala guretzako meriendea.

Esan bezela joan giñan, eta ango etxekoandreak goiko jangelara bialdu ginduzten.

Sartu giñan eta mai batean exerita an arkitzen zan Ataungo beterinarioa, izatez Astigarraga alde ortakoa, bere andra eta iru aurtxorekin meriendatzen. Beste mai batean Ataungo jueza zegoan, bere andregaiarekin.

Ni ez niñun iñork ezagutzen; baiña Lazkao-Txiki danak. Gu irugarren mai batean jarri giñan, beste oietatik aparte; eta, an jarri orduko, beterinarioak onela esan zion Lazkao-Txikiri, tentatzearren:

— Lazkao, bota bertsoa! Baiña oiei bota bear diek, e? Oiei bota bear diek!

Alegia, juezari eta bere andregaiari botatzeko.

Ala, berealaxe bota zion Lazkao-Txikik andregaiari bertso polita, nobioari oso egoki esanez nola ederra billatu zuan.

Berriz ere botatzeko esan zion beterinarioak, eta bigarre-na ere bota zion. Andik pixka batera:

— Bota, Joxe Migel, beste bat!

Baiña juezaren andregaiia ere pixka bat aspertu edo molestatu zan, eta beterinarioari esan zion:

— Egon zaitez ixilik!

Eta Lazkao-Txikiri:

— Botaiozu berari!

Eta onek berealaxe bat-batean bota zion:

Orrentzat bertsorik geio
etzaidazu eska,
zeuri botatzeko bera
ari da galdezka.
Gustatzen zaizulako
orrenbeste neska,
zure andreak pasatzen du
makiña bat kezka.

(Bizente Mujika zana, Ormaiztegi)

ARTXANBERRI

Artxanberri bertsolaria sarritan aitatzen zuan Lazkao-Txikik. Bertsolari berriren bat sortzen zanean, beti galdetzen zidan:

— Zer moduzkoa da?

Nik nere iritzia ematen nion, eta ondoren onela esan oi zuan berak:

— Garai batean Artxanberrik probatu izan balu!

Biak alkarrekin askotan jardunak baitziran.

Joxe Migelek berak kontatu oi zuan, Artxanberri eta biak bein Larraitzen kantari ari zirala, naiko alukeria bota ziola berak; Artxanberri azeri arrapatzen-eta ibiltzen zanez, bukaera onela zuan bertsoa kantatu ziola:

Zu beti izan zera
gizon kriminala,
animaliak iltzen,
jaunak, egiñala.

Artxanberriren erantzunaren azken bi puntuak:

Jainkoak ere badu
nik ainbat delitu:
nik bizirik utziak
berak iltzen ditu.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste au 1964 edo 1965 urte inguruan izango zan. Egun artako jaialdirako bertsolariak, Uztapide, Lasarte eta Laz-

kao-Txiki ziran. Artxanberri ere aiengana urbildu zan.

Uztapide eta Lasarte bere garaian alde egin zuten. Artxanberri eta Joxe Migel bertan gelditu ziran.

Artxanberri beti zorrotz erantzun bearrekoa zan; eta beraren garaian etzala bertsolaria Lazkao-Txikiren garaian bezela pagatzen esaten asi zitzaion.

Joxe Migelen erantzuna:

Nik badakit zu izan zerala
oso kantore iaiua,
baiñan ez daukat nik kulparik zu
garai txarrean jaiua.

Artxanberrik ondoren:

Gureak ia egin du eta
zer eingo da onezkero?

Lazkao-Txikik:

Ni baiño leno iltzen bazera
nik emango det koroia.

Artxanberrik, berriz, bertso borobil bat boteaz:

Koroia baiño askozaz ere
naio ditut errezoak.

Eta Lazkao-Txikik:

Bai; otoitzean ni zure alde
aleginduko naiz sarri,
ta illobian utziko dizut
zerbaiten seiñalagarri.
An jarriko det nik gurutze bat
ta letrero au ezarri:
Emen sartu zan Goierrikoa
bertsolari Artxanberri.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

APAIZEI

Beasaiñen, bertso-saio batean, Patxi Iraolak eta Joxe Agirrek gizon elizkoiien eginkizuna bete bear zuten; Joxe Migelek, berriz, sinismen gabekoarena.

Lazkao-Txikik:

Elizak esaten du
makiña bat egi,
fin sinisten dunantzat
kasikan geiegi.
Artzeko beti prestu,
emateko nagi,
pobreak famatu ta
aberatsei segi.

* * *

Lazkao-Txikik topo egin du Baliarraingo apaizarekin. Izketan asi eta apaizak goiko baserri batean oso gaizki zegoan aitona bisitatzen izana zala eta abar adierazi zion. Baiña ondoren esan zion:

— Orain tristurak aztu egin bear ditugu, eta nik jarriko dizut zuri puntua.

Onela jarri zion:

— Apaizak beti ere
ondo egiten du...

Eta Lazkao-Txikik:

— Bera ala danean
ori esaten du.

Iñori ezer eman ez ta
al duena kendu,
bizitzen galerazi
ta iltzen lagundu.

(Patxi Iraola bertsolari, Zaldibia)

* * *

Arantzazuko fraile batek lau oiñak emanda, Oñatin kantatua:

Arantzazu mendian
badabiltza auntzak,
alkartu izan dira
aker ta urruzak.
Gaia ematen digun
prailean arrautzak,
ez det uste egongo
diradenik utsak.

* * *

Bein Ernanin puntu au jarri nuan:

— Alperrarentzat ez da
erreminta onik...

Tartean beste batzuek kantatu zuten, eta Lazkao-Txikik onela bukatu zuan:

— Apaizentzat ez det uste
onikan dagonik.

Esan da gero barkazioa eskatzen zuan beti.

(Joxe Mari Aranalde apaiza, Gaztelu)

* * *

Batean, Ataungo San Martiñen, bertsoan nerekin zan, jubilatuen egunean. Legorretako apaizari-edo kantatutako bertsoa zala-ta, auxe jaso nion:

Sermoi-garaian eskau dituzu
izugarrizko laguntzak,
ordaintzearren aspalditxoan
egiñak dituzun utsak.
Len garbia zan eliza orain
ia estali du untzak,
ori mozteko nunbaitetikan
ekarri itzazu auntzak.

(Juan Inazio Begiristain bertsolaria, Ataun)

* * *

Batean, gertakizun ori izan zanean, Lazkao-Txiki eta biok izan giñan bertsoan Legorretan.

Meza ondorenean, apaizak onela esanez bota ginduan bertsoara:

— Libre utziko ditugu.

Gu orduan gaiarekin oiturik geunden. Kioskoan elizari begira geundela, kanpantorrean larrak ikusten ziran. Orduan Joxe Migelek kantatutako bertso baten bukaera onela izan zan:

Auntz bat jaso zazute
illabeterako,
bapo gizenduko da
dana jaterako.

(Eusebio Igartzabal bertsolaria, Gabiria)

* * *

Aldi artan, Amuriza eta bera ziran bertsoan. Apaiz egin eta gero apaizgintza uzten zutenen kontua atera zuten, eta

onela kantatu zuan Lazkao-Txikik:

Gazte denboran Seminaiuan
asko dirade sartuak,
oiek sarritan izaten ziran
aita ta amaren tratuak.
Oaindik obeto gorde litezke
kastidarezko botuak,
Seminaiuan sartzerakoan
moztu ezkeru .....

Aurrean zegoan ondarrutar emakume batek oiuegiñez osatu zuan falta zana. Ondo gogoan gelditu zan Berriatuan bertso ori, eta Lazkao-Txikik ere sarritan komentatu oi zuan emakume arek esandakoa.

(Joxe Lizaso bertsolaria, Azpeitia)

POLITIKA

Francoren denborakoa da urrengo au, Zaldibin gertatua. Alkate eta kontzejalak botaziorik egin gabe aukeratzen ziran garai artan.

Bazegoan gure artean kontzejal bat, juergista eta kirten utsa. Gurekin apaltzen ari zan, baiña guk esandakoekin asarretu egin zan.

Lazkao-Txikik onela kantatu zion:

Gaztetan kirtena zan,
zartuta're berdin,
gauza formalik onek
iñoiz ez du egin.
Kontzejalen lekua
ongi bete dedin,
gizon formalagorik
ez al zan Zaldibin?

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Lazkao-Txiki, festa batzuetan agintariren baten ondoan zan. Au errespetoa jartzea gustatzen zaien oietakoa, eta pixka bat edadetua. Baiña trago batzuk eginda eta errespetoa guk bezela ark ere.

Lazkao-Txikik onela kantatu zion:

— Zerbait aurreratuta
egon arren urtez,
zelebre antzekoa
zaude nere ustez.

Zertan zabiltz orrela
olako egun batez:
errespetua galtzen
jartzearen partez?

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Orain ogei bat urte inguru, Itsasondon, Eustakio Mendi-
zabal *Txikia* zanaren omenezko saio batean, bukaera onela-
tsu zuan bertsoa kantatu zuan:

Belengo Jesus izan genuen
bizitza ematen lenengo,
gaur, Itsasondo, zu jotzen zaitut
Jerusalenen urrengo.

(Rufino Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Beste au Ordizian izan zan, Tejeroren erasoaren ondoren.
Lau oiñak onela jarri zizkioten: bero, ero, Tejero, egunero.

Eta Lazkao-Txikik:

Parlamentu aldean
sartua zan bero,
andikan kartzelara
eramana gero.
Langostinoak janez
an dago Tejero,
gu porru-patatakin
orrenbeste ero.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

KANTU-LAGUNAK

Bein Idiazabala etorri ziran bertsoara Uztapide eta Lazkao-Txiki, eta au asi zan kantari:

Berriro ere zuen artean
kantari emen nazutela,
San Blas txikiak gaur ere txuri
azaltzen digu txapela.
Goizean otza zegoan baiña
au da eguzki epela!
Lendabiziko danoi egun on
Jaungoikoak deizuela.

Uztapidek:

Ez da elurra emen bakarra,
iñun e ez dago lurmen;
ezin liteke esan ekaitza
bakarrik dagonik emen.
Negu beltzean bizi gerala
ez al da ondo nabarmen?
Garai txarreko festak egiten
dira Idiazabalen.

Lazkao-Txikik:

Elurra dago goiko mendian,
berdin beko sakonean,
bota egiten baitu ordua
iritxitzen zakonean.
Idiazabalko festa auek ez
dirala garai onean,
festarako ez da garai txarrikan
gogo ona dagonean.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Bein batez, Lazkao-Txiki, Koxme Lizaso eta Joxe Agirre bertsolariak Tolosan ziran. Koxmek Lazkao-Txikiri bere seigarren semeak berak baiño geiago pisatzen zuala esan zion. Eta Lazkao-Txikik:

Koxme au ere preparatu zait
albotik arro antxian,
erabaki bat eman nai nuke
eta denbora gutxian.
Esango'izutet nolakoa dan
eta au nola bizi'an,
beiak antzu ta andrea ernari
gizon alperren etxian.

(Joxe Agirre bertsolaria, Azpeitia)

* * *

San Juan egun batean, 1960 urte inguruan, Urretxuko Santa Barbara ermitan, Txomin Garmendia eta Lazkao-Txiki bertsotan ari ziran.

Garmendia ordurako kalbotuta zegoan. Onen terrenoak illargiak garaiz jo zituala eta orrela asi zitzaion Joxe Migel. Baita ere: "illargia ikusteko ez dago urrutira joan bearrik".

Garmendiaren erantzuna:

— Gizona kalbotzen da; astorik ez.

Eta urrena Lazkao-Txikik:

Garmendiari erantzuteko
zeozer badaukat prestu,
orretarako bidea berak
puska bat baitit erreztu.
Aundi samarra esanagatik
kopetik etzazu beztu,
astorik ez da kalbotzen baiñan
meloiak illerik eztu.

* * *

Bein, bertsoan alkarren berriak ematen ari zirala, onela esan omen zion Lazkao-Txikik Mañukorta bertsolariari:

Aston gaiñetik eroritako
pulpa-zakua dirudi.

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Ataun)

* * *

Ordizin, estazio aldeko taberna batean, Etxaluze eta biok Txikiarekin giñan batean, au bertsoarako amorratzen, eta guk animo aundirik ez. Onela bota zuan:

Betiko izan bagiña
mundu ontan utse,
baiña il bear eta
zakurraren putze.
Bizi geran artean
jardun ber zeoze,
asi zaitetzte Goiburu
eta Etxaluze.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Zubietan, beste bein, Amuriza eta biei gai au jarri nien:

— Usai txar bat zabaldu da, eta orren errua elkarri botatzen diozute.

Lazkao-Txikik onela bukatu zuan bere bertsoa:

Ez al dezute artzen
intzentsu-usaia?

* * *

Batean, bederatzi puntuko bertso bat kantatu zuan batek, potoak eta danak libre artuta; eta Lazkao-Txikik ari:

Oi da pulamentua
lanari ekinda,
zelebrea ziñala
len e banekin da!
Bederatzi puntuan
laukoan ezinda,
ez baitizu ajolik
potoak eginda.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Oiartzunen izan zan beste au, Uztapide, Manuel Lekuona edo olakoren baten illetaren ondoren. Jose Lizaso, Agirre eta Lazkao-Txiki bertsotan asi ziran. Lizasok, bertso batean, mezak ateratzeko milla duro eman zituala esan zuan. Txikiaren urrengo bertsoaren azken puntuak onela izan ziran:

Bost milla pezta danen aurrean
ortxe bota dituzu *pun!*
Bilbaotarra izan baziña
dana barkatuko nizun.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Urrengo au orain bi-iru urtekoa da. Irurak bertsotan ari zirala, Joxe Migel maisu eta Mendizabal eta Peñagarikano ikasle jarri zituzten. Lazkao-Txikiren eginkizuna, bi ikasleetan tontoena zein zan agertzea zan. Peñagarikanok onela esan zuan bertso batean:

Zer da katettoa ta
zer da hipotenusa?

Joxe Migelek nola edo ala erantzun zion. Urrengoan berriro Peñak:

Zein ote da *mil tres-en*
raiz kuadradoa?

Eta Txikiak onela erantzun zion:

Bere ustez eman du
arrazoi sakona,
apur batez aztertzen
nazute egona.
Ondo pentsatuz gero
ez da orren ona,
jakinda datorrena
ez al da tontona?

* * *

Amurizari esana, bizarra utzi zuala eta:

Apaizgintza utzi eta orain
kaputxino sartu al aiz?

* * *

Uztapideren entierorakoan, Mitxelenaren etxe aurrean gelditu zan gure Joxe Migel, andik illetara aren kotxean eta alkarrekin joateko.

Irteerakoan, Mitxelenak beatza atean zuala, Lazkao-Txikik atea itxi. Aberi aundi samarra egin bear izan zion.

Andik illabete baiño leen, Oiartzungo irakasleak egin zuten bazkari batera biak eramán zituzten, eta gai orrek irten bear izan zuan.

Lazkao-Txikik:

Gizajoari ara zer kaso
sarri gertatzen zaizkion,
Uztapideren entierruak
on asko egin etzion.

Azkazal ori moztu gabea
zun urtebete ta geion,
pixka batean ez da aziko,
ondotik moztu bainion.

Mitxelenak:

Gizon aundian bearrik ez da
oker aundiak eiteko.

Lazkao-Txikik:

Zertako jarri zendun beatza
atea itxi baiño len?

Mitxelenak:

Onek nai zuan Mitxelenaren
atzapar pizar ok autsi,
Uztapidentzat nork egin zuen
nik ainbeste penitentzi?

Lazkao-Txikik:

Zuk badakizu: zure kotxeko
atea itxi nai nuan;
ori pasea pentsatu zazu
neu naukazula damuan.
Onek beatza tartean sartu
nik bultzatu nun orduan,
atea etzan ondo itxiko
burua sartu bazuan.

Mitxelenak:

Nere kotxean eraman nuan
lagunai eitetik ondo,
jakin banun zer egingo zuan
etzan nerekin joango.

Lazkao-Txikik:

Zure etxean kotxe aundia
ta zurekin joan nai nuan,

baiñan ez nuen atea itxi
ori egiteko asmuan.
Parrez lertutzen egondu nintzan
elizan sartutakuan
auto-stopa egiten zuan
frantzesaren ematen zuan.

* * *

Bein, Urepelgo jaialdi batetik bueltan, Xalbador il eta urrengo urtean bearbada, Oiartzunen gelditu giñan, *Atamitx*-en, Mitxelena bertsolariaren jatetxean alegia.

An geundela, gu an giñala jakingo zuan eta Lexoti azaldu zan. Beti bezela, Mitxelenari erasoka asi zitzaion; baiña onek ez omen zuan nai izaten bere etxean Lexotirekin kantatzerik.

Alako batean, Lazkao-Txiki asi zitzaion erantzuten. Saio luze eta gogoangarria egin zuten. Baiña, tamalez, ez genduan jaso. Nik bertso aietatik bi bukaera auek besterik ez ditut gogoan:

Lexotik:

Nere milloiak kontatutzero
Kajarrosera jun zaite.

Eta Joxe Migelek:

Irabazi ta berealaxe
gastatzen ditu guziak,
milloiak ere badauzka baiña
pagatu gabe utziak.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

San Isidro egun batean, Errenteriko Zamarbiden kantatu eta gero, bazkaria Frantzilla-berrin izan genduan, Patxirenean.

Bazkalondoan an etorri zitzaigun Zamarbide bertsolaria. Onek egundoko karrasiz kantatzen du. Batean an ari zan zigarroa egiten, esku batean tabakoa eta bestean papera zuala; eta Txikiak onela kantatu zion:

Zamarbide, ez egin
ainbeste zarata,
nere belarrientzat
mingarria da ta.
Kolore gorria ta
zilborra galanta,
etzait asko gustatzen
dadukazun planta.

(Gregorio Larrañaga, Mañukorta bertsolaria, Markina)

TXIKI-KONTUA

Bein batean, biak alkarrekin bertsotan ari zirala, onela esan omen zion Lazkao-Txikik Lasarteri:

— Goazemak emendik igesi,
ea i gizentzen aizen eta ni azi!

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Atauri)

* * *

Beste bein, Agirre eta biak txiki eta aundi-kontuan ari ziran bertsotan, Agirrek onelatsu bukatzen zuan bertsoa kantatu zion:

Benenoa re frasko
txikitan saltzen da.

Lazkao-Txikiren erantzuna:

Urrea zakuka saltzen
ik ikusi al dek?

(Jose Antonio Goikoetxea, Armuño, Atauri)

* * *

Sei bertsolari omen ziran nunbait ere; eta Mattin eta Lazkao-Txiki, biak alkarren ondoan. Beti txiki-kontua ateratzen zioten besteak, eta Lazkao-Txikik onela kantatu zuan:

Mattin da ni juntatzean
alkarren ondora,
beti txiki-kontua
dakarte gogora.

Baiña laguntza eske
ez joan inora,
oiek ainbeste gera
bekokitik gora.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Idiazabalen Mitxelena eta biak bertsotan ari zirala, ura erabat eztarria itxita ari zan, aldian bein karameloa janez. Saio luzea eginda zeuden biak ere ordurako. Alako batean au kantatu zion Txikiak:

Zelebrezkoa ez al da nere
lagun onen deadarra?
Aspalditxoan emen ari zait
nondikan joko adarra.
Baiña oraintxe etzaio jarri
ia eztarri edarra,
lepo lodia daduka baiño
ueko txiki samarra.

Mitxelenaren azken puntuak onela izan ziran:

Alde ederreko gorputza det ta
alde ederreko lepua,
zuk dezun ori dana ainbeste
bada nere uekua.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

1963 edo 1964 urte inguruan izango zan. Uztapide, Basarri, Lasarte eta Lazkao-Txiki ziran. Egundoko saioa egin zuten, Atxukarro gidari zutela. Azkenik, lauak puntutan asi ziran, eta bertso bat onela osatu zuten:

Bas.: Orion gelditu naiz
palierra autsita.

Uzt.- Neu ere tristetu naiz
ori ikusita.

Las.- Berandu beñik ere
zera iritxita.

Laz.- Ara zer gertatzen dan
geiegi azita.

(Nikolas Zendoia bertsolaria, Aia)

* * *

Badu Lazkao-Txikik bertso bat, neri berebiziko zirrara egiten didana. Poto da, baiña pota eta guzti ere bertso bikaiña. Nik entzun dedanez, Ormaiztegiko Bixente Mujika *Etخابuru*-rekin ari zan. Gorputzaren neurria bein baiño geiagotan aitatuکو zuten, eta oietako batean Joxe Migelek onela esaten dio:

Nik ez dadukat beste errurik;
ez nintzan azi gazterik;
eta geroztik ez det entzuten
txiki-kontua besterik.
Egiz aundia dan arek ez du
bein ere aundi-usterik,
zu're etzera gu baiño geio,
lur-pusketa bat besterik.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Beste batean, soziedadean afari bat izan zan, eta jendea bero-bero eginda zegoan. Lazkao-Txiki bertsoan ari zan, inguruan zituen ezagunei bakoitzari zegokiona kantatuz. Baiña aundi samar bat, txikia eta kaskarra zala esaten ari zitzaion Lazkao-Txikiri. Onek:

Sasoi ederra dadukazu ta
iristen zera indarrez,
alde ortatik zu gaillendutzen
edozeiñek ez du errez.
Eguzkiaren pareko zera
bikaiñez eta ederrez;
baiña guztia or bukatzen da,
ortik aurrera ezer ez.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Ordizin, puntutan ari zirala, Sebastian Lizasok kantatu-
tako bertso baten bukaera onela izan zan:

Bi botilla artean
baso bat diruri.

Eta Lazkao-Txikik, onela bukatzen zuan bertso batekin
erantzun zion:

Bi botil uts baiño obe
baso bat betea.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Lasartek onela kantatu zion bein batez Joxe Migeleri:

— Lazkao-Txikiak ez du
gizonaren taillik...

Joxe Migelek aurreko bertsoan zorrotz samarra bota
nunbait, eta aren erantzuna izan bear zuan orrek.

Txikiak onela erantzun zion:

Nere lengoagatik
artu al dek zaputz,

arkitzen aizelako
mamietatik uts?
Jan ezin baldin badek
janari egin bultz,
naio nitek baneuka
ik ainbeste gorputz.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Gaia eman zieten: Lizaso zan zezen aundietakoa; Lazkao-Txiki, berriz, betizu edo larre-bei oietakoa. Bertso bat onela kantatu zuan Joxe Migelek:

Txikiak ere badu
makiña bat ditxa,
ta aundia izan leike
simaorra ta sitsa.
Atereagatikan
izerdi ta pitsa,
makurtzen ez bazera
alperrik zabiltza.

(Florentino Goiburu bertsolaria, Idiazabal)

* * *

Nunbait ere Lazkao-Txikik kantatua:

Txikia baldin banaiz ere nik
sarri entzuten det ara,
oraintxen ere sartu zerate
zuek bide orretara.
Zentimetroen aldea dago
neregandik oetara,
eta gizona ez al da neurtzen
okotzetik kopetara?

(Joxe Agirre bertsolaria, Azpetitia)

* * *

Tolosako txapelketa bat irabazi nuan batean, bertako *Zeru-Txiki* tabernan giñan bazkaltzen. Berrobiarrak geiago ere baziran.

Nik kantatu izango nion Berrobi txikia zala, baiña ez geneukala saltzeko.

Lazkao-Txikik emandako erantzunaren azken bi puntuak onela izan ziran:

Zuen erria izan bear du
mapan azaltzen ez dana,
Berrobiri're gertatzen zaio
neri gertatzen zaidana.

(Txomin Garmendia bertsolaria, Berrobi)

**PAPEREAN JARRITAKO
BERTSOAK**

ARANTZAZUKO AMARI

Arantzazuko Ama maitea,
 agur nai zaitut kantari,
 agertu naiaz zureganako
 detan maitetasun ori.
 Zuri ainbeko arretarikan
 ez diot beste iñori,
 nola zeran zu gure Ama ta
 Euskal-Erriko Zaindari,
 poz-atsegiñez jaso nai zaitut,
 maite zaitudan Ama ori.

Oldozten nuan gure Amatxo
 samintasunez zeundena,
 egin bitarte auen artean
 zebilkizun asmo ona.
 Lenagokoa txikia zan da
 aundia bear txadona,
 oraingotikan egingo degu
 aundia eta sakona;
 jakin badala beste seme bat
 laguntza opa dizuna.

Orain bete da zuri benetan
 lagundutzeko eguna,
 sinistu zazu laguntza ori
 ziñetan opa deguna;
 eta ori da seme on batek
 bear dun eginkizuna,
 biotz-biotzez eskeñia da
 orain agintzen zaizuna,
 gure aldetik egingo degu
 guk egin dezakeguna.

Gorde gaitzazu, Ama on-ona,
gau eta egun onduan,
gu utzi eta etzaitez beintzat
oso urrutira juan;
lagun zaiguzu zuzen ibiltzen
gauden bitarte munduan,
gero zuregan artu gaitzazu
eriotzako orduan,
egunen batez ikus gaitezen
danok zurekin zeruan.

Aranzazu, 1952.

ILLOBA MARTIÑARI DONOSTIRA

Lazkaumendi 10-4-1964

Gaur irekiñ natxion,
illoba Martiña,
ni bezela txikia
bañan oso piña.
Oraingoa ez diñat
berri atsegiña:
eskubiko anka ontan
artu diñat miña.

Anka ieltsotuta
natxion etxian,
iñora eziñ jua
ta ezin etsian.
Festak baño lenago
au kendu ezian,
etzegon gauza onik
aurtengo urtian.

Festak bazetozten da
preparatu ari,
azitzen emen zeuden
bi arkume guri,
ta aurten izango den
naikua janari,
nai baden konbiatu
Azpioleari.

Joxe eta Juakin
eta Luix Mari
gorriñakiñ irurok
egon ditun larri.
Bañan berriro ere(1)
ongi ditun jarri,
danak pozetan zeuden
festak noiz etorri.

Aita goldean eta
Felipe lanian,
ama ate pintatzen
etxean danian.
Amona su onduan
ia geienian,
kafe errotarekin
erdi armonian.

Luis Mari eskolan,
Jose ta Juakiñ,
Migel Anton ere bai
serio eta piñ.
Enkargu bat ik eman
Mari Trinirekiñ,
oraiñdikan apenas
omen duen egiñ.

Ta orain eskumuñak
nagusi jaunari,
etxekoandreari ta
neska lagunari.
Eta beste pa bana
neska-mutillari,
eta i, Martiñatxo,
aizkenean iri.

Euskera garbian ez dizkiñat jarri ik obeto entenditzeko.

Beste gabe agurtzen aut; ire osaba:

Jose Migelek

---

(1) Esku-idazkian: bañan berriro re.

ARALAR MENDIAN NABILLELA

Ala bear ta mendi ederrak
badira Euskal-Errian,
oietako bat Aralar degu
beste askoren artian.
Udaberriko egun batean
egun argitzen astian,
politagorik ez dakit ote
dagoen mundu guztian.

Eguzkiaren sortze orduan
zerua garbi dagola,
mendi artetik an azaltzen da
mundu guztiko farola,
argitutzera ainbeste erri,
bertako zenbait txabola;
une aretan ez leike esan
bat zeruan ez dagola.

Birigarro ta txoriak berriz
an asten dira kantuan,
artzai bat dator txistua joaz,
txakur bat dakar onduan.
Nagusiari begira dator
ark zer aginduko duan,
janaren ordain morroi oberik
ez da egongo munduan.

Saroi ondotik ardiak goruntz
zabaldu dira larrera,
oientzat ere pozgarria da
egunaren etorrera.
Punta berrian pozik dabilta
batera eta bestera,
negu beltzean zuten ametsa
oientzat orain bete da.

Ollarra ere kukurrukuka
dago txabola-atean
nagusi jauna artoarekin
noiz azalduko ote'an,
olloak eta ollandatxoak
arturik bere menpean;
estuagorik egon liteke
beko granjaren batean.

Errekaz ango pago azpian
bei gorri bat da larrean,
idia zala uste nun bañan
txaal bat badu urrean.
Ez da esneak burura jo ta
galdutzeko bildurrean,
idian antza geiago dauka
errape ta muturrean.

Moxal polit bat saltoka dabil,
badu jostatzeko gaita;
ama an dauka aruntzagoan,
ez dakit nun duen aita.
Amak irrintzi egiten dio
ondora ekarri naita,
nunbait abere artean ere
ama beti ama baita.

Etixeratzeko orduan nago,
etxera itzuli bear,
luzaro gabe berriro ere
topatu gindezke alkar.
Bañan joan aurrez besarkada bat
zuk nai bazenduke ar,
torizu eta beste bat arte
agurtzen zaitut, Aralar.

ZEGAMA

Gure zaindari zaitugu eta
 zaudena zero goietan,
 otoizka nator egun on batzuk
 zuri eskatu naitetan.
 Lañoak eta euriak gorde
 itzazu egun oietan,
 giro eder bat izan dezagun
 San Bartolome jaietan.

Mendi eder bat aurrean tente
 gudari baten antzera,
 esan nai nuen gudari ori,
 Aitzgorri maite, zu zera.
 Alde ederra badago zure
 alde batetik bestera,
 zuk zaintzen dezu Zegama eta
 zuk zaintzen dezu euskera.

Gizon argiak ere baditu
 gure Zegama kutunak,
 seme-alaba berdin gabeak
 ta benetako lagunak,
 bide zaintzalle jatorrak eta
 mikelete euskaldunak,
 lenago izan genitugunak
 ta gaur bear ditugunak.

Sukalderitzan okela jartzen
ere badaukagu fama,
itzuli gabe ez da gelditzen
beñ emen izaten dana.
Ta aurten ere izango degu
zer edana ta zer jana,
ate guziak idiki eta
zuen zai dago Zegama.

*(Guipúzcoa, 81, Gipuzkoako
Aurrezki Kutxaren argitalpena)*

KUKOXUARI

Nik esan bearrik ez du iñork *Bordari* nor dan jakiteko, batez ere euskerazko olerkiak irakurtzeko zaletasunik baldin badu; bera bait dugu euskal olerki lanetan goien mallako bat.

Gizon aundia dugu, baiña txikiekin ere ez da beiñ ere aantzi, eta uste dut ori dalako ere aundiago dala. Bestetik, umorez betetako gizon serio bat dugu; eta orain, negarrezko erbeste ontan beti negarrez egon ez gaitezen, egiñ du liburu polit bat kukoxoari buruz, irri pixka bat egiñ dezagun.

Kukoxoak ere aspaldi ontan ez omen dira konten; dalako orrenbeste garbi-tresna eta *detergente*, bizitza zaildu omen zaiote. Baña oraindik bada arro xamarren bat ta ara bertsoetan zer dion:

Besteren andreakin
 bart egon naiz lotan,
 edozeiñ tokitara
 an nitzan saltotan;
 eta gero asi naiz
 jostatu asmotan,
 trabak billatu ditut
 alanbre askotan,
 naiko pekatu badet
 mandamentu ortan.

Aserre dut andrea
ta, argiak piztuz,
beatz-muturrak ere
busti ditu txistuz.
Nere billa asi da
aiñ amorru itxuz,
arkitu naizenean
alako arriskuz,
laister izkutatu naiz
edozein txirristuz.

Odola baldin bada
ona ta goxua,
ura zurgatzea da
nere arazua.
Gizasemea baño
naigo dut atsua,
lorik gabe pasatu
bear gau osua;
ni onelakoxea
nauzu kukoxua.

LAZKAOKO JAIK

Udaberria etorri zaigu
soiñeko berriz jantzirik,
negu beltzaren luto illunak
alde batera utzirik.
Ez da ixilik dagon xoxorik,
birigarro ta txoririk,
gu ere ezin ixilik egon
oiek orrela ikusirik.

Egunsentian esnatzen gaitu
txorien kantu alaiak,
gure sudurrak gozatzen ditu
lore politen usaiak.
Zuaitzak osoz berritzen doaz,
belarrez mendi, zelaiak,
edertasun au berekin dute
gure Lazkaoko jaiak.

Kukua ere kukuka dabil,
kirkir ari da kirkilla,
pestetarako jantzi berriaz
prestatutzen neskatilla.
Zer ote degu udaberria,
zer ote da apirilla?
Izadi dana esnatu zaigu
bizi berriaren billa.

Bizi berri bat eman deigula
udaberriko garaiak,
umore onez ibil gaitezen
arreba eta anaiak.
Illuntasuna alde bat utzi,
igaro egun alaiak,
olakoxeak nai nituzke nik
gure Lazkaoko jaiak.

(Deia, 1982-IV-28)

SAGARDOA

(1982)

Bere *La sidra* izeneko liburuan azaltzeko, *Sendoa* argi-taldariak eskatuta egiñak.

Al dan ongien eman nai ditut
sagardoaren berriak,
nik nere baitan uste dedana
jakin dezala erriak.
Beste edari oberik ez du
gizonaren egarriak,
bedeinkatuak gure sagasti
eta sagardotegiak.

Garai batean sagardoa zan
bertsolarien edari,
lagunartean bildutakoan
edan oi zuten ugari.
Gero ixilik egon ezin da
asitzen ziran kantari,
edari onek berea baidu
alkartasun jator ori.

Udaberrian joaten bagera
sagardotegi batera,
basoak artu eta lerroan
kupeletik kupelera.
“Au ona dago, ta beste ori
au bezin ona ote da?”
Probatutzeko asmoan joan ta
bapo eran da etxera.

Goitik botata goxoago da
ongi atereaz pitsa,
ta giltxurdiñak garbitzen ditu,
xamur egiten da pixa.
Umore ona piztu arazi
eta luzatu bizitza,
obe genduke sagardo geio
erango baldin balitza.

ARANTZAZURA ERROMES

I

(1985)

Ongi etorri lendabiziko
betiko oitua onez,
talde ederra alkartu gera
emakume ta gizez.
Besterik zer da gauza oberik,
erabakia zegonez,
otoitz egiñaz Arantzazura
juatea baiño erromes?

Jaungoikoaren seme-alabak
Kristogan gera ezagun,
begira zagan urkoarengana
gorrotorik badaukagun.
Batak besteai barkatu eta
berriro gaitezen lagun,
ortarako da urte au eta
aprobetxatu dezagun.

Ainbeste maite gaitualako
Jainkoak Seme ber-bera
gizon egiñik biali digu
zeruetatik lurrera.
Maitasun oni egin deiogun
merezi duen arrera,
bestela gure erruagaitik
betiko galduko gera.

Jaunaren seme-alabak gera,
beregana nai gaitu artu,
naiz ta guk bera iñoiz samindu
edo-ta egin pekatu.
Gogor artuko gaituela ta
ez gaitezela kezkatu,
gaizki egiñak damutu eta
barkazioa eskatu.

Danik semerik gaiztoena're
semea zaio Aitari,
mundu illun au ipiñi dio
gerokoaren atari.
Naiz ta etxetik aldegin iñoiz
edo izan pekatari,
bere besoak zabaltzen dizka
gero damutzen danari.

Geroko zerbait nai degun denok
saia gaitezen lanean,
pentsatu denok lur illun ontan
gabiltzala jornalean.
Sari eder bat jasoko degu
bizitz onen azkenean:
zoriontsuak izango gera
Jaunaren aldamenean.

ARANTZAZURA ERROMES

II

(1985)

Pekatarion Ama
dago Arantzazun,
orregatik erromes
ara nai degu jun.
Jesusek sari on bat
irabazi zigun,
arren eskatzen degu:
Egiguzu lagun,
ea sari on ori
guregantzen degun!

Gure Ama maitea
arantzako Ama,
Jesusi jaio aurrez
tokia emana
Espiritu Santuan
ontzia izana.
Ezin esan det, Ama,
senti dedan dana,
zure maitasun ori
bidal guregana.

Arantzazun azaldu
ziñaden urtean,
Euskalerra geiena
zegen gerratean,
gaiñera gaur bezela
anaien artean.
Artu gaitzazu, Ama,
zure magalean,
eta berriro jarri
gaitzazu pakean.

Zeure oiñetan artu
zenduen arantza,
guri adieraziz
bizi onen antza.
Alde guztietatik
ibilbide latza,
ori da penitentzi
guztien ardatza,
leguna izan dedin
betiko baratza.

Ama maitea, nola
geran pekatari,
aitortuta nai degu
garbiturik jarri;
al baldin bada, Ama,
zu bezela txuri,
lorez apaindutako
etxeen iduri,
tokia prestatzeko
zure Semeari.

Zu zera gure Ama
eta gurasoa,
egun batez Jesusek
beregana jaso.
Iñoiz utzitakoan
emengo auzoa,
zerura izango da
urrengo pausoa,
an alkartuko gera
fameli osoa.

ARTZAIA

(1986)

Menditarra naiz eta gogoan
beti izan det artzaia,
eta badaukat bere bizitza
pixka bat berritu naia.
Ardiak ditu bere lagunak
nola aste ala jaia,
orixe degu guraso zarren
bizibideen sustraia.

Gure aurreko guraso zarrak
Euskal-Errian aurrena
eiza zutela bizibidea,
eta artzantza urrena.
Ola da beintzat orain arteko
istoriak dakarrena:
artzantza zala euskaldun zarren
bizibiderik zarrena.

Orain bi milla urteko gauzak
berritzen asten bagera,
orduan ere artzaiak bizi
ziran oraingo antzera.
Arkume batzuk lepoan artu,
saltoka Belen aldera,
lenen artzaiak iritxi ziran
Jesus ona agurtzera.

Gizonarentzat bizitza latzik
baldin balego munduan,
iruditzen zait artzaiarena
izango dala neguan.
Ardi-larreak elurrarekin
estaltzen diran orduan,
esaten zail da artzai maiteak
zenbat sufrituko duan.

Ardi batzuek ume-miñetan,
trumoia ta kazkabarra,
oia utzi ta ardiengana
derrior jeiki bearra.
Ura ardien marrua eta
ura arkume-negarra!
Dudan jartzen naiz kartzela ere
ote leiken orren txarra.

Goiz ta gauetan ardiak jetzi,
eta ondoren larrera,
ille aundiko zakur zatar bat
doa barruti-ertzera.
Barrutiaren ertzean dabil
batera eta bestera,
erositako barrutitikan
iñor ez dedin atera.

Txakur gaixoa pin dabil baiña
mugan ezin errenditu,
naiz ta tartean ardi batzuek
anketatik erren ditu.
Nagusi jaunak ikusi nai ez,
txakurak ezin gelditu,
danik artzairik onenak ere
pikardi oiek baditu.

Negu guztia igaro dute
 udaberrira begira,
 dunbak erantsi ardieri ta
 badijoazte mendira,
 emen ainbeste alanbre eta
 muga ez dagon tokira.
 Artzaiarentzat zorion edo
 egun onenak an dira.

Garagarrilla inguru edo
 berotzen asten danean,
 beren ardiak mozten dituzte
 mendiko auzo-lanean,
 euren artean zaputzik edo
 aserre ez daudenean,
 alkartasuna aundia baita
 mendian eta kalean.

Dibertitzeko aukera asko
 ez dadukate gaztetan,
 dantza-tokia berdiña baida
 igande edo astetan.
 Iñoiz etxolan aste osoa,
 illabetea bestetan,
 azkenerako ia bakarrik
 asi bearko izketan.

Amets egiñaz ikusi bear
 Benidorm aldeko plaiak,
 baiñan mendiak ere baditu
 toki polit ta alaiak.
 Ardiak antzu gelditutzean
 gure mendiko anaiak,
 ortxen dituzte urte guztiko
 oporraldi edo jaiak.

Artzaien bidez ornitzen dira
jatetxe askotan maiak,
izanez ere onak baidira
ematen dituzten gaiak:
zikiro eta arkume goxo,
gaztanbera ta gaztaiak...
Geiago maite bear ginduzke
ardiak eta artzaiak.

(Argia, 1986-IX-14)

KANDELERO ETA ERRAMU-EGUNA

(1987-IV-27)

Otsaillaren bigarren
izan oi da Kandelero,
negu erdian nola datorren
zalla da izaten bero.
Bañan guraso zarren antzera
ziñez sinistu ezkerro,
fedean dago berotasuna
lenago, orain ta gero.

Kandelario goiz batean bein
aurtxo nintzala amari
galdetu nion: "Zer dalako gaur
ataria orren txuri?"
Erantzun zidan: "Zeruko Aitak
bart jarri du zapi ori,
apaintasun bat ematearren
Kandelero egunari".

Garai artako gauza geienak
oraindik dauzkat goguan:
kandela batzuk artuta ama
eliz aldera zijuan;
gero kandelak bedeinkatu ta
andikan etxerakuan,
aren fedea berotasunez
elurra urtutzen zuan.

Garizumaren azken aldera
degu Erramu-eguna,
Jerusalenen Jesus sartzea
adierazten diguna,
Guk erramuak bedeinkatzera
eramaten dituguna;
fedea duen guztientzako
badauka laguntasuna.

Suari bota oi geniogun
ekaitza zetorrenean,
gurutzak ere egin oi ziran
Santa Kurutz egunean.
Kandela bedeinkatu tantoak
botatzen zaio gaiñean,
kredoak esan ta jarri gero
leioetan da atean.

Baso ta soro, belardietan,
egiten genduen berdin,
gurutze bana zutik jarriaz
bakoitza kredo banakin.
Arri kazkabar eta tximistak
kalte asko oi du egin,
fede aundian jarri oi ziran
ori gertatu etzedin.

**LAZKAOKO MAIZPIDE
EUSKALTEGI BERRIARI
(1988-III-25)**

Nere sorleku zeran Lazkao,
bertsotan nator zugana,
zu baizaitut nik nere sortze ta
lenen argia emana.
Kanpotik ere ainbeste jende
etorri da zuregana,
euskaldun berri askorentzako
zu zera bigarren ama.

Gure Lazkao guk maite degu
besteak baiño geiago,
Urba-aundi ta Iramendiren
bien babesean dago.
Uso txuri bat kabi gañean
baña askoz apalago,
nere maitasun aundieneta
agurtzen zaitut, Lazkao.

Euskaltegi bat ere badegu
oraintsu eraiki berri,
ori dalako albiste bat gaur
nai dizutegu igorri,
amaren bular edo seaskan
ikasi ez zendun orri:
bere ateak zabalik daude
ta ikastera etorri.

AUSPOA LIBURUTEGIA

(1991)

Asi Xenpelar, Pello Errota,
Lasarte eta Basarri,
Pedro Maria Otañorenak
jende askoren pozgarri.
Eta Txirrita aundiarenak
ere nolatan ez jarri?
Bertsozalea danarentzako
badago zer irakurri.

Bertso-paperak ateratzea
zan lengo oitura zarra,
ta mingarria aien bertsoak
aizean galdu bearra.
Zure *Auspoa*-ri eskerrak,
itzal zori zan txingarra,
aize ta aize jardun ondoren
berriro badauka garra.

Orgullo aundiz aitutzen degu
nunaitan Aita Zabala,
euskal kulturaren gordetzaille ain
leiala eta apala.
Gure erriko bertsoak zaintzen
egin dezu egiñala,
esango nuke zu bertsolari
guztion aita zerala.

Lengo karlisten bertsoak ere
 bildu ditu an da emen,
 orduan ere anai arteko
 gerrak izaten zituzten;
 eta orduko bertso batzuek
 bilduta betoz lenbailen,
 garai aietan gertatu zana
 gaurkoak jakin dezaten.

Ettxerik etxe, erririk erri
 egin dezu lan gogorra,
 bai ongi asko azaldu ere
 bertsolarien alorra.
 Zure *Auspoa* lagun arturik,
 ori da obra jatorra,
 euskerak eta bertsolaritzak
 badizu betiko zorra.

Arritzen gaitu Aita Zabalak
 eginda uzten dun lanak,
 galtzear zeuden ainbeste bertso
 txukun jaso ditu danak,
 paperetatik bilduak eta
 lagunartean emanak,
 gure izkuntza bizi dan arte
 irakurriko diranak.

BESTE ZENBAIT JARRI-ALDI

Liburuak oparitzeko eskatuz egindako bertsoak:

Ikasi edo jakite bidez
dago baten nortasuna,
ortan saiatu al degun dana
da egin bear deguna.
Gauz orren bidez argi liteke
gure adimen illuna,
orretarako liburu on bat
genduke gure laguna.

Lagun jatorrik baldin badezu
mesede egin dizunik,
ez da egoki utzi bearra
eman gabe erantzunik.
Orretarako kontseju on bat
emen ematen dizut nik:
egiña dago Eguberritan
liburu on bat emanik.

* * *

Donostiko Amarako *Esparru* jatetxeko irikitze-egunean,
1984-I-30-an, Lazkao-Txikik, jatetxe berri orren izenean itze-
giñez moldatuak:

Lendabiziko artu ezazu
nere ongi etorria,
eta urrena kendu nai dizut
gosea ta egarria.
Ardoz badezu aukera dana:
zuri, beltz eta gorria;
zu serbitzeko dago *Esparru*,
bezero maitagarria.

Esparru baten izenarekin
egin naiz zure ostatu,
iñor goseak edukitzerik
etzait bein ere gustatu.
Barruti ontan nai bazenduke
jan, edan edo bazkatu,
danetatikan badago eta
bildurrik gabe eskatu.

* * *

Donostiko *Juanito Kojua* jatetxearen firma-liburuan
idatzia, an bazkaldu zuan batean:

Nere biotzak eskeintzen dizu
daukan gauzik sakonena,
liburu ontan gorde dezazun
txiki baten oroimena.

* * *

Donostiko Amaran dagoen *Bar Ñañarri*-rentzat egiña:

Gipuzkoarrik geientsuenak
badaki non dan Goierri,
ta an badegu mendi-tontor bat
inguruko apaingarri.
Zeruak ere muxu goxoak
ematen dio gain arri,
gudari zintzo baten antzera
orra non dagon Ñañarri.(1)

* * *

---

(1) Ñañarri edo Txindoki, mendi bera da.

Goiherriko bertsolariak izeneko diskoarentzat moldatutakoa:

Gipuzkoan alde bat
badegu Goierri,
andik alkatu gera
amar bertsolari;
itz au eman diogu
guztiok alkarri,
geroak jakin dezan
gaurkoaren berri.

* * *

Lazkaoko *Esparru* taldekoak, mendi gailurra igo duten seiñaleztat, Lazkao-Txikiren bertso au idatzita dagoen txar-tela uzten dute:

Goizean jeiki oetik arin
ase ondorenean loz,
atera gera geuren etxetik
mendiratutzeko asmoz.
Bide luzeko neke guztia
emen biurtu zaigu poz,
zerua ere gertuagoan
dagola dirudi askoz,
bakarrik zauden mendi maitea,
zu alaitutzera gatoz.

* * *

Aralarpean dagoen Intxustiko iturrian idatzitakoa:

Aralarpeko babes batean
nago paketsu ta ezti,
ur gardenaren betiko otsa
arturik nere abesti;
Euskal-Erriko egarrituen
edan-leku edo titi,
artu, maiteok, nere laztanak,
ezpaiñak nai ditut busti,
ni bainaiz zuen mendiko ama
maite zaituzten Intxusti.

* * *

Ni nintzalako ara ta onuntz
ibilli oi ziñan kin-kun,
aingerutxo bat banitz bezela
txintxo gordetzen niñuzun.
Alde batetik amak kantatu,
zuk bestetikan erantzun,
gaur mintzo dedan euskera ere
zuk erakutsi zidazun.

* * *

Kontzientzitik kontzientzira
orretantxe dago koska,
kustidio da zuk pertsona bat
jarri dezula trabeska.
Zer axola du gizona bada
edo baldin bada neska?
Edonor dela biziak berez
bere balio bait dauka.

* * *

Ezbear batean ildako nexka gazte batentzat:

Idurretxu, aztu ezin,
zu zindugun poz atsegin,
gu emen utzi negarrez eta
zertara joan zera urrin?
Ille ori, begi urdin
zeru sapaiaren berdin,
orain, Idurre, jostatu zaitez
zeruan aingeruekin.

Larraumendi 10-4-1964

Loba Martine

Donostia

Quia in hinc matricem
Loba Martine
in legola tibia
brunus in pueria
Graingraza in
hinc a tibia
a multibit ankauntan
arta ariet muna

Anka ~~Salvatoris~~
~~et in matricem~~ a tian
in ora ezin juan
ta ezin et sum
fostat bina lenage
ukonra sejan
teyon gauza onit
atage urtian

Festet Esyozozten da
prepartu are
ari ten emon zoudem
bi arkume guri
ta susten igangoden
naidua janahi
nai baiden combabi
Azpiolacoi

Joxe eta Guakin
 eta Guix Mari
 goinakin irurok
 egon ditun lari
 lantian beriroso
 ongi ditun jara
 danak jozetan zeuden
 festak moztu itoi

Guix Mari ezker
 joxe ta guakin,
 Boizel Anton erobai
 serio eta pin
 enkargu bat id, jema
 Mari Errorekin!
 araindikoa apas
 emenduen egin

Aita goldetan eta
 Felipe lantian
 jema de puntatzen
 etxean danean
 armonia sei onduan
 via zeinian
 oge erotarenkin
 erdi armonian

Eta orain esku mutur
 nagusi jaunari,
 Etxe koandore eta
 neska lagunare
 eta beste pa bama
 ondu onduari;
 eta xi Martiane tx
 airgenoa iri

Euskera garbiam ez ditzin
 jori ik obeto entenditzeko
 Beste gabe agutzan aut, ire osaba
 Joxe Boizel

Fernando Antolá'ri 1
Bordari

Nik esan bearik es du inork "Bordari" nor san jakiteko, bater ere suskerako olerkiak iradurtzeko zaletasunik baldin bada; bera bait dugu susxal olerki lanetan goien analko bat.

Gizon aundia dugu baina tristekien er ez da bain ere aantzi, eta uste dut ori dalako ere aundiago dala. Bestetik umorez betetako gizon arko bat dugu, eta orain, negarretan orbeste ontan bera negares egun es gaitzen egun du liburu polittt bat kukoari buruz liru fixka bat egun deragun.

Kukoak ere ospaldi ontan ez omen dira konten, dalako orienbeste garbi trema eta deterfente, bizitza zaildu omenpeziote, baina orain dif bada arro xamarren bat ta ~~oro~~ bersoetan zer dion.

2

Berteren andreakin
 bert egon naiz lotan
 edozein tokitara
 an nitzan saltokara
 eta gero asi naiz
 jostatu asmutan
 trabak billatu ditut
 alambre askotan
 naito jekatu badet
 mandamentu ortan

Aserre dut andrea
 ta argiak pistur
 beate multumak ere
 bosti ditu kristus
 nere billa aida
 ain gromone itxiz
 arkitu naizemean
 atako arizkur
 laister iskutatu naiz
 edozein triarriata

3

Odola baldin bada
 ona ta goxua
 ura xurgatzea da
 nere arazua
 giza semea baiz
 maigo dut atena,
 larik gabe pasatu
 biar ban osua
 ni on lakoza
 nautu kukoza

1 Kandeleko eguna

Oharillaren bi garrogea
izan oi da Kandeleko
negu erdian nola datorren
zalla da izaten bero.

Bainan guraso zaren ontzera
zinez leonistu ezker
fedean dego berotasuna
lenago olain ta gero

2 Kandeleko goiz batean bein
aurtxo nitzala amari:

galdetu nion zer delako gaur
bateria orren txuri?
manten zidan zenuko aitak
bort jardi du zapi ori.

apaintasun bat emate arren
Kandeleko egunari

3. Garai arteko gaua gienak
 orandik daukat gogoa
 kandela batzuk ~~batzuk~~ ama
 elie aldera zifoan
 gero kandelak bederikatu ta
 andikan etkerakoa
 aren fedeak, bere tesan
 ellura urfuzen zuan

---

4. Garizumaren asken aldre
 dequ erramu eguna
 Jerusalemen gero sartzea
 adierarten diguna.
 Guk erramuak bederikatu
 erramaten dituguna
 fede duen gurentzako
 badauka laguntarune

---

5 Suari bota oi zenioqun
 a kaitza zetozenean
 gurutzak ere egin oi dira ~~berta~~
 Santa Kurutz egunean
 kandela bedinkatu tantak
 botatzen zaió gáncan
 Kredoak esan ta farri gero
 leyoetan de otean

(6) Baso ta soro. Belardi etan
 egiten zenduen berdin
 gurutzet bane zutik farriaz
 bakoitza Kredo banekin
 arri/xarkabar eta tximistak
 Salte asko oi du egin
 fede aundian farri oi ziran
 oi gertatu bez zedin

Euskara hiru bertsu

i. Peru herri berrak ziran Euskara
 berriaren naber zurena
 zu bai zaitut onk i. Peru herri berri
 berriaren argia emanen
 konpoteak ere aintzesteko jontxo
 etorri da zure gona.
 Euskaldun berri askorentzako
 zu zera begarun gona

Euzko Euzkoak gutxi maite duzu
 berriak berri zurena
 Urbaundi ta Euzko mendien
 berri berriaren dego
 uzo berri bat fari gona
 berri berri apalago
 berri maiteak aintzesteko
 maiteak zaitu Euzko
 berri

Euzko berri bat ere berri
 berri berri berri
 berri berri berri berri
 berri berri berri berri
 berri berri berri berri
 berri berri berri berri
 berri berri berri berri
 berri berri berri berri

1977-3-25

Lazkao-Euzko

Gendabiziko artu ezazu
 nere ongi etarra.

eta lurra kondu nai dicit
 gosea ta ezarria
 ardor badaqu ankera dana
 zuri beltz eta garria
 zu sobietako dago Esparru
 bezero mailagarria

Esparru beten izenarekin
 ezin naiz zure ostata
 inor goseak eduki zerik
 etxat benera gustatu
 garuti onten nai bazendeki
 san edan edo bazkate
 demetarik bada go eta
 bildurrikgabe eskatu

Gazko-27-7-84

Ahiskide goakim

Emen baltsen diat Intzuskike
iturriko bertsoa:

Arrelozpeko babes batean
nago bakotzen ta ezti
in landemaren betiko otra
aurtenik nere abesti.

Euskalerriko egarrituen
idan lexu edo titt
eritu maiteak nere lastandak
repanak nai ditut busti
Ni bai naiz zuen mendiko ama
maite zaituten Intzuskike

Azur goakim eta beste lagunak

Gazko-27-7-84

Ni nitzolako areta onutz
 ibilli oizinan kin xun
 aingerutxo bat barutz berla
 txintxo gordetzen niamuzun
 alde batek emak kantatu
 zuk beste hikan erantzun
 gaur nintzo de dan eskera
 zuk erakutzi zidazun

K... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..

**BAKARKA KANTATUTAKO
ZENBAIT BERTSO**

AMERIKETARA

Donostia, 1962-I-6.

Gaia: iru bertsoan kantatu bear dezu Ameriketara lan billa dijoan seme batek gurasoai eta senideai egiten dien agurra edo despedida.

Nere lagun maiteak,
senide ta anai,
laister nago barkua
ara artzeko zai.
Emen ezin bizi ni
naiz bertan egon nai,
juan baño lenagotik
agur on bat danai.

Juaterako agurtu
nai zaituztet danak,
izan ere latza da
damazkigun planak,
emen utzirik geure
aitak eta amak,
baita ere jaiotzeko
adiskide danak.

Agurtu nai ta au da
gauz zalla dedana,
jakin ezik Ameri-
ketara nuana.
Agur, aiskide zar da
sorterri laztana,
juaterako besarkada
aundi-aundi bana,
agur, biotz barrengo
aita eta ama.

NESKATXAK ATZERRIRA

Tolosa, 1962-II-3.

Gaia: dirua egin asmoz neskame atzerrira doan neskatxari bertsoak jarri, atzerriko bizimoduaren arriskuak azalduz eta ara ez joateko deadar bat egiñez.

Ez da ain gauza zoragarria
gaurko mutillen peskisa:
neskatxak ere beren erria
utzi naiean dabilta.
O, landareak, oraindik emen
sortu liteke bizitza,
bertan mutillak gauden bitarte
zertako joan Parisa?

Alde ontatik atzerriruntza
badijoaz zenbait gazte,
ta bertakoak gelditu bear
ez neska ta ez emazte.
Guk egin bear gendukena da
lenbizi lur on au maite,
ondo saiatzen baldin bagera
badago gutzat ainbeste.

O, neskatxatxo biotzekoai
nai diet adierazi:
nai dezutena da emendik juan
eta kanpoak ikusi.
Arren, faborez eskatutzen det
ez joateko igesi,
kanpoai lagun bear zaio baiñan
etxea degu lenbizi.

LEGORTEA

**Beasain, 1962-IX-30,
Bertsolari-txapelketaren kanporaketa.**

Gaia: kanta zaizkiozu iru bertso aurtengo legorteari.

Legorteakin aldrebes xamar
zebillen nekazaria,
orren akatsez ia galdu zun
urte guziko saria.
Baiña Jainkoa nola degun guk
merezi baiña obia,
berandu benik ekarri digu
premian gendun euria.

Gure Jainkua ain degu ona
bere egintza danian,
txarra probatu arazi digu
sinis dezagun onian.
Berak bakarrik daki ongien
nun, nor ta zer komeni'an,
arnas pixka bat eman du beintzat
premian geundenian.

Auxen da gauzik txarrena gugan:
emen guk euria falta;
eske egiñak gera aspaldi
zenbait otoitz eta kanta.
Kaletar oek gu bezelaxe
berdin-berdiñeko baita,
otoitz dezagun eurian eske
lurretik bizi gera ta.

SEME BAKARRAK BERE BURUA IL

Eibar, 1962-XI-11.

Gaia: guraso batzuek seme bakarra dute, eta seme orrek bere burua il du.

Auxen da gaia zelebrezkua,
badauzka zenbait maratil,
aur bat daukaten guraso oiek
ez dira biziko trankil.
Ura azitzen saiatu dira
arreta onez ta umil,
itxaropen bat zeukaten eta
ark beraren burua il!

Zer atsekabe bere burua
ondatutzeko dagonak,
izanik bere guraso oiek
oso txintxuak ta onak!
Gaiñera ez du bera iltzeko
eskubiderik gizonak,
bere garaian kenduko dio
lenago eman zionak.

Guraso danak izaten dute
semearen egarria,
eta seme bat Jaunaren doaiz
mundu ontara etorria.
Ama pozez ta aita ere bai
aserik beren irria,
gero bere burua iltzea
ain da gauz negargarria.

Seme bakarra iltzea norek
ez leiteke gaizki artu?
Iñor alatan baldin badago
nai diot buruan sartu:
ez dakiola era ortako
pentsamenturikan sortu,
gurasoentzat betiko pena
ta bera're kondenatu.

Eibarko Bertsolari-Txapelketa, 1962-XI-11.

AUR ELBARRI TA ITXUA

**Donostia, 1962-XII-30,
Bertsolari-txapelketa nagusia.**

Gaia: urtebete da ezkondu ziñala, ta orain illabete zure emazteak lenengo semea ekarri zizun mundura. Baiñan aurra elbarria da, eta gaiñera itxua.

Ezkonberriak bere barruan
badu ondoren adurra,
baiñan poz ori geientxueta
izan oi degu laburra.
Gure lenengo landaretxuak
egin orduko agurra,
guztia oso ez ote dagon
badaukat naiko bildurra.

Zorionaren jabe ustez ta
engaño baten modura,
nere lenengo landaretxuak
au ekarri du mundura;
sano ta garbi etorri balitz
ortan etzion ardura,
o nere Jauna, lagun zaidazu
jasotzen dedan tristura.

Sinis zazute guraso batek
berekin duen pixua,
oinbeste egunez amets egifnik
espero zuen usua;
mundu ontara betiko gauez
sortu baitzaigu gaxua,
arren pozetan egon gera ta
ta azkenian itxua.

MODA BERRIA

Donostia, Bertsolari-Txapelketaren azkena, 1964-XII-30.

Gaia: gaur egunean, Ameriketako toki batzuetan, bazkalondoan ez dituzte emakumeak garbitzen platerak, gizasemeak baizikan.

Amerikako modaren berri
badijua beriala,
an gizon batek egin lezake
emakumien itzala;
ez derizkiot ori danikan
Españiko iguala,
an esan leike gizezkuak
emakumiak dirala.

Moda berriak somaturikan
dira Amerika ortan,
sinistu eziñik egon izan naiz
komeri oiek prankotan;
an emaztiak alperrak dira,
amarrak artian lotan,
alakuaren gizezkuak
badu eiteko ainbat lan.

Ameriketan emakumiak
suertia dute orduan,
baldin bizitzen baldin badira
esan diraten moduan;
oitura danak berdin egiñik
ez daduzkagu munduan,
ori ola bada obeko degu
alde artara ez juan.

PELOTA-JOKUA

Donostia, Bertsolari-txapelketaren azkena, 1965-I-1.

Gaia: orain iru bertso pelota-jokuari.

Joko maitea, ematen dizut
milla esker ta grazia,
ez dakit nundik sortua zeran
baiñan lur ontan azia;
beste aldera utzitzen det nik
kirolen alde guzia,
zu baizerade joko polita,
txukuna eta garbia.

Zenbat partidu jokatu ote
da gu gauden toki ontan?
Jende guztiak artutzen ditu
zoriontsu ta txalotan;
ta ikusleak egoten gera
arritzen eta gogotan,
gazteak ere, al badezute,
segi zazute pelotan.

Ara azkenik joku on oni
nere ongi etorria,
pixka bat galtzen ari zerala
ala nago igerria;
baiñan berriro jendea bere
zalez da pozez jarria,
gu bizi geran artean segi,
pelota maitagarria.

Donostia, Bertsolari-Txapelketa nagusia, 1965-I-1.

TXISTE BAT

Donostia, bertsolari-txapelketaren azkena, 1965-I-1.

Gaia: kontatu iguzu iru bertsoan izkirimiri bat, txiste bat. Ez du ajolarik gordin samarra bada ere, baldin txukun kontatzen badezu. Minutu bat daukazu txistea aukeratzeko.

Euskalerrian bein gertatua
aitortu nai dizutet nik;
baldarrak gera, gutxi ikusi
eta zabarrak izanik;
baserritar bat bein korreuan
feri alderuntz juanik,
itxaron apur-apur batean
ta kontatuko'izutet nik.

Polizia sekreta zan-da,
eta trenean zijuan,
bizkar gaiñean baserritarra
ukuitu zuen orduan;
ta ark eskua an sartu zuen
txamarrako poltxekuan,
iru errial eman zizkion
eskalia zalakuan.

Ta poliziak ipiñi zion
zerbait aserrezko seta,
bere begira jarri zitzaion
zitaltasunez beteta;
gero zer gauza gerta zitzaion
txapatxua azaldu eta,
muiñ eman zion baserritarrak
santua zala uste ta.

Donostia, Bertsolari-Txapelketa nagusia, 1965-I-1.

IL-KANPAIAK

Donostia, Bertsolari-txapelketaren azkena, 1965-I-1.

Gaia: gaua da ta, oiean lotan zaudela, esnatzen zaituzte il-kanpaiak.

Lotan lasairik neguelarik
au da gertatu zaidana,
au da pentsatzen buruaustia!
Au nere buruko lana!
Banaka eta triste jotzen or
dago elizako kanpana,
nere buruai galdetzen diot:
nor ote degu il dana?

Au entzutean baten biotza
beti jartzen da minbera,
arrisku ori denok daukagu
emen urtetik urtera:
baldin lo dala, Jauna, badezu
mundu ontatik atera,
kulpa guziak etzitun eta
ar zazu aldamenera.

Kanpan-torreko kanpai zakarra,
batere etzaitut maite,
doiñu tristiak orrela jotzen
kontuan ibilli zaite;
neri're berdin gerta nezaikit,
nik noski bate ez uste,
arren, kanpanik etzazula jo
ni lotan nagon bitarte.

ORIXE ZANARI

Ondarroa, 1965-I-31.

Gaia: Nikolas Ormaetxea *Orix*e zanari iru bertso.

Gizon jakintsu zoragarri bat,
izkuntza-kontuan abil,
berak jarria zenbait bertso ta
zenbait idazti borobil.
Anima zeruruntz juan zan eta
gorputza gelditu ixil,
mundu ontatik joan zan bañan
guretzako etzaigu il.

Zenbait lan eder egin zenduen
zuk ekin eta eraso,
gure izkuntza beraren lumaz
zenbat ote zuan jaso?
Ikasia zan, buruz argia,
mintzatzen zekien gozo,
onak geio're badira baiñan
ura jotzen det guraso.

Bañan Jainkoak bein deitu eta
lur ontatikan atera,
nun daukaguen ziur baidakit
alperrik da esatera.
Landutzen dabil beste mundutik
guk maite degun euskera,
idazti onak an idatzitzen
aingerruakin batera.

BASERRI UTS BATI

Bertsolari-tzapelketa nagusia, Donostia, 1967-VI-11.

Gaia: Or aurrean baserri uts bat daukazu; famili guztia kalera jua da bizitzera.

O, baserritxo, artuko dezu
biotz barrenetikan min,
eskerrak mirik ez dezu eta
ezin dezu gaur itzezin;
zenbait fameli azi dezuen
Jainkuak bakarrik jakin,
orain bakarrik uzten zaituzte,
ondotik danak aldegin.

Zeure semiak estaltzen artu
dezu amaika endrero,
zure babesez gordetzen ziran
egunero ta gauero;
ainbat fabore egin dezu ta
ta esker txar ori gero,
o, basarria, gaizki zaude gaur
ondo pentsatu ezkerero.

Zuk eman dezu ainbat aurtxoren
babesa eta epela,
ikusten zaitut gaur egunean
eskerrik gabe zaudela:
bertsolaria minberatzen da
zu ikustian onela,
gaur basarri au ikusten det nik
gure euskera bezela.

Donostia, Bertsolari-Txapelketa nagusia, 1967-VI-11.
"O, baserritxo artuko dezu
biotz barrenetikan min..."

KONTZIENTZIA

Bertsolari-txapelketa nagusia, Donostia, 1967-VI-11.

Gaia: iru bertso kontzientziari.

Kontzientzia nolakua dan
nai nuke esaten asi,
ez dakienak ikasitzia
komeni baida lenbizi;
zerbait sentitzen dezuten oek
bazterturikan ez utzi
gaizki eginda sortutzen zaigun
xomorrotxo gaizto ori.

Kontzientzia, ongi pentsatu,
ain degu gauza bat miña,
sentitutzen duenantzat ez da
oso gauza atsegiña;
berandu ero goiz oroitzen da
norberez bada bat fiña,
kezkaz beteta gelditzen baita
iñori gaizki egiña.

Kontzientzia nolakua dan
etzaitezela atzendu,
gizonak nola bizi bear dun
ederki erakusten du;
premi danari lagundu eta
iñori ezer ez kendu,
lege bearrik ez genduke guk
ori beteko bagendu.

ASTRONAUTA

Donostia, 1968-II-4.

Gaia: astronauta bat zera eta illargira joango zeran lenengo gizona.

Astronautaren gaia
jarri diate neri,
pentsatzen jarri ezkerro
gauz illuna ori.
An zer berri dagonik
etzaigu ageri,
beste mundu bat dala
emendik diruri,
len bisita nai nuke
mundu berriari.

Orain urrutitikan
gu gaude begira,
jakin nairik: "An berri
nolakuak dira?"
Bide luzia dago
artuarren bira,
ez dakigu nolatan
eingo degun jira,
an e gizonak ola
bizi ote dira?

Baliteke aruntza
joatia aurten,
nola lendabiziko
bialdutzen nauten.
Jendia daonerako
ari da esaten:
"Euskaldun bat joatia
txarra ez da izaten,
an daudenak euskeraz
ikasi dezaten".

ROBERT KENNEDY-RI

Usurbil: 1968.

Gaia: anai bat presidente zalarik eta bestea bidean zijoa-
la biak eraillak izan ziralarik, oraindik aurkezteko adorea
duen irugarren anaiari zer kontseju emango zenizkioke.

Nik ondo dakit, aizu, Kennedy,
zein tokietan zabiltzan,
alde batera berriz asteko
pozik ezin gaurko gisan,
ikusirikan zure etsaiak
zer bidetatik dabiltzan;
baiñan alare aurrera segi,
lengo bildurrik ez izan.

Zure anaiak zer martirio
duten lenago egiña,
billatzearren gizabidea
edo gizon-atsegiña.
Zu're zirika zaude oraindik,
saia zaitez alegiña,
gizon guztiak izan dezagun
gaur eskubide berdiña.

Nik kontseju au ematen dizut:
zuk lengo bidetik segi;
zure anaiak aitortu zuten
mundu ontan zenbait egi.
Etzaitezela bate bildurtu
leno il arren anai bi,
nere partetik laguntzen dizut:
gora ta gora Kennedy!

SEME ZAARRENARI

Elizondo, 1968-XII-15.

Gaia: zure seme zaarrena orain bi urte ezkondu zan, eta ez dute aurrik. Kontsejuak eman, nola ekarri jakin dezaten.

Nere fameliak badu
amaika naigabe,
matrimonio orretan
orrenbeste neke:
bi urte ezkondu ta
famelirik gabe,
zenbaitek ez ezkontzia
ez al luke obe?

Alde batera lotsa
artzen det esaten,
gauz ori egokia
ez baida izaten.
Erakusten asterik
ez dadukat emen,
ikasi baño len zertan
ezkondu ziñaten?

Oraintxen jua zaizkigu
buruko indarrak,
bertsuak orregaitik
datozte zabarrak.
Onekin agurtzen ditut
gaztiak ta zarrak,
berriz ikusi arte
agur, baztandarrak.

IZAR BATI

Donostia, 1971-III-19.

Gaia: begiz jo dezun izar bati.

Aspaldi ontan nere biotza
dadukat erdi gaisua,
bañan alare gaur ikusten det
alako gauz bat goxua.
Gaur zuregana zabaldu nai det
daukaten biotz osua,
neri begira jarri zaitea,
biotzeko izartxua!

Len badakizu nola nagon da
ez naiz berritzen asiko,
bakarrik ez nuke gelditu nai
nere denbora guziko.
Eliz batean egingo gera
Jaungoikoaren graziko,
premi danean alkar lagunduz
ez gera gaizki biziko.

Zenbat aldiz etorri ote zait
biotzera ta gogora?
Orduak pasa ditut pentsatzen
mugitu gabe ñora.
Ia-ia zartzen asiak gaude,
oraintxen joan zaigu lora,
eta geroko zertako utzi?
Oraintxe degu denbora.

AMERIKANOA

Ernani, 1971-VI-26.

Gaia: osaba amerikanoa zera, eta San Juanetarako Ernani, etxera, etorri zera. Baiñan amerikano diruduna.

Zorioneko egun eder au
degu San Juan eguna,
aparte geunden zenbait senidek
gaur alkar topau deguna.
Urte askotan Ameriketan
neukan bizitza illuna,
baiñan azkenikan iritxi det
nere goguetan nuna;
ara berriro bildurikan gaur
dago senditza kutuna.

Etxe onetan ederki nago
illobaz, aitaz ta anaiz,
Amerikatik etorri eta
esperantzatan nolanaiz.
Besteak gaizki dabilta baiñan
bat gogoratutzen zait maiz,
izanez ere au izan degu
gure etxearen lan gaitz,
ez apuratu zu, morroi zarra,
zuretzaz oroituko naiz.

Anai ta illoba, mutil da morroi
zurikerian asiak,
usaia baidu Ameriketan
eindako irabaziak.
Baiñan guziaz ezin liteke
gaur kunplitu kutiziak,
morroi zar onek gure etxian
baditu urte luziak,
eta berari uzten dizkiot
nere ondasun guziak.

JAIO, BIZI, IL
Oiartzun, 1971-VIII.

Gaia: jaio, bizi, il.

Jarri digute gai bat polita
esaten zaiona bizi,
nik ere ori nolakoa dan
nai nuke esaten asi.
Sortu baiño len ezin liteke
emen iñortxo ikusi,
titi eman zidaten aitamak
eskertzen ditut lenbizi.

Jaio giñaden guztiak degu
nolabait bizi bearra,
baiñan sarritan nagusitzen da
zoritxarreko indarra.
Amaika kaso ikusitzean
etorritzen zait negarra:
Jainkoak emandako bizia
gizonak kendu bearra.

Zintzo ta leial izan gaitezen
guztiok elkarregana,
gure Jesusek il aurretikan
orixe zigun esana.
Nabaritzen da zer maitetasun
izan duen guregana,
ura da gu salbatzeagatik
bizia eman zuana.

NAGUSIAREN ALABA

Mattinen omenaldia, Donostia, 1972-I-10.

Gaia: zure nagusiaren alaba gustatzen zaizu. Eman zaiozu albiste ori zure nagusiari.

Maitetasun bat daukat barruan
eta nabil oso triste,
zer galdetzera natorren ere
zuk ezin zindeke uste.
Zure alaba maitagarria
maitatutzen det ainbeste,
baiñan eskatzen ezin ausartu,
nork du nik ainbeste neke?

Urte askotan bakarrik nago
ta aspertua naiz ezkongai,
zure alaba maite orrekin
amets egin izan det maiz.
Dirutik oso urria nago
baiñan ezkon-asmo alaiz,
bestela pobre banago ere
biotzez aberatsa naiz.

Giza-mail danak berdindutzera
orain dijoa mundua,
izanez ere mingarria da
pobrien bizimodua.
Batzuek orren bizi bajua
eta bestiak altua,
ia badegu pobre ta aberats
elkartutzeko ordua.

"GEZURRA ESAN NUEN GETARIN..."

Añorga, 1972-III-19.

Gaia: "gezurra esan nuen Getarin, ni baiño lenago zan atarin".

Gezurra azkar jakiten dala
entzun det amaika bidar,
baiñan askotan izan izan du
egiak ainbeste indar.
Gezurra dala jakiñagatik
askotan ezin ein didar,
egirik ezin esan danean
ixilik pasatu biar.

Lur triste ontan guztiontzako
badira neke ta lanak,
era orretan ikusten ditut
nere aurretiko danak.
Zenbaitso gezur emaztiari
engaiñatzeko esanak,
beste moduan bizi gera gu
mutilzar bizi geranak.

Ara noraiño aipatu deten
or gona baten itzala,
lendabizitik pentsatzen nuen
gaiztoena ni nintzala.
Or ari dira gazte ta mutil
baldin balira bezala,
ikusten degu ezkondu auek
gezurretan dabiltzala.

GAURKO IKUSKIZUNARI

Azpeitia, 1972.

Gaia: Iru bertso gaurko ikuskizunari.

Azpeitiako errian dagon
indar sendo ta bizia,
ikastolaren lanetan dago
ain indartsu gaur asia;
eta zuek ere ez aaztu
nik emen adierazia:
etxean ere bazterrera ez utz
ikastolan ikasia.

Aurrari beti lagun bear zaio
gazte dagon bitartean,
eta gu ere pozaren pozez
orain saiatu gaiten.
Egunen batez ikus gindezke
gu askoz indar obean,
ikastolako gaurko aur oiek
azitzen zaizkigunean.

Noiztik ez dakit, bañan beingoan
sartu ginduzten oinpera,
eta okerrago arkitzen gera
ia urtetik urtera.
Ez ote degu guk berpiztuko
geren erriko euskera?
Zeruko Jauna, entzun zaiguzu
errukitsua baizera.

ERROMERIAK

Donosti, 1973.

Puntua:

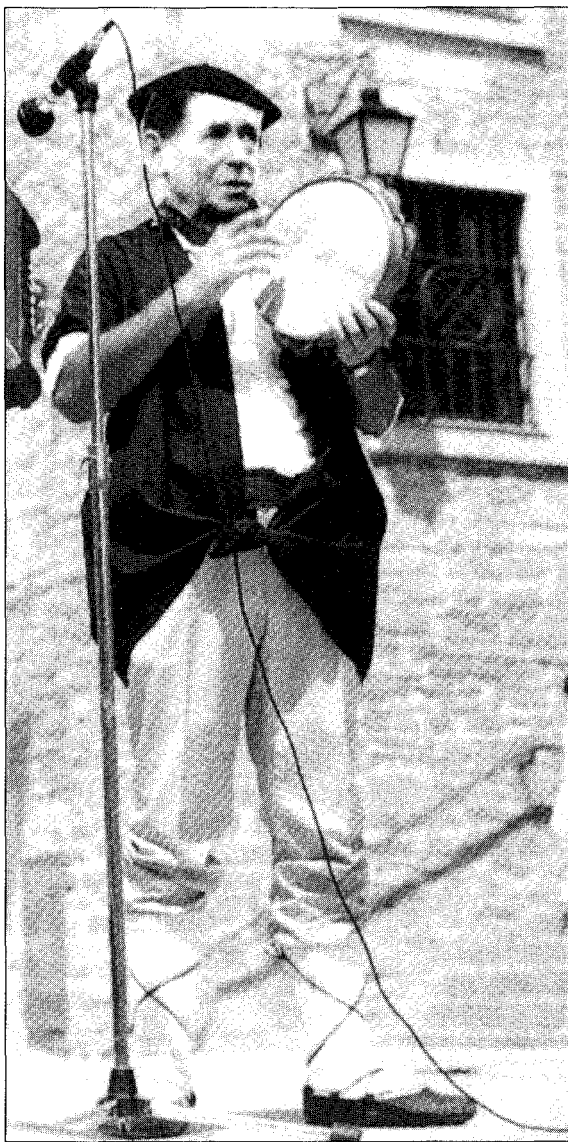
— Ankak ariñak eta
burua ariñago...

— Orri erantzun ematen
ain zailla ez dago.
Nunbait orrelakoak
baziran lenago,
ta buru ariña gaur e
nai ainbat badago.

Gaia: erromeria.

Gauz au ikusten deguenean
zein ez da gelditzen triste?
Ni bezelaxe lengo geienak,
nik beintzat ala det uste.
Mendi gaiñetan ez da ikusten
lenago ainbeste gazte,
zorioneko erromeriak
ondatutzen dijoazte.

Dantzaren bidez aztutzen ziran
asteko egun tristeak,
baiñan utzitzen ari dirade
bata bezela besteak.
Galtzen dijoaz lengo oiturak,
gurasoen ikasteak;
berriro ere berri itzazute,
Euskal-Erriko gazteak.

Lazkao-Txiki.

MAITASUNA

Azpeitia, 1974-III-10.

Gaia: maitasunik ba ote da?

Maitasun orrek ez dakit garbi
ba ote daukan indarrik;
nik bezelaxe badakizute,
ez da nik esan bearrik.
Aspaldi ontan etzaio ikusten
lenago aiñako garrik,
maitasun asko daukagu baiñan
mingaiñarekin bakarrik.

Maitasun itza zenbatsu aldiz
guk ote degu entzuna?
Jakin nai nuke zein ote degun
bera ezagutzen duna.
Seme-alabak asarre dabiltz,
berdin andre ta gizona,
famelitikan asi bear du
egizko maitetasuna.

Gure arteko maitasun auxe
dago gaur azten asia,
bide ortatik datorriguna
ain da gauza itxusia.
Maite gerala itzezin eta
alkar ezin ikusia,
era ortantxe akabatzen da
gure maitasun guzia.

USURBILKO ENTZULEEI

**Usurbil, Mattin, Gorrotzategi, Lazkano. Igartzabal,
Lazkao-Txiki eta Agirre, 1974.**

Gaia: usurbildar entzuleei.

Bertsolari guziak kantatu arren, emen Lazkao-Txikirenak bakarrik jasotzen ditugu.

Zuen aurrera etorri gera
umore onez beteak,
beraz lenengo artu gau on bat,
biotzeko entzuleak.
Emen jaulki nai genituzke guk
dakarzkiguen aleak,
besarkada bat artu zazute,
egizko bertsozaleak.

Gure aurrean bazaudete gaur
zenbait neskatxa ta mutil,
andre ta gizon, aiton ta amona,
danak euskaldun ta umil.
Aurrera ere gure entzule
jarraitu zazu, Usurbil,
gure oitura maitagarri au
bein ere ez dezagun il.

Au ikustean arritzen negon:
bete zaigu, eta nola!
Naiz nai degunik zuek ez entzun
dana ez dio ajola.
Oaindik badago borondatea
eta euskaldun odola,
zuek jarraitu olaxe beti,
pentsatu pozez nagola.

Mattini pasa zaiarena gaur
ni errukitzen natzaio,
pasaportearen ere kendua,
zer egin bear zuten geio?
Gu Gipuzkoan etorri balitz
zeiñek ez genduen naio?
Baiña etxean morroi dagonai
orixe gertatzen zaio.

Entzule danak bazuten, Mattin,
gaur zu emen ikusi naia,
nai ordurako ez da etorri
gaur egiten degun jaia.
Galderatxo bat eiteizut, Mattin,
zu zaitut bixki anaia:
noiz kendu bear ote degu guk
Bidasoako ibaia?

ATXURRA

Usurbil, 1974.

Gaia: atxurra.

Baserritarra triste utzirik
atxurra nork degu maite?
Alako erreminta nekati bat
izango degu nunbait e.
Baserritarren erreminta bat
izan zera orain arte,
aurrerapena etorritzean
zu bazterrera zaituzte.

Makiña bat lan zukin egiña
gu gaztego giñanean,
nola baratza-txokoan eta
soroaren bazterrean.
Len indartsua ziñaden naiz ta
gaur ez egon indarrean,
baiñan oraindik arki gindezke
atxurraren bearrean.

Atxurrak duen esankizuna
ez da bizi laburra,
danak esango ez ditudala
badaukat naiko bildurra.
Zu zeralako leno lantzen zan
gure soroetan lurra,
belar txar oiek kentzeko benik
indartu zaitez, atxurra.

LEN ALA...

Añorga, 1974.

Gaia: Len ala, orain ola, gero nola?

Lengoa joanik aspalditxoan
arekin ez dago ajola,
badakizute oain bertakoak
gu bildurtutzen gaitula.
Geuren gustora orain bitarte
ez gera bizi sekula,
eta txarrena ondorenean
iñork ez dakigu nola.

Orain bitarte pasatu degu
beti bizimodu latza,
eta txarrena oroitu gabe
gero zartutzen guaz ta.
Baiñan eduki konfiantza ta
burua al bada altxa,
izanez ere luzia baita
pobrearen esperantza.

Derriorean zartu bearra
gazterik iltzen ez danak,
orrela dira aurreragotik
gugan datozen esanak.
Bildurrez nago urte onenak
ote dauzkagun joanak,
tarteaz otzak il bearko degu
mutil zar bizi geranak.

MAGALETIK LURRERA

Añorga, 1974.

Gaia: amona zera eta, zure illobatxoa zaintzen ari zerala, or erortzen zaizu magaletik lurrera.

Nere illobatxo maitagarria,
artu ote dezu miña?
Eskerrik asko biguna zauden
eta oraindik ariña.
Txikia zera baiña daukazu
pakean egon eziña,
kaskarreko oi etzan artuko
pakean egon baziña.

Illobatxuak oraindik ez du
bear duen ainbat kemen,
nere ondoan epel-epelik
ez dezu egon nai emen.
Ez al dakizu amonatzooan
besoan zein ongi zauden?
Eta lurrera etzaitez juan
oiñez ikasi baiño len.

Nere kantu ta xamurtasuna
dana al zaude aztuta?
Zu erortzean zure amona
ez dezu utzi poztuta.
Negarrez ari zerade orain
ain karraxika estuta,
baiña oiñez ola ikasitzen da
kopetakoak artuta.

LURRARENTZAT ALA MEDIKUENTZAT?

Leitza, 1975-III-2.

Gaia: zer naiago dek: ire gorputza lurpean eortzi ala medikuari experimentuak egiteko utzi?

Ez dakit nola bear bezela
dan askoren iritzia,
baiña nere ustez azkenekoa
degu lurpean sartzia.
Gaizki bada're oraindik naiago
degu emen bizitzia,
bada ez bada're naiago det nik
medikuakin astia.

Medikuaren eskuan jarri
obeago da ain zuzen,
nola oraindik premia dagon
gaixoetan erantzuten.
Onerako izan leike neurekin
prueban ibili arren,
oi egitea naiago det nik
bestek senda ditezen.

Biak dirade tristeak eta
kantuan ezin aritu,
naiago nuke gauza onenak
aukeratuko banitu.
Gauz orren premiz bada oraindik
makiñatxo bat mediku,
aien eskuan jarri naiago det
gero salbatzen baditu.

ELURRETAKO LOREAK

Zarautz, 1975-IV-13.

Gaia: Badakizu aurtengo eguraldiak nola dabilizan: udaberria asi, dana loretan jarri eta gero elurra. Zure etxean edo baserri inguruan ere ikusiko zenuen makiña bat lore elurretan. Elurretan ikusi dituzun lore oiei iru bertso.

Udaberria bear zanean
etorri zaigu negua,
nik bezelaxe izango da au
denok ikusitakua:
elur azpian alperrik galtzen
ain eder zan loratxua,
kulpa aundirik etzuen baiñan
antxe egon da gaixua.

Loreen gisan gauza geio're
berdin dira mundu ontan,
gauza geiori begiratuaz
berdiña baida askotan.
Lore politik azaldu dira
luzitutzeko asmotan,
Jainkoak zertan ein ote zitun
gero kastigatzekotan?

Alde batera jarri gaitezen
lore deneri begira,
eta buruan eman dezagun
pentsamentuetan jira.
Zoritxarrean mutil zarrak e
galdu oi dute dizdira,
eta loretxo polit ugari
alperrik galdutzen dira.

ZERGAITIK

Tolosa, Zepai zanaren omenaldian.

Gaia: gudak jende asko erbesteratu izan du urteetan zear. Oraintxe bertan pakistandar asko erritik kanpora doa. Zergaitik?

Zergaitikan dan eman bearko
neuk e nere iritzia:
gerrateak du dana apurtu
len kostatuta jarria;
lanik egin ez eta ondatu
lenago dagon guzia,
orregaitikan gerrateak du
mixeria ta gosia.

Zoritzarreko gerratea da
konturatuko bagiña,
gerrarik gabe ongi konpontzen
egin bear alegiña.
Orrek galtzen du erriak duen
poza eta atsegiña,
ori dalako zenbat amatxok
duten biotzeko miña!

Zoritzarreko mundu onetan
ez dago giro bizitzen,
tiro batekin iltzen dituzte
ainbat kostata azitzen.
Emen bezela Judean ere
begira nola dabilzen:
kulpa dutenak atzean gorde
ta kulpik gabeak iltzen.

AMAREN MALKOAK

Azkoitia, 1976.

Gaia: zure amaren malkoei.

Lagun gabetan bost urte'ituzu,
begiak ditu lillura,
triste antzean bizi zerala
igerri dizut brillura.
Ama maitea, alaitu zaite
ongille baten modura,
aitaren bidez zu ziñalako
sortu bainintzan mundura.

Arrezkeroztik erririk erri
ementxe nabil munduan,
ni bezelako beste batzuek
badabiltzaden moduan.
Iñoiz parra're egiten dezu
ipintzen banaiz onduan,
aundi-aundia azi ez banaiz e
alegin egin zenduan.

Ama, zuregan badaukat zor bat
ordainduko ez dedana:
bederatzi illabetean naiz
zure barruan izana.
Andik atera, goxo kantatu
eta bularra emana;
zuk zere ori kunplitu dezu,
negarrik ez egin, ama.

AMNISTIA, PRESOAK KALERA

Urrietan, 1978 urtean.

Gaia: amnistia, presoak kalera.

Amnistiaren eske ez gera
bi urte ontan gelditu,
bañan guk emen eskatuari
Madrillen ezin aditu.
Orregaitikan amnisti orrek
ez dauka ainbeste meritu,
Juan Karlosek bialdu eta
Fabiolak artu ditu.

Egun oetan berriro preso
sartu digute bi gazte,
eren kontrako azioren bat
egingo zuten nunbait e.
Beraz oraingo amnisti au ez
amnistia danik uste,
kartzela aurreko atetik erten
ta atzetik sartzen dituzte.

Berrogei urtez egin ez dana
egin bear dala aurtan,
demokrazia bertan degula
asko ai dira esaten.
"Preso guziak kalera!" danok
dezagun deadar baten,
ori eskatu bear genduke
botazioak baño len.

INFERNUA BETETA

Mallabia, 1977-X-23.

Gaia: garai batean ola esan oi omen zan: mallabitarrez beteta zegoela infernua.

Ni au oin erri gaiztoa dala
pentsatzen beintzat enago,
onek dionez inpernu ortan
bada bat baiño geiago.
Emengotarrez inpernu dana
betea bada lenago,
orain pekatu egin gentzake,
ola bildurrik ez dago.

Libertadea etorri dala
nago pensatzen asita,
inpernu dana betea omen da,
purgatoioa itxita.
Anai-arrebak, lasa gaitezen
gauzak ola ikusita,
ta Arantzazun ez dute izango
leno ainbeste bisita.

Amona eta aitonak ere,
nola senar ta emazte,
seigarrenkoa pekatu danik
orain eliteke uste.
Eta bildurrez ibiliko da
emen orrenbeste gazte,
gure urtetara iritxitzeko
aprobetxatu zaitzte.

URRITZEN

Azkoitia, 1978-V-5.

Gaia: Gandiagaren poema batek dio: "Ez gara ohartzen nola pagoak baino areago ari garen urritzen".

Oroi gaitezen Gernika aldean
aritz bat badeguala,
gure asabak landatua ta
umilla eta apala.

Bera jorratzen, anai-arrebak,
saia gaitezen al dala,
aritz, pagoak galtzen doazi
piñua indartu ala.

Aritz-pagoak galtzen doazte
eta piñuak geiegi,
ta bitartean nai genduke guk
indartutzea Euskadi.
Bost milla puska egiñik gaude
nola ezker ta eskubi,
abertzaletza artu dezagun
puska guztien lokarri.

Onartzen degun gure aritza
Gernikakoa da berez,
denok beregan bear genduke
biotz barrenetik maitez.
Baiña gu puskau nairikan dabiltz
an Fraga eta Suarez;
oso generala gutxi bagera,
puskatu eta baterez.

NESKATXA MATRAKA BATI

Soraluzeko San Andres auzoa, 1978-VII-7.

Gaia: galtzak puskatu dizkizun neskatxari.

Neskatxa maite, esaten dizut:
oi jostatzeko antsia!
Autsi naiean asi zerade
nik dakarkiten jantzia.
Egon zaiz lasa, izango dezu
zuk bear dezun guzia,
gerriko oso askatu arte
ar zazu pazientzia.

Zuri laguntzera etorri naiz ta
etxera bear det penez,
matraka oek errenditutzen
izan e ez dago errez.
Len askatuta etorri bear nun
esan bazidazu aurrez,
biar goizean beitu bearko
mantxarik badan edo ez.

Neskatxa, zuri lagundutzera
eleike jua nolanaiz,
zu indartsua zaude gorputzez
eta ni eskax berriz gaiz.
Zu bezelako matrakarekin
inguratutzen banaiz maiz,
mutil galanta egin bear det
lenago ttikia banaiz!

SEASKA

Zestoa, Azpillagaren omenaldia, 1980.

Gaia: seaska.

Nere seaska oraindik ere
gordea daukat goguan,
neronek ere zail da esaten
zenbat maitatutzen nuan.
Bere gaiñean ibiltzen niñun
txoritxo baten moduan,
karga aundirik ez nuen eta
aitxa jasotzen ninduan.

Ta seaskari zail da esaten
merezita daukan dana,
bera da nere lendabiziko
neskame orde izana.
Aurra nintzala une goxo ta
amets ederrak emana,
biotz-biotzez maitatzen dedan
nere bigarren go ama.

Ara ta onuntz astindutzen zan,
otsa jotzen zuen *kun-kun*,
aingerutxo bat banintz bezela
gordetzen niñuen txukun.
Amak ertzetik kantatzen zuen,
gero seaskak erantzun,
gaur nik dakidan euskera ere
zuk erakutsi zidazun.

EGUNSENTIARI

Goizian goiztar jeikitzen banaiz
kanporatutzen naiz beti,
ikusten zaitut zabaltzen goruntz
eguzkiaren aldeti.
Eguzkiaren argitasuna
ortxen dator sortaldeti,
eunan aurtzaro besteik etzera,
biotzeko egunsenti.

Urre antzeko argi polit bat
erdi zurizko urdiña,
gure Jainkuak mirari antzo
zeru goitikan egiña.
Bear genduke sendotasun bat
eta sinistapen fiña,
zer mirari dan egunsentiaz
konturatuko bagiña.

Loa uxatu det oetik eta
eguzkiak or dio su,
inpernuaren antz berbera zuk
alde batera daukazu.
Bañan, eguna, gazte zera ta
zure eskuan naukazu,
milla zorion egun guztian
arnas ematen banazu.

OGEI TA LAU ORDUKO BIZIA

Itxaso, 1980.

Gaia: ez da egia izango, bañan egizu kontu ogei ta lau orduko bizia daukazula. Zer egin naiko zenduke bitarte ortan?

Il aurretikan egin nai nuke
lenbiziko aitormena,
eriotzaren bidean dago
mundura jaio dan dena.
Ogei ta lau ordu bakarrik da
neri gelditzen zaitena,
aprobetxatu gabe joan bear
nere sasoirik onena.

Mundu onetan bein asi eta
gero bukatzen da dena,
auxen bera da une onetan
neri gertatzen zaitena.
Emen uzten det aiskide-talde,
emen bistan dagon dena,
azirik utzi gabe il bear
orrek ematen dit pena.

Jakinda ola iltze kontuak,
lagunak, ez dira onak.
Agur neska ta agur mutillak,
agur andre ta gizonak!
Erentzia're egin bear du
bakar-bakarrik dagonak:
ikastolari uzten dizkiot
sobratutako txanponak.

ORI MEREZI AL ZUAN?

Ordizia, 1980-IX-13.

Gaia: aurreko batean, egunkariak zekartenez, Donostia-ko zaborrategi batean aurtxo bat billatu dute, plastikozko zorro batean sartuta.

Donostiako zaborraetan
aurtxo bat billatu dute,
eragin zuen amatxok ere
askorik etzuen maite.
Zabarkerian gaur ikusten da
nolabait amaika gazte,
ein da jasotzen ez jakitekoz
kontuz ibili zaitezte.

Gauzak obeki pentsatu eta
ein bear dira al dala,
gaixo ark ere artuko zuen
bere amatxoren magala;
zaborretara botia baizan
jaio eta beriala,
pentsatzen baida ume polit bat
askotan zaborra dala.

Zenbat olako ajolakabe
bizi ote da munduan?
Jaio berri zan aurtxo politik
ori merezi al zuan?
Nere baitako azken bertsoan
nik auxe pentsatzen nuan:
zer mesedea bere amatxo
len amak bota bazuan!

ZU TXORIA BAZIÑA...

Orio, 1981-V-24, Lasarteri omenaldia.

Gaia: zu txoria baziña...

Erantzuteko ez da erreza
onek jarri duen itza,
ta esaten du: "Txorikumeak
kabian pozez dabilta",
Olaxe baida libre dabiltzan
txori alaien bizitza,
ta esango det zer egingo nuken
baldin txoria banintza.

Gure txori o txorikumeak
nolatan dabiltzan larri,
nik bezelaxe badakizute
txorikume askon berri.
Emendik kanpo joan ziran da
berriro ezin etorri,
txoria banintz nik nai nukena
aiek aidean ekarri.

Gure lurretik aparte bada
makiña bat txori maite,
udaberriko kabi goxoa
utzita dabiltz nunbait e,
beren kabia eta amatxo
emen utzirikan triste;
pazientzian egon zaitezte
udaberri izan arte.

IBIL GAITEN UMOREKOR

Urepel, 1981-XI-8.

Gaia: Xalbadorren bertso batetik artua: *Nigarra begian.*

Tristuratikan ezer ez dago,
ortik aspertuta nago;
umore onan maitale zintzo
izandua naiz lenago.
Egun batzutan negar egin det
ama galdu zaidalako,
baiñan irrika asi naiz orain
zeruan dabilelako.

Umore onez bizi gaitezen
lagun egiñaz alkarri,
tristuratikan iñoiz ez leike
gauza onikan etorri.
Umore ona betidanik da
gorputzaren osagarri;
beraz, negarra baztertu eta
guztiok dezagun irri.

Ni bezelaxe nere ama ere
egun batean baitzan sor,
sortu guztiak, ezta zalantzik,
danak eriotza du zor.
Guretzat ere gauz bera baiñan
udaberria badator...
Tristetasonak danak utzita
ibil gaiten umorekor!

ZER DA ERIOTZA?

Zegama, 1981-XII-15.

Gaia: zuk zeuk ikusi berri duzu etxean, eta au da galde-
ra: zer da eriotza?

Aita ta ama ditut
mundutikan junak,
ain dira une latzak,
ain dira astunak!
Guretzako tristeak,
danentzat illunak!
Guraso bat lendikan
ainbat maite dunak...
Garbi esaten zailla
probatu ez dunak.

Arreba ere illa
gazterikan bera,
zail da aurreko danak
garbi esatera.
Eriotza esplikatzen
daukadan aukera,
baiñan esan nai nuke
apaizen antzera:
biziaren mugatik
urrengo aldera...

Iltzea zer gauza dan
esaten zailla da,
bañan azken bertsoan
esan nai al bada.
Gorputzarentzat txarra,
bestela ona da.
Denok degu joateko
barrungo ikara,
baiña an bilduko gera,
au egia bada.

ESKELA

Ernani, 1982-I-2.

Gaia: joan zan astelenez zan Aur Errugabe edo Inozente-
en eguna; eta Joxe Mielek, egunkaria ireki eta bere eskela
irakurri du. Zer pentsatu zenduen une artan?

Pensa zazute egun oietan
gaizki ibiltzen gerala,
gu gaizki eta periodikoak
ere irten dira ala.
Ikusi nuen izparringian
nere eskela bat zala,
pentsatu nuen irakurtzean
ilda egongo nintzala.

Ori ikusi nuen orduan
ez nun sinisten gezurrik,
Inuxente-eguna zanik ere
bate ez nun pentsatu nik.
Neroni ilda irakurritzen
ari nintzala jakiñik,
arrezkeroztik ez daukat iñoiz
berriz iltzeko bildurrik.

Askok diote: "Eriotz ori
zer moduzkoa ote da?"
Lenago ezer ez dakitenak
ara nik garbi atera.
Berriz iltzerik tokatzen bazait
emendik urte betera,
zerura ere juango naiz ni
gorputzarekin batera.

GOROSPEK IRABAZI

Zumaia, 1982-IV-24.

Gaia: zuek badakizute Lazkaomendin, Lazkao-Txikiren jaiotetxearen ondoan bukatzen zan Euskadiko txirrindulari-itzuli ori, Gorospek irabazi zuela. Orain notizia zabaldu da Joxe Mielek lagundu ziola igotzen.

Badakizute onen esana
ta pentsatzen zuen dena:
alde batera euskaldun bear
an lenengo bear zuena.
Ni bezelaxe txaloka zegon
gure auzorik geiena,
besteak ere ain onak baiñan
ura izan zan onena.

Zer pozarekin denok genduen
Lazkaomendin ikusi!
Geurea baizan izate dana
bere odol eta guzi.
Bagenekigun lenengo bada
batek bear irabazi;
nik ala nai nun, besteak e bai:
euskaldun bat lendabizi.

Pozaren pozez egondu giñan,
ori mundu denak daki;
bizkaitarra da gure Gorospe
ta txirrinduan egoki.
Gure naia're alaxe zan da
bera juan zan lenbizi,
bere erria maite ez duenak
iñor maitatzen eztaki.

TXAL JAIO BERRIA

Gaia: bertsoara joan zera eta, etxeratzean, zure etxeko ikuilluan txal jaioberri bikain bat ikusi dezu, lau anken gainean zutik.

Gure Jaunaren mirari ori
oso aundia izan da,
ara txekor bat oso polita
ni parrandara joanda.
Txekorra zutik pozikan dabil,
bere amatxo etzanda,
txekorra nola pozik ez egon
naiko esnea edanda?

Gizon pobreaki gauzak aldrebes
etzaio ertetzen denak,
ez dakiela gertatzen zaio
gertaerarik onenak.
Txal onek neri aztuarazi dit
lenago neduzkan penak,
San Antonio, artu itzazu
eskerrikan beroenak.

Txala polita eta bizkorra
gustagarria da ziñez,
ola billatu bear nuenik
joan naizenean jakiñ ez.
Naiko esnea edan du eta
salto bizkorrak egiñez,
jaio zaigula ordu bete ta
laister ikasi du oiñez.

JOXE MIEL BARANDIARAN GAIXO

Tolosa, 1982-X-10.

Gaia: gaur zortzi ospatu zan *Kilometroak 82*. Lenengoa Beasaiñen izan zan, eta zure tokaio batek eman zion asiera: Joxe Miel Barandiaranek; eta aurten ez. Nunbait arek ere gaitz txarren bat badu. Urte asko eta mottel zegoen. Merezi du zure tokaio orri zerbait kantatzea.

Nere tokaio, entzun dedanez,
or dabil naiko lanean;
segurantzirik ez du personak
pixka bat zartzen danean.
Aingeru eta Jainkoak berak
nai dute beren artean,
eskatzen dizut: gurekin utzi
zaiozu pixka batean.

Gizon bat askoz bizkorragorik
ez da nere iritzian;
sortu zitzaigun Ataungo errin,
barrio txiki batian.
Ainbat liburu bere buruan
dabilzki bere artian,
ainbeste nola jakin lezake
orren terreno txikian?

Nik Joxe Miel beti izan det
nere tokaio ta lagun,
ez dakizute Goierrri artan
zer estimatua degun.
Aurrera ere opa nizuke
gaur dezun ainbat osasun,
Euskalerriko etorkizuna
pixka bat ikus dezazun.

MATTIN ZANARI

Urepele, 1982-XI-7

Gaia: Mattin zanari iru bertso.

Mattin ni bezela ttipia zan,
oroituko da jendia,
txikia baiña zerbait bazuen:
espirtua aundia.
Ura're joana degu mundutik,
bistan daukat aurpegia;
pentsatzen nago: zeru goietan
biak kantatutzen dia.

Irri egiten genuen denok,
orain oroitutzen gera;
amaika biotz ura iltzean
gelditu ziran minbera.
Nik sarri diot: "Gure Mattin oi
betiko illa ote da?"
Baiña zeruan kantari dabil
lagun denekin batera.

Il zitzaiguen, baiña sinisten
badaukagu naiko lana;
bikote ori amaika une
goxo ta eder emana.
Gu ere laixter nai eo nai ezta
bagoatza zuengana,
zeuen ondoan gorde zazute
guretzako toki bana.

AURTXOEN MAITASUNA

Zarautz, 1983-IV-24.

Gaia: ez da ainbeste pertsona edadeko, urtetsu esan nai nuke, aurtxoekin jolasean ikusten. Lazkao-Txiki da bat aurrekin ondo etortzen dana. Ta aurrak berarekin. Galdera: zergatik maite dituzu aurrak?

Aurtxo txiki bat seaska batean
ikusten dan bakoitzean,
ez dakizute zer maitasuna
sartzen zaitan biotzean.
Neri begira irriparezka
aingeru baten antzean,
gizarajoak asko ez daki
zer datorkion zartzean.

Tranpak ikasi bearra dago
mundu txar ontan nai ta ez,
begira nago beste unetan
nolatan zauden negarrez.
Txupete legor bat dadukazu,
ortik konturatu zaitetz
ze engañagarri eman dizuten
bular esnetsuan partez.

Neuk e bear nitun aurtxoak eta
oraindik ez daukat bat e,
nik aurtxo oiek maitatutzea
orretxengatik da parte.
Eta bestela ere aurtxoak
zeiñek ez lezazke maite?
Aingerutxo berberak baidira
zazpi bat urte bitarte.

KANPOSANTU BERRIA

Lasarte, 1983-VI-29.

Gaia: errian komeriak omen dira, kanposantu berria dala ta.

Beraz Lasarten artu dezute
illobi berrian ira,
bizi generala zertako jarri
kanposantura begira?
Len dagonikan protestan ez du
iñor txorok egin jira;
lengo zarrean ixilik daude,
kontentu egongo dira.

Sinismen geien daukanak ere
iñork ez du juan nai ara,
geientsuenak izango dute
nik arrenbeste ikara.
Kanposantu bat berri egitea
orren prezisua al da?
Il da loreak baño obe da
bizirikan oillo-salda.

Ein nai dezuten obra berria
neri etzait gustatzen bate,
nere laguntzik ez eskatu or
ez baidet artuko parte.
Kanposantuai pakean utzi
obe zenduke, Lasarte,
obe degu guk ondo pasatu
bizi geraden bitarte.

ITZALA

Lasarte, 1983-VI-29.

Gaia: itzala.

Askok esaten dute:
"Ona da itzala".
Beste batzuek plaia
obegoa dala.
Biak daukatena da
beren martingala,
bakoitzak nai duena
aukera dezala.

Eguzkia ona da
esaten dutenez,
gauez ez da izaten
bañan bai egunez.
Nik itzala naio det
ta nago esanez:
an pozik egoten naiz
sagardoa edanez.

Itzalorekin iñor
ez da damutuko,
nola emengo eta
berdin-berdin orko.
Bañan nik eguzkiai
egin nion uko,
nere itzal aundirik ez
du iñork artuko.

ELURRA

Elgoibar, 1983-XII-30.

Gaia: goizean esnatu eta leiotik begiratu dek, eta Euskal-Erri osoa elurpean ikusten dek.

Goizean jeiki, leiotik beira
gero jarri naizenean,
pentsatzen nuen ametsa ote
edo ez ote nago onean.
Euskadi dena txuria zegon
elurra baizan gaiñean,
askotan ez det ikusi izan
orren era apaiñean.

Bañan elurra beti otza da,
badakizute garbi or:
otza danean animosoak
ez gera egoten iñor.
Txoriak ere ixilik zeuden
otzak baizun ainbat zigor,
bañan poz zaitetz, txori maitea:
udaberria badator.

Oztasun dana pasatuko da
alako egunen batean,
elur txuria ur biurtuta
ikusiko da atean.
Badator eta guztiok gaurtik
pozikan jarri gaitean,
Euskal-Erriko udaberria
laister baidegu gaiñean.

UZTAPIDE ZANA

Zestoa, 1984-II-11.

Gaia: *Lengo egunak gogoan* Uztapideren mezua.

Uztapideren bizitz geiena
nik ere daukat goguan,
euskaldun jator ta bertsolari
zintzo izana munduan.
Estudiorik etzuen eta
lan egin zuen basuan,
Euskal-Erria serbitu ondoren
Jainkoak eraman zuan.

Zoragarria Uztapideren
mundu ontako bizitza,
Euskal-Errian alde lan egin,
ori zan bere egintza.
Azken aldian eldu zitzaion
Jaunagandutzeko ditxa,
ta Zepai, bere lagun, ta biak
zeruan kantuz dabilta.

Euskaldun zintzo, bertsolari on
izan ziñaden munduan,
amaika plaza eta erritan
kantatu izan zenduan.
Gorputza emen utziagatik
anima dezu zeruan,
gutzat toki bat gorde zaiguzu
bizi zeran inguruan.

“Ta esango det zer egingo nuken
baldin txoria banintza”.

MIKROFONOA

Errera, 1984-III-3.

Gaia: apalondoren bertsolariak onak omen dira, baiña mikrofono eta katxarro oiek gabe.

Bestela oso lasai geunden gu
lagunarte ta afari,
baiña ainbeste traste zertako
ipiñi diguzu guri?
Gaiñetik ere mikrofonoa,
ia klinika diruri,
bertsolaria oen azpian
bildurtutzen da kantari.

Lenen bertsoetik estutu eta
ni larri naiz or gelditu,
leno txikia banaiz ere ni
oekin ez naiz aunditu.
Oinbat isopo bertsolaiantzat
ez dauka ainbat meritu,
naiago nuen or izkutuan
ipiñi baldin balitu.

Olako gabe sagardotegiz
eta or sagardotegi,
bildurrik gabe gu bertsoetan
ibili oi giñan beti.
Alanbre zar ok gure artera
ez datoz, ez, aspalditi;
bertso onekin aspertu naiz ni,
jarri iozu beste bati.

GURE AURRAK

Legazpi, 1984-III-9.

Gaia: gure aurrak.

Zenbat famili egongo diran
aurtxo polit baten eske?
Ta dauzkanak e maite ez ditunik
ez dezaguela uste.
Aurrak dauzkaten etxean inor
ere ez da bizi triste,
malizirikan ez dezute ta
maite zaituztet ainbeste.

Aurtxo berriak maitatu bear
ta beren naia daukagu,
oien bitartez geroarekin
ainbat itxaroten degu.
Ainbat etxetan ipintzen dute
oiek orrenbeste zeru,
oiek ditugu etorkizun da
gure egizko aingeru.

Aurrik ez dagon etxe uts ura
beti biziko da triste,
ta ez daukana beti ari da
aurrak izateko eske.
Gero azi ta larritu bear
orain izan arren gazte,
gure erri au zuzen zaindutzen
zuek saiatu zaitezte.

ATARIKO ZAKURRARI

Lazkao, 1984-III-17.

Gaia: zure atarian zeu eta zeure etxea zaintzen dagoen zakur maiteari bi bertso.

Txakur maitea ni etortzean
gelditu da oso triste,
kiñu ta abar nik esan diot:
"Berriz banator ni laiste".
Ate ondoan gaixoa an da
nola jai ta nola aste,
eskolik ez du bañan badaki
zenbait pertsonak ainbeste.

Iñor ondora urbiltzen bada
ark badu amaika zentzun,
otsikan txikiena're azkar
arrek beti oi du entzun.
Kate batekin lotuta zaude
ate ondoan gau t'egun,
alaz ta guzti ez dakit nola
oinbeste maite gaituzun.

Ezur batzuek, ogi-zatiak,
ori du jornal jakiña,
alaz ta guzti gu agurtutzen
ain zerade atsegiña.
Iñor badator zeure zaunkakin
egiten dezu alegiña,
naiago nuke pertsona danak
zu bezin fiñak bagiña.

EZKONBERRI BATZUEI

Lasarte, 1984-VI-29

J.M. Aranalde apaiz jaunak gaia: Biar boda bat det eta boda orretan, badakizu, itzalditxo egin bear izaten da; eta naiago nuke zuk, nere tokian bazeunde bezela, ezkonberrieri sermoitxo egingo bazenie.

Orain artean neska-mutillak,
orain senar eta emazte,
uztarri eder polit batean
oraintxe lotu zerate.
Eta badakit bata bestea
asko dezutela maite,
maitasun ortan izan zaitezte
Jaunak apartatu arte.

Oraindik oso gazte zerate
ta zaudete indarrean,
bañan zartzean izan zindezke
zuek alkarren bearrean.
Ikusirik zer esan dezuten
aldarearen aurrean,
bata besteai lagun zaiozue
onean eta txarrean.

Azken kontseju auxe mesedez
gero ez kendu buruti,
biotz-biotzez esaten det ta
gogoan eduki beti:
apaiz jaun goxo asko dirade
gazteen aldameneti,
faborez oiengandikan beintzat
ibil zaitezte urruti.

KLABELIN BATI

Altzo, 1984-VII-30.

Gaia: mendira zoazela, ikusi dezu legorte onekin ia igar-
tuta eta kiskalduta dagoen klabelin bat.

Euri geiegi txarra da baiñan
baita legor geiegia,
geitxo diranez bi ertz txar oiek
geiegi izaten dia.
Klabeiña bat arkitutzen det
batere urik gabia,
zeru ta lurren Aita zerana,
egin eiozu euria.

Eskatzen dizut: klabelin orri
eo loreai egin lagun,
ikusirikan lore bearra
guztiok nola daukagun.
Eurian faltaz lorea zimel,
iñora ez gaitezen jun,
gaurko lorean biarko frutua
denok ikusi dezagun.

Lorea, esan degun lorea,
polita danik bai uste,
beste loreak ere askotan
kezkaz betetzen gaituzte.
Era orretan ikusten ditut
oraingo amaika gazte,
biarko amak zuek zerate
ta txintxo zaindu zaitetze.

ROBOTA ALA NESKAMEA?

Markina, 1984-XII-8.

Gaia: etxeko lanetarako zein obeago: robota ala neska-meia?

Lazkao-Txiki mutilzar dago
joan da ogeitaka urtez,
izanez ere txiki xamarra
da arraza ta izatez.
Bañan zer esan dezu, Arregi?
Kontuan ibili zaitetz:
orain robota saldu nai dezu
nere neskamean partez.

Ez det esango, ez, neskame zar,
ain gutxiago gazterik;
zarra naiz eta nik ez dadukat
aukeratutzen asterik.
Bañan esango dizut nik orain
aoa bete-beterik:
neskame orde ez det artu nai
biotzik ez dun trasterik.

Gauza guztia garbi dago ta
itzak gaur ez du merezi
Lazkao-Txikik zer pentsatzen dun
zuk bazekizun lenbizi.
Burniarekin negu otzean
ondo ez liteke bizi,
nik aragizko robota on bat
neretzat naigo det kasi.

"Denbora geldi lezakeanik / oraindik ez dago emen".

URTE ZAARRARI

Loiolako Erri-Irratian, 1984-XII-31.

Milla beatzireun larogei eta
 laugarren urtea aurten,
 orra urte bat nola jua zaigun
 batere uste baiño len.
 Gizon bizkorak ta jakintsuak
 mundu ontan izan arren,
 denbora geldi lezakeanik
 oraindik ez dago emen.

Irureun eta irurogei ta
 bost egun dirala uste,
 ta zazpinaka oiek jarrita
 berrogei t'amabi aste.
 Atzo goizean giñan eskolan,
 eranegun mutil gazte,
 asko oartu baiño lenago
 urteak badijoazte.

Osasun ona dadukagunok,
 eta ez badegu minik,
 urte guztia onar dezagun
 Jaunai eskerrak emanik.
 Askoiñazez, besteak gosez
 ta askok ez dute lanik,
 bizimodua arin zaiegun
 guztiok lagun eginik.

Asko or daude eritegian
ta besteak espetxean,
ta familian negar egiñaz
egonak urte luzean.
Gau Onak eta Urte Berriak
ezin igaro etxean,
zorion obez bildu zaitezte
denok datorren urtean.

Bizirik dana iltzea oi da
mundu ontako legea,
baiñan oraindik gorde gaitzazu,
erregeen Erregea.
Bertso-otoitzez eskatzen dizut,
gure Jaun eta Jabea:
olako beste urte bat eman
eta al bada ohea.

SOLDADUSKAKO OFIZIALARI

Anoeta, 1985-VI-19.

Gaia: zu garai batean, soldaduskan, *firmes* jarri arazten
ziñun ofizialari kanta ezaizkiozu bi edo iru bertso.

Txikia baiñan egin giñaden
soldadu-tallaren jabe,
ia bi urte an pasa nitun,
joan ez banintza obe.
Ango pertsona bigotedunak
ez dira ibiltzen suabe,
amaika burla egin ziguten
kulpa aundirikan gabe.

Ni bezelaxe ttikiak asko
ta geienak erdi ero,
bizioakin asperturikan
an dabiltza egunero.
Atengandikan gizatasunik
ezin liteke espero,
geienak ez dira laroi kilo
ondo garbitu ezkeru.

Berri geiago nai badezute
Afrikan serbitu nuan,
badakizute militar orrek
zenbat arrokeri duan,
Lendabiziko zaplasta jo ta
firmes ipintzen niñuan,
orain lurpean etzanda dago
beste askoren moduan.

KRABELIN TXURI BAT

Gaia: Manuel Ugartetxeberri bertsozaleak krabelin auxe eman dit zuretzat: krabelin txuri auxe. Berak krabelin gorri bat dauka ezpainenetan, eta auxe esan dit: "Joxe Migeli eman, esperantza ez galtzeko".

Manuel orri millaka esker,
ezer ez dago txarrikan,
krabelin ori eman didazu
nei emateko baizikan.
Borondatea eman dezu ta
estimatu det pozikan,
baiñan Manuela izan baziña
naiago nuke kasikan.

Krabelin eder bat Manuelek
Txikiarentzat zuzendu,
borondateak emen ta nunai
beti ongi ematen du.
Borondatea daukan ezker
ori ez diot nai kendu,
baiñan, Manuel, naiago nuke
arreatxo bat bazendu.

Manuel orrek bere biotza
lorearekin du ager,
eskertzen diot, nereganako
agertu baidu zezer.
Beste batzuek etzuten emen
nigana izango ezer,
borondatea onartzen dizut
ta, Manuel, milla esker.

ISPILLUKO LAGUNARI

Altzo, 1985-VIII-2.

Gaia: goizero eta beti bezela ispilluaren aurrean aurpegia garbitzen ari zerala, iru bertso kantatu dituzu.

Ispillu onek bertso polit bat
ez ote luke merezi?
Aurrean dedan beste laguna
errez aski det berezi.
Oraindik erdi lotan dago ta
au zeñek esna arazi?
Gauean, motell, nun ibili aiz?
Aspaldi ez aut ikusi.

Egun on berriz, nere laguna,
aspaldi ez aut ikusi,
orregaitikan gaur e berriro
nai diat izketan asi.
Atzo bezela tamaiña berdin
xamarrean ago kasi,
lo ondo egingo uan bañan
ez aiz batetxo're azi.

Bañan bazekit aspaldi ontan
zeozer pasatzen dala,
nik bazekiat aspalditxoan
legunagoa intzala.
Lenago tira edukan baiñan
gaur zimeldu zaik azala,
Lazkao-Txiki, zartzen ari aiz
urteak pasatu ala.

ALDAMIOAN

Zizurkil, 1985-VIII-17.

Gaia: ogei bat metro altuko aldamioan ustez lasai ari ziñan lanean, eta momentu batean konturatu zera aldamia eusten zuen soka bat ia-ia etenean dagoela. Zure ustez, iru bat minutuko aguantea du soka orrek.

“Alturarekin beti bildur naiz”
gauz erreza da esaten,
baiñan arriskuz gertatutzean
ez da erreza izaten.
Iru minutuz bakarrik egon
bearra dadukat emen,
ta iru bertso kantatu arte
faborez etzaitez eten.

Soka geroz ta melarrago da,
nago bildurtzen asia;
ikusitzen det kordak banaka
galdu zaizkiola ia.
Bizi geranok konparazioz
erne dezagun begia,
eunero orren antzeko baita
pertonak duen bizia.

Ogei bat metro bakarrik dauzkat,
nik ez det gaizki artuko;
erori arren orrengaitikan
bizia ez da bukatuko.
Beira zazute zein naizen eta
ez dezute ukatuko:
anka luzeak nola dauzkaten
nik ez det miñik artuko.

EUSKAL-ERRIA MARGOTUTZEKO

Oñati, 1985-X-4.

Gaia: zu, Lazkao-Txiki, pintore edo margolari bat zera.
Nola margotuko zenuke zeure gustoko Euskal-Erria?

Euskal-Erria margotutzeko
asmoan artu det parte,
askok Espaiñarekin lotua
ikusi naia daukate.
Zoritxarrean ainbeste urtez
ala gaude orain arte,
zazpi probintzi berexi eta
pintatuko det aparte.

Zazpi probintzi danak jatorrak,
denak onak ta beteak,
itxiko ditut ingurutako
frontera edo ateak.
Izanez ere nastutze onek
egin dizkigun kalteak!
Buelta guztian jarriko diot
Naparroaren kateak.

Gero urrena pintatu bear
fabrikak eta artzaiñak,
ta Euskal-Errian sortutzen diran
ain nekazari bikaiñak.
Inguruetan guardi egiten
jarriko ditut ertzaiñak,
artu-emanik ez dezaten izan
Frantziak eta Espaiñak.

KONTSEJUTXO BAT

Legazpi, 1985-X-11.

Gaia: zuk urte batzuk badituzun ezkeru, gustatuko litzraiguke zer aolku edo zer kontseju emango zenizkieten gaurko euskaldun gazteei.

Kontsejutxo bat ortxe dijoa
on usteko erregali,
aspaldi ontan dijoan ratxa
al baldin banu itzali.
Kontseju auxe ematen diet
ainbat neskatx ta mutili:
dantza ta jolas ein zazue baiñan
drogakin kontuz ibili.

Entzun dezute, gazte maiteok,
nik eman dedan berria:
gorde zazute zeuen asabak
emandako jatorria.
Zuengan dago biarko ura
edo biarko erria,
zuen eskuan dagoelako
biarko Euskal-Erria.

Nik nai nukena, gazte maiteok,
zuek sano izatea,
ez nuke nai nik asko bezela
drogatuta ikustea.
Sanoa eta indartsu bedi
Euskal-Erriko gaztea,
gaur baiño obeki gero izan dedin
gure Euskal-Erri maitea.

ZUGAITZAK OSTOZ USTUTZEN

Tolosa, 1985-X-12.

Gaia: baserriaren inguruko zugaitzak billusten, Xalbadorrek esaten duen bezela ostoz ustutzen ikusita, zer pentsamentu datozkizu burura?

Pentsa dezagun, anai-arrebok,
udazkenean gaudela,
Lazkao-Txiki orain ia-ia
arkitutzen dan bezela.
Zugaitzetikan bera badator
leno ostoz zan orbela,
jaunak, gauz onek esan nai digu
negua badatorrela.

Arbola danak eranzten doaz,
zugaitza billusten asi,
negu-partean ez luke gauza
era orretan merezi.
Nere burua konparazioz
sartu nai nuke lenbizi:
mutilzar eta neskazar denak,
manta berriak erosi.

Baiñan zertako jarri beagu
denok umore txarrean?
Ez gaitzezela illundu emen
gaur denok, ez, bat-batean.
Negua noizbait joango da ta
alaitsu egon gaiten,
udaberria etortzen baita
neguan ondorenean.

ATXUKARRO ZANARI

Zegama, 1985-XI-10.

Gaia: gaurko omenaldia zergatik?

Atxukarrori egin diranak
gutxitxo izan zaizkio,
oraindik ere gure munduan
gorago bear zan io.
Amaika jende pozez jarri du
egonagatik serio,
zenbatsu biotz poztu diraden
zu zeralako merio!

Beste aldetik zoragarria
txiste eta ateraldiz,
orren ipuiñak entzundakoan
oraindikan parrez gabiltz.
Ta berak duen txirritxia
pozgarria degu egiz,
birigarrotzat artuko nuen
egaztia izan balitz.

Denok dakigu jaiotzetikan
Errezilgoa zerana,
ta arrezkero toki askotan
egiñikan zaude lana.
Merezi dezu eta zuretzat
akordatu da Zegama,
nere baitako au juzgatzen det
zure bigarrengo ama.

Irriparrezka dauzka ezpaina
ta begiratu bizia,
bere denboran umore onez
bizi-aldia pasia.
Izketan berriz berak badauka
iñork ez duen grazia,
ta Atxukarro esan ezker
esanda dago guzia.

Garbi ta argi ikusitzen da
jendeak maite zaitula,
emen daukagu erria eta
ezin leike disimula.
Nere partetik naiago nuke
ezpaziña ilko sekula,
ta opa dizut zartzaro on bat
Jainkoak eman deizula.

ASPALDIKO MAITEA

Azpeitia, 1985-XII-21.

Gaia: askok diote alperrik dala presa egitea, ura joan da gerora. Baiña begira zer gertatu zaiken: ik gaztetan asko maite uken neskatxa batek, orain maite auela aitortu dik. Zer diok?

Nestatxa, nitaz oroi ziñanik
ez nuen asko espero,
zutzaz oroitzen, zutzaz otoitzez
egon nintzan egunero.
Zure erantzuna artutzeko're
ain nengoen bero-bero,
orain al zatoz, ene maitea,
garaia pasa ta gero?

Zuregatikan txoratu nintzan,
zurekin nintzan gau ta egun;
zu nai zinduten bizi guztiko
nere maite edo lagun.
Biak aparte giñadelarik
zenbat urte zaizkigu jun?
Gaixoa, zeuk e ez dakizu zuk
zer gauz alper galdu degun.

Alperrik dira pertsona baten
iritzi eta usteak,
alperrik dira garai artako
biok ongi ikusteak.
Baiñan oraindik jarraitzen badu
zure maitasun beteak,
biok batera pasa ditzagun
gelditzen diran urteak.

ORAINDIK ERE

Azpeitia, 1985-XII-21.

Gaia: emezortzi urte zenituela maite izan zenuen neska ari.

Nik emezortzi urte nitula
maite polit bat banuan,
orain bizi naiz bera artuta
ez geldituan damuan.
Izanez ere bizimodua
tristea zegon orduan,
ogia ere eskax zegon da
monja aldegin zenduan.

Ain muxu gorri ta ain liraiña
eta ain ziñaden gazte,
bi illabete pasatu nitun
zure biotzaren eske.
Apaiz zar batek engañatuta
monja joan ziñan laiste,
eta oraindik an omen zaude
Jaungoikoaren emazte.

Denbora artan zu artutzeko
nengoen pozik ta trebe,
etzinduten, ez, artu, damatxo,
artu bazinduten obe.
Oraindik ere zutaz aztuta
ez naiz bizi, Mari Tere,
ez dezu uste bañan Txikiak
maite zaitu oraindik ere.

PERURENARI

Zestoa, 1986-II-15.

Gaia: *Euskadiko sei orduak* pasatu berriak dira, eta telebistaz ikusi genduenak izan genduen aukera. An Perurena aundia 295 kiloko arri ura jasotzen ari zan garaian, lenengo filan antxe ikusi genuen Lazkao-Txiki. Zer du kontatzeko?

Emen edonork ongi badaki
zeintsu degun Perurena:
mutil aundi bat eta astuna,
ongi ornitua dena.
Zeuek e ongi badakizute
nik esan bear dutena;
bera daukagu Euskal-Erriko
indartsurik aundiena.

Sei orduetan arri ondoan
an egon nintzan berakin,
arria ere jaso nezaken
nik eldu banio baldin.
Espektakulo ura austeak
neri ematen zidan min,
ez nuen jaso Perurena ura
itxusi geldi etzedin.

Perurenaren indar aundiak
zail da edukitzen denak,
arritu giñan bere aurean
an begiratzen geundenak.
Aixa jasotzen zitun guziak
txiki eta aundienak,
neska koskor bat jasoko luke
ura jasotzen duenak.

AUR BAT SALBATZEARREN

Orio, 1986-IV-26.

Gaia: Bergaran gertatua da au: ama batek aur bat utzi dio beste ama bati berea zaindu dezaion, eta istripu bat gertatu zan: eleizako orma bat erori zan eta, aur ori salbatzeagatik, beste ama orrek bizia galdu zuen.

Egun batean deitu nizuen
nere aurtxo zaintzera,
izanez ere aurren zale ta
maitagarria ain zera.
Eliz ondoko pareta zar bat
erori zan goitik bera,
nere semea saibatzearren
orain, gaixoa, il zera.

Zure biotza nik ikusten det
ain maitekor eta tinko,
zuk egin dezun obra on ori
nik gordeko det betiko.
Nere aurra're illik ote zan
ala nion nerekiko:
"Oin umezale izan ez baziñan
zedorri etziñan ilko".

Nere aurtxo zaintzeagatik
zuri nizuen emana,
lendik jakiñik ume maite ta
pertsona fiña ziñana.
Zu izan zera aur batengaitik
zeure bizia emana,
nik egin nuen aur ori baiñan
zu zera egiazko ama.

KARAKOL BATI

Usurbil, 1986-VII-5.

Gaia: mundu ontan danok ditugu ametsak eta naiak eta elmugak. Barrazkillo bat, karakol bat ikusi dezu, lurretik arra betera, Usurbilko kanpantorrera igo nairik.

Karakol bat det eleiz-torrean
barrenean ikusia,
bidean gora igo naiean
zegoen bera asia.
Badakizute motela dala
gauza orren ibilia,
nik esan diot: "Segi zuk gora
ta artu pazientzia".

Azkarrena're azkar iristen
ez det ikusi oindaño,
karakol batek ere badauka
bizkorrenak ain enpeño.
Jaunak bizia eman ezker
zeiñek dakigu noraño
denborarekin juango zeran,
nekez juaten zera baño.

Badakizute kotxerik gabe
bizi giñala antziñan,
baserritarrak goiz etorri ta
geienak eleiz-eskiñan.
Gaur kotxeak ta abioi asko
asko korritzeko diñan,
baiñan orduan bear zan lekura
leno iritxitzen giñan.

ZENBAT URTE?

Billabona, 1988-VII-29.

Aranaldek gaia: zenbat urte dituzun galdetzeko esan didate neska batzuek.

Entzun dezute nolakoa dan
Aranalderen ordena,
eta pentsatu au ez degula
emen bostetan onena.
Orko neskatxak gauz orrengatik
ote dute ainbat pena?
Onek besteri botatzen dio
berak pentsatzen duena.

Urtez ez nago ni oso gaizki
naizta ez nintzan aunditu,
nere txikian sarritan badet
aundiak ainbat meritu.
Mundu ontako azkarrenak e
urterik ezin gelditu,
ai zer bizitza urteak ainbat
milloi izango banitu!

Nere urteen berri jakin nai
dute neskatxak orduan,
esateko're konforme nago
galdetzen duten moduan.
Nik nai ainbeste baditut eta
danak ez dauzkat goguan,
or itxogin da esango'izuet
emendik jetxitakuan.

AURTZAROA

Deba, 1986-IX-26.

Gaia: Joxe Migel gerra aurreko gizona degu. Etzuen guk bezelako aurtzaroa pasa. Zeure aurtzaroari.

Arrazoi dezu: gerra ura're
zerbait ezagutu nuan,
ta esateko eskolara're
apenas enintzan juan.
Erdi galdurik ibiltzen nintzan
umezurtz baten moduan,
Jaungoikoari galdetzen nion
zergaitik egin ninduan.

Eskolarikan ez genduen da
bi anai ere il zian,
baserrian ta lan egiteko
iñor etzegon etxian.
Neke azpian ibilia naiz
gazte-denbora guzian,
zenbait bezela enaiz egona
Jaungoikoaren grazian.

Beste aur batek izan ote du
olako bizitz tristerik?
Iru bat urte pasa nituen
pasatu gabe goserik.
Razioan da jateko ez gendun
ogi gorria besterik,
orregaitikan enuen izan
mutil aundia azterik.

AITONA GAROTAN

Agiñeta, 1986-XI-9.

Gaia: gaur onera zatozela, irurogei ta amabost bat urte inguruko aitona bat garotan ikusi dezu.

Penagarria izan izan da
zenbait gizonen bizitza,
zurea ere etzan izango,
ez, zorioneko ditxa.
Jaia danik gaur ez dakizu zuk,
au ez da zure egintza,
zeure auzoko jaiak dira ta
garotan zertan zabilta?

Baserritarrak berekin badu
zenbait zoritxar, naigabe;
kalean jaio baldin baziñan
zeuretzako askoz obe.
Irurogei ta amar urte ta
edadea dezu sobre,
eta oraindik arkitzen zera
jubilaziorik gabe.

Irurogei ta amar urtetan
lanak bukatu ezinda,
gaiñera pobre bizi zerala
ni nola nagon jakinda,
eta garotan zabiltz oraindik
zutik ibili ezinda,
makiñatxo bat gazte badago
zuk baiño gutxigo eginda.

KABI AUTSIA

Altzo, 1986-VII-31.

Gaia: menditik ibillaldi bat egiten ari zerala, or ikusten dezu mutiko-talde bat txori-kabi bat artzen eta txikitzen.

Txoritxuekin ongi pentsatzen
jarriko baldin bagiña,
kontzientzian ar bearko guk
joango ez litzaken miña.
Kabia austen mutikotxoak
ainbat kostata egiña,
gizonak degu alde ortatik
ezaguerarik txikiña.

Mokoan artu belar-izpi bat
eta urrena buztiña,
illabetean eraman eta
egingo zun alegiña.
Tristuraz daukat nere biotza
eta eraman eziña,
bere umeak babestutzeko
ainbat kostata egiña.

Mutikotxoak, ori egiten
pasarik il bat guztia,
eta zuek or ori autsitzen
ez al dek gauza tristia?
Konparazio batekin orain
nai nitek adieraztia:
nai al dezute zuek gordetako
seaska ura austia?

ISPILLUARI

Aia, 1986-VIII-7.

Gaia: aspaldiko partez gaur begiratu omen dio ispilluari, eta egundoko parregurea eman omen dio.

Gazte nagola esan dit baiñan
ez da izango egia,
nik bezelaxe ispillukoak
triste dauka bekokia.
Traje zar baten antza badauka,
zimurturik dago ia,
ikusten diot badadukala
plantxatu baten premia.

Beiratu diot beste aldera
burutikan anka aldera,
ta eman diot mutilzar edo
zartutakuan tankera.
Negua baiño lenago baldin
mogitutzen ez bazera,
negu gogorra egiten badu
zuk aurten il bear zera.

Beste aldetik parrez zegoen
mutiko gizarajua,
ni ez-ezikan iruditu zait
ori dek aparejua!
Zergatik edo burlaz al daukak
parre egiteko gogua?
Ixildu adi, i ere ez aiz
ni baiño aundiagua.

SEASKAN DAGOEN SEMEARI

Bilbo, 1986-VIII-21.

Gaia: ain formalduta zagoz, etxeko atarian seaska bat ere eragiten zagoz. Badakigu bertso asko kantatuta zaudela. Baiñan ez dakit inoiz kantatu diozun zeure semeari.

Orain artean mutilzar negon
baiñan ezkondu naiz aurten,
ara ikusi len txarra baiñan
ni zenbat formaldu naizen.
Semetxo bat e sortua degu,
zeiñen polita datorren,
pozaren pozez emen ari naiz
seaskari eragiten.

Nere biotza gaur aurkitzen da
maitetasunez betia,
orain artean naiz ta eraman
ain bizitza arlotia.
Azkenerako iritxia naiz
gurasoa izatia,
eta euskaldun ezi nai nuke
nere semetxo maitia.

Seme maitea, oraindik dakit
ulertzen ez dezuela,
izketan ere ez dakizu ta
ibiltzen zaude motela.
Baiñan uste det kiñu utsetan
ulertu zenezakela:
gure aberri au maita ezazu
zure aitatzok bezela.

ETORRI NERE ETXERA

Bidani, 1986-VIII-23.

Gaia: aur bat inguratu eta esan dizu: "Joan al ninteko zure etxera? Aitak eta amak aldegin didate".

Ai zer galdera polita egin
didan gaur aurtxo maiteak!
Joan al liteken galdetu eta
begiak malkoz beteak.
Aita ta amak aldegin eta
aurtxoak dauzkan kalteak!
Etorri zaitetz gure etxera,
zabalik daude ateak.

Oraindik mutil gaztea zera,
geieneko zortzi urte,
eta bakarrik bizi izateko
oraindik naikoa gazte.
Zu ikusita neuk artutzen det
makiña bat buruauste,
zure aitak ta amatxok nunbait
bate biotzik ez dute.

Aurtxo bat ola emen uzteko
eskubiderik ote da?
Jendea txartzen ez ote doa
emen urtetik urtera?
Ni're bakarrik bizi naiz, aurr,
zu geldi zeran antzera,
biok an biziko gera eta
etorri nere etxera.

EMENDIK EUN URTERA

Bidani, 1986-VIII-23.

Gaia: nolakoa gustatuko litzaizuke izatea, emendik eun urtera, gu bizi geran mundu au?

Esaten dezu nolakoa nai
daukagun bizi-tokia,
eun urte luze dirade baiñan
badu aldatze premia.
Lanikan gabe guztiontzako
eguneroko ogia,
ta anai artea izan dedilla
inbiririkan gabia.

Aurrerapenez dagonerako
dago aldatzen asia,
baiñan bestetik mundu au degu
gorrototsu itxusia;
eta sendatu orain arteko
kantzer edo gaitz guzia,
gutxieneko eskatutzen det
eun bat urteko bizia.

Eta nolako mundua nai dan
nai nuke adierazi,
eun urtez ezin genezakegu
zer gertatzen dan ikusi.
Emengo danak guk ordurako
juango gera igesi,
nai nukena da alkarri barka
ta danak pakean bizi.

MAITEMIÑA

Ordizia, 1986-XII-27.

Gaia: iñoiz maitemindu al zera?

Nik ere banun maitetasun bat
ta jar zaitezte jakiñik,
egiazkoa danean ez da
orren gauza atsegiñik.
Berari ez nion ezertxo esan
ta ez daukat beste miñik,
seien bat urte pasatu nitun
berakin aztu eziñik.

Neuk ez nion, ez, ezer galdetu
maitatzen nuen orduan,
zeiñen neskatxa polita bera
oraindik daukat buruan.
Eta andikan urte gutxira
ni soldadu nintzan juañ,
gerozti ez dakit bizi o il dan
edo dabillen munduan.

Lazkao-Txikik ere izan zun,
bai, gaztetan maitemiña;
au pasatu da zoritxarrean,
berak beregan du eziña.
Nundik ote dan billa ta billa
saiatu naiz alegiña,
oraindik ere maitatzen zaitut,
ai azalduko baziña!

MIÑA, OIÑAZEA

Zumaia, 1987-IV-25.

Gaia: Miña, oñazea.

Miña zer degun oso zaila da
bertsoetan esatea,
triste bizi dan norbait badago
oiñaze miñez betea.
Beretzat ere naigabe asko,
albokoentzat kaltea,
ta miñez bizi diran aiekin,
Jauna, erruki zaitea.

Miñez dagonak aztutzen ditu
adiskide ta lagunak,
miñarentzako txarrak baidira
arratsak eta egunak.
Iñoiz neuri're emanak ditu
alako estuasunak,
miñaren berri ez du esango
iñoiz probatu ez dunak.

Miña badago Euskal-Errian
gogoratuko bagiña,
puskatu eta bizi gera gaur,
batuak giñan antziña.
Ainbat partidu, ainbeste zati,
egin zagun esamiña:
bat bear eta danak banaka,
orrek ematen du miña.

LOREZ BETETAKO SAGASTIA

Gaia: zure baserriko leiotik begiratu ta lorez beteta dagoen sagastiari.

Gure etxetik aurrera dago
sagasti berri-berria,
pozaren pozez artu ezazu
nere ongi etorria.
Zein alaigarri zu ikusita
dagoen udaberria,
gure erriko frutu emale
sagasti maitagarria!

Lore txuritan jantzita zaude,
gaur ain apain zaude dena,
zure gaiñean txoriak ere
dabilkiten zoramena!
Iñoiz bat edo bi igartutzean
nik artutzen dedan pena!
Zure igaliz egiten baida
edaririkan onena.

Sagasti on bat lore berritan
ikusten danean txukun,
pentsatutzen det zenbat poztu ta
zenbat txoratutzen gaitun.
Aspaldi ontan asko igartu
eta surtara dira jun,
nik eskatzen det lenen ordañak
berriz aldatu ditzagun.

UME BAT NEGARREZ

Andoain, 1987-IV-30.

Gaia: gaur gauean ume baten negarrez esnatu zera, eta gero dana ametsa zan.

Bart ametsetan zer gertatu zan
ezin nioen antzeman,
ume txiki bat negarrez zegon
askotan oi duen eran.
Amaren faltaz ote zegoen,
ala zirudin tankeran,
beste aldetik kezkatu nintzan
nere semea ote zan.

Ume txikiak beti txoratzen
ta errukitan naukate,
eta lastima nere umeak
biziko dira aparte.
Orregaitikan kezka txar ori
nereganatu zait bart e,
ta esan nion: "Zaude ixilik
amatxo etorri arte".

Eta ametsa izan bear zun,
ni ustez nenbillen egiz;
negar-malkoa irten zitzaidan
nere maitasun geiegiz.
Zartutako bat beti egoten da
aingeru berrien premiz,
gezurra zan da askoz naio nun
gezurra izan ez balitz.

FESTA AURREKO BANDOA

Legorreta, 1987-V-23.

Gaia: Legorretan gaiñean ditugu festak. Lazkao-Txiki, erriko alkatea zeran aldetik, bota ezazu festa aurreko bandoa.

Festa aurreko nere bandoa
orain dijoa zuentzat,
erriko alkate bezela naiz ta
asko kostatutzen etzat.
Ipiñi ditut musika onak
ta festak dira danentzat,
naiko jana ta dibertsioa
ere badago zarrentzat.

Eta aurrean ikusten ditut
emen makiña bat gazte,
eta gaur nator zuen izketan
mesede on baten eske.
Festa-alditan gaur ikusten da
zenbait istillu ta naste,
au eskatzen det, gazte maiteak:
pakean ibil zaitezte.

Azaldu ditut iru bertsotan
nere gogoaren naiak,
aitorturikan nola diraden
Azentziotako jaiak.
Bertso onekin agur ta erdi,
arrebak eta anaiak,
pasa itzazute erriko festak
umoretsu ta alaiak.

NESKAMEA

Urnieta, 1987-VII-16.

Gaia: nolako neskamea artu nai zenuke?

Neskame bat artu nai det
gazte xamarra al dala,
ez da ajola naiz gizona
naiz izan ere argala.
Eta urrena esango diot
ondo ordainduko dala;
langabezian iñor badago
eskua jaso dezala.

Jornal ona emango det
nai badezute aditu,
labadora ere badet
ara nik lanak neurritu.
Umeak zaintzen ez dauka lanik
baizik bazkaia serbitu,
ortik aurrera oso lan gutxi:
gure etxea garbitu.

Eman ditut aditzerak,
badakizute guztiok,
ta bear ez dan gauza txarrik
ere egingo ez diot.
Neguan ozten baldin bada ura
lo egingo degu biok,
ta masajerik bear baldin badu
neuk emango dizkiot.

EZKONTZA

Billabona, 1987-VII-30.

Gaia: ezkontza.

Ezkontzea re dana ona dala
esan asmotan ez nago,
gauza ori nola pentsatu nuen
gaur baiño aspaldiago.
Ezkondu eta mutilzar berdin:
munduan ainbeste trago;
ez dakienak zail da ematen
emen ejenplo geiago,
gurutza askok artutzen dute
pentsatu baiño lenago.

Ezin konponduz andre-gizonak,
ori da gauzik txarrena,
pentsatu gero nolakoa dan
gauza orren ondorena.
Aita ta ama aserretuta
aurtxoak daukaten pena!
Zer egin eta zertan dabiltzan
pentsa bezate aurrena,
ondoren txarra da gurasoak
askotan uzten dutena.

Badakizute zer esana zan
ezkondu ziñatenean,
abade batek galdetu eta
aldarearen aurrean:
alkar maiteko zendutela an
zorion eta txarrean;
orain ezin konpondurik emen
ezkondu ondorenean,
oraintxe zaute len agindua
orain bete bearrean.

Ikusten ditut zenbait pareja
asarre nola dabiltzan,
lenago ainbat maite ziran da
txakur ta katuen gisan.
“Maitatzen zaitut”, “ona zerade”
leno agindu elizan,
baiñan gauz garratz eta gozoak
badira gure bizitzan,
nik gauz oik danak pentsatu eta
mutilzar gelditu nitzan.

ATZERRITARREN GIDARI

Altzo, 1987-VII-31.

Gaia: atzerritar batzuk etorri dira Euskal-Errira, eta zuk erakutsi bear diezu nolakoa dan gure erria.

Toki berri bat ikusi nairik
elduak zerate aurten,
zerua bezin toki polita
billatuko degu emen.
Pertson gaiztoak gerala ere
asiko ziran esaten,
baiña guztiak fama eman da
egi ez dira izaten,
terrorismoa badaukagula
ere esango zizuten.

Tokia berriz ikusiko da
pasatutako orduan,
itxaso urdin eta berdea
nunai badago kanpuan.
Udaberria datorrenean
txori guztiak kantuan,
jendea berriz beti euskeraz
erri-oitura santuan,
au baño toki politagorik
iñon ez dago munduan.

Ikusiko da iriburua
deritzaiona Donosti,
ikusi orduko zuen begitan
gustatuko dana noski.
Naizta ez daukan zenbaitek ainbat
toki alai ta eguzki,
plaia eder bat ere badauka
bere isla eta guzti,
politagorik ez da izango
Ameriketaz onunzti.

AUR BAT NEGARREZ

Aduna: 1987-VIII-22.

Gaia: aurrean negarrez ikusi dekan aur bati.

Mutil koxkor bat kalean zear
dabil negarrari emana,
ni inguratu natzaionean
etorri da neregana;
eta auxe da lendabiziko
nik galdetu diodana:
“Mutikotxoa, nundik dabilza
zure aita eta ama?”

Mutikotxoak onela zion:
“Neretzako bada kalte:
aita ta ama len batean da
atzotik dabilz aparte;
eta oraindik nere baitako
nik daduzkat zazpi urte,
biak dibortziatu eta ni
bakarrikan utzi naute”.

Pentsa zazute, o gurasoak,
negargarria da gero:
mutiko batek zazpi urte ta
ez kariño ta ez bero.
Gauean ere babesik eta
oerik ez du espero,
obe da mutilzar gelditzea
gero oi egitezkeru.

ALPERKERIAREN GORAIPAMENA

Bilbo, 1987-VIII-22.

Gaia: alperkeriaren goraiamena egin dezala.

Zenbaitzu pertson ondatu duen
len zoritxarreko lanak,
gu gera beti orain bitarte
orrela jardun geranak.
“Langillea naiz, langille ona”
dira askoren esanak,
obetoena bizi dira gaur
gizon alperrak diranak.

Berandu samar baiñan oraintxen
ni erori naiz kontura,
aberatsak e lanik iñortxok
ere ez duela gura.
Beti lanean ibili gera
lana arturik ardura,
orregaitikan makiña baten
korputza ola galdu da.

Alperra danak ai zer suertia,
ni ere banintz obia;
langille jaio nintzaden eta
aspertuta nago ia.
Naiago nuen izan banintza
ni alper aundi-aundia,
langillearen kontura alperrak
beti jaten du ogia.

ATXUKARRO

Sorabilla, 1987-VIII-27.

Gaia: Atxukarro.

Gaur aditu det gure Atxukarro
illikan degun berria,
ezagututzen genduenentzat
ain gauza negargarria.
Itzaldu zaigu euskal sukalde
askok maite zun argia,
txoko askotan atsegin eta
umore pranko jarria.

Euskaldun garbi eta jatorra,
umilla eta apala,
denok dakigu guztion lagun
jatorra izan ziñala.
Entzun degu guk gure lagun bat
umoretsua il dala,
bizia eman zizuen Arek
berekin artu zaitzala.

Umore pranko jarri ondoren
il zerade azkenean,
amaika aldiz alkarganatu
giñan Zegama aldean.
Umore duen lagun jator bat
gaur falta degu taldean,
guretzat toki bat gorde zazu
emendik goazenean.

Inazio Mari Atxukarro eta Lazkao-Txiki.

ATE ONDOKO TXAKURRA ZANARI

Mutriku, 1987-IX-11.

Gaia: badakigu oso txakur zalea zerana. Lengo egun batean, bertso-saio batetik etxera joan ziñanean, zure txakurrik maiteena ikusten dezu tiro bat emana eta illa.

Ene txakurra, ainbeste urte
pasa dituzu atean,
askatasuna nai zendun baiña
beti lotuta katean.
Agur goxo bat egiten zendun
zure ondora joatean,
merezi ez dezun errematea
artu dezu azkenean.

Txakur gaixoa, ikusi zaitut
illotzik edo tristerik,
zere denboran ez dezu izan
ogi koxkor bat besterik.
Ez nuen uste azken txar ori
gaur zuregan ikusterik,
mantenu truke ez du gizonak
zu baiño lagun oberik.

Mingarri izan dirade zure
mundu ontako egunak,
kate batean lotuta dira
denbora geiegi junak.
Orain negarra egiten dizu
biotzez maite zaitunak,
guk ainbat ezaguera ez dauka
tiroa bota dizunak.

ZAKURRA ERE ITXUTU

Ugarte-Amezketeta, 1987-X-10.

Gaia: egizu itxua zerala, eta egunero bidea erakusten dizun zakurra ere itxutu egin dala.

Neretzat ez da iñoiz egunik,
neretzako beti illun,
ni beti berdin-berdin bizi naiz
nola gau ta nola egun.
Jaio baiño len, Jainko maitea,
ezeren kulkarik ez nun,
betiko gauan bizitzezkero
zertako sortu niñuzun?

Kalerik ezin iñolaz pasa,
beti ibiltzeko bildurra,
neretzat berdin eguna ta gau,
itxasoa eta lurra.
Txakurrarekin neukan nik orain
nere itxaropen apurra,
ta azkenikan itxutu dezu
lagun nedukan txakurra.

Txakurra, zukin joaten nintzan
kalera eta etxera;
biok itxutu, biok gauean,
au legezkoa ote da?
Berrriro ere txakur maitea
ni orain arteko antzera,
galdu bear bada naio det galdu
nonbaiten biok batera.

KANTAURI ITXASOAREN ASARREA

Tolosa, 1987-X-11.

Gaia: joan dan astean, Donostian, itxasoak lan gogorrak egin ditu. Zu, Joxe Migel, itxaso zera, eta esaiguzu zergatik zatozen orren asarre.

Lenago nintzan bareagoa,
lenago nintzan apala,
baiña ikusi det nere terreno
artutzen ari dirala.
Orregaitikan nik defenditu
bear det nola edo ala,
jakin zazute Donostin Grosa
lenago itxaso zala.

Itxaso onek lenago etzun
gorroto txarrikan maite,
zenbatsu burla egiñak ote
zerate neri gaur arte?
Baiña nik ere baditut mugak
ta bear det nere parte,
leno pakean nengoen baiña
ostutzen ari zerate.

Ori dalako asarretuta
etorria da Kantauri,
orregatik zan oinbeste aize,
orregatik ainbat euri.
Nere paraje onentxoanak
kendu didazute neri,
emen burla eiten baizaio beti
pakean dagoanari.

OE MAITEARI

Donostia, 1987-X-25.

Gaia: illuntzero ixil eta gozo artzen zaituen oeari.

Oe maitea, gauz atsegiña
ta polita zera egiz,
amaika arrats pasatzen ditut
zure gain on orren premiz.
Jeikitzen ere ez dezu uzten
dezun maitasun geiegiz,
naiago nuke zure gaiñean
sarrigo egongo banitz.

Zure gaiñean egon izan naiz
gaixorik nagoenetan;
o nere oitxo maitagarria,
ederra zera benetan.
Eta askotan etxeratzen naiz
zuregantzeko pozetan,
zure babesa eskeintzen dezu
neguko arrats otzetan.

Zu zera nere bigarren lagun,
zu zera nere pitxia;
gaur ere pena aundia daukat
nik orren goiztar utzia.
Zuregan izan nuen mundura
bein sortutzeko grazia,
Jaunak nai badu zure gaiñean
desio nuke iltzia.

TXERRIKIA GALERAZIA

Beasain, 1987-XI-13.

Gaia: urte-sasoi ontan, oi dan bezela, aurten ere txerria il dezu. Urtero oi dezun bezela, sendagillearengana joan zera zeure txerri-opari orrekin, eta berak zera esan dizu: zuk txerrikoa jatea debekatuta dezula.

Neretzat txerrikoa txarra da
zuk aitortzen didazunez,
orain artean ni penatu naiz
ori gizentzeko lanez.
Gure auzoa beteta dago
aitonez eta amonez,
beren bizia pasa dutenak
naiko txerrikoa jenez.

Ez dakit gure txerriki ori
gaur zer maillatan daukagun,
geure denbora guzian ori
jenez pasatu oi gendun.
Orain neretzat txarra detala
ta nik nola gaur erantzun?
Nik onen partez naiago nuen
lana kendu bazidazun.

Aldrebes esan ote didazun
ere pentsatutzen nago,
nere denboran potajeetan
jana naiz amaika txango.
Beste malezi batekin ere
etzaudela ez det esango,
nik jaten badet pentsatzen dezu
zeutzat ez dala izango.

NEGAR ALA BARRE?

Markina, 1987-XII-8.

Gaia: negar ala barre?

“Negar o parre?” esaten zidan,
entzun dezuten moduan,
badakizute egite onek
gaur zenbatsu tranpa duan.
Askok negarra ta askok parra
izaten dute goguan,
biak e oso zallak dirade
gogorik ez dan orduan.

Entierruan izandu nintzan
lengo arratsalde baten,
gizon bat eta beste bi andre
irurak negarrez zeuden.
Erentziaren zai omen zeuden,
alboan ala zioten,
ara zenbat gauz egiten degun
itxura egitearren.

Derrior onek nai ez duela
artutzen digu indarra,
ondo pentsatzen jarri ezker
ez al degu gauz bat txarra?
Sentitutzen dan orduan dago
gauz ori egin bearra,
txarrak baidira sentitu gabe
nola negar eta parra.

GABONAK KARTZELAN

Aretxabaleta, 1987-XII-11.

Gaia: Gabonak badatoz, bañan bada zenbait jende
Gabonak kartzelan pasa bearko dituztena.

Mundu txar ontan zenbat arazo
izaten ditun gizonak!
Erri ontan e izango dira,
badaude edo egonak.
Etorri arren Eguberriak,
etorri arren Gabonak,
zorion asko ez du izango
giltzapetuta dagonak.

Orrela alperrik galtzen dijoa
Euskal-Erriko indarra,
Jainkoak ere ez du entzuten
egindako deadarra.
Zenbait amatxok, zenbait aitatxok
egingo dute negarra:
semea giltzapeturik eta
bakarrik egon bearra.

Noiz amaituko ote da, Jauna,
gizonaren arazoa?
Askatu zazu giltzapetua,
askatu zazu presoak,
parre-irritan ipiñi dezan
gure amatxo gaixoa,
ea noiz emen alkartzen geran
eusko fameli osoa.

TXEPETXA

Zumarraga, 1987-XII-12.

Gaia: Markok Otañoren bertso bat kantatuko du, Lazkao-Txikik iru bertso kanta ditzan.

Markok:

*Euskal lurreko txorietan dan
txikitxuena da bera,
gaztain kolore bakarrekua,
nai bada ez da ederra.
Begi argiak, buru xanpala,
moko tentia aurrera,
gorputza motza, anka laburrak,
xaltokako ibillera,
xalapartaka egalaria
eta kantari ergela.*

Lazkao-Txikik:

Orra zer fama Lazkao-Txikiri
dioten emen atera,
nik bai al daukat sasi tarteko
txepetxak duen tankera?
Or gabiltzade udaberrian
sasi batetik bestera,
baiñan sinistu: gu txikienak
fiñenak izaten gera.

Txikiak ere txikitan badu
aundiñaren desiua,
amaika aldiz aundi batzuei
emanikan leziua.
Badauka nundik egan egiña,
badauka nora iua,
txepetxak ere egin izan du
aundien serbiziua.

Txori txikiak ikusitzean
etzaitzeltela arritu,
bizimodua atera eta
kabian aixa kabitu.
Zer gauzak liraken bere senti-
mentuk esango balitu?
Putrerik aundienak bezela
umeak azitzen ditu.

ELUR AZPIAN

Idiazabal.

Gaia: Aralarra eskiatzera joan, elur zulo batera sartu eta iru egun daramazkik atera eziñik.

Nik bezelaxe badakizute
eskiatzaillen berri ta:
mendi ontara etorri nintzan
ni elurra ikusita.
Baiña zer indar izandu nuen
nere lanean asita!
Elur azpian sartuta nago
jostatzera etorrira.

Auxen da une tristia eta
auxen da une zekena!
Bakardadea besterik ez da
emen ikusten detena.
Lagunik iñun ez dago eta
orrek ematen dit pena,
bildurrez nago elur azpian
ote dan neure azkena.

Zeiñi deiturik ere batere
nolatan ez dagon emen,
mendi guztia elurrez txuri,
une bat ez dago lurmen.
Ez dakit nere beste lagunak
zein tokitan ô nun dauden,
zeru ta lurren jabe zeranak
lagundu zaidazu arren!

AURRA OTARREAN

Azpeitia, 1987-XII-19.

Gaia: bart arratsean, etxean bakarrik agola, norbaitek atea jo dik. Irten dek eta or billatu dek otar txiki batean aur bat papertxo batekin. Paperak onela zio: "Joxe Miel, zeurea da eta zeuk azi!"

Lazkao-Txikik ona aurtxo bat
naizta dagoen ezkongai,
negarrez zaude, aurtxoa, eta
orain egon zaitetz lasai.
Zu bezelako aurtxo polit bat
ez dira sortzen nolana,
apellidua emango dizut
ta maitasuna ere bai.

Gu, mutilzarrak, gera askotan
zabar ibiltzen geranak,
ez dakigula eiten ditugu
postura ortako lanak.
Ara frutua jakin gabe ta
gero etortzen diranak,
biotz aundirik ez dauka ola
zu utzi zaituen amak.

Lazkao-Txiki txikia bañan
ona mutiko apaiña,
nik e utzi bear nun gurasoak
utzi ninduten ordaiña.
Muxu gorria eta polita
ta begitarte apaiña,
biberoiak aziko zaitut
titirik ez daukat baiña.

SEMEARI

Ondarroa, 1988-I-9.

Gaia: zu aita zera; ta gauerdian semea beldurrak eragin-
da-edo esnatzen da negarrez. Ixildu ezazu iru bertsotan.

Orain artean lotan beterik
zeunden, semetxo maitia,
ta zer dalako pentsatzen dezu
orain negar egitia?
Oraindik lasai lo egin zazu,
negarra gure kaltia,
aundixeago egin bitarte
ixilik egon zaitia.

Artu itzazu, seme maitea,
nik emandako bi muxu,
orren polit ta otxana zera,
danak merezi dituzu.
Orren gazterik erriarekin
konturatuta zaude zu,
Euskal-Erria preso dagola
zeñek abisatu dizu?

Orain lo ta lo egon, semetxo,
au artu zazu gogoan:
etsai txar eta indar galduak
daudela gure alboan.
Gazterik artu dezun gogo oi
gorde zazu zeure asmoan,
denon artean askatuko deu
aundia azitakoan.

SAN MARTIN LOINAZKOARI

Matxinbenta, 1988-II-6.

Gaia: San Martiñen elizan eta San Martiñen jaietan gauden ezkerro, ezingo degu aztu gure Matxinbentako Zaindaria, Goierriko semea, Japonen martiri il zana.

Beasaiñen jaio Amunabarron,
nik beintzat ala det jakin,
an bataiatu eta izena
ipiñi zizuten Martin.
Gero kanpoan ikasi eta
apaiza ziñan zu egin,
gero kanpora Jesusen Berri
Ona an zabaldu zedin.

Gaur ez da arren fin da zintzorik
zoritxarrean ikusten,
ni arritzen naiz gure Jesus zer
ta zenbat maite zenduten.
Bere berria zabaltzen zendun,
bate etzenduten eten,
ain firme zeuden beren sinisgaitz,
martiri egin zinduzten.

Eta San Martin degu gaur egun
auzo onen gurasoa,
ainbat maite ta or aldarean
ara nun dagon jaso.
Zeruetatik bidal zaiguzu
zeure maitasun gozoa,
ta al dan ongien zaindu zaiguzu
Matxinbentako auzoa.

ELURRIK EZ

Andoain, 1988-II-21.

Gaia: aurten Goierriko notizirik edo gertakizunik aundienetako bat Txindoki elurrik gabe dagoala da. Zer ote diote goierritarrak?

Negu ederra aurtengo ontan
gure aldean egin du,
bakarrik bizi geranak ortan
bear degu atsegindu.
Bañan zapatak saltzen dituenak
ez ote dirade mindu?
Lenago ere elurra eiteko
beñ ere ez det agindu.

Aurtengo ontan Jainkoak digu
suerte onak emanak,
naizta ez diran olako negu
ederrak izaten danak.
Izanez ere gu mutilzarrak
baditugu naiko lanak,
manta bearrik ere ez gendun
mutilzar bizi geranak.

Ta Txindokiko puntan elurrik
ere ez du egin aurten,
nola negua danikan ere
kasik ez duen ematen.
Ta aldamenetan larre berdea
nunaitikan zaio erten,
ta gure artzai gizagaixoak
ere zerbait bear zuten.

BASERRIETAKO SU BAJUA

Zumaia, 1988-IV-8.

Gaia: baserrietako su bajuari.

Negu-partean su-bazterrean
pasatzen genun eguna,
aiton-amon aik ipui kontari
bazuten zeñek entzuna.
Orixen degu gaztearoan
guk an ikasi genduna,
toki onean daukagu orain
orduako alkartasuna!

Dakiguna da ez giñala gu,
ez, milloi askoren jabe,
bañan alkarri itzegiteko
umoretsu eta trebe.
Garai artako alkarrizketak
orain atzenduta gaude,
orain bazkaldu egiten degu
alkarri itzezin gabe.

Orain bezela telebistarik
etzan izaten orduan,
ta aurtzaroko egun goxoak
oraindik dauzkat goguan.
Zenbat errezo egiten gendun
su bajuaren onduan!
Errezatzen da euskeraz ere
antxen ikasi genduan.

LANAK EGIN ONDOREN

Leaburu, 1988-VII-2.

Gaia: nekazaria zaitugunez, eguneko lanak amaitu ondoren, etxe-atarian patxaran eseri ta eguzkia nola ezkutatzen dan begira zaude.

Lanak eginda mendi-ertzean
nago begira jarria,
eguzkiaren erretirada
ain dago gorri-gorria.
Egun osoa pasa dezu ta
illuntzera doa ia,
biar goizean ere etorri,
eguzki maitagarria.

Zuk, eguzkitxo maitagarria,
batere ez dezu kulpik,
baiñan eguna pasatu eta
ez det ikusten gauz onik.
Ainbeste ordu sartzen ditugu
ta ez degu ikusten sosik,
baserritarrok ia ez degu
lana egiteko pozik.

Aragia're sobre daukagu,
esnea geiegi gero,
bakaziorik gabe lanean
or gabiltza egunero.
Gazte maiteak, baserritikan
ezer ez degu espero,
gaur ura ere garestigo da
botellan sartu ezkeru.

O baserritar maitagarriak,
au artu zazute nota,
ikusten baidet etorkizuna
dadukagula lur jota:
len esnari ut-ttanta batzuk
iñoiz oi genion bota,
baiñan gaur ez dago botatzerik
garistiago dago ta.

ASTOA

Zizurkil, 1988-VIII-14.

Gaia: bakarkako lanean prendak eman zizkioten bertso-lariei gaitzat, eta Lazkao-Txikiri asto bat eman zioten, Astoa erremaletik eldu eta onela kantatu zuen:

Ara, ementxe ekarri dute
neretzat lagun bapua,
arriturikan dago gaixoa:
“Au ez da nere lekua”.
Nungoa danik ez dakit bañan
ondo mantendutakua,
laguna're billatu didate
neronen tamañakua.

Nundikan ote asto gazte au
gaur neretzako zuzendu?
Naiago nuke onek ainbeste
entendimentu bagendu.
Olako lagun txiki politak
oso poza ematen du;
ikastolan e ibillia da,
euskeraz konprenditzen du.

Ara neronen lagun polita
arturik aldamenean,
emea dala ere esaten
or ai dira azkenean.
Nola alako andre politik
ez dadukaten etxean,
maiatz aldean berriz ekarri
iel ipintzen danean.

GOGOKOENA

Aduna, 1988-VIII-15.

Gaia: baserrian jaio eta an bizia zeranez, zein animali dezu gogokoen?

Atzo arratsez nik Zizurkillen
asto bat nuen laguna,
oraindik oso gaztea zan da
polita eta kuttuna.
Bañan bizkarra gogorra zeukan,
biotza're ez biguna,
begiratuan antzeman nion
asko maite ez niñuna.

Ni animali-zalea naiz ta
askorekin daukat pena,
beste bi bertsoz esan nai nuke
neuk sentitutzen dutena.

Txakur-zalea izan naiz beti
ta ona aitortu dena,
nola txakurra izan dan beti
gizonen lagun onena,

Txakurra beti nola izan dan
pertsone baten laguna,
bat badadukat neure etxean
ni ezagututzen nauna.
Beti agurtzen nau ni goxoki
zaunka egiñez entzuna,
txakurra degu gaitz ta onalditan
abandonatzen ez duna.

ILLUNABARRA

Ordizi, 1988-IX-10.

Gaia: kontu egizu, Joxe Miel, Txindokiko gallurrera igo zerala, andik illunabarra ikusteko asmotan.

Sortutzen zaigun gauza guztiak
betitik badu azkena,
gauza bera da egunarekin
ere gertatutzen dena.
Eguardia du bere punturik
politen da ederrena,
gero eguzkia ezkutatzean
zeñek ez du artzen pena?

Egunsentia ikusitzean
auxe diot nerekiko:
denok gerala jaio berriak,
denok gerala mutiko.
Bañan ez pentsa inork ere ez
inoiz ez gerala ilko,
gure eguna degun bezela
gu ere ez gera betiko.

Egunsentiak illunabarra
berekin dakar derrior,
jaiotzen danak sinis dezagun
eriotza degula zor.
Ta egunaren illunabarra
garbi ikusten degu or,
guztiok sinis bear genduke:
guretzat ere badator.

BASERRIA SUTAN

Mutriku, 1988-IX-17.

Gaia: zeu jaio eta ainbeste maite zenduen baserria sutan ikusten dezu.

Aurpegitikan kanpora doa
lengo nere par-irria,
izanez ere erreautsetan
ikusten baidet nik ia.
Zure babesez ikusi nuen
lendabiziko argia,
ta zer dalako erre ote da
ni gorde nindun kabia?

Edozein gauza egin liteke
berez gaiztoa izanik,
ta orren gaizki portatu naizen
irudipenik ez det nik.
Bañan norbaitek ez du sufritzen
bere auzokoan onik,
al bada beste iñori ez egin
zeretzat nai ez dezunik.

Or sutan zaude, ni gordetako
Abaliñe basarria,
nere aurtzaro oso-osoan
gorde niñuzun kabia.
Bear bezela portatzen bada
ni sortu nindun erria,
gaizkille asko egonagatik
jasoko degu berria.

USOA

Gaztelu: 1988-X-22.

Gaia: zu zaitugu biar Gazteluko mendietan pasa bear dezun usoa.

Mingarria da uso gaixoak
munduan daukan bizitza,
pake-zaleak geurez gera ta
falta da pakezko ditxa.
Utsa alako egazti aundi
aragitsua banitza!
Neguan iges joan nai det eta
danak tiroka dabilta.

Osto azpian izkutatuta
ainbeste jende badago,
nere bearrik ez daukatenak
dira bat baño geiago.
Nere lekuan gelditu banintz
ez ote nun obeago?
Bidean tiroz il bear naute
iritxi baño lenago.

Negu beltzari igestutzeko
banuen itxaropena,
bildurgarria, ene kristauak,
bidez ikusten detena.
Seguru nago irixterako
norbaitek ilko nauena,
sinistatzen det gizona dala
munduko pizti txarrena.

SOLDATA

Landeta, Azpeitia, 1988-XII-5.

Gaia: etxeke lanetan ari diran etxekoandreei larogei ta amabost milla pezetako soldata tokatzen omen zaie. Zuk etxeokoak eta kanpokoak egiten dituzu. Zuk zer eskatuko zenduke: soldata edo beste zerbait?

Ni bakarrikan nago etxean
ezkongai ta oso noble,
soldatarikan ez daukat bañan
baldin baneduka obe.
Nik neureak ta besteren lanak
danetatik daukat sobre,
arek larogei bear baditu
nik bearko ditut doble.

Ni bizi naizen etxean ez da
etxekoandrerik martxan,
izanez ere ezkonduzteko
epoka ere joan zan.
Neuk egiten det joste-lana ta
neronek eiten det plantxan,
jornalik ez det batere eta
andre baten esperantzan.

Eta gañera jornalik ez det
nik inñundikan espero,
orain ez daukat bañan naiago
izango banuke gero.
Etxekoandrerik ez daukat eta
bakarrik nago soltero,
nik doble jornal artuko nuke
norbaitek eman ezkeru.

AZKEN ITZAK

Oiartzun, 1989-I-6.

Gaia: Joxe Joakin Mitxelenarekin azkenengo aldia zala jakin izan bazendu, zer esango zenion?

Azken aldian guk Mallabira
egin genuen bisita,
zer poz atsegin artu genuen
biok alkar ikusita!

Jakin banuen bazijoala
gure Jaungoikoak dei-ta.
esango nion: "Nora ijoa
gu bakarrikan utzita?"

Esango nion: "O Mitxelena,
i utzitzea dit pena,
bañan munduak berekin zeukak
asera eta azkena.

Ta ala bada goiko Jaun orrek
ematen diken ordena,
egun aundian ikusi arte
agur t'erdi, Mitxelena!"

Esango nion: "Ango berriak
bialdu al danik lenen,
ik ongi dakik notizi gabe
emen triste nola gauden.
Lendabiziko jakin nai nikek
sagardotegirik baden,
karta txiki bat bialdu beak
nun da nola bizi aizen".

TXANTXANGORRI BATI

Zestoa, 1989-II-11.

Gaia: urtero bisitatu oi duen txantxangorriak aurten ez omen du bisitatu. Zer esan bear diozu, etortzen danean?

Txantxangorritxo polit bat banun
nere goizeko pozgarri,
berak esan oi zidan urtero:
“Zoriontsu urte berri!”
Ain txori polit, ain zan goxoa,
beti bezelaxe gorri,
zer pasa zaizun ez det igertzen,
aurten etzera etorri.

Zu, txantxangorri maitagarria,
txori geienen modura,
gu bezelaxe, sufrituzeko
jaioa ziñan mundura.
Negu-partean nik artzen nuen
zu mantentzeko ardura,
aurten Jainkoak jaso al zaitu
betiko bizilekura?

Tristeia baida txantxangorrian
bizitzaren izatia,
gu bezelaxe janaren billa
beti neketan betia.
Alako txori polita eta
alako txori maitia,
illik ez bazera berriz ere
leiora etorri zaitia!

LAGUNEN BERRI

Bergara, 1989-III-18.

Gaia: Joxe Migelek inork baiño obeto ezagutzen ditu bere atzeko lagunak. Emaiguzu beroien berri.

Lendabiziko Lizasorentzat
nere bertsoen puntua,
biok batera daramakigu
bertsolarien mundua.
Inorentzako ez da bein ere
gizon txarra izandua,
nere bototik ori genduke
urrengo Aita Santua.

Mañukortak e merezia du
bere sarien ordaiña,
Bizkai aldeko seme bizkorra
gaur emen da alajaiña.
Oraindik mutilzar dago, baiña
ez al da mutil bikaiña?
Andre polit bat mereziko du,
baldar xamarra da baiña.

Gorrotxategirengana doa
nere oraingoko itza,
aspalditikan bertso-lanean
biok askotan gabiltza.
Ezkondu eta onek darama
aita jatorran bizitza,
erriko patroï egin liteke
santu egingo balitza.

Ta Peña berriz santuen tokin
ortaraiño nai det io,
gizon onaren sentimentuak
sarri ikusten zaizkio.
Arratsaldeko auto-txokea
gogoan det oraindio,
makiñatxo bat sufritu du gaur
ni naizelako medio.

Txapeldun ori beraz daukagu
fama bearrik gabea,
gizon bezela jatorra eta
bertsotan nor da ohea?
Zintzo ta garbi betetzen digu
Jaungoikoaren legea,
nunaitan ongi azaltzen baita
aita on baten semea.

DENOK ELKARTZEN BAGERA

Oñati, 1989-V-24.

Kale Zarreko etxe errearen alde.

Udaberria dala merio
alkartu gera lau txori,
txantxikutarrak alaitzearren
astera goaz kantari.
Jende jatorra etorri dala
emendik degu nabari,
eta lenengo biotz-biotzez
gau on Jainkoak denori.

Ta samintasun baten jabe gaur
da Oñatiko erria,
neretzat ere mintzekoa zan
gaur entzun dedan berria.
Entzun dedanez emen etxe bat
bai omen degu erria,
bata-besteai lagun egiñez
altxa dezagun berria.

Suak ta urak egin oi ditu
makiñatxo bat galera,
etxea sutan erre zan eta
goiko teillatua bera.
Baiñan gaitz ortatik nai genduke
bertako danak atera,
ezbear ori zuzenduko da
denok elkartzen bagera.

ISPILLUA

Lierni: 1989-VII-4.

Gaia: ispillu bat eman zitzaion, ari begira kanta zezan.

Oso ispillu eder polit bat
didate aurrera ekarri,
eman duenak jakingo zuen
mutilzar zar onen berri.
Gazte dan arte au izaten da
gazte guztien pozgarri,
zartutakoan ez da beiratzen
au gartzetan bezin sarri.

Aizak: nik iri bota bear dit
bertso koxkor bat edo bi,
beingoan jarri geran ezker
biok arpegiz arpegi.
Neri begira ortik daduzkak
alperrikako bi begi,
ik ez nauk noski ni ikusiko
bañan nik ikusten aut i.

Neri begira jarrita, motell,
zertako ago onela?
Ta pentsatzen dit aspalditxotik
ezagututzen autela.
Mutilzarraren moko orrekin
ez dek ematen motela;
azal-zimurtzen ari aiz, motell,
Lazkao-Txiki bezela.

ABERASTASUNA

Billabona, 1989-VII-29.

Gaia: Billabonan zabaldu omen da zu aberastuta bizi zerala.

Berriro ere zirika dator
gure Aranalde maitea,(1)
Lazkao-Txiki gaur e ez dago
ainbeste diruz betea.
Asko bear ta gutxi eduki
ori da gauza tristea,
jakin nai det zeri esaten zaion
aberatsa izatea.

Nik daukaten aberastasuna
esan leike zorra dena:
baserri bat nik erosi nun da
ez baidet pagatu dena.
Aberats ez naiz, pobre izatea,
orrekin dadukat pena,
daukadanakin poztea baita
munduko aberatsena.

Jaunari esker lanari esker
jakin guk jaten deguna,
lana egiñez pasatzen degu
astea eta eguna.
Bañan bestetik eskertutzen det
zeru ta lurreko Jauna,
osasun ona izatea det
dedan aberastasuna.

---

(1) Gai-jartzaillea.

GERO ETA AUR GUTXIAGO

Oiartzun, 1989-VIII-4.

Gaia: Euskal-Erriko agintariak beren kezka agertu dute gero eta ume gutxiago sortzen dala.

Agintariei etzaie falta
ume gutxitxoren miñik,
baiñan berak e apenas duten
mordo aundirik egiñik.
Neronek norbait izan nezake
baiñan seguru ez dakit nik,
nunbait seme bat baldin bada´re
ez daukat seme jakiñik.

Umeak egin bear dirala
diote or, alajaiña,
“jendea bear” esate ori
degu esate apaiña.
Baiñan nun dago egin da gero
aiek mantentzeko ordaiña?
Bateri esaten errezago da
aiek mantendutzen baiña.

Ume gutxitxo jaiotzen dala
ta asko kezketan daude,
alde batera ori pentsatzen
egon izandu naiz neu’re.
Eta len ere gutxixago
bagiñake askoz obe,
ainbeste seme ementxe dabil
iñon enpleorik gabe.

Senar-emazte gazte maiteok,
artu ezazute parte,
agintariak ume geiago
bear dala or diote.
Baiñan oraindik ortan astea
denentzat liteke kalte,
pixka batean itxaro zuek
lana ugaritu arte.

SAN LORENTZOTAN

Ikaztegieta, 1989-VIII-11.

Gaia: esaera zar batek ala dio: "San Lorentzok esku batean sua eta bestean euria".

Berriro ere berritu nai det
aspaldiko esaera,
eta itz ortan ezagutzen da
gure San Lorentzo bera.
Danak neurrian ibilitzea
askozaz ere obe da,
sua ta ura onak ditugu
bañan gerritikan bera.

Sermoi askotan San Lorentzogan
egon izan naiz entzuten,
martiri aundi eta santua
izan baidegu ain zuzen.
Gure Jesusen fede santua
ain garbi gorde nai zuen,
orregaitikan gizarajoa
parrillean erre zuten.

Ta, San Lorentzo, neurrian egin
bear diguzu euria,
bestela ere naiko lanakin
bizi da nekazaria.
Etzazu bota lengoko eran
turmoia eta arria,
nekazariak gaizki daude ta
orain erruki zaitia.

APAIZAK ZER DIO?

Baliarrain, 1989-VIII-14.

Gaia: zortzian bein etortzen dan apaizak zer dio?

Erri-gizona arrapatzeko
ia baneukan gogua,
piska-piska bat txukundutzeko
eleiza ta ingurua,
koru-bideko eskallerak ta
elizan bere zorua.
Dirua eman, aiuntamentua,
nai badezute zerua.

Ta emango det falta aundi bat;
zerk egiten du neurria?
Eliza dana zabarturikan
da aspaldian jarria.
Naiz konfesatzera etzaidan joaten
ain jende ikaragarria,
arotz bateri enkargatu or
konfesonario berria.

Armiarmaren sarez bete da
txerritegian tankeran,
ez dakit aiuntamentu ortan
fedea aundirik ote dan.
Orregaitikan beste aitzera bat
zuei nai dizuet eman:
serora gazte bat e ekarri
eliza garbitu dezan.

"ARDI TXIKIA BETI BILDOTS"

Ibarra, 1989-VIII-25.

Gaia: "ardi txikia beti bildots".

Zeñen polita Aranaldek len(1)
neri eman ditan itza,
ederki asko esplikatu du
mutil txikien bizitza.
Bañan zartzean igesi doa
gaztetasunaren ditxa,
naiago nuke zarra izan ez
eta bildotsa banitza.

Txiki naiz bañan gauza batekin
bakarrikan nago triste,
nere ustetan atzo goizean
oraindikan nintzan gazte.
Ume ondoren soldaduskara
eraman niñuten laste,
atzo goizean zala uste ta
urteak badijoazte.

Aundi batek e lanak baditu
ta txikiak ere lanak,
gu gera geure kulparik gabe
ola gelditu geranak.
Bañan pentsatu gu're gerala
leno gazteak izanak,
zartutze ori berekin dakar
gazterik iltzen ez danak.

---

(1) Gai-jartzaillea.

OSTOAK ERORTZEN

Gaintza, 1989-IX-29.

Gaia: udazkenean sartuak gaude eta garai onetan, oi dan bezela, ostoak erortzen ari dira. Erortzen ari diran ostoei bi edo iru bertso.

Uda berria pasatu zan len,
eldu gera azkenera,
bizimodua nolakoa dan
pentsatutzeko obe da.
Osto maitea, orain bitarte
or goiean egon zera,
bañan azkena iritxi zaizu
eta bazatoz lurrera.

Bein asi eta bukaerarik
ez dunik ez gera ñor,
sortu giñaden denok azkena
nai ta nai ez baidegu zor.
Jaiotzen danak il bear ori
nola berez dun derrior,
gaur ostoari pasa zaiona
guztiontzako badator.

Askotan ibilli oi gera gu
zerbait gerala iritzita,
eta bein ere ez gera ilko
geure kasa sinetsita.
Baña udazkenak guztiontzako
egingo digu bisita,
orduan umil bizi gaitezen
arrokeriak utzita.

UDAZKENA

Aizarnazabal, 1989-IX-30.

Gaia: zuretzako udazkenak zer adierazten du?

Uda azkena urte guziko
aldirikan illunena,
arbolak ere billosten doaz
eta illuntzen da dena.
Txantxangorriak arbol gainetik
kantatzen du ainbat pena,
adierazten du gertuan dala
urte luzean azkena.

Ostoak ere beraka datoz
eta nabari da otza,
aizea ere tristea degu,
samiña edo mingotsa.
Bera dalako illundu oi da
zenbait pertsonen biotza,
esan nai digu gertuan dala
urtearen eriotza.

Anai-arrebak, obe genduke
denak konturatzea or,
urtea ezik emengo ere
betiko ez gera iñor.
Jaiotakoak iltzea nola
guztiok deguen guk zor,
urte zarrari pasa zaiona
guretzat ere badator.

GILTXURDIN BATEN BEARREAN

Tolosa, 1989-X-12.

Gaia: zu, Joxe Miel, gaixo daukazun lagun bat bixitatze-
ra joan zera, eta giltxurdin baten bearren dagoela adierazi
dizu.

Aspalditxoan gaixorik zaude,
falta dezu osasuna,
nik ongi dakit garai batean
osasun ona zenduna.
Gusto aundian emango dizut
eskatutzen didazuna,
olakoetan ezagutzen da
egiz maite dan laguna.

Amar bat kilo galdu dituzu
joan zan urtetik onera,
leno etziñan gizona bañan
piskaka zoaz gainbera.
Borondateko laguna edo
lagun zintzoa ain zera,
biotza ere emango dizut
giltxurdiñakin batera.

Premi orrekin baldin bazaude
iñoiz etzaitut utziko,
nere baietza entzun dezu ta
zuk ez al dezu etsiko!
Nere puska bat eman nai dizut
zure denbora guziko,
nola baldin zu ilko baziña
ni ez bainintzan biziko.

XALBADOR ZANARI

Urepel, 1989-X-29.

Gaia: orai dela hamahiru urte, hemen berean, leku hon-tan, egun batez asko egunez zahartu ginen.(1)

Amairu urte aurten ditugu,
oraindik daukat goguan,
bere oore eguna zan ta
nola kantatu genduan.
Bertsolari ta olerkari bat
oberik ote munduan?
Denok ezagutu baño leno
Jainkoak eraman zuan.

Gure Xalbador zer gizon genun
urte oetan ikusi da,
lenago otzik zegon Urepel
orain berotzen asi da.
Egiten zaion oore dana
Jaunarentzako gutxi da,
askorentzako ilko zan bañan
guretzat gaur e bizi da.

Ta Urepelen zabaldu zuen
Jaungoikoaren grazia,
gure euskera maitatzea zan
bere egite guzia.
Gaur emen bere bi illobatxo,
denok degu ikusia
orain jaiotzen ari zaigula
ark erein zuen azia.

---

(1) Xalbador zanaren eriotza aitatu nai da itz auekin.

LEEN BERTSO-LIBURUA

Ordizi, 1989-XI-17.

Gaia: gaur goizean, etxeko ganbara txukuntzen ari zerala, ango trastoen artean, zure eskuetan izan zenuen leen bertso-liburua aurkitu dezu.

O liburua, etzaitut izan
bear bezela jaso,
zure bitartez eman nuen nik
bertsoz lenengo pausoa;
ta arratoiak puska zaituzte,
etzaude dana osoa,
bañan oraindik bizirik zaude,
nere liburu gaixoa.

Toki txarrean inortxo ere
berri ezin da mantendu,
ta arratoiak autsi zaituzte,
orrien erdiak kendu;
eta lenoko zure nausiak
au gertatutzea pen du,
obe genduen armario baten
txukunao jaso bagendu.

Negar-malkotan egondua naiz
liburuari begira,
gazte denboran nik eman nizun
zuri majiña bat jira;
ta arratoiak txikitu eta
utzi zaituzte erdira,
ta ganbarako arratoi oiek
erdaldunak ote dira?

BEEKO SUA

Markina, 1989-XII-8.

Gaia: beeko sua.

Garai ontako ekonomikak
bolara artan etzian,
zuen berririk ez dakit bañan
etzan, ez, gure etxian.
Taloak erre ta taloak jan
gauean eta goizian,
ni baño mutil aundiagoak
sarritan azi oi zian.

Beko su ura garai artan zan
leiteken surik onena,
bere ondoan bildu oi giñan
etxeko fameli dena.
Gure etxean kendu zuten da
ai nik artu nuen pena!
Ura izan zan gure euskera
gaixoa gorde zuena.

Zenbat tertuli! Zenbat kontu on
esaten genun etxean!
Gaur alkarrekin itzik ez dago
telebista ori jartzean.
Aren ondoan ainbat senide
bildutzen giñan pakean,
berriro ere, o euskaldunak,
bildu gaitezen batean.

OROITZAPENAK

Bergara, 1990-XII-8.

Gaia: zu ainbat bertsolarirekin ibilia zera kantatzen. Orain ez daude danak: batzuk joanak, beste batzuk ixilduak. Zer oroitzapen dituzu?

Lengo bertsolari zarrak oaindik
gordeta dauzkat buruan,
gaur dadukagun askatasunik
ez gendun izan orduan.
Uztapide ta Basarri ere
nago aitatu asmuan,
bat oraindikan bizi da baiñan
bestea mundutik juan.

Ipar aldetik Mattin, Xalbador,
ta Naparrotik Lasarte,
zenbait jaialdi eder askotan
guztiak artuak parte.
Bat oraindikan bizirik dago
ta beste biak aparte,
nik aien lagun izan nai nuke
Jainkoak deitu bitarte.

Garai aietan zorrotzak ziran
gobernuaren ordenak:
kantatu aurretik esan bearko
gerabilzkigun gai denak,
ia sinistu ez lezateke
emen entzuten daudenak.
Zar oiek dira bertsolaritza
defenditu zigutenak.

NESKATOA ESKEAN

Durango, 1990-I-7.

Gaia: onuntz zentozela, zazpi-amar urteko neskato bat eskean ikusi dezu.

O neskatilla maite, polita,
zertan zabiltz orren triste?
Begietatik negar-malkoak
iges egiten dizute.
Nik galdetu ta neskatz gaixoak
auxe erantzun dit laiste:
“Aita ta ama dibortziatu
ta bakarrik utzi naute”.

Guraso batzun biotza orren
gogorra zanik nork uste?
Beraien kulpaz beren alaba
orren illun eta triste.
Aterik ate antxen zebillen
ogi koskor baten eske,
gaixoak zion: “Bildu bearko
bizi izateko beste”.

Aita ta ama aserretuta
juanak dituzu igesi,
aien maitasun-goxotasunik
ez dezu asko ikusi.
Zenbait pertsona nolakoa dan
ortik pentsatutzen asi,
aiek ez dute aita ta ama
deitutzerikan merezi.

OLAIZOLA ETA URIA

Iraeta, 1990-I-20.

Gaia: kale ontan, erri ontan, auzo ontan, kaleak izena du *Olaizola eta Uria*, bi mutil gazte, garai batean beren bizia utzi zutenak.

Au entzun eta kantuan asten,
jaunak, bada naiko lana,
luto beltzean egondu ziñan,
ene Zestoa laztana.

Negar-malkotan an egon ziran
ainbeste aita ta ama,
arrats ura gu bizi gerala
beñ e aztuko ez dana.

Gelditu gabe oso luzaro
aritu baizan euria,
orregaitikan gero izan zan
izandako aberia.

Bi mutil jator ta emengoak
Olaizola ta Uria,
beñen bizitza salbatzarren
an utzi zuten beria

Urte batzuek badira baiñan
oraindik daukat goguan:
batzuek autobus barruan da
beste batzuek kanpuan,
errosaioa errezatuaz
urak eraman zituan;
Zeruko Aitak artu ditzala
bera bizi dan lekuan.

ZARTZAROKO ZIMURRAK

Zestoa, 1990-II-10.

Gaia: zartzaroko zimurra gaztearoko parrak omen dira.

Iñoiz ere nik ez nuen entzun
onek dion esakera,
baiñan poz bat det: len gaztea ta
iritxi gera zartzera.
Zimurtasuna azaldu zaigu
daukagun toki danera,
gaztetan parra ein genulako
ola zimurtu ote gera?

Sarri geienak emen edo an
danak zimurra daukagu,
nik pentsatzen det zimurtasuna
dala urtearen kargu.
Gaztetan ainbat parre egin gendun
eta orain degu damu,
beti serio egongo nintzan
leno ori jakin banu.

Egia da, bai: parre egin gendun,
baitare ainbeste trago;
baiñan esaldi orren gauzetan
oraindik zalantzan nago.
Badaukat gauz bat santa sekulan
parre egin gabe lenago,
baiñan gaur egun kopeta ez-ezik
bapo zimurtuta dago.

ISABEL OLANORI

Beasain, Alkartasuna Lizeoaren ogei ta bost urtebetetzean: 1990-V.

Gaia: ikastolarekin zer ikusi aundia zuen izen bat: Isabel Olano.

Sankristauaren alaba Ixabel
oraindik daukat goguan,
ikastola bat txiki-txikia
or nola ipiñi zuan.
Gure Patxiko txorrotxallea
bizirik zegon orduan,
asera batez ola egiteko
lan asko egin zenduan.

Ta zoriona berriz, Ixabel,
eman nai nizuke zuri,
gaur ulertzen e ez baita errez
egin zenduen lan ori.
Zu ziñalako euskera eder bat
eman zenien askori,
zuri zorionak ta beste ainbeste
an ikasi zuteneri.

Izan liteken garai txarrenez
zu asi ziñan lanean,
zuk kezka zendun euskerarekin
biotzaren barrenean.
Orregaitikan artzen zaitugu
guztiok zorionean,
medalla eder bat merezi dezu
jubilatzen zeranean.

“Zuk kezka zendun euskerarekin
biotzaren barrenean”.

PATXI IRAOLA ETA FLORENTINO GOIBURU

Lazkao, 1990-VII-17.

Gaia: Euskal-Erriko Bertsolari-Elkarteak datorren urtar-rillean bi bertsolari goierritar omentzen ditu: Patxi Iraola eta Florentino Goiburu.

Goiburu eta zu, Iraola,
etzaitezte egon triste,
dakiguena omenaldi bat
zuentzat badator laiste.
Euskal-Erria dana egon zan
zuen omenaren eske,
zuek ala uste ez badezute're
erriak maite zaituzte.

Iraola ta Goiburu oek
duten kantuzko grazia,
Euskal-Errian bizi diranei
ederki erakutsia.
Oen omena aspalditikan
zagon geroko utzia,
datorren urtez eiten zaiote
lenago irabazia.

Jakin bezela omenaldia
prestatua dago dena,
eta nai degu ikusitzea
al deguen azkarrena.
Ezkongai daude ni bezelaxe,
merezi dute omena,
oen azia galdu bearra
orrek ematen dit pena.

MUTILZARREI ZERGA BERRIA

Mutriku, 1990-IX-8.

Gaia: ume gutxi jaiotzen dala-eta, Gobernuak solteroei inpuestuak igo omen dizkie. Zer iduritzen zaizu?

Aspaldi ontan Gobiernua
ez dago oso trankilla,
aurrak eskasten doazela ta
jarri duten iskanbilla!
Oinbeste goma eta pildora
ta orrenbeste pastilla,
oi kendu arte alperrik dabil
fameli geioren billa.

Mutilzarrari multa botatzen
ori beti're errez-ta,
nik andrerikan ez daukat eta
orrekin det milla kezka.
Ta ezkonduak bear bezela
zuek egizute festa,
ain ume gutxi jaiotze ori
mutilzarren kulpa ezta.

Eingo nukenez egon izan naiz
frankotan edo askotan,
andre ezkondu bat jarriko balitz
ni probatzeko asmotan.
Baiñan pentsatu aur gutxirena
ez da damua frankotan,
neuk ere oraindik ingo nituzke
auzoak mantentzekotan.

Neri kendu or inpestua
jarri dezuten moduan,
penetan nago azirik utzi
ez detelako munduan.
Emakume bat baldin balego
probatutzeko goguan,
zita eder bat egingo degu
emendik jetxitakuan.

ZENDOIA TRIKITILARIAREN OMENEZ

Urkia, Itsasondo, 1990-IX-16.

Tomas Zubizarreta *Zendoia* trikitaliaren omenez, ogei ta bost urte Urkira joan ondoren.

Lazkao-Txikik mezetako bertsoak:

Apostoluak artuta Jesus
mendiratu zan beinguan,
au ikusita garai uraxe
gaur etorri zait goguan.
Soiñu-jole bat ain ospetsua
nola daukagun onduan,
milla zorion eta olaxe
jarraitu urte askuan.

Zerua ere askozaz gertu-
ago ez al dago emen?
Edo bestela ni dudan nengon
zeru ortan ote gauden.
Saiatuko naiz gure Jabeai
otoitz berotan eskatzen,
gaur bezelaxe sarri bildurik
pakean bizi gaitezen.

Bazkal aurrean:

Oraindik ere badu denbora
ordubeteko egonak,
eta nik tripak ikusten ditut
bajatuak ta sakonak.
Jan-usaiean atean daude
andreak eta gizonak,
bertsorik ez du estimatutzen
goseak dagon pertsonak.

Ba al dakizute au ikusi ta
orain zer penitentzi dan?
Leno probatu ez duen batek
garbi eliteke esan.
Gosetu eta ikusirikan
oinbeste jateko ta edan,
gazteagoa nintzala ere
orixe pasa zitzaidan.

Ta milagrua nork ein bear du?
Ori egiten det galde;
ordu oetan ez naiz izan ni
iñoiz milagroen alde.
Zirien puntan gutxienezko
amar bat arkume daude,
emen jendea aseko da gaur
milagrorik egin gabe.

SEASKA GANBARAN

Idiazabal, 1990-XII-16.

Gaia: etxeko ganbara txukuntzen ari zerala, zu azitako seaska aurkitu dezu.

Uste gabean orra aurkitu
nere izate tristea:
ainbeste merezi dun pitxia
dana zikiñez betea,
nere gaztetako oroitzak eta
ama zanaren dotea;
pixka bat txukunduko zaitut gaur,
nere seaska maitea.

Zure ara ta onuntzakoak
oraindik dauzkat gogoan,
nola astindu izan ninduzun
nik lo artutzerakoan.
Eta amatxo ixildu gabe
aritutzen zan ondoan,
aztu eziñik oroitzapenak
oraindik dauzkat kolkoan.

Beti zure arrera ederra
nere pozgarri izan da,
bazterturikan zaude ainbeste
atsegin goxo emanda.
Amets goxoak egiten nitun
zure gaiñean etzanda,
urte askoan gorde ninduzun
aixa kabitzen nintzan da.

TXANTXANGORRIA

Ugarte, 1990-X-13.

Gaia: asi dira txantxangorriak atarira urbiltzen.

Len izan degu giro ederra
ta egoaize epela,
baiñan pentsatu bearra dago
Errosaiotan gaudela.
Txantxangorriak etxe ondora,
zugaitzetik bera orbela,
kalendario onena au da
negua badatorrela.

“Ezkur urtea, elur urtea”
asitzen dira esaten,
aurtengoak e negu preskoa
danikan ez du ematen.
Txantxangorria, gure etxera
maizik eldu zaite aurten,
nola zuretzat gordeko dedan
bear dezun ainbat jaten.

Beste lagunik ez det etxean,
litzake nere kalteko,
bion artean ere ez degu
gure etxerik beteko.
Txantxangorria ain txori polita,
nola etzaitut gordeko?
Negu onetan zu artuko zaitut
nere senide ordeko.

XALBADOR ZANA

ETB-ren estudioan, 1990-XI-10

Gaia: Zuk ezagutu zenuen eta, ola, liburuetan-eta beste-rik ezagutu ez dugunoi, esplika zaiguzu iru bertsoetan-edo, zergatik lillurutzen gaituen Xalbador zanak.

Xalbador, inoiz mindu bazaitut
barkamen eskean nator,
euskal profeta obeagorik
berriz ote liteke sor?
Euskerak eta bertsolariak
zenbat ote dizugu zor?
Bizi ziñala zure ordaiñik
jaso gabeko Xalbador.

Bertso ederrik idatzi zenun,
etziñan geldi egona;
bertso-lanean gallurra ziñan
ta olerkitan sakona.
Txistua jotzen zutenentzako
etziñan gaur bezin ona,
usteldutzean ondu oi dira
mizpera eta gizona.

Unkitzen gera entzun orduko
zure bertsoaren otsa,
omenaldiko egun aundian
izan zenun eriotza.
Arrezkeroztik etzaigu azten
ain oroitzapen mingotsa,
zu baizindugun bertsolariok
anima eta biotza.

Lazkao-Txiki eta Jose Migel Barandiaran, Xalbadorren illobiaren ondoan.
"Ustedutzean ondu oi dira / mizpira eta gizona".

UMEEN BAIKETAK

Deba, 1991-IV-13.

Gaia: umeen baiketak albiste bilakatu zaizkigu. Egizu kontu baitutako ume oietako baten guraso zerala.

Len ere gauzak illun baziran
eta baditugu aurten,
badakizute aurtxo batzuekin
zer gauzak egin dituzten.
Kontzientzia daukan pertsonak
ori ez du ongi ikusten:
ume gaixoak iltzen astea
bizitzen asi baiño len.

Negar-malkoak etortzen zaizkit
zer pasatu dan jakinda,
izanez ere aitan biotzak
badauka ainbat samin da.
Nik uste nuen alaba zala
etxetikan aldeginda,
atzo illikan arkitu degu
nai zituztenak eginda.

Gure Jainkoak eman deiola
beti-betiko grazia,
orain bitarte nere alaba
nuen eskolan ezia.
Batere kulpik etzuelarik
kendu diote bizia,
jaunak, aurrera jarri zazute
pakea ta justizia.

TXORIA KAIOLAN

Oñati, 1991-VI-7.

Gaia: txoria zera; kaiolan zaude; baiña naiko jan eman arren, negarrez omen zaude.

Kantatutzeko nago kaiolan
ta egiten det negarra,
gaztetan arrapatu niñuten,
ori aitzaki bakarra.
Zer ote da, ba, gizon gaiztoen
trakeskeri ta indarra?
Jainkoak libre utzi nindun ta
gizonak lotu bearra.

Ta naiko jana badaukat eta
ta badaukat osasuna,
kantuan partez *txio* ta *txio*
or pasatzen det eguna.
Nor ote da bein egun batean
ni emen sartu niñuna?
Jauna, al bada, eman zaidazu
bear detan askatasuna.

Txoria beti minberatzen du
kanpora erden eziñak,
alanbre edo burnizko dira
nere albo ta eskiñak.
Egoak ere nerekin dauzkat
pozgarri ta atsegiñak,
emen itxita edukitzeko
apenas diran egiñak.

Preso naukazun gizon astuna,
ortan konturatu zaite,
biotz gabeko gigon gogorra
izango zera nunbaite.
Zuk maite dezun zeure seme bat
ola lotuko balute,
kontzientzia lasai dagonik
ortatik etzazu uste.

Zugaitz gainean kantuz bear nun
ta emen nago negarrez,
txori lagun bat eskatutzen det
eta ori're baterez.
Libertadean ibiltzekoa
egiña bainaiz ni nerez,
mesede auxe eskatzen dizut:
aska nazazu mesedez.

BASERRI ERRE BATEN ALDE

**Tolosa, Alkizako Arraitza baserriaren aldeko jaialdia.
1991-VI-8.**

Lazkao-Txiki, Mañukorta, Murua, Garmendia.

Gaia: Alkizan baserri bat erre da. Esaiguzute zer dan egoera ori.

Ona emen Lazkao-Txikik kantatu zituanak:

Kabia falta duen txoria
nola ez da egongo miñez?
Eta gu ere samintzen gera
zer gertatu dan jakiñez.
Baiñan alaitu nai ditugu guk
dakarkigun alegiñez,
kabi berri bat egin dezagun
alkarri lagun egiñez.

Gertatu zaion famili ori
ezin lasaitu iñolan,
pentsa zazute zenbat tristura
egun artan izango zan.
Proba gabeak ez du jakingo
ori zer desgrazia dan,
bestela ere baserritarrak
badabilkigu naiko lan.

Negu-partean jakin genduen
etxe bat zala erria,
nere biotzak penaz entzun zun
zabaldutako berria.
Bear ainbeste ez degu maite
euskaldunok baserria,
euskal kultura gordetzen digun
seaska maitagarria.

EZKONGABEA BAKARTIAGO

Aztiri, 1992-VII-18.

Gaia: ezkongabea bakartiago omen da, eta zer pentsatu geiago omen du. Zure pentsamentuak.

Iñoiz txoroak izan giñan gu
gazte asko oi dan gisan,
baiñan aldatutzeko uneak
badira baten bizitzan.
Santa Marina ere alaxen
gazte-aldiz ibili zan,
garbitasuna gordetzearren
martiri eginda il zan.

Pentsamentuak iñoiz oi dira
pertsone baten kalteko,
gu're edadez aurrera goaz
zerbait pentsatzen asteko.
Leno granuja izan nintzan da
orain batekoz besteko,
zintzoa izan obe omen da
zerua irabazteko.

Amaika aldiz aritu gera
gu berritsuak gerala,
garai batean izatea're
agian ziteken ala.
Baiñan zugaitzak izanagatik
berde-berdea azala,
pentsa zazute zartutakoan
asko aldatzen gerala.

MAITASUNA ETA SUFRIMENTUA

Albiztur, 1991-VIII-17.

Aranaldek gai-jartzailleak: "asko maite duenak,
asko sufritzen du" (Xalbador).

Neroni ere batera nator
Aranalden esanean,
izanez ere pertsona zarra
probatzen baita danean.
Aukera ori neuk e izan det
zori txar edo onean:
biotzak zenbat sufritzen duen
egiz maitatzen danean.

Soldadu joan nintzan orduan
neska maite bat banuan,
bidean negar egiten nuen
aruntz abiatakuan.
Ikusi gabe ia bi urte,
begiak negar-malkuan,
Jainkoak eta nik dakigu an
zenbat sufritutzen nuan.

Ta neskatx ura etzait aztuko
ez orain da ez beñere,
nai nuen baiña zoritxarrean
ezin egin bere jabe.
Orain nun danik ez dakit baiñan
maitatutzen det alare,
biotz aundiko txikia naiz ni
mutilzar banago ere.

IRRIA

Urepel, 1991-XI-3.

Gaia: zerk sortzen dizu irria?

Iritxi orduko aurtxo gazteai
nengon begira jarrita,
pozaren pozez oaindik euskera
emen zaigula bizi ta.
Aurtxo guztiak danak euskeraz
Urepela etorrita,
ori ikusita pozaren pozez
ortxen egon naiz irrika.

Gizona gauza batekin beingoz
ezin liteke, ez, goza,
zuen artean orretan badet
nik gauza bat aproposa.
Amabost urte bukatu zala
Xalbadorrek zuen otsa,
bera il zalako pena det baiñan
beste aldera det poza.

Alde batera bear genduke
gauza au pentsatzen jarri,
kulparik gabe zenbat kalte guk
eiten diogun alkarri.
Baiñan bestela gauz asko daude
gure biotzan pozgarri,
lagun urkoa ondo ikustean
pozik egiten det irri.

BERRIZ JAIOTZERIK BALEGO

Irun, 1992-III-21.

Gaia: berriz jaiotzerik balego, zer?

Berriz jaioko baldin banitza
zan gaia eo nuen itza,
len jaio giñan eta oraindik
illaren bildur gabilta.
Berriz jaiota ote nezake
nik zorion baten ditxa?
Eta kukua izan nai nuke
berriz jaioko banitza.

Beti kukua izan nai nuke
ta denok artu kontuan,
beste txori bat alaiagorik
bai ote dago munduan?
Arbolarikan arbola dabil
eten gabeko kantuan,
etxean beñ e golperik ez ta
beti or dabil kanpuan.

Edo bestela kukuarekin
pentsatzen guztiok jarri,
txoritxo orrek ongi badaki
mundu guziaren berri.
Urte guzia pasatutzen du
ara juan, onera etorri,
mutil panpoxo asko bezela,
udaberriz udaberri.

LANIK GABE

Usurbil, San Esteban, 1992-XII-26.

Gaia: ar zazu kontu amabost urte badaramazula lantegi batean, eta gaur goizean kontuak egin eta esan dizuela: "Emen ez dago lanik". Penaz etxera iritxi zera, eta maiaren gaiñean eskutitza zuretzat. Zabaldu dezu eta auxe jartzen du: "Kaixo, Errege Magoak: aurten naiko ona izan naizela uste det, edo saiatu naiz beintzat. Aurtengorako jostaillu-pilla bat gustatu zaizkit, baiñan auek bakarrik eskatuko ditut: bizikleta, bideojokuak, baloi bat, ordenagaillua eta monopatiña. Milla esker alde z aurretik..."

Ara zer lanak etortzen diran
 pertsona gaizki astean,
 lantoki on bat neu bizitzeko
 baneukan nere ustean.
 Gaur andik ere bialdu naute
 fameli danen kaltean,
 ta ainbat eskari an arkitu det
 neure etxera joatean.

Aurtxoak ditun guraso on bat
 nolatan ez da kezkatzen?
 Danak maite ta ezin serbitu
 pena artutzen da emen.
 Ara berriro lantoki gabe
 zenbat arazo daukaten:
 ogiarentzat sosikan ez ta
 aurrak jostaillu eskatzen.

Aurtxo guztiak izaten dute
jostailu baten antsia,
ta bitartean beraren aita
lanikan gabe utzia.
Nai nuke baiñan nik nola bete
aurtxo oien kutizia?
Zeruko Aita, eman zaidazu
oraintxen pazientzia.

Nere aurtxoak sarien pozez
pozik zebiltzan eskolan,
aita lanikan gabe dagonik
ezin sinistu iñolan.
Izanez ere ainbat jostailu
gaurkoan nola dan modan,
fabrikan ez det lanikan baiñan
etxean badet naiko lan.

ARKIBIDEA

ITZAURREA	9
BIZITZAREN ARGIBIDEAK	17
<i>Bizitzaren egun bereziak</i>	19
<i>Nere argibide batzuk</i>	23
<i>Alkarrizketa I</i>	35
<i>Alkarrizketa II</i>	41
<i>Donostiko omenaldia, 1976-I-25</i>	68
<i>Zegamako omenaldia, 1979-XI-11</i>	69
<i>Oñatiko omenaldia, 1985-IV-27</i>	71
<i>Getariko omenaldia, 1989-I-17</i>	74
<i>Beasaingo omenaldia, 1991-IX-15</i>	76
<i>Illetako bertsoak, 1993-IV-4</i>	78
GERTAERAK	81
<i>Abaliñe</i>	83
<i>Lazkao</i>	90
<i>Igeltsero</i>	95
<i>Soldaduska</i>	99
<i>Ordizian</i>	105
<i>Beasañen</i>	113
<i>Zaldibia</i>	119
<i>Idiazabalgo San Inaziotan</i>	127
<i>Plaentxiko Txurrukan</i>	130
<i>Lagun bertsoariekin</i>	133
<i>Gipuzkoa</i>	141
<i>Naparroan</i>	165
<i>Bizkaian</i>	174
<i>Iparraldean</i>	179
<i>Erriz erri</i>	183
<i>Txofer</i>	191
<i>Pipar bizia</i>	196
<i>Izkuntzaren kezka</i>	204
<i>Ikuspegiak</i>	211
<i>Politika</i>	215
<i>Arriarango Julian</i>	218
<i>Bazkaldarrak</i>	221
<i>Osasunaren kezka</i>	233

TXISTEAK	241
<i>Baserritarrak</i>	243
<i>Apaizak</i>	251
<i>Medikuak</i>	258
<i>Ataundarrak</i>	263
<i>Aurrak</i>	269
<i>Mojak</i>	275
<i>Naparrak</i>	279
<i>Politika</i>	283
<i>Senar-emazteak</i>	285
JENDEAK BURUZ IKASITAKO BERTSOAK	297
<i>Zaldibia</i>	299
<i>Erririk erri</i>	304
<i>Eztena</i>	317
<i>Urbia</i>	320
<i>Ezkongai</i>	322
<i>Artxanberri</i>	332
<i>Apaizei</i>	334
<i>Politika</i>	338
<i>Kantu-lagunak</i>	340
<i>Txiki-kontua</i>	348
PAPEREAN JARRITAKO BERTSOAK	355
<i>Arantzazuko Amari</i>	357
<i>Illoba Martiñari Donostira</i>	359
<i>Aralar mendian nabillela</i>	361
<i>Zegama</i>	363
<i>Kukoxoari</i>	365
<i>Lazkaoko jaiak</i>	367
<i>Sagardoa</i>	369
<i>Arantzazura erromes I</i>	371
<i>Arantzazura erromes II</i>	373
<i>Artzaia</i>	375
<i>Kandeleru eta Erramu-eguna</i>	379
<i>Lazkaoko Maizpide euskaltegi berriari</i>	381
<i>Auspoa Liburutegia</i>	382
<i>Beste zenbait jarri-aldi</i>	384
BAKARKA KANTATUTAKO ZENBAIT BERTSO	399
<i>Ameriketara</i>	401
<i>Neskatxak atzerrira</i>	402
<i>Legortea</i>	403
<i>Seme bakarrak bere burua il</i>	404
<i>Aur elbarri ta itxua</i>	406
<i>Moda berria</i>	407
<i>Pelota-jokua</i>	408

<i>Txiste bat</i>	410
<i>Il-kanpaiak</i>	412
<i>Orixe zanari</i>	413
<i>Baserri uts bati</i>	414
<i>Kontzientzia</i>	416
<i>Astronauta</i>	417
<i>Robert Kennedy-ri</i>	418
<i>Seme zaarrenari</i>	419
<i>Izar bati</i>	420
<i>Amerikanoa</i>	421
<i>Jaio, bizi, il</i>	422
<i>Nagusiaren alaba</i>	423
<i>“Gezurra esan nuen Getarin...”</i>	424
<i>Gaurko ikuskizunari</i>	425
<i>Erromeriak</i>	426
<i>Maitasuna</i>	428
<i>Usurbilko entzuleei</i>	429
<i>Atxurra</i>	431
<i>Len ala...</i>	432
<i>Magaetik lurrera</i>	433
<i>Lurrarentzat ala medikuentzat?</i>	434
<i>Elurretako loreak</i>	435
<i>Zergaitik</i>	436
<i>Amaren malakoak</i>	437
<i>Amnistia, presoak kalera</i>	438
<i>Infernua beteta</i>	439
<i>Urritzen</i>	440
<i>Neskatxa matraka bati</i>	441
<i>Seaska</i>	442
<i>Egunsentiari</i>	443
<i>Ogei ta lau orduko bizia</i>	444
<i>Ori merezi al zuan?</i>	445
<i>Zu txoria baziña...</i>	446
<i>Ibil gaiten umorekor</i>	448
<i>Zer da eriotza?</i>	449
<i>Eskela</i>	450
<i>Gorospek irabazi</i>	451
<i>Txal jaio berria</i>	452
<i>Joxe Miel Barandiaran gaixo</i>	453
<i>Mattin zanari</i>	454
<i>Aurtxoan maitasuna</i>	455
<i>Kanposantu berria</i>	456
<i>Itzala</i>	457
<i>Elurra</i>	458
<i>Uztapide zana</i>	459
<i>Mikrofonoa</i>	460
<i>Gure aurrak</i>	461
<i>Atariko zakurrari</i>	462
<i>Ezkonberri batzuei</i>	463
<i>Klabin bati</i>	464

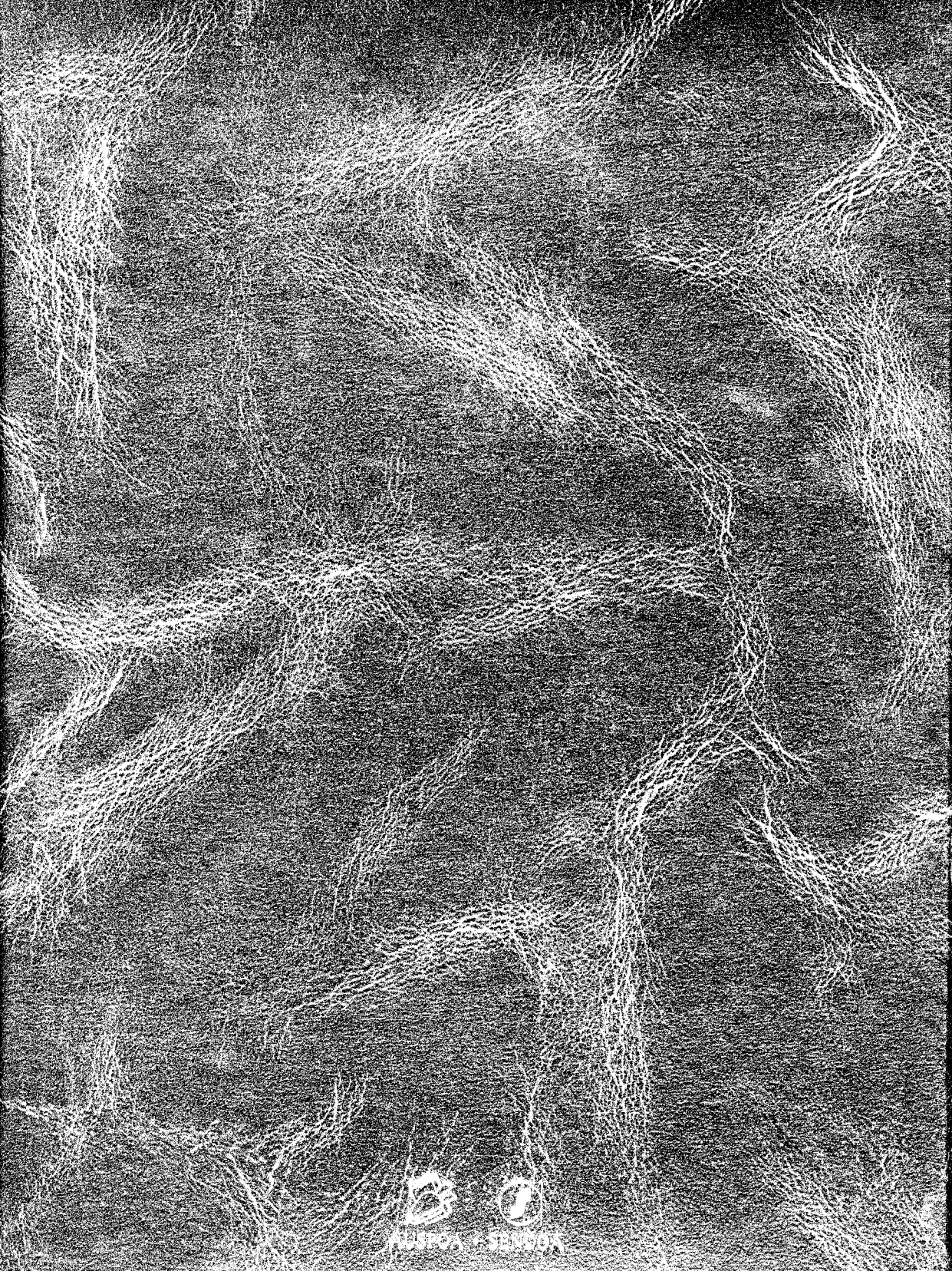
<i>Robota ala neskamea?</i>	465
<i>Urte zaarrari</i>	467
<i>Soldaduskako ofizialari</i>	469
<i>Krabelin txuri bat</i>	470
<i>Ispilluko lagunari</i>	471
<i>Aldamioan</i>	472
<i>Euskal-Erria margotuzeko</i>	473
<i>Kontsejutxo bat</i>	474
<i>Zugaitzak ostoz ustutzen</i>	475
<i>Atxukarro zanari</i>	476
<i>Aspaldiko maitea</i>	478
<i>Oraindik ere</i>	479
<i>Perurenari</i>	480
<i>Aur bat salbatzearren</i>	481
<i>Karakol bati</i>	482
<i>Zenbat urte?</i>	483
<i>Aurtzaroa</i>	484
<i>Aitona garotan</i>	485
<i>Kabi autsia</i>	486
<i>Ispilluari</i>	487
<i>Seaskan dagoen semeari</i>	488
<i>Etorri nere etxera</i>	489
<i>Emendik eun urtera</i>	490
<i>Maitemiña</i>	491
<i>Miña, oiñazea</i>	492
<i>Lorez betetako sagastia</i>	493
<i>Ume bat negarrez</i>	494
<i>Festa aurreko bandoa</i>	495
<i>Neskamea</i>	496
<i>Ezkontza</i>	497
<i>Atzerritarren gidari</i>	499
<i>Aur bat negarrez</i>	500
<i>Alperkeriaren goraipamena</i>	501
<i>Atxukarro</i>	502
<i>Ate ondoko txakurra zanari</i>	504
<i>Zakurra ere itxutu</i>	505
<i>Kantauri itxasoaren asarrea</i>	506
<i>Oe maiteari</i>	507
<i>Txerrikoa galerazia</i>	508
<i>Negar ala barre?</i>	509
<i>Gabonak kartzelan</i>	510
<i>Txepetxa</i>	511
<i>Elur azpian</i>	513
<i>Aurra otarrean</i>	514
<i>Semeari</i>	515
<i>San Martin Loinazkoari</i>	516
<i>Elurrik ez</i>	517
<i>Baserrietako su bajua</i>	518
<i>Lanak egin ondoren</i>	519
<i>Astoa</i>	521

Gogokoena	522
Illunabarra	523
Baserria sutan	524
Usoa	525
Soldata	526
Azken itzak	527
Txantxangorri bati	528
Lagunen herri	529
Denok elkartzen bagera	531
Ispillua	532
Aberastasuna	533
Gero eta aur gutxiago	534
San Lorentzotan	535
Apaizak zer dio?	536
"Ardi txikia beti bildots"	537
Ostoak erortzen	538
Udazkena	539
Giltxurdin baten bearrean	540
Xalbador zanari	541
Leen bertso-liburua	542
Beeko sua	543
Oroitzapenak	544
Neskatoa eskean	545
Olaizola eta Uria	546
Zartzaroko zimurrak	547
Isabel Olanori	548
Patxi Iraola eta Florentino Goiburu	550
Mutilzarrei zerga berria	551
Zendoia trikitilariaren omenez	553
Seaska ganbaran	555
Txantxangorria	556
Xalbador zana	557
Umeen baiketak	559
Txoria kaiolan	560
Baserri erre baten alde	562
Ezkongabea bakartiago	563
Maitasuna eta sufrimentua	564
Irria	565
Berriz jaiotzerik balego	566
Lanik gabe	567

1010609
B0-3969-I

PUSPOVA - SINTON

Jose Migel Izubieta

ELIZENGO TITULO

IRRIZ

ETA

MALKOZ

136-3969

11361

IRRIZ

ETA MALKOZ

II

SEDOA

Sendoa Argitaldaria
Auspoa Liburutegia

AUSPOA

EUSKALTZAINDIA
AZKUE BIBLIOTEKA

SENDOA ARGITALDARIA

Ugaldetxo auzoa

Tel. (943) 49 35 51 - 49 35 52 - 49 35 53

Fax (943) 49 35 48

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

Jose Migel Iztueta

«LAZKAO - TXIKI»

IRRIZ ETA MALKOZ

II

ANTONIO ZAVALA'ren zuzendaritzapean

SENDOA

SENDOA ARGITALDARIA

AUSPOA LIBURUTEGIA

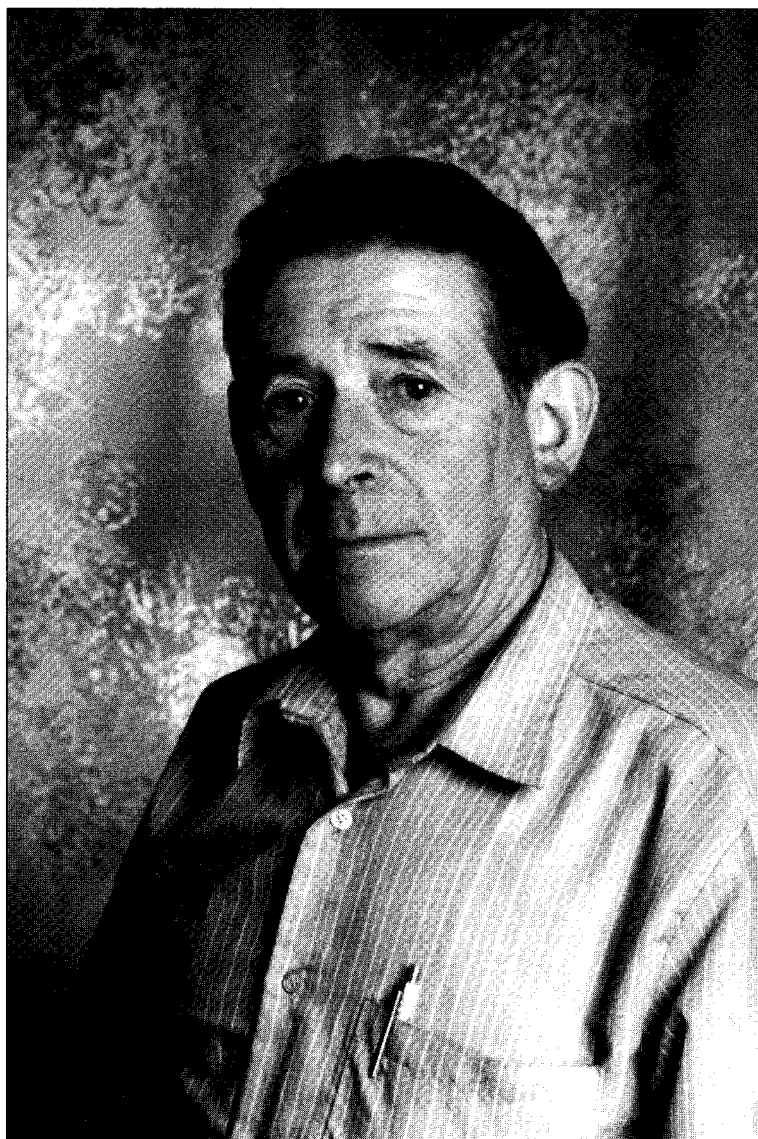
AUSPOA

(1994)

© SENDOA ARGITALDARIA

© Bertsuen gainean Lazkao Txikiren oinordekoak 1994
Fotokonposizioa eta inprimaketa: ITXAROPENA, S.A., Zarautz
ISBN: 84-89080-10-0
ISBN: Lan osoa: 84-89080-11-9
Legezko Gordailu: S.S. 1.104/94

Jose Migel Iztueta
«Lazkao-Txiki»

GAI BEREZIAK

BERE BURUARI

Eibar, 1962, bertsolari txapelketa.

Puntua:

— Bertso bat botaiozu
zere buruari...

— Ezagutzen det eta
erreza da ori.
Mutil txiki-txikia,
koloreak txuri,
arkume jaio berri
txiki bat diruri.

* * *

Tolosa, 1964-XII-13.

Gipuzkoako bertsolari-txapelketaren azkena.

Lau oiñak: jana, lana, kana, dana.

Gazte denboran nago
oso eskax jana,
eta gaiñera gero
sobrantian lana.
Ni ez izanagaitik
zenbait aiña kana,
bizkorra izatiak
ordaintzen du dana.

* * *

Beasain, 1965-I-24.

Atxukarro gai-jartzailleak puntua:

— Txiki guztiak dira
polit eta fiñak...

— Orduan e zuek ere
zaudete jakiñak.

Gaitz orrekin dirade
nere lanen miñak,
txikitasun geiago du
ezer ez dakiñak.

— Lan asko egin gabe
nai genduke bizi...

Ori pentsatu biar
degu lendabizi.
Lenago're gogotsu
ni ez nintzan asi,
ta orain dana uztea
naigo nuke kasi.

* * *

Beasain, 1966-V-22.

Bertsoaren bukaera: "gizon txikia baiñan
biotzez aundia".

Txiki kontua entzuten
aspertu naiz ia,
neuk dakit badetela
azitzen premia.
Gauz orrekin engaiñatu
ez dedin jendia,
gizon txikia naiz baiño
biotzez aundia.

* * *

Elizondo, 1968-XII-15.

Gaia: zenbat urte dituen esanez, agur.

Geuren urteak aitortutzeko
emen jarri digute gai,
ni Lasarteren urrengua naiz
ta pentsa zazute lasai.
Beste aldetik oraindik berriz
ni arkitzen naiz ezkongai,
neskatxak ere entzuten daude
ta garbi ez det esan nai.

Beste gai bat: artzaia ardi billa dabilela,
Ama Birjiñak mantupean artu du.

Artzaiak ez du inoiz izaten,
ez, au bezelako miñik,
beraren berri dakienikan
egon liteke jakiñik.
O Ama Birjiña, bein ere ez det nik
onelako atsegiñik,
ardiak galduagaitikan zu
billatu zaitut azkenik.

Erori zera artzaiarekin,
erori zera kontuan,
ardien billa nola nebillen
bakar-bakarrrik kanpuan.
Beste babesik enuen eta
zuk bildu nazu mantuan,
gaur bezelaxen bildu nazazu
eriotzako orduan.

* * *

Donostia, 1969-IX-21.

Puntuak:

— Gizon txiki guztiak
ez al dira piñak?

— Itz oiek neretzako
ziran atsegiñak.
Guk beintzat baditugu
egiteko griñak,
ta gizona osatuzen
baidu alegiñak.

— Nola ibili zera
erriko pestetan?

— Emendik asi bear
al degu izketan?
Or ibili gerade
erriko plazetan,
kalabazarik ez baizan
egiñaz dantzetan.

* * *

Añorga, 1973.

Aranalde gai-jartzailleak puntua:

— Onek ere jo nai du
kukurruku goitik...

— Aranalde zirikatzen
asitzen da betik.
Ni baju ibiltzen naiz
jaio nintzanetik,
kukurruku ein nezake
txiki izanagatik.

* * *

Zarautz, 1973.

Lau oiñak: aberats, latz, gatz, baratz.

Geren denboran lana
egiñak gera latz,

izarditan bai galdu're
makiñatxo bat gatz.
Gelditu gabe gabiltz
soro eta baratx,
alare lanetikan
iñor ez aberats.

* * *

Zarautz, 1974-V-5.

Gaia: esaiguzu zein izan dan zure bizitza-ko larrialdirik aundiena.

Alde batera, ene lagunak,
onek galdetu duena
ez derizkiot izango danik
galderarikan onena.
Nere denboran pasatu det nik
zenbait neke eta pena,
baiñan ez dago bi bertsoetan
emen esaterik dena.

Geroko berri ezin jakin guk
ta azten dijoaz lenak,
danak probatu bearra dauka
mundu ontan dagoenak.
Erantzungo det al baldin bada
galdetu didazutenak:
orain amabost egun oiñazez
estuasuunik txarrenak.

* * *

Zarautz, 1974-XII-22.

Gaia: traje bana egin bear dezutela-ta,
Endañeta eta zu sastre batengana joan
zerate. Neurriak artu dizkizute biori. Sas-
trearen etxetik irten baiño len, zenbat kos-
tako dan jakin nai dezute, eta sastreak
bion trajeak berdin kostako dirala esaten

dizute. An orduan ixilik gelditu ziñan; etzi
ñan ausartu. Baiñan orain esaizkiozu
pentsatzen dituzunak.

Nere anaiak, gauza ez al da
egiz artutzekoa min?
Alde geiago txarra da baiñan
mejora gutxi gurekin.
Doble telaki berak bear da
bion prezioa berdin,
txikitasunak guri ez digu
mesede aundirik egin.

Aizu, sastrea: bene-benetan
orain nai dizut itzegin:
bion trajea nola arraio
kobratutzen dezu berdin?
Neri sobre ta onentzat falta
daukagun aldearekin,
galtza pare bat egin liteke
sobratzen zaidanarekin.

* * *

Zarautz, 1975-IV-13.

Patxi Barbero gai-jartzailleak gaia: Ber-
tsolari bakoitzak bere aurkezpena, saioa-
ren asieran.

Nik ere eman bearra daukat
jaioterrian kontua,
errespetatu bear dalako
Patzik ipiñitakua.
Joxe Migel det izena eta
Lazkao-Txiki deitua,
Lazkaon jaio nintzaden eta
azi gabe gelditua.

* * *

Lazkao, 1975-IV-25.
Gaia: txikia.

Amaika aldiz entzuna det au,
neutzat ez da atsegiña;
bajatu gabe ezin iritxi
mikrofonoaren diña.
Alare badet barruan poz bat
naiz txikia baña fiña:
ez pentsa nere kulpa danikan
Jainkoak ola egiña.

Amaika aldiz ibilia naiz
txikitasunaren lotsez,
izen orixe deitzen didate:
“O, Lazkao-Txiki” otsez.
Beste aldera pentsatutzean
beti egoten naiz pozez,
beste edozein ainbat naizela
izpiritu ta biotzez.

* * *

Ahetze, 1978-IV-30.
Gaia: Mattinen antzera, gizon alaia eta irri
egilearen fama duzu. Hori bakarrik al da
Lazkao-Txiki?

Ez eduki, ez, ni beti pozik
egoten naizen usterik,
ez baidadukat andregairikan,
ez baidaukat emazterik.
Amaika aldiz egon izan naiz
barrua penaz beterik,
baiñan nik poza kantatutzen det
tristura neutzat gorderik.

* * *

Urruña, 1981-IV-12.
Gaia: gizon ttikia nola izan abertzale aundia?

Nik neronek e naiko min badet
mutil ttikia egona,
orregaitikan betidandik det
nik Lazkao-Txikiren sona.
Aunditutzeko esan nai nuke
zer gauza litzaken ona:
biotz ona ta umiltasunak
aunditutzen du gizona.

Lazkao-Txiki deitzen didate
norbaitek ipiñi zuna,
ttikitasun bat daukatelako
maiz kezkatu ta illuna.
Baiñan alare pozik bizi naiz
baidadukat osasuna,
sudur gaiñetik buru gaiñera
neurtutzen baita gizona.

* * *

Tolosa, 1981-XII-7.
Lau oiñak: baiña, zaiña. gaiña, aiña.

— Lurretik metro gutxira
buruaren gaiña,
alare euskalduna det
odola ta zaiña.
Biotzez beti asko
maitatzen det baiña,
alare ezin maitatu
merezi dun aiña.

* * *

Zegama, 1982-VIII-25.

Gaia: Lazkao-Txikik kantatu omen zituen jaio baiño lenago bi bertso. Kanta izkiguzu berriro bi bertso aiek.

Entzun dezute gai-jartzailleak
neregatikan zer dion,
nere baitako jaio baiño len
neure kasa auxe nion.
Aberats izanda're nik ezin
daukaten ainbat zorion,
jaio aurretik Jaungoikoari
nik auxe eskatzen nion:
Euskal-Errian jaio nazazu
eta egin nazazu gizon.

Ez daukat penik naiz txikia ta
naiz izate itxusiak,
emen jaio ta Jaungoikoari
ematen diot graziak.
Jaio aurreko eskaera danak
daduzkat irabaziak,
ementxen artu nituelako
jaiotzeak ta biziak,
euskaldun ez baidira munduan
berak nai duten guziak.

* * *

Ordizia, 1982-IX-11.

Puntuak:

— Zenbat asto ote daude
Goierrri osoan...

— Galdera egin dezu
modu erosoan.
Batzuek emen gaude,
besteak auzoan,

bederatzi gera zu
sartzeko kasoan.

— Umoreak kentzen du
tristura-arantza...

— Poztu bear detela
badet esperantza.
Zartuagaitik ongi
egiten det dantza,
orrekin gordetzen det
gaztetako antza.

Gaia: zu toreroa zera.

Plazarik plaza beti nabilla
emanez milla endredo,
orain txaloe jotzen didate,
akaso txistua gero.
Tailla aundirik ez daukat baiña
ipiñi naute torero,
lanik onena neurea emen
adarrak moztu ezkeru.

Apaiz jauna're, ikusten danez,
ezta bizi oso trankil;
ni zezenakin beti peligroz,
orain il edo gero il.
Iñoiz kapotez ematen diot
zenbait buelta ta maratil,
nerez beia gustatzen zait eta
beti zezenetan nabil.

* * *

Ormaiztegi, 1982-X-1.

Gaia: bart negar egin dezu. Zergaitik?

Esan nai nuke, baiñan zailla da
ta ez dakit esan nola,
nere burua negarrez dago
sentimentuetan ola.
Bere amatxo falta duenak
beti nola dun ajola,
bart arratsean amets egin det
ama bizirik zegola.

Il zala ere oraindik noski
urte bete osorik ez,
ta len esan det bizirik zala
nola egin dedan amets.
Egunsentian dana gezurra
pentsatu detana gabez,
esnatutzean illa zegon da
orgaitik nago negarrez.

* * *

Erretereri, 1982-XII-8.

Gaia: Itxas erdian zaude txalupa txiki
batean. Bat-batean itxasoa gaiztotzen da
bortizki, eta urperatzeko zorian zaude.
Momentuko zure gogoetak.

Itxas erdian nagon ezker
bizirik ezin atera,
bestela ere mundu onetan
gu betirako ez gera.
Orain ilko naiz eta gorputza
or joango da urpera,
baiñan anima, Jauna, ar zazu
zedorren aldamenara.

* * *

Zubieta, 1983-VII-25.

Oiñak: legor, gogor, zigor, gor.

Bista bajatu zaigu
ta belarriak gor,
eskerrak gorputzetik
ez gaudela legor.
Ankak motxak lendik ta
gerritatik gogor,
Jainkoak nei eman dit
bear ainbat zigor.

* * *

Gabiria, 1983-VIII-14.

Gaia: nolako aurtzaroa izan zenuen?

Zortzi bat urtetik amarrera
naiz ni eskola utzia,
jakinduria edukitzeko
naiko gauza itxusia.
Amabi urte baiño lenago
belar ebaten asia,
neke azpian pasatua naiz
gazte denbora guzia.

Zoritxarreko gose-urtea
ere dadukat goguan:
aragia ta gauza guzia
razionatuta zeguan.
Gaur bezelako jaten-aukera
onik etzegon orduan,
galanta azi baldin banaiz e
ederki sufritu nuan.

* * *

Zegama, 1984-VIII-25.

Bertsoaren bukaera: "nik ere badet biotz barruan zulatzen nauen arantza".

Bizi guztian etxean bizi,
bakartzea ez da txantxa,
ama bat banun, ura il zan da
bururik ezin det altxa.

Urte batzuek pasatu arren
Jaunak eramanda aruntza,
nik ere badet biotz barruan
zulatzen nauen arantza.

Puntua:

— Baratxurin antzera
txikia ta fiña...

— Orregatik askok dute
ikusi eziña.
Zer adituko nuen
zegoen jakiña,
aundiak nola luzitu
gu aundi bagiña?

* * *

Oñati, 1984-X-5.

Puntua:

— Diru asko al daukazu
Bankuan gorderik...

— Prailea, etzaidazu egin
olako galderik.
Pixka bat badet baiñan
ez daukat sobrerik,
komentuan ez al dute
artutzen pobrerik?

* * *

Tolosa, 1984-X-12.

Gaia: ementxe bertsoan ari zerala, erio-
tzak deitzen dizu, eta bi bertso kantatzeko
denbora eskatzen diozu.

Eriotza bat bakarra degu,
bera instante batean;
konturatu naiz sartu ote naizen
eriotzaren atean.

Eraman nai nau ta nik bizi nai,
ez dit utzitzen pakean;
utzi zaidazu bertso-pare bat
emen kantatu artean.

Zure mendean erori dira
zar, serio ta berritsu,
gizon arro ta aundiak ere
umildutzen badakizu.
Bizitza onen azken aldera
etortzen zera beti zu;
nik e obeitu bearra daukat,
nai dezuena egizu.

* * *

Ordizia, 1984-XII-29.

Gaia: Amaren bularrak.

Maitasunezko bi iturritxo
bularrak edo petxuak,
ama nereak eman zizkidan
bere maitasun itxuak.
Neregaitikan zer egin zuen
nere amatxo gaixuak?
Maitetasuna urtu ta eman
alako trago goxuak.

Bularra eman eta ondoren
an asi oi zan kantuan,

nere burua erdi lotan nik
an jartzen nuen kolkuan.
Nere amatxo maitagarria,
egongo zera zeruan,
aundia azi ez banaiz ere
alegin egin zenduan.

* * *

Zubieta, 1985-VII-25.
Joxe Mari Aranalde gai-jartzailleak: Zertaz
etзера egundaiño damutu?

Gai asko daude bide onetan
ta ez dakit nik zein artu,
baiñan bat esan bearko det ta,
Joxe Mari, au det pentsatu:
denak etziran gu jaio giñan
toki o lurrean sortu,
ni Euskal-Errian jaio nintzan da
geroztik etzait damutu.

Beste guztiak bezela izan
nituen aita ta ama,
aiek nituen nere sortzea
edo bizia emana.
Ama izan nun gero euskera
bein erakutsi zidana,
ikasi nuen eta ori det
damututzen etzaidana.

* * *

Tolosa, 1985-X-12
Puntua:

— Joxe Migel aspaldi
asi zan bertotan...

— Bai, kantari nabil ni
aspalditxo ontan.
Oso ordu gutxi pasa
izan ditut lotan,
betiko ixilduko naiz
ni ixiltzekotan.

Oiñak: ur, lur, zur, agur.

Naiz ta ez degun eran
zenbaitek ainbat ur,
ardoa pagatzeko
ez gera izan zur.
Baiñan il ondorean
biurtuko gera lur,
orduuan egingo degu
betirako agur.

* * *

Usurbil, 1986-VII-5.
Puntua:

— Noiz iritxiko ote
gera elmugara?

— Zerbait bide daukagu
emendikan ara.
Nik ia pasatu det
bizitzako tara,
amar urte baiño len
iritxiko gara.

— Oraindik badaukazu
azitzeko era...

— Geiago zertan azi
emendik aurrera?

Lenago´re ez al daukat
gizonen tankera?
Zitalak izateko
naikoa bagera.

Gaia: lengoan lagun batek zera esan omen
zion: I, Joxe Migel: orain pertsonak txiki
gelditzeko beldurrik etzeukak. Pertsonak
azitzeko pastillak asmatu omen dizkitek.
Zeuk artu bear al dituzu?

Ni oso pozik nago
nagoen moduan,
nork daki batek zenbat
gorputz bear duan?
Lanak egiten ditut
nabillen lekuan,
zuk ainbat azitzeko
artu al zenduan?

Aundiegia baiñan
neurrikoa obe,
luzeak izanda ere
or lanak badaude.
Neu txikia banaiz ni
nee buruan jabe,
zu ainbat gizon banaiz
pastillarik gabe.

* * *

Billabona, 1986-VII-27.

Gaia: zure lagun zaar Xalbadorrek, *Nigarra*
begietan bertso-sail batean, onela esaten du:

Isilik egotea
nuke nik obea,
inori ez agertu
nere dolorea.
Odolaren mintzoa
eduki gordea

naiko nukeen baina
ezin dut ordea.

Euskal-Erria dala-ta, zein da zure dolorea?

Jarri didazun gai illun orri
erantzun bear onela,
badakizute euskera beti
maite izandu detela.
Baiña ikusten det askotan oso
baju antxean gaudela,
amak maite du aurtxo eri bat
nik maite dedan bezela.

Dolorea da gauza orretan
ongi jarritako itza,
ortan sufritzen daramakit nik
orain arteko bizitza.
Ez degu izan gure euskera
goian ikusteko ditxa,
naiago nuen beste lurralde
batean jaio banintza.

* * *

Bermeo, 1986-VIII-9.

Gaia: Aspaldiko urteetan etxetik kanpo ibi-
li zara; eta, urte-mordo oiek pasatuz gero,
etorri zara etxera, eta baserriaren aurrean
bi bertso kantatu dizkiozu.

Jaiotetxe txit maitea,
ikusten zaitut gaur egun;
zu zindudan nere babes,
nere gaztetako lagun.
Baiñan aspaldi ontan zugandik
ortxe ibili naiz urrun,
ta ikusita zeuk ez dakizu
ni zenbat poztutzen nauzun.

Ikusten det oraindik e
tente ta zutik zaudela;
poztutzen naiz zu ikusteak
oraindik ongi onela.
Pentsatu gero txori bakoitzak
kabia maite duela,
nik ere berdin maite zaitut zu
arek kabia bezela.

* * *

Zestoa, 1987-II-7.

Gaia: Zartzaroari.

Gazte denboran denok badegu
zenbait irrintzi ta gala,
baiñan pentsatu bear dana da
pertsonea zartutzen dala:
begi-gorritu, illez bakandu
eta zimurta azala,
Lazkao-Txiki're ortan dijoa
beste guztiak bezela.

Guztiok gazte egon nai baiñan
gazte ezin egon iñor,
emen bezela erdi zartuak
batzuek bazaudete or.
Ta eskatzen det zartuarekin
portatu zaitezte jator;
orain auzoan ikusi arren,
ori danentzat badator.

* * *

Zegama, 1987-III-14.

Puntua:

— Zu nolakoa ziñan
zazpi urterekin?

— Ez naiz gogoratzen da
garbi esan ezin.
Zarragoari galdetu
nai badezu jakin,
oso aundia ez nintzan
izango beñepin.

Gaia: Txikitan eskolan ibiliko ziñan zu ere.
Gogoratu zaitez garai aietaz eta konta izki-
guzu bi edo iru bertotan orduko goraberak.

Eskolarik etzanean
bagenduen lana:
ganaduen itzulana
ibiltzeko plana.
Txikitan zer egin nuen
galde dezuana,
txikitan ibili bear
aunditu ez dana.

Eskolako egunak
daduzkat goguan,
naiz ta ni gelegitan
ez nintzaden juan.
Bolara artan Francok
agindutzen zuan,
Cara al sol kantatzen
ikasi genduan.

* * *

Sorabilla, 1987-VIII-27.

Puntua:

— Negarra egitea
ez da lotsagarri...

— Baiñan emen negarrez
ez nazazu jarri.

Gaztetan ori ere
egin nuen sarri,
orain e iñoiz edo bein
ibiltzen naiz larri.

* * *

Tolosa, 1987-X-11.
Puntua:

— Lekurik geienetan
indarra nagusi...

— Orduan txiki xamarrek
ondo ezin bizi.
Geuk bearko degu
zer eo zertan asi,
muturrean jo edo
ortzak erakutsi.

* * *

Billabona, 1988-VII-29.
Lau oinak: zillegi, egi, begi, aurpegi.

Zartzea gizonarentzat
ez al da zillegi?
Zartu ta bajatzen dala
au bai dala egi.
Naiz ta eduki arren
len ainbat arpegi,
len bi bakarrik nituen
ta orain lau begi.

* * *

Ordizia, 1989-III-5.

Gaia: Kirolaria zan eta bere prestaketak
egiteko unean...

Bi metro ta erdian
jarri dute kaiña,
Lazkao-Txikirentzat
altura bikaiña.
Ori saltatutzeko
esan alajaiña,
azpitik pasa obe
gaiñetikan baiña.

* * *

Legazpi, 1992-IX-11.

Gaia: Azaldu orduko, inguruan irriparra
sortzen du. Oni gizarteak, dituen penak
agertzen ez dio uzten, eta berak izan izan-
go ditu noski.

Adiskideok, senti dedana
garbi aitortuko det nik,
ez pentsa gero beti umorez
eta beti nagon onik.
Ez da izaten illuntasunik
etortzen ez dan egunik,
eta ez ere barruan penik
izaten ez dun gizonik.

Ni nola naizen aitortutzea
askozaz ere obe da,
triste egon arren alai-itxuran
beti ibili norbera.
Eta pentsatu olaxen dala
Txiki onen izaera:
pena guztiak barruan gorde
ta umorea atera.

MUTILZAR

Ernani, 1962-XI-19.
Puntuak:

— Lore bat sortua da
baratz ederrean...

— Neu're aspalditik nago
lore bearrean,
eta egokitu zait
aukera onean;
ea, lorea, ongi
konpondutzen gean.

— Laister emakumeak
itoko gaituzte...

— Gauza ori pentsatuta
neu're nago triste.
Irigoien ez al da
izango oinbeste,
zuk ala diozu baiña
nik ez det oi uste.

* * *

Markina, 1963-V-22
Alfontso Irigoienek gaia: Euskal-Errian
begira dauzkazun neskatxa gazteei.

Emen bakarrik ibillitza
guztioentzat kalte da,
aspalditxuan billa gabiltza
festa batetik bestera.
Nai dan danetan ez da izaten
emen aiñeko aukera,

neskatxari're pasa leioke
mutillak duen gaitz bera,
neskazar gelditu nai ez dunak
orain kontuak atera.

Aspaldi ontan ni bizitzen naiz
oso bildurti ta dardar,
nik ere pasatu xamarrikan
baidaduzkat ogeitamar.
Nik ere ez nuke gelditu nai ta
zuek e pentsatu azkar,
Euskal-Erriko anai ta arrebak
maitatu dezagun alkar,
ez baldin badegu gelditu nai
neskazar eta mutilzar.

Puntua:

— Andregaiaren billa
zabiltz erriz erri...

— Alfontso e badaki
Lazkao-Txikin berri.
Ez dakit neskatxak ote
dezuten igerri,
gaur Markinara orta-
rako naiz etorri.

— Neskatxa batzuk daude
pozikan begira...

— Neuk ere itzultzeko
bazedukat mira.
Kalean or ibili naiz
buelta eta jira,

oraindik ezkongai nago
konforme badira.

* * *

Donostia, 1965-I-1.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Lau puntuak: laguna, leguna, lizuna, illuna.

Enaiz mutil aundia ta
ezta're lizuna,
txiki xamarra bañan
ez oso illuna.
Gixen xamarra eta
gañera leguna,
orain falta zaitana
neguan laguna.

Puntua:

— Neskata gazte askok
arpegi leguna...

— Gaztea dala ortik
dauka ezaguna.
Izan dedilla gero
biotzez biguna,
oi da mutilzarrori
komeni zaiguna.

Beste gai bat: baserri on bateko seme
zarrenak ezkondu egin nai du, ta dei egi-
ten die inguruko baserrietako neskatxa
gazte ezkongai guziei. Zu zera seme ori, eta
bi bertso kantatzen dituzu.

O, inguruko neskatxatxoak,
nik asko zaituztet maite,
eta auzoan bizi izandu
geradenak orain arte.
Batzuei galde eginagaitik
askok ezetza diote,

ara mutilzar nola naguen
ni zuekin mediante.

O, neskatxatxo biotzekuak,
kontuak ongi atera,
pentsatutzea ez uste gero
guztiok bide batera.
Baserriari goian lagata
juan nai dezute kalera,
alde batetik ortikan dator
gure izkuntzaren galera.

* * *

Beasain, 1965-I-24.
Atxukarro gai-jartzailleak puntua:

— Ainbat neskatx egon da
gu biok ezkongai...

— Beraz Atxukarro're
ez daukagu alai.
Inortxok orain arte
ez dio esan bai,
zuk zerea egin zazu,
ez egon nere zai.

* * *

Irun, 1965-IV-4.
Bordari gai-jartzaille. Puntuak:

— Norentzako daukazu
edertasun ori?

— Ez dadukaten gauza
zertan esan neri?
Ederra enaiz bein e
ni inun ageri,
eta illea artzen
etzaita ari.

— Albiste bat dakarkit
amorez betea...

— *Bordari*, ori ez da
albist arlotea.
Neu ere batentzako
naiz gogoz betea,
nere maitea beraz
emen eongo ote'a?

* * *

Zegama, 1965-VIII-25.

Atxukarrok gaia: jakin det andregai billa
zabiltzala. Nolako birtute edo ondasunez
jantzia nai zenuke? Billatzen dizkizute
besteak alako eta onelako neskak; baiña
norberak arrapatutako amorraia...

Emen badago jende jatorra,
au loretegi apaiña!
Billatzeko're txarraguen bat
baliteke alajaiña.
Aundi ta txiki, denetakoak,
batek nai duen tamaiña;
nerekin kezka da Atxukarro
berak ez daduka baiña.

Urriak ere badijuazte,
bakarrak baidu naiko lan;
ea bada gaur irixten zaitan
nik bear dedan ainbat plan.
Esan didate muxugorriak
badiradela Zegaman,
saia bear det bat konkistatzen
al banezake eraman.

Puntua:

— Orroko neskatx orri
kiñuka ari zera...

— Pentsatu bear zenduen
gutxi gora-bera;
ez da atrebitzen etortzen
gaur nere aurrera,
baiñan illuntzerako
konponduko gera.

* * *

Beasain, 1966-V-22.

Bertsoaren bukaera: "gogo faltaz enaukazu
gaur arte ezkongai".

Onek esan duen ori
enun erantzun nai,
baiñan preparatuta
lendikan zegon jai.
Ez dedalako billatzen
nai dedan andregai,
gogo faltaz enaukazu
ni, ez, gaur ezkongai.

* * *

Arrasate, 1967-XII-24.

Gaia: Jakin degunez, laister ezkontzen
omen zera.

Lenago ere enaiz
bikaiña izandu,
argal ta txiki ibi-
lia munduz mundu.
Gaur pentsua saldutzen
nagola esan du,
pixka bat gizendu arte
ez neike ezkondu.

* * *

Elizondo, 1968-XII-15.

Gaia: Zenbat urte dituen esanez, agur.

Ez dakizute neska falta ta
zenbat gauz pentsatzen dedan,
bata besteai amor emanez
eta or gabiltza teman.
O Baztaneko neska gazteak,
auxe nai dizutet esan:
neskazar geldi nai ez duenak
kalabazarik ez eman.

Puntua:

— Lazkao etorri zaigu
neskatxaren billa...

— Lagunik ez det eta
enago trankilla.
Emen bada amaika
neskatxa eta silla,
premiari dagueña
altxatu dedilla.

* * *

Errenteri, 1969-XII-8.

Xenpelar il zaneko eungarren urte-muga.

Gai-jartzaile: Basarri.

Puntua, zotziko aundia eta txikia kantatzeko:

— Oraindik ez al zaizu etorri
ezkontzerakoa ordua...

— Baserri onek txikiarekin
egin nai luke tratua.
Aukeratzia pentsatuta're
bada neskazar-modua,
bakarrik ez da errex pasatzen
munduko bizimodua.

— Zer moduzko giroa
Lazkao aldian?

— Aize otza daukagu
juan dan aspaldian.
Bestela're bakarrik
bizi naiz oyian,
indartuko al gera
berotzen astian.

* * *

Segura, 1970 urte inguruan.

Gaia: Zure logelara sartu zeranean, oe gai-
ñean zer ikusiko eta neska gazte bat lo
aurkitu dezu.

Norbaiti gerta bear zitzaion
ta neri gerta zait au're:
oe gaiñean neska gazte bat
dudikan gabe logure.
Baiñan, damatxo, sinistra zazu:
aragizkok gera gu're;
zurekikoa egingo degu
premiari baldin bazaude.

* * *

Añorga, 1972-III-19.

Puntua:

— Lazkao ez al dago
mutilzar piñ-piña?

— Etzaidazula kendu
nere atsegiña.
Tratamentu ortan nago
zerbait utsegiña,
ezkontzen asi gintezke
apaizak bagaña.

* * *

Zarautz, 1973.

Gaia: zure andregaiaren begiei bi bertso.

Albotik zerbait galdezka degu
ta esan bearko det au're,
emen amaika neskatxa gazte
nere aurrean badaude.
Baiña notikan emanik iñor
ta ustez ez daukat neure,
kiñua gero egin zaidazu
gustaturikan bazaude.

Neure andregaiak gerri gorputzak
daduzka oso fiñ-fiñak,
ez dakit orrelakorik izan
zituen Ama Birjiñak.
Illia dauka oria eta
begiak berriz urdiñak,
zeruak daukan pusketarikan
onenarekin egiñak.

* * *

Zarautz, 1974-V-5.

Puntua:

— Andregaiaren billa
etorri al zera?

— Onek jakin bear ez ta
ori da galdera!
Aspaldian bateri
beira naiz aurrera,
berak kiñu egin du ta
konponduko gera.

* * *

Donostia, 1974-XI-17.

Bertsolari zaarrei omenaldia.

Gaia: zer dibertsio gustatzen zaik?

Ara barruan daukaten gauza
azaldu-gogoa jarri,
oraiñ artean ixilik neukan
ta esan gabe iñorri.
Orrengatikan nik nai nuenik
orduana etzait etorri,
berealaxen aitortuko det
nere gogoaren berri.

Nere bizitza dana pasa det
kezkaz eta beldurtuta,
ixil-ixilik gorde baiditut
baiñan ez negon aztuta.
Emen akaso au jakitean
norbait jar leike poztuta:
jai-atsaldetan pasiatzea
neska aundi bat artuta.

* * *

Mendaro, 1974-XII-8.

Gaia: tabernan kafe konpletoa eskatu
dezu. Neska lirain batek atera dizu. Zuri
begirik kendu gabe egon zaizu gaiñera.
Zenbat dan galdetu eta "ezer ez" erantzun
dizu.

Erdi zartuta bizi geranok
sari arriturik gaude,
ta gaur goizean arriturikan
ala gelditu naiz neu're.
Neskaxa orri "kafea zenbat?"
onelaxe diot galde;
"zu zeralako ezertxo ez da,
ematen dizut debalde".

Ondorenean au ikusita
 neu ere bere tankeran,
 neskata ari nik ez nekien
 esker ona nola eman.
 Ta pentsatzen nun ote nintzaden
 ezkongaitako aseran,
 ta esan diot: "luzaro gabe
 ia alkartutzen geran".

* * *

Mallabia, 1977-X-23.
 Puntuak:

— Nola konpontzen zera
 emazterik gabe?

— Lendik mutilzar gaudenak
 gu oituta gaude.
 Zeiñek egin bear ta
 onek egin galde,
 Arantzazun e alako
 naikoa badaude.

— Sukaldean bakarrik
 ta oean otza...

— Mutilzar batentzako
 ain gurutz zorrotza,
 Sukaldea ola ta
 otzago biotza,
 udara etortzeko
 nik daukaten poza!

* * *

Donostia, 1979-IX-7.
 Gaia: zer eskatzen diozu Koruko Andre
 Mariari beraren bederatziruenean?

Mundu onetako gauza zaila da
 arkitzea atsegiña,
 baiñan otoitzez zure aurrean
 egiten det alegiña.
 Lagun polit bat artu nai nuke
 ta det billatu eziña,
 andregaitxo bat billa zaidazu,
 Koruko Ama Birjiña.

Ama Birjiña, entzun zaidazu
 biotzetik itzeginda,
 aspaldi ontan gaizki bizi naiz
 iñor billatu ezinda.
 Nik neskazar bat eskatzen dizut,
 egongo zera jakinda,
 ta zarrik billatzen ez badezu
 gaztea ere berdin da.

* * *

Tolosa, 1981-XII-7.
 Gaia: Erregei zer eskatu diezu?

Ume-itxura daukagunontzat
 auxe degu gai jakiña,
 txikitasun au zirikatutzen
 saiatu da alegiña.
 Muñekatxo bat eska nezake
 gaztexeguak bagiña,
 al bada beintzat ekar bezate
 ezur ta aragiz egiña.

Iru Errege enituzke nai
 kezka geiegitan jarri,
 nola lendikan danok dakigun
 Errege on oien berri.
 Lendabiziko, Errege onak,
 biotzez ongi etorri;

nik bezin ongi dakizute ta
nai dezutena ekarri.

* * *

Segura, 1982-X-24.

Gaia: Joxe Migel, etzaizu txarra gertatu. Bart
ametsetan kalean paseatzen doala, mutil
koxkor bat gerturatu eta "aita!" otsegin dio.

Era onetan aurkitutzerik
bein ere ez nuen uste,
mutil koxkorrak iñoiz tranpak e
asmatu izan dituzte.
Ik neri "aita!" nola arraio
otsegiten didak ote?
Nere semetzat ez aut artuko
ama erakutsi arte.

Neronek ezer ez nekiela
aita naiz ni azkenian,
olako mutil txiki-txiki bat
sortu zait aldamenian.
Baiñan irekin ez niok, motell,
ni segurantzi aundian,
kontuak argituko dizkigu
eguna argitzen danian.

* * *

Bermeo, 1984-I-7.

Gaia: Nik badakit badagozala iru neska, bere-
ziki Lazkao-Txiki entzutera etorri direnak.

Niregaitikan eldu badira
nai nuke oiekin asi,
zine onetan egongo dira
naiz ta nik ezin ikusi.

Maitasunaren nere ordaiña
nai diet adierazi,
niregaitik etorri badira
eskerrik asko lenbizi.

Badakizute nolakoa dan
Lazkao-Txikiren tamaiña:
mutil txikia izatez eta
bestela ez da apaiña.
Baiña jenioz bizi-bizia
ez izan arren bikaiña,
ondo gobernaturten banaute
banaiz irurentzat diña.

Oiñak: Dana, eztana, ezpana, laztana.

Ene, maitatzen zaitut
biotzeko dama,
nere biotza da zugan
oztutzen eztana.
Nirekin batera luzatu
zaidazu ezpana,
oraintxen emateko
maiteki laztana.

Oiñak: egarri, larri, irri, xirri.

Neska gazte batek len
egiten zin irri,
ni bereganatzeko
egondu naiz larri.
Nere gogoia dago
zurean egarri,
atoz ondora orain
egiteko xirri.

* * *

Legorreta, 1984-I-28.
Puntuak:

— Aizu, Lazkao-Txiki,
zer moduz neguan?

— Otzak penaturikan
egon naiz lenguan.
Neskazar ipurtaundi bat
nedukan goguan,
ai zer ondo egongo nintzan
aretxen onduan!

* * *

Lazkao, 1984-VII-11.
Puntuak:

— Asia omen zaude
andregaiian billa...

— Nik ez lotu nai eta
egon zaite ixilla.
Ezkondu artean dago
gerra ta iskanbilla,
arrimatu nai duna
etorri dedilla.

* * *

Oñati, 1985-X-5.
Gaia: zergatik ez dezu emaztea ekarri?

Lenago asko entzuna nago
ta gaur entzun det geiago,
ikusten danez gure lagun au
gauza jakin nairik dago.
Badakizute zenbat euri dan,
an ere bazan olako,
neukin batera ez det ekarri
denbora txarra dalako.

Ta garbiago eman nai nuke
nere emaztean berri,
emakumetan komeri oek
pasatu izanak sarri.
Len argala zan ta une ontan
arkitutzen baita larri,
aur-esperantzan dago gaixoa,
argatik ez det ekarri.

* * *

Tolosa, 1984-X-12.
Puntuak:

— Ezkondu ta soltero
guztiok batera...

— Ezkondu baiño leno
kontuak atera.
Libre nai duenantzat
lotzea kalte da,
andrerik ez degu baiñan
ondo bizi gera.

* * *

Beasain, 1984-XII-14.
Bertsoaren bukaera: lau probintziak jirata
ere ez det andrerik topatzen.

Negarrez asi bear nun baiña
astera nua kantatzen,
neri gertatzen zaitan kontua
zuen artean kontatzen.
Txiki xamarra izan nunbait ta
andrerik etzait tokatzen,
lau probintziak pasatu eta
ez det batere topatzen.

Gaia; San Antonion izan omen zera, luza-pena eskatzen mutilzar jarraitzeko.

San Antoniora joateko nun
lenguan promesa egin,
nola munduko bizimodua
nola dedan ain atsegin.
Ta nere errezo beroetan
santuai nion itzezin:
andregairik ez billatuzeko
lasaiago bizi nadin.

Garai batean egondu nintzan
ezkondutzeko asmotan,
billatu edo ezkon ninteken
pentsatzen nuen askotan.
Baiñan ezetza pentsatu nuen
nik or, Urkiola ortan:
mutilzar askoz obe nuela
luzaro bizitzekotan.

* * *

Oñati, 1985-VI-7.

Gaia: danok dakizuten bezela, emen omenaldi bat egiña da Lazkao-Txikiri, eta orduan erregalatu zenizkioten guardasol bat eta linterna bat. Berak esan zuenez, ondo etorriko zitzaizkion andregai billa joateko. Zerbaitearako serbitu al dizute?

Eskerrik asko, oñatiarrak,
eskerrik asko, Oñati,
neure etxean zuengatik
akordatutzen naiz beti.
Linterna eder bat eman zeniten,
gero guardasol ta guzti,
len mozkortutzen nintzaden baiñan
legorrik nabil gerozti.

Len esan nuen: ez naiz aztuko
nere denbora guztian,
bititzen bainaiz eman zidaten
linterna aren azpian.
Jai-egunetan usatutzen det,
jasota daukat astian,
baiñan linterna itzaldutzen det
andregaiakin astian.

* * *

Usurbil, 1985-VII-6.
Puntua:

Kraskitin ta kraskitin
larrosa krabelin...

— Krabelin orren billa
ni nabil aspaldin.
Billatu nai nuke ta
nik billatu ezin,
eskua jaso beza
emen bada baldin.

* * *

Gernika, 1985-VIII-10.
Puntua:

— Andrarik ez dezu ta
triste zera bizi...

— Neri adarra jotzen
etzaitezte asi.
Nik neuretzat bildu eta
neutzat irabazi,
zenbait andrekin baiño
bakar obe kasi.

— Neskaxa bat bear dezu
gaurkoan onduan...

— Arrazoi ori izan-
go det nik goguan.
Ez dakit ez dun edo
ez dakit baduan,
zeure alabatxo bat
emazu orduan.

* * *

Oñati, 1986-VI-7.

Nikolas Segurola gai-jartzailleak puntua:

— Esan da esanda're
zelebrea zera...

— Mutilzar nagolako
ni zure antzera.
Lenago izan arren
alako aukera,
andrea zertako degu
emendik aurrera?

Gaia: lengo urtean emen, linterna bat
eman ondoren, badakizu zer agindu
zenuen: urtebete barru linterna orrekin
andregai billatuko zenuela. Zertan da
ori?

Gogoan daukat joan zan urtean
nik esan nuen gauz bera,
ta naiz urte bat pasatu zaidan
juan zan urtetik onera,
edozein mutillek ez dauka nik
dedan linterna-aukera,
illuntze ontan arekin noa
neskatxa baten etxera.

Lazkao-Txikik neskaxarekin
ibilli nai du ondradu,
itxura onez dabillen batek
toki danetan ondra du.
Baiña neskaxa bestela dago,
argia naiko du galdu,
bi linternakin joaten naiz eta
ark illunpetan naigo du.

* * *

Markina, 1987-III-19.

Puntua:

— Emendik ikusten det
neska bat airosa...

— Begiratu utsean
ematen dit poza.
Udaberria da ta
ori da larrosa,
nigan etorri zaitetz
nai badezu goza.

* * *

Elosua, 1988-VI-4.

Gaia: konforme bizi al zera?

Ia konforme bizi al naizen
galde egiten didate,
nola mutilzar bizi naizenez
guztiok badakizute.
Orain kondaira lengo zar artaz
berriz artu nai det parte:
Adan e triste bizi izan zan
Eba sortu zan bitarte.

Bakardadean berri ez daki
norbaitek probatu ezik,
orregaitikan bakardadean
nola biziko naiz pozik?
Koartean ez det lagunik eta
sukaldea ere utsik,
badakizute inun ez dala
arantz gabeko larrosik.

* * *

Oñati, 1989-V-24.

Gaia: nola pintatuko zenduke zuretzako
gustoko neska gazte bat?

Pintatzen ere ipiñi naute,
ez jakitea det pena;
emakume bat oso polita
nik pintatuko nuena:
nere altura berdiñekoa,
kolorez beterik dena;
txiki batentzat norbere tailla
izan liteke onena.

Eta eskote aundi xamarra
jarriko diot urrena,
kolko pixka bat ikustearren
ta prestatzeko barrena;
eta zapatak kendu urrena,
ori da nere ordena;
ta minifalda pintatuko det
al dezakedan motxena.

* * *

Bermeo, 1991-III-9.

Gaia: atzo emakume langillearen eguna
izan zan.

Emakumeak maite ditut nik
naiz ta mutilzarra izan,
pena artzen det ikusitzea
askotan nola dabilzan.
Zenbait gizonek bere andrea
artzen du kriada gisan,
orrelakorik pasa ez dedin
mutilzar gelditu nintzan.

* * *

Irun, 1991-III-23.

Gaia: dotea.

Naiko zartuta bizi naiz baiña
itxaropenez betea,
naiz ta alako gauz tristea dan
mutilzarra izatea.
Baserri baten jabe egin naiz.
ez naiz orren arlotea,
neskazarren bat salgai badago
badaukat naiko dotea.

* * *

Billabona, 1991-VII-27.

Puntua:

— Joxe Miel Lazkaoko
seme famatua...

— Leno gazte izana
ta orain zartua.
Etsipena dadukat
neurekin artua,
txikia izatea da
nere pekatua.

Gaia: Zein dira zure penak?

Orrelakorik ez daukan ura
jarri nai nuke jakiñik,
ez pentsa gero errita gabe
badagola atsegiñik.
Sinistu gero: ez da munduan
au autsiko duen miñik,
etxera joan da ez badaukazu
errita zeinek egiñik.

Berotasunik ez da izaten
mutilzar askon etxian,
txiki au ere orain bizi da
aitatzen duen antzian.
Gizona asko tristetutzen da
oso denbora gutxian,
launtasunik inñundik ez baitu
aita ta ama iltzian.

IZADIA

Donostia, 1962-XII-30.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Lau puntu: lurra, elurra, egurra, bildurra.

Atari ondoraño
egin du elurra,
txuriz jantzi digu gaur
beltz zeguen lurra.
Neguari aldez aurrez
artu oin bildurra,
ta ez daukazutenak
ekarri egurra.

Lau puntu: garia, gurdia, txoria, komeria.

Gure uzten gañian
mantentzen txoria,
guk geretzat gorde nai,
au da komeria.
Jan baña len kargatu
dezagun gurdia,
etxera ekartzeko
soroko garia.

Puntua:

— Illargian jenderik
biziko ote da?

— Ez da oso xamurra
olako galdera.
Askok diote jendia
egongo omen da,
ori obekiena
joanda jakiten da.

* * *

Eibar, 1963-IV-7.
Puntua:

— Artzai tontua danak
otsuak gizendu...

— Berez tontua danak
ori egiten du.
Otsuak zoritxarrez
guri ardiak kendu,
zuri eingo lizuke
gaur baldin bazendu.

Lau oiñak: erregua, negua, legua, tragua.

Aurtengo negu txarrak
ditu bost legua,
baserritarrari orrek
emanik tragua.
Jaunari denok ein bi-
aiogu erregua,
lenbailen pasa dedin
daukagun negua.

* * *

Bilbo, *Capitol* antzokia, 1964-XII-20.
Gaia: bertso pare bat bota bear dizkazu
itxasoari.

Lurra bezela zu ere zera
zerutar Jaunak egiña,
sarritan ez izanagatikan
gozoa ta atsegiña.
Zere barrena arraiz beteta,
kolore urdiñ-urdiña,

gosea pranko bagenduke guk
zu izan ez baldin baziña.

Gure janariz zure sabela
daukazu bete-betea,
nori etzaigu gustatzen sarri
zure emaitza jatea?
Zer ote da ba ur maite ona
ta leiala izatea?
Janagatikan millaka esker,
lurraren anai maitea!

* * *

Bilbo, *Capitol* antzokia, 1964-XII-20.
Gaia: bertso pare bat suge gorri bati.

Zitalkeriak indar aundia
beti du mundu onetan,
eta sugeak ezautzen dira
lurralderik geienetan.
Piztiak asko dirade baiñan
zu gaiztuena denetan,
ankarik ez dadukazu baiñan
zitara zera benetan.

Pizti luze bat, gaiztua zera,
pozoiez betea dena,
orrengandikan urrutiratu
gizonarentzat onena,
bera baidegu gure etsaia
agerrerez oi duena,
ta subea da lenengo Eba
engañatu ziguena.

* * *

Tolosa, Gipuzkoako Bertsolari-txapelketa-
ren azkena, 1964-XII-20.

Gaia: zu izango zera Tolosako ibaian jalo-
tako aingira zar bat. Zu jαιο ziñanean,
ibaiko urak garbiak ziran. Gaur edozeinek
baiño obeto dakizu nolakoak diran.

Zoritxarrean sortu nintzan bein
eta bizi naiz uretan,
garbiagoak ziran gaztea-
goa nintzaden aietan.
Aparra eta zikinkeria
dago alderdi denetan,
luzarago bizitzerikan
ez daukat mundu onetan.

Ibaia ola zikindutzea
arraiak giñan arritu,
baiñan bestera beste gauz asko
onbidekoak baditu.
Papelik gabe ezin litezke
ainbat inprenta serbitu,
baiñan gu lenagokoak gera
ta al dan azkarren garbitu!

* * *

Zarautz, 1973.
Lau oiñak: tximist, begi-bist, sinist, txirrist.

Ekaitza nolakua dan
eleiteke sinist,
bidean atzo banitun
makiña bat tximist.
Aldi bakoitzean kendu
oi zidan begi-bist,
orregaitik egiten nun
orrenbeste txirrist.

* * *

Zarautz, 1974-V-5.
Gaia: udaberria.

Udaberria gaitzat bezela
lagun onetxek dit eman,
ondo esaten jakin ezker
badauka naiko zer esan.
Bazter guztiak lorez beteta
paradiso baten eran,
ea guretzat, udaberria,
noizko etorritzen zeran.

* * *

Zarautz, 1976-IV-5.
Gaia: Zu mendizale purrukatua izan eta
gaur goizean, eguraldi ederra izan arren,
zergatik etzera mendira joan?

Goizean jeiki eta leiotik
egon izan naiz begira,
eta gaur ere banun asmoa
abiatzeko mendira.
Nor ez zalea jaiean joaten
pakea dagon tokira?
Baiñan mendiko pakeak ere
orain izkutatu dira.

Arbola berde-berde batzuek
asko mugitzen zirala,
ala jantzita gaur ikusi det
nik mendiaren egala.
Etzait gustatzen eseritzeko
arbola oien itzala,
gauz orregatik sinistu emen
kalean gorde naizala.

* * *

Aretxabaleta, 1980-III-15.
Gaia: aurtengo neguan, zure gelara leiotik
txori txiki bat sartu da.

Esan bearrik ez da bein ere:
otz izaten da neguan;
ta, txoritxo, otzak il zori
zu ortxe zeunden kanpuan.
Etorri zaitetz nere gelara,
neu're bakarrik neguan,
gau goxo eder bat pasako degu
biok alkarren onduan.

Negu beltzean kabirik gabe
bizitzen ez dago errez,
eta zu ere bakar-bakarrik
or zeunden txio negarrez.
Ni bezelaxe lagunik gabe
illun eta triste gabez;
bildurrik gabe atoz, badago
zuretzat ainbeste babes.

* * *

Donostia, 1980-XII-14.
Gaia: Zer dio Txindokik?

Txindokiri begiraka
egon naiz sarri edo maiz,
tontor polit ederra da
bistan dagola nolanaiz.
Galdetu nion: "Txindoki, zer da?"
Auxe erantzun zidan aitz:
"Artzai guztiak juan zaizkit eta
bakar-bakarrik bizi naiz".

Len esan det bakarrikan
eta bizi dana triste,

ez daukala uda-giroz
ainbat neska-mutil gazte.
Ta esan zidan berriro ere:
“Etorritzen asi laiste,
eta or beko txoko orretan
euskaldun gorde zaitezte”.

* * *

Zarautz, Uztapideri omenaldia, 1981-IV-5.
Lau oinak: kukua, lekua, kaikua, naikua.

Basoa izaten da
kukuen lekua,
txantxangorria ondatzen
da naiko kaikua.
Ola da txori danetan
alperren kukua,
gizonetan e badago
ortatik naikua.

* * *

Zumaia, 1981-V-9.
Gaia: illunabarra.

Illunabarra etortzen zaigu
eguneroko legera,
eguna bera jexten dijoa,
eguzkia ere bera.
Pentsa zazute illunabarra
da egunaren bukaera,
gure bizitza bukatuko da
egun onetxen antzera.

* * *

Orio, 1981-V-24.
Gaia: asi da izketan kukua. Zer dio?

Kukua beti azaltzen zaigu
apirilla inguruan,
geroztik beti or ibiltzen da
kuku emen da kuku an.
Kalendaioirik ez izan arren
gizonak duen moduan,
nunbaitetikan ikasitzen du
noiz etorri ta noiz jua.

* * *

Tolosa, 1983-X-30.
Puntua:

— Txindokiri asi zaio
burua txuritzen...

— Nunbait asi dalako
negua urbiltzen.
Artzaiak e asi dira
andik bera biltzen,
Txindoki zuritzeaz
ez gera arritzen.

Gaia: aizeak aidean daraman orbela.

Uda guztia pasatu dezu
zeru aldera begira,
or beran bizi ziranarekin
etziñan asko kupira.
Baiñan zu ere laister bazoaz
onttoak dauden tokira,
gizon arroen arrotasunak
olaxe bajatzen dira.

Alde batera pena artzen det
zu ikustea orrela,
lenago oso berde ziñan da
gaur egin zera orbela.

Aizean morroi ara ta onuntz
nun jausi ez dakiela,
gizonak degun bizimodua
akabatzen dan bezela.

* * *

Ordizia, 1984-XII-29.

Gaia: ikusten dituzu mendi-tontorrek elur-
rrez zuri daudela, eta gaur goizean zu
etzaitu iratzargailluak, despertadoreak,
esnatu, zure leioan xanpatu zan txantxan-
gorri batek baizik.

Bertsolariak gauerdietan
beti degu umorea,
ta egunsentia datorrenean
geienetan logurea.
Ta ni bezela berdin zegoen
gure despertadorea,
estimaten dit, txori maitea,
egin deken faborea.

Iregatikan ondo sartu nauk
ni lantokiko atean,
maisua ere antxen zegoen zai
ni lantokira joatean.
I aizelako iritxi niok
alako presa batean,
txori maitea, berriz etorri
gusetutzen aizenean.

* * *

Legazpi, 1985-X-11.
Puntua:

— Euririk ez badator
kixkalduko gera...

— Euteran zabilzatenak
kontuak atera.
Gaztetan erretzea
denentzat kalte da,
ardoa edan bear
emendik aurrera.

Lau oiñak: legorra, gogorra, zorra, zaborra.

Aurten egiten digu
legorte gogorra,
ganadu asko daukanak
egin bear zorra.
Luzaro izaten bada
daukagun legorra,
baztarretan erreko da
amaika zaborra.

* * *

Zegama, 1987-III-14.

Gaia: bertsolari bakoitzari bina illabete
zegozkien, eta Lazkao-Txikiri martxoa eta
irailla edo agorra tokatu zitzaizkion.

Neri tokatu zait illabete
ederra eta goxoa,
udaberria berekin dator
nolatan detan martxoa.

Zugaitz gaiñetik kantari dabil
birigarro ta xoxoa,
zoriontsua izan liteke
oain jaiotzen dan aurtxoa.

Orain agorra izan bearko,
udara joan da igesi;
ni il orretan jaio nintzan da
oso ongi ez naiz bizi.
Iturriak e legortu dira,
titiak antzutzen asi,
ori dalako Lazkao-Txiki
etzan aundigua azi.

* * *

Ordizia, 1988-IX-10.
Puntua:

— Eguna jaiotzen da
goizero-goizero...

— Eguzkia etortzen da
gugan egunero.
Laiñorik ez danean
egiten du bero,
ta illunabarrean
gordetzen da gero.

* * *

Irun, 1991-III-23.
Gaia: zuk zertan igerri diozu aurtengo
udaberriari?

Etxe azpian saratsa loran
eta berdin elorria,
muxikari're atera zaio
egundaiñoko orria.
Lumak arrotu eta kantari
leiora txantxangorria,
beti egunero ark egiten dit
neri ongi-etorria.

GURE GIZONAK

Donostia, 1962-I-6.
Puntuak:

— Pyri menderatu du
Arruizko Txikiak...

— Txikiak ere motelak
ez dira guztiak.
Ni asko poztutzen nau
ori ikustiak,
ara askotan zer gauza
eiten dun aundiak.

* * *

Donostia, 1962-XII-30.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Lau puntu: laguna, kutuna, eguna, biguna.

Nere onduan daukat
Basarri laguna,
aspalditxotik nuen
aiskide kutuna.
Gaur ere iritxi da
biltzeko eguna,
gizon gogorra bañan
biotzez biguna.

* * *

Zizurkil, 1965-V-9.
Pedro Maria Otañoren omenaldia.

Pedro Mari, zu maitia zera
lurrean da zeruetan,
orregatikan il ezgeroztik
zaude bai iru pusketan:

animaz Jaunak beragan zauzka,
gorputzez Ameriketan,
biotzez berriz Euskal-Errian
zure bertso bikaiñetan.

* * *

Ordiziako *Gau-txori* ostatuan, Artxanberri
bertsolaria zanari kantatua:

Bai, otoitzean ni zure alde
aleginduko naiz sarri,
ta illobian utzi nai dizut
zerbaiten seiñalagarri.
An jarriko det nik gurutze bat
ta letrero au ezarri:
“Emen sartu zan Goierriko
bertsolari Artxanberri”.

* * *

Arrasate, 1967-XII-24.
Gaia: Prudentzio Egiguren *Artañola* il berria
dan bertsozalearen omenez, bertso bat.

Gure lagun bat il berri da ta
gu minberaturik gaude,
zenbait laguntza mundu onetan
egin zigun izan ere.
Zuzendu zuen zenbait oiñarri,
zenbait bertsolari-talde,
ta bertso-otoitz au izan dedilla
bere animaren alde.

* * *

Zizurkillen, Pedro Maria Otañoren omenaldia, 1965-V-9-an.

Donostia, 1968-I-21.

Uztapideren omenezko jaialdia, *Centro de Atracción y Turismo* alkarteak antolatua. Agurra.

Une batean biurtu nai det
nik egunsentiko txori,
kantu politikak ematearren
sortu zaigun egunari.
Milla esker Atrazio edo
Turismoen etxeari,
beste ainbeste anai ta arreba
etorri zerateneri.

Egun au degu gure Jainkoak
Uztapideri emana,
alare gutxi derizkiot nik
guk egiten degun dana.
Biotz-biotzez txalo dezagun
gure Manuel laztana,
au da gizon bat il da gero're
bein e ilko etzaiguna.

* * *

Donostia, 1969-IX-21.

Xalbadorren omenaldia.

Gaia: Txapel, Arregi, Olaizola.

Gaur iru gizon ospetsu aiek
etorritzen zaizt gogora,
negar-malkoak neregan doaz
begiak egiñik lora.
Gure artean bizi ondoren
orain iyo dira gora,
gure Jainkoak jasoko zitun
bera dagoen ondora.

---

(1) Lerro au ezin osorik ulertu.

Txapel bertsolai senide gendun,
eta Arregi gaztea,
Olaizola zan ereslaria,
zeru-doaiez betea.
Berenganuntza erruki zaitez,
zu, Jaungoiko maitea,
zure senide jator oientzat
izazu borondatea.

* * *

Donostia, 1971-III-19, Lasarteren omenezko jaialdia.

Gaia: Lasarte.

Gure lagun au bai deguela
umilla eta otxana,
ainbeste izan izatez eta
batere arrotzen eztana.
Beraz, Lasarte, artu ezazu
nik emandako laztana,
zu ezagutu ziñuztenetik
barruan gorde detana.

* * *

Elizondo, 1971-V-6.

Goizuetako Andres Narbarte *Xalto* bertsolaria il berria zan.

Narbarte zana laguna gendun
munduan izan zanean,
kristau fede bat ..... ez dedin(1)
illik zaigu azkenean.
Zenbatsu bertso bota ote genun
guk sarri alkar artean?
Zeruko Jaunak artu zaitzala
beraren aldamenean.

* * *

Añorga, 1971.
Gaia: Lasarteri bertso bat.

Lasarte ikusi ta bera entzun,
ori da bertsolaria;
jan bear baldin balitza ere
bedeinkatutako ogia.
Bertsoak aixa botatzen ditu,
ez du etorri nagia,
lantegi ortan onena eta
lagun bezela obia.

* * *

Ernani, 1971-VI-26.
Txirritaren goralmenez:

Txirrita jauna goralmendutzen
nik badaukat naiko lana,
gure maixua lenagotikan
bera genduen izana.
Guk al dan ongi segitzen degu
maixu zarraren esana,
zoriontzen det ainbat bertso bota
ondorenean il zana.

* * *

Zegama.
Uztapideren omenezko jaialdia.
Agurra:

Euskal-Erriko gizon aundi bat
gaur gurekin dala bide,
Zegama ontan alkartu gera
orrenbeste adiskide.

Beñere baiño poz aundiagoz
zuenganatu naiz ni're,
lenen egun on emengo denoi,
zorionak, Uztapide!

* * *

Donostia, 1972-I-10.
Mattinen omenaldia.
Agurra:

Mattinen berri badakizute,
nik zertarako itzegin?
Alaz ta guztiz gure berriak
goitik nai ditut otsegin.
Bera ezagutuzten dun batek
maite duela dio zin,
biotz aundi ta umoretsua
naiz gorputzez izan pittin,
anai bixki bat banu bezela
biotzez maite det Mattin.

* * *

Donostia, 1972.
Uztapideren omenaldia.
Agurra:

Mundu triste au sarritan ez da
izaten zorioneko,
gaitz tristeren bat etorri leike
bat ongi bizi daneko.
Uztapideri gertatzen zaio
zeozer orren antzeko,
ta guk guraso ta maixu on bat
nola ez degu ba maiteko?

* * *

Ataun, 1973-V-16.

Gaia: Euskaldunen maisuari, Barandiarani, zer esango zenioke?

Joxe Migel, au entzuten bada
esan nai niokena nik,
zuk dakizuen ainbeste gauza
euskerai buruz jakiñik.
Gazteak asko ikusten dira
euskera ezin egiñik,
maisu berriak onak sortzeko
ori eskatuko dizut nik.

Zenbait euskaldun aditu utsez
biotzak artutzen du min,
ta, Joxe Migel, bertso-saio au
pentsatu dala zurekin.
Oker dabiltzan euskaltzaleaz
saiatu zaitez alegin,
lengo bidetik gure erreka
xuxenkiro joan dedin.

* * *

Tolosa, Isaak Lopez-Mendizabalen omenaldia.

Ara oraindik emen nun degun,
emen, gure Isak jauna,
euskeran alde liburu eder
askotxo egin diguna.
Larogei eta amabost urte
ta daduka bista juna,
liburuetan utzi baitzigun
barrungo argitasuna.

* * *

Deba, 1974-I-6, Zubeltzu zanari omenaldia.
Bertsoaren bukaera: "Ez dira beti ondo
pagatzen ondo egindako lanak".

Barkatu lenen gaizki badoaz
nere kantuko esanak,
nik bezelaxen gure Zubeltzu
ezautzen dezute danak.
Bere biziko urte guztiak
nekepean eramanak,
ez dira beti ondo pagatzen
ondo egindako lanak.

* * *

Mendaro, 1974-XII-8.

Mendaro Txirristaka bertsolariaren omenaldia.

Nik Txirristaka ezagutu nun
eraman baiñan lenago,
nolakoa zan oraindik ere
dana aztuta ez nago.
Poz bakarra det: bertsolarien
zaletasuna badago;
orregatikan besarkada bat
eman nai dizut, Mendaro.

* * *

Zarautz, 1974-XII-22.

Frantzisko Larrañaga edo *Patxi Barbero*-ri
omenaldia.

Patxi Barbero beti izan det
lagun eta maitagarria,
sarritan bera izan baidegu
bertsolarien lokarri.
Patxi maitea, besarkada bat
orain nai dizut ezarri,
biotz barruan gorde dezazun
betiko oroimengarri.

* * *

Lexotiri, Oiartzunen egin zitzaion omenaldian kantatua:

Ez da markesa ta ez da duke
baiñan badu zenbait lagun,
zedorrek ere zuk ez dakizu
zenbat maitatzen zaitugun.
Eta Jainkoak eman deizula
gaur dezun ainbat osasun,
zorioneko urte askotan
kukua entzun dezazun.

* * *

Donostia, 1976-I-16.
Joxe Lizasoren omenaldia.
Azken agurra:

Kantari ezin naiz ase
ta esan bear det zeoze:
milla zorion biotz-biotzez
nik ematen diat, Joxe.
Aurrera ere jarrai zak ola
orain arte bezelaxe.

* * *

Lesaka, 1976-V-23.
Migel Arozamenaren omenaldia.
Leen agurra:

Milla zorion, Arozamena,
eldu da egun aundia,
maitetasunez bete-beterik
bai bildu ere jendia.
Erri ontantxe ikusi zenun
eguzkiaren argia,
oraindik ere oroitzen zaizu
sortu ziñuzen kabia.

Gaia: eun urte Bilintx il zala.

Eun urte bete dira
dagola ixilla,
ta bizia pasa zun
maitasunan billa.
Bertsolari txukuna,
kantari abilla,
fueroak kendutako
egunean illa.

* * *

Bergara, 1978-III-19.
Basarri eta Uztapideren omenez.
Agurra:

Zer zoriona! Uztapide ta
Basarri gurekin daude,
gure maisu ta gure guraso
oiek izandu dirade.
Eta bestetik esker beroak
eman bearrean gaude,
bizitz osoa pasa baidute
gure kulturaren alde.

* * *

Ahetze, 1978-IV-20.
Mattinen omenaldia.

Gure Mattin au ttikia danik
iñork ez dezala uste;
ttikia balitz toki au nola
bear zun ainbeste bete?
Ara Ahetzeko gure laguna
euskaldun guztiak maite,
aingeru baten doai guztiak
berak baiditu nonbait e,

arrosatxoak eguzkiaren
antzera maite zaituzte.

* * *

Urepele, 1979-XI-4.
Arabaren izenez agurtu bear zuen Xalbador zana.

Ene, Xalbador, zuri otoikia
ni eldu naiz Arabatik,
ia euskera geiena galdu
zaigu juan dan aspalditik.
Zuk indar asko nola daukazun
Jaungoikoaren ondotik,
gure Araba euskaldundutzen
lagun zaiguzu zerutik.

* * *

Donostia, 1979-XII-16.
Manuel Lekuonaren omenaldia.

Lekuonaren abizena da
merezi bezelakua,
ain baita gizon aundia eta
ain biotz apalekua.
Gure partetik zor bat badegu,
badegu zer eskertua:
berari esker bertsolaiak gaur
emen daukagun lekua.

Euskal-Erria nola zuzendu
oi du bere arazoa,
ta orren alde daramaki, bai,
bere bizitza osoa.
Gure mintzoen maitalea da
ta maitatzen du bertsoa,

gaurtik aurrera dei genezake
bertsolaien gurasoa.

* * *

Zarautz, 1980-IV-20, Basarriren omenez.

Lendabiziko Jaunak egun on,
bertako jende leiala,
ta emen daukagu gure Basarri
aundia bezin apala.
Dakiguna da urte zail aitan
beti zuzen izan zala,
bertsolarien babesa eta
bertsolarien itzala,
nik opa dizut luzaro Jaunak
gurekin gorde zaitzala.

* * *

Aretxabaleta, 1981-III-14.
Gaia: eranegun eortzi zuten Telesforo
Monzon. Bertso bat.

Joan berria zaitugu
Jaungoikoarengan,
baiñan olerki asko
emen dituzu eman.
Olerki onak jartzen
ona zera izan;
bestalde emen zerbait
jardun giñan teman,
ia zeruan denok
alkartutzen geran.

* * *

Zarautz, 1981-IV-5.
Uztapideri omenaldia.

Udaberria iritxi da ta
denok artu dezagun poz,
kukua ere ementxen dabil
zugaitzetan kukua joz.
Uztapide're ala ibili zan
euskerara indartu asmoz,
Jaun Zerukoak gorde zaitzala
beste udaberri askoz.

* * *

Orio, 1981-V-24.
Lasarteri omenaldia.
Gaia: Orio eta Manuel Lasarteri agur.

Gure Manuel beti izan da
bertsolari eta gizon,
berak e garbi ez du jakingo
erriak zenbat nai dion.
Ori dala ta omenaldi bat
egin diote Orion,
nere partetik ere, Manuel,
ar itzak milla zorion.

* * *

Zegama, 1981-XI-15.
Uztapideri omenaldia.

Danok dakigu erri onetan
askotan izan ziñala,
ta ezagun da emen zurekin
guztiak pozez dirala.
Ixildu arren gordetzen dezu
maixu aundi baten itzala,

gauza guztien jabe dan Arek
luzaro gorde zaitzala.

* * *

Ahetze, 1982-VII-18.
Mattin il zala urtebetetzea.
Leen agurra:

Oraintxen degu urtebetea
il zitzaiguela Mattin,
urte osoa iragan arren
gu iñola're antzi ezin.
Gorputzez nola il zitzaiguen
naiz ta gaur guztiok jakin.
gaur espirituz ikusitzen det
emen dagola gurekin.

Azken agurra:

Leno esan det Mattin
dagola gurekin,
ispirituz dago ta
guk ikusi ezin.
Kantari ari arren
biotzean det min,
lagun bat galdutzea
ez baita atsegin;
agur, ahetzetarrak,
eta agur, Mattin.

* * *

Errenteria, 1982-XII-8.
Gaia: Perurena arri-jasotzaileak marka
berri bat ezarri omen du: 281 kiloko arria
jaso omen du. Desafiatu ezazu bertatik.

Arrigarritzko marka aundi bat,
Iñaki, egin dezuna:

ikusten dezu zure aldean
txikiagoa nazuna,
eta badakit kilo aundiak
zuk altxatzen dituzuna;
indar utsean ez da neurtutzen
gizonen aunditasuna.

Lazkao-Txikik zuk dezun ainbat
talentu gorputzez eztu,
nola berez dan baju xamarra,
baju ta gorputzez estu.
Baiñan buru bat ona badet nik,
ortaz etzaita aztu,
nolabait ere baietz altxa nik
egingo dizut apustu.

* * *

Azpeitia, 1983-XII-17.

Gaia: Txapel zana.

Zeure izena Euxebio zan
naiz geienak Txapel deitu,
oraindik ere zure izenak
denok pozez jartzen gaitu.
Zure baratzan bertsolariak
geroz eta dira geitu,
zuk jarritako zugaitz ederrak
kimu onak eman ditu.

* * *

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Igaztik aurtena norbaiten faltarik
aurkitu al dezu emen?

Oroitutzen naiz bat falta dala
zana bizkor eta bikain,
biotzak nai du baiñan ez daukat
esateko ainbat mingain.

Juan zan urtean gure artean
zebillen Joxe Laskurain,
gure Jainkoak eramango zun
emen ez baidabil orain.

Berriro ere Joxe Laskurain
etorritzen zait burura,
beti gurekin ibiltzen zana
Ormazabalena modura.
Nere otoitzetan nik artuko det
arreta edo ardura,
Zeruko Aitak jaso dezala
santuen bizilekura.

* * *

Gaia: Lasarteren txapela.

Txapel guziak pentsa suerte
berdiña ez daukatela,
naita fabrika berdintsuetan
egiten dan bere tela.
Ta txapel orri esango diot
biotz barrendik onela:
toki onean erori ziñan
zu, Lasarteren txapela!

Txapel guziak izanagaitik
ondo jartzeko gogua,
erostuna nor dan ta erosi ta
tokatu nola-alakua.
Lasartenari tokatu zaio
ona eta segurua,
txapel guziak ez dute izaten
zuk bezelako burua.

* * *

Tolosa, 1984-X-12.

Bertsoaren bukaera: "Besarkada bat bialtzen dizut Tolosatikan zerura".

Tolosan bazan olerkari bat,
juana da beste mundura,
Emeterio Arrese gendun
esan nai nuen jaun ura.
Euskerangatik artu zenuen
arreta edo ardura,
besarkada bat bialtzen dizut
Tolosatikan zerura.

* * *

Tolosa, Zepai zanaren omenez.

Gaia: Agur bat Zepairi.

Zepai zana nik ez dut utzi nai
iñolaz esker gabea,
bera izan zan gu baiño lendik
lantegi onen jabea.
Ez dakit orain emango zaion,
merezi zuen ordea,
gera ondoko urte zailletan
bertsolaritza gordea.

* * *

Zegama, 1985-XI-10.

Leen agurra:

Egun eder au kantu ta pozez
gaur asi bearra dago,
izanez ere ooratzen da
gizon bat gaurkoz geiago.
Merezi zuen ta au ikusita
pozak txoratutzen nago,

lenen egun on guztiori ta
zoriona, Atxukarro!

* * *

Donostia, 1985-I-13.

Jesus Alberdi *Egileor*-en omenez.

Leen agurra:

Auxen da giro epela emen
naiz ta kanpoz otza egon,
zein agurtzen zan jakiñik ori
esan bearrrik etzegon.
Nere partetik, o, i, Egileor,
ar itzak milla zorion,
eta zueri ongi etorri
ta guztiori egun on.

* * *

Añorga, 1986-VII-17.

Gaia: Mattin.

Bost urte dira Mattin il zala,
oraindik daukat goguan,
bata bestea artzen genuen
bixki lagun moduan.
Ain umore oneko gizona
gure Mattin baigenduan,
zeruan ere festa bear ta
Jainkoak eraman zuan.

Alaia ziñan, jostalaria
ta bertsolari moduan,
irurogei ta bosten bat urte
pasa zinduzten munduan.
Eta badakit aulki eder bat
badaukazula zeruan,

neretzat ere toki txiki bat
gorde zaidazu onduan.

* * *

Markina, 1986-XII-8.
Gaia: Balentin Enbeita.

Nolabait ere, Balentin maite,
faltatu zendun bizitza;
nik ala uste: une oetan
zeru aldetik zabiltza.
Jaunak eman deizazula beintzat
aingeruak duten ditxa,
zergatikan zuk gorde ziguzun
Bizkaiko bertsolaritza.

* * *

Aia, 1987-VIII-7.
Gaia: Manuel Lekuona oraintsu il berria.

Gizon apal da bizkorragorik
sortu ote da mundura?
Esan nai nuen gure Don Manuel,
oraintxe il zaigun ura.
Bertsolaritza altxatu zuen
arturik bere ardura,
gure izarrik maitatuena
oain dala gutxi galdu da,
gure Jainkoak jaso dezala
santuak dauzkan lekura.

* * *

Usurbil, 1987-VII-4.
Puntua:

— Gaur sei urte emen zan
gure lagun Mattin...

— Azken bertsoak bota
giñun alkarrekin.
Gaur Jaunari otoitz bat
pozez diot egin,
zeruan aingeruekin
dibertitu dedin.

* * *

Ernani, 1987-XII-5.
Gaia: Paulo Zubiarrain, *Ernani Txikia*
omenduari bertso bat.

Gure guraso zar bat bezela,
gaiñera euskaldun fiña,
Txirrita eta Frantzesarekin
bertso-saioak egiña.
Lagunartean pozgarria ta
erriaren atsegiña,
urretxindorra esango nizun
txoria izan baziña.

* * *

Zumarraga, 1988-VI-25.
Luzio Gabiria zanaren omenaldia.

Pentsa zazute une onetan
bera ikusten nagona,
Luzio genuen gure maixua,
bertsolari ta gizona.
Ala ta guttiz gaur ezin eman
merezita daukan sona,
bera izan genun Goierrri ontan
arnasa eman ziona.

* * *

Donostia, 1990-I-21.
Alberdi eta Pujanaren omenaldia.
Leen agurra:

Lenen egun on guztioentzat,
gero besarkada bana;
urteoroko antzera gatoz
bi lagun jatorrengana.
Agurtzekotan pozgarria da
oek len egindako lana,
ori dalako milla zorion
Alberdi eta Pujana,
bildur bat daukat guk ezin egin
merezi dezuten dana.

* * *

Donostia, 1992-I-19.
Teodoro Hernandorena, Emile Larre eta
Mariano Izetaren omenaldia.
Agurra:

Pozaren pozez nator oorez
iru jaun aundirengana,
alaz ta guztiz ezin eskertu
oiek egindako lana.
Ar itzazute nere zorion
eta besarkada bana,
zorionekoak oiek mundura
ekarritako aita ta ama.

* * *

Mutriku, 1992-IX-12.
Agurrak, alkar aurkeztuz egin bear zituzten.

Nik presentatu bearco det gaur
neronen eskubikoa:
bi alaba ta seme baten aita
eta gizon tajuzkoa.
Itxuraz baju izanagatik
aundienen neurrikoa,
berez Azpeitiko semea ta
Oranda baserrikoa. (1)

* * *

Donostia, 1993-I-24.
Aita Xanti Onaindia eta Alfontso Irigoien
omenaldia.
Lazkao-Txikiren azken bertsoa.

Bi gizon aundin ooreetan
astera goaz kantari,
lendabiziko besarkada bat
eta egun on zueri.
Ok ein dituzte gerra ondoan
bertsolarien gidari,
garai artako esker ordaiñez
milla zorion bieri.

Auxe izan zan Lazkao-Txikik jende aurrean kantatutako azken bertsoa, biaramonean poliklinikara sartu baizan, an lo artu arazi eta geiago ez esnatzeko.

---

(1) Joxe Agirre bertsolaria, alegia.

Mendian, bere lengusu eta lagun batzuekin.

Aralarko San Migelen, Asoluzio-egunean, 1947 urtean.

BERTSOLARITZA

Ernani, 1962-XII.-9.
Euskal-Erriko bertsolari-txapelketa.
Gipuzkoako azken saioa.
Gaia: aurreko kopa orri bi bertso.

Ernanin ez gaituzte
gu artutzen joka,
nork esan bertsolariet
orrenbeste opa?
Eraman nai badegu
orain da epoka,
ta norentzat ote da
or daguen kopa?

Emen jendia ez dago
biziro trankilla,
ta ni ere biotzez
arkitzen naiz illa.
Gero izan ez dedin
zenbait eskanbilla,
ongien portatzen danak
eraman dedilla.

* * *

Elgeta, 1973-VI.-21.
Gaia: zergatik bertsolariak beti berandu
eltzen dira?

Goiz etortzea gustatzen zaigu
iñundik-eta al dala,
baiñan barkatu berandu samar
onuntz iritxi generala.
Badakizute motor txiki bat
guztiok badeguala,

ta gasolina falta zitzaion
motor askori bezala.

* * *

Aretxabaleta, 1980.

Gaia: Igaz ala zan eta aurten ere bai: bertso-gaiaren aurretik *Almen*-eko aur bertsolariak kantatu dute. Nik uste det ez dala aztu genezakena, ez baita sarri gertatzen. *Almen*-eko aur bertsolariet bi bertso.

Nik bezelaxe nork ez du emen
entzun auetxen jarduna?
Badakizute beren kantua
barrura sartu zaiguna.
Pozaren pozez urtu liteke
biotz apurtxo bat duna,
aur oietatik daukagulako
biarko etorkizuna.

Udaberriko txorien gisan
apal-apal, baju-baju,
bertso txio ta kantu politik
leno aditu ditugu.
Biotz fin eta maitasun aundiz
dozen erdi bat aingeru,
olako asko sortzen badira
euskera seguru degu.

Almen eskolako bertsolari gazteak kantatu ondoren:

Arrats onetan neri pasa zait
lendik nedukan illuna,

ikusi baidet erri onetan
poza eta osasuna:
neska-mutillak bertso kantari,
inun ikuste'ez deguna;
poz orregatik milla zorion,
badegu etorkizuna.

* * *

Ordizia, 1980-IX-13.

Lau oiñak: merezi, berezi, ezi, esi.

Papel bat ipiñi dit
puntuaren esi,
lenago ni enintzan
era ontan ezi.
Ia letrarik ere
ezin det berezi,
erantzuterik ere
eluke merezi.

* * *

Zumaia, 1982-IV-24.

Bertso-saioaren asieran, Zumaia-ko bertso-
-eskolakoak beren jarduna egin zuten.

Gaia: "Jaioko dira berriak".

Bertsolaritzaz kezka beteta
egoten nintzan lenago,
baiñan gaurko gazte oiekin
pozak txoraturik nago.
Bertsolariak orain badatoz
Euskadiren onerako,
oiñordekoak gelditzen dira
gu iltzen geranerako.

* * *

Lasarte, 1984-VI-29.

Gaia: lasartearrak gauza bat jakin nai
dute: zuek, zabiltzaten ainbat bertsoan
ibilita, beti bai al daukazute zer esana erri-
rik erri? Zer esaten diozute erriari?

Misiolari antzera gabiltz
erri batetik bestera,
gure erria gora altxatzen
saiatzen gera gaiñera.
Beti aotan au dabilkigu:
Euskadi eta euskera;
nor bait euskeraz entzundakoan
pozik gelditutzen gera.

Saiatzen gera jendea nola
ipiñiko degun bero,
egia pranko bai esan ere
gabiltzaden erriero.
Eta tartean gezurrak ere
esaten ditugu gero,
egiak ainbat balio baidu
zuek sinistu ezkerro.

* * *

Zumaia, 1986-IV-5.

Gaia: Saio-asieran kantatu duten gazteak.

Bertsolari gazte oiek
gu pozik utzi gaituzte,
landarerik zetorrenik
garai batez ez nun uste.
Zuek ikusita gure biotzak
artutzen du zenbait pozte,
gu pixkanaka bagoaz eta
zuek berriz bazatozte.

EUSKAL-ERRIAREN KEZKA

Beasain, 1962-IX-30.

Bertsoaren bukaera: zenbat pertsona geran munduan beste ainbeste opinio.

Emen bat eta bestian itzak
ez dute asko balio,
nik nai detena det izkuntza au
pixka bat gorago io.
Eta gustatzen etzaion arek
berriz ezezkoa dio,
zenbat pertsona geran munduan
orrenbeste opinio.

* * *

Donostia, 1962-XII-30.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Puntua:

— Donostian oraindik
egiten da euskeraz...

* * *

— Euskaldun batek ori
ar bedi aukeraz.
Oraindik saiatzen dira
gure mintzoeraz,
al dezuten guztiak
ortan segi beraz.

* * *

Donostia, 1965-I-1.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Puntua:

— Zuretzat nai det bizi,
euskera maitea...

— Biotza zuregana
daukat nik betea.
Askok pentsatu arren
zu kolpez galtzea,
eskatze-iot Jaunari:
zu bizi zaitea.

Lau puntu: aukera, aurrera, minbera, euskera.

Asko egonagaitik
onekin minbera,
nik gauza ontan segi
nai nuke aurrera.
Beste izkuntzetan ere
badaukat aukera,
bañan nik geiagona
maite det euskera.

Eibar, 1971-V-2.

Gaia: Errria, izkuntza.

Ia aspaldian izkuntza
beraka dijua,
beraka dijua,
atzentzen ari zaigu
lenoko ojua.
Ain da izkuntz polita
ta ain da goxua,
bizkor bedi neskatxa
ta berdin maixua,
betiko galdu ez dedin
euskera gaxua.

Denok alkar artuta
saia gaiten emen,
al badegu aurten,
maite degun izkuntza
arturikan barren.
Bestela badakigu
zer gauza datorren,
ta saiatu gaitezen
al degun azkarren,
amona ta billoba
entenditzearren.

* * *

Oiartzun, 1971-VIII.

Gaia: agurra egiteko, bertso bat kanta
zazu euskeraren etorkizuna adieraziz.

Gure euskera bizi da oraindik
aitortua aspaldian,
ta or jartzen det au ulertzea
ainbat lagunuen artian.
Egin zazute kalian eta
egin zazute etxian,
gure mintzoak iraun dedin
betikotasun guztian.

* * *

Azpeitia, 1972-I-7.

Gaia: urte berriari.

Aur jaio berri bezela degu
asitzen degun urtea,
ta onek ere ez al du obe
ikastolara joatea?
Nik nai nukena urte berri au
oso ona izatea,

aurtxo bezela ikas dezala
gure izkuntza maitea.

Aurtxo bezela urte berri au
nolatan degun artua,
oraintxe dala zortzi bat egun
mundu ontara sortua.
Nola daukagun aurtxo txikia
oraindik oso mutua,
gaur egiten dan billera onek
eman dezala frutua.

* * *

Donostia, 1973.

Gaia: nor da euskaldun?

Nere gustua bein betetzeko
auxen da gai atsegiña,
danak esan al baldin badira
bada zertan itzegiña.
Euskaldun bat nor dan galdetzen dit:
bat dana biotzez fiña,
gure euskera maite duna ta
ortan itzeiten dakiña.

* * *

Ataun, 1974, Joxe Migel Barandiaran
zanaren omenaldi-eguna. Euskal-Erritik
zazpi bertsolari bildu ziran.

Gaia: arbol zaarraren zazpi adarrak.

Zazpi adarrak zimeldurikan
dira gure zabarkeriz,
zuztarretikan nola dagoen
indar berriaren premiz.
Nik pentsatzen det oraindik ere
ostotu liteke berriz,

belar gaiztoak ondo kenduta
jorratuko baldin balitz.

* * *

Urte batzuetan, kanpotarrak erruz sartu
ziran Euskal-Errian. Garai artako bertsoa
da onako au, taberna batean kantatua:

Ezti saltzeko brusa txurikin
azaltzen dira lenbizi,
gero zapata eta trajeak
beren korbata ta guzi.
Eta ondoren etxe-bizitzak
edo pisuak erosi,
martxa orretan segitutzean
laister ditugu nagusi.

* * *

Tolosa, 1975-VII-5.
Gaia: indarkeria zertarako?

Indarkeriaz ezin liteke
iñoiz erririk zuzendu,
obeki jardun bear litzake
ezagutuko bagendu.
Gizonak beste gizon batekin
indartsu gaizki ematen du,
astoak ere egurrarekin
beti gaizki ikasten du.

Ara zertara iritxi geran
askatasunikan gabez,
eta iñundik ez baidaukagu
bear orrenbeste babes.
Emengo gauza geientsuenak
biribildurik gezurrez,

eta guk berriz egi pixka bat
aitatutzeko bildurrez.

* * *

Ordizia, 1976.
Fermin lagun zanaren omenez bertso-afari
bat izan zan, eta gai librean aritu ziran
Iraola eta biak. Garaiko politika ere ikutu
zan, eta au izan zan Lazkao-Txikiren
azken bertsoa:

Zenbat partidu ta zenbat kontu,
danak alkarren kaltean!
Nik pentsatzen det madriltarren bat
ote dabillen tartean.
Kontu txoroak danak utzi ta
danok alkartu gaitean,
pasatu zanik pasatu gabe
azkenengo gerratean.

* * *

Urnieta, 1976 edo 1978-ko iraillean.
Gaia: Ire taillerrera iru estremeño etorri
dira, Euskadiko berri jakin nai dutela eta.

Extremadura, Extremadura,
ez justizi ta ez lege,
batzuek pobre-pobre zaudete,
beste batzuek errega.
Batzuek daude oinbeste milloi
oe ta arean jabe,
beste batzuek aza koskor bat
jartzeko tokirik gabe,
orain etorri zerate baiñan
len etorritzea obe.

Extremaduran jaio ziñaten,
an iñork ezin, ez, maite,

ta jaio zanak derriorrean
bizi bear du nunbaite.
Bizi asmoan eldu zerate,
emen zauten iru gazte,
an ogirikan etzendukaten
zeren aur eta emazte,
euskeraz ikasi zazute ta
ontzat artuko zerate.

* * *

Onako au, musika-jaialdiren batean-edo
kantatua:

Musikagille bezela ere
iaioak gera antziñez,
buru argi ta biotza zabal
naiz ta idazten jakiñ ez.
Euskal-Erriko ama t'amon
beren aurren maitemiñez
ainbeste kantu gozo sortuak
seaskari eragiñez.

Bertso au bera beste modu batera:

Musikalari bezela ere
iaioak gera antziñez,
euskal iturri zabalekoak
naiz ta idazten jakiñ ez.
Euskal-Erriko ainbeste amak
beren aurren maitemiñez
kantu gozoak sortzen zituzten
seaskari eragiñez.

* * *

Segura, 1976-XI-24.

Gaia: kanpotik etorri eta lezioak eman nai
dizkigute.

Botazioak gertu dira ta
jendea esnatzen asia,
kontseju emale askotxo det
aspaldian ikusia.
Pentsamentua aldatu nairik
ta gu noraka ezia,
zuen esana egitea ez da
egizko demokrazia.

Len bezelaxe zuen gogo
beti naiean gurekin
zabiltzabela pentsatzen jarri
egon izan naiz neurekin.
Geure burua sano degula
zuen kontseju oiekin,
guri aske utzi zaiguzute ta
jakingo degu zer egin.

* * *

Zarautz, 1977-IV.

Gaia: Gernikako bonbardeaketari.

Odol ixurtze negargarririk
izandu bada munduan,
berrogei urte pasatu zana
izan dezagun goguan.
Euskal-Erriko erri polit bat
egon zan eundoko suan,
armak probatu nai zituzten da
Gernikak pagatu zuan.

* * *

Azkoitia, 1978-V-5.

Gaia: ezintasuna.

Alde batera pena
ta bestera miña,

beingoz elkartutzea
ez al da berdina?
Nere denbora danez
nai det alegina,
ezin iritxi baidet
neure atsegina:
gure Euskal-Erria
askatu eziña.

Gure Euskal-Erria
nola dago aurten?
Kate gogorretatik
ezin dala eten,
semeok ez baitegu
geurerik ematen.
Batu bear degula
ai gera esaten,
askatu nai badegu
elkartu gaitezen.

* * *

Markina, 1978-XII-8.

Gaia: abenduaren 7-an greba osoa egin du
Euskal-Erriak.

Ikusitzen da alderdi artan
gure kontra dagozela,
estatutoa bestela etzan,
ez, ipiñiko orrela.
Oraindik ere nai dutena da
oiek lenago bezela,
guri pakean utzi eta an
aiek konpon ditezela.

* * *

Aretxabaleta, 1980.

Gaia: aipatu bearra dago gure erriaren
sinboloa: ikurriña.

Gurea degun ikurrin on au
nola ez gentzake maite?
Arana Goirik aspalditxoan
egin ziguen noizbait e.
Baiñan oraintxe dala lau egun
or il digute bi gazte,
pozaz txoratzen geunden orduan
lutoan jarri gaituzte.

* * *

Tolosa, 1981-III-7.

Larraulko Elizegi baserri erre berriaren
aldeko jaialdia.

Lau oiñak: baiña, zaiña, gaiña, aiña.

Lurretik metro gutxira
buruaren gaiña,
alare euskalduna det
odola ta zaiña.
Biotzez beti asko
maitatzen det baiña,
alare ezin maitatu
merezi dun aiña.

* * *

Billabona, 1983-VII-29.

Gaia: udako Euskal Unibertsidadea Iruñe-
an euskeraz.

Gure izkuntza maita dezagun,
miña da iltzen uztia;
kultura oni lagun deiogun
al genezagun guztia.
Baiñan askotan nik ikusten det
beste gauza bat tristia:
dakigunak ez egitezkeroz
alperrik da ikastia.

* * *

Bermeo, 1984-I-7.

Gaia: 1983 urtearen bukaera eta 1984-aren asiera.

Lengo bi oek(1) lengo urtea
diote txarra izan zala,
ni pozik nago oraindik ere
bizirik gorde gerala.
Ta oraingoai eskatzen diot
portatu dedilla ala,
lengoak gorde gaitun bezela
bizirik gorde gaitzala.

Geure errian au pasatzen da,(2)
ni ez nijoa ifiora,
orregaitikan gaur ikastola
neri etorri zait gogora:
danak euskeraz pasatzen dute
ikastolako denbora,
baiñan erderaz mintzatzen dira
amabost urtetik gora.

* * *

Lazkao, 1984-VII-11.

Gaia: urtero egin oi da jaialdia, bertako eta euskera ikastera etortzen diranentzat.

Lazkaotarrak, lenen itzegin
euskeraz or egunero,
ta ikasten dabiltzanak e berdin
ortikan jarraitu bero.
Emen euskeraz ikasi eta
orixe itzegin gero,
ikasitzeak ez du balio
ez itzegite ezkerero.

* * *

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: pentsa ezazu ikurriña zerala, eta kantatu bi bertso, Madriden ere entzuteko modukoak.

Ikurriñari pasatu zaio
leiteken gauza txarrena:
izkutatuta pasatu nuen
nik juan zan gerrate dena.
Franco zalako gero kartzelan
egon nintzaden urrena,
geure lurrean kastigatzeak
orrek ematen du pena.

Madrid aldetik etorri oi da
sarri alako ordena,
ikurriñikan ez ipintzea
neretzako da txarrena.
Beltz jende ori izan ere da
gazitza ta nabarmena,
zertako bistan ez du egon bear
erriak maite duena?

* * *

Igorre, 1984-XII-8.

Gaia: Gipuzkoan aldakuntza edo kanbiorik izan dan.

Zer alde dagon jakin nai luke
Gipuzkoatik onera;
jakin zazute: alde artan ere
gu berdintsu bizi gera.
Lanikan asko ez dago eta
dirurik ezin atera,
zer edo zer aldatu da baiñan
ori onetik txarrera.

(1) Azpillaga eta Amuriza.

(2) Amurizak, "Bermeon orain amar urte baiño euskera geiago entzuten da" esan omen zuen.

Aitortutzen det Gipuzkoan e
berdin antzean gaudela,
eskerrak badan zer jana ori
arraia eta okela.
Baiñan pentsatu jende geiegi
lanikan gabe daudela,
langabezia dago an ere
toki askotan bezela.

* * *

Azpettia, 1984-XII-22.

Gaia: euskera ikastera zuen etxera etorri
dan gazte bati.

Etzekien da amak ez zizun
euskerarik erakutsi,
kontzientzia ortaratzea
zuk ez dezu egin gutxi.
Euskaldun zera jatorriz eta
zeure asmoari eutsi,
oraindik ez da berandu eta
al dan guztia ikasi.

Ezagutzen da gure izkuntza
dezula zeure gogotan,
orregaitikan etorri zera
ikasitzeko asmotan.
Ikasita're beti aurrera
zuk jarraitu zazu ortan,
ikasitzea alperrik baita
gero ez egitekotan.

* * *

Bidani, 1986-VIII-23.

Puntua:

— Elkar maitatzea da
gauzik politena...

— Ori da emen denok
ein bear gendukena.
Baiñan badakit beste
bidetik gaudena:
anaiak asarre gabiltz,
ortan daukat pena.

* * *

Ugarte, Amezketeta, 1986-X-11.

Gaia: "Nafarroa oiñez".

Garai batean Napar erriak
euskeraz itzegiten zun,
zoritxarrean Ribera aldean
aspaldi ezin da entzun.
Libre zeraten al dan guztiak
biar Tafallaraiño jun,
ia berriro gure lagunak
euskaldundutzen ditugun.

* * *

Markina, 1987-III-19.

Gaia: Aurten beteko da Gernika erre zute-
naren berrogei ta amargarren urteurrena.

Astelena zan, feri-eguna,
erria zegon trankilla;
aeroplanoak azaldu ziran
iñork ezer etzekilla.
Danak igesi, abere, gizon,
eta ura iskanbilla!
Kulpa gabeko makiñatxo bat
jende bazan, bai, an illa...
Bonbak Gernikan erori ziran
eta kuadroa Madrilla.

* * *

Billabona, 1987-VII-27.

Gaia: Autobia egin bear dutenei erregu bat.

Ez det esango zenbat mesede
edo kalte egingo dun,
baiñan naparrak ere jakin guk
dituguela euskaldun.
Baratza onik ondatu gabe
egin dezatela txukun,
ta egiten dan kamiño orrek
ea alkartutzen gaitun.

* * *

Ernani, 1987-XII-5.

Gaia: aste ontan egin omen dira bost urte
Felipe Gonzalez buru dala; PSOE presi-
dentzira edo agintera igo dala Españin. Zer
derizkiozu?

Agindu zitun lanpostu oiek
bate ez naute kezkatzen,
orrenbeste lan egin nai dunik
nola iñor ez dagon emen.
Baiña, Felipe, zer ari zera
ezin leikena esaten?
Lenak bezela or ari zera
Euskadik egiña jaten,
ia Gernikako estatutua
noiz ematen diguzuten!

* * *

Lasarte, 1988-III-18.

Gaia: *Bat Egin* kanpaiñak antolatutako
bertso-jaialdia zan, eta euskera ezinbeste-
ko gaia izan zan.

Agintarien berri ez dakit,
nabil oen esanean,
agian egon liteke bera
emengo jende tartean.
Euskera-zale izan dedilla
nik diot zorionean,
Euskal-Erria ez baita Euskadi
euskera galtzen danean.

Guztion Ama euskera dala
lenen oroitu gaitezen,
eta euskera orregaitikan
maite bear degu lenen.
Itxura asko eiten dutenak
gaur apenas dauden emen,
ta bere ama maite ez dunak
ez daki iñor maitatzen.

* * *

Lazkao, 1988-IV-23.

Gaia: *Maizpide* euskaltegiaren inaugurazioa.

Urte auetan gure Lazkao
portatutzen ari da ta,
nik ez nuke nai arrotzerikan
fama geiegi emanta.
Baiñan aurten e eraiki dute
euskaltegi bat galanta,
nere iritziz Lazkao degu
Euskadiko Salamanca.

* * *

Billabona, 1988-VII-29.
Puntua:

— Zeiñek ez ditu maite
erria ta euskera?

— Nik beintzat maite ditut
ta biak batera.
Billabonan ez duenik
iñor bai ote da?
Zuek ere maitatu
gaurtik aurrera.

* * *

Abadiño, 1989-I-28.

Gaia: Abadiñora etorri pozik, baiña kalean
aurrak erderaz itzegiten entzun dituzu.

Nere baitako galdetzen nuen:
“Nun da ikastolako indarra?”
Etorkizuna faltatzen bada
guretzako gauza txarra.
Aurtxo guztiak erderaz zeuden,
begietara negarra,
euskaldun jator askoren aurrak
erderaz egin bearra!

Ta aurtxo oien amak diranak
kontuak ondo atera,
bide ortatik datorrelako
Euskalerriko galera.
Valladolid-en parera goaz
ortik asitzen bagera,
Euskadi ere galduko baida
euskerarekin batera.

* * *

Abaltzisketa, 1990-VI-24.

Gaia: San Juan suak dirala-eta, zer etze-
nuke erretzea naiko?

Gu iñoiz bero ikusitzean
askok eiten dute parre,
ori desio duten geiegi
egon ditezke gaur e.
Gu euskaldunak alkarrengana
sarritan gabiltz asarre,
partidismoen kontuakgaitik
iñor ez gaitezen erre.

GURE ERRIAK

Beasain:

Usurbe eta beste mendiak
dituzuela gañean,
Oria berriz oñak garbitzen
doa zure barrenean;
tximiñi beltzak ke jarioka
txondarrak balirakean,
erri on baten gauza guztiak
badira zure lurrean,
Martin Deunaren agindupean
bizi garbi ta pakean.

Negu txarraren ondorenean
udaberriko garaiak,
urte orotan bezela orra
ekarri egun alaiak:
baso guztiak ostoz beterik
eta belartsu alaiak.
Millaka esker, irakurleok
ta Beasaingo anaiak,
Lazkao-Txikik opa dizute
ta ongi igaro jaiak.

* * *

Eibar, 1963-IV-7.
Puntua:

— Eibar gañean dago
jarririk Arrate...

— Aren babesian pozik
biziko zerate.
Eibarko denok ongi
baidezute maite,

lagun deizutela mundu-
an zeraten arte.

* * *

Tolosa, 1964-XII-13.
Puntua:

— Gora Tolosa eder,
Gipuzkoako ama...

— Nik ere eman nai diot
merezi dun fama;
neu gazte nintzaden baiño
jendeak esana,
entzun det garai batian
erri buru zana.

— Galtzaundiren berririk
zuk ba ote dezu?

— Ni ez naiz gauza ortan
jakintsu ta maisu.
Baiñan erantzunen bat
eman biar zaizu,
ardozalea zala
jakinda gaude gu.

* * *

Donostia, 1965-I-1.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Gaia: zure erriko elizako ponteari bi bertso.

O, eleizako ponte maitea,
nago pozetan beteta,

zu ikustean nere barrena
beti jartzen da aseta.
Lenago zure bitartez zerbait
iritxia badet eta,
bertso gozo bat bota nai dizut
nik orrenbeste maite ta.

Arriz egiñik zerade eta
urakin betia dena,
ta bisitatzen saiatutzen naiz
al nezakian maizena.
Zu izan ziñan nere aurtzaroko
adiskide bat zuzena,
zuk busti eta ezarri bainun
orain daukaten izena.

* * *

Lazkao, 1965-II-7.

Lazkao-Txikiren omenezko jaialdia.

Gaia: zure erria.

Nik ere zerbait esan bearke,
au det erri gogokoa;
ni bialtzera nunbait onuntza
etorria da Jainkoa.
Iru mendiren tartean dago,
kabi antzeko txokoa;
zure lurrean sortu ninduzun,
Lazkao biotzekoa.

* * *

Donostia, 1968-I-21.

Gaia: Ameriketara zaudet, baiña Donosti
dezu oroimenean gau eta egun, eta batez
ere egun berezi onetan: San Sebastian
egun zoragarri onetan. Anaiari galdetzen
dionzu: "Zer moduzko jaiak Donostian?"

Anai maitea, negar-malkotan
dizkiat begiak busti,
alderdi ontan ez ikusteaz
or dezuten ain eguzki.
Naiago nitek lur ori balitz
itxasoaren onunzti,
festak zer moduz pasa ituzute?
Zer moduz zegok Donosti?

Sinistatu zak, anai maitea,
Donosti maite detela,
oinbeste galdera ta negar nik
enikek eingo bestela.
I bazekiat uri orretan
ederki bizi aizela,
eta euskeraz egiten al dek
len egiten zan bezela?

* * *

Deba: 1974-I-6.

Zubeltzu bertsolariaren omenaldia.

Gaia: Debako ondartza gustatu al zaik gaur?

Debako ondartza ondartza ederra
eta paraje bapua,
erri polita ta ondartza ere
gutxitan bezelakua.
Beiratutzeko denbora gutxi,
eneukan asti naikua,
baiñan udako partez gaur goizez
ikusi det an lekua.

Otzak dagona preskatutzea
negu partean kalte da,
nik pentsatzen det: negua berez
orren tristea ote da?
Errian ere jende gutxi ta
bakarrik ondartza bera,

lore guztiak azaltzen dira
eguzkiakin batera.

* * *

Tolosa, Isaak Lopez-Mendizabal omenaldia.
Agurra:

Edertasun au ikusitzean
nork ez du artuko poza?
Oraindik ere bizi dalako
gure mintzoaren otsa.
Lenago illun baneukan ere
pozez jarri zait biotza,
egun on bana, anai-arrebok,
besarkada bat, Tolosa.

* * *

Zarautz, 1974-V-5.

Gaia: Udarako jai-goiz batean, zuek danok
Zarautzen elkartu zerate; eta, txakoliñez
ondo ase ondoren, itxas-ertzera, plaia-baz-
terterra joan zerate, an zer ikusiko. Gauza
politikak ikusi ere!

Txakoliñik ez degu
sobratuta utzi,
naiz ta etzan ekarri
kantidade gutxi.
Plaiara etorri ta
orrenbeste pitxi,
beñ ere ez det ikusi
gaur ainbeste txitxi.

Txakoliña edan da
ondartzara jira,
or zerbait ikusteko
bagenduken ira.

Ez giñake egongo
oinbeste begira,
dauzkatenak kenduta
jarriko balira.

* * *

Bergara, 1974-XII-7.
Agurra:

Anai-arrebok, gabon Jainkoak
lenbiziko dizutela,
au giroaren edertasuna,
au giroaren epela!
Une batez len pentsatzen nuen
Euskal-Erria il zela,
au ikustean sinistatzen det
oraindik bizi garel.

* * *

Donostia, 1979-IX-7.

Gaia: "sekulan ez da sartu donostiarrik
zeruan".

"Donostiarrik ez da zeruan"
zaigu oi esaten asi,
baiñan ez diot gauza egia
danikan, jaunak, iritzi.
Ikusirik ainbat gauza eder da
emen dagon ainbat pitxi,
Donosti ontan bizitzen dana
zeruan ez al da bizi?

Donostiarrik zeru goiean
ez dala esaten dute,
emendik joanik ez dagoela
ala esango nuke neuk e.

Au baiño askoz ederragoa
zerua danik ez uste,
ederra izango da baiñan gaurtik
emen firmatuko nuke.

* * *

Zarautz, 1981-IV-5.

Gaia: udarako egun bero sargori batean,
Zarautzen gertatu ziñan. Bustialdi bat ar-
tzeko, baiñu bat artzeko gogo bizia sortu
zitzaizun. Putzura sartu baziñan sartu,
gero andik irtetzen izan ziran kontuak.
Larri ziñan. Bi bertsotan agertu itzazu
egun artako estuasunak.

Aitortu naia badaukat udan
emen pasatu nun jaia,
busti bear ta bisitatu nun
nik erri ontako plaia.
Joateko nintzan umoretsua,
korajetsu ta alaia,
baiñan berela etzan iritxi
ateratzeko garaia.

Ibili nintzan salto ta jira
igel koskor baten gisan,
ikusirikan aingerutxoak
alboan nola bebiltzan.
Ainbeste lotsa ez det pasatu
sekulan nere bizitzan,
poltsikorikan ez neukan eta
zelebre atera nintzan.

* * *

Urruña, 1981-IV-12.

Azken agurra:

Egun goxo bat zuen artean
guk iragan degu egun,

enuen uste ikusitzerik
emen orrenbeste lagun.
Orain arteko espiritua
bein ere ez dedilla jun,
zuen artera al baldin badet
berriz ere bildu nai nun,
agur, Urruña ta urruñarrak,
jarrai zazute euskaldun.

* * *

Legazpi, 1981-V-1.

Gaia: Reala ligako txapeldun.

Pentsa dezagun gure Realak
marka bat egin duela,
ez da ibiltzen askoren gisan
o madriltarrak bezela.
Pentsa dezagun ekipo ortan
danak bertakok daudela,
kanpotarrikan erosi gabe
irabazi du txapela.

* * *

Legazpi, 1984-V-4.

Gaia: aurten ere Atletik txapeldun.

Bilbao degu berriz txapeldun,
beti da nere graziko,
euskaldun naiz ta euskaldunaren
kontra ez naiz ni asiko.
Emengo batek eramatea
nai nuen lendabiziko,
baiñan Realak nai izan ez balu
etzuen irabaziko.

* * *

Oiartzun, Ugaldetxo, 1986-IX-28.

Gaia: zu urte-mordo bat bada Oiartzunen zabilzala. Zer da Oiartzunen geien gustatzen zaizuna?

Esaten ez da oso erreza nola gauza asko daukagun, emen ainbeste bertso-entzule guk ez degu ikusten inun. Bertsorik inun izaten bada jendeak ongi erantzun, euskaldun onak dituelako asko maite det Oiartzun.

Bi bertsoetan ez leike esan pentsatutzen dedan dena, esan liteke Oiartzun dala euskaldun erri onena. Ta bertakoa ez izatea orrek ematen dit pena, neska ederrak dituelako gustatutzen zait geiena.

* * *

Oñati, 1987-I-2.

Gaia: Magoak izan oi dira geroa igertzen dutenak. Zu ere mago oietako bat bezela jartzen zaitut, eta zer gertatuko zaio datoren urte onetan Oñatiri?

Magoa ez naiz beñ e izan da dio magoa naizela, asmatu bear Oñati onek zerbait izan litekela. Eskatzen diot nik Oñatiri jarraituzeko onela: euskaldun eta Euskal-Erri on orain bitarte bezela.

Gure Oñati, zuen Oñati bein ere ez dago triste; gauzak, pentsatzen asitakoan, bikain egiten dituzte. Oñati ongi izango dala beñepein ala det uste, Arantzazuko Aman ondoan pakean izan zaitzte.

AURRAK

Beasain, 1963-II-10.

Gaia: zure besoetan daukazun len seme
jaio berriari bi bertso.

negarrez zaude kulparik gabe,
zoragarrizko uxua.

* * *

O, nere seme maitagarria,
zu zera neria dena,
orain artean izan zaituten
kasik pozik aundiena;
zu zera nere puska,
beti naukazu oska,
biotzak pozaren pena,
zu zera nere zar denboretan
auldaden itxaropena.

Irun, 1965-IV-4.

Gaia: komunio aundia egin duen mutikoari.

Zer atsegiña aldareara
inguratu zeranean,
umil da txintxo portaturikan
gurasoen esanean!
Eta pentsatzen jarri zindezke
sinistamen onenean:
zeru ta lurren jabe dan Kristo
artzen dezu barrenean.

* * *

Ene semetxo, egiten dizut
kantuz ongi-etorria,
zure bitartez utzitzen baidet
nere lengo jatorria;
izan zaitez zintzoa,
maite zazu mintzoa
ta euskaldunen irria,
zure eskutan uzten det, seme,
biarko Euskal-Erria.

Tolosa.

Isaak Lopez-Mendizabal jaunari omenaldia.
Gaia: Gizon edo emakume on izateko bi
aolku aur bati.

* * *

Tolosa, 1964-XII-13.

Gaia: Seaskan negarrez dagoen aurrari.

Seaska baten ume txiki bat,
ori da ume gaxua!
Falta baizaio bere amaren
babes ta ezti goxua.
Ta falta dezu zeure amatxok
ematen dizun muxua,

Aurtxo maitea, nai nizuke nik
nere iritzia itzegin,
zartutakoan zure bizitzan
damurik izan ez dedin.
Iñori ezer ez lapurtu ta
lanean jarrai zazu fin,
eta or gaurko dantzatoki oi-
tati al badezu aldegin.

Gero txintxoa izan zaitea
aita-amaren esanean,

eta al bada jarraitu beti
lengo oitura onean.
Urrengo garbi gorde zaitea
eta ikasi lanean,
orren damurik ez dezu izango
gero zartzen zeranean.

* * *

Elgoibar, 1981-III-18.
Gaia: aur baten negarrari.

Aurtxo maitea, zer gauz dalako
negarrez ai zera emen?
Ixildutzeko gauz bat oraintxen
nik eskatzen dizut arren.
Aldez aurretik al zekizuen
munduan zer gauz datorren,
bestela nola zaude negarrez
bizitzen asi baiño len?

Alde batera arrazoi dezu
zu asitzea negarrez,
munduko egun latzak pasatzen
ez baidago oso errez.
Bizitza zailla gure Jainkoak
azaldu al dizu aurrez?
Baiñan amatxok maite zaitu ta
ixildu zaite mesedez.

* * *

Zubieta, 1983-VII-25.
Gaia: zergatik maite dituzu ainbeste aurrak?

Badakizute ni aurtxoekin
beti pozikan nagona,
izanez ere udaberria
zeiñentzako ez da ona?

Amaika aldiz ori pentsatzen
geldituta naiz egona:
malezietan sartu baiño len
obea dala pertsona.

Zein maitatu guk, aurtxo-taldea
maitatutzen ez badegu?
Ikuspegirikan zintzoena
beti oiekin daukagu.
Inpernurikan latzena ere
oek eiten dute zero,
oek ditugu ondorengo ta
mundu ontako aingeru.

* * *

Legorreta, 1984-I-28.
Gaia: negarrez ari dan mutiko bati.

Mutil koxkor bat negarrez da,
negarra dauka gogora,
munduarekin kezkatan dago
ta begiratzen du gora.
Baiña, motiko, oraindik zertan
negarrez joan iñora,
oi gerorako utzi ezazu,
badadukazu denbora.

Oraindik zaude zu, motikotxo,
oso edade onean,
baiñan negarrik etzazu egin
gogor ein bear danean.
Eta negarra egingo dezu
biziaren azkenean,
mundu triste au nolakoa dan
akordatzen zeranean.

* * *

Donostia, 1984-IX-6.

Gaia: ire etxeko ate ondoan aur jαιο berri bat utzi diate.

Batzuentzako ariñak dira
gurasoaren legeak,
edozer gauza txar egiteko
nola diraden trebeak.
Aurtxo onek e, nik pentsatzen det,
izango ditu jabeak;
baiñan uste det izango dira
buru ta biotz gabeak.

Erdi jantzian dago aurtxoa
baiñan ain aurtxo bikaiña,
nik ere nolabait egin bear
gurasoaren ordaiña.
Etxean ez det seaskarikan
ta aurtxo bat alajaiña,
baiñan nolabait aziko zaitut
mutilzar bizi naiz baiña.

* * *

Ernani, 1985-IV-20.

Gaia: zuen aurretik abestu duten aurtxo oiek.

Leno kantuan entzun ditugu
zenbait lore ta arrosa,
gure biotzak pozez jartzeko
ain kuadrilla aproposa.

Aspaldi ontan gaur onenbeste,
jaunak, ni ez bainaiz goza,
gurekin dana ez da bukatzen,
orrek ematen dit poza.

Aingeru oek Jaunak emana
gure euskeraren sari,
au ikustean alako dardar bat
beti sortu oi zait neri.
Segi, aurtxoak, bertso-lanean,
segi aurrera kantari,
milla zorion maixuari ta
aitari eta amari.

* * *

Orio, 1986-IV-26.

Puntua:

— Lazkao-Txiki, maite
al dituzu aurrak?

— Asieratik txikiak
eiten ditu lurrak.
Ni're txiki utzi niñun
azteko bildurrak,
txikiak maite ditu
gaur biotz xamurrak.

LANA ETA BASERRIA

Azpeitia, 1974-XII-15.

Azken itzak: aberats, latz, gatz, baratz.

Geren denboran lana
egiñak gera latz,
izarditan bai galdu're
makiñatxo bat gatz.
Gelditu gabe dabil
soro eta baratz,
alare lanetikan
iñor ez aberats.

* * *

Euba, Erkoles, 1976-VI-6.

Gaia: baserritarrari bi bertso.

Nere lagunak, ain tristea da
gaur baserri-izenan itza,
oinbat enuke nik sentituko
bertakoa ez banitza.
Gau eta egun, aste eta jai
latzenetako bizitza,
amasei ordu lana eginda
ezin bizirik gabiltza.

Gure baserri maitagarria
bear luteke konpondu,
ezin liteke bestela zutik
urte askoan egondu.
Berba ederrak eiten dituzte,
radiotikan lagundu,
baiñan ostera beste aldetik
al duten guzia kendu.

* * *

Ordizia, 1980-IX-13.

Gaia: lana.

Nik ez det beintzat asko maitatzen,
ez, zoritxarreko lana,
ona izan balitz ez pentsa eto-
rriko zanik guregana.
“Osasuna da” beti ori da
jende askoren esana,
aberats danak famatzen dute
pobreak eiten duana.

* * *

Tolosa, 1981-XII-7.

Larraulko Elizegi baserria erre berriaren
alde dirua biltzeko ospatutakoa jaialdia.
Leen agurra:

Egun bat geigoz alkartu gaitu
maitasunaren kolkoak,
alkar olaxen maitatu bear
bailuke lagun urkoak.
Besarkada bat ezker-eskubi,
berdin beko ta goikoak,
afariak on deizutela ta
gau on bana Jaungoikoak.

Gai librea.

Maitasun batek alkartu gaitu
oinbeste zar eta gazte,
alkar ainbeste maite genunik
gaur artean ez nun uste.
Edozer gauza galdutze orrek
beti utzitzen nau triste,

baiñan ezertxok ez nau mindutzen
basarri batek ainbeste.

Badakizute basarria da
euskaldun denen kabia,
an izan genun lendabiziko
geronen bizitokia.
Badakizute nola erre zan
Elizegi baserria,
emen guzcion laguntzarekin
egin dezagun berria.

* * *

Legazpi, 1985-X-11.

Gaia: duela denbora gutxi, Andoain aldean
baserri bat erre zan. Goizeko irurak aldera
sute bat izan zan; eta, guztiak lo zeudela,
bertako aitona esnatu, etxeko beste guz-
tiak esnatu eta salbatu ziran. Baiña aitona
bera bertan erre zan.

Biotzak senti duen guztia
kantari nik nola esan?
Andoaiñen zer gerta zitzaigun
nola orain jakin dedan.
Perlesiakin jota zegon da
pausorik ezin zun eman,
beste guztiei abisatu ta
bera an sutan erre zan.

Istillu txarrak ikustekoa
nunbait jaio zan mundura,
gizarajoak berak artu zun
fameliaren ardura.
Iñork ez daki nundik sortu zan
an piztutako su ura,
baiñan Jainkoak eraman zuen
inpernutikan zerura.

* * *

Andoain, 1987-IV-30.

Gaia: maiatzaren batarekin zer burutapen
datozkizu?

Biarko eguna zertarako dan
askotxo daude galdezka,
neronek ere bide orretan
badadukat naiko kezka.
Langillearen eguna dala
eta egiten da festa,
biar e langilleak lan eingo du
eta alperrak protesta.

Gu langilleok mundu guztiak
juzgatutzen gaitu ero,
eta diote gaur ez dagola
leno ainbeste enpleo.
“Lanik ez dago”, “Lana nai nuke”
entzuten da egunero,
orain e lana billatu leike
gogoia izan ezkeru.

* * *

Mutriku, 1987-IX-11.

Oiñak: danean, lanean, azkenean, ederrenean.

Neke azpian ibillia naiz
sasoirik ederrenean,
ogia falta etxean eta
etengabeko lanean.
Suerte orixe izandu det nik
nere denbora danean,
bildurra daukat pobre bezela
il bearko azkenean.

* * *

Mutriku, 1988-III-17.
Gaia: Baserriaren egoera.

Garai batean baserria zan
langintza danen errege,
baiñan joan dan aspaldi ontan
bapo bajatuta gaude.
Nekeen bidez eiten bagera
iru-lau txanponen jabe,
amaika ordu sartzen ditugu
extra-rik kobratu gabe.

Baserri onek aspaldi ontan
badaduka naiko samin,
mutilzar bizi naiz oraindikan,
ortik pentsatu nerekin.
Andre gaitxo bat billatu nai ta
ura're billatu ezin,
gaurko neskatxak naiago dute
argi gorritan lan egin.

* * *

Ordizia, 1989-III-5.
Gaia: "Aurtengo neguan orratik ez dituk
kejatuko baserritarrak" entzuten da. Zuk
zer diozu, Joxe Migel?

Baserritarra beti bezela
ez da pozez aurten ere,
izotza pranko egin du eta
elurrikan ez batere.
Legorretikan zail da egiten
kosetxa askoren jabe,
azirik ere ez da ernetzen
eurirrikan egin gabe.

Badakizute nolakoa dan
baserritarren bizitza,
nekearekin izendatzen da
guk degun nekazaritza.
An jaiotako ainbeste seme
kale aldean dabilta,
ainbeste etxe etzan ustuko
jornalik egon balitza.

* * *

Zestoa, 1992-II-8.
Gaia: baserritar bezela nola ikusten dezu
92 urte famatu ori?

Ni baserritik begiratuta
oso pesimista nago,
baserritarrak pobreak baiñan
zerbait bagañan lenago.
Alde batean lan-eskasia,
baserria beran dago,
bi lagun bizi diran bitarte
berriz pakerik eztago.

Gerora zer gauz etorriko dan
iñork ez dakigu emen,
baiñan badakit une onetan
zenbat estututa gauden.
Fabrika danak kiebran dauzkagu
eta baserriak usten,
Euskal-Erriko etorkizuna
ez det ederki ikusten.

FEDEA

Donostia, 1962-XII-30.
Bertsolari-txapelketa nagusia.

— Apostoluak ere
ezjakiñak ziran...

— Begiratu noraño
altxatuak diran.
Dotriña zabaldu zuten
munduaren jiran,
Espiritu Santuaz
azkartu baitziran.

* * *

Tolosa, 1964-XII-13.

— Laister jaioko zaigu
Belenen Aurtxo...

— Gizonik onena eta
ain gizon gaixoa,
zeru-lurraren Aita
edo Gurasoa,
gure pekatuaren
karga oiek jaso.

Gaia: Izaskungo Ama Birjiñari.

O Izaskungo Ama maitea,
zenbat dedan zukan goza!
Eta Izaskun entzun utsean
barnean artzen det poza.
Bera dalako gordetzen da gaur
emen euskeraren otsa,

zure magalak zaintzen du eta
pozik bizi da Tolosa.

* * *

Beasain, 1966-V-22.

Gaia: Usurbeko gurutzeari bi bertso. San
Martiñi erregu bat.

Erri ontako Zaindariari
goruntz nai diot itzegin,
Beasain gure auzo maite au
geiago galdu ez dedin.
Dana lezaken tokian zaude
ta ortikan lagun egin,
zoritxarragoz gerta ez dedin
zu jaio ziñan Beasain.

Naspilla txarrak zorigaitzean
sortu zaizkigu onuntza,
nik ez dakit zer dala medio
dioten oieri bultza.
Danaren gaindik or Usurbean
arkitzen zeran gurutza,
erabat galdu baiño lenago
egin zaiguzu laguntza.

* * *

Donostia, 1967-VI-11.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

— Anaiak omen ziran
Kain eta Abel...

— Alkarri eman zioten
zenbait azote epel.

Aien gaindik pentsatzen
dago Joxe Migel,
lenengo gurasuak
portau ziran ergel.

* * *

Donostia, 1973-III-19.

Gaia: emen, *Astoria*-n, edo irratiz bertsoak
entzuten dauden Jose guztiei zorionak
eman bi bertsoetan.

Udaberriak berekin ditu
onelako egun sakonak,
poztutzen gera egun onekin
andrezkoak ta gizonak.
Ni ala naiz ta jaso dedilla
gaur sala ontan dagonak,
Jose izena dezuteneri
biotzetik zorionak.

Jesusen aita ordeko eta
Birjiñan gizon izana
badakizute nolatan degun
gure San Jose laztana.
Aipa bear da Jesus azitzen
oinbeste saiatu zana,
azken orduan eman deigula
denoi eriotz on bana.

* * *

Zarautz, 1977-IV.

— Ez al zaitu beldurtzen
inpernuko suak?

— Bai, pasa bear banitu
an urte osuak.
Orren bildurrik ez du
pertsona zintzuak,

salbatuko baigaitu
Jaun errukitsuak.

* * *

Urepele, 1981-XI-8.

Oiñak: Jesukristo, gaizto, ministro, bi asto.

Erramu egunean
bazitun bi asto,
Jesus egin ziguten
orduko ministro.
Baiñan alkaturikan
ainbat gizon gaizto,
azkenik gurutzean
josi zuten Kristo.

* * *

Aztiria, 1992-VII-18.

Azpillaga, Agirre eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Bakoitzak aitagurearen zati bati
kantatuz, Lazkao-Txikiren bertsoak:

Aita gurea dakit
gazte-gaztetatik,
dotrina-zale ona
izandu naiz beti.
“Libratu nazazu, Jauna,
tentaziotatik”,
bestela auzon batera
juan bearko det nik.

Gora-bera ugari
ikusi det munduan,
gerrate ondoreneko
gosete orduan.
Ogirik eskatzeko
nola etzeguan,
euneroko taloa
nik eskatzen nuan.

AGURRAK

Donostia, 1962-I-6.
Leen agurra:

Sinis zazute onuntz elduta
gaur pozetan naguela,
batik-bat beintzat anai-arrebok
alkartutzean onela.
Nik ere agur nai nizuteke
beste lagunak bezela,
ongi etorri eta egun on
Jaungoikoak dizutela.

* * *

Donostia, 1962-XII-30.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Azken agurra:

Beti bezela gaur ere nator
ni egunsentiko txori,
ori dalako pozaren pozez
astera nua kantari.
Nere biotza poz-itxasoan
arinki dabil igari,
txaloakgaiti millaka esker
bildu zeraten denari.

* * *

Donostia, 1965-I-1.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Leen agurra kantatzeko gaia: bertsolari
guztiak botako dute agur bana, radioaren
bidez entzuten dauden beren erritarrai.

Lendabiziko agurtzen ditut
Lazkaoko sukaldeak,

eta urrena berexi eta
datozten bertsozaleak.
Guk nai bezela erantzun du gaur
baserriak ta kaleak,
egun on eta urte berri on,
biotzeko entzuleak.

Arratsaldeko leen agurra:

O, urte berri, aurtxo gaztea,
gaur zera jaio ta asia,
bildurgarri zait oraindik dezun
zeure denbora luzia.
Biotz barnetik eskatzen dizut
osasuna ta bizia,
ala komeni ez baldin bada
ondo iltzeko grazia.

Azken agurra:

Agurtzen ditut ezker ta eskubi,
goikoak eta bekoak,
agurtzen ditut etxe-alde ta
ango sukalde txokoak.
Urte askuan olaxen bildu
gaitezela Jaungoikoak,
milla esker ta agur ta agur,
entzule biotzekoak.

* * *

Donostia, 1967-VI-11.
Bertsolari-txapelketa nagusia.
Azken agurra:

Eskerrik asko, jaun da andreak,
biotz dana zabaldurik;

esan nai nuke: berriz ez jarri
len bezela zapuzturik.
Denok anaiak gerala zuek
ipiñi konturaturik,
Xalbador ere ala degu ta
geiago ez jo txisturik.

* * *

Añorga, 1969-VII-18.

Gaia: bakoitzak nai duana esanda, bi bertso.

Naiagaitikan ez degu bota
nai ainbeste bertso polit,
naiago nuen nere buruak
obeto lagundu balit;
baña zuek ortikan txaloka
bera izan zerate txit,
ta orain azkeneko bertsoetan
nola ordaindu ez dakit.

Denbora asko ez du, ez izan
alkar arteko batzarrak,
eskerrak len e ez gerala gu
galduan bildu bakarrak;
ta bertso ontaz agurtzen ditut
emengo gazte ta zarrak
berriz pentsatzen dezuten arte,
ta agur, añorgatarrak!

* * *

Añorga, 1972-III-19.

Leen agurra:

Asko pozten naiz urte bat geio
alkar ikusten geranez,
zuek entzuten denok ixilik
eta gu katigu lanez.

Lendabiziko egun on denoi
biotzak duen barrenez,
eta urrena pozez zeraten
denai zorion emanetz.

* * *

Añorga, 1973.

Leen agurra:

Aspaldi ontan alderdi onetan
giñaden izan gabeak,
bainan barrendik poztutzen gaitu
zuek emen ikusteak.
Beti bezela bildu zerate
egizko bertso-zaleak,
eta egun on dezazutela,
biotzeko entzuleak.

* * *

Antzuola, 1975-IV-5.

Leen agurra:

Oso gutxitan elkartzen gera
gaur bezelako taldeak,
toki gutxitan ikusten dira
olako jende-aldeak.
Zuek bai txintxo etorri onuntz,
lagun da adiskideak;
nik ere lenen gau on denori,
biotzeko senideak.

Azken agurra:

Zuen artetik joan bearra
alde bat ematen dit min,
izanez ere paradisoko
antzean negon zuekin.

Baiñan garaia eldu da eta
noizbait bearko aldegin,
agur, senide biotzekoak,
ta ametsik gabe lo egin.

* * *

Lazkao, 1975-IV-25.
Atzeratuen aldeko jaialdia.
Leen agurra:

Besteen gisa, jaun ta andreak,
astera noa kantari,
jakiñik nola dagon oinbeste
subnormala edo eri.
Nik ere lenen millaka esker
etorritako danari,
bear aldian lagundutzea
euskaldunena da ori.

* * *

Euba, Erkoles, 1976-VI-6.
Leen agurra:

Edertasun au ikusi gabe
bate ez leike sinetsi,
nik ere ez nun sinistatuko
ez baldin banu ikusi
gure izkuntza alderdi ontan
onenbeste zanik bizi;
ta, Erkoleko adiskideak,
arratsalde on lenbizi.

Azken agurra:

Lagunarte bat politagorik
ez det askotan ikusi,
pena artzen det zuen artetik
juan bearra igesi.

Danak euskaldun zerate eta
bertan naiago det kasi,
ni banijoa baiñan ementxe
nai nuke biotza itxi,
urrengorarte, neba-arrebak,
bitartean ongi bizi.

* * *

Segura, 1976-VI-10.
Leen agurra:

Nik ere gau on eman bearko
nere lagunen modura,
giro eder au ikusitzean
nola ez artu ardura?
Bildu zerate euliak iñoiz
ezti tartera modura,
entzule maite, o, gau on eta
besarkada bat, Segura.

* * *

Bergara, 1978-III-19.
Azken agurra;

Udaberriko arrats batean
frontoi dana bete-bete,
gaur ikusiaz oroituko naiz
zentzua detan bitarte.
Penetan baiñan agur ta erdi,
bertako zar eta gazte,
abertzale on eta euskaldun
zintzoak izan zaitezte.

* * *

Zegama, 1980-XI-5.
Lasarte bertsolariaren omenez.
Leen agurra:

Beti bezela egun eder bat
badu Zeamako txokoak,
bildu zerate kalekoak ta
bildu zerate goikoak.
Biotz-biotzez lenengo agur,
zeamar ta kanpokoak,
eta urrena danoi egun on
deizutela Jaungoikoak.

* * *

Zestoa, 1980.
Azken agurra:

Nik ere erri on au
ez daukat aztua,
beti izandu baitet
nere gogozkua.
Juateko guztiori
emanaz eskua,
agur zestuatarrak
ta agur Zestua!

* * *

Zestoa, 1983-II-7.
Leen agurra:

Gau on emanaz agurtu nai det
bildu dan jende prestua,
besarkada bat orren ondoren
luzaturikan eskua.
Frontoi aundi bat jendez beteta
gaur dago estu-estua,
milla zorion, anai-arrebak,
ta eskerrik asko, Zestua.

* * *

Azpeitia, 1983-XI-12.
Txapel zanaren omenez.
Leen agurra:

Gau onak eta ongi etorri,
Azpeitiko zenbait lagun,
naiz eguraldi otza eduki
ongi dezute erantzun.
Asieratik otza dagola
nik garbiro esan nai nun,
aberriaren maitatutzeak
ea berotutzen gaitun.

Azken agurra:

Besarkada bat emanda agur-
tu nai zaituztet gaur denak,
ia oztuta gaudelako gu
mai gain onetan gaudenak.
Bota ditugu gure barruan
ziran bertsorik onenak,
ta arrimatuta lo egizute
laguna daukazutenak.

* * *

Tolosa, 1985-X-12.
Leen agurra:

Uda azkena izanagatik
ementxen gera sei txori,
gu nola geran beti gaueko
astera goaz kantari.
Uda azkena esan det baiña
udaberria diruri,
lendabiziko ongi etorri
ta gau on bat guztiori.

Azken agurra:

Sei txorik emen kantu-lanean
nola artu degun parte,
eginkizun bat genduen eta
or al dan bezela bete.
Agur eginda bagoaz baiña
ez gera bizi aparte,
besarkada bat, gau ona pasa,
berriz nai dezuten arte.

* * *

Zegama, 1985-XI-10.
Goizaldeko saloaren azken agurra:

Une eder bat goxo-goxoa
pasatu degu zuekin,
onak askotan oi dira baiña
obeagorikan ezin.
Ta amaiera bazkal aurretik
eman nai diot onekin:
agur, andre ta emakumeak,
ta bazkariak on egin.

* * *

Agiñeta, 1986-XI-9.
Leen agurra:

Leno besteak jardun dira ta
guk orain bearko asi,
korrika eta aizkolariak
denok ditugu ikusi.
Anai-arreba biotzekoak,
denai egun on lenbizi,
gaurko egunak oi ta geiago
nolatan duen merezi.

Azken agurra:

Zuek aspertuko ziñatela
guk olaxen degu uste,
obe degu ta or tabernara
abia gaitezen laiste.
Bertso onekin agur ta erdi
nola zar ta ala gazte,
al dan ondoen bazkaldu eta
gero etorri zaitzete.

* * *

Antzuola, 1986-XI-29.
Leen agurra:

Banku guztiak beteta daude,
tokirik ez dago iñon,
poztutzen gera ikusitzean
zenbat afizio dagon.
Eskerrik asko, neskatxa, mutil,
andre, gizon, aiton, amon,
afariak on deizutela ta
gero guztiori gau on.

* * *

Donostia, 1987-I-18.
Jon Azpillagaren omenez. Leen agurra:

Naizta aurreko egun oetan
elurra genduen txuri,
udaberria datorrela ta
bildu gera ainbat txori,
omenaldi bat egin asmotan
geure lagun onenari;
Azpillagari zorionak ta
egun on beste denori.

* * *

Ugarte-Amezketeta, 1987-X-10.

Leen agurra:

Ama Birjiñan jaiak dira ta
festetan zaude Ugarten,
igaz e emen giñan zuekin
eta emen gera aurten.
Gau on guztioi biotz-biotzez,
orixe nai nuke lenen;
nolatan ez dan nai dan bezela
erreza bizi izaten,
arrezkeroztik galdetzen det nik
ondo bizi al zeraten.

Azken agurra:

Festa ta gerra biak batera
iñoiz moldatu litezke,
pake utsetik ere ezertxo
dagonikan ez det uste.
Bertso onekin agur ta erdi,
bertako zar ta gazte,
eta azkenik besarkada bat
ematen dizut, Ugarte;
aurten aspertu ez bazerate
datorren urtera arte.

* * *

Tolosa, 1987-X-11.

Leen agurra:

Gure aurrean itxura txar ta
gauz txarrik ez da ageri,
au orla ikusitze utsak e
poza ematen dit neri.
Naizta kanpoa gaur dadukagun
aize otzakin da euri,
barrunpe onek beste aldera
udaberria diruri,

biotz-biotzez gau on Jainkoak
opa dizutet denori.

* * *

Donostia, 1988-I-17.

Batista eta Xalbador Madariaga bertso-
rien omenez.

Leen agurra:

Ongi etorri, neska, mutiko,
aitona eta amonak,
beste ainbeste bertan zaudeten
andreak eta gizonak.
Egun eder bat eman deigula
mundura egin gaitunak,
Madariaga bi anaieri
biotzeko zorionak.

* * *

Anoeta, 1988-VI-5.

Leen agurra:

Naizta ez duen asko agintzen
umore edo gogoak,
kantatu bear nola gu geran
ortara eldutakoak.
Bildu zerate kanpo-erriko
eta berdin emengoak,
ongi etorri ta arratsalde on
deizutela Jaungoikoak.

* * *

Billabona, 1988-VII-29.

Leen agurra:

Billabona ta ingurukoei
Jainkoak gau on leenen,

au bete eta ikusitzea
o gu zeinzen pozez gauden!
Enuen uste zaletasun au
aurkituko zanik emen;
urtebete da alkar bildurik,
berriz bildu gera aurten,
kezkaz beteta galdetutzen det
denok ongi al zeraten.

Azken agurra:

Barkazioa eskatutzen det
gaizki portatu bagera,
zuek utzi ta pentsatu penez
denok goazela etxera.
Guztion Aitak nai badu eta
sano ta bizi bagera,
ia olaxen elkartzen geran
emendik urte batera.

* * *

Bergara, 1989-III-18.
Leen agurra:

Len Mañukortak esan duenez
jo omen digu kukuak,
eta gu ere ez al gerade
kukuaren antzekuak?
Agurtzen ditut kanpotarrak ta
baita're Bergarakuak,
ongi etorri eta gau on bat
deizutela Jaungoikuak.

* * *

Deba, 1990-III-17.
Azken agurra:

Besarkada bat eman dizuet
bertso saioen sarreran,
era ontako aukera onak
noiznai ez dauzkat aukeran.
Ez dakizute zuen artean
zenbat disfrutatu dedan,
egun oberik askotan ez det
bein ere pasatu Deban,
ea aurrera al dan maizena
olaxen alkartzen geran.

* * *

Mutriku, 1990-IX-8.
Lenengo agurra:

Anai-arreba biotzekoak,
guztiori gau on lenen,
asko pozten naiz zaletasun au
gaur ikusirikan emen.
Juan zan urtean giñan bezela
emen bildu gera aurten,
ta jakin nai det urte osoan
ondo izan al zeraten.

Azken agurra:

Mingarria da: etorri gera
oso denbora gutxiko;
kasi-kasikan naiago nuen
etorri banintz betiko.
Agur, andreak, agur, gizonak,
neskato eta mutiko,
ta azkenean besarkada bat
ematen dizut, Mutriko.

* * *

Idiazabal, 1990-XII-16.
Florentino Goiburu eta Patxi Iraolaren
omenez Donostian egin bear zan Bertsolari-
Egunaren aurreko jaialdia.
Leenengo agurra:

Kanpoan otza egonagatik
auxen da giro epela,
ezagutzen da omenaldiko
egun aundian gaudela.
Ta zuek ere bildu zerate
espero gendun bezela,
ongi etorri eta egun on
Jaungoikoak deizutela.

* * *

Donostia, 1991-I-13.
Florentino Goiburu eta Patxi Iraolaren
omenezko jaialdia.
Leenengo agurra:

Omentzen diran Goierriako
pare gabeko bi txori,
ez dakit emango diegun guk
bear ainbat kategori.
Florentino ta Patxi ditugu
aiei diranak kantari,
milla zorion ta besarkada bat
eskeintzen diet bieri,
eta luzaro gorde zazute
gaurko buru argi ori.

* * *

Deba, 1991-IV-13.
Leenengo agurra:

Deba errian zaletasuna
ederki zaigu nabari,
aurre onetan ikusten ditut
neska-mutiko ugari.

Eta atzean ainbat guraso,
eskerrik asko denari;
eta azkena besarkada bat
ematen diot Debari.

Azken agurra:

Deban ikusten dedanarekin
oso arriturik nago,
igaz bagendun jende pixka bat
ta aurtengoan geiago.
Baiñan noizbait e asten dan lana
amaitu bearra dago,
agur, aiskide biotzekoak,
guztiok gau on igaro.

* * *

Tolosa, 1991-VI-8.
Alkizako Arraitza baserriaren aldeko jaialdia.
Leenengo agurra:

Al baldin bada umore on bat
emen nai genduke jarri,
naizta tartean disparteak
kantatu arren alkarri.
Guk bezin ongi badakizute
gaurko jaialdian berri,
beraz lenengo gau on deneri,
urrena ongi etorri.

Azken agurra:

Agur, anaia, agur, arreba,
agur on bat azkenean;
ixildutzeko esan digute,
aspertu gera lanean.
Aurrera ere jarrai dezagun
denok umore onean,
bata besteai lagun egiñaz
bizi gaitezen pakean.

**LAGUN
BERTSOLARIEKIN**

1962-XII-30. Ezkerretik: Zabaleta, Azpillaga, Lopategi, Mattin, Lazkao-Txiki, Uztapide, Basarri, Arozamena eta Xalbador.

Aretxabaleta, Origuen, 1963. Ezkerretik: Joxe Lizaso, Uztapide, Basarri, Lazkao-Txiki eta Atxukarro gai-jartzaillea.

Azpeitia, 1974-III-10, Lizaso, Agirre eta Lazkanori omenaldia.
Ezkerretik: Garmendia, Arozamena, Joxe Lizaso, Lazkano, Joxe Agirre, Lasarte,
Uztapide, Lazkao-Txiki, Mugartegi, Gorrotxategi, Larrañaga, Igartzabal,
Abel Enbeita eta Balentin Enbeita.

GIPUZKOAKO BERTSOLARI BERRIEN TXAPELKETA(1)

(1959-IX-9)

Amasei bertsolari gazte bildu ziran. Ona emen izen-abizenak: Jesus Basoarte, zumaiarra; Txomin Garmendia, berrobiarra; Bizente Mujika, ormaiztegiarra; Tomas Lasa, lasartearra; Jose Antonio Lazkano, donostiarra; Jose A. Iturbe, lasartearra; Florentino Nosellas, berrobiarra; Jesus Eskisabel, legorretarra; Jose Luis Lekuona *Lexoti*, oiartzuarra; Jose Agirre, azpeitiarra; Patxi Etxeberria, oriotarra; Jose Usabiaga, errenteriarra; Jose Otamendi, amezketarra; Patxi Arregi, *Moxo*, irurarra; Patxi Beloki, bidaniarra, Jose Migel Iztueta Lazkao-Txiki, lazkaotarra.

Epai-maiekoak: Manuel Lekuona zana, Aita Ixidro Baztarrrika zana, Jesus Lete *Ibaiertz*, Jose Maria Aranalde.

Txomin Garmendia atera zan txapeldun; eta bigarren, Lazkao-Txiki.

Egun artan kantatuak onen bertsorik zaarrenak izango dira, guk ezagutzen ditugunetan beintzat. Onako auek izan ziran.

Leen agurra:

Laz.-

Nere txanda ere iritxi da ta nolabait biariko asi,
nai detan eran nere buruai
gaur ezin egin arazi.
Zorioneko epai-maia ta
zorioneko Ordizi,
gaiñerantzeko anai-arreboi
arratsaldeon lenbizi.

Bakarkako gaia: zer da bertsolaria?

Auxen da gaia ala bear da
egoki jarri diguna:
bertsolaria nor dan aipatu,
ori det eginkizuna;
poza du bere lagun maitea
ta memoria laguna,
gure izkuntzaren puska bakarrak
neurtu oi dituna.

Euskal-Erriko bertsolaria
nola dan bere jatorriz,
estudioaz ez da egiten
ez baldin bada etorritz;
alde batetik gaiari segi,
itzak neurtu bestetiz,
naiago nuke gai oen jabe
seguru baldin ni banitz.

Binakako gaia: Beloki itzai ta Iztueta perratzaille.

Bel.-

Perratzaille au arkitzen zaigu
ejemplo baten premian,
ez det probatu antziña dala
ongi daukat memorian;
berrogei duro kobratu baiño
erantsia txarkerian,

lenengo egunez perrarik gabe
gelditu nintzan mendian.

Laz.-

Nik banekien itzaiangaitik
ez neukala itz onik,(2)
ez det esango alde batera
utsegiñik ez detanik;
nik perrak ongi ipiñi baiño
etzuen neurtzen lanik,
itzaintzan ongi ez dakiñantzat
iñun ez da perra onik.

Bel.-

Lenago, ez bein, entzuna nago
au gizon alperra dala,
idi bateri zortzi perra onek
jarri zizkan beriala;
nik banekian lan ondo eginda
ori ezin zeikeala,
ikusten nago: galdu biar du
Goierriko klientela.

Laz.-

Nere tranpia aitatzen digu
lasaitasunez jarrita,
eskerrik asko auzo geienak
daukatela igerrita;
inguruan eta gure errian
dakite onen berri ta,
gau bat osua tabernan bota
perratzera etorrita.

Azken agurra:

Laz.-

Zu Billafranka, zu Billafranka,
lenagoko Ordizia,
oraindik ere gordetzen dezu
gaztearoko bizia;
bertsolarien zale zerala
nago ongi ikasia,
izanez ere seme asko'ituzu
gauza on askon jabia,
zure zugatzen gaiñian baita
Urdanetaren kabia.

---

(1) Ordiziko *Santa Ana 1994* aldizkaritik.

(2) Onik itza bi aldiz punturako. Leenengo au ez al da *gizonik* izango?

Ordizian, 1960-IX-7. Lazkao-Txiki eta Iñazio Mari Atxukarro.

EZ NINTZAN AZI GAZTERIK

Donostia, 1962-I-6.

Lazkao-Txiki eta Ormaiztegiako Bixente Mujika *Etxaburu*.

Gaia: Orain alkarrekin teman egingo dute, bertso bi bakoitzak, gai librean. Asera Jose Migel Iztueta Lazkao-Txikik.

Laz.-

Nere laguna pozikan dago,
zertsu datorkit gogora,
baju xamarra ikusizian
egiten duen mejora.
Onek gañetik artutzen nau ta
nik beiratu biar gora,
pozikan ator gaurkuan beintzat
txikiaguan ondora.

Muj.-

Nere laguna asi da emen
pentsatakua esaten,
baña onek ainbe estuasun neri
iñork ez baitit ematen.
Txikia baño ni baño geio
au jan eta eraten,
onen onduan jarritakuan
ez da ain giro izaten.

Laz.-

Nik dadukatena egia da:
ez nintzan azi gazterik;
t'arrezkeroztik ez det aditzen
txiki kontua besterik.
Egiz aundia dan arek eztu
beñere aundi usterik,
ta aundiak ere ni baño geio
ez dira lurra besterik.

Mug.-

Nik zerbait esaten diot baña
ez du egiten atzera,
orrelakuan izketak neurtzen
oso errezak ez dira.
Eunen iru aldiz arrimatuaz
mai onaren ertzera,
oinbeste janda orren txikia
nolatan gelditu zera?

PRAILE IZANA ETA EZ IZANA

Donostia, 1962-I-6.

Gaia: Lazkao-Txiki izango da sekula praile izan ez dana; eta Bizente Mujika, praile izana bañan konbentutik irtendakoa.

Laz.-

Nere lagun au atera gabe
zu or zabilza elizan,
andik kanpora ikusten degu
zer itxuretan zabilzan.
Nere iritziz induljentzirik
ez dezu emengo bizitzan,
itxuragaitik joatezkeroz
obe zenduke ez izan.

Muj.-

Jarria nauten ofizio ontan
prailetarako jakiñan,
gaztetan ori pentsatu eta
konbentura juañan.
Nunbait mutiko nota onakin
ibiltzen nitzen dotriñan,
zuk e obe zendun nere antzera
aruntza juañan.

Laz.-

Nere laguna, badoakizu
lenokuaren ordaña,
egin zuena aitatu arte
larri izan zera baña.
Oni etzaio nunbait gustatu
frailien regla tamaña,
andik bialdu dutenerako
au ez da kristau bikaña.

Muj.-

Prailliak izan ere bagaude
amaika olako entzuteko,
bañan bertara juañan biar da
bizitza ori ikusteko.
Nik biotz aundia det zuretzat
zu pixkat biurtutzeko,
eunero errezatzen ari naiz
gizataldera etortzeko.

Laz.-

Onek edozein engañatzen du
bere izketa otxanaz,
bañan guztiok badakizute
nolakua degun famaz.
Bolara batez ibillia da
au're jantzia sotanaz,
arrezkeroztik atzian ditu
Luzifer eta Satanas.

Muj.-

Nere laguna, gauza txarrak
pentsatz'ituzu buruan,
bañan alare ibilliko naiz
beti zure inguruan.
Joxe Migel, errezau zuretzat,
ez ai nere ondolik juañan,
egunen batez bertetan ein zagañan
biok alkarrekin zeruan.

BASERRITARRA ETA TRANTANTEA

Donosti, 1962-I-6.

Gaia: Lazkao-Txiki izango da baserritarra, Eta Jose Luis Lekuona, *Lexoti*, tratantea, bei bat saltzeko daukana.

Laz.-

Bei baten eske nabil, Lexoti,
bost illabete osuan,
ta jakin nai det nere etxera-
ko modukorik dezuan.
Len ere zuri erosten dizut
bastante urte askuan,
pobre nago ta eman zaidazu
artu zenduen moduan.

Lex.-

Lenago ere oinbeste iten
guk badakigu alkarri,
asko patzeko ez zaudela zu
egiten dizut igerri.
Nik negarrikan zure etxian
ez bainuke in nai jarri,
artu prezion emango dizut,
bildurrik gabe etorri.

Laz.-

Lexoti onen erantzunak gaur
eman dit zenbait apuro,
onek eztena sartutzen ere
iñoiz badaki aguro.
Baldin esanez konformatuta
zenbaitso bosteun bat duro,
orren merkia ematen badit
ajeatua seguro.

Lex.-

Nik tranpikerik ez baidet egin
jaio ta orain bitartian,
zeuk esan dezu nola zauden len
bei on baten faltian.
Ziriak sartzten asitzen dana
animarentzat kaltian,
prezioik ere ez dut jarriko
juan da ikusi artian.

Laz.-

Ezautzen zaitut, Lexotikua,
juan daneko aspaldian,
eta zertako asi zerade
olako zurikerian?
Zu etzerade ikaratuko
zeuren animan kaltian,
oni zerua aztutzen zaio
tratuan asten danian.

Lex.-

Nik fama txarrik ez det izan ba
tratantia ni gaur arte,
nere burua bezel-bezela
ditut auzokuak maite.
Autik pozkeian ortik asi da
eta beretzako kalte,
merezi luke ez ematia
lengu pagatu bitarte.

TXAKURRA ETA LAPURRA

Beasain, 1962-IX-30.

Gaia: Lazkao-Txiki txakurra eta Gregorio Etxeberria baserri batera dijoan lapurra.

Laz.-

Alde batera etzan ain gauza,
ain zan ederra txakurra,
ez-ezaguna izan ezkerro
sarri txarrezko agurra.
Izanez ere guardiak aurrez
artu bear du bildurra,
ni ez banintzan etxean aixa
sartu ziteken lapurra.

Etx.-

Bide txar batez bart gauean ni
aterea naiz etxetik,
nunbait gauz ona ikusi eta
ura arrapatzeagatik.
Zakur gaizto bat saltoka zegon
ixildu gabe atetik,
an gelditu nauk odol usturik
eldu dit-eta lepotik.

Laz.-

Zenbait pertsona eozein etxetan
atrebimentu geiegiz,
eta gauean ere txakurra
erne egoten naiz berriz.
Sartu naiean ikusi zaitut
nik makiñatxo bat aldiz,
jan nai duenak egin dezala
bere buruko izerdiz.

Etx.-

Ta zakur orrek bart korrikan
bazitun ainbat pasiak,
ta poza nunbait ematen zion
atetikan zaunkatziak.
Gu ere tonto ez gera izan
baiña bastante biziak,
ordurako nik leiotik kanpora
atea'itut nai dan guziak.

Laz.-

Nai zenduena atera eta
iges egiña orduan,
pentsa zazute lapurrak gauez
berekin zenbat lan duan.
Ni larri negon nere nausian
etxea ezin zainduan,
galtzetatikan eldu ez banizu
zuk eramango zenduan.

Etx.-

Txakur txar onek gaur esaten du
emen gezurra ugari,
ta ortzakorik gaurkoan beintzat
ez dita sartuko neri.
Lenago ere pasa izan zait
neri olako ugari,
lendabiziko txandan ez baiña
bigarreanean zan ori.

MUTILLA ALA NESKA?

Beasain, 1962-IX-30.

Gaia: Aranzadi, senarra; Lazkao-Txiki, emaztea. Ezkonberriak dira eta senarrak mutilla nai luke izango duten aurrera. Emazteak, ordea, neska nai du.

Ara.-

Ezkondu giñan eta ementxe
bizi gerade bakarren,
ta emaztia kontra jarria
gertatzen zait nere aurren.
Etxea gora jaso nai eta
jarria nauka bildurren,
lenbizikoa semea nai nik
laguntza izatearren.

Laz.-

Onek etxean ez du ematen
bear arrenbeste traba,
ni nola naizen emaztekoa
egin izan diot laga.
Euna lanean pasatzen du ta
eta tabernetan gaba,
zure antzekoa izatezkeroz
obe genduke alaba.

Ara.-

Emakumeak ola asita
etxean lan ematen du,
ni damututzen jarria nago
baiña lastimaz berandu.
Nere kontrako arrazoitxon bat
beti or ateratzen du,
ez dakit berak jantziko'itun baiña
galtzak nai dizkit kendu.

Laz.-

Nere senarra aspalditxotik
dago semearen eske,
guk nai deguna izan leikenik,
gizona, etzazu uste.
Jaungoikoaren emankizunak
osatu bear gaituzte,
nork galtzak eraman dezunean
pozikan bizi zindezke.

Ara.-

Zure arrazoia bizimoduan
triste tira eta bultza,
ta gaur auek esan nairikan
etorri gera onuntza.
Auek entzun da nori etzaio
kupituko, ba, biotza?
Neri galtzak kendu nai dizkit
ta entregatu gurutza.

Laz.-

Ene senarra, zertan daukazu
orrenbeste iskanbilla?
Auxen da gauzak desiatzea
berak ezer ez dakilla.
Nik ez det juan nai gure Jainkoak
dun gogo-kontuan billa,
gure Jainkoak nai duen ura
gureganatu dedilla.

SOLDADUA ETA NESKAMEA

Ernani, 1962-XII-9.

Gipuzkoako bertsolari-txapelketaren azken saioa.

Gaia: Mitxelena, Donostian soldadu dagoan mutil gaztea; Lazkao-Txiki, bertan neskame dagoan aur-zaita. Erdi nobio bezela dira. Une ontan Donostiko Kontxan aulki batean eserita daude.

Mit.-

Aizu, neskatxa: nê baztarrean
gauza polita zu zaude,
eta entzun det Donosti ontan
omen zaudela mirabe.
Ta nik ez daukat ordu onikan
iñoiz zu ikusi gabe,
mundu onetan egin nai nuke
nik zure gorputzan jabe;
era ortako izar polita,
nongo alaba zerade?

Laz.-

Beraz, mutilla, gustatu zera
era ontako landarez,
apartexego egon zaitezen
eskatzen dizut faborez.
Gaurko mutillen berri jakiten
ez baidago oso errez,
neskatxai gauza txuriak esan,
josta nai luteke parrez;
zui gustautako izar polita
goierritarra da berez.

Mit.-

Zukin bildutzen naizen ordutik
biotza daukat festean,
zorioneko soldaduska onek
nauka laguntza eskean.
Neskatxakin e ezin naiz egon
neuk nai deten ainbestean,
baiña amaren launtzako ere
nola etxian iñor ez dean,
aber gu biok elkartzen geran
erropa txar ok uztean.

Laz.-

Nere iritziz mutilla ere
zerade eder askua,
itzetan beintzat maite nazula
ematen dizut juzkua.
Onduan zaude eta ez uste
nagoenik zapuztua,
baiña ez baida sinistekua
zenbait mutillen kontua,
biotzez maita nazazu baiña
geldik eduki eskua.

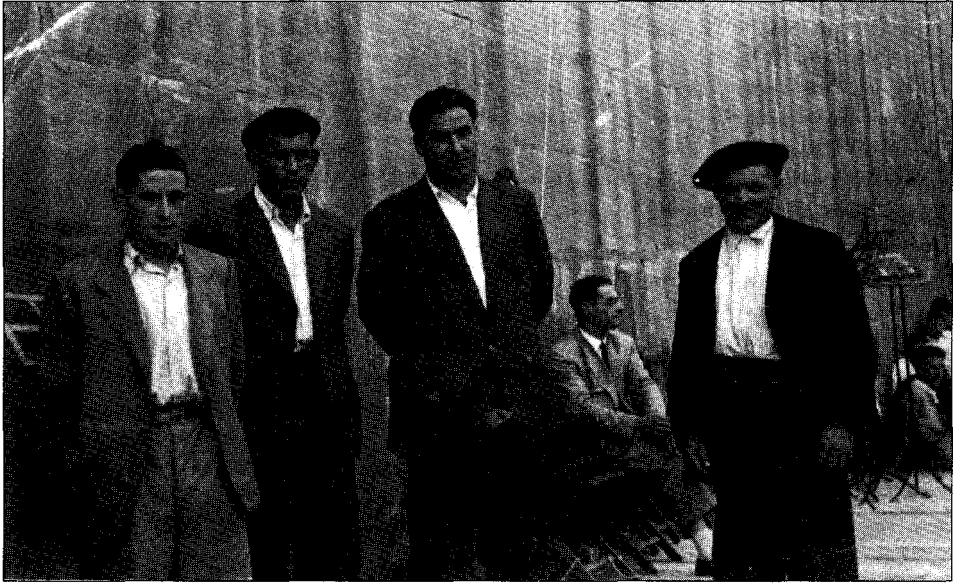

Mit.-

Beida, neskatxa, nere esanak
ez dira gero lizunak,
garbi ta argi eaman nai ditut
munduko eginkizunak.
Zu neregandu nai zaitut beintzat
launtzen banau osasunak,
ta zuretzako eskeintze'izkizut
nik dauzkaten ondasunak,
eta eskua mugi azten nau
biotzan berotasunak.

Laz.-

Ene mutilla, esan didazu:
"maitatzen zaitut biotzez";
eta ni ere mutil onakin
eneiteke egon lotsez.
Gaur Donostiko neure etxera
ni biurtuko naiz pozez,
zure kontu polit ta gainera
eman dizkidazun gauzez;
eun batzutara antzemango'izut
egitan zabiltzan ô ez.

Ordizia, Euskal Jaiak, 1951-IX.
Ezkerretik: Lazkao-Txiki, Uztapide, Basarri eta Mattin.

MAIORAZKOA ETA KALEKO NESKATXA

Ernani, 1962-XII-9.

Gipuzkoako bertsolari-txapelketaren azken saioa.

Gaia: Lazkao-Txiki, mutilla, maiorazkoa eta ezkongagia. Mitxelena, kaleko neska dotore bat.

Laz.-

Aspaldi ontan, ai neskatxatxo
ez gera biok egondu,
baiña alare nereganuntza
etzera kopet-illundu.
Ni baserriko maiorazkoa,
zu kale orretan jaundu,
orain aukera ipintzen dizut
nai bazenduke ezkondu.

Mit.-

Ezkondutzeko mandatutxo bat
bialtzen nazu asieran,
ta badakizu kalean ere
gu nolatsu bizi geran.
Ezkontzak ere ez dira egiten
ain momentuzko joeran,
lendabiziko jakin nai nuke
nolako mutilla zeran.

Laz.-

Ni zer mutiko eratsu nagon
beiratu zazu musura,
nik ez pentsatu dadukatenik
biotza ainbat itxura.
Baiña, kaletar neskatxatxo,
jarri gaur nere kargura,
ez dezazula beintzat ibili
gaur arte ainbat pintura.

Mit.-

Kale onetan nere gorputza
daukat laiken dotorena,
ta maiorazko mutiko onek
beiratzen nau neregana.
Baldin-da gu biok, ai, bildutzen
bagera alkarrengana,
onez aurreko pinturak dira
bei zarren itsatsarena.

Laz.-

Neskatxatxoa, ez da egoki
burla egite geiegia,
baldin zuk izan nai bazenduke
nere egizko nobia.
Jakingo dezu baserri-lana
eta ango gauza larria,
ikastearren nola sortzen dan
eguneroko ogia.

Mit.-

Orain arteko ezkontzak noski
ez dira ola etenak,
ta gauza oien berri emendik
emango'izu Mitxelenak.
Naitasun ori sortutzen baidu
biotz gozoko barrenak,
ta ogirikan ez du pentsatzen
ori pensatzen duenak.

PISTOLEROA ETA BANKEROA

Donostia, 1962-XII-30.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: Zabaleta izango da pistolerua; eta Lazkao-Txiki, banku batean enpleatua dagoena. Sartu da pistolerua bankuan ta bertan arkitzen dan enpleatuari, pistola eskuan duela, bankuko diru guzia eskatzen dio.

Zab.-

Ateraldi bat orain izan du
Zabaletaren buruak,
ikusirikan ikasitzeko
daduzkagun liburuak.
Zu or zaude banku batian
kanpo eta inguruak,
ilko zaitut, ekarri izkazu
zeorrek dauzkazun diruak.

Laz.-

Gizon alperrak sumatutzen du
makiñatxo bat eskola,
bañan pentsatu diruak zaintzen
fintasunean nagola.
Ik eskuetan ekarri arren
ikaratzeko pistola,
bizirik kentzen ez baldin banak
ez dit emango inola.

Zab.-

Modu onetan zeren bankuan
trantze txarrian jartzia,
eta ar zazu nik esan arte
zuk e ba pazientzia.
Eta pentsatu zu or zaudela
diruan jaun da jabia,
bañan aguro pistolarekin
kenduko dizut bizia.

Laz.-

Pistolarekin egin nai dezu
emengo diruen jabe,
lanian geio saiatutzea
zuk ez al zenduke obe?
Igertzen dizut: zure barrua
egiñik etsaizko labe,
gelditu biazu dirurik gabe
eta itzalaren jabe.

Zab.-

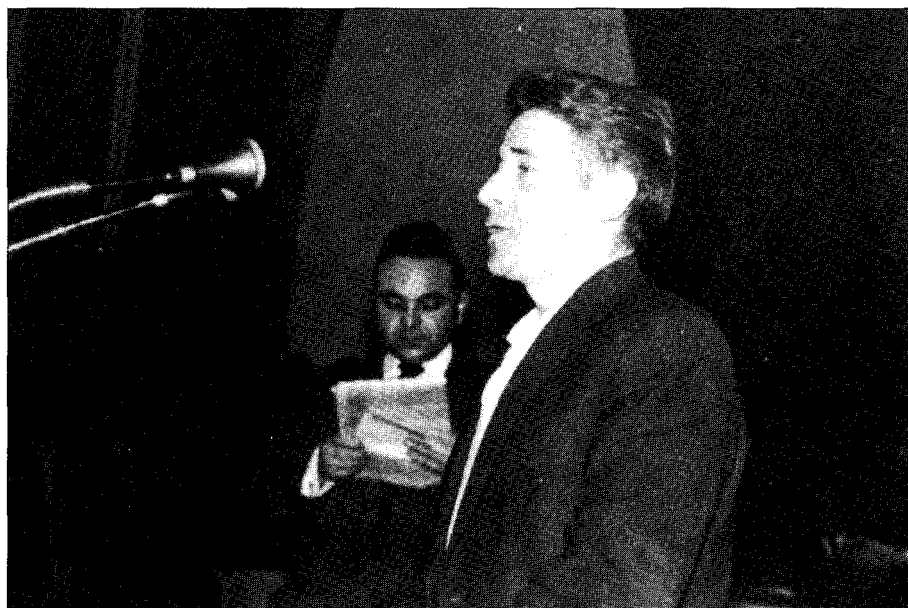
Zu, bankerua, jarri didazu
orain sekulako lana,
bañan alare egin beazu
pistoleruan esana.
Eta orduan ongi izateko
zuk izango dezu dana,
diruak neri ekarri eta
ingo'itegu erdibana.

Laz.-

Nere etsai au maltzurkerian
ni engañatutzen dabil,
lendabizitik zakar asi zait
ta orain jarri zait umil.
Bañan nola're nerekikua
gaur ez dek egingo, mutil,
iri ezertxo gaur utzi bañan
kasik naiago diat il.

Eibar, 1962-XI-11, Gipuzkoako bertsolari-txapelketaren azken aurreko saioa. Ezkerretik: Manuel Uranga, Lazkao-Txiki eta Alfontso Irigoien gai-jartzaillea.

PAKEA

Donostia, 1962-XII-30.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Lazkao-Txiki eta Basarri.

Gaia: asiera Lazkao-Txikik dauka eta berak aukeratu lezake gaia urrengo auetatikan: pakea, lana, maitasuna, dirua, osasuna, gaztetasuna, adiskidetasuna, familia edo zuzentasuna.

Laz.-

Emen aukeratzeko
gauza asko daude,
eta al dan ongiena
esan bear au're.
Askok egingo dute
"nor da onena?" galde,
ni beintzat ateratzen naiz
pakiaren alde.

Bas.-

Nundik asiko ziñan,
gaztia, banekin,
nik ere nere aldetik
nai nizuke ekin.
Ni pakiaren alde,
ni osasunarekin,
ederki etortzen dira
biak alkarrekin.

Laz.-

Nere ustez pakia
gauza danen abe,
ta dirua jotzen det
grña txarren labe.
Bat izanagatikan
interesen jabe,
an ez da zorionik
pakerikan gabe.

Bas.-

Interesak etzaizkit
kopetara io,
galtzalliak dirala
onek ala dio.
Pakiak e luzitzen du
osasunakin geio,
bakarka jarri ta oiek
ez dute balio.

Laz.-

Bietan nor dan onena
ez dago esaterik,
ezin baida sumatu
tarteko aterik.
Osasuna izanda're
ez bada pakerik,
laguna, ez dago or
ondo izaterik.

Bas.-

Osasunak pakiari
aukera auxe jarri,
esan artian negon
estu eta larri.
Beso emanda ibilli
gaitezen alkarri,
konponduko dirade
Lazkao ta Basarri.

TESTAMENTUA

Donostia, 1962-XII-30.

Euskal-Erriko bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: Egun batzuk dirala, baserritar bat il zan, eta baserri on eta eder baten jabea zan gaiñera. Bi seme utzi ditu munduan. Ta momentu ontan eskribauak irakurtzen die seme biei aren testamentua. Eskribaua testamentua irakurtzen ari dala, gelaren erdian agertzen da aita zana. Noski zerutik bueltatu da; beste mundutik itzuli da. Aitak testamentuan uzten dio seme zarrenari baserri osoa, bere ganadu ta gauza guziekin, soro ta guzi. Gazteari, berriz, gaizki portatu zala gurasoekin, gaiñera len ere naikoa jaso zuela etxetikan, eta ez dio ezertxo ere uzten.

Xalbador izango da eskribaua. Uztapide izango da semerik zarrena. Lazkao-Txiki izango da seme gaztea. Eta Basarri aita zana, gelaren erdian zerutik agertua. Xalbador asten da eskribauaren izenean.

Xal.-

Horra, mutilak, nik egin behar
ditut hartu ttutan lanak,
ofizioak gradotxo batzu
eni badauzkit emanak.
Ni ez nau ezertan mendratuko
papertxo hunek dionak,
huna zer utzi nai dautzazuen
zuen aita maite zanak.

Uzt.-

Neri aita zanak eman zizkiran
sekulako alderdiak,
beste gauza bat agindutzen dit
neri zeruko argiak.
Abogadu onek ez baditu egin
gauzak alako garbiak,
ta beste seme txiki oneri
emaizkazute erdiak.

Laz.-

Aizken orduko eginkizunak
badu estuaren lana,
bi seme gaitu aita orrek ta
ni len zeozer emana.
Bañan badakit eriotz txarrak
estuturikan daukana,
aitona zana, zuzendu zazu
gaur aitak ezin duana.

Bas.-

Seme gaztiak aitonarentzat
atera digu mintzua,
nik ondo dakit gazte-denboran
etzala oso zintzua.
Orri partilla eman nion ta
oneri etxe osua,
alare gaurko ume ziztriñak
gaizki artzen gurasua.

Xal.-

Ene lekua ez da gaur ona,
hauxe da hauxe lan otza,
Jeinko maitea, zuzen gaitzazu,
egiten dautzut otoitza.
Nik konprenditzen dut aitona
samur horren bihotza,
ez du nai merezi ez duenak
ditzan osasunak goza.

Uzt.-

Sesiyuakin ez dago ezer,
bildu gaitezen batea,
zuk ere, lege-gizona, ondo
eure kontuak atea.
Zer balio du deretxo danak
nik dauzkadala esatea?
Gezurrik gabe obe da emen
nork berea ematea.

Laz.-

Aita azkeneko arnasaz da ta
ez du arnasik lasatzen,
gu, bi semeak, nori zer eman
biok larri gaude emen.
Len pixkatxo bat emanagaitik
berriz ari naiz eskatzen,
aita on baten borondaterik
beñi ere ez baita amaitzen.

Bas.-

Borondaterik ez da amaitzen
baña ezin jardun ematen,
gure etxian lanik etzegok
zegovon pixka eramaten.
Guraso zarragatikan ari
zerate au t'ori esaten,
seme aueri kostako zaie
aita añakuak izaten.

Xal.-

Huntara ezkeroz ez bedi egin
hemen gehiago kalte,
ni ere beira konpon zadien
egondu naiz orai arte.
Etzazu egin, aitona ona,
bihotz on hori bi parte,
inposible da zuk ez dituzun
zure bi semeak maite.

Uzt.-

Aita maitea, mundutik jua
ziñan gaur baño lenago,
gure aurrian zaude gaur berriz
eta nik ori naiago.
Borondatia izan dezu ta
ezin zindezke geiago,
zerbait sarritan ein badezu ere
dana barkatuta dago.

Laz.-

Bi senideak erentziagan
zertarako jarrai teman?
Aitak beriak ditu diruak,
nork gaur ez dio antzeman?
Aitak arnasa doi-doi dauka ta
itzikan ezin du esan,
zerutikan zatoz, aitona, eta
norentzat biar du eman?

Bas.-

Seme zarrena, zuk etxeari
eutsi zaiozu zutik,
seme gaztia, ez gastatu zuk
nolanai nere dirutik.
Aitanganako gorrotu txarra
kendu zazute burutik,
lezio auxe ematiarren
jetxita nago zerutik.

EZKONGAIAK

Tolosa, 1963-II-3.

Mitxelena eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Lazkao-Txiki andregaiia da; eta Mitxelena, senargaia. Mutillak ez dauka presarik ezkontzeko; neskatzak bai.

Mit.-

Andregaitxo bat egin nuan nik
etzana oso mardula,
oain enioke bera oneri
golpetik egin nai burla.
Ta esaten du otza onekin
elkartu bear degula,
ta nik ezkontzeko kezkarikan
ez det izaten sekula.

Laz.-

Negu-partian neska argalak
bizitzen gerade triste,
ta uste nuen gizonarekin
nik berotutzia laiste.
Baiñan igerri diot, ez dauka
presarik nik orrenbeste;
ille zuritzen asi zera ta
zu're mugitu zindezke.

Mit.-

Neskatxa onek beti ematen nau
ezkondu bear dun sona,
oinbeste presa dadukanian
ez da izango oso ona.
Eta nai nuke neregandu nik
itxura dadukan gona,
onekin ezin asko berotu
otzak dagoan gizona.

Laz.-

Auxen da gauza zelebrezkua
didazuna gogoratu,
nik len baiño askoz geiago ezin
zindezket zu adoratu.
Aizu, mutilla: oiek esaten
etzaitez ainbat arrotu,
biok alkarrenganatzian
ez al gindezke berotu?

Mit.-

Oinbeste jenden aurrian, jaunak,
esatia auxen dana,
bertsolai baten aorako ez da
oso arrazoi apana.
Baiña momentun etorri zaida
barkatu bear didana:
edozeiñekin berotuko da
onekin berotzen dana.

Laz.-

Nere mutillak kontu onikan
ez du iñoiz aterako,
uda-partian alderagua
ez al da aparterako?
Gauza batzuek pentsatzen ere
oraintxen asia nago:
kontuk atera bearko'itut nik
oia erositzerako.

GIPUZKOA

Beasain, 1963-II-10.

Uztapide, Basarri, Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Gaia: laurok gipuzkoar izanik, Gipuzkoako aunditasun ta edertasunak goratzen eta aupatzen ari zerate. Baiñan berealaxe sortzen da zuen artean izketaldi biziagoa. Izan ere, Uztapide Urola aldekoa da; Basarri, beterritarra; Iztueta, goierritarra; ta Lasarte, itxas aldekoa. Ta, jakiña, bakoitzak bere lurraldea obeto ezagutzen ta geiago maitatzen.

Uzt.-

Laurok gerade gipuzkoarrak,
laurok euskaldun garbiak,
nork arrazoi dun ikusitzeko
jarri begiak argiak.
Batzuek kontra izango ditut
ta alde beste erdiak,
orain esango ditugu emen
geure lurren alderdiak.

Bas.-

Gure Gipuzku maitagarria
nik juzgatzen det loreztat,
munduan ixkin bat ezta dukat
geurea baño obetzat.
Gaia ere ala jarri dute ta
auxen bururatutzen zat:
Beterri salla bezelakorik
ezer ez dago neretzat.

Laz.-

Oi Gipuzkoa maitagarria,
egin nai dizut laguntza;
erdi erori zabilta bañan
gora nai nizuke bultza.
Une onetan etzera arkitzen
len ziñaden bezin utsa,
zu baizerade gure izkuntza
gordetzen diguzun kutxa.

Las.-

Nik Gipuzkoa maitatuko det
iñoiz baño apaiñago,
ementxe bizi naiz ni ere ta
orretarakoxe nago.
Geure aldea goratutzeko
edozein baño prestago,
udara aldean kosta dan baño
politagorik eztago.

Uzt.-

Guztiak dira maitagarriak
Gipuzkoako eskiñak,
bañan Urola errekak dauzka
intxaurrak eta gaztaiñak.
Ni sortu nintzan Zestuak berriz
oso iturri bikaiñak,
orrek sendatu izandu ditu
danen gibleko miñak.

Bas.-

Arbol, itxaso, mendi ta zelai,
Gipuzkoa bedeinkatua,
klase guztitik ikusten zaitut
ondo asko osatua.
Bañan ain seme txepelak gera,
au da gure pekatua,
beste penarik ez daukat ezer:
euskera atzeratua.

Laz.-

Guk e badegu gauz eder asko,
o Goierriko anaiak,
gure bitartez zuzentzen dira
toki askotako maiak.
Gureak dira geientsuenak
maite ditugun artzaiak,
gure lurretik jaten baidira
arkumeak ta gaztaiak.

Las.-

Beste konturik eztabilkigu
alkarregana biltzian,
seme bezela jokutzen gera
Gipuzkoak beartzian.
Lenago esan det gure tarteko
komerri danak zer zian,
txori guziak goxatzen dira
udaran plaia-ertzian.

Uzt.-

Lau anai gera ta obe degu
alkarri esku ematia,
bertsolariak orretarako
badegu borondatia.
Gipuzkoa da jardin polit bat
guztia lorez betia,
beste faltarik ez dauka onek:
txikitxua izatia.

Bas.-

Metroz erririk ez da neurtutzen,
o Uztapide prestua,
Goierri, Beterri ta itxaso,
eman alkarri eskua.
Danon artean osa dezagun
famili itxurazkua,
danen gañetik bear dezu zuk,
biotzeko Gipuzkua.

Laz.-

Intxaur ta gaztain ta arrai presko,
arkume, gazta ta abar,
oek batera bildu ezker
zorion bikaiña dakar.
Orregatikan lotu gaitzen,
zertako ibilli bakar?
Alkartasuna indarra da ta
denok ar dezagun alkar.

Las.-

Gure izketak ezer ez dute
alperrikan kentzekorik,
baño ez degu abildaderik
okerrak zuzentzekorik.
Bat altxatzeko ez genduke nai
bajatu gañontzekorik,
baño munduak iñun ote du
Gipuzkoan antzekorik?

(Beasain Festivo, 1963)

ASTOA OSTU

Markiña, 1963-V-22.

Gaia: Joxe Lizaso baserritarra da eta astoa ostu diote. Ez daki nor dan ostu duena; baiña uste du Lazkao-Txiki dala, ijitoa dalako.

Liz.-

Kezkaz beteta iritxitzen naiz,
ez nago penak aztua,
nere biotzak gaur badaduka
naigabea ta juzkua.
Gure auzoan ijitotxo bat
nola dan oso gaiztua,
seguru nago onek ostua
dala Lizason astua.

Laz.-

Ai, basarriko nere laguna,
orretaratu al zera?
Izanez ere inguratu naiz
au bizitzen dan etxera.
Ni ez nijua baserritikan
astorik arrapatzera,
pentsatu zazu: neure aitzekiz
beste ijito bat ote da?

Liz.-

Markinatarrak, egon zaitetze
ijitoa sinistuta,
jaio ezkeroko beste lanikan
onek ezertxo ez du ta.
Bizimodua ateratzen du
aberen batzuk ostuta,
ta Bitorian saldu omen du
illia ederki moztuta.

Laz.-

Ara: lapurtzat ni tratatzen nau
orain momentu guzian,
baiña geienak jarri zaitetze
ori ezin sinitsian.
Baserritar au beti ibiltzen da
gauz ortan zabar antxian,
asto bat ostu badiote're
beste bat bada etxian.

Liz.-

Lenago ere botiak dizkit
amaika nolabaiteko,
bildurrez nago gauza zuzenik
ez degula aterako.
Langintza ortan baldin bazabiltz
zerorentzat kalterako,
zuk astotako dezun laguna
ez dezu arrapatuko.

Laz.-

Ez zaitiala, nere laguna,
era orretan altxatu,
beste edozeiñek izan liteke
guk orrenbeste pekatu.
Ikusten ez dan gizonik iñoiz
ezin liteke juzkatu,
nik ostu dedala badakizu
guardiari abisatu.

ARTZAI A ETA ARDI-ZAKURRA

Markina, 1963-V-22.

Gaia: Joxe Lizaso, artzaia; Lazkao-Txiki, ardi-zakurra. Oñatin daude urtero egiten duten jai ortan: txakurrak ardiak esi batean sartu bearrez; eta artzaia txakurrari agintzen.

Liz.-

Berriro ere guaz
lanari eltzera,
zer kargu eman diguten
oroitzen al zera?
Ageri da lanbide
guretzat zartzera:
Oñatira juan ber degu
ardiak zaitzera.

Laz.-

Indar gutxitxo dauka
txakurran muturrak,
Oñatira joateko
baidago bildurrak.
Berak mamiak jan da
neretzat ezurrak,
lan asko ez du egingo
orrela txakurrak.

Liz.-

Txakur onen afanak
beti esanera,
naita're ezin bialdu
liteke lanera.
Jakiñian jartzen zaitut
gaurtikan aurrera:
okela izango dezu
portatzen bazera.

Laz.-

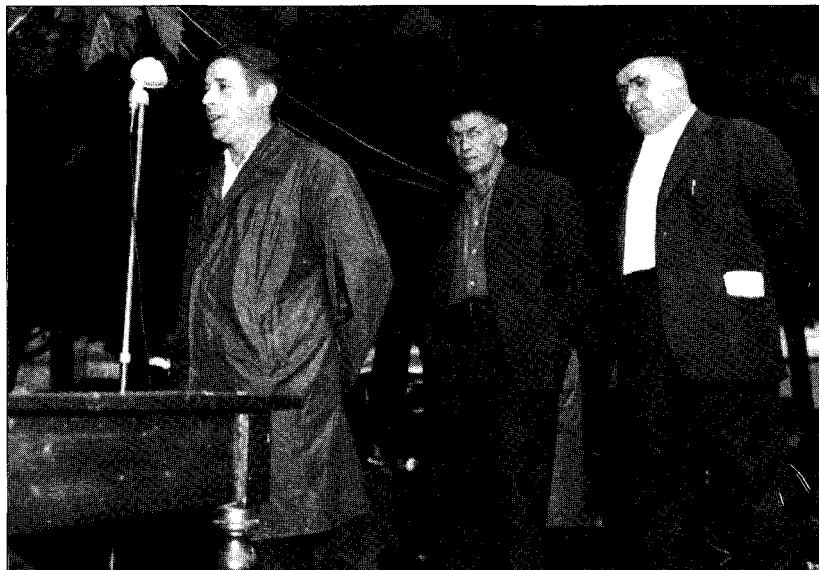
Nausia ta txakurra
ari gera teman,
baiña, nagusi, gauz bat
nai nizuke esan:
gero lanak aitzakirik
izandu ez dezan,
obe dezu okela
aurretikan eman.

Liz.-

Gaur emendik egin det
onekin bisita,
gure aziuai nago
gaizki iritzita.
Pardela zabaldutzen
nausia asita,
tortillak danak jan dizkit
ogiak utzita.

Laz.-

Txakurra're gosiak
gaizki egoten da,
ta nagusiak berekin
ibiltzen du denda.
Tortilla ori pardelean
onek zeduken da,
neronek artu biar
ez du ematen da.

Ordizian, 1963-IX-4 an. Goien: Lazkao-Txiki, Uztapide eta Basarri.
Bean: entzule jendea.

BAHAMONTES ETA LOROÑO

Legorreta, 1963-VI-9.

Uztapide, Lazkao-Txiki eta Luluaga.

Uztapide eta Lazkao-Txiki Legorretako *Zubiondo* jatetxean aurkitzen ziran. Bazkaldu ondoren, derrigorrezko saioari ekin zioten. Baiña, beraiek asi aurretik, soiñuarekin dantza egiteko aukera izan zan, tabernan bertan.

Uzt.-

Asiko al gera bada bertsotan
ortara etorri giñan da?
Emen nengoan pazientzian
au nik ezin eramanda.
Soiñu-jotzaille orrek baidigu
saio ederra emanda,
oain, Joxe Migel, pixka batean
guk egin bearko txanda.

Laz.-

Beti lanean pertsona bati
egin gentzaioke kalte,
nola graden danok anaiak
ta zerbait badegu maite.
Guk ere geure utsune ori
zintzo nai genduke bete,
guk ere zerbait ein gentzakegu
orrek atsedeen bitarte.

Uzt.-

Bazkaria zan oso luzea
eta etzan itxusia,
kilo erdi bat gutxieneko
nik badet irabazia.
Orain nago ni ixildu ezinda,
zerbait kantatzen asia,
bertsotikan gaur onez aurrera
dezute nai dan guzia.

Laz.-

Ni ta Manuel konforme gaude
segitutzeko lanian,
zure barrena indartsu xamar
daukazu agidanian.
Ni ere beraz fuerte nago ta
jarrai bear armonian,
giro izango da irugarrena
kantari asten danian.

Uzt.-

Iztueta ta ni asi gera
bertsotan lendabiziko,
begira negon aldamenian
zein ote nun ikusiko.
Gure lagun bat etorri zaigu
gaur arratsalde guziko,
bildurra daukat Pello ez dala
emen bertsotan asiko.

(Uztapidek egindako konbita orri etzion muzin egin Pellok. Jaiotzez orendaindarra, baiña txikitan Legorretara bizitzera joandako Jose Antonio Luluaga degu Pello ori. Bahamontes-zale eta Loroño-zaleen artean amaika txolarte osatuko zan garai aietan; eta Bahamontesi bertsoak jarri eta Toledo-raiño joana genduen Pello.)

Lul.-

Uztapide ta Lazkao-Txiki
gaur etorriak zerate,
aurrian bistan ikusitzeko
oso aparte ez daude.
Zaletasun bat aspaldian nun,
egin nai nuke alkarte:
gaur geiena dana taberna ontan
bertsolaritan alkate.

Laz.-

Lenago biok bakarrik giñan,
ara laguntza berria,
geuk bate uste ez genduela
auzotikan etorria.
Len ezagutzen ez bazenduen
gaurtik jarri igerria:
au da Bahamontes txirrindulaiai
bertso berriak jarria.

Uzt.-

Nik Pello maite oneri egin
nai nizkioke gaur itz bi,
ta Bahamontes orreri ere
bertsoak jarriak dauzki.
Gaur ezagutzen zaitut nik baiño
jatorra zerade noski,
zuk pixkat guri lagundutzia
gaur ez datorkigu gaizki.

Lul.-

Bahamontes ori izandu degu
korrikalari bikaiña,
orrek ein zuan buelta Prantzian
eta guttiz alegiña.
Euskalduna're ez dala baiña
kastillanua fiña,
korritzen beti izandu dezu
maitagarrikorik aiña.

Laz.-

Bertso-paperak atera zitun
eta Toledora korri,
ez dakit dana egia degun
ala jakin degu berri.
Andik etzaigu trajiakin da
gorbatarekin etorri,
Bahamontista ona da baiña
dirurik etzun ekarri.

Uzt.-

Iztueta onek bai ote daki,
Pello, zu nola zabiltzan?
Lengo bertsoan portatu zera
beintzat gizonaren gisan.
Bahamontes oso ona izan da
bizikletako langintzan,
bakoitzai beria eman ber zaio
naiz euskalduna ez izan.

Lul.-

Merezi duan gizona dago,
egin dezagun goratu,
oi bezelako ziklistarikan
ez da oraindik azaldu.
Aldapa gora onena dago,
iñork ezin du arrapatu,
mundu onetan azaldu danik
kanpeonetan maitatu.

Laz.-

Bahamontes oi bera famatzen,
Pello, ai zera orduan,
Legorretatik Toledoraiño
bisita egin zenduan.
Norbaitek zerbait esan zizun da
zu fedetsuen moduan,
andriak esku eman zizuen,
baiña txanponak Bankuan.

Uzt.-

Bertsolarien artian, Pello,
bada ainbeste naspilla,
Lazkao ere gaiztua da ta
beste orrelako milla.
Zu juan ziñan Toledoraiño
zoriontzera mutilla,
ez orrek pentsatzen dun bezela
aren diruaren billa.

Lul.-

Gure euskera maitagarria
ia egin da ain nastu,
nola baidiran gure artera
jende arrotzak juntatu.
Gure izkera ikasten dute,
etzaitez, ez, deskuidatu;
kastillanuak bizkorrak dira
euskeraz .....(1) aditu.

Laz.-

Zuk Bahamontes famatzen zertan
zendun ainbeste enpeño?
Erdaldun ori jaso nai dezu
zuk zeruetan goraño.
Euskaldunikan beste onikan
ez al degu oraindaño?
Bahamontes ona baiña neretzat
nik naiago det Loroño.

Uzt.-

Alkarren kontra gabiltza, Pello,
sekulako apanian,
Bahamontes ori famatzen dute
gaur ia mundu danian.
Loroñok ere lenago ondo
jarraitzen zion lanian,
ua pixka bat bajatu egin zan
Bahamontes sortu zanian.

Lul.-

Loroño ori buelta Españan
lendabiziko atera zan,
nik ori emen bene-benetan
eta ona izango zan.
Gero *vuelta de Francia* ere
alaxe ara juan zan.
nere iritziz bosgarrengo
numeroz gelditua zan.

Laz.-

Loroño au zan mutil fuertea
eta korritzen txukuna,
makiñatxo bat prueba emen
irabazitzen ziguna.
Utzi zazu zuk Bahamontes eta
zaitez Loroñon laguna.
bestela etzera beñ e izango
egitazko euskalduna.

Uzt.-

Zertan ibili bat bera jetxi,
bestia altxatu gora?
Lenago ez det denborik izan
abiatzeko iñora.
Aurten udara nunai pasatu
nai banu badet denbora,
esan zaidazu trena zenbatsu
kostatzen dan Toledora?

Lul.-

Iruroi duro gutxi gora-bera
emendikan Toledora,
ez da orixe gauza aundia
asko juaten bazera.
Orregatikan kartera beintzat
loria izanduko da,
orain asi da primaberatik
juandakoa udara.

Laz.-

Oraindik ere zuk Bahamontes
jaso nai gora ta gora,
mesederikan ez dan tokian
etzaitez juan iñora.
Egia da, bai, irurogei duro
zerbait bera edo gora,
oi izan zuen Bahamontesek
egin zioen mejora.

Uzt.-

Onek esan du zure bentaja
zer zan al duen azkarren,
Toledotikan buelta eginda
zer atsegiña dakarren.
Andik igesi aldegin zuen
Madril alde ortan barren,
sekula geio etzan ertengo
sartu balitz Alkazarren.

Lul.-

Munduan ez da toki oberik
Madril baño're izango,
zaletasunan joango nitzake
berriz erri areaiño.
Dirua ere ematen bazu
kariño ta oso bero,
ikusiko da prueba ori
lendabizi eta gero.

Laz.-

Madril degula toki onena
zaigu aitaturzen jaiki,
esan leitezke bertso bikaiñak
bate kantatzen baneki.
Baiña jeneral gure antzekua
onuntz biurtzen da beti,
au an aixa bizi zeiken, Manuel,
botak garbitzen baleki.

Uzt.-

Lenago Pellok esan ditun itz
oik etziran seguruak,
ez dakigula agertze'itugu
askotan geure buruak.
Ongi probatu bear badira
ango kariño beruak,
asteko ainbat ere ez dira
Pellon da nere diruak.

Lul.-

Fama txar bat e ia artu det
Madril aldean ibiltzeko,
Lazkao-Txiki emen asi da
zerbait toreatutzeko.
Botak garbitzen ez dakit baiña
ez nago ni ortarako,
berak e ere planta obe du
zapatak garbitutzeko.

---

(1) Itz bat zintatik ezin ulertu.

BAT AUKERATU BEARRA

Aizarna, 1963-VI-23, luistarren eguna.
Uztapide eta Lazkao-Txiki.

Uzt.-

Lanean asi bearako degu
bagerade itzekoak,
ta gu gerade morroi jatorrak
oi diraden antzekoak.
Emen diote ia garaiak
dirala asitzekoak,
galdetutzen det nola zeraten,
aizarnar biotzekoak.

Laz.-

Nere barrenak sentitutzen du
goi-arnasaren epela,
anai luistar bat beste lagunak
inguratzean onela.
Pozaren pozaz kantura nator
txori bat oi dan bezela,
ongi etorri eta egun on
Jaungoikoak dizutela.

Uzt.-

Zuk badakizu Euskal-Erriak
nun-nai daukala atsegin,
orregatikan amaika gauza
gaur bailitezke itzegin.
Lenago ununtza etorri ezak
orain ematen dizu min,
Aizarna ikusi artian onek
mundua zer zan etzekin.

Laz.-

Gaurtik aurrera nik egingo det
makiña bat ametseta,
sinista zazu nere gogua
juango dala aseta.
Aizarnaz ez da beñe aztuko,
oso atsegin zait eta,
tontor batian daukagu baña
lore politez beteta.

Uzt.-

Ikusitzen du nola daguen
lore politez betia,
zer ote da lore eder baten
faltan bizi izatia?
Emen Aizarnan egon liteke
zuk nai zinduzken maitia;
Aizarna ere gustatzen zaizu,
bertan gelditu zaitia.

*(Iru bertso grabatu gabe gelditu ziran emen.
Ondoren onela jarraitu zuten;)*

Uzt.-

Berriz erantzun nai banuke're
eman didazu aukera,
gaur arte luistar izan zera ta
ortik nai dezu atera.
Len esan dezun lore oiekin
ongi konpontzen bazera,
ukatu igual eingo dezu zuk
Luis Santuaren bandera.

Laz.-

Ai, Uztapide, pentsatu zazu
zer datorkidan gogora:
ia pasatzen ez al naiz ari
ni udaberriko lora?
San Luisentzako zartu naiz eta
urtiak dijoaz gora,
alako batez jua n nai nuke
San Frantziskoren ondora.

Uzt.-

Mundu onetan etortzen dira
zerbait pentsatu biarrak,
denbora juanda gastatzen dira,
bai, gorputzeko indarrak.
Poz aundirikan ez du izaten
zartuta gizon bakarrak,
bi santutatik bat aukeratu,
biak e ez dira txarrak.

Laz.-

Bi santu oiek maitatutzia
da nere gogo zabala,
ori betetzen beti izan naiz
zintzua eta leiala.
Baña batengan jua biar det
iñoiz iñundik al dala,
pentsatzen nago San Luis ia
nerekin aspertu dala.

ESANA LIBRE

Usurbil, Santuene auzoa, 1963-VIII-4.
Lazkao-Txiki eta Mitxelena.
Bazkalondoko saioa.

Mit.-

Nonbaitetikan eman ber zaio
bertsoetako asiai,
eta guk ere mesede degu
lanari garaiz eutsiai.
Lazkao-Txiki i're al badek
arrazoi onez jeiki ai,
asierako esanez emen
arratsaldeon guztiai.

Laz.-

Gure Mitxelena etorri zaigu
tristia eta motela,
animosua nunbait etzegen
onek jan duen otela.
Nik e agurra ein nai dizutet
len Mitxelenak bezela,
ongi etorri ta arratsaldeon
Jaungoikoak dizutela.

Mit.-

Nik ez det ainbat beartu bañan
entzun dezute orrena,
onek esan du motel samarra
gaur onuntza natorrena.
Otel txarrian bete dedala
dio ba nere barrena,
emen denboraz ikusiko da
nor geraden bizkorrena.

Laz.-

Lazkao-Txiki orain e dago
oso umore onean,
au ezta austen oso errex
tenplian jartzen danean.
Ta Mitxelena etorri zaigu
erarik tontoenean,
mejora asko eztu ekarri
siesta ondorenean.

Mit.-

Ik ez dadukak leporik eta
ez daukak gorputz eokirik,
ez dezakela emen bertsotan,
motell, gaur jo arrokeirik.
Begiratuta alde batian
ez dek gauza geiegirik,
eta alare besterei burla
ein nai lioke oraindik.

Laz.-

Mitxelenari asma nai diot
lenago zuen kakua,
gazte denboran au etzan izan
ni baña geiagokua.
Mutil luze ta igar xamarra
Laxkanoren antzekua,
soldadu egon intzan orduan
ez intzan orrelakua.

Mit.-

Soldaduskara joan nitzanian
eniñun onen gizona,
orduan ere kilo batzuek
baiuen ba Mitxelena,
larogeta eta amarrekuan
errazki pasa oi zena,
ta pisu oi dek ire denboran
i iritxiko ez aizena.

Laz.-

Nere laguna, zu pixuetan
gazterik ziñaden io,
nik zerbait esan nezake orri
begiratuko banio.
Lenago sobre zitun da gaur e
oni sobratzen zaizkio,
pixu alperrak gure lurretan
ez du batere balio.

Mit.-

Pixu alperrai zuk dakizuna
artu liteke tamaña,
itxura duan gizonarekin
iñoiz ez laike engaña.
Zuk badakizu ni nagoala
bai aski gizon bikaña,
ni flakatzia errazago da
bera gizentzia baña.

Laz.-

Ni gizentzea gauza zalla da,
au argaltzea okerra,
bion artean arma liteke
emen egundoko gerra.
Baña zu ere baserri bate-
rako etzaude ederra,
zokor aundiak zabaldutzeko
ai zer nolako alperra!

Mit.-

Bai al dakizu zer pentsatuta
erantzun bear dedan nik?
Esan litake zuk ez dezula
soro zabaleko lurrik;
Lazkao-Txiki baldin bagendu
konparazio zokorrik,
au apurtzeko ez ukek noski
alper aundian bearrik.

Laz.-

Mitxelenaren esanik ezin
aditu agidarian,
nekazaritzan ezin liteke
artu gaurko egunian.
Ain da alperra lan egiteko
dagon giro onenian,
ta zer zuluak eingo lituzken
ebia ari danian!

Mit.-

Ik besterenak esaten dituk
ondo eure iritxiko,
nork bereakin konforma bear,
ez gaude komenentziko.
Euritan ere lokatz aundirik
zuri etzaizu erantsiko,
onek lur berrian gañian e
ez luke markik utziko.

Laz.-

Nekazaria omen genduen
guk Mitxelena antziña,
berak ez digu aitortzen baña
alaxen nago jakiña.
Ez omen degu zenbait ainbeste
lanian lerra egiña,
oraindikan an segiko zendun
txintxua izan baziña.

Mit.-

Nai ez duana esaten dunak
nai duna oi du entzuten,
da onekin e zer gertatu dan
emen jakingo etzuten.
An baserrian maiorazko bat
uste ortan izan zuten,
langille ona zalako bera
arriba etxeratu zuten.

Laz.-

Nere lagunak, gustatzen al da
Mitxelenan abelera?
Onen bizitza ere badakit
emen gutxi gora-bera.
Len lotsa pixkat bazenduen da
gaur geina botia zera,
parragarri geitu bear dezu
esaten asten bagera.

Mit.-

Zuk badakizu gezurra ez dala
nik kantatu detena oi,
zure etxian merezi zendun
artutzea zenbait jipoi.
Kalera etorritzen zan bizkor da
etxera joaten zan doi-doi,
oain arriba du etxekoandre
ta bera egoten da morroi.

Laz.-

Ni iñoiz ere enaiz izandu
mixeri txar orren zale,
len Mitxelenak bota du eta
nik botako diot dale.
Gaurko onetan jaurtitzen baidu
tokatz'eztan zenbait ale,
gaur Mitxelena bizi omen da
ez basarri ta ez kale.

Mit.-

Gauz izan ezak etzaidak neri
bate gorputzik damuan,
sekulan enak nere sorora,
motell, atxurrakin juan.
Geren denboran bizitu gaituk
gu baserritik kanpuan,
arrebik etzan nagusituko
baldin eduki banuan.

Laz.-

Gaur Mitxelena emen ari da
Laxkanokin zapuztuta,
nunbait nai zitun sentimentuak
publikuetan ustuta.
Baña ni ere esangai danak
oaindik ez nago aztuta,
au ez kale ta ez baserrikoa
ondorengorik ezta ta.

Mit.-

Beida zazute: gure Lazkano
utzi det erdi totela;
egi aundin bat esan omen iot
neronek ez dakitela.
Beida zazute gezurrarekin
egia sortu laikela,
nik e zerbait e asmatu noizbait
bertsotan ari naizela.

Laz.-

Berak botatzen dizkit onek ta
nik bota bearko dale,
gañera ez naiz izan izandu
ni egi au esan zale.
Bañan etortzen diradenian
amaika olako ale,
estraperlorik ez baldin balu
ez basarri ta ez kale.

Mit.-

Aizak, Lazkano, emen bazaudek
era askotako langintzak,
ori ain gauza sagradokua
dala ik aurrez jakin zak.
Erropa berde duten gizonak
inguruan baizebiltzak,
oiek ez ttuk euskaldunak baño
beti kontuz itzezin zak.

Laz.-

Mitxelena're konturatu da
erropa berde dutena,
gauzak aurrera omen dijuaz
juan zan urtetik aurtena.
Emen zeintzu da politketan
kanpora xamar irtena?
Iñor arrapatu nai badute
lenbiziko Mitxelena.

Lazkao-Txiki, txapelketa baten ondoren, bi adiskiderekin.

TXIRRITAREN OMENEZ

Ereñozu, Ernani, 1963-X-20.

Txirritaren irudia bere jaiotetxearen ondoan eraiki zan eguna. Bazkalondoa. Uztapide, Basarri, Ernani-Txikia, Arozamena, Etxeberria eta Lazkao-Txiki.

Uzt.-

Esan digute bertso kantari
ez ote geran asiko,
nik agindua kunplitu gabe
al badet ez det utziko,
bestela pena izango nuke
nere denbora guziko.
Esango'et janak on ein daiela
danari lendabiziko.

Bas.-

Bat asi da ta besteak ere
egin bear bere lanak,
aditutzeko arreta biziz
nola zaudeten or danak.
Manuel zarrak arrazoi sakon
batzuk baditu emanak,
gaurko janak on egin dezala
eta gaitzik ez edanak.

Ern.-

Len oiek biak kantatu dute,
txanda etorri zait neri,
agindu naute eta jarraitu
bearko diot lanari.
Len beste biak goraltzak eman
eraria ta janari,
nik auxe eskatuzten det, bai, on
egin deiela danari.

Aro.-

Aspalditikan kantatutzeko
kemen neukan barrenian,
nik e nerea aitortu bear
ontaratu geranian.
Pozaz beterik ementxe nago
gaurko laguntasunian,
egun eder bat igarotzeko
Txirritaren izenian.

Etx.-

Ainbat euskaldun bildu gerade
gustoko kabi batea,
eta nik nai det danaren aurren
gauzak garbi esatea.
Txirrita zanai bultzatze'ioгу
zeruetako atea,
nai nuke arek izan dezala
zeruko glori betea.

Laz.-

Txirrita zana alderdi ontan
ibillia da lenago,
emengo zarrak badakizute,
esan biarrik eztago.
Berriro ere bera goraltzen
ni pozik eta prest nago,
bazkaltzen ez da maiean bañan
gaur ere gurekin dago.

Uzt.-

Gogoratutzen asia nago
Lazkaon esanetikan,
gaur oroimenak ditu Txirritak
alderdi onetatikan.
Urte batzuek aldegiñikan
gure aldamenetikan,
Urumea erreka tristetu egin da
Txirrita il zanetikan.

Bas.-

Txirrita zana bere denboran
izandu zan baztertua,
zar eta gazte aitortu zugun
egindako pekatua.
Urte gutxian ainbesteraño
aldatu zaigu mundua,
bertsolariak aintzat artzeko
iritxia da ordua.

Ern.-

Bein bear eta egi jator bat
kantatu digu Baserrik,
ainbeste balio zun gizona
egoten zan bazterturik.
Euskal-Erriko erri danetan
txalo gogorak arturik,
bañan alare gizarajoa
jateko ezin sorturik.

Aro.-

Neonek enun ikusi baña
jakinda nago bestetik
gaitza txar batek eraman zula
ibillitzen zan mundutik.
Gaizkitu eta ekarri zuten
auzoko plaza batetik,
eriotzian pasa omen zan
bera jaio zan etxetik.(1)

Etx.-

Orra, Txirrita, gertatu zaizu
makiña bat diferentzi,
gizona ezin leiteke, jaunak,
nai baño geiago bizi.
Zure penetan emen gabiltza,
ez al gaituzu ikusi?
Ordun jantzita lutozko trajeik
oraindik ez deu erantzi.

Laz.-

Gaur ikusi degu nun jaio zan,
ta jaio omen zan antxe;
gaur erdi eroririkan dago,
len izan omen zan etxe.
Erdi erori ta untzaren mende
gaur illikan zaude, Latxe,
gaur omen eta goratzen degun
gizon ori bezelaxe.

Uzt.-

Gaur entzun degu nola ziñaden
Latxe zarrean jaiua,
untzak itxirik ikusten da gaur
zure kuartoko leiua.
Urumeako erreka ortan
sortu zan gizongai ua,
nerekin egin zendun. Txirrita,
zuk atzen bertso-saiua.

Bas.-

Aitamen on bat eman deiogun
maian dagon jaun bateri,
orretzaz ere denbora gutxi
esan nezazke bi egi.
Txirrita ondo atera dezu
nola gorputz ta arpegi,
merezi du ta txalo bero bat
orra, Jose Lopetegi.(2)

Ern.-

Lopetegiri botako diot
 nik Basarrirek bezela,
 arriarekin ola eiteko
 etzera langin txepela.
 Orrek egin du arpegi dana
 bera zan bezel-bezela,
 ta nei linguak iruitu zaizkit
 belarrrik eta txapela.

Aro.-

Ogei ta zazpi urte dirade
 juan ziñala mundutik,
 eske goxo bat egingo dizut
 neure biotzan barrutik.
 Maitetasuna beti izan det
 Lujanbio zanangatik,
 eriotzian otseingo dizut
 arkitzen naizen lekutik.

Etx.-

Ai, Lopetegi, izango zera
 gizon bat zoragarria,
 lanean paregabekoa ta
 burubidetan argia.
 Baserrik eta Paulok esan du
 Txirritan gorputz erdia,
 nik len bezela ikusi dizkat
 petxua eta gerria.

Laz.-

Txirrita zana arrian dago
 oso ongi eta noble,
 erretratotik ezautu degu
 beste iñork ez esanda're.
 Bañan gauza bat dago ain txarra,
 ni ezin naiz egin jabe:
 Txirrita zana zertako egin
 sagardo upel bat gabe?

Uzt.-

Latxe aldean or izan gera
 danok Ernaniko mugan,
 da, Lopetegi, Txirritarekin
 ipiñia nazu dudan.
 Nik pentsatu det: an egongo da
 udaran eta neguan.
 Jakin al leike Lopetegi onek
 abildade ori nun duan?

Bas.-

Lazkaok akats txiki bat zeukan:
 or kupelikan etzala;
 nik pentsatzen det artarañoko
 pekatu astun bat eztala.
 Guk esan degu eskultorea
 Jose Lopetegi dala,
 .....
 .....(3)

(1) Txirritak Goizuetan izan zuan atakea. "Auzoko plaza" artatik bera bizi zan etxera ekarri zuten. Altzako Gazteluenera. Bidean zeramatela, beraz, "bera jaio zan etxetik" pasa zan: Latze-zar baserriaren ondotik. Andik iru bat egunera il zan.

(2) Jose Lopetegi, Txirritaren irudiaren egillea.

(3) Lerro auek ezin zintatik ulertu.

AMERIKETARA

Lesaka, 1964-II.

Gaia: Baserri batean bizi dira aita ta seme bakarrik. Ta semeak aitari erraten dio Ameriketara joateko gogoia duela. Aita, Arozamena; ta semea, Lazkao-Txiki.

Aro.-

Seme maitea, egin nai dezu
Ameriketâ bisita,
zure idia bete naiean
orain alderdi guzitâ;
an e guzia ona ez dala
egon zaitia etsita,
nola demontre juan biar dezu
aita bakarrik utzita?

Laz.-

Gure lur txar au nola daukagun
pentsatu zazu lenbizi,
zu buru gogor antxean zaude,
nai dizut adierazi:
guk emengo bizitza besterik
iñork ez degu ikasi,
ez al da obe biak aldrebes
bañan bat obeki bizi?

Aro.-

Lengo batian bestek esanda
kanpotikan jakin nuan
nai zendukela Ameriketan
artalde baten onduan;
seme maitea, eduki zazu
lengo esaera buruan:
aita bat bakarrik daukazula
bizi zeraden munduan.

Laz.-

Zu zaitut, zu, ai!, zu zaitut aita
ta ni naiz zure landare,
orren gaiztoa naizelakoan
zure semia al zaude?
Geio sinistatu dezakezun
esango dizut au ere:
nere aitangana ez naiz aztuko
Amerikara juanda're.

Aro.-

Aitan esana biotzetikan
orain dezu ikasiko,
gurasuaren bete biarra
auxen da lendabiziko;
bestela mundua onetan nik
zu etziñudan aziko,
an gaixotutzen baldin bazera
aita ez dezu ikusiko.

Laz.-

O, nere aita, zuk dezun pena
nai det biotzetikan ken,
zure semea zu maitatutzen
nunaitan dabil nabarmen;
barka zaidazu Amerikara
baldin banijua aurten,
aberastuta etorriko naiz
zu emendik juan baño len.

Ordizia, 1964, irailleko festetan. Ezkerretik: Basarri, Lazkao-Txiki eta Joxe Lizaso.

AMA ETA SEME JAIO BERRIA

Tolosa, 1964-XII-13.

Gipuzkoako txapelketaren azken saioa.

Gaia: Zu, lztueta, izango zera zeure seme jaio berriari bularra ematen ari zeran ama bat. Eta zu, Etxeberria, seme jaio berri ori.

Laz.-

Zorionean ara gertatu
lur ontan gertatzekoa,
ara seme bat jaio berria
aita t'aman antzekoa.
Maite zaitugu eta ez zera
bazterrera uztekoa,
negarrik gabe lo egin zazu,
semetxo biotzekoa.

Etx.-

Aizazu, ama, ez zaitez asi
itz goxoakin luzitzen,
semea emen jarrita dago,
gaiñera asko sufritzen.
Negar sailletan sartua nago,
ez zait gauz ori ondo iruitzen,
nola naguen goseak eta
ez baizait lorik etortzen.

Laz.-

Baiña, semetxo, eskatzen dizut
pixka bateko pakia,
zu zera nere biotza eta
nere barneko zatia.
Zuregan utsa utzitzen det nik
geroaren izatia,
apur batian itxaron zazu,
emango dizut titia.

Etx.-

Aizazu, ama, badezu pranko
arrazoi umil ertena,
baiña segitun aitortuko'izut
emen gertatzen zaitena.
Zure titia lenago ere
tiraka daukat etena,
bidali nazu al dan azkarren
ardi zar eder batena.

Laz.-

Daukatanetik ematen dizut,
zertan ordaindu ainbat pena?
Biotzetikan nai dizutela
eduki sinistamena.
Nere barnean lenengo sortu,
bularra eman urrena,
semetxo, egiten ari naiz zugar
ordainduko ez dezuena.

Etx.-

Begira nago ordurik ordu
eta ari da txikitzen,
titirik onek bistan daukanik
zeiñek dute ikusitzen?
Erronka pranko jendian aurren
eta semia sufritzen,
penitentzia ederki asko
emen ari naiz kunplitzen.

MINBIZIDUNA, MEDIKUA ETA ENPLASTEROA

Bilbao, 1964-XII-20.

Gaia: Narbarte, minbizia duen gaixoa; Xalbador, medikua; eta Lazkao-Txiki, enplasteroa.

Nar.-

Gaixo txiki au aстера dio
egi batzuak esaten,
gu bezelako pobriak ez du
suerte onik izaten;
mainguturikan zuengana nator
medikuk nola zeraten,
besteñekuan ilko naiz laister,
ia sendatzen nauzuten.

Xal.-

Ni naiz zure zerbitzari eta
zu zaitut ene nausia,
gaixo zaudela zuhaurek lehen
dautazu erakutsia;
gure Jainkoak ematen badaut
zure artatzen grazia,
desiro dautzut, Narbarte gaixo,
ixtaño baten bizia.

Laz.-

Gure Jainkoak etziken eman
zenbaiteri ainbat grazi,
nunbait suertia beingo juan uken
iregandikan igesi.
Bañan bisita ik zertarako
medikuari lenbizi?
Enplasteroarengana ator
luzaro nai badek bizi.

Nar.-

Egun ardi ta bi bei bikañak
nik badauzkat oraindikan,
etxian berriz beñe ez daukat
urre ta zillar faltikan;
miñeri txar bat sartu zait eta
laister juan biar mundutikan,
ordaindu gabe ez det utziko
ni sendatutzen naunikan.

Xal.-

Negarrez, otoi, ez has, Narbarte,
etsitu baten moduan,
konfidentzia hartu behauzu
zure gaixo medikuan;
Iztueta onek gauza on batzuk
sartzen baitu enplastuan,
ta enplastua jartzen ezpadu
minik ez dagon lekuan.

Laz.-

Mediku oen esan guztiak
sinistatzen ez aritu,
botikario zelebre oiek
bere lagunak baiditu.
Enplasteroak ez ote dauka
oek ainbeste meritu,
oek eziñik utzitakoak
sendatzen baldin baditu?

Nar.-

Medikua ta enplasteroa
badirate kutizia,
neronek ere aitortuko det
burutan duten guzia:
neure partetik izan zazute
urte askotako bizia,
eta eriotzeko orduan
zeruratzeko grazia.

Xal.-

Nundik heldu den, Narbarte ona,
zure gaitzaren hazia,
aski denboran miatu eta
oraitxe dut ikasia:
ez pentsa gero ezergatikan
daukazula minbizia,
sobera edan dezuke hor ta
hartarik dago guzia.

Laz.-

O, gaixo maite, enplasteroak
garbi nai lizuke aitor:
zuk dadukazun gaitz zital ori
sendatuko dizut jator.
Medikuaren botika oiekin
zertarako zabilta or?
Kimikatikan ez dago ezer
belarretik ez badator.

BAIMENIK GABEKO EGURRA

Donostia, 1965-I-1.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: ofizioa emango diegu orain: Lazkao-Txiki izango da baso-zaitzalea, mendiko guarda: eta Xalbador, berriz, guardaren baimenik gabe arbolak botatzen ari dan baserritarra,

Laz.-

O, mendizale nere laguna,
etзера portatzen jator,
zeure kasako libertadea
ekarri dezu derrior.
Ez al dakizu egun guztian
baso-zai naguela or?
Permiso gabe egurrak mozten
zertan zabilta, Xalbador?

Xal.-

Permisioa eskatu nizun,
oroit dut nik egun hura,
bainan zuhaure aldetik beti
baitzabilta zu ardura,
ene galdea entzun eta zuk
zimurtu duzu sudurra;
nik familia berotzekotan
nunbaitik behaut egurra.

Laz.-

Lagun Xalbador, nere esanez
arren etzaitez atzendu,
baimenik gabe dabillen batek
nun-nai ere ondatzen du.
Nik pobre bati ez nioke nai
etxeke ogirik kendu,
oinbat fabore egingo nizun
eskatu baldin bazendu.

Xal.-

Eskatu nizun nola hortan zuk
baiteraukazun almena,
bainan zuk ere ez duzu egiten
manatua zautzuz dena.
Eta gero hor zerbitzatu
beharretan ez dagoena,
batere beharrik eztaukanari
ematen duzu baimena.

Laz.-

Bañan, Xalbador, etzaitezela
litzarkerietan ari,
neri ogia kentzeko bide
txar bat nola dezun ori.
Pentsatu zazu: ortik ez daukat
ez premio ta ez sari;
eta debalde gero egurra
orrela dabillenari.

Xal.-

Biguintasunik ez duela dakit
guarda jaun hunen bihotzak,
gero bazterretik izitzen
gaituela hunen bozak.
Ni bezelako miserableai
zendako erakutsi hortzak?
Egurrik eiten ezpadugu guk
denak hilen gaitu hotzak.

LAU ANAI

Donostia, 1965-I-1.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: Gipuzkoako erri txiki bateko larogei urteko senar-emazte baserritar batzuek lau seme dituzte: zarrena, apaiza da; bigarrena, tratalaria; irugarrena, filarmonika-jotzallea; ta laugarrena, nekazaria. Apaiza, tratalaria ta filarmonika-jotzallea Donostian bizi dira; eta nekazaria, berriz, bere gurasoekin baserrian. Baña nekazariak ere baserriko lan gogorrakin aspertu dala eta Donostira bizitzera etorri bear duala dio. Lau senideak bildu dira gaur emen, eta jardunean ari dira, erabaki eziñik gurasoekin eta baserriarekin zer egin. Xalbador da apaiza; Lazkao-Txiki, tratalaria; Mattin, filarmonika-jotzallea; eta Mitxelena, nekazaria.

Xal.-

Basarri hori salba dadien
zerbaiten beharra badu,
seme guziak ezin ordea
lan egiteko izandu.
Saia, anaiak, hantxet lanean
etxia ez dadin galdu,
nik elizatik ingo zaituztet
ene otoitzaz lagundu.

Laz.-

Gure baserri maitagarria
maite izan degu beti,
gu Donostian biziagaitik
ikusitakoa nai degu zuti.
Nik e laguntza pozikan egin
nezake nere parteti,
aita ta amai laguntzearren
tratoko irabaziti.

Mat.-

Geure familia maitagarriak
lau seme pulit baditu,
soinulari itia obe zela
neri zautan iduritu.
Ta oi zertako? Nere amak ere
soñua maite baitu,
il-kanpana baño naio du
filarmonika aditu.

Mit.-

Bat apaiza da kale aldean
jende gaixtua ontzeko,
eta bestia tratalaria
ditunai sosak kentzeko.
Irugarrena soñua jota
mundua engañatzeko,
ai zer nolako irukua dan
etxiai lagundutzeko!

Xal.-

Anai hauk ez ditut nik jetxiko,
 orai jarri naiz etsita,
 asteen behin egiten dute
 baserri hortan bisita.
 Nola etxia galtzen ari den
 penarekin ikusita,
 nihaur banoa harat lanera
 sotana hortxet utzita.

Laz.-

Tratalariak zer sufritzen dun
 aitortuko det aizkenik:
 nekazaria beti eskian,
 besteak oi egiten dik;
 eta apaizak eskatuko dit,
 or ez dago zer esanik;
 ta aizkenean oen akatsak
 beti pagatzen ditut nik.

Mat.-

Aita ta amaren ondotikan ni
 partitu nintzan ondarrik,
 baserrian lan egiteko
 ezpaineuraukan indarririk.
 Bainan biziak alaitasuna
 ere pixka bat bear dik,
 zorionik ez duk izaten
 lanaekilan bakarrik.

Mit.-

Auen iruren karrera zer dan
 nai al zenduteke jakin?
 Ni bakarrikan or aritzen naiz
 baserrian gogor da pin.
 Auek joan da gurasoari
 lore ederrez itzegin,
 da billatze'idan puskik onenak
 jan da berriro aldegin.

Xal.-

Zuek irurak maiz baserrira
 zatozte lan egitera,
 hazi zaituzten tokiarentzat
 ez al zaizute sobera!
 Familiako segida ona,
 otoi, ez utzi galtzera,
 etxe hortatik bear ginuke
 bertze apez bat atera.

Laz.-

Baserrikoak kalera nai du,
 bestea lanetik izu,
 o, tratantea, zer eiten dezun
 zeorrek bakarrik dakizu.
 Abade anai, al dan ongien
 konpon gaitezen ni ta zu,
 nere tratoko tranpa pixarrak
 barkatu bear dirazu.

Mat.-

Geure familia hau dagon baiñon
 alaiagoak nun dira?
 Ama zarra're azkar etortzen
 baita ba gure erdira.
 Begi-kolpian hantxet jartzen da
 beti Mattini begira,
 filarmonika jotzen badet nik
 denak dantzan hasten dira.

Mit.-

Gue baserria lagunik gabe
 daukagu lurpera juna,
 iru anaikin kontaktzen det da
 bat bakarrik ez laguna.
 Bai apaiza ta bai tratolari
 ta berdin soñuba duna,
 nik nai nuke ba oiek utzita
 atxurak astintze'ituna.

Donostia, Bertsolari-txapelketa nagusia, 1965-I-1.
Ezkerretik: Lazkao-Txiki, Uztapide, Alfontso Irigoien, gai jartzaillea.

Donostia, Bertsolari-txapelketa nagusia, 1965-I-1.
Bertsolariak: Arozamena, Mugartegi, Lazkao-Txiki,
Lopategi, Uztapide, Xalbador eta Mitxelena.

Donostia, Bertsolari-txapelketa nagusia, 1965-I-1.
Lazkao-Txiki eta Alfontso Irigoien bertso-jartzaillea.

Donostia, Bertsolari-txapelketa nagusia, 1965-I-1.
Lazkao-Txiki eta Antonio Arrue euskaltzaiña.

URRUTIKO INTXAURRAK

Donostia, 1965-I-1.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: biok langilleak zerate, ta Alemaniarra joateko atera zaizute kontrato on bat. Emen baiño bost aldiz gelagoko jornala eskeintzen dizuete. Xalbador, zu Alemanira zoaz; baiña, Lazkao-Txiki, zuk naiago dezu emen segitu, gutxiago irabazita ere.

Xal.-

Oi, Jose Migel, entzun nezazu,
estura haunditan nago,
holakorikan gerta ezpalitz
askotaz nuen naiago.
Alemanira lan egitera
orain baitut joan-gogo,
irabaziak han omen daude
bortz alditan haundiago.

Laz.-

Nere laguna, ibilli zaitetz
anaikiro eta legez,
irabazien ots berri oiek
zabaldu ziraden aurrez.
Ez al zerade eskarmentatu
zu urrutiko intxaurrez?
Joan bitartean amalau dira
ta joandakuan baterez.

Xal.-

Prueba txiki bat egin bidez nik
ikusiko dut mundua,
nik deraukatan esperantza ez da
oraino ere galdua.
Egon zaitte lasai zu, otoi,
ez dut gaiduko burua,
Euskal-Errian baliatuko dut
han irabazi dirua.

Laz.-

Zeure gogua orrela bada
o, nere laguna, segi,
bañan an diran esperantzakin
etzaitetz poztu geiegi.
Euskal-Erriak beronek dauka
landutzen oinbeste premi,
emen ere izango dezu
zuretzaiko ainbat ogi.

Xal.-

Aldatu behar halarik ere
asiz gerotzikan lurrez,
hemendik goiti abiatuko
naiz harara buruz urez.
Zer nahi duzu? Ni ere gose
gizon-galgarri den urrez,
ta nihaur ere hementzet nago
harek galtzeko beldurrez.

Laz.-

Ikusten dezu Alemanitik
dagon diru-etorria,
beraz oinbeste gustatzen zaizu
zillarra eta urria.
Erdiarekin bertan segitu
ez al zenduke obia?
Zure izerdia an ixurtzea
ez al da penagarria?

AITONA ETA BILLOBA

Donostia, 1965-I-1.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: Uztapide izango da larogei urteko aitona; eta Lazkao-Txiki, berriz, aitonaren billoba. Emezortzi urte ditu onek, Lazkao-Txikik, eta estudiantea da. Aitonak Euskal-Erriko antziñako oitura garbiak goratuko ditu; ta billobak, berriz, gaurko aurrerapenak. Aitona asiko da.

Uzt.-

Aitonak eta billobak orain
ditugu geren kantauak,
estudiante guziak ere
ez dira izaten santuak.
Gaur moda asko dabilta,
gero inpernuko giltza,
artu arren komentauak,
zein biretatik zoazen, billoba,
ongi atera kontuak.

Laz.-

Aitona ona, ni ez nijua
gaur zu ofenditutzero,
nola zeraden guraso zar da
maite dezuen euskera.
Al degunikan zuzen
zerbait mugi gaitezen
ikasirikan karrera,
beti lenian baldin bagaude
ziaro ondatuak gera.

Uzt.-

Billoba, gauzak aitonak zuri
jarriko'izkizu aukeran,
gure oraingo bizimodua
dago zuen goraberan.
Artu moda berriak,
galtzen dira erriak,
zu zabilta orien eran,
jakin nai nuke karrera artuta
geo zer izandutzen zeran.

Laz.-

Badakizu zuk lengo lurrean
guk bear degula bizi,
bañan nai nuke atzera dagon
lur maite au aurre erazi.
Berriari ekiñik,
lan pixka bat egiñik,
makina onak erosi;
lengo kontuan gaurko munduan
ezin gindezeke bizi.

Uzt.-

Nere billoba, zure bertsua
ez al zan aditzekoa?
Ori usaia! Ematen zuan
arrosa maiatzekoa.
Bañan emen lekua
dadukazu bapua,
zeruaren antzekoa,
gaurko mundua nola dan berriz
gerokoa galtzekoa.

Laz.-

Ez dakit adelantu au degun
gauza txarra edo ona,
bañan pixkabanaka aldatzen
nola dijoan gizona,
lengo adelantuak
dirade juandakuak,
gaurkuak eztira broma;
bañan alkar maitatu dezagun
illoba eta aitona.

Lazkaoko *Esparru* alkartean egin zioten omenaldian, 1965-II-7-an.

ARTZAI-MUTILLA ETA ARTZAIA

Beasain, 1965-I-24.

Lazkao-Txiki eta Uztapide.

Gaia: Lazkao-Txiki artzai-mutilla da; eta Uztapide, artzaia. Neguan artaldearekin biak kale aldean ibili dira. Artzai-mutillak, emengo irabazia ikusita, udaberrian ez du mendira joan nai.

Laz.-

Nagusia, ez dizut
gauz txarrik tirako,
baizik abertentzia
beste baterako.
Geio enaiz mendira
zukin aterako,
beste mutil bat billazu
udaberrirako.

Uzt.-

Zugandik enun espero
orrelako itzik;
ez bazaitu poztutzen
irabazi gutxik,
nigandik ez zuaz bada
oso esku utsik;
kalean ez da zuk uste
ainako laguntzik.

Laz.-

Garbi itzegiten dizut
konturatu da ta,
gaztetasunak geroa
nola duen falta.
Jornala ematen zidazun
ogia ta gazta,
biar bizitzeko ori
nola ez dan basta.

Uzt.-

Kale aldeko lanak
artu dituzu gai,
artzantzari utzi ta
aldegin ere bai.
Nerekin bizi izan
ziñan bada lasai,
oraindik ere obe
zendun segi artzai.

Laz.-

Onekin etzaitut triste
utzi nai, nagusi,
baña dirua irabazten
nik nai nuke asi.
Len ez didazu egin
txit laguntza gutxi,
agur, nagusi maite, ta
ongi-ongi bizi.

Uzt.-

Ez didazu atera
izketa lizuna,
estimatutzen dizut
esan didazuna.
Arrazoi dezu eta
saiatu al dezuna.
Jaungoikuak emango
al dizu osasuna!

MORROIA ETA ETXEKOANDREA

Beasain, 1965-I-24.

Basarri eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Basarri morroia da; eta Lazkao-Txiki, etxeakoandre alargun diruduna.

Bas.-

Etxekoandria daukat
nik oso aparta,
suertez biok ederki
moldatzen gera ta.
Gauza batek eiten dio
morroiari palta:
jasoko al didazu
pixka bat soldata?

Laz.-

Len zorionez nitzan
andre senarduna,
ta zorigaitz txar batek
kendu dit laguna.
Morroia, au alibioa
eman didazuna!
Zuk konponduko dezu
andre alarguna.

Bas.-

Jainkuak erabaki zun
laguna kentzia,
eta andre maitagarria
bakar gelditzia.
Nik pentsatu dedana
soldata eskatzia,
lotsatu egiten naiz
zu pretenditzia.

Laz.-

Alargunai galdetzea
ezta, morroi, falta;
nik garbi esango diot
bildurtutzen da ta.
Eskeiñiko dizut, bai, nik
dirutza galanta,
etxean gelditzen baita
emandako soldata.

Bas.-

Beraz mandatu egiten
bearko det asi,
burua makurtzen dizut
ondo lendabizi.
Ezkondu nai dan edo ez
zerorrek ikusi,
morroi baiño naiago det
neuk ere nagusi.

Laz.-

Esan dezu entendi-
tutzekoan aiña,
zertarako dagoen,
morroi, zure griña.
Gero bazera leno
ziñan bezin fiña,
juntatu bear degu
pareja bikaiña.

APAIZA ETA TABERNARIA

Beasain, 1965-I-24.

Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Gaia: Lazkao-Txiki apaiza izango da; eta Lasarte, erriko tabernaria. Parrandari buruz iruna bertso kantatuko dizkigute.

Laz.-

Nere laguna, bear diogu
guk geure lanari eldu,
eta nai dizut nere barrengo
sentimentua azaldu.
Ez badezu nai fedea eta
errespeto ona galdu,
tabernatikan len baiño leno
jende gaiztoak bialdu.

Las.-

Apaiz prestua, zuk badakizu
errespetoz alegintzen,
itz egokia eman dezu ta
orrekin ez nazu mintzen.
Tabernariak erantzungo du
buruz ez bada arintzen;
ongi dakizu: apaizak ez du
tabernan ezer agintzen.

Laz.-

Tabernaria, itzegingo'izut
txit umil eta serio,
zure etxeak animarentzat
ez dauka erremerio.
Alkol geiegi jendiai eman,
gero bururaino io,
zenbat anima galtzen ote da
zu zeralako merio?

Las.-

Egin didazun ateraldia
ezin nezake aztu nik,
baiña orduan ez det desio
olako erakustunik.
Anima itxuran bustitze orrek
al du pekatu astunik?
Zeruan ezin liteke sartu
bataiorikan eztunik.

Laz.-

Tabernaria, nere esana
artu zaidazu onian,
gure eleiza tabernak galdu-
tzen du gaurko egunian.
Pulpitotikan alperrikan gu
ariko gera lanian,
gorputzak ez du ezer balio
anima galtzen danian.

Las.-

Errespetua beti litzake
erriarentzat atsegin,
pulpitutikan bear bezela
bear dezute itzezin.
Eta, apaiza, zuk eleizako
lanak or itxuraz egin,
zuek zabarrak zeratelako
animik galdu ez dedin.

Lazkaoko *Esparru* alkarteak egindako omenaldi batean.
Goien: Lazkao-Txiki eta Arozamena, Mitxelena, Agirre
eta Garmendia bertsolariak; Felipe Barandiaran illoba
eta adiskide batzuk, 1965-II-7-an.

NOR ERRUDUN?

Beasain, 1965-I-24.

Gaia: Basarri, Uztapide eta Lasarte fabrikako sozioak dira. Lazkao-Txiki, fabrika orretako eskribientea edo kontablea. Fabrika oso gaizki omen dijoa. Nor ote da errudun?

Bas.-

Pentsatzen jarrita're
martxa arraiua,
amaika sufritzeko
mundura jaiua.
Norbaitek egiten digu
guri aziua,
oso gaizki dijua
or negoziua.

Uzt.-

Autsi bearra dago
nolabait frentiak,
lautan ez dakit zein geran
emen tunantiak.
Lenago pasa ditugu
egun dezentiak,
izurratzen ote gaitu
eskribientiak?

Las.-

Nagusiak baditugu
naiko zer esanak,
orain arte nola geran
txuxenak izanak.
Gero ingurukuak
egindako lanak,
eskribiente onek
jaten ditu danak.

Laz.-

Nik dirurik fabrikatik
bein e ez det eraman,
eta ez dan gauzarikan
etzazute esan.
Iru nausiak dabil tza
alkarrekin teman,
ezer ez dagon fabrikan
ezin liteke jan.

Bas.-

Eskribientiak orain
esan du ordago,
bidia jarri diogu
berari lenago.
Jan badu eta ez badu
au txikia dago,
irutako bat baziok
oi baiño okerrago.

Uzt.-

Gure fabrikan gogor
egiten da lana,
len galdu det eskribiente
txiki orren fama.
Baiñan Basarri au ere
ez da ona izana,
gizen dago au eta
asko xamar jana.

Las.-

Nagusitan Uztapide
daukagu zarrena,
au ere esan bear det
al dan azkarrena:
bildu geran laurotan
zein dan alperrena
ezin leike erabaki,
au da okerrena.

Laz.-

Aitzaki danak neriak
dirade orduan,
naizta fabrika ibili
onenan moduan.
Famelia or daukat
ezin mantenduan,
beiratuta ezagun da
zeiñek jaten duan.

Bas.-

Nabarmentzen dira emen
zuri eta beltzak,
zar onek ezautzen ditu
fabrikaren ertzak.
Bera errespetatzeko
eman giñun itzak,
Uztapidek daduzka
kajoi danan giltzak.

Uzt.-

Neretzat ai dira auek
estu eta presa,
atzenarako datorkit
kontu aldrebasa.
Gure lanteiko txarrena
lanik egin eza.
gu izurratzen etziok,
mutillak, erreza.

Las.-

Sozidadiak badakar
amaika naigabe,
era ontan ibiltzekoz
asi ez ta obe.
Auek irurak badira
diruaren jabe,
xoxik gabe ni nago
dudarikan gabe.

Laz.-

Itzegiten dizutet,
nagusiak, bare,
ni nago gauza ortan
kulparikan gabe.
Irurok or zabiltzate
joko ta kabare,
ola gastatu liteke
asko izanda're.

Bas.-

Ondatu gerala nago
tankera ematen,
egiten ez dan tokian
lanik ez da jaten.
Eskribientia artu
gendun egun baten,
ez dauka lan aundirik
kontu eramaten.

Uzt.-

Danak emen gabiltza
alkarri ujuka,
eta disputerikan
ez liteke buka.
Etxe utsian beti
txakurrak burruka,
emen txarrenak eiten du
bestiaren kulpa.

Las.-

Al duena egiten du
pikaro bakoitzak,
emen alperrik dira
esandako itzak.
Joxe Migel, ik dauzkak
kajoiaren giltzak,
al deken azkarrena
entregatu itzak.

Laz.-

Eskribienteai zertan
kulpa danak bota,
ni ortan errurik gabe,
Lasarte, nago ta?
Fabrika aspalditxo
dago kiebra jota,
entregatuko dizut
ezer ez dago ta.

Joxe Lizaso, Basarri eta Lazkao-Txiki bertsolariak.
Foto Josetxo Marin, Ordizia, 1964 urtean.

ANDREGAI BELTZA

Irun, 1965.

Gaia: Mitxelena ta Lazkao-Txiki erri bereko gizonak dira. Mitxelena, ordea, erriko alkatea; Iztueta, Afrikatik etorri dan soldadua, orainxe kunplitu. Lazkao-Txikik an, Melillan edo Zeutan, andregai beltz bat omen zeukan; da ango gobernadoreak bortxatu edo obligatu nai du, ez dakit zergatik, an duen amorioarekin ezkontzera. Onelako karta jaso du alkateak, Mitxelenak; eta Iztuetari jakin arazten dio.

Mit.-

I, Joxe Migel, bertso birekin
nik artu nai aut gaur langan,
ik badakik ba ie soldaduska
zer parajetan juana dan;
notizi txarrak zetoztek andik
ta ezin diat eraman,
jakin nai nikek zer okerbide
eginda daukaken ik an.

Laz.-

Alkate jauna, nik ez det egin
komeni ez dan lanikan,
Afrika aldeko mora gazte bat
engañatzea baizikan;
ez dadukagu ezen okerrik
zuk baimena emanikan,
amorioan nola ez dan egon
zuririk eta beltzikan.

Mit.-

Andik etorri zaigun kontua
neukan nik esan bearra,
txuria beltzaz lotutzia're
ez dek ezkontza ederra;
bañan pekatu egin ezkeroz
sortu ez dedien gerra,
ie pekatua tapatutzeko
daukak ezkondu bearra.

Laz.-

Alkate jauna, ez dek nik jarri
iñun, ez, oinbat endrero,
baizikan mora beltz politakin
asia naiz bero-bero.
Ni txuria izan arren zertako
arekin ez egon ero?
Pekatu ori tapatu nai du
denei kontatu ta gero.

Mit.-

Len bizi gera emen geratu
diran belarrimotzakin,
gure naigabe batzuak pasa-
rikan gure biotzakin;
oain bertsolari batek sartuko
gaitu betiko gaitzakin,
gure Lazkano ezkontzen bada
Afrika aldeko beltzakin.

Laz.-

Alkate jauna, etzaitut gaizki
zere errian utziko,
oroitamen bat izango dezu
zeure denbora guziko;
bataiatu ta ezkondu eta
ez naiz aldrebes biziko,
kristau berri bat guk egitea
ez da gaizki etorriko.

Mit.-

Ongi zer laiken esan litake
ezkondu eta ondora,
bañan al dakik zer pentsamentu
datorren nere gogora?
Ire eskutan artu nai badek
Afrika aldeko mora,
ire bizitzan jua intzake
Euskal-Erritik kanpora.

Laz.-

Mora beltz ura sartu zitzaidan
bein biotzaren erdira,
orregaitikan arrezkerotik
beti egiten dit dirdira.
Galdetzen dizut; beltzak olako
gorrotagarri al dira?
Beltzak zertako beraz ez ekar
ni jao nintzan tokira?

OSABA-ILLOBAK

Lazkao, 1965-XII. Eguberri-egunetan, erriko jaialdi bateko tarte batean, Lazkao-Txikik eta bere illoba Felipe Barandiaranek kantatutako bertsoak.

Fel.-

Baiñan orri're gaurkoan beintzat
erantzun nai nioke nik,
zu sermolari ta ni entzule
kristau bezela izanik.
Baldin munduai eman nai baiou
benetako zorionik,
gaur bezela etzazu aitatu,
ez, oiñetako ligarik.

Laz.-

Ara golpian zer esan gabe
oraintxe naiz ni gelditu,
ta liga ori pentsatutzian
ote zerade arritu?
Ori edozein dendako andre
noiznaitan saldutzen ditu,
gaizki artu duen pertsona arek
kulpa guztiak ark ditu.

Fel.-

Atzetikan zai daude eta
ixildu bearko degu,
irten gabetan ez gelditzearren
gaur gerade agertu.
Nere osaba pikaro au're
ementxe daukagu gertu,
andregairikan ez dauka eta
orain praille nai du sartu.

Laz.-

Nere illobai sortzen zaizkio
amaika atarramentu,
gaztia baiña ortan badauka
nik ainbeste eskarmentu.
Eta nonbait e izango al da
neretzat ainbat konbentu,
ni zerbait egin bearrean naiz,
ola enabil kontentu.

Fel.-

Azkenik orruntz irixterikan
zuk etzenduen espero,
ara zer gauzak gertatzen diran
urteak juan ezkeru.
Praille kontua nei aitatzen dit
onek ia egunero,
baiñan gaizki oituta dago ta
onekin ez dago giro.

Laz.-

Jarri zaitetze nere ondoko
illoba oni begira,
ematen duen eztenkada edo
ematen duen segira.
Zartu naizela golpe batian
kantatu dit arpegira,
oinbeste urte nik enitukun
urtiak juan balira.

Fel.-

Urtiak emen daduzkazuen
itxura aundirik ez dezu,
urte ta guzi eta oraindik
bulto txikikoa zera zu.
Aundiak entzun bildur bazera
laister moztu beariko degu,
bestiak ere zai daude eta
emendik bagoazke gu.

Laz.-

Oraindik geio ere badaude
gauz asko kantatzekoak,
eta guk egin beariko'itugu
oraingoaz emengoak.
Ta gero arte esaten dizuet,
aurreko ta atzekoak;
bertsolarien partetik agur,
entzule biotzekoak.

Lazkaon, 1950 urteko Iñauterietan.

ITZ-BIDEAK

Ataungo Aia, 1966-II-12.

Lazkao-Txiki ango jende zaarraren ondoan zan. Lasarte, berriz, apaizen eta estudianteen ondoan.

Laz.-

Bildurra dago estudiantek
artuko ote dun puntua,
izan e oiek asko zekitek
ta eduki zak kontua.
Beste aldetik or dadukak ik
egizko fundamentua,
gaizkixego itzeginda're
badek zeñek barkatua.

Las.-

Pekaturikan ez det egiten,
ni naiz beti legezkoa;
zuzentasuna, zeuk dakizuna,
bear baida berezkua.
Eta ez daukat zertan arturik
nik bide aldrebeskoa,
goardi ona daukat onduan
Jainkoaren ordezkua.

Laz.-

Enian uste, lagun, oinbeste
intzanikan bildurtuko,
oien onduan jarrita're ik
ez dekala ukatuko.
Ez dakinari erakustia
ez dek izan pekatuko,
bildurrik gabe ari inteke,
ez aute gaizki artuko.

Las.-

Nik erantzuna emango dizut
nere izketa xamurrez,
esan liteke neri bertso au
sortu ote zaidan aurrez.
Oraindikan e gogoratzen naiz
gizatasun eta lurrez,
gauza askotxo uzten ditut nik
pekatu egin bildurrez.

Laz.-

Esan naiean gauzak ik ere
gordetzen dituk txokuan,
lasaitasunez bota bear dituk
etortzen bazaik goguan.
Ok bazekitek pekatariak
danok gerala munduan,
bildurrik gabe ari gintezke
gu apaizaren onduan.

Las.-

Nik barkamena osua daukat
berak eskutik eltzian,
baiña don Juan ikusitzen det
franko kopeta beltzian.
Lenago ere pentsatzen nuen
gure kontuak zer zian,
oraintxe galdez astera nua
txuletak erre al zian.

Laz.-

Nere anaiak, ez gaitzela
izan zabar da errezak,
utzi ditzagun mundu ontako
arrapatzeko ametsak.
Baiña batzuek bertso oetxek
diote dirala gezak,
gai onetatik ixildutzeko
kiñu egin dit apezak.

Las.-

Lenago ere ikusi degu
amaika onelako mai;
oker ai gera, Lasartek ez du
salto egingo nolana.
Zuen gustua egitearren
ni juango naiz noranai,
baiña anima zeruratzetik
apaizak ez ote du nai?

Laz.-

Ustez botatzen gu asi giñan
oso sermoi txit mardula;
nik fediakin itzegiten nun,
ezin nuen disimula.
Baiña don Juanek ortikan laister
egin du baju eztula,
antzeman diot kiñu orrekin
guk ainbat fede eztula.

Las.-

Gu eleizara sartuak gera
ta ez dira gure lanak,
bigurri xamar ote gabiltzan
konturatu dira danak.
Iruditzen zait baxtar onetan
ote ditugun esanak
bezperatikan, gure don Juanek
ustez biarko zeuzkanak.

Laz.-

Beste bertso bat astera nua
umil da baju-bajuan,
antzeman edo pentsatuzten det
ez ote nagon tajuan.
Ustez ondo ari giñadela
utsegin degu lenguan,
Kontziliua aldatu bada
barkatu zazu, don Juan.

Las.-

Uste gabetan geure burua
guk lotzen degu katian,
neurri gabeko amets guziak
dira geuretzat kaltian.
Sermoa onela egitekotan
askotan lagunartian,
oiek alperrik estudiatzen
jardun amabi urtian.

Laz.-

Baiña, Lasarte, meza emateko
bakarrik dala ez uste,
asko ikasitzen digute eta
bapo domatzen gaituzte.
Bestela ez dik bear denbora
ik dioken orrenbeste,
nundik kenduko ikastearren
urtiak pasatze'ituzte.

Las.-

Oiek dirua eskatu arren
jenderik ez dute ito,
erabakia emango dizut
biak gelditzeko kito.
Erroma aldera inguratuak
badira amaika tipo,
enteratu naiz izan zirala
zazpi bat milla ijito.

Laz.-

Aizak, Lasarte, pasadizo au
aitortu bitarte ago,
ni're peregrinazio orrekin
enteratuta bainago.
Oi aurten ez dek pasatu, motell,
igaz un edo lenago:
zazpi milla apaiz sano ziranak
ta sotanakin geiago.

Las.-

..... i, Joxe Migel,(1)
asita al ago palizan?
Lenago libre nenbillen baiño
orain sartu nauk kalizan.
Izanez ere etzekiagu
nundikan nora gabiltzan,
ainbat sotana juan ziranian
i ere izan al itzan?

Laz.-

Aizak, laguna, ik ez akidak
ipiñi olako lanik,
eleikek esan ire bertsuan
ezagututzen geranik.
Gaur bitartian ainbat konfiantza
izan diagu ik ta nik,
ijitano ni izan nitekek
baiña etzeukat sotanik.

Las.-

..... dizkiat ni bertso ortan
neurriak eta puntuak,
sotanadunak izan lezazke
gizonen pulamentuak.
Ongi zekiat nolatsu diran
kuadrilla ontako kontuak,
gu gobernatzan lanikan asko
bazeukak Aita Santuak.

---

(1) Bertso osoa ezin ulertu. Urrengo utsuneak ere berdin esan nai dute.

GAI LIBREAN

Donostiako Ibaeta auzoa, 1966-III-6.
Lazkao-Txiki eta Jose Joakin Mitxelena.
Gai librean.

Laz.-

Nere laguna, asi orduak
oraintxen dira betiak,
guregaitikan itxaroten or
baizeuden jende guztiak.
Arratsalde on lenengo eta
agur, zarrak ta gaztiak,
biotzetikan poztutzen gaitu
zuek ondo ikustiak.

Mit.-

Leku batera agindu eta
juan gerade bitara,
eta ezin gu iritxi beti
nai ainbat alderditara.
Pentsatu gero gaur etortzeko
zuen artera Igara,
pasararen bat emango nautela
ekarri deten ikara.

Laz.-

Jende artian ikusi det nik
emen zerbaiten armoni,
ordutik gero etorritzia
iñorako ez dek komeni.
Ez dakit nik zer pasatu zaion
gure Mitxelena oni,
ni're an nitzan aizkol-jokuan
baiña len etorri naiz ni.

Mit.-

Aizkora-joku ortan giñaden
gu beste askoren gisan,
jendea pixkat dibertitzeko
ain ikusgarria baizan.
Baiña Laxkaok duan alderdi
ori ez det ba nik izan,
zure neurriak euki banitu
lenago etorriko nitzan.

Laz.-

Ttikixegua banago ere,
Joakin, ez daukat penik,
aundiegiak gauza denetan
ez baidu egiten onik.
Jarri zaitezte, nere anaiak,
zer pasatu dan jakiñik:
ordu erdi bat or pasatu du
kotxetik irten eziñik.

Mit.-

Aundiak eta txikiak badu
mejora eta galera,
gauza guztitan bentajoso
ez da izango au bera.
Gaur biok juan gerade noski
bai noski leku batera,
nik ainbat etzun bearrik baiña
berdin kobratu sarrera.

Laz.-

Arrazoi dezu gauza orretan,
 neu're pentsatzen nenguan,
 sarrera ori neuk e ordaindu
 baidet aundien moduan.
 Alde oneko tokia biok
 okupatutzen genduan,
 pixu kontua izan balitza
 doble kobratuko zuan.

Mit.-

Gauz batekin ni, jaunak, nago ba
 pentsatzen eta goguan,
 elkar serbitzen baidegu iñoz
 premia degun moduan.
 Bitatik batek bear da au da
 takillara eske juan,
 baldin eta ni juan banitza
 zenbat paga berko nuan?

Laz.-

Nere lagunak bi artu ditu
 erdiak eta baztarrak,
 izanez ere ez dira onen
 ibilbidiak azkarrak.
 Ango entradak atera ditu
 emengo mutil kaxkarrak,
 zuri doblea kenduko zizun,
 nik ekarria eskarrak.

Mit.-

Gaurko jokuan berri're noski
 ematea gomeni da,
 ori entzun nai lukiena're
 makiña bat belarri da.
 Donosti onta leku askotatik
 pezta asko ekarri da,
 len galdutakok bildu baditu
 naparra ondo jarri da.

Laz.-

Gaurkuan naita irabazi du,
 etzeguen justu-justu,
 diferentzia aundia zan da
 ez da ibilia estu.
 Baiña jokutik ezin liteke
 gizonikan aberastu,
 gaur Mitxelenak galdu duela
 egingo nuke apustu.

Mit.-

Gauza batekin asi zerade
 bazterretik errezuan,
 jokatzen dunak kontraria
 edukitzen du auzuan.
 Zuk diozunez or Mitxelena
 gaur lotu dute lazuan,
 nik galdu deten dirua ori
 norbaitek eamango zuan.

Laz.-

Mitxelenaren arpegi ori
 azkar ezagutzen det nik,
 izanez ere biak batera
 sarritan ibili lenik.
 Gaurko konkurso orrek ez dizu
 egin egundoko onik,
 baiñan lenago ezer ez dunak
 ez du galdutzen, ez, lanik.

Mit.-

Jokuak ere suertekuak,
 jaunak, izaten baidira,
 gaur ere beintzat bi milla pezta
 zetoztek nere alderdira,
 errezua len ein detelako
 emengo aingeru guardira,
 ta pentsatu det txanpona oiek
 bialdutzen Indira.

Laz.-

Nere laguna, orduan gaur e
zu diruturikan zaude,
ixilik egon ez geralako,
jaunak, jakin degu au're.
Ta poltsikuan sartuta dago
pare bat milla pezta're,
gaurko egunaz konforme zaude
emen kobratu ez-ta're.

Mit.-

Gizonak ez dik pentsatu biar
irabaztea utsea,
dotriñak dio lana omen dek
beartsuai laguntzea.
Zu ere nekin batera beintzat
baldin konforme bazea,
gure jornalak ez al da obe
Indira bialdutzea?

Laz.-

Lenago ainbat irabazita
oraindik gose al zaude?
Diru zalia zertako zeran,
lagun, egiten det galde.
Bi milla pezta jokatu ditu
Naparrokuaren alde,
gaur ortaz Ibaetako lana
utzi diteke debalde.

Mit.-

Nik esango det len esan dedan
..... alako moduan,
sentitzen dana konfesatu det
jende guztien onduan.
Beste alako zirikatxalle
bat baidadukat albuana,
nik galdetutzen detena da aber
beronek utziko duan.

Laz.-

Luzatzen ari gaituk, laguna,
ia geiegi lanian,
entzun diat nik bi saio egin
biar dirala goizian.
Abixo ori eman diguna
emen daukagu aurrian,
orain ixildu ta ari gaitezen
errifa ondorenian.

Mit.-

Ik, Joxe Migel, berriz e emen
asi bearako zerbait e,
jendeak ere gure egonik
ez baidu luzaro maite.
Entzulearen guztua eitea
ona izango dek nonbait e,
bate sasoirik baldin badezu
oaintxen gogor asi zaite.

Laz.-

Nere sasoi, i Mitxelena,
ziok ondo ikusia;
gauza bat zeukat: oraintxe niok
zerbait oztutzen asia.
Baiña nolabait bete bearako
goizeko irabazia,
kanta zak, motell, ik esan libre
derizkioken guzia.

Mit.-

I Joxe Migel, galdetzen diat
orain aspaldiko partez,
bertsoetako bazekiat ba
agokeala aldartez.
Goierri ortan neskazarren bat
betia dagona dotez,
jakindu diat orrekin lotzen
omen autela i katez.

Laz.-

Galdetzen diat neronek ere:
 ori zeñi entzun diok?
 Gure artean oraindik, motell,
 konpromisorik etziok.
 Gazte zaliak izaten gaituk
 gu gizonezko guziok;
 oi etzak esan, zarra izateko
 neroni aski natxiok.

Mit.-

Gaztia danik ez diat entzun
 i or abillen kuttuna,
 interes puskat izan bear du ta
 ez da neskazar illuna.
 Zer emana're bai omen du ta
 biotza berriz biguna,
 pallo bakarra: irurogei ta
 beatzi urte dituna.

Laz.-

Onek esan du emaztegaia
 irurogeitikan gora,
 orrelakorik etzak aitatu,
 oraindik eniok txora.
 Neguan beintzat ezin leike jua
 gizonik aren albora,
 berotutzeko bial bearko
 Mitxelenaren ondora.

Mit.-

Irurogei ta beatzi urte,
 ez dago bat loratzeko,
 ik e zerbait e esango iuen
 ezkontza oi gogoratzeko.
 Denbora askoren bearrik ez dik
 arek lurpian sartzeko,
 interes aikin ondo ago i
 beste gazte bat artzeko.

Laz.-

Ez dakit nik zer gauza pentsatu
 ta asi zerade kantatzen,
 Lazkao-Txiki oraindik ezta
 asi ainbeste tontotzen.
 Naiz egon arren interes gaiñez
 Banku guziak tontortzen,
 arekin ez det lan aundirikan
 susidioak kobratzen.

Mit.-

Susiduan pentsamentuan
 emen asia au noski,
 iruditzen zait badaukakela
 berakin perezik aski.
 Milloiak ere bai omen dizkik
 ogei eta amazapi,
 ura artzen dunak susidiuak
 ondo kobratuak dauzki.

Laz.-

Diruarekin zu, Mitxelena,
 ni enaiz oinbeste pozten,
 nola ortikan etorkizunak
 txit aldrebesak datozten.
 Nik naiago det pobre gaztia,
 asi famelia azten,
 sinista zazu aingerutzorik
 ez dala diruz erosten.

Mit.-

Arena edade zarra da eta
 berdin jun laike biona,
 zuk ere noski lenago izan
 baizenduan sasoi ona.
 Au ere dago berrogeitatik
 pixka bat aurrera jona,
 oneri ere pasako zaio
 ari pasatu zaiona.

Laz.-

Landaretxo bat bazeukat, motell,
gaztia eta polita,
makiñatxo bat gustatzen dituk
ari begira jarrita.
Onek bota du disparatia
emen kantari asita,
ik nola dakik gaur orren berri
bera eztek ikusi ta?

Mit.-

Gauzak esaten ari az baiño
ez dituk esaten denak,
disimuluan kontatu nai ttuk
oso gauza nabarmenak.
Aingeru-kontu ortan gerade
gaur gogor ai geradenak,
nik ere asko ikusten dizkit
bañan denak besterenak.

Ordizian, 1960-IX-7-an, Lazkao-Txiki, Lexoti, Kaxiano Iburguren
eta Patxi Etxeberria bertsolariak, lagun batzuekin.

DANTZARI TXIKIETATIK ASITA

Ereñozu, 1966-VI-19.
Lazkao-Txiki eta Mitxelena.

Laz.-

Edertasun au ez da ikusten,
ez, jaunak, toki denetan,
emen egon naiz ortik begira
izugarrizko pozetan;
dantzari gazte maitagarriak
bikaiñak ziran benetan,
reuma aundirik oraindik ez da
dantzari oien anketan.

Mit.-

Ereñozu au festak egiten
ai zeñen gauza fiña den!
Or ikusi dituguanakin
ainbat arritzen giñaden.
Dantzari asko gorputzez ere
nola iñoiz ariña den,
txiki aietan nik uste nuen
zedorri ote ziñaden.

Laz.-

Mitxelena onek atera digu
zirikatutzeko itza,
bertsotan sarri gabiltza baña
gu dantzari ez gabiltza;
salto ederrak egin dituzte
oi baitzan oien egintza,
emengo olak autsiko zitun
baldin au asi balitza.

Mit.-

I, Joxe Migel, etzak eragin
legian kontrara parrrik,
emengo olak ni asita're
etziok autsi bildurrik;
bañon dantzako izan banintza
baldin neroni bakarrik,
etzedukaten orren ol lodir-
rikan gaur jarri bearrik.

Laz.-

.....bat txikia eta(1)
bestia aundia izatia,
beti onekin ibiltzen degu
bertsoetako jakia;
esaten digu ola bastante
lodia dala jarria,
bañan alare enaiz fiatzen,
zu geldik egon zaitia.

Mit.-

Onek esan nai zendukena da
bañan gezurra geiena,
gaurko bertsotan ez al zaudeze
naiko gizon nabarmena?
Bertsot batian ez laike esan
batek sentitzen dun dena,
zenbaitan karga ibiltzen dezu
au autsiko zendukena.

Laz.-

Orrekin esan nai zitun sarri
eiten ditudan traguak,
baña ortan ere emen badira
ni bañan okerraguak;
askoz geiago nola biar dun
Mitxelenaren zakuak,
onek sarritan ibiltzen ditu
nik bañan aundiaguak.

Mit.-

Biok negurri batekin noski
ez gera juaten dendâ,
ta serbitzeko dagona berriz
eman zale egoten da;
onek dionez aundia ere
oker ibiltzen omen da,
aga berdiña artzen degunen
zu baño aixo juaten da.

Laz.-

Nai dezuena bota libre da,
eztit egingo kalterik,
etzait gustatzen lagunarekin
bildurtuta ibiltzerik;
ta, Mitxelena, etzazuela
aitatu orrelakorik,
nei doble pentsu emanda ere
zu eztago berdintzerik.

Mit.-

Onen biotzeko naigabea,
sortzen zaio zenbait malko,
kargatu samar ibili dala
bertsoz esan dedalako;
gezur edo egi kantatzen degu
makiña bat onelako,
andregaiare gaur emen du ta
ez nion esan beariko.

Laz.-

I, Mitxelena, gauza orregaitik
ez adi bildurrez jarri,
libre zeukagu nai dan guztia
kantatutzia alkarri;
abixatuta nian nik baña
ez ote zaidan etorri,
nere andregaiak ongi bazekik,
motell, ni ta ire berri.

Mit.-

Dakiten ustez orrekin iñoiz
berak egoten dirade,
eta bienak ote dakizkin
esaten ari zerade;
gaur edo biar egiten bada
mutil kokkor onen jabe,
aber mundutik aldegiten dun
zurerikan jakin gabe.

Laz.-

Nere andregaiaretzak tratatu
ik orren era tristean,
ire ondoan txiki nauk eta
maite enauen ustean;
esango diat gauzaren berri
oraingo bertso batean:
txiki onekin biziko dek, bai,
irekin arrenbestean.

Mit.-

Irekin ondo biziko dala
ago eure errezelaz,
ta kontu oiek esaten dituk
askotan ago zabalaz;
i ere pixkat arro samarra
bai aiz erorren egalaz,
andria pozez bizitzekotan
pixkat mudatutzen al az.

Laz.-

Nik zer bentaja detan, neskatxak,
zuek ez dezute usteko,
obligazio jakiña da ez
dakinai erakusteko;
onek ainbeste talentu badet
dirua irabazteko,
eta erdia bear det berriz
mantendu eta jazteko.

Mit.-

Joxe Migelek zer esan duen
artu al dezute notan?
Neska gaztiak zeraten oiek
eaman zazute gogotan;
nere erdia aski duala
jantzi ta mantentzekotan,
bañon pentsatu beste erdia
joango zaiola ardotan.

Laz.-

Berriro ere aitatu nai du
len aitatzen zuen pama,
nere kontrako daguela gaur
ala nago antzemana;
zoritarreko zurruta edo
zorigaiztoko erana,
Mixelenai're gustatzen zaio
neri gustatzen zaidana.

Mit.-

Kontu guztiak esatekotan
jaiuak gera munduan,
onez aurrera neska gaztiak
zaizka faltako onduan;
jakindu det ba kaiolatxo bat
Tolosan nola artu duan,
ta oraindikan ez daki berriz
txoria ori nun duan.

Laz.-

Oni ezertxo ixil-ixilik
esaterikan ez dago,
egia da, bai, oraintxe, lagun,
ni ortarako prest nago.
Nik gauza gaizki egin detala
pentsaturikan al ago?
Kaiola erosi biar baitu
txoria bañan lenago.

Mit.-

Gauza guztiak ondo zegoztekin
dituken bide ortan,
bañan an ere norbait e jarri
bear dik jateko palotan;
urtetan ere gora ua ta
auxen artu zak gogotan:
kaiola ere alperrikan dek
utsik edukitezkotan.

Laz.-

Enazazula, Joakin, jarri
berriro orren tristia,
zure kontsejuz ezin billatu
nik nai nuken emaztia;
etzan komeni urtien berri
denan bistan esatia,
anima zarra dadukat bañan
gorputza gazte-gaztia.

Mit.-

Kargu pixka bat artu litake
Joxe Migelen jolasai,
nundik neskatxa etorko zaion
mutiko au daukagu zai;
barrio au dek ortakua ta,
motell, egon adi lasai,
ta falta badek galdetu egiok
emen daukaten apaizai.

Laz. -

Makiñatxo bat olako gauza
pasa biar da bizitzan;
sinista zazu, gauza orrekin
aspaldi oroitu nitzan;
beste bat bada apaiza ezik
ta jarri zaitte jakintzan:
San Antoniori eskatutzen
leno izan naiz elizan.

Mit. -

San Antonioz egin zerade,
dudik ez dana, oroitu,
bañan zuk emengo legietâ
bear baizenduke oitu;
San Antoniok ekartzen ditu
ta beste batek partitu,
emengo apaizak emengo sobrak
banatu izan oi ditu.

---

(1) Utsune au, eta urrengoak ere berdin, magnetofonoz entzun eta ezin ulertu ditugun itzak bete bearko luteke.

KALIFORNIRA

Elizondo, 1966-III-19.

Gaia: Uztapide, aita; eta Lazkao-Txiki, Kalifornira joan nai duen semea.

Laz.-

Bizimodua ain zalla da ta
jarri naiz aruntz begira,
ta, aita, garbi esango dizut
buruan daukaten idira:
joan nai nuke nik dirua errex
irabazten dan tokira,
zure baimenik baldin banuke
banoa Kalifornira.

Uzt.-

Seme maitia, ez idazu esan
neri olako gauzikan,
ezjakiñian negon len eta
ez didazu eman pozikan.
Lana eginda zer uste dezu:
emen ez dala sosikan?
Kalifornian ere zakurrak
dabiltza anka utsikan.

Laz.-

Nere aitari ez ote diot
buruan sartu eraziko?
Bera nola ez dan iñon izan len
orrek ez luke etsiko.
Orduan ere biaje ori
ez dezu zure graziko,
aberastu ta etortzen banaiz
ez gera gaizki biziko.

Uzt.-

Seme maitia, ori entzun ta
ez nago oso trankilla,
zuk diozunez, Kalifornira
zoaz diruaren billa.
Ainbeste kostata azi degu
orrenbesteko mutilla,
gure Jainkoak ala nai badu
alaxen izan dedilla.

Laz.-

Gaurko munduan ongi pasatzen,
aita, ez dago jolasa,
zuk badakizu emen jornala
dagola oso eskasa.
Aste guzia pasata ezin
milla pezetatik pasa,
andik geiago ekarriko det
ta zu egon zaitez lasa.

Uzt.-

Orain artean egin zaitugu
beintzat jantzi ta mantendu,
onek olako diru pixka bat
beti izan zigun kendu.
Orain suertia allegatzen da:
iges egin bear omen du;
orretarako obe semerik
batere izan ez bagendu.

Laz.-

Biotz barrura sartu zait, aita,
zuk une ontan esana;
egia da, bai: semearentzat
ez zera txarra izana.
Baña andik ere oroituko naiz,
nere aita eta ama,
txintxo ta azkar bialduko det
an irabazten dedana.

Uzt.-

Konseju onak ematia da
aitaren eginkizuna,
badakizu emen guraso bat
bertan gelditzen zaizuna.
Jaunaren borondatia bada
egin zazu nai dezuna,
Kalifornian izan itzazu
pakea ta osasuna.

ERABAKIA ARTU BITARTEAN

Tolosa, 1967-V-4.

Gipuzkoako bertsolari-txapelketaren azkena.

Goizeko saioaren ondoren, epai-maiekoak erabakia eman bitartean, Uztapidek eta Lazkao-Txikik, txapelketa artan parterik artzen ez baitzuten, bertso auek kantatu zituzten:

Uzt.-

Lendabiziko egun on denoi
ta gero zerbait geiago,
ixilik egon baño kantatu
guk nola degun naiago.
Jendia bertsozale zegola
bagenekigun lenago,
gaur Tolosako zine aundia
dezente betia dago.

Laz.-

Bai, Uztapide, edertasun bat
gaur ikusten degu emen,
ta zine onek utsik dagonik
iñolaz ez du ematen.
Ta guri berriz len ai zitzaigun
kantatuzeko esaten,
len nekatuta dauden lagunak
zerbait atsedeen dezaten.

Uzt.-

Gure biotzak alaitzen ditu
jende ori ikusteak,
nundik alaitu badegu eta
zertako egon tristeak?
Bertsuak beti emango ditu
batak ez bada besteak,
zarrak ai gera galdutzen baño
badatozkigu gazteak.

Laz.-

Zu, Uztapide, amaika bertso
botia zere bizitzan,
oraindik ere gu pozten gera
jakiñik nola zabiltzan.
Bañan oraindik bertsolaritza
dago zerutarren ditxan;
zu lasai egon, ez da galduko,
orren kezkarik ez izan.

Uzt.-

Bertsuak beti izango dira
bai biar eta bai etzi,
anai-arreba maitagarriak,
arren etzazute etsi.
Eskubi aldera begiratuta
emen daude bederatzi,
len bezelaxen gu zer geraden
ai, gaztiak, erakutsi.

Laz.-

Bai, oraindikan sortzen ari da
emen zeñek egin lana,
gero zein bertso.....(1)
nago, Manuel, antzemana.
Zein ezta pozten ikusirikan
gaur goraka dijoana?
Urte oetan indartu zaigu
lenago ia il zana.

Uzt.-

Len bezelako berotasunik
ez dago nere labian,
gorputza sarri sumatzen det
alakoxe naigabian;
lana dadukat galerazia,
lo ezin egin gabian,
zuk ere ia zerbait izaten
dezun nere edadian.

Laz.-

Arrazoi dezu, gizon zarrari
komeni zaio babesa,
bañan oraindik zu lanerako
etzaude ain aldrebesa;
lana kendu dun mediku ura
da konformatzen erreza,
gogorik ez dunari eragiten
berriz da oso nekeza.

Uzt.-

Oraintxen ere bota didazu
aldamenetik ttanttua,
zer uste dezu zuk: Uztapide
dagola olain tontua?
Lana bakarrik ez dute kendu,
baitare alimentua,
ez al dakizu zer izaten dan
medikuaren kontua?

Laz.-

Ta, Uztapide, alimenturik
gabe ez dago indarririk,
etzazubela billatu inñan
olako mediku txarrik;
agindu zizun ez erateko
ardorik eta patarrik,
rejimen ori gordetzen dezu
ez dezunian bakarrik.

Uzt.-

Lazkao-Txiki, arren etzazu
era orretan itzegin,
bestela zure onduan ezta
izango oso atsegin;
entzuten ditut kontseju onak:
medikuendik aldegin;
ez dute dana ondo esaten da
pentsatzen detena egin.

Laz.-

Rejimen ori bearrekua
bañan geiegi ez asi,
medikuak e inñor ez iltzen
nola ez duten ikasi;
etzaiozula bizio denai
al dezun bitarte utzi,
rejimen ona eindakorikan
gaur nola inñor eztan bizi.

Uzt.-

Gazte denboran egiñak giñan
makiña bat pikardia,
ta badakizu parrandatikan
datorkigun alderdia;
eman zidaten mediku jaunak
oso rejimen aundia,
oso-osorik ez det egiten,
geienez ere erdia.

Laz.-

Ni ere zu ibili ziñan eran
alaxe nabil gaur egun,
izanez ere danok dakigu
zer konpromiso daukagun:
oraindik ere bildurrik gabe
zuk segitu bear zendun,
bañan geiegi zartu baño len
kupua bete zitzaizun.

Uzt.-

Zu ari zera atrebitutzen
 oraintxen ia jarrian,
 gazte denboran ibiltzen nintzan
 ñoiz erdi egarrían;
 zu berriz beti ikusten zaitut
 nik oso era larrian,
 rejimen eman baño lenago
 obe dezu asi neurrian.

Laz.-

Beraz ni ere neurritik gora
 ari naiz, ari, lanean,
 eta esan dit enabilela
 ni oso bide onean;
 ta esaten dit gelditu gabe
 nabilela eranean,
 zu ere gertu izaten zera
 ni ikusten nazunean.

Uzt.-

Biok ederki ibiltzen gera
 tamañ onean jarriak,
 pentsatu etxetik ertendakoan
 nola ibili egarriak;
 erari orrek askori dizke
 kalte aundiak ekarriak,
 laister kupua beteko zaizu,
 ordun istillu gorriak.

Laz.-

Gure Uztapide txikiarekin
 bildurtzen asia dago,
 eta neu ere kezka pixka bat
 oraintxen artua nago;
 bañoan rejimen ori egiteko
 ez det orrenbeste gogo,
 gañera neri bete nezaken
 Manueli bañoan lenago.

Uzt.-

Biori ere uste baño len
 ez al litzaiguke bete?
 Erabakia artu da emen,
 geio ezin kantatu bate;
 zuek oraindik bertsuen zale
 igual egongo zerate,
 bañoan juezak emen dira ta,
 jaunak, geroxiago arte.

---

(1) Emen falta diran itzak, magnetofonoz entzun eta ezin ulertu.

EZKONBERRIA GERRARA

Donostia, 1967-VI-11.

Bertsolari-txapelketa nagusia.

Gaia: zu, Lazkao-Txiki, eta zu, Lopategi, gaur goizean ezkondu zerate. Eztai-bazkaritan zera-tela, ezkonberria zeran gizona gerrara deitu zaituzte. Kafea doi-doi artuta bazoaz kuartelera. Zu, Lazkao-Txiki, senarra zera; eta zu, Lopategi, emaztea.

Laz.-

Anai-arrebak, ezkonberria
gertatu liteke triste,
oraintxen giñan zorionsuak,
oraintxen giñaden gazte.
Une gutxi da egin generala
biok senar ta emazte,
ta kafia artu bañan lenago
gerrara deitu gaituzte.

Lop.-

Desilusio ainbestekorik
ez nuen uste lenago,
nere senarra agurtutzian
negar-malkoetan nago.
Ezkondu eta beingo batian
gerrara juteko dago,
ointxe gelditu da Lopategi
soltero baño txarrago.

Laz.-

Nik berriz orain jua bearra det
fusillarekiñ aruntza,
eskerrik asko, gaurtik badaukat
emaztiaren laguntza.
Etzaiz bildurtu, emazte maite,
gerrate ori da utsa,
gerra bukatutakuan berriz
etorriko naiz onuntza.

Lop.-

Orain zuretzat gerra txar ori
itxuratik atsegin da,
beste batzuek jua ezkeru
zu gelditzia bardin da.
Aruntz juanda izan zintekoz
gero etorri ezinda,
frutuak nola ekarko ditut
senar onek aldeginga?

Laz.-

Egon zaitia pazientzian,
nere emazte kuttuna,
sinista zazu gerran benikan
badezuela laguna.
Oraindik beintzat bizi naiz eta
etzaitz jarri illuna,
maitasuna da gerra jarri ta
gerrak bentzitzen dituna.

Lop.-

Nere senarra bere lanian
beti izan da mardula,
ta ona emen aberriakin
aurrera egin nai dula.
Suerte txarrez gerorantz onuntz
naizta ez etorri sekula,
egun guztitan idatzi zazu
biotzez maite nauzula.

AUR GEIEGI

Arrasate, 1967-XII-24.

Gaia: Lazkao-Txiki senarra izango da; Agirre, berriz, emaztea. Famili aundia, diruz urri xamar, seme-alabak bat bestearen ondoren; eta, diotenez, pastillaren bat bai omen da...

Laz.-

Alde batera, nere andrea,
oraintxen jartzen naiz triste,
bizitzen oso xamur dagonik
guk ez gentzakegu uste.
Asko ta asko aritu arren
aurtxo berri geion eske,
orain badago adelantua
ta gu're saia gindezke.

Agi.-

Baña, senarra, ez dezu azaltzen
bear dan fundamenturik,
famiak zer neke daukan zuk
ez dezu eskarmenturik.
Oaindaño arte ez dezu izan
aurtxoa beste konturik,
gure etxera nai al da sartu
kanpoko adelanturik?

Laz.-

Nere andrea, ni enaiz ari
berriketan ta berritsu,
lenago ere gure etxean
bada bear ainbat pixu.
Gaurko jornalez geiago ezin,
andrea, zeuk badakizu,
medikuagan jua zaitez ta
rezeta egingo dizu.

Agi.-

Komeniko zat errespetuan
nere lanari eltzia,
etzat gustatzen txorakerian
eta dudan ibiltzia.
Nere ustetan pekatua da
landare onak galtzia,
eta pakerik onena det nik
zu ondotik bialtzia.

Laz.-

Bizi bearrak ematen ditu
makiñatxo bat itzaldi,
eta, andrea, itzegin zazu
ondo pentsaturik geldi.
Nere aitzakia andre onetxek
ortan egiten du beti,
berai gustatu ez balitzaio
bialdu niñun aspaldi.

Agi.-

Petralkeriak dabilzkizu zuk
zure mingaiñan ertzian,
andreak gauzak garbi esango'itu
biotza penaz lertzian.
Aztuta nago garai bateko
txoro-kontuak zer zian,
ezetz esanda're alperrik zuri
moxkortuta etortzian.

Laz.-

Ez det esango bein enitzala
zerbait txoratuta juango,
baiñan andre au bera're ia
sorgintzen asia dago.
Gaur bezelakoxia nintzan ni
ezkondu baño lenago,
ta orain asko maite baniñu
gauz ori etzun esango.

Agi.-

Ezkon aurretik maite ninduan
ia itxura geiegitan,
orain purrustaka ibiltzen zat,
jaunak, irutatik bitan.
Aurrak zaindutzen ni utzi eta
tabernara jun sarritan,
andria bapo .....(1)
sinistu bear egitan.

---

(1) Zinta arretaz entzun arren, itz auek ezin ulertu.

BERTSO-AFARI BATEAN

Zaldibi, 1967.

Lazkao-Txiki eta Patxi Iraola.

Bi misiolari napar etorri ziran, eta *Gaztelu* elkartearen bertso-afari bat antolatatu zan.

Laz.-

Intzeko gazte onek
ote digu etsi?
Kristoren dotriñarik
ezin zuk sinitsi.
Duda dago zer dagon
biar edo etzi,
kristaua degu baiña
esperantza gutxi.

Ira.-

Baiña onek ortarako
ez dauka gogorik,
zuk bezelaxe argi
igartzen diot nik.
Ez uan zabalduko,
ez, erlijiorik,
baldin izan ez balitz
napar berogorik.

Laz.-

Obe degu guk gorde
lengo lege zarra,
geroko sinistia
ez da gauza txarra.
Esperantzetan jarri
zaitia, naparra,
kristauarentzat ez da
gaurkua bakarra.

Ira.-

Otz xamarra ote dan
baneukan bildurra,
berak egin ondoren
alako agurra.
Leno're ia fedea
joa digu lurra,
orrekin galduko degu
daukagun apurra.

Laz.-

Obe dek entzutia
abadian otsak,
alde batera utzirik
kezkek eta lotsak.
Luziferren sardiak
dauzkagu zorrotzak,
gaurko zabarkeria
akordatuko zak.

Ira.-

Izan itzak itz oiek
goguan jasuak,
ta gero pentsa nola
eman ik pausuak.
Fedeko gauzak bakoitzak
altura iguak,
ez al au bildurtutzen
inpernuko suak?

Laz.-

Jende guztia dago
zugatik minbera,
gaiztotzen ari zera
urtetik urtera.
Zuek ez zaitetze juan
Amerika aldera,
au konbertitu arte
etorri onera.

Ira.-

Egun batez jo zuen
Zaldibi aldera,
uste ez zala azaldu
zitzaigun onera.
Emen ezkondu zan au
gutxi gora-bera,
aingeru bat artu zun,
gaiztua da bera.

Laz.-

Zaldibin ezkondu zan
ola edo ala,
baiñan ikusten zaió
sinismen argala.
Gaurtik juzkatutzen det
aren iguala,
badakit Luzifer e
aingerua zala.

Ira.-

Broman esana ez da
gaizki artzekua,
baiña berriz pixka bat
zikatzera nua.
Zuk e ala jo dezu
onek dun gradua,
Miel ote degu ba
aren antzekua?

Laz.-

Jainkua badegula
ez zaitte atzendu,
obe genduke garbi
artuko bagendu.
Zere emazteari
federik ez kendu,
patata ustel batek
bestia usteltzen du.

Ira.-

Ez zazu fedez ustu
zere emazterik,
ez zazu pentsa iñoiz
ortatik asterik.
Eta ez ola eduki
fameli gazterik,
edukazio oberik
ez baida besterik.

Laz.-

Bestela izango da
errespeto gutxi,
akordatuko zera
biar edo etzi.
Lengo erlijioai
beaiogu eutsi,
zeuk siniste'ez badezu're
aurrai erakutsi.

Ira.-

Joxe Miel, ez al da
zelebrezko lana
kunplitzen zuk agindu
diozuan dana?
Alde batera dauka
ezin eramana,
zail baita beste ematen
batek ez duana.

Laz.-

Saiatu bear dezu
zuk zintzo ibiltzen,
fedea ez zazu utzi
oinbeste debiltzen.
Beste batek esanda
arrituko nitzen,
orrelakorik zanik
Naparroko Intzen.

Ira.-

Zuk disparatiak bota
ta jendiak parra,
gerta dalako emen
olako naparra.
Izketan astean onek
badu, bai, indarra,
asto xamarra da baiña
ez du biotz txarra.

Laz.-

Kantari daramagu
iru ordu laurden,
geienez ari gera
gu gaizki esaten.
Gizonak beti berdin
ez du ondo ematen,
au lasai geldi dedin
ixildu gaitezen.

DENDARIA, ETXekoANDREA ETA POLIZIA

Arrasate, 1967-XII-24.

Gaia: Lazkao-Txiki dendaria izango da; Lopategi, etxekoandrea; eta Imanol Lazkano, polizia. Etxekoandrea keajatsu joan zaio polizia: prezioak ezdirala igoko agindu ori austen ari ote dan.

Laz.-

Aspalditxoko aldi auetan
komeri latza daukagu,
erritik ere artzen ditugu
makiñatxo bat enkargu.
Ta, etxekoandria, oi egin nairik
gaur etorri al zera zu?
Eta ondoko erostun ori
zertan ekarri didazu?

Lop.-

Asmo txarrikan ez nekarren nik
dendatxo ontan sartuta,
lenago ere izan baigiñan
zu ta ni sarri partuta.
Babarrun batzuk erosi ditut
boltsa aundia artuta,
oi, polizia, zuk kargu artu
larregi kobratu du ta.

Ima.-

Dendariaren jokera ez det
oso zuzena iritzi,
gobiernuko lege on ori
ez al dizute erakutsi?
Ez al dakizu gure lurretan
daukagula diru gutxi?
Denak kolpetik juan ez ditezen
lengo prezioai eutsi.

Laz.-

Ez dago oso errez betetzen
polizi oen ordenak,
pixka-pixka bat pentsa ber luke
pertson bakoitza nor denak.
Igo'ituzute guk emateko
kontribuzio ta denak,
zuek zerate gure jornala
txupatzen diguzutenak.

Lop.-

Garai batean oso-osuan
zurea zenduen plaza,
alako baten estutu zaizu
zuri're ortan arnasa.
Gaurtik aurrera izan etzazun
iñoiz lapurraren traza,
premiñezkoa deguanian
geiegi ez kobra gauza.

Ima.-

Gauza onikan iñoiz ez dago
geiegia kobratuta,
etxekoandrea asarre dago
karga ori dana artuta.
Dendari maite, oker txiki bat
gaur ere zuk ein dezu ta,
urrengo txandan kartzela zuaz
zu esku biak lotuta.

Laz.-

Au entzutean dendari ona
 jarri bearko serio,
 “tasatik gora gauzak ez altxa”
 oraindikan ala dio.
 Ta berai berriz oraindik orain
 lenoko jornalak io,
 nazio dana ondatua da
 zuek zeratela medio.

Lop.-

Nazio ori bere itxuraz
 ez da azaldutzen trebe,
 erri onetan zu ziñalako
 gauza guziaren jabe.
 Gure dirutan aberasturik
 batere lotsarik gabe,
 alako baten poliziak e
 jarri dira gure alde.

Ima.-

Dendari xar au diruzalea
 eta kobratzen asia,
 etxekoandreak gaizki ikusi du
 salneurri galerazia.
 Bien tartean momentu txarrez
 emen dago polizia,
 bi emakumen tartean zeïnek
 egin leike justizia?

EROSLEA ETA MUGAZAIÑA

Arrasate, 1967-XII-24.

Gaia: Egileor Frantziatik dator, erosketak egin ondoren. Lazkao-Txiki mugazaiña da, eta kontuak eskatu dizkio.

Egi.-

Zerbait merketik eroatea nai,
au da desio nuana;
orreatikan emendik aruntz
nitzan Frantziraño juana.
Ta poliziak kendu nai zidan
nik an erosi nuana,
gorputz aundia ez dauka baiña
txarrerakua daukana.

Laz.-

Nere lagun au bildurrez dago
poliziarren onduan,
andik onera gauzak ekarri
oi nai zenduen orduan.
Ez al dakizu ni zer kargutan
ipiñirikan nagan?
Estraperloa etzala libre
len e ez al zekizuan?

Egi.-

Frantzi aldeko estraperloa
daukagu bere platican,
bizimoduko gauza batzuek
artu nituan andikan.
Polizia au nigan zegona
ongi nekian lendikan,
pertsone txarra kentzen zailla da
norberan ingurutikan.

Laz.-

Andik ekarri ta emenguak
ongi ez ditezke bizi,
ta obe dezu ni or nagola
geio lan ortan ez asi.
Gizon txiki bat zureztat kaltez
egindu zuten polizi,
aundia zera baiñan ez dezu
onek ainbeste malezi.

Egi.-

Estraperlorik pasatu nai ez
eta tristuraz naukazu;
ta, polizia, bizio txarrez
nabillela uste al dezu?
An merke artutako gauza danak
bidian kentzen dituzu,
ta inpernurik baldin badago
zuk beintzat merezi dezu.

Laz.-

Ongi dakizu: galestigo da
Frantzi aldeko bizitza:
ta pezeta orrek ere ez dauka
lenago zedukan ditxa.
Zer kalte ote litzake danak
libre utziko balitza?
Nazio dana ondatutzeko
drogak pasatzen zabilta.

ESANAK ESAN LAGUN

Idiazabal, 1968-II-2.
Lazkao-Txiki eta Mitxelena.
Gai librean, leenengo saioa.

Laz.-

Beingoz Idiazabala
etorri geranez,
denok gaude onez;
ongi artu gaituzte
kafe ta patarrez.
Ortega mugatarra(1)
daukagu esanez,
naiz gu geran bezela
euskaldun izan ez:
danak kanta dezagun
txanpaina edanez.

Mit.-

Kantatu ori neunek
artzen det goguan,
emale alban;
esan-nai pixkat bada
jaun oien abuan.
Baño nor da artzeko
gerogoko duan?
Kobratu bear dunak
eukiko'u goguan;
jakin nai nuke zeinek
ordainduko duan.

Laz.-

Aduanan egoten da
lau urte osuan,
zer jakin deguan;
idiazabaldar denak
eduki goguan.
Txanpaina eman nai du
kafien onduan,
nolatan ukatu guk,
zeinek nai eztuan?
Aduanan kenduta
ekarriko zuan.

Mit.-

Aduanako bista
deguala lendik
askorek jakin dik;
euskeran zale dala
ta etorri dek andik.
Bista batek iraba-
zia du nunnaitik,
begira egon bearrik
gauz orretan al dik?
Jornaletikan ere
aixa patuko dik.

---

(1) Ortega jauna, Irungo aduanako *bista* izana.

Laz.-

Zenbatsu estraperlo pasatu dan aurten zeñek daki emen? Bere ori ez dakien bat nola asi esaten? Bertso bat bota biat gaur jakin dezaten, Mitxelenak ez du or ederki ematen, aduanakoai ai zaio pelota egiten.

Mit.-

Joxe Migel ez dago oso izlaria, bear bezin garbia; gaizki esaten zaude zu, mutil propia. Zeñek eman dizu gaur gauz orren tokia, utsa bazendakizu laurdenen berria, jakin gabe nola esan ni pelotaria?

Laz.-

Ik pasatzen dituken tabako guziak dituk ok utziak; zertarako guk bota gauza itxusiak? Gaur ikusten diranak ola ikusiak, nik e ongi zekiat ire maleziak, pelotan ai zerate Atano ta biak.

Mit.-

Joxe Migelen bertsoz ni nua eskian bat eta bestian; bista au etzedukat nik lagun ustian. Kotxez egun batian bi puska nizkian, gordeta neukazkinak asiento azpian, zortzireun pezeta kobratu zizkian.

Laz.-

Mitxelenak badauka tranposuen traza, atera nai du baza; gauza oiek pasatzen etziok jolasa. Oek diradelako daukak ik arnasa, orregatikan ago agon bezin lasa, zortzireun pagatuta bost bat milla pasa.

Mit.-

Ni enauk bizitua auen arrimuan, ez Frantziko muan; orduan ez niñuen asmu ortan juan. Alfonbra eder bat saltzeko zeguan, milla pezetarekin erosi bainuan, ura artu nuanin au laun egin nuan.

Laz.-

Aduanan badezu
laun maitagarria,
nago igarria;
lastimarik ezautzen
asi da erria.
Bear baiño atrebitugo
zu zaude jarria,
pasatzen dezulako
nai dezun guzia,
estraperloz ein dezu
taberna berria.

Mit.-

Zuk gauza aunditzat jotzen
dezu Mitxelena,
esan'zu izena,
kontrabando-kontuan
pizkorra naizena.
Ez badet e ibilli
joera zuzena,
i're ago bertara
iritxiko aizena,
aber ortik eite'uken
pentsu-almazena.

Laz.-

Norberak ar zaiogun
gorputzen tamaiña,
naiz ez izan apaiña;
ni flako nagola ik
diok alajaiña.
Danak bear al dute
Joakiñen tamaiña?
Etzait iruitzen danik
pertsona bikaiña,
neure kiloz baniok
neuretzako aiña.

Mit.-

Ni enauk asi emen
bero azten da ozten,
esangaiak zeuzten;
bat bestiai sartu ber
orrenbeste ezten.
Len ere esan dizkigu
batian da besten,
ire edertasunak
ez dik iñor pozten,
ta daukaken pixkatik
ari aiz zorrozten.

Laz.-

Ni naiz mutil txikia,
Joakin laztana,
entzun nere esana:
ez naiz gizenen zale
beñere izana.
Nik zertarako artu
zuk daukazun zama?
Gizona zera eta
emat'ezu ama,
zuk daukazu pixu bat
utzitzen ez dana.

Mit.-

Ari zerate pruebak
emen erakusten,
garbi da ekusten;
nik ere bazakiat
temari egusten.
Gizen-plakuan nola
nai dan aiña ezten,
ik zaillena dadukak
kiluk irabazten,
ik gizendutzen baño
nik erraxo'it uzten.

Laz.-

Arrazoian bidea
nai nizuke kendu,
entzungo bazendu;
nere bertsuarekin
etzaitz atzendu.
Gizona gizontiak
etxia galtzen du,
bear dan kosetxarik
ezin almazendu,
andria plakatu ta
gizona gizendu.

Mit.-

Gizona gizendu ta
andre flakatzea
oi dek galdetzea;
ik ortikan eman dek
ire iritzea.
Lenen artu bear dik
batek gurutzea,
eta i ez aiz trebe
orretan lotzea,
komeni dek oi zer dan
ezagututzea.

Laz.-

Ni zirikatzen, Joakin,
aritzen aiz betik,
juan dan aspalditik;
baiñan arrazoi asko
eman diat betik.
Lazkao-Txikik larogei
kilorik etzetik,
baiñan landarerikan
nai balitz onetik,
txikia galduta're
etziok inportik.

Mit.-

Matrimoniotikan
juan da landarera,
artu du beera;
neonek aitortuko det:
gu gabiak gera.
Ezkonduta gero're
onen gora-bera,
Jainkoak emandako
suertezko etorrera,
gure kulparik ez dek
gu gabe bagera.

Laz.-

Amabosten bat urte
bete dira aurten,
ala esan zuten;
gauzak garbiro esan
bear dira emen.
Ikusirik zer raza
ederra zeraten,
txikiagatik gaizki
ai zera esaten;
lanik ein be Jainkuak
ere eztik ematen.

Mit.-

Begira gora-bera
nola izaten dan
bertsozko koleran,
askotan jokatuta
norbere galeran.
Zernai esaten degu,
bi trago dira edan;
baño matrimonio
zer sekretua dan,
saiatu giñan baño
etziguan eman.

Laz.-

Saiatu ziñadela
 len nuen entzuna,
 nik badet zentzuna;
 kontuak aterata esan
 esaten dezuna.
 Gizonarentzat ez da
 izketa txukuna,
 propio ortarako zer
 ar zendun laguna,
 raza bikaiña baiñan
 balio eztuna.

Mit.-

Gauza orretan ere
 ein det zenbat bidar
 zuzen edo zear;
 esperantzakin beti
 gaur ez bada biar.
 Jaungoikuai eskaka
 gora beida diar,
 baiña joku guztiak
 gelditu dira igar,
 Jainkuak nai dunakin
 konformatu biar.

Laz.-

Mitxelena, ari adi
 formal eta noble,
 ez al uke obe?
 Ire relejiua
 ez aitatu sobre.
 Arbola aundia baiñan
 frututikan pobre,
 bete ez dekenak ik
 bear ainbat lege,
 ortan jardun aiz Jainkoz
 akordatu gabe.

Mit.-

Lazkaoren bertsua
 oi det errezela
 gezurri bezela;
 kezkarik ez daukanak
 lasai du sabela.
 Ik ez uan ikusi
 gure etxeko gela,
 naizta eduki biok
 barrunbe epela,
 askok usteko dik i
 beida egon aizela.

Laz.-

Gauzak bear dirade
 itxuretan juzka,
 ez egin bi puska;
 Lazkao-Txikik gauz oiek
 goguan daduzka.
 Bestiai aitzeki ematen
 arnasa ta puzka,
 berak ezin sortu du
 nai ainbeste puska,
 berak ezin dunian
 Jaungoikoai kulpa.

Mit.-

Mutilzarran berri're
 badakigu guk e,
 esan naia nuke;
 mintzatutzen aiz emen
 gauza utsen truke.
 Onek aitortutzen du:
 "Nik al dana uke".
 Alderdi pixkaren bat
 bazeukagu geuk e,
 soltero dan partetik
 ixildu bear luke.

Laz.-

Nere aitzaki dana
nai nuke azaldu,
enazu zapaldu,
ongi deguelako
guztiok apaldu.
Nik ez ezkontziakin
ez det ezer galdu,
len bizkorra nitzan da
orain enaiz auldu;
merezi ez dun sorua
zertako goldatu?

Mit.-

Joxe Migel, ez artu
orren kontu ziñik
da mingain zikiñik;
ezin laike mintzatu
gauzik ez dakiñik.
Zuk etzendake esan
or, ez, jolas piñik,
garbi ez baidakizu
ezkontzan dotriñik;
aber gelditzen zeran
goldatu eziñik.

Laz.-

Nekazari-kontuan
etzaitia asi,
ixil zaitetz kasi;
labrantzan oitu gabe
gu ez gera bizi.
Zeure baratzaz oroitzen
zera lendabizi,
ni artu nai niñuke
berarekin nasi,
itzai ederra daukat
akullu ta guzi.

Mit.-

Joxe Migel onek e
dadukan fallua
baida urgullua,
gaur ez da leku onez
onera billua.
Bizkorrari're sortzen
baizaio fallua,
iri're emango ditek
uste ez dan mallua,
bei txikiak bilduko'ik
ire akullua.

Laz.-

Ongi itzegitea
zuk zenduke obe,
izan gauzen jabe;
etzaidazula eman
ainbeste naigabe.
Pobria nago baiñan
enago oi gabe,
etxe pobre batean
bizi naiz txit noble,
beiangana juango naiz
akullurik gabe.

Mit.-

Gauzak artu itzazu
bide guztietan
lege ezietan,
neri garbi esanda
ajola ez dietan.
Enabile gezurrez,
dana egietan:
entenditu nai badek
kontu garbietan,
ire akullua zebillek
biga gaztietan.

Laz.-

Ordu erdi batean
 ai gaituk kantari,
 gezurrak kontari;
 oraindikan bagaude
 tontua ugari.
 Ez uen oso ona
 lengo bertso ori,
 ire zañetatikan
 ez baidek ixuri,
 arrazoirik ez daukak
 ta ixildu ari.

Mit.-

Nere lengo bertsoa
 ez uen ergela,
 esana orrela,
 esan nai nun askorek
 jan ez digutela.
 Oneri're gustatzen
 baizaio okela,
 eta gazte samarra
 al laiken bezela,
 orko txala gartzitan
 saiatutzen dela.

Laz.-

Nei oroituziak e
 inportik etziak,
 poz zeudek guziak;
 bañan saio luziak
 dituk itxusiak.
 Asper dituk morroiak,
 berdin nagusiak;
 bertso-atentziuak
 dizkitek utziak,
 ta gaizki esan danak
 barkatu akiak.

Mit.-

Joxe Migel, ortikan
 bertsoan zer diok?
 Entzun al dik inork?
 Konfiantzik ez dunai
 ori esakiok.
 Laguntza geio badiok
 gure amoriok,
 Mitxelenari beintzat
 bate nai badiok,
 esanak esan lagun
 bear digu biok.

Laz.-

Len baidizut botia
 zenbait zuk entzuna,
 badezu zentzuna,
 barkatuko al dezu
 gaur esan zaizuna.
 Luzaro egotia
 ez da gauz leguna,
 ustu biarra dago
 eraten deguna,
 orain jakin nai nuke
 nun dagon komuna.

Mit.-

Azken agurra daukat
 bertsuengaitikan,
 gaur degun jaitikan,
 gure Joxe Migel e
 kejatu ortikan.
 Txikia dala baño
 etzaio inportikan,
 azkenian nabari
 zaio orretikan:
 depozito txikiak,
 muitu ber maitikan.

Lazkao-Txiki eta Mitxelena, Oiartzungo
San Estebanetan, 1984-ean.

KALABAZAREN AUZIA

Donostia, 1968-II-4.

Eun milla pezetako saria.

Gaia: Kalabaza zuk zure lurreean erein zenuen, Lazkao-Txiki; baiña aienak luzatzen joan dira eta kalabaza-burua Mugartegiren saillean azi da. Zeiñena da kalabaza?

Laz.-

Auzi-unea eldu zaigu ta
oraintxe ez nago lasa,
erabakitzen, nere laguna,
ez uste danik jolasa.
Biok burrukan aritu bear
ta batentzako da baza,
zure soroan gaur egon arren
nerea da kalabaza.

Mug.-

Anai-arrebak, gure artean
au da daukagun auzia,
baiña neronen begien bistan
dago ondo ikusia.
Bere lurreean itsatsi zuen
lendabiziko azia,
baiña nerea izan bear du
neure lurreean azia.

Laz.-

Zuk ori ola esan didazu
baiña ni ez nago pio,
ta asi bear degu pentsatzen
zeiñena degun serio.
Murko bat pasa eta zurera
etzekiela zan io,
kalabaza ori etzan aziko
zaiñak moztu banizkio.

Mug.-

Egia berak aitortuko du
eta garbi esaten du,
nik oraindikan beste iñori
ez diot ba ezer kendu.
Bere lurreean sortua dala
onek garbi aitortzen du,
zeure lurreean erein zenduna
zertan ez bertan mantendu?

Laz.-

Gu alkar ongi konpon gindezke,
alaxen iruditzen zat;
ta gutxi degu erdi-erditik
partitutzia bientzat.
Baiñan azkena esandakua
artu bear dezu aintzat:
egon-tokia pagatuko det
ta utzi zazu neretzat.

Mug.-

Frutu onikan ez da sortutzen
ez bada izaten azirik,
egun askotan ez degu izan
onenbesteko auzirik.
Zure lurreean egondu balitz
arek etzuen bizirik,
neurean azia dago eta
ez dezu zer ikusirik.

KATUA ETA SAGUA

Urruña, 1968-III-3.

Gaia: Ezponda katua izango da; eta Lazkao-Txiki, sagua.

Laz.-

Emen nebillen bizi naiean,
aizu, zu etsai katua,
neretzat noiztik ote dezu zuk
gorroto ori artua?
Bi atzaparrak dirazu neri
errurik gabe sartua,
gauza guzien bizibidea
ez dago debekatua.

Ezp.-

Ni begira hor egotu nauzu
zilotik atera arte,
zure aragi fin ta gordiña
nik dutalakoan maite.
Nere hatzaparretan zaitut eta
zu ere estu egontu zaitte,
zeren etzaitut nik lasatuko
azken hatsa eman arte.

Laz.-

Estuasunez bizi naiz bañan
esan biar dizut au're:
mundu onetan txiki guztiak
aundiaren mende gaude.
Orain orrela bizi gera ta
ala izango zan len ere,
nekin etzera asko aseko
lenago gose bazaude.

Ezp.-

Ni gatu sortu bainintzan eta
zu berriz zira sagia,
horrela dago gure bientzat
mundu hontan izatia.
Ni azkarrago naiz hemen eta
zu berriz arra txikia,
zu atzematte hortan pasatzen
dut nik nere errabia.

Laz.-

Baiñan pixka bat errukitu zu,
pentsatu zazu ainbeste,
gure egilleak bioren gauzak
berdin ikusten dituzte.
Zu orain arro zabiltza baiñan
laister bear dezu triste,
txakur aundi bat or dator eta
kontuz ibili zindezke.

Ezp.-

Txakur aundi hoi gaur neretzako
ez dadiela agertu,
holakorikan neretzat izan
zeikela ez dut amestu.
Zuk deraukazun libertatea
nik oraintxe baitut hartu,
horixe da ni gatu izatea
eta Lazkao-Txiki sagu.

AINGERU-ZALEAK ETA ABAR

Zumarragako Agiñeta, 1968-XI-17.
Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Laz.-

Ekarri degun eginkizuna
al bagenezake bete,
orretarako berriro ere
kantatutzeko diote.
Preparatuta ipiñi adi,
nere aixkide Lasarte,
guk ere zerbait egin dezagun
oiek deskansatu arte.

Las.-

Lazkao-Txiki, zure bertsoak
ez nau, ez, asko samindu;
erantzun naia, ni Jaungoikuak
buruz jantziko banindu.
Asko kantatu izan det len da
buruz pixka bat arindu,
alare zuen mende gera gaur,
nai dezutena agindu.

Laz.-

Geure artean zer gauza dagon
ederki asko dakik ik,
emen bertsoak aditu gabe
jendiak etzeukak onik.
Ta guk izanik buru pixka bat
eta mingaña txintxilik,
edertasun au ikusi eta
zein egoten dek ixilik?

Las.-

Entenditu det berialaxen
zuk esan nai dirazuna:
bertsoentzako mendigain ontan
badala zaletasuna.
Eta biotzez entzun ezazu
Lasarteren erantzuna:
kanta dezagun al dan guzia,
badaga zeñek entzuna.

Laz.-

Lengo urtetan e paraje ontan
zeñi kantatua bazan,
nola tabernan toki onetan,
zer esanik ez an plazan.
Eta oraintxen bost aingerutxo
or ikusten nitun dantzan,
pentsatzen nuen ote neguen
paradisoko baratzen.

Las.-

Berriro ere erantzuteko
orra ordua neretzat,
emen ametsak egin bearrak
dauzka bakoitzak beretzat.
Aingeru polit oien usaia
ain gustagarri guretzat,
bostetatikan orain pentsatu
zein aukeratu zeuretzat.

Laz.-

Len ere entzun izandu diat
igandik bertso ederrik,
ta azkeneko onetan ere
ez dek ibili okerrik.
Esan deguen aingerutxuak
eztitek maitatzen zarrik,
gu unuzkero konforme biar
ikustiakin bakarrik.

Las.-

Jaun Zerukuak lege ederrak
jarri zituen lurrian,
al dana egiten saiatu bear
geure bizi laburrian.
Zeruan zaudela ezin esan
baña gaur zaude urrian,
zenbat alditan arkitu zera
bost aingeruren aurrian?

Laz.-

Aingeru-zale aundia negok
ta zerutarren laguna,
min bat zedukat orain ezertxo
eiterikan ez deguna.
Eskubitako au're etziok
ilusio danak juna,
beste fraile bat baziok emen
begirik kentzen ez duna.

Las.-

Berriro ere erabaki bat
al bada nai nuke esan,
fraile jatorra ez dala izan
jendiak ikasi dezan.
Ta onen berri guk emateko
garaia nunbait aurten zan,
aingeru-zale zalako ori
komentutikan erten zan.

Laz.-

Lenago jaun bat emen jardun zait
onen berriak ematen,
ta aitatu dit gure errian
prailetan nola egon zen.
Etorri zala oi ta emezortzi
urte omen dira aurten,
andikan onek anka egin zun
koroia egin baño len.

Las.-

Garaian nago baxtar ontatik
egiak otsegiteko,
Balerdirekin nola bildurrik
ez dedan utsegiteko.
Oraintxen degu gure garaia
garbiro itzegiteko,
Lazkao ez da leku ederra
praile onak egiteko.

Laz.-

Aizak, Lasarte, ez itzak esan
emen arrazoi grabiak,
ik bai al dakik nola diraden
Jaungoikuaren legiak?
Etsaiak ere izaten dituk
ausartak edo trebiak,
aiek kartzelan sartzen ditunak
eztituk askoz obiak.

Las.-

Utzi dezagun konpromisua,
utzi dezagun ardura,
ni iritxi naiz berriz Balerdi
toriatzeko ordura.
Praile-bizitza egin ez arren
juan zindezke zerura,
ongi maitatzen baldin badezu
len artu zenduen ura.

Laz.-

Urte txarretan gure errian
 fraile egona zera ta,
 urte aietan atera ziran
 au bezelaxen amaika.
 Ogi gorria ematen zuten,
 boniato ta patata,
 onek andikan aldegin zuen
 alimentua faltata.

Las.-

Kantatutzeko jarri nazute
 berriro era bapuan,
 luzaro segi bear badegu
 olako praile-tratuan.
 Iñola ezin etsi zun orrek
 gosia zegon lekuan,
 libre ibili naiago zuen
 ainbeste sufritzekuan.

Laz.-

Oponioa ala asi zaio
 fraile egiten asita,
 au egon zala zeñek sinistu
 orain emen ikusita?
 Angua ere jakitearren
 egin zenduen bisita,
 gero andria artu zenduen
 ango sotanak utzita.

Las.-

Ez al zenion ango sotana
 emazteari emango,
 sinistu zure kargik ez dula ark
 gorputzian eramango.
 Zerbait geiago itzeginda're
 gezurrik ez det esango:
 au praile egin balitza ere
 etzan zuzena izango.

Laz.-

Bere etxian juan bitarte
 ez omen zedukan onik,
 sei bat urtean ama aspertu ta
 konbentu artara juanik.
 Amabi urtera iritxi zan da
 etzuen maite sotanik,
 fede santuan alde aundirik
 ez dadukagu zu ta nik.

Las.-

Gogor xamarra iduritzen zait
 egin diozun sarrera,
 diferentzia billatzen det nik
 bitatikan bakarrera.
 Au konbentura juan zan eta
 an jo zuen okerrera,
 berak argatik kunplitu zuen
 sei urte barru karrera.

Laz.-

Ez gaitezela gizonagaitik
 gaizki esaten aritu,
 fraile izan onek kalteak eta
 meiorak ere baditu.
 Andik atera, gero ezkondu,
 lanian ez da gelditu,
 seme leialak azi ezkeru
 badago naiko meritu.

Las.-

Meritu onak artu dituzu
 Lazkao-Txikik emanik,
 ta ez det uste bide ortatik
 martxa txarra daramanik.
 Famedi ongi azi badezu
 ez daukagu zer esanik,
 fraile zertako ein bear zendun
 biziosua izanik?

Laz.-

Projimuaren pekatu ori
obe ez al degu laga?
Ta gizonari gaur ez ipiñi
jar zaiion ainbeste traba.
Onek dionez biziosua
noizbait izandu zera ba,
bañan Jainkuak barkatzen ditu
gero damututzen bada.

Las.-

Lenago triste zegon gizona
orra iritxi pozera,
orretarako etorri giñan
gaur txoko apraposera.
Baña ixildu nai genduke guk
oitura degun klasera,
gu onenbestez konforme gaude
zu ala baldin bazera.

Laz.-

Ta bukaera, adiskideeak,
eman zaiogun orduan,
gaizki ai gera orain bitarte
ari geraden moduan.
Okasiorik sortzen bazaizu
pixka bat zartutakuan,
ango atiak zabalik daude
ta bildurrik gabe juan.

BERTSO-KANTARIA ETA SERENOA

Gaintza, 1970-VI-29.

Gaia: Zu, Lasarte, afalondoan bakarrik geratu zera etxean; eta, bertso kantari ari zerala, serenoa etortzen zaizu, ixilik egoteko esanez. Lazkao-Txiki, zu serenoa zera.

Laz.-

Ni kale zaintzen nengoelarik
or erori naiz kontuan,
bakar-bakarrik negon geldiro
kale ertzeko onduan.
Gaugiro ederra eta txintikan
ez da entzuten kanpuan,
lo egin bear dan ordutan zu
nola ai zera kantuan?

Las.-

Apalonduan kantatutzeko
noiz gaur ainbesteko gogo?
Al dezuna zuk esan didazu,
ez zenezake geiago.
Nai dedan egin eskubidetan
ni neure etxean nago,
zuen mendean dagon erria
esku ederretan dago.

Laz.-

Ez det esan nai arrats batean
bear deguna tristerik,
baiñan ez daukat ikasbidean
zu zabiltzaden usterik.
Ez dago ongi gauez kantari
era ortan ikusterik,
ez dezu egiten lo egin nai dunai
galeraztea besterik.

Las.-

Lotan daudenak ez esnatzeko
serenoak itzegin du,
nere txokoa bakardadean
gauez nai nun atsegindu.
Gogoa neukan ontarako nik,
burutik ez naiz arindu,
ta, serenoa, nere etxean
ez al nezake agindu?

Laz.-

Lo egiteko izaten baita
beti oiaren epela,
eta ez zu ari zeran eran
aritutzeko onela.
Esan liteke gauez kantari
mozkorturikan zaudela,
egunsentian kantako dezu
txori bizkorrak bezela.

Las.-

Egunsentian kantatu leike
gauez ixilik egiña;
ta, serenoa, zu ez zerade
gaurko nere atsegiña.
Umiltasunez kantari danak
ematen al dizu miña?
Kalea zaindu bear zenduke
gizon jatorra baziña.

BAT BARRURA, BESTEA KANPORA

Gaintza, 1970-IX-29.

Lasarte eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Biok anaiak zerate, aspaldian alkar ikusi ez badezute ere. Eta orain espetxe edo kartzela bateko atean topo egiten dezute: bat barrura eta bestea kanpora. Lasarte, zu zatoz kanpora. Asi zaitetz bertsoetan.

Las.-

Berriro ere iritxi gera
itzegiteko ordura,
anai maitea, au esan bear
dizut al dedan modura.
Artu ezazu espetxe ontan
bizi izateko ardura,
ni emendikan kanpora nua,
zu sartu zaitetz barrura.

Laz.-

Ez nuen uste bizi txar onek
zeukanik oinbeste kate,
galdezka nago nere buruai
zertan ein ote nun kalte?
Askatasunak nunbait ez gaitu
beraren kolkuan maite,
zertan utsegin dedan ez dakit
ta itzalera naramate.

Las.-

Esango dizut berialaxe
utsegitia nola zan:
karameluak ostu ziñuzen
festan zenbiltzala plazan.
Litxarrerian ibili zera
juan dan ogei urte pasan,
lenago sartu bear ziñuzten
justizirik egon bazan.

Laz.-

Karameluak ostu nik eta
merezi al nun ainbeste?
Gizon eginda zabiltzatenak
baietz eliteke uste.
Aurran pekatuz gizon aundiak
kartzeleratu gaituzte,
beste batzuk milloiak ostu ta
kanpuan libre dabilzte.

Las.-

Oraindik ere biotz gogorra
ez zaizu asko xamurtu,
urteak joan da kopet aldean
naiz ta azala ximurtu.
Orain barrura juan bearrak
zaitu erabat bildurtu,
kulpa guztiak zureak dira,
ori badakit ziartu.

Laz.-

Nere anaiak ez du itzegiten
egokitzen dan moduan,
gizon geiago ziñala zeu're
nik ala pentsatzen nuan.
Zu ere zerbait izan dalako
or egon zera orduan,
olako asko dago barruan,
kulpa dutenak kanpuan.

USTE GABEKO BAZKALDARRA

Gaintza, 1970-IX-29.

Gaia: biok lagunak zerate. Zu, Lazkao-Txiki, emen Gaintzan bizi zerana; eta gaur Lasarte etorri zaizu bazkaltzera, zuk deitu ere egin gabe.

Laz.-

Umore ona pasatzia da
jaiaren eginkizuna,
au zoramena San Migeletan
gaur egokitu zaiguna.
Ainbeste urte alkarrengandik
aparte giñala juna,
gaur bazkaltzera inguratu zait
uste ez nuen laguna,

Las.-

Lenago ere pasiak gera
makiña bat onelako,
lagun zarra, nik bertso txiki bat
prestatua det belako.
Ez zaitezela ainbat arritu
nik au egin dedalako,
zuk deitu gabe etorria naiz
konfiantza nuelako.

Laz.-

Orregatikan zure laguna
ez da, ez, gelditu triste,
neu poztu naiz oi ikusizian
zuk uste zendun ainbeste.
Ta gaizki artu detenik ere
ez zazu pentsatu bate,
egiz maitatzen diran lagunak
orixe egin oi dute.

Las.-

Aspalditxoan nun ote ziñan
ni bizi nintzan kezketan,
lagun maiterik biotzagandik
apartatutzen ez detan.
Gaur bezelaxe alkartasunez
ibili giñan gaztetan,
ta berriro're bilduak gera
zure erriko festetan.

Laz.-

Zu ez jakiñik etorri arren
ez det orrenbeste kezka,
nun eta nola bizi ote ziñan
egoten nintzan galdezka.
Jan asko biarrikan bestetik
nere aiskidia ezta,
gure artean maitasuna da
sobrante eta gaiñezka.

Las.-

Zenbat maitasun dedan zuretzat
nola ez dezun neurriko,
biotzean zer ekarri detan
ez diozu igerriko.
Al dan garbien nabil izketan
jakiñik nundik jarriko,
lan ein bearra izan balitza
ez nintzan, ez, etorriko.

NESKAMEA ALA MORROIA

Gaintza, 1970-IX-29.

Gaia: baserri bateko senar-emazteak zerate biok. Lasarte nagusia da; eta Lazkao-Txiki, etxe-koandrea. Nagusiak neskame bat ekarri nai luke etxeko lanetarako; eta etxekoandreak morroi bat, soroko eta beste lanetan senarrari laguntzeko.

Las.-

Andre maitea, neskame billa
orainguan naiz asia,
ez dezazula zuk ere artu
bizimoduko esia.
Laguntzaille bat nai nuke ondoan
nola naizen nagusia,
baiño zurekin zail det egiten
pentsatutako guzia.

Laz.-

Nik ongi dakit, zuk ez-ezikan,
gure etxe ontako berri,
zer martingalak dabilzkizuen
ederki dizut igerri.
Utzi zaiozu leno artuta
daukazuen asmo orri,
askozaz ere obego degu
morroi jator bat ekarri.

Las.-

Etxekoandrea len bezelaxe
bere aldetik da mintza,
aspalditxoan gu alkarrekin
bigurri xamar gabilitza.
Lengoarekin asperturikan
zu berri billa zabilitza,
etxean agindu bear badezu
artu zazu nagusitza.

Laz.-

Gure nagusi onek ez dakit
badu ezin konpondua,
neskame gabe gure etxian
badago bizimodua.
Lenago ere ez da ikusten
mardula ta gizendua,
ura ekartzian ez zaio asko
lodituko lepondua.

Las.-

Emazte maite, arrazoiari
jar zaitetz erreparuan,
urte batzuek pasa giñuzen
guk alkarren anparuan.
Okertu eta jarria dago
amona zarren moduan,
gatzexego bat ekarri nai det
au xarra nola daguan.

Laz.-

Gauza ortatik ote daduka
gizonak oinbeste kezka?
Zu, nagusia, neskame ori
etxera ekartzen errez-ta.
Bestela ere arkitzen zera
etxeko lanez beteta,
berria zertan linguakin e
ezer ezin dezu eta?

MAGNETOFONOA ETA ABAR

Gaintza, 1970-IX-29.

Bazkalondoa.

Laz.-

..... ipiñi al aiz(1)
kantatutzeko goguan?
Une onetan ixilik ezin
egonik emen nenguan.
Aguazil eta alkaterikan
ez zedukagu onduan,
bakarrik asi bearco diagu
agintzen ez dan lekuan.

Las.-

Emen badira traste batzuek
ta ez oso onraduak,
lenago ere zintan artuak
genduzkan gure graduak.
Bear bezela itzegiteko
artua nago goguak,
aguazillik ez degu baiña
badatoz okerraguak.

Laz.-

Orregaitikan kopeta illun
ez adi jarri iñola,
ikusi dit nik gertugokua
eta lasai ni negola.
Zinta oekin emen lagunak
ipiñi arren onela,
jakin biar dek gure artean
txibatoik ez deguela.

Las.-

Txibatorikan ez leike egon,
ori ala degu uste,
baiña lanaren freno gaizto onek
ni jarri oi nau ain triste.
Geroko bertso gordetzailleak
zintak ekarri dituzte,
berez umillak izanak arren
lotsagabetzen gaituzte.

Laz.-

Euskal-Erriak oaindik bazezkik
bertso ta oituren antsiak,
batzuentzako nola diraden
gauza onaren graziak.
Zinta barnean sartu bearra
gure kontu itxusiak,
aparato au asmatu zunak
zeduzkak kulpa guziak.

Las.-

Aparato au gorrotatu nun
oso gaztea nitzala,
au sortu zunak merezi luke
pixka bateko itzala.
Ta ikusten det katxarro auekin
oso gaizki dabiltzala,
gure bertsoak lapurtzen emen
fraile gaiztoak bezela.

Laz.-

Magnetofona edo zinta au
zegok bizkor eta iaio,
esandakua beti-betiko
goguan gelditzen zaio.
Ta Donostian izan berri dek,
aiskide, ire tokaio,
Galizi edo Madrilla eraman
gustatzen baldin bazaio.

Las.-

Urtian beingo bixita egin
oi digu geure errira,
eta orduan aldatu oi da
negutik udaberrira.
Denbora asko ez du pasatzen
bertsolariei begira,
nere iritziz naiago luke
ark denak ilko balira.

Laz.-

Aren naiaren berri ez jakin
ta nola dek ori kanta?
Juxtu-juxtuan gizarajoak
orain bear dik aguanta.
Ikusirikan aurten Donostin
berak azaldu dun planta,
gu iltzea nai baldin badu're
berak asko ez dik falta.

Las.-

Al dan artean bizimoduai
emen bear zaio eldu,
gizon jatorrak berriro ere
obrak nai ditu azaldu.
Gure laguntzak denborarekin
erabakia bear du,
aparatoak dauzkaten denak
aren ondora bialdu.

Laz.-

Ta gizon orrek nundik ote du
gu ondatzeko antsia?
Kristau aldetik begiratuta
oso gauza itxusia.
Orregaitikan nola ixildu
Euskal-Errian ezia?
Gizonak ezin liteke lotu
Jainkoak libre utzia.

Las.-

Beste bertso bat botako dizut
eta guztizko noblezan,
gai berezi au artu ez balitz
biontzat askoz obe zan.
Kontsejuxto bat emango dizut
ta au zuk goguan izan:
pakean bizi nai baldin bada
iñori gaizki ez esan.

Laz.-

Neroni ere ire esanez
konbentziturik natxiok,
gaurko egunean gauza geiegi
esaterikan etziok.
Biar Madrillen jakin lezake
zer esan degun gu biok,
gaur izkutuko tokirik iñun
mundu guztian etziok.

Las.-

Notizi oiek eramatia
ote litzake atsegin?
Berriro ere guztien bistan
zerbait bear det itzejin.
Oiek artuta Madril aldera
buelta bat nai dunak egin,
Parisa billetia pagatu
geio etorri ez dedin.

Laz.-

Arrek etzeukak juan bearrik
bere tokitik iñora,
bere txokuan pasia badik
makiñatxo bat denbora.
Len egindako azio txarrak
etortzen zaio gogora,
aspaldi ontan ez dek atera
naziotikan kanpora.

---

(1) Emen falda diran itzak, zintatik entzun eta ezin ulertu.

BASARRIA

Gaintza, 1970-IX-29.
Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Laz.-

Lasarte, festaz festa
gu gabiltzak sarri,
bertsoak ta puntuak
botiaz alkarri.
Asko zeudek zeozer
jakiteko egarri,
ta esango al diagu
basarriko berri?

Las.-

Basarriai itzegiñik
jartzen al da festa?
Basarritarrak nekia
badauka gaiñezka.
Ango berri badakit
an jaioa naiz ta,
burua argitzen gaur
basarrian gaitz-ta.

Laz.-

Basarria len gaizki zan,
gaur gaizkigo kasi,
zenbaitu ustu eta
ditugun ikusi!
Etxe oiek gauz ori
ez zuten merezi:
lurrak piñu sartu ta
kalera igesi.

Las.-

An bizitu giñan gu
denbora frankuan,
langintz ura goguan det
oraindaiñokuan.
Kalean bizi diranak
nai zuten lekuan,
arkitze'ira basarria
ona dalakuan.

Laz.-

Mendirira begiraka
jarri zaitia zu,
ta zere barrenean
artuko dezu su.
Au ere bestien eran
berdintsu daukagu,
Gaintza're ustuta da
urte gutxi barru.

Las.-

Gai ortan ez genduke
esan nai ezere,
penik ez ematia
egizu mesere.
Basarrian segiko
dute berriz ere,
neke franko egiñaz
eskerrikan gabe.

Laz.-

Askok segiko dutenik,
Manuel, ez uste,
oraintxe alde danaz
estutu gaituzte.
Mutilzar asko dago
ez andre, ez emazte,
emengo basarriak
utsik dituk laste.

Las.-

Gaztea gogor artzen du
basarriko lanak,
kalera begira gaur
daude ango danak.
Baiña ez al zaizkigu
bajatuko danak,
oraindik badu zerbait
maiorazko danak.

Laz.-

Asko daude zeozer
ikus desiuan,
jakitia nola dagon
obligaziuan.
Erakusten da zorrak daude
diputaziuan,
olako asko zegok
gure naziuan.

Las.-

Diputaziuan zenbat
dira soziuak?
Txikiak sortze'ituzte
sarri sesiuak.
Besteren lanari egin
errez preziuak,
alper asko mantentzen du
diputaziuak.

Laz.-

Basarriko gaztiak
zerbait nai du jakin,
eta ikasten saiatzen
dirade alegin,
nola diputaziuan
berdin Zabalegin;
besteri erakusten da
berak zorrak egin.

Las.-

Ni're konturatu naiz
zure esanean:
oiek ez dabiltzala
bide zuzenean.
Gazteak zeiniek ezi
basarri-lanean,
lengo guraso zarrak
iltzen diranean?

Laz.-

Basarriai egin zaio
makiña bat kalte,
leno're egin zaio
beti orain arte.
Etxe utsik ez leike
iñola're bete,
esnea zazpi pezetan
dagoen bitarte.

Las.-

Guk emango genduke
arrazoi ederrik,
baiño egiak ez du
askotan eskerrik.
Basarria lanean
ari da alperrik,
orri laguntzen zaio
radioz bakarrik.

Laz.-

Ortik dator galera
eta sesuia,
basarrian betik bera
diru-aziua.
Lenago bai omen zuten
jaso desiu,
baiña dobleko ta geio
kontribuziua.

Las.-

Gauzak esan ditzagun
geldiro-geldiro,
ni zure bide ortara
banua berriro.
Basarrian bizitzen
gaur ez dago giro,
obek ikusten dira
amaika zikiro.

Laz.-

Agintariak ber luke
kontuak atera,
nai badute jendia
emen egotera.
Uraren gisa geienak
badijuaz bera,
.....
.....ari gera.(1)

Las.-

Ederki itzegiten du
gaur nere lagunak,
berriz ez du etorri nai
bein beraiño junak.
Gaiñekuen egintzak
ez dira txukunak,
nai duena egiten du
gaur agintzen dunak.

Laz.-

Ta kalera jetxitzia
obea guk kasi,
emen lana eginda
ezin baida bizi.
Ainbeste bei mantendu
ta txekorrak azi,
ta fabrikan ainbeste
ezin irabazi.

Las.-

Basarriaren kontra
zu lengo jokeran,
beste erantzuntxo bat
badator aukeran.
Zu're kalian zabiltz
gaur askoren eran,
eta esan zaidazu
nola bizi zeran.

Laz.-

Nola bizi naizen nik
esango det gogoz,
zure galdera nago
erantzuteko asmoz.
Len basarrian negon
babarrun ta taloz,
gaur kalian bizi naiz ta
obetogo askoz.

Las.-

Kalearen txoramenak
zaizkizu iritxi,
arrazoi orri ez diot
ain ontzat iritzi.
Kalea obe dezu
gerorako utzi,
an dago lasto asko
eta gari gutxi.

Laz.-

Zu ondoen zabiltzala
pentsatutzen nago,
basarrian egon arren
ni baiño lenago.
Esan dizut, Lasarte,
esateko asko,
gaur basarrian ez dago
ez gari ta ez lasto.

Las.-

Ez dezu atzendu bear
basarriko griñik,
bizi zera bestieri
lana eragiñik.
Ni kalean sufritzen
nekeak egiñik,
iñola familia
mantendu eziñik.

Laz.-

Basarriai emate'io
orrelako famak,
oi etziten esango ire
aitak eta amak.
Diru asko gabe gaudek
gu leno izanak,
beti basarri ortan
ibili geranak.

Las.-

Kontseju bat ez dezu
geroko kalteko,
bertso baten bidez nago
ori emateko.
Arrazoi prestu bat badet
zuri esateko:
dirua ez du bear
ondo izateko.

Laz.-

Iñortxok ez dit eman
zuk ainbeste lege,
zu zerade orduan
emengo errege.
Diru gabe bizitzeko
al zerade trebe?
Emen ezertxo ez dago
dirurikan gabe.

Las.-

Sobrean baldin badezu
dirua ekatzu,
bertso au entzun eta
gentzake deskantsu.
Gauza bat ikasi nuen
oraindik oraintsu:
diru gabe're bizi
leike zoriontsu.

Laz.-

Beraz, Lasarte, zaude
zu asmo onian,
bestelakua zera
kasik geienian.
Zer egin badakizute
gaur Gaintza aldian:
jornalik batere ez eman
bukatzen danian.

Las.-

Jornala kobratzera
nator ni propio,
zertan egiten dezu
ola desapio?
Beraz oni diruak
falta egiten dio,
nere iritzirako
neskatxa bat geio.

Laz.-

Beraz diruagaitik
ez dizu ardura,
egiz esaten badezu
dionun modura.
Ez zazuela egin
aberats itxura,
ta arririk ez bota
zeure teillatura.

Las.-

Zu're badakit ez zera
interesen jabe,
ni're gelditu neike
xentimorik gabe.
Gaur jaso ezagatik
juango naiz noble,
urtego etortzean
izango det doble.

Laz.-

Egia da, zu ez zaude
diruaren premiz,
gizona ondatzen da
interes geiegiz.
Baiña, Lasarte laguna,
ez zabiltza egiz,
guk ez genduke kantatuko
dirurik ez balitz.

Las.-

Zuri entzuten dizut
bertso txukunikan,
baiño izketa ontan
ez da zentzunikan.
.....
.....
.....
.....

---

(1) Lerro auetan falta diran itzak ezin zintatik ulertu. Urtego utsuneak ere arrazoi bera dute.

AITA ETA ALABA

Elizondo, 1971-VI-6.

Gaia: Agirre aita da; eta Lazkao-Txiki, alaba. Alaba beti tabernetan ibiltzen da, zigarroa erretzen eta edaten. Aitari ori etzaio gustatzen.

Agi.-

Alaba, sortzen dezu
naigabe ugari,
aspaldi burutikan
arintzen aiz ari.
Zure posturarik etzait
gustatutzen neri,
nork aginduta jantzi
dezu jantzi ori?

Laz.-

Erantzuna eman be-
ar diot aitari,
jantzian aitzakiakin
bero baizait ari.
Naizta dan gona luzea,
naizta dan motxa ori,
danak ongi ematen dio
neska jatorrari.

Agi.-

Zure kontura amaikak
egiten du parre,
arrazoiakin aita
daukazu asarre.
Zurruta galanki ta
zigarrua erre,
neri ikasitakorik
ez dezu ezer e.

Laz.-

Aita, zuk len bezela
egin zazu lana,
ori da astuari
tokatzen zaiona.
Zertako etorri zera
alabarengana?
Bera zartu da eta
ezin eramana.

Agi.-

Aita zarrak, alaba,
asko zaitu maite,
zere gorputzarekin
konturatu zaite.
Jantzi motxa daukazu
benetan arlote,
al dana tapatuta're
billatuko dute.

Laz.-

Gustatu omen da emen
onek aitatua,
alaba edukirik
asko maitatua.
Ez al naiz orrela're
neskatxa bapua?
Gorputza erakustia
ez da pekatua.

Agi.-

Zuri begira nola artu
nik pazientzia?
Lotsa guztia galdutzen
baizaude asia.
Zure jantzian dago
tela-eskasia,
gero're badaukazu
noiz erakutsia.

Laz.-

Aitak a zer arrazoi
zuen azkenian!
Ni ere arkitzen naiz
esan biarrian.
Gona motzakin nago
sasoi ederrian,
danak tapatuko ditut
zartzen naizenian.

NOIZ EZKONDU?

Oiartzun, 1971-VIII-3.

Gaia: Mattin mutilla da; eta Lazkao-Txiki, neska. Biak dira nobio-nobiak. Illabete daramate alkarrekin. Mattinek aguro ezkondu nai du; Lazkao-Txikik oraindik ez.

Mat.-

Zurekin pentsatutzen naiz,
neskatxa, egondu,
nik zenbat maite zaitudan
sinistiak lan du.
Ta horrela egon gabe
sobera berandu,
lenbailen nahi nuke
zurekin ezkondu.

Laz.-

Aldegingo diotela
nunbait dauka traza,
onek denbora gutxi
nai liguke pasa.
Ezkontze kontu ori
ain da gauza erraza,
ezkonduko gera ta
ibil zaitetz lasa.

Mat.-

Nik beti goguan daukat
ezkontza kontua,
ta laister egiteko naiz
deliberatua,
noiz izango ote detan
andre bat artua,
hortako haiña diru
badut sobratua.

Laz.-

Presaka asi zera
bildurri antzera,
obe dezu pazientzi
pixka bat artzera.
Beste bi illabete
gora edo bera;
nik utziko zaitutela
bildurtzen al zera?

Mat.-

Ni esposatutzera naiz
bai deliberatu,
ta laister egin nai duala
ezin esplikatu.
Ihizi kontuan ere
abila zera zu,
pasaia dagon garaian
bihar da tiratu.

Laz.-

Ni ezkontzeko nago ta
zuk etzazu etsi,
senar-emazteak gera
biar edo etzi.
Eta lendabiziko
zurrutari utzi,
ni biar baldin banazu
berriketa gutxi.

MUTILZAR ABERATSA ETA NESKAMEA

Oiartzun, 1971.

Gaia: Mitxelena, mutilzar aberatsa; Lazkao-Txiki, bere neska,

Laz.-

Beti zure serbitzari
ta zurekin nago,
baiña ola ibiltzerik,
nausia, ez dago.
Zu nola zeran leen
baiño aberatsago,
eman bear didazu
soldata geiago.

Mit.-

Neskame onekin galtzen
det nik osasuna,
au da garbiro emen
entzun bear dezuna:
aski soldata badezu
leno daukazuna,
kobratzen dezuna ta
kentzen didazuna.

Laz.-

Au da gizon aberatsa
baita ikusia,
diru asko du baiña
oso itxusia.
Aparte dirua aitzen
dadukat asia,
ez logratuko balu
nai duen guzia.

Mit.-

Emen sortu nai dezu
gezurrezko saltsa,
neskame batentzat baitu
dozena bat tatxa.
Zortziretan bear ta
amarretan altxa,
eta nun dauden ez daki
sukalde ta plantxa.

Laz.-

Zirrika asi zitzaidan
joan zan egunean,
nigana gozatu nairik
dirua dunean.
Pobrea izanda ere
nik nai det pakean,
naizta aberatsa ez izan,
garbitasunean.

Mit.-

Disimulo ederrean
bai erakusten du,
gerrarako bidea
berarek asten du.
Oera dijoanean
nonbait e azten du:
koartoko atia
zabalik uzten du.

NESKA BAT ETA BI MUTIL

Donostia, Astoria, 1973.

Lazkao-Txiki, Gorrotategi eta Imanol Lazkano.

Gaia: Lazkao-Txiki neska bi mutil auek enamoratuta.

Laz.-

Bein ere baiña aukera ohea
ara neska batek emen,
biok maitatzen nautela asko
ala ari zait esaten.
Baiñan biotzak maite bear du,
mingaiña ez da izaten;
ikusiko det bitan ea nor
ondo portatzen zeraten.

Gor.-

Neskatxatxua, aldamenetik
guk zuri begirazuna;
bat artu eta seguru dezu
munduko etorkizuna.
Zuk jakin biar dezu aurretik
zein dan inporta zaizuna,
orrek itz goxok eskaintze'izkizu
ta nik berriz maitasuna.

Ima.-

Ikusten danez, biok maitale
sortu giñaden ludira,
eta bioren begi-biotzak
bide batetik jun dira.
Irrikatutzen omen gabiltza
damatxo bati begira,
aundixagua izandu balitz
artuko genun erdira.

Laz.-

Leno txikia ni izanda orain
bi aldetatikan eske,
eta puskatzen asi ezker
asko naizenik ez uste.
Bi mutil oek neskatxa batek
txoratzen jarri dituzte,
baiñan txiki bat izan liteke
bi gizonentzat ainbeste.

Gor.-

Gure biotzak neska onentzat
maitasunez daude bero,
naiz eta kontu latzak etorri
neska au artu ta gero.
Lazkano, erdi-banaterikan
ik etzakela espero,
gauza txikia uts biurtzen dek
erditik bi ein ezker.

Ima.-

Erabakia zuretzat dago,
nere neskatxa laztana,
maitasun gauza izaten baita
nolanai eiten ez dana.
Juan zaitia zeuri geiena
gustatzen zaizunengana,
zeure gustoko artuta ere
izango da naiko lana.

Laz.-

Bizilagun bat nai luteke ta
ez dakit nori lagundu,
izanez ere ibilia naiz
sarri mundurikan mundu.
Neska batekin bi gizonezko
ezin litezke konpondu,
biar gaubian pentsatuko det
biokin norkin ezkondu.

Gor.-

Neskatxatxua, ainbeste bider
amets goxotan zurekin,
ta orain Lazkano aldamenetik
pujatzeko asmoekin.
Ta zuk nola ezkonduzerikan
ez dezun gizon birekin,
gure asmuak ikusi dira,
orain nai dezuna egin.

Ima.-

Argibide bat izan dezala
gure maitasun itxuak,
mundu onetan gizon geienak
ez al gera berdintsuak?
Ezkondu arte izaten gera
leialak eta zintzuak,
uztartu arte aingeru eta
uztartutzean otsuak.

AITONA ETA BILLOBA

Donostia, Astoria, 1973.
Lazkao-Txiki eta Mattin.
Gaia: aitona eta billoba.

Laz.-

Ikusitzen det gure mundua
len bezela ez dagona,
beti batean ibiltzen ere
nola ez litzaken ona.
Aurrerapenak pixkabanaka
aldatutzen du gizona,
eta zu ere pixka-pixka bat
aldatu zaite, aitona.

Mat.-

Nere iloba, kontseju on bat
emanen dautzut umilki,
nere denboran ikusi baitut
mundua goiti ta beiti.
Eta aitonak bizi oin berri
uste askoan badaki,
ta nahi nuke nere iloba
bizi baladi hobeki.

Laz.-

Aitonak utzi bizimodua
ta orain billoba asi,
baiñan lenoko zar onengatik
asko ez degu ikasi.
Bear etziran astakeritan
ibiltzen ziran lenbizi,
zuk utzitako diru oiekin
ezin leike ongi bizi.

Mat.-

Aizu, iloba: zure esanak
ez bainau eman atsegin;
eta oraitxe esango diot
bera informatu dedin:
ni pobre jaio ninduzun eta
bizitzeko justuekin,
zuk ere ondo bizi nai bauzu
ein beharko duzu berdin.

Laz.-

Lengoak ere ez dira danak
bear bezela eziak,
lengoak ere askotxo ziran
gaztetan gaizki aziak.
Gaztea zala ibiltzen zitun
oso bide itxusiak,
gero jokuan galdu zituen
orduko irabaziak.

Mat.-

Ni oso pobre jaio ninduzun
Euskal-Herriko partean;
zorion gutxi ikusia det,
beti giñen gerrapean.
Bainan, iloba, desidera'utzut,
ni mundu hontarik juatean,
gelditutzen zeraten gazteak
bizi zaitezten pakean.

SENAR-EMAZTEAK APARTATZERA

Donostia, Astoria, 1973.

Imanol Lazkano, Lazkao-Txiki eta Gorrotxategi.

Gaia: senar-emazteak apartatzera dijoaz. Lazkao-Txiki semea izango da.

Ima.-

Andreak ez nauela
biotzetik maita,
ikusten danez orrek
kariñua falta.
Bere aur eta guzi
nai luke aparta,
zeurekin eman zazu
nerea ez da ta.

Laz.-

Zenbait ezkondutzea
artutzen da pena,
auxen da neri ere
gertatu zaitena.
Oek zuten asmo bat
bein bete ez dena;
bi aur ezkondu ziran,
ni irugarrena.

Gor.-

Biok apartatzea
degu erabaki,
gure ezkontza ez dijua
munduan egoki.
Zenbat sufritzen detan
Jaungoikuak daki;
gizona etzait inportik,
umea erruki.

Ima.-

Orain amar bat urte
giñaden nobio,
orduan bagenduan
milla amorio.
Orain neregandikan
dijoala dio,
gaixoa joango da ta
igarri bear dio.

Laz.-

Ara aita ta ama
zer eratan dauden:
amar urte ezkondu ta
apartatu aurten.
Ara ni umezurtz emen
nola uzten nauten,
ai apartatu balira
ni sortu baiño len!

Gor.-

Lengo kariño ori
ia dago juana,
gure etxean galdu
amodio dana.
Ta aurra degu beti
pagatzen duana;
biotzeko pusketa,
atoz amagana!

KANPOTIK ETORRI ETA...

Zarautz, 1973.

Gaia: Lazkao-Txiki, kanpotik etorri dana. Imanol Lazkano, baserritarra izana.

Laz.-

Gure lurrean ezin bizi ta
eldu naiz Euskal-Errira,
garai batetik gaur egunera
lur onek egin dun bira!
Baserritarrak beraka datoz
ta iñor ezin da jira,
ni kanpotikan etorri eta
sartu naiz oen kabira.

Ima.-

Gure etxea txukuna eta
eder zan garai batean,
nere sendia baserri artan
bizitutzen zan artean.
Orain beltz auek sartu dira ta
gure lurraren kaltean,
berialaxe galduko da au
sasi ta ote tartean.

Laz.-

Geren denboran len entzun degu
amaika orren antzeko,
belarrimotxak ez gaude gero
sasiak ikartzeko.
Onek ainbeste karga ez daukat
ote gaiñetik joateko,
zuk baiño gorputz obia daukat
nik sasian ibiltzeko.

Ima.-

Esan bezela gure etxea
ez zegon oso eskasa,
alperkerian denborarikan
an ez baigenduen pasa.
Baiñan azkenik gertatu dana
ez pentsa danik jolasa,
soro garbiak zeuden baiñan
sartu zaigu barrabasa.

Laz.-

Lanik egin nai ez dutelako
jexitzen dira kalera,
ortikan dator ez uste arren
erri on baten galera.
Eta belarrimotxa joan bear
orain basarri aldera,
zeuen kulpakin galdu bear du
basarria ta euskera.

Ima.-

Nik basarria biotz barrendik
beti izan nuen maite,
bizi eziña etorri zan da
aldegin bear aparte.
Ta orain berriz gure kabia
txurrianuak daukate,
or egongo'ira nik egindako
sagastiak galdu arte.

PAKE-EGILLEAK

Azpeitia, 1974-III-10.

Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Gaia: Pakeak egin naiez, bi lagunen artera sartu zerate; baiña aundi samarrak artuta irten ere bai. Lazkao-Txikik pakeak egitera joan nai zuen; Lasartek ez.

Laz.-

Ez dago edozer moduz sartzerik
zenbait pertsonen tartera,
naizta batek lagunak itzuli
nai izan arren pakera.
Lasarte ta ni gaur ere ortan
probatzen bazan aukera,
pakea egin nai eta aundiak
artuta gelditu gera.

Las.-

Zuk etzekizun borroka oiek
nundikan nora zetozen,
olako kezka aundirik gabe
gu Azpeitira gentozen.
Bein bear eta leku onean
sartua zera ain zuzen,
bizkarrekuak artu dituzu
eta merezi ziñuzen.

Laz.-

Besterenakin, lagun Lasarte,
etzaitz arro geiegi,
neri utzi ta geroago're
zurekin or dute segi.
Dudan nago ni ezur erdiak
ez ote dioten autsi,
nik ez-ezikan Lasartek artu
ditu bereak eta bi.

Las.-

Zer gertaera izandu dan gaur
esango dizut kantuan,
etxeke partez Lazkao-Txikik
luzitu nai zun kanpuan.
Ezagututzen ez dan tokian
ibili zaitz kontuan,
eta etzaitz aurrera sartu
deitzen ez duten lekuan.

Laz.-

Arrazoi dezu: toki oietan
sartzea sarri galera;
ezagututzen ez dan tokian
ola sartzea kalte da.
Gu beintzat ez gerade ederki
sail ortatikan atera;
esaera da: makil autsiaz
ez sartu iñoren tartera.

Las.-

Egun eder bat pasa asmotan
naiz gaur etxetik ertena,
beste batzuek armatu dute
lendik espero zutena.
Kulparik gabe tartean sartu,
nik orrekin daukat pena;
ni naiz gaur emen asto beltz ori
paliza artu detena.

Azpeitia, 1974-III-10-ean, Joxe Lizaso, Agirre eta Lazkanoren omenaldia. Lazkao-Txiki, eta Lasarte.

NOLABAITEKO SENAR-EMAZTEAK

Zarautz, 1974-V-5.

Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: zuek biok senar-emazteak zerate. Lizaso, gizon jatorra izan arren, tentazioak ere izaten dituzu; eta, gona-motx batekin zoazela, istripu bat izan dezue. Irten eta kargu artzen asi zera; eta zure emaztea, Lazkao-Txiki, mutil gazte batekin.

Liz.-

Bidean neska batek
alto eman neri,
ta pitxi itxusia
ez baitzan ageri,
baztarra jo degu ta
lurrera erori.
Zuk nun billatu dezue
mutil aundi ori?

Laz.-

Nere gizona dabil
granuja-moduan,
neska gazte polit bat
arturik onduan.
Jakin degu baztarra
gaur nola jo duan,
zuk aldegin zendun da
nik e bear nuan.

Liz.-

Egokitu gerade
alkarren antzeko,
ta pekatua dago
bistan azaltzeko.
Lagunak bear da're
ortan jolasteko,
etzeunden txiki batekin
konformatutzeko.

Laz.-

Biok ere badegu
oraindik aukera,
naiz zartutzera juan
emendik aurrera.
Nere senar maitea,
zelebrea zera:
etxian naiko lan da
kanpora lanera.

Liz.-

Egin deguan lana
errian testigu,
orain ukatuzia
alperrikan degu.
Andre txiki onetxek
artutzen dit kargu,
au're egunen baten
asentauko zaigu.

Laz.-

Andre txiki naizela
dio alajaiña,
artzerako're nuen
oraingo tamaiña.
Zerorri're etzera
pertsone apaiña,
txikia naiz baiña bai
zuretzaiko aiña.

SENAR-EMAZTEAK

Zarautz, 1974-V-5.

Puntu banaka, Lazkao-Txiki eta Joxe Lizaso.

Aurreko binakako saioan, Lazkao-Txiki emaztea izana zan; eta Lizaso, senarra.

<i>Laz.-</i> Ara: mikrofonoa bajatu dit bera.	<i>Laz.-</i> Zertarako joan ziñan beste batengana?
<i>Liz.-</i> Bestela igual goraiño iritxiko etzera.	<i>Liz.-</i> Orrelakoxia da gizonan afana.
<i>Laz.-</i> Zeure emaztiakin errukitu zera.	<i>Laz.-</i> Etxian e bazegon zuretzako lana.
<i>Liz.-</i> Aulki bat artuta etorri jendien aurrera.	<i>Liz.-</i> Zertan alperrik galdu aukeran neukana?
<i>Liz.-</i> Emaztia, etzaitela errietan asi.	<i>Liz.-</i> Gauza ori ez dago gero egiterik.
<i>Laz.-</i> Ezin iritxi ori al dezu ikusi?	<i>Laz.-</i> Nere gizonak ez dauka kontua besterik.
<i>Liz.-</i> Oraindik alargunduta ez baizaitut utzi.	<i>Liz.-</i> Ortan etzazu beintzat gaur artu zelorik.
<i>Laz.-</i> Artarako ere zuk gaur ajola gutxi.	<i>Laz.-</i> Motelian ez dago au bezelakorik.
<i>Laz.-</i> Langille txarrarekin kanpora lanera.	
<i>Liz.-</i> Onelakoxia da gure ibillera.	
<i>Laz.-</i> Zure berri badakigu gutxi gora-bera.	
<i>Liz.-</i> Etxian geldituko naiz portatzen bazera.	

AMALAUKO KINIELA

Zarautz, 1974-V-5.

Txomin Garmendia, Anjel Larrañaga eta Lazkao-Txiki.

Gaia: leengo igandean amalauko kiniela bat asmatu dezute, eta irurogei milloi dituzute banatzeko. Aurretik, ala ere, parranda ikaragarri bat egin bear omen dezute.

Gar.-

Amalauko bat asmatu eta
iruroi milloi geurena,
guregandikan iges juan da
ainbat naigabe ta pena.
Irurok parranda bat egitea
lendabiziko onena,
ta ortarako Zarautz juzkatze'et
lekurikan ederrena.

Lar.-

Len garai baten kinielakin
sarri egin nuan amets,
orain tokatu zaigu guzia
ta ezin ibili oiñez.
Barruan degu poz aundia ta
diruakin egin gaiñez,
amabost egun pasatutzera
Benidorrera gutxiñez.

Laz.-

Orain artean bein ere ez degu
diru askorik ikusi,
baiña milloiak tokatutzean
pentsatu det nola asi.
Beti eleike lengo moduan
erdi zurkerian bizi,
argi gorriak dauden tokitik
asi gaitezen lenbizi.

Gar.-

Zu, Larrañaga, zertako zaude
or Benidorraren eske?
Argi gorriak gure lurrean
e txokoak badituzte.
Zarautzen *hotel* paltik dagonik
berriz etzazute uste,
pauso baldarra daukagu baiña
pozik artuko gaituzte.

Lar.-

Neskatxen zale ikusten ditut
bata bezela bestea,
Lazkao-Txikik pentsatua du
andratxo bat erosteia.
Ta neronek e ez derizkiot
ain ilusio tristeia,
baiñan lenengo obe degu guk
zuri-berdetik astea.

Laz.-

Ogeina milloi bakoitzarentzat
egiñikan iru parte,
beste munduan diru orretzek
ez du balioko bate.
Ta emen danak gastatutzea
ez degu izango kalte,
gazte-gazteak ez gera baiña
sasoia daukagun arte.

IÑAUTERIA ETA GARIZUMA

Añorga, 1974.

Gaia: Gorrotxategi iñauteria izango da. Lazkao-Txiki, berriz, garizuma.

Gor.-

Ikusten zaitut beti zaudela
traje illuna jantzita,
beti arpegi negartiakin
garai ori iritxita.
Jesukristoren eriotza zuk
ez dezu maite gutxi ta,
atoz salto ta dantza egitera
tristura oiek utzita.

Laz.-

Egia da bai; ni triste nago
ta jantzita nago lutoz;
umore ona baldin baneuka
neuk ere naio gaur askoz.
Ta iñauterin ibili arren
oinbat zarata eta poz,
zeu konturatu baiño lenago
zu neregan onuntz zatoz.

Gor.-

Iñauteria pozgarria da
ta orlakua komeni da,
ezingo gera gu egon beti
garizumari begira.
Bestela ere naiko tristura
badator gure errira,
zure antzeko askokin azkar
guaz danok illobira.

Laz.-

Karnabaletan egin izan da
zeiñek daki zenbat oker,
ni ortik urruti nabil eta
Jainkuari milla esker.
Gaur igandea, ta asteazkena
etorritakuan au zer?
Zuk daduzkazun arrokeriak
umilduko dira laister.

Gor.-

Bearrezko zerala badakit
ta ez daukat baztertzeko,
baiño esaten dizut nerea
ere gogotik artzeko.
Ni egiña naiz oiua ta dantza
gaztiak besarkatzeko,
pekatu batzuk ein bear dira
garizuman aitortzeko.

Laz.-

Bromarik gabe badakit ez da
dibertitutzen gazterik,
edade ortan ezin liteke
egundo egon tristerik.
Baiñan ez dezu biarko ogia
irabazteko usterik,
zuen bromarik ez det ikusten
txorakeri bat besterik.

Gor.-

Len esan dizut, o garizuma,
bearrezkua zerala,
baiño zure traje beltz ori nik
zuritu nai beriala.
Zuk badakizu zure denbora
dana penitentzi dala,
garizuma baiño askoz e naio
dute orain karnabala.

Laz.-

Arrotasunak utzi itzazu
ta izan zaite apala,
errespetoa zintzo gordetzen
saiatu zaite al dala.
Orain arro ta dotore zabiltz,
ez dezu sasoi makala;
pentsatu autsez egiña eta
auts biurtuko zerala.

Azpeitian, 1974-III-10-ean, Jose Lizaso, Agirre eta Lazkanoren omenaldia.
Ezkerretik: Lazkao-Txiki, Mugartegi eta Larrañaga.

TESTAMENTUA

Bergara, 1974-XII-7.

Mattin eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Onezkeroko, biak ere testamentua egiña izango dute. Euskal-Erriarentzat zer uzten duten jakin nai nuke.

Mat.-

Lazkao-Txiki, ez al duk
asmatu oraindik?
Beste mundura biek
juan beiau hemendik.
Euskal-Erriak zer izain
ote'ik hiregandik?
Seme bat euskalduna
utziko diat nik.

Laz.-

Ara zer gauza esan dun
andria duanak,
bestelakuak dira
Lazkaoren planak.
Dakiguela frutu
gutxitxo emanak,
nik ere uzten ditut
sortutako danak.

Mat.-

Orai pasatu diagu
munduko bizia,
geroaz akordatzia
ez al duk hobia?
Denak hi bezala mutil
zar egongo balia,
ziaro akabo duk
Eskual-Herria.

Laz.-

Mattin berritxu zala
banekin len ere,
berriro aitatzia
nai nuke alare.
Ni ikusi nauelako
emazterik gabe,
semiak sortu leizke
ezkondu gabe're.

Mat.-

Oraindik garaia duk,
ez dukek beranta,
hau ikasi behar huke
Mattinek esanta.
Geroko fede pixka bat
oroitu behar baita,
nori egin behar diok
hire testamenta?

Laz.-

Aitortu nahi dizutet
testamentu hori,
badabilkigulako
gauz txarra ugari.
Dirurik bein ere etzait,
ez, tokatu neri,
biotza uzten diot
Euskal-Erriari.

KORRIKA-APUSTUA

Mendaro, 1974-XII-8.

Mendaro Txirristaka zanaren omenaldia.

Lazkao-Txiki eta Joxe Lizaso.

Gaia: korrika-apustua egin dezute, eta bazkaria jokatu ere bai. Batak bide luzea nai, eta besteak laburra. Orain erabaki.

Laz.-

Erabaki bearra
daukagu lenbizi,
apustu luzegiak
ez baitu merezi.
Urrutira korrika
ez diat nai asi,
bazkai-tokiraiño nik
naio diat kasi.

Liz.-

Arrazoa zeukazun,
Lazkao-Txikia;
erabakiko degu
apustu guztia.
Zertarako atera
ber du izerdia?
Luzerako daukat nik
tripa aundigia.

Laz.-

Motxean ere ez adi
i erronkan ari,
korrikarako badek
ik kilo ugari.
Motxean ere ez didak
irabazten neri,
bajatatzen ez badek
tripa aundi ori.

Liz.-

Motxian egingo det
nere egiñala,
irabazi nai nuke
nik orko jornala.
Aldegiten ez badek
ik nola edo ala,
ankapian artuko aut
baria bezala.

Laz.-

Ni tratatzen nau onek
barian antzera,
kostatu bear zaizu
ankaperatzera.
Irrixt eiten badezu
bareen tankera,
zeiñek jasoko zaitu
erortzen bazera?

Liz.-

Zer entzun bear nuan
nekin aspalditik,
bazkari bategatik
etzaizkit inportik.
Bizirik joan nai badek
Mendaro ontatik,
egin bear dekana dek
alde ankapetik.

ETXEAN ZEÏÑEK AGINTZEN?

Leitza, 1975-III-2.

Manuel Lasarteren omenaldia.

Joxe Agirre eta Lazkao-Txiki.

J. M. Iriondok gaia: zuen etxean zeïnek agintzen du?

Agi.-

Gure Iriondok gauza-modua oraintxe galdetutzen du, berak esan nai etzuelako beste bat zirikatzen du. Egia esan, gure etxean andreak agindutzen du; zuri're, Joxe Migel, bai, ori nik bezela artu bazendu.

Laz.-

Ikusten degu ezkondu asko gaur zer esaten dabiltzan, andre-ustetzat artu zuten da orain morroiaren gisan. Lazo txar ori neretzat ez da sekula ona bizitzan, aurrez kontuak atera eta mutilzar gelditu nintzan.

Agi.-

Berak dionez, orrek ez dauka fortuna aldrebesikan: besteren mende egote ori txarra da, arranek ezikan. Baiñan alare baldin baleuka alamouzko larrosikan, aginteari beiratu gabe artuko luke pozikan.

Laz.-

Ik esan deken proportzioa nik izan nian leno're, ortik etorri al baldin balitz uste ainbeste fabore. Nere laguna egin liteke ori jakin da gero're, etxean ez det iñor nai nik e neretzat gobernadore.

Agi.-

Lazkao-Txiki ezkonduzera ez duela nai abitu, emaztearen mendean noski ez omen du nai gelditu. Alaz guztiz e gure mutil au etzaigu asko aunditu, agintze orrek ez du izango uste ainbeste meritu.

Laz.-

Mundu ontako martxak ez dira asmatzen oso xamurrak, izanez ere orrenbeste lan ematen baitigu lurrak. Ezkondu asko jai-arratsetan etxeratzeko bildurrak, afaldutzeko bronka galanta ta gosaltzeko muturrak.

SORGIÑA

Leitza, 1975-III-2.

Manuel Lasarteren omenaldia.

Gaia: Lazkao-Txiki, etorkizuna asmatzen duen sorgiña izango da. Imanol Lazkano, ari galdezka datorrena.

Ima.-

Sorgin bat bear baldin banuen
nun aurki politagua?
Eta kezka bat badaukat eta
galdezka aстера nua.
Baldin iñola badakizu zuk
zabaldu zazu agua:
esan zaidazu nola bukatu
biaun aurtengo negua.

Laz.-

Sorginkerizko eginkizuna
gai daukat nik azkenean,
eta Lazkano ementxe dator
geroa jakin naiean.
Xamurra daukak, esango diat
oraingo puntu batean:
negu guztia amaituko dek
martxoan oitabatean.

Ima.-

Sorgintza dauka ofizioa
eta taberna lantoki,
kontuak kontu bizimodua
darama naiko egoki.
Itxura ederrak egiten ere
asitzen da bera aurki,
gizarajoak ohea luke
bera baldin baleki.

Laz.-

Orain arteko negu guztia
izan da oso epela;
esan bearrik ere ez neukan,
badakit dakizutela.
Baiña pentsatu martxo aldean
otza egingo duela;
eskerrak emaztea badaukak,
otzak ilko au bestela.

Ima.-

Berealaxen esaten ditu
udaberri-gorabarak,
ta artu dizkit garai orretan
neri otzaren tankerak.
Andrearekin berotzeko're
nik badaduzkat aukerak,
eta nolatan berotutzea
pentsatzen ote du berak?

Laz.-

Nik esan bear eta oraintxen
kontuak galdezka asi,
ik pentsatu zak sorgin geranak
badegu milla malezi.
Otzak galdutzen oraindik ez du
iñork sorgiñik ikusi,
oera ere joaten baigera
poltsa bero eta guzi.

KARTERISTA

Lazkao, 1975-IV-25.

Gaia: zuri, Joxe Lizaso, karterista batek kendu dizkizu zenduzkan xox guztiak. Karterista ori Lazkao-Txiki da.

Liz.-

Gaur arratsean asiko degu
geren biziko disputa,
ustez etxetik abiatu naiz
neuretzat zerbait artuta.
Mutil txiki bat bizkor zebillen
eta azkar da izkuta,
enazu oso ederki utzi
ditudan xoxak kenduta.

Laz.-

Jarri diguten gai polit ortan
bada zeñi ekindua,
diru pixka bat ostu diot nik
eta jarri da mindua.
Sinista zazu, olakoxea
dago oraingo mundua,
nola kastigatzen ez duten
zazpigarren agindua.

Liz.-

Ez dakit zeñek agindu dizun
lantegi ortan asteko,
esaten dizut griña txar orri
al dan azkarren uzteko.
Nik ogei duro nituanikan
onek etzuan usteko,
kolpe aundiagoik eite'ez badezu
etzera aberastuko.

Laz.-

Kolpe makala izan det oso
nik lapurretan asita,
baña arrapatu dedan orduan
or gelditu naiz etsita.
Dirurik gabe aldegin bear
gero kartera utzita,
nik aberatsa zala uste nun
planta ori ikusita.

Liz.-

Bere okerra egiñak arren
burua daduka tente,
ikusten danez onek oraindik
ere dirua du maite.
Asi ezkerokolpe batean
ingurau zazu dexente;
dirudun danak Madriden daude,
alde artara juan zaite.

Laz.-

Bera batere oartzeko
nik kendu diot kartera,
patrikan sartu diot eskua,
txintikan ez du atera.
Pentsatzen nuen: "Kaballero au
oraindik lotan ote da?"
Beste geio're kenduko nion
karterarekin batera.

GERRIKOAK ESTUTU BEARRA

Antzuola, 1975-IV-5.

Imanol Lazkano eta Lazkao-Txiki.

Gaia: aurtengo urte onetan gerrikoak estutu bearra izango omen da. Baiña zeinek estutu bearko ote du geiago?

Ima.-

Ikusten danez aldatu dira
juan dan aspaldian planak,
gastatu dira diruak eta
gastatu dira zer janak.
Gerrikoz pixkat estututzeko
ordenak dira emanak,
baiña berriz e estutu bear
lenago estu zuanak.

Laz.-

Gerriko danak estutzen doaz,
garbi ez dakit noraiño;
izanez ere badabilkigu
makiñatxo bat engaiño.
Beste gizon bat plakoagorik
ote liteke ni baiño?
Nerea beintzat estututa da
azkeneko zuloraiño.

Ima.-

Bajuarentzat arria beti,
au da griña betikoa;
ura beti da arrastaka ta
gaiñekoa da Jainkoa.
Ministro batek agindu zuan
estutzeko gerrikoa,
guri jatea galerazi ta
berak jan dezan naikoa.

Laz.-

Zenbatsu pobre ote dabilta
ezin egonikan tente?
Itzaldiakin engaiñatuaz
makiña bat iñuxente.
Ministro oiek estututzeko
oraindik ere diote,
ta bitartean berak dabilta
banketerikan bankete.

Ima.-

Gureganaiño eldua dala
oinbeste ordu serio,
denen artean estutu eta
erria bear dala io.
Lenago baju zebillenari
oraindik eskatu geio;
au betiko gauz okerra degu,
bajuai gertatzen zaio.

Laz.-

Noiz ez dakigu, baiña noizbait e
au bearko da zuzendu,
langilleari egin guztia
al duten danetan kendu.
Langille bidez ainbeste alper
ez ote dira mantendu?
Zoriontsuak gure tankera
denak egingo bagendu.

LAN BILLA

Antzuola, 1975-IV-5.

Gaia: lan-eskasia dala eta, Mitxelenaren ostatura joan da Lazkao-Txiki lan billa.

Laz.-

Aizak, i, Mitxelena,
neurea badakik:
gure fabrika ori
kiebrak e jo dik.
Irabazi ezean
etzegok gauz onik,
ta iri galdetzen dit
bai al deken lanik.

Mit.-

Ez diat nik emango
eskatzen dekana,
ire gorputza ez dek
luzean bikaina.
Lanan eske al ator,
motell, neregana?
Oi baiño obe dituk
jan eta erana.

Laz.-

Lan gabe, motell, ez nauk
ederki arkitzen,
pentsatu zak pobreak
gu nola gabiltzen.
Lagun aizen partetik
ez b'aiz aserretzen,
nik lagunduko diat
txuletak erretzen.

Mit.-

Borondate onakin
etorri zait ba au,
lanean aitzeko konforme
igual egun da gau.
Lengo nagusia're
or lurpera bota'u,
neroni deskuidatzen banaiz
onek galduko nau.

Laz.-

Lagun ona niok ta
i ez ai bildurtu,
len esan dedan lana
neutzat nai dit artu.
Len bezin ona niok,
bate enauk txartu,
txuletak erre eta
kontuak kobratu.

Mit.-

Ik nai ukena dek ni
or bera erori,
kobratzeko bazeukat
ik ainbat memori.
Txuleta erretzen ob'ek,
or saiatu ari,
neronek egingo diat
azkeneko ori.

EMAKUMEZKOAK LANEAN

Antzuola, 1975-IV-5.

Egileor eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Azkar usteko tonto batek bere lantokitik gizona ez du bialdu eta neska gazteak artu ditu langilletzat.

Egi.-

Mundu ontatik aldia degu
Jaunaren kontzientzia,
komeni zaigun bezela au da
gaia gaur etorritzia.
Nola erabaki du emakumeak
orrek lanean artzia?
Kostako zaio bear bezela
guztiak engaiñatzia.

Laz.-

Ori egin dun nagusiari
damutuko zaio bitan,
emakumien pasadizuak
nola pixkat badakitan.
Illean beingo oporraldia,
etxean berriz erritan,
artu zituen baiña damutan
egon bear du sarritan.

Egi.-

Nere ustetan asmo au ez da
izango ziaro ona,
zuk ori kantau denboran ni naiz
gauz au pentsatzen egona.
Lazkao-Txikik e emakumientzat
ez du ain biotz sakona,
zure moduko terkon bat baizan
ori egin zun gizona.

Laz.-

Lendik biotza biguna det nik
ta orain ez naiz txartuko,
emakumeak ez al dezute
dana gaizki pentsatuko.
Andrerik ere ez daukat eta
zertarako egin uko?
Nere antzikan izan bazuen
batere ez zun artuko.

Egi.-

Zenbat olako aditutzen dan
jaio ezker munduan!
Gauza au ere, Lazkao-Txiki,
aditu bear genduan.
Zu emakume gabe zabiltza
beti uda ta neguan,
onen gisako izan balitza
kiebra joko zenduan.

Laz.-

Ez dakit nere adiskidea
gaiakin enteratu dan,
zueri zurikeria egiten
emen badabil naiko lan.
Gizon guziak bialdu zitun
ta neska batzuk eraman,
ori egin zun nagusia're
apenas aberastu zan.

MAISUAK

Soraluze, 1975-VII-24.

Lazkao-Txiki eta Joxe Lizaso.

Gaia: zuen maisuak nortzuk izan dira?

Laz.-

Gauza aitortu nai det
jarri duen gisan,
zer irakasle izan
genduen bizitzan.
Ni enintzan ibili
beste askon ditxan,
neska-mutillak ango
barrion zebiltzan.
maistra izan nun ta ez nun
maisurikan izan.

Liz.-

Pentsatzeko jarri du
gaur illunabarra,
irakaslea daukat
aitortu bearra.
Askoren artetikan
aipatuz bakarra,
nere maisu izan zan
Uztapide zarra.

Laz.-

Lizasok aitortu du
maisu nor izan zan,
neretzat ere maisu
geiago ote zan.
Baiñan lenen aldia
nai dizutet esan:
Basarrikin kantatu nun
lenbiziko plazan.

Liz.-

Gauza gertatutzen naiz
esan bearrian,
uraxe aitatu det
gaur derriorrian.
Arek maitasuna zun
biotz xamurrian,
nik bestela ezin kantatu
gaur zuen aurrian.

Laz.-

Beste maisu bat nuen
nik Saiburu zana,
Basarrirekin gure
errian an zana.
Baiñan esatezkero
gauza garbi dana,
maisurikan onenak
aita eta ama.

Liz.-

Gauzakin oroitzia
obeto da garaiz,
alare bertsorikan
nik ezin bota sustraiz.
Orain gauza batekin
akordatutzen naiz:
lengo maisu zarrakin
zorretan bizi naiz.

Xalbadorreneko atarian. Ezkerretik: Xalbador, Lazkao-Txiki eta Joakin Berasategi. Leioan: Xalbadorren emaztea eta alaba.

NOLA ZUZENDU LEIKE AU?

Lesaka, 1976-V-23.

Migel Arozamenaren omenaldia.

Lazkao-Txiki eta Mattin.

Gaia: etxean euskera eta kanpoan erdera. Nola zuzendu leike au?

Laz.-

Euskal irratsaio bat ikusi
genduen lengo astean,
begira pozik egon giñaden
botatzen zuten unean.
Andik irten da kale ertzeko
banku batera joatean,
euskera azkar aztu zitzaien,
danak erderaz kalean.

Mat.-

Aspalditxoan hola dabila
gaur egunez gaztedia:
etxen euskaraz itzegin eta
kalian galdua erdia.
Radiotikan ere euskaraz
orai zerbait hasi dia,
naski horrela ez da galduko
hizkuntza maitagarria.

Laz.-

Aurtxo txikiak ikastolara
aitak eta amak atera,
zerbait itxura egitearren
olaxen ibiltzen gera.
Ta gurasoak biak erderaz
juan orduko etxera,
nere irtiziz bide ortatik
galdu bear du euskera.

Mat.-

Gazte maiteak, ez otoi ibil
hitzen sortarik ihesi,
eta hizkuntza lenbizi etxean
behar litzake ikasi.
Baiñan kalean gaur ikusten da
erdara dala nagusi,
era horretan nola behar du
gure euskarak luze bizi?

Laz.-

Nik kontseju bat aurtxoentzako
eman nai det azkenean,
eta nai nuke bertakoak e
au artutzea onean:
euskeraz beti egin zazute
ikastola ta kalean,
zeuen amatxok erakutsia
bularraren barrenean.

Mat.-

Orai euskaraz entzuten dira
aitonak eta atsuak,
eta erderaz gazte gehienak
etxeko eta auzuak.
Baiñan euskaraz saia zaitezte,
oi ene maite haurtxuak,
denen beharra izanen baitu
gure hizkuntza gaixuak.

TXANTXANGORRIA ETA KUKUA

Lesaka, 1976-V-23.

Gaia: Mattin kukua izango da; eta Lazkao-Txiki, txantxangorria.

Laz.-

Arbolaren gainean
or zabiltza sarri,
ku-ku eta *ku-ku* beti
estu eta larri.
Txantxangorriak badaki
alperraren berri,
nere kabian etzazu
arrautzarik jarri.

Mat.-

Ni hola ibiltzen naiz
zelai ta mendian,
ni iduri asko da
gaurko egunian.
Hau ere ohartuko da
naski azkenian,
alperra nekez hasten
zaigula lanian.

Laz.-

Kuku au iñola're
ezin det zuzendu,
kabitik nere arrautzak
lendabizi kendu.
Onek famelia sortu
eta nik mantendu,
orren alperrak emen
gaizki ematen du.

Mat.-

Len gaiztoa banaiz ere
hasiko naiz ontzen.
txantxangorri hunekin
ez bainaiz konpontzen.
Hau ere lehenago
langilea omen zen,
buru abilak ez dik
bizkarririk nekatzen.

AZERIA ETA OILLOA

Euba, Erkoles, 1976-VI-6,

Gaia: Azpillaga azeria izango da; eta Lazkao-Txiki, oilloa.

Azp.-

Mendian ez da jatekorik ta
orra jeitxi naz kalera,
gose dagonak oillo bat nai ta
or nun aurkitzen dan bera.
Luma arroak, zama luzea,
arkokusoen antzera;
denbora askoko bizik ez dozu
deskuidatutzen bazera.

Laz.-

Fiña izateak ez du balio,
alantxe iruditzen zat;
amenazua nunaitik bada
beti langille fiñentzat.
Azari zakar bildurgarri au
gauza maltzurra da beintzat,
ni oillo txiki xamarra ez al naiz
azeri aundi batentzat?

Azp.-

Sasoi batzutan bildotsen billa
ibiltzen gara mendian,
ezer ez dago eta kalera
jetxi bear azkenian.
Okela gítxi ta luma asko
zuk dadukazu aldian,
oillo zarra be ez da ain txarra
besterik ez dagonian.

Laz.-

Onek daduka gose aundia
ta onek jateko antsia,
piñu artetik oillategira
gau ontan dago jetxia.
ICONA-k ere oek iltzea
nola dun galerazia,
merezi ez dun makiña bati
gordetzen zaio bizia.

Azp.-

Oillo zarra da, etxeoandreak
au ez dau asko zainduko;
onek emanda arraultza asko
abitik ez da kenduko.
Baiña besterik ez dagonian
zuri ezin egin uko,
luma ta guzti jan eta ere
ez nau asko gizenduko.

Laz.-

Piñu tartean onek eiten du
egun guziko bizitza,
gero gauean oillategira
arroturikan isatsa.
Ni arraultz jartzen txintxo ta ongi,
ori da nere egintza;
gu langilleok persegitu ta
lapurrak libre dabilta.

PRAILE

Segura, 1976-VI-10.

Gaia: Agirre, jakin dek Lazkao-Txiki praile doala.

Agi.-

Au ere entzun bear
gendun azkenian,
Txiki au ez dabil or
bide zuzenian.
Neska ondoren ibili
bizitza danian,
orain fraile dijoa
etsi duanian.

Laz.-

Akabatu ziraden
gaztetako planak,
kalabazaz bete'itut
nik ganbara danak.
Aspertu nautelako
neskatxen esanak,
norabait juan bear
besteik ez duanak.

Agi.-

Lenago komentuak
pena ematen zizun,
naiago ziñuzen zuk
zenbait bide lizun.
Gauz bat daukazu txarra,
ez dakit dakizun;
zuretzat sotanarik
ez da Arantzazun.

Laz.-

Olako burla bat e
egin dit azkenik,
asko entzun bear nik
txikia izanik.
Alde aundirik ez degu
altuan zuk ta nik,
komentuan nola ez izan
guretzat sotanik?

Agi.-

Alde batera arrazoi da
esan dezuana,
ta erantzun didazu
merezi nuana.
Mutiko asko zan le-
nago aruntz juana,
egon leike norbaitek
ibili zuana.

Laz.-

Oraindik bizkor nago
lenoko modura,
arpegiz izan arren
zarraren itxura.
Len bezelaxe nago
jenio ta pixura,
praile nijoa baiña
monjen konbentura.

SAN INAZIO KALEAN PASEATZEN

Azkoitia, 1978-V-5.

Joxe Agirre eta Lazkao-Txiki.

Gaia: San Inazio kalean paseatzen ikusi dezute, errenka-errenka.

Agi.-

Onek zer eskatu dion
 San Inaziori
 esan bearra daukat
 orain guziori;
 sasoia pasa ta gero
 oroitu zaio ori,
 ori gertatzen zaio
 bat baiño geiori.

Laz.-

Jakin zazu Loiolara
 zertan naizen juna,
 ta gauza bat eskatzen
 pasatu eguna.
 Badakit andregairik
 berak e etzuna,
 eskatu diot diruz
 aberastasuna.

Agi.-

Diruak faltik ez dio
 egiten zenbaiti,
 ta neskaxaren ondoren
 zu zabilta beti.
 San Inaziokin dezu
 fedea urruti,
 xirri ein omen diozu
 monja gazte bati.

Laz.-

Agirre granuja dala
 garbi ageri da,
 berak nabarmendu du
 dadukan erida.
 San Inaziok bazitun
 iru-lau *querida*,
 ezkondutzea baiñan
 obea ori da.

Agi.-

Beraz iru-lau *querida*
 gaztea zanian,
 gero konbertitu zan
 estuasunian,
 anka baten balazua
 artu zuenian;
 zu ere damutuko zera
 ezin dezunian.

Laz.-

Agirrek gauza ortan
 bearturik nauka,
 zakur bakoitzak ezberdin
 egiten du zaunka.
 San Inaziok bazun
 orrenbeste tranpa,
 ez balitzaio eritu
 irugarren anka.

Agi.-

Onek izan du santu
arek izan zuna:
irugarren ankatikan
galdu zun zentzuna.
Lazkao-Txiki ere ez da
mutiko astuna,
baiña korajien faltik
bein ere ez duna.

Laz.-

Zuen San Inazio
santu egiñik dago,
zu bezela granuja
izana lenago.
Sinistuko genduke
ez bagiña ero,
denok damutzen gera
aspertu ta gero.

“NESKAZAR BAT TENTATZEN...”

Zestoa, 1980.

Larrañaga eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Neska zar bat tentatzen
asi naiz lenguan.
izan ere alako
ederra zeguan...

Lar.-

Nik bizimodu zarra
goguan arturik,
naizta Lazkao-Txiki
ez izan itxurik,
nola ikusi nuen
bati ikuturik,
ta egin al zenduen
aurtengo traturik?

Laz.-

Jakin nai luke baiña
ez dit aterako,
tratu luzea ez da
iñon onerako.
Neskazarra zegoen
neure aukerako,
tratua egin nun baiña
egun baterako.

Lar.-

Uste nuan ziñala
aren egarriko,
ta alturan e berriz
zetorren neurriko.
Geio nai zenduanik
zion igarriko,
aurrera're ez litzake
gaizki etorriko.

Laz.-

Eguna pasa gendun
markesen moduan,
besotikan elduta
alkarren onduan.
Gaua're etzitzaigan
ezer gabe juan,
azal zimurrak baiña
polita zeguan.

Lar.-

Nunbait ibili zendun
zuk e zerbait saltsa,
biok e bazenduten
or alkarren antza:
urtetan aurrera ta
ori bada martxa,
bat berotu ezin da
bestea ezin altxa.

Laz.-

Ez jakiñik mintzatzen
askotan errez ta,
baiñan emango dizut
orren errespuesta.
Gaztetan bezelaxe
egin gendun festa,
goseak dagonantzat
jan txarrikan ezta.

JOMEINI ETA NESKA AMERIKARRA

Aretxabaleta, 1980-III-15.

Azpillaga eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Jomeini eta baiturik dagoen neska amerikarra.

Azp.-

Amerikako enbajada bat
sekuestratzen aski lan da,
len Amerika zegon nagusi
ta orain berriz Iran da.
Guk iraultza bat laister gendula
lendik zegoen esanda,
zu nola arraio sartu zera or
emakumea izanda?

Laz.-

Nik erantzuna eman bearko
Pertsiaiko jabe oni:
emakumeak presentatzeko
beste lan gabe nago ni.
Al dan azkarren aska gaitzazun
eskatzen dizut, Jomeini,
zeure lurraren famarako're
au ez baitzaizu komeni.

Azp.-

Emakume bat tartean dala
ere dute iragarri,
juan dan iru bat illabetean
or zaudete oso larri.
Baiñan lenengo egunean nik
kondizioa nun jarri:
libertadea nai badezute
sha de Persia ekarri.

Laz.-

Sha de Persia nai al zenduke
zeure mende ikustia?
Zerengatikan ark len eiten zun
berak nai zuen guztia.
Baiña pentsatu biak angoak
ain diferente ezta:
leno zakur bat kendu zuten da
ipini zuten bestia.

Azp.-

Iran aldeko emakumea
da langillea ta piña,
arpegian du oial gogor bat,
gerritik bera berdiña.
Aspaldin gogor dantzatua da
zuk dadukazun jardiña,
Jomeinik ez du onen bearrik
nola ez dagon birjiña.

Laz.-

Oraintxe dala bastante aldiz
sartu ginduzun onera,
guk kulparikan ez deguela
konturatzen ez al zera?
Zeure relijioko gauzakin
txoratutzen asi zera?
Carterrek bonbaz erreko zaitu
deskuidatutzen bazera.

EZKONBERRIEN KEZKAK

Aretxabaleta, 1980-III-15.

Lazkao-Txiki eta Larrañaga.

Gaia: Ezkonberriak zerate, Barkuko kapitanak, bakoitzak bere kamarotean lo egin bearko dezutela esan dizuete.

Laz.-

Andretzat bein artuko
olako alaba,
ta batera lo egiten
ez digute laga.
Au da penagarria
mingarririk bada:
aparte pasa bear
lenbiziko gaba.

Lar.-

Olako eskaria
nola ez estima?
Zuretzat eskeiñi nitzan
gorputz ta anima.
Aparte egotea
ez al da lastima?
Nun botako ote dezu
gaur gabeko firma?

Laz.-

Aldrebes atera dira
eguerdiko planak,
batera lo egitea
giñaden esanak.
Baiña malezi asko du
gure kapitanak:
berak ein naiko ditu
lenbiziko lanak.

Lar.-

Orregatik, senarra,
ez egon penetan,
gizon orrengan ez nator
gaur emen brometan.
Kapitana portatutzen
bada modu orretan,
anka biak lotuta
laster da uretan.

Laz.-

Orren kamarotean
beintzat etzaiz sartu,
aurretik beaituzu
kontu danak artu.
Leitekian bezela
beartzen bazaitu,
ipurdia atzera ta
iztarrak estutu.

Lar.-

Ezkonberritan degu
olako girua,
asko gustatua zait
zure enbirua.
Nai duna egitea
ez da segurua,
ez du errez ikusiko
nere florerua.

NESKA ETA SENDAGILLEA

Aretxabaleta, 1980.

Gaia: Lazkao-Txiki sendagillea izango da; eta Azpillaga, sendagillearengana dijoan neska.

Azp.-

Arrasteon, medikua,
banator zure atera,
sekula ez naiz inguratu
olako toki batera,
iñori esan gabeko gauzak
orain zuri esatera;
baiña nondikan eldutzen dezun
kontuak ondo atera.

Laz.-

Medikuak ez ote du
neska onek ainbat zentzun?
Gaitzen berri ikasitzen
ari naiz gau eta egun.
Neska maitea, zaude ixilik
ta portatu zaite txukun,
erantzi zaitez ta esango dizut
non eta zer gaitz daukazun.

Azp.-

Len ixilik eduki det
baiña ezin det aguanta,
jantzita ere or zaude zu
ikusten nik detan planta.
Lendik danetan etortzen zana
orain iruetan falta,
pozik ibili bagiñan ere
badet disgustu galanta.

Laz.-

Neskatil ederra zera
baiñan ez zabilta iaio,
pentsa zazu ume batek
noizbait bear dula jaio.
Malizirikan ez duen bati
errukitutzen bazaio,
tranpien berri ez dakitenai
orixe gertatzen zaio.

Azp.-

Gaitz bat daukat ta gaitz ori
ez baidet errez pasako,
lenago nik gogo asko
izan det jolaserako.
Ogei urtekin bakarrik ezin
jolasean da dantzako,
pastilla edo indizioakin
au ez ote da pasako?

Laz.-

Leno ere indizioa
da kalte egin dizuna,
au neskatil txorrea ta
au neskatilla tuntuna!
Ta noiz etorriko ote zaio
esnatutzeko eguna?
Ni baiño mutil altugoa zan
zu ola utzi zaituna.

ANDREAREN GALTZA GORRIAK

Zegama, 1980-XI-5.

Lazkao-Txiki eta Lopategi.

Gaia: Lopategi, andrearen galtza gorriak jantzita etorri da.

Laz.-

Pentsatzen nago mundu au dago
dana aldatzen asita,
ta Lopategik era orretan
gaur egin digu bisita.
Parrari ezin eutsi nion nik
gizona ola ikusita:
nola arraio agertu aiz gaur
andreaan galtzak jantzita?

Lop.-

Besteren utsak ikusteko zu
nola etzeran makala,
badirudi gaur koloreetan
utsen bat egin detala.
Esan baitute praka gorri au
emaztearena dala,
ortik atera bear zenduke
ongi konpontzen gerala.

Laz.-

Zegama aldera azaldu zaigu
prestua eta bapua,
jazkera ere ekarri digu
bear dun bezelakua.
Galtza gorriak deabruan gisan
nunbaiten egindakua,
aurrez ederki beteagatik
atzean bada lekua.

Lop.-

Gure etxean len eta orain
badegu naiko armoni,
atze ta aurre ornitua naiz
ongi ezur eta mami.
Gauzak gaur oker ikusterikan
nola etzaigun komeni,
praka gorriak ekarri arren
aurrelaria nauzu ni.

Laz.-

Zuen etxeko gauza bat ezin
naita ere disimula,
pentsatu zazu Lazkao-Txikik
ondo arrapatzen zaitula.
Beste oinbeste nere bizitzan
ez det ikusi sekula,
nabarmendu da zuen etxean
galtzak andreak ditula.

Lop.-

Feministaren mogimendua
puestuak irabazia,
andreak naiko eraso arren
oraindik ez nau ezia.
Libertadean bear genuke
kolorearen grazia,
beste gauzetan putza baitegu
eldu dan demokrazia.

Laz.-

Ez ai bildurtu gauza orregatik,
zu patxadan egon zaitez,
ikusitzen da zure andrea
daukazula borondatez.
Bere gonakin ibili bear
izan du beraren kaltez,
barrundik ere arenak ditu
gantzontzillo oien partez.

Lop.-

Txikia degu mutilla baiña
bizia eta arrua,
ustekabian aldamentetik
bialdu didan orrua!
Bakoitzak berak nai duen eran
eramaten du barrua,
praka gorriak nik ditut baiña
Txiki au da deabrua.

Zaldibian, Gurutzeta baserrian. Ezkerretik: Eneka Berasategi,
Manuel Lasarte, Lazkao-Txiki, Joxe Lizaso eta Amaia Auzmendi.

BOTIKARIOA ETA NESKA LAPURRA

Zegama, 1980-XI-5.

Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: botikarioa eta lapurretara doan neska.

Laz.-

Nere pistolarekin
ni botikan sartu,
ta botikario au
bat ez da bildurtu.
Drogarik bai al dezu?
Nai nuke drogatu,
zoriona zer gauz dan
ezbaitet probatu.

Liz.-

Entzun dezute orain
neskatxak zer dion,
zeren billa zebillen
antzematen zaion.
Nun izan aiz: Zarautzen,
berdin da Orion?
Pistola ori, neska,
zeiñi kendu dion?

Laz.-

Pistola ekarri det
dizun moduan,
orain errez billatzen
diraden lekuan.
Bati ostu nion ta
gorde nun kolkuan,
beste bat e badet ta
ibili kontuan.

Liz.-

Arma aundi batekin
au da neskatilla!
Disimuluan dator
droga batzun billa.
Zertarako den droga,
zertako pastilla?
Ik ez al uke obe
gustoko mutilla?

Laz.-

Drogaren billa nator,
zuk ondo sinetsi;
beti zuk zeureari
nai diozu eutsi.
Emaidazu porrua
eo berdin zait hatxi,
emen kontu oiekin
berriketa gutxi.

Liz.-

Neskatxa arraioa,
jarrai zazu txukun,
mutil jator batekin
egin adi lagun.
Arek dibertiko au
tanbolin da ttun-ttun,
droga ta txorakeiak
alperrikan ditun.

FRAILEA ETA TXOFERRA

Zegama, 1980-XI-5.

Lasarte bertsolariaren omenez.

Gaia: Lazkao-Txiki Arantzazuko frailea da. Agirre, autoa bedeinkatu eta gero istripua izan duena.

Laz.-

Malda oietan ez da izaten
ain gauza atsegiñikan,
pena bat daukat pasa danakin
emendikan joanikan.
Bedeinkatuta nik utzi arren
arkitzen zera klinikian,
baiñan galdetzen dizut, Oranda,
bai al daukazu miñikan?

Agi.-

Miñikan gabe klinikarako
nork dauka ilusiua?
Ta Arantzazura joateko ere
banuen bokaziua.
Neska batekin txoke egin det,
jaunak, au da aziua!
Indar aundirik etzuen zana
zure bedeinkaziua.

Laz.-

Guk dadukagun bedeinkapenez
indar aundia daukagu,
Jaungoikoakin orazioan
aritutzen baigera gu.
Arantzazura juana orain,
Joxe, al daukazu damu?
Orrelakorik etzan pasako
neska bedeinkatu banu.

Agi.-

Beraz, zuk neska bedeinkatzeko
ere badezu oitura,
arekin ere naiko zenduen
bearbada zenbait lotura.
Ez dezutela ezer balio
eroria naiz kontura,
mutiltzar batzuk bizi zerate
Ama Birjiñan kontura.

Laz.-

Onek uste du bedeinkazio
orrek ein diola kalte,
bentajarikan ez bazun ere
or kalterik ez da bate.
Estudiatuak geradela gu
kontuan eroi zaitezte,
gu orrelaxe biziko gera
tontuak dauden bitarte.

Agi.-

Praile txikiak berak esan du
nik esan bear nuana,
nabarmen dago federik ere
batetxo're ez duana.
Zure otoitzak egiñak arren
ni okerrera juana,
izan ere au praile egin zan
monagillo bear zuana.

ERRETORA ETA BIKARIOA

Urruña, 1981-IV-12.

Gaia: Bikarioa Alkat, eta erretorea Lazkao-Txiki. Bikarioa Urruñan arras langilea da. Base-ritarrekin-eta aritzen da lanean. Erretora kontent ote dago?

Alk.-

Hoinbertze gauza aspaldiskuan
hemen gaindi da ikusten:
jaun erretorak bikarioari
gauza txar asko erraiten,
katixima ez egin nahi ta
bertzetan lana egiten;
egungo katiximan ez baita
gauza onikan ikasten.

Laz.-

Eleiza barrutitik kanpora
zu hor zabilta lanian,
baiña askotan etzabiltzade
zu hor hain bide onian.
Neska pare bat oso politak
daude basarri batian,
haiengaitikan juaten zera zu
lan eiteko aitzakian.

Laz.-

Laborantzara juaten zera zu
orko laborarigana,
juan dan astea're nunbait or du
bikarioak igana.
Baiñan badakit bidetik zerbait
irtetzen asi zerana,
meza eman da katixima da
zuk ein bear dezun lana.

Alk.-

Asko alper ta asko apez, bai,
lehen baitziraden sortu,
orai apezak Euskal-Herrian
anitez dira negurtu.
Katixima ta meztatik urrun
bainan lanean jokatu,
ta neskatxen maitatzea ere
Jaunak ez du debekatu.

Alk.-

Ez baita gauza berdinez bete
bion bihotzen xokoa,
senditzen dutan gauza guzia
hemen erraiterat noa:
badakizue, egungo haurrek
ez dute laneko gogoa;
lana maitatzen ez duen batek
ezin du maita Jainkoa.

Laz.-

Bazkoak ere badatoz eta
konfesatzeko denbora,
bi neskatx haiek konfesatzeko
deituko ditut ondora.
Eta pentsatzen jarria nago:
pekatu bat egongo da;
oi ola bada bikarioa
elizatikan kanpora.

ZORIONTSUAK

Legazpi, 1981-V-1.

Azpillaga eta Lazkao-Txiki.

Gaia: inkesta batek dionez, zoriontsu diranen artean, bostetatik lau ezkonduak omen dira.

Azp.-

..... entzun dezute,
gaitz ortaz ez gaude flako,
Españi ontan zorion orrek
badauka indarra bapo.
Bostetikan lau zoriontsuak,
zein nazio da olako?
Ni're bizi naiz ain zoriontsu
ezkonduata nagolako.

Laz.-

Nik berri ori ezin sinistu,
komeri txarrena au da;
edo bestela atzotik gaurra
gauzak egin duen muda!
Bostetatik bat da zoriontsu,
lenakin egin det duda,
kulpa gurea ez da izan ortan,
esaten konfunditu da.

Azp.-

Esan diguten informe orrek
Lazkao-Txikiri miña,
ezkonduaren zoriona du
nunbait ikusi eziña.
Mundu au ez da mutiltzar eta
neskazarrentzat egiña,
oiena degu iñoiz fruturik
eman ez duen jardiña.

Laz.-

Zeuk sinistatzen ez dezun gauzik
ez zaitetz esaten asi;
zeure etxeko berri guztiak,
ai, nik baneki lenbizi!
Askatasuna, demokrazia,
ez al da adierazi?
Lotuta dagon pertsonarikan
ongi ez liteke bizi.

Azp.-

Bildurra al dezu ezkontzak daukan
lege ta loturarena?
Andre bat artu eta arekin
daramat bizitza dena.
Dibortzioa aitaturtean
neri ematen dit pena,
lengoa utzi gabe're pozik
artuko det bigarrena.

Laz.-

Arrokeririk ez diot entzun
oraindaiño bitartean,
mingaiñetikan badu indarra
ta izatez apartean.
Au're sartu da berrogei eta
zazpigarreneko urtean,
batekin ezer ezin egin da
bigarrenaren eskean.

KARAKOLA ETA BAREA

Orio, 1981-V-24.

Lasarteren omenaldia.

Gaia: bi leengusu: karakola ta barea, a zer nolako pare! A zer bi bitxo, ez odol, ez ezur, itxuaurreko ederrak. Lazkao-Txiki, karakola; Joxe Lizaso, barea.

Liz.-

Gizon parearentzat
 auek abisuak,
 baratz batean gaude
 gauean sartuak.
 Landaretxo politak
 badira sortuak,
 tranpan gabiltzadenok
 biok lengusuak.

Laz.-

Ibiltzen ez gerade
 bizkorrak izanak,
 naiz ez galerazi inoiz
 bizkarreko zamak.
 Letxu ostro ta aza
 asko dira janak,
 aserretu ditugu
 ortelano danak.

Liz.-

Lengusu onen berri
 lendik banekian,
 eskapatu ziraden
 atzo gauerdian.
 Naiz ta nekazariak
 jardun armonian,
 au errez gordetzen da
 azaren azpian.

Laz.-

Bare gaixoak badu
 nik ainbeste kalte,
 au ere ni bezela
 ez baidute maite.
 Nei baiño erruki geio
 artuko diote:
 benenua botata
 ondatuko aute.

Liz.-

Oraindik e bertsoa
 azan azpitikan,
 basarritarreatatik
 ez zaio inportikan.
 Ertetzen dezunian
 leku ortatikan,
 ea eltzen dizuten
 adar puntatikan.

Laz.-

Biok ere adardun
 ez al gaituk bizi?
 I ni baiño gaizkio
 ikusten aut kasi.
 Gizonaren aurretik
 ezin jua igesi,
 baiña ni ibiltzen nauk
 etxe eta guzi.

Liz.-

Etxia badu onek
ijitu antzeko,
bere teillatu ori
ez dauka saltzeko.
Arriskurik txarrena
bariarentzako,
bildurrez jarria nago
itaia sartzeko.

Laz.-

Oraindik uda dana
ez diagu pasa,
ortelanun amorrua
ez dek, ez, jolasa.
I ere ibil adi
estu eta presa,
buruan e badaukak
barearen traza.

MANDAZAIA ETA BI MANDO

Orio, 1981-V-24.
 Lasarteren omenaldia.
 Lazkao-Txiki, Lopategi eta Joxe Lizaso.
 Gaia: mandazaia eta bi mando.

Laz.-

Une onetan mandazaiaren
 tokian jarrita nago,
 bide zailletan mandoak ola
 edukitzerik ez dago.
 Ezkerrekua ondo det baiña
 arunzkua gabe ago,
 perratutzero eraman bear
 errendu baiño lenago.

Lop.-

Ez dakit nik zer esan dun baiña
 ez du batere inporta,
 momentu batez lasai nengoen
 joana bainintzan lota.
 Baiña mandazai txiki uger au
 beti zelatan dago ta,
 su-bazterrera bota bear dot
 ostikoz gogotik jota.

Liz.-

Animalia zoritxarrean
 gaur ere konpromisuan,
 erren galantak egiñez nabil
 beti pausuan-pausuan.
 Ta, mandazaia, ikusi zazu
 zer kargu artu dezuan;
 larri zabiltza mando zar onen
 ankarik ezin jasuan.

Laz.-

Naiko baba ta lastoa janez
 zabiltzate egunero,
 egunez lana zerbait eginda
 gauean etzanda gero.
 Mando beltz onek oi esaterik
 enuen bate espero,
 perrarik ere ez det jarriko
 ostikoz jotze ezkeru.

Lop.-

Bi gera emen mando aundiak,
 ni nago beltz eta edar;
 amaika ostiko artu du eta
 egin du amaika negar.
 Karga aundia erabilia
 naiz ni mundutikan zear,
 mandazaintxo au eramateko
 perrarikan ez det bear.

Liz.-

Gure mandazai kakanarru au
 degu onelakoxea,
 alper samarra izan da neri
 perra berriak jartzea.
 Arraio onek pentsatze'ez badu
 eskailleran bat artzea,
 kostako zaio alboan dagon
 mando au kargatutzea.

Laz.-

Kargatutzeko mandazai au ain
txiki ta bajua da ta,
ezkerrekuak botatzen dizkit
t'arek ezin du aguanta.
Baiña bestela ere badute
egizko manduen planta,
perratokian perrak jartzea
besteik etzaiete falta.

Lop.-

Gu ala gera eta serbitzen
eiten degu alegiña,
mando bikote ederra gera,
estimatu eta fiña.
Beste oneri begiratuta
lendik genuen jakiña:
mandazain txiki auek ipintzen
dute kargarik aundiña.

Liz.-

Gure mandazai txiki au dago
petralkeritan loturik,
seguru nago ez dula maite
batere animalirik.
Illabeteak izango dira,
ez dit ematen pentsurik;
lana galanki t'aldamenetik
maldeziua besterik.

SENAR-EMAZTEAK

Usurbil, 1981-VI-4.

Gaia: Mattin, senarra; Lazkao-Txiki, emaztea.

Mat.-

Nere andrearekin
enaiz konformatzen:
oian zahartu naizela,
dibortza galdatzen.
Nai badezute jakin
arrazoia zer den:
oian ez omen dut nik
gehiago berotzen.

Laz.-

Biok gerade pixka,
biok gera txikik,
alde gutxi daukagu
Mattinek eta nik.
Lengo arrats batean
oatzera joanik,
gaua pasatu nuen
billatu ezinik.

Mat.-

Gertatzen baitirade
holako kasuak,
ez nau gehiago maite
etxeko atsuak.
Orai mementu hauek
ez dira goxuak,
zer atsegina zuen
lehengo musuak!

Laz.-

Nik ez dedala maite
dio, alajaiña!
Neu're enaiz aundia
ta enago bikaiña.
Gizonari moteldu
arrantzako kaiña,
ezta azkure eder bat
egiteko aiña.

Mat.-

Nere andrearekin
enaiz akort bate,
zertako enauzu gaur
lehen bezin maite?
Oian ere egoten
da beti aparte,
ortan ere badauka
segur zerbait kalte.

Laz.-

Jakin bear zenduke
maite zaitutena,
zartu zera ta orrek
ematen dit pena.
Zuk badakizu zerbait
nik bear detena,
ta bastoia bakarrik
daukazu zuzena.

Mat.-

Orai galtzen ai dela
gure komeria,
ez dedala balio
kexu da andria.
Nahi baduzue aitu,
jendiak, egia,
berak ere eztula
lehen hainbat premia.

Laz.-

Biotzez maite zaitut,
bear dezu jakin;
zu zera nere maite,
zu nere atsegin.
Barkatzen dizut, nere
senar zeran Mattin;
konpletatu bearko
beste norbaitekin.

Mat.-

Dibortzio kontua
hobe dugu utzi,
nora joango zera
nigandik ihesi?
Nik etzaitut, andria,
nahi inorat utzi,
holaxe behar dugu
oindik biok bizi.

Laz.-

Etzaitut utziko ta
lasaitu zaitia,
ezkontze egunetik
nik zaitut maitia.
Baiña zu zartu zera,
ni oindik gaztia;
biak maiteko ditut:
zu eta bestia.

Mat.-

Bigarren senarra zuk
gaur zinue kalte,
nola izango'ituzu
biak berdin maite?
Bigarrena gutxi ta
lehengua bate,
etzenun hola esan
duela hogoi urte.

Laz.-

Nere emazte onek
badu naiko kezka,
bi zertako ditudan
ari da galdezka.
Zar bati aguantatzen
eztago errez ta,
zu oean berotu,
besteakin festa.

Mat.-

Orai zahartu eta
joan behar mundutik,
ez zaitezen dibortza
gauza horrengatik.
Mattinek egi batzuk
aitortuko ditik:
ni atxikiko nauzu
diruarengatik.

Laz.-

Nere senarra Mattin,
lasai egon zaite,
gaztetan bezelaxe
gaur ere nik maite.
Elizako itz oiek
nai nituzke bete,
etzaitut, ez, utziko
bizi naizen arte.

GALTZAK IA GALDUAN

Zegama, 1981-XI-15.

Gaia: Gaur goizean, arnas estuka ta larri, galtzak erdi galduan ikusi dezu Lasarte Zegama bidean. Kontuak artu bearko dizkiozu.

Laz.-

Nere lagun au gaur goiz onetan
gaizki zebillen nonbaite,
bart arratseko lo egite ori
nunbait ez du ongi bete.
Galtzak e ia-ia galduan
edo etzitun aparte,
era ortaraiño jetxitzeko
zer gertatzen zaik, Lasarte?

Las.-

Lasarte onek berekin badu
beti onelako festa,
Lazkao-Txiki or asia da
zer pasa zaidan galdezka.
Baiña etzazu, lagun maitea,
izan orrenbeste kezka,
galtzak galduagatik Lasartek
gantzontzilloak badauzka.

Las.-

Gantzontzilloak bazeuzkan eta
bazuen premi galanta,
beste aldetik gaur goiz onetan
izotz piska bat bazan ta.
Gerrikorikan etzeukan eta
onek zeramakin planta!
Bat aztutzea ez da ezertxo,
gero ipurdia falta.

Las.-

Nik ipurdia badaukatela
egon zaitetz sinistuta,
bainā illunpean ibillia naiz
argirik ez det piztu ta.
Izanez ere zartu naiz eta
ainbat nago narrastuta,
etxe aldetik aterea naiz
galtzak jartzea aztuta.

Laz.-

Gure Lasarten galtzak galtzea
gauz zelebrea zan egiz,
gerrikorikan ere ez du artu
bere logure geiegiz.
Bere denbora guzian dabil
berotasunaren premiz,
oraindik ere ala zebillen
izotza urtu ez balitz.

Las.-

Izotzik ez det errespetatzen
gorputzez bero egonik,
oraindik ere etzazu uste
oso galdua nagonik.
Etzaidazula berriro jarri
neri orrelako bromik,
Oriotikan ez da etortzen
galtzik gabeko gizonik.

DESAFIOAK

Zegama, 1981-XI-15.

Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: nunbait asarretu dira biak, eta entzun zer nolako desafioak botatzen dizkioten alkarri.

Liz.-

Motell, zelebrea dek
ire jeniua,
nerbiuak al ago
burura iua?
Ik burrukako beintzat
ez ago jaiua,
ixilik egon adi,
txatxu arraiua!

Laz.-

Lizaso lagun auxe
dago fundamentuz,
gizon izugarria
espalda ta buruz.
Neu're natxiok, motell,
asitzeko asmuz,
ni berotu baiño len
itzegin zak kontuz.

Liz.-

Edozein artutzen du
oraindikan autan,
lotsagabetzen dira
nai duten lekutan.
Nerekin ez ai asi
orrela disputan,
ikusi nai ez badek
Aizkorriko puntan.

Laz.-

Egin bear ote du
desafio geio?
Elduko baldin balit
kasik nuke naio.
Eskua bere lekutik
ertetzen bazaio,
Txiki au apuntatzen
kostatuko zaio.

Liz.-

Zertarako jarri naiz
ni asarretuta?
Borrokari egiteko
balio ez du ta.
Ondatu baiño leno
Lizason konduta,
etxera eramango det
patrikan sartuta.

Laz.-

Zer bitxo naizen lenen
jar adi begira,
neuk ere ekarri dit
ortarako ira.
Kolpe botako diot
beko alderdira,
moztean arbol aundiak
eroritzen dira.

TXAKURRAK BABARRUNAK JAN

Tolosa, 1981-XII-7.

Larraulko Elizegi baserri erre berriaren aldeko jaialdia.

Gaia: Amuriza, perira etorri eta lasai babarrunak jaten ari zan. Alako batean, Imanol Lazkano txakur txiki batekin sartu da, neskazar panpoxa; eta, biak kontutan ari diran bitartean, txakur txikiak babarrun danak jan ditu. Pentsatuko dezute nor dan txakur txiki ori: Lazkao-Txiki.

Ima.-

Iñoiz ez da arkitu
mai obeaguan,
babarrunak ederki
zijoazkion abuan.
Azkena noiz jan zuen
ez dauka goguan,
onek etzun uste baiñan
goseak zeguan.

Laz.-

Txakurrak e bear zun
asetzeko txanda,
neskazarra neretzat
gaur ona izan da.
Aldameneko au zegon
orregana juanda,
txikia bapo dago
babarrunak janda.

Amu.-

Aizu, neskazar sorgiña,
gu geunden pakean,
ta txakur txiki au emen
neronen kaltean.
Putza izango du ainbeste
babarrun jatean,
gaur beintzat etzazu sartu
zeure gonapean.

Ima.-

Zeñek pentsatuko zuen
olako fortuna?
Txakur txikiak jan du
naiko babarruna.
Zoriontzeko artzen det
nik gaurko eguna,
indartu zaidalako
oirako laguna.

Laz.-

Txakur txiki xamarra naiz,
beti katerako,
baiñan pasiura zeñek
enau aterako?
Neskazarra izan da
zure kalterako,
gaur espabilatu zaitut
beste baterako.

Amu.-

Zaude, txakur arraiua,
ixilik mesedez,
banekin lapur aundia
zeradela zerez.
Babarrunak onek janda
neskazarra ezetz,
egun triste au etzait
aztuko ain errez.

Ima.-

Nolabait erori gera
zelebrezko saltsan,
bizimodurako jarri
naiz ni esperantzan.
Biarritan etxia
jarriko det martxan,
baldin ustutzen bada
etxeko baratzen.

Laz.-

Neskazarra, eskerrak
emate'izut, aizu;
nere triparentzako
gaur ona ziñan zu.
Zuk gaur bezelako otorduak
izaten baituzu,
len ez-ezik bizarra
luzatuko zaizu.

Amu.-

Bizar luzea badet
ezpaiñen ertzean,
erdia jarriko dizut
zerorren ortzean.
Eta ostikada bat
emanik atzean,
zeu egosi bear zaitut
babarrun-eltzean.

ASTO-TRATUA

Ernani, 1982-1-2.

Gaia: Lazkao-Txiki baserritarra izango da. Lasarte, berriz, ijitua. Joxe Mielek asto bat erosi dio Lasarteri, ijitoari. Oso mantsoa eta oso asto ona. Baiña etxera eraman duenean, izugarri aldatu da astoa. Oso biurritu, ostikoa ugari eta ez dakit zer. Berak esplikatuko du.

Laz.-

Tranposo antxa ote aguen
egiñik niok juzkua,
ire eskutik ez diat artu
animali tajuzkua.
Indizioaz dominatuta
ik saldu didak astua,
orain arrotzen asi dek eta
ez niok oso gustua.

Las.-

Berialaxe aterako det
baserritarra sustotik,
aukera aundia ijituak du
mandotik eta astotik.
Ez da komeni, baserritarra,
gure tartean disputik;
gauza onikan etzazu espero
ijitoaren eskutik.

Laz.-

Lengo batian puskatu zidak
marmidak eta eltziak,
balio duen ainbeste gastu
lengo ortan egin ziak.
Eta ederki astintzen dizkik
aurriak eta atziak,
arrokerian badizkik arek
nagusiaren partiak.

Las.-

.....(1)
ez orain azkar etsiko,
ta ez al dezu asto gaixoa
zuk bazterrera utziko?
Toki txarrean artzen badezu
deskuido batez ostiko,
ark inbalido jarriko zaitu
zeure bizitza guztiko.

Laz.-

Ni inbalido jarriko naula
jitanoak ala dio,
Lazkao-Txiki domatzerikan
ez pentsatu oraindio.
Bigote gabe ijitano au
ikusten degu serio,
bera ostikoz asto txar onek
len jo zuelako merio.

Las.-

Gauz ori etzan egia eta
iñork ez sinistu auxe,
gure astoak etzuen pasa
iñoiz orrenbeste gose.
Auen antzera zer gertatzen dan
nik esango det belaxe:
erdi goseak dago astoa,
nagusia bezelaxe.

(1) Zintatik bein eta bitan entzun eta ezin ulertu emen zer dion.

ANDREGAIK EZETZ

Zestoa, 1982-II-2.

Gaia: neska-mutillak zerate. Ezkontzera joan eta Lazkao-Txiki neskak ezetz esan dio Azpilla-ga mutillari.

Laz.-

Erantzun eta ez naiz atera
ni bear bezin prestua,
izanez ere une au baita
nerbioso ta estua.
Baietz esaten asi bearrez
luzatutzean eskua,
neronek ezer enekiela
esan dizut ezezkoa.

Azp.-

Altara aurrera jua gera ta
zuk eman didazun miña!
Emakumeak beti baidauka
kontra egiteko griña.
Esaten zendun ni ote nintzan
munduko gizon aundiña;
ordu gutxian aztu al zaizu
lengo egunean egiña?

Laz.-

Ezkondu bear genduen biok
eta izan degu galera,
ta apaizari galdetzen diot:
berritzekua ote da?
Baiña, mutilla, oitura dala
zu konturatuko zera:
gaur arte ezetz esan dizut ta
gaur orixen zait atera.

Azp.-

Aitortu bear bear bezela
gaur arte egin diranak,
aintzat artuko al ditu apaizak
gertatzen zaizkigun lanak?
Damua gero sortu liteke
alperrik denbora jua nak,
gero ere ezetz esan dezake
gaur ezetz esan duanak.

Laz.-

Orain bitarte saiatzen baizan
ezkonduaren moduan,
ta nik ezetza esaten nion
au asitzen zan orduan.
Ta gaur bai esan bear nion da
nik lenokua goguan;
baietza ere esango dizut
oiera juandakuan.

Azp.-

Bat ezkontzeko ustetan bada
komeni da indartzea,
pentsa genduan ezkondu eta
etxe batean sartzea.
Baiñan ez det nai baietz batekin
nere burua galtzea,
beti ezezka ibiltzekotan
obe det ez ezkontzea.

Laz.-

Apaiz jaun ori galde ta galde gaur berealako kezkan, len ezagutu ez bagiñan eran beti egin oi duten festan. Lenago ere "nik maite zaitut" sarritan baidizut esan, zeremoniak nazkatu nau ni, galdetu bearrik etzan.

Azp.-

Beti ezezka pasatua da nere neskaren denbora, alako baten ezkontutzea etorri zaio gogora. Aldareraño jua da ezetz, itz orrek baidauka moda; nik uzten zaitut ta jua zaite apaizarekin serora.

Lazkao-Txiki eta Amuriza, Ondarrabin, 1982-IX-10-ean.

GEZUR KONTARI

Zestoa, 1982-II-6.

Gaia: Agirre, Lazkao-Txiki eta Lopategi, nai dezuten aña gezur kontatu.

Agi.-

Sarri egia esanda ere
nola izaten dan kaltian,
orain gezurra komeni bada
esaten asi gaitian.
Pozak txoratzen bizi gerade
desgrazitik apartian,
eta Euskadi askatuta dago
juan dan berrogei urtian.

Laz.-

Esaten dute bi bat metro ni
alturatan banaizela,
eta alare azaldutzen naiz
enanotxo bat bezela.
Pentsa zazute gezur aundiak
asmatuko dituztela,
esan didate ETA-ko jefe
Rosón ipiñi dutela.

Lop.-

Onek esan du, baña lenago
ori jakiña genduan;
berri guztiak ezautzen ditu
txiki onek beranduan.
Españolakin bizi baigera
armoni onez onduan,
gaur egunean torturarikan
ez da ezautzen munduan.

Agi.-

Jende guztiak ondo egiteko
artuta daude ardura,
eta txikiak esan duena
lengo baten zabaldu da.
Rosón ETA-ko buru jarri ta
Juan Karlosek naiko duda,
ikusten nago ezker aldeak
irabazten dula guda.

Laz.-

Leopoldoren tokian laister
ipiñiko da Apala,
emengotarra agintaritzan
jarri dezagun al dala.
Beste berri bat ere, lagunak,
pentsatu entzun dedala:
orain daukagun Aita Santua
laister ezkonduzen dala.

Lop.-

Ortan utsunik gertako balitz
ark beteko du zuluia,
ez dakit nola ereingo ditun
garia eta olua.
Baña emen nola gertatu dan gaur
omenaldiko arlua,
Martin Villa-k e bialdu omen du
neretzat erregalua.

ALDERDI ONAK ETA TXARRAK

Zestoa, 1982-II-6.

Lazkao-Txiki, Joxe Lizaso eta Imanol Lazkano.

Gaia: Joxe Lizaso, etxeko jaun eta jabe.

Laz.-

Ezkontzeko esanez
dago jende dena,
baiñan lotutze orrek
ematen dit pena.
Demokrazian alde
da jende geiena,
mutilzar dagoena
dago ondoena.

Liz.-

Jakiñean jarri dira
Lazkaon tiruan,
edozer esan leike
olako giruan.
Lazkanok ez du agintzen
andrian onduan,
ikusten da etxian
nork agintzen duan.

Ima.-

Arra emearentzako
menderikan mende,
ortara bildutzen da
makiña bat jende.
Ni arkitzen etxean
andrearen mende,
txikia, obe zenduke
zu ala bazeunde.

Laz.-

Andreak mogitzen ere
ezin dio utzi,
kalera juan nai badu're
eskutikan eutsi.
Ikusten dezute ori
nola zaigun bizi,
gizon galanta baiñan
errespeto gutxi.

Liz.-

Lazkao, etzazuala
egin negarrikan,
zenbait ezkonduzea
ain da alperrikan.
Lazkano onek ez dauka
aginpiderikan,
onek etxian dauzka
galtzak bakarrikan.

Ima.-

Mutilzarraren pausoak
dira guztiz motzak,
artarako indar gutxi
ttikian biotzak.
Naiz andreak aldizka
erakutsi ortzak,
negua ez det pasatzen
anketako otzak.

Laz.-

Zuregaitik andreari
etzaio inporta,
morroi bat bezelaxe
mendean ago ta.
Askotan bakar-bakarrik
egiten du lo ta,
goizean lanera bialdu
bizkarrean jota.

Liz.-

Mutilzar au ezagutzen
degu aspaldian,
nola bizi zakuan
andrian premian.
Nere lagun au ere
dabil istorian,
ez baidit atsegiten
nai dedan tokian.

Ima.-

Ttikiari zelebrea
ez al zaio gerta?
Naita're lortu ezin
ezkondun karneta.
Burua arindu zaio,
legortu brageta,
Arantzazura zoaz
alperrik zaude ta.

Laz.-

Txikia oraindik dago
ain sasoi onean,
pozikan arituko
litzake lanean.
Ortikan goseak bizi
baida geienean,
etxera joango natzaizu
ezin dezunean.

Liz.-

Txikiak pikardia
gaur ere esan du,
gaiztoa jaio zan da
ezin da zuzendu.
Beste au ere or dabil
mundurikan mundu,
daukan ilusiorik
ezin du mantendu.

Ima.-

Beraz gure mutilzarra
dago oso bizi,
indarrean dagola
eman du notizi.
Au nai duenak artu
katxarro ta guzi,
errifan jarriko degu
nai dunak erosi.

Laz.-

Ez pentsatu naizenik
katxarro gabia,
txikia izateko
kasi geiegia.
Bat baiño geiago're
gustatutzen dia,
ta partorako berriz
zu baiño obia.

Liz.-

Gaiztotzen asi dala
nago antzemandan,
oraindañoan beintzat
onela izan da.
Egia baldin bazan
onen propaganda,
lo arrazi iozute
bularra emanda.

Ima.-

Bertsotan luzitu naia
genduen al dala,
afalondoa ortarako
ez da ain tamala.
Burua ariña baiña
aboa zabala,
ez al zuten esango
neskazar gerala.

BIZARRA

Zumaia, 1982-IV-24.

Gaia: Auek komeriante batzuk bezela dabiltz, eta Lazkao-Txikik galdetzen dio Amurizari: "Zer abil bizarrarekin?". Eta Amurizak Lazkao-Txikiri esaten dio: "Nun dek bizarra?"

Laz.-

Zu, Amuriza, bizar luzeaz
zabiltzade aspaldian,
udaz itzala eta babesa
badezu negu aldian.
Ta nik bizarra nun ote dedan
omen zabiltza aspaldian,
arpegikoa moztuta daukat,
beste pixka bat gordian.

Amu.-

Gordian dauzkan dudak badituz
ta egingo dituz gaur zaunkak,
onen kontuak olaxen dira
eta nik gogoan daukat.
Emen norbaitek gezur aundia
ere gordean bazeukak,
Lazkao-Txiki, nun dek bizarra
nonbaiten baldin badaukak?

Laz.-

Len esan dizut nik nun daukaten,
ez dezu aditu ala?
Ille tartetik ematen dezu
bastante gorra zerala.
Sandaliak e bere oiñetan
ikusten diogu ala,
len apaizatit atera zan da
kaputxino sartu dala.

Amu.-

Besteren kexa agertzen ari
zaigu oso borondatez,
Lazkao-Txiki, zere buruaz
arduratzen asi zaitetz.
Nik sandaliak eta bizarra,
eta zuk ordea batez,
txitxare batzuk ortxe dituzu
bizar aundiaren partez.

Laz.-

Zure anairen bat bizarretikan,
Amuriza, bada emen,
moztu det eta ez daukatela
zer ari zera esaten?
Eta zeuk ere dezunarekin
ez dezu ongi ematen,
obe zenduke dana moztea
erabat zuitu baiño len.

Amu.-

Nere bizarra zuria daukat
tartean beltza ere dala,
ta dena zuri emateko ere
borondatez nago ala.
Alare kezka aundia nuke
esango dedan bezala:
jende guztiak esango luke
basakatua zerala.

Laz.-

Bestela gizon polita baiña
 orrekin zaude baldarra,
 ori uztea egin zenduen
 zeure pekatu bakarra.
 Ematen dezu koba zulotik
 erten dan zomorro zarra,
 arpegirik ez garbitzearren
 utzi zenduen bizarra.

Amu.-

Nik arpegia garbitzeko ere
 banuke, lagun, indarra,
 alare daukat zure ondoan
 gizon agertu biarra.
 Zuk bizarrikan ez dezulako
 argi nezake izarra,
 nerea baiño obe zenduke
 neskazar baten bizarra.

Laz.-

Neskazarren bat emen badago
 bizar aundi baten billa,
 biar goizetik neuk utziko det
 ta egon dedilla trankilla.
 Bizarrarekin egiten bada
 gizona eta mutilla,
 gauz orren zale dagon neskaxa
 biatza jaso dedilla.

Amu.-

Neskazar oiek zar izan arren
 badute naiko gar ta su,
 Lazkao-Txikik egin dizue
 mandatu edo amenazu.
 Aizu, Lazkao, bostgarren bertso
 ortan ia bazaude zu,
 jarraitu zazu bizarra irten
 arte utzi nai ez badezu.

NESKA-MUTILLAK ONDARTZAN

Ahetze, 1982-VII-18.

Mattin il zala urtebetezea.

Gaia: Neska eta mutila. Lazkao-Txiki neska izanen da. Ezponda, mutila. Hondartzan elkar ezagutu duzue.

Ezp.-

Uda betean baidago eta
gabiltz hondartza hoietan,
sinist zazue ni ez nagola,
ez, egun ere penetan.
Neskatxa gazte hau ikusi det
dela larru gorrietan,
hitzez ezin degu egin baina
senditzen da begietan.

Laz.-

Ni're plaiara joanda izan naiz,
nengon preskatu goguan,
eta alako mutil eder bat
jarri zait nere onduan.
Larru gorrian ni ikusita
au arriturik zeguan,
etzaiz arritu, Jainkoak ere
olaxen egin ninduan.

Ezp.-

Nola menturatu den neskatxa
ematen larru gorrita,
eta nik ere hondartza hortan
egun egin det bisita.
Hau ikusi ta nere gorputza
eman zaita irakita,
nerea ezin det gobernatu
holako bat ikusita.

Laz.-

Biok ez gera konprenitutzen
ta konpreni bearrean,
larru gorrian arkitzen naiz ni
ondartza onen gainean.
Nere mutil au ez det ikusten
oso jite ederrean,
bulto galanta azaltzen zaio
praka txikien aurrean.

Ezp.-

Elgarri hitzik ezin deu egin,
hau dago guk daukaun planta!
Baina ni neskatxa polit hontaz
orain har nezake arta.
Maitasunean hitzegitea
beti ez da inportanta,
beronek ontsa konpondutzen nau
musu goxo bat emanta.

Laz.-

Biok mintzaira ezberdiña ta
bion arteko jokera,
eskuarekin mintzo gera gu
batera eta bestera.
Mutilla, zuk e biar zenezake
gaur daukazuen aukera,
ondartzatikan joandakoan
ongi konponduko gera.

MATTIN, NERE GIZONA LIBURUA

Urruña, 1982-VII-18.

Ezponda eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Mattin orai urte bete hil zen, eta orain Mayik, bere alargunak, *Mattin nere gizona* liburua idatzi du.

Ezp.-

Mattin maitagarriak dauku
 mundu zabala utzia,
 baina nork azaldu dezake
 harek egin dun argia?
 Bere emazteak liburutxo bat
 hor omen du idatzia,
 hortxet azaltzen ote du Mayik
 berak maite dun guzia?

Laz.-

Libru batean ematen dezu
 zere senarraren berri,
 maitasun eta istori danak
 ortxe dituzu ezarri.
 Ta zoriona ematen dizut
 egin dezun libru orri,
 gauza polit bat utzi baitezue
 senarraren oroigarri.

Ezp.-

Bere senarra galdu du eta
 beti zerurat begira,
 bertsolarien bizimoduak
 holaxet izaten dira.
 Mattin zena nolatsukoa zen
 eman behar gaur argira,
 eta Mattin gureztat nor zagon
 orai ikasten hasi gira.

Laz.-

Denok dakigu gorputzez emen
 ta animaz goian dagola,
 bere andreak ezin ahantzi ta
 guk ere ezin inola.
 Libru polit bat Mayik egin du
 malkoak darizkiola,
 il ondorean nabari da zuk
 bihotzez maite duzula.

Ezp.-

Mayik senarra maitea zuen,
 maitatua zen hoinbertzek;
 ta gu denak estekatu gaitu
 Mattinen adiskidantzek.
 Liburu polit hoi izan arren
 dolua dugu anitzek,
 holako lore polit bat berriz
 sortu dezala Ahetzek.

Laz.-

Mattin guziok maitatzen degu
 basarrian da kalean,
 izanez ere ain aundia zan
 irrian da apalean.
 Guk ere beti maite dezagun
 inundik ta ahalean,
 egun batean alkar gaitezen
 goiko zeru zabalean.

ERLEKISTENDUNA ETA KURANDEROA

Zubieta, 1982-VII-30.

Gaia: Lasarteri ipur-masaillean erlekisten bat atera zaio. Lazkao-Txiki, kuranderoa.

Las.-

Lazkao-Txiki biotzekoa,
nerekin det naiko pena,
ta al badezu entzun zaidazu
orain esaten detena.
Ipurtaldean sortu zait bere-
biziko erlekistena,
au zulatzeko, kuranderoa,
zuk bear dezu eztena.

Laz.-

Ni kurandero ipiñi naute
ta zu sendatu bearrez
arkitzen zera bolara ontan
ain erlekisten txit txarrez.
Begiratu ta begira nago,
antzematen ez da errez,
irutatik zein kendu bear dan
esan zaidazu mesedez.

Las.-

Berealaxe esango dizut
galtzen ez bazait burua,
erremedio bat bear nuke
ona eta segurua.
Erlekistenak arrapatu dit
zintzarrien ingurua,
au sendatzeko egin zaidazu
zuk enplasto bat berua.

Laz.-

Ipurdi ortan andik onuntza
zuri egin dizut jira,
erlekistena zein dan baneki
naiago nuke sikira.
Alde aundirik ere ez baida
emen tokitik tokira,
ta iru koxkor ikusten ditut,
irurak berdiñak dira.

Laz.-

Erlekisten au beingoz sortu zan
oso toki apaiñean,
bera errege bezela dago
beste koxkorren gainean.
Berez gaiztoa izaki eta
gogor ari da lanean,
baiñan ori're geldituko da
ezurra jotzen dunean.

Laz.-

Zuk badakizu ni naizela emen
praktikanterik onena,
pozikan asko egingo dizut
zuk agintzen dezuena.
Baiña aldrebes egingo banu
banuke betiko pena,
ea deskuidoz kentzen dizuten
koxkorrik printzipalena.

AJENTZIATIK EZKONTZA

Zubieta, 1982-VII-30.

Gala: Amuriza, ezkontzak egiten dituen ajentzia bateko nagusia da; Lazkao-Txiki, berriz, ezkondu nai zuena. Tratua egin eta andrea irurogei urtekoa eta anka bat egurrezkoa.

Laz.-

Ongi dakizu: nik emazterik
len ez det izan oaindaiño,
Baiñan aspaldi ontan banuen
ezkontzen zenbait enpeiño.
Zu ezkontza eiten zabiltzana ta
neri oinbeste engaiño!
Ori saltzeko obea dago
iñork erosteko baiño.

Amu.-

Joxe Mielek ez omen du nai
salgai dagonik erosi,
ori zureztat artua neukan
bere anka eta guzi.
Gazte denboran ibili ziñan
aukerakoen igesi,
berandu asten dan mutilzarrak
ez dik besterik merezi.

Laz.-

Zuri galdezka bein juan nintzan da
joan ez banintza obe,
anka're egurrezkoa dauka,
iruroi urteren jabe.
Naiz eta ni zartuta gaur egon
lana egiteko trebe,
orrek tranpa egin liteke
pastillarik eman gabe.

Amu.-

Pastilla ori gazte denboran
izan leike legezkoa,
baiña edade batetik gora
nun da orren arriskua?
Kejutzen zera omen dulako
anka bat egurrezkoa,
orrek ez ziok inportarikan
bestea badu freskoa.

Laz.-

Beste ori nik beroa nai det
beste askoren antzera,
neri jelazko gauzak saltzera
onuntz etorri al zera?
Eta fraile(1) au etorri zaigu
olako gaiak jartzera,
Arantzazura bialdu zazu
konbentua garbitzera.

Amu.-

Ai, Joxe Miel, orain bota dek
oso arrazoi galanta,
praile bat emen izan diagu
ta artu nioan planta.
Atso zar ori lengo urtean
baizan an goian izanta,
praileren batek kenduko zion
orain falta zaion anka.

---

(1) Nikolas Segurola.

ITXUA ETA ITXU-AURREKOA

Zegama, 1982-VIII-25.

Gaia: Lazkao-Txiki itxua da; eta Lasarteri eskutik elduta egiten ditu pausorik geienak.
Bien arteko elkarrizketak.

Laz.-

Au da tristura eta illuna
mundura sortu zaiguna,
eta aditu bear didazu
orain galdetzen zaizuna.
Neretzat nola diran berdiñak
gaua bezela eguna,
ta eguzkia nolakoa dan
esan zaidazu, laguna.

Las.-

Nik gaur Zegaman ikusia det
eguzki eder askua,
Orion berriz itxas aldetik
zeterren aize preskua.
Ezin dunari lagundutzea
degu gauza bidezkoa,
ni nago zure gidari eta
luza zaidazu eskua.

Laz.-

Tori eskua ta entzun zazu
nere barreneko miña:
mundua oso polita dala
esanda nago jakiña.
Ainbat lore ta edertasun on
daukat ikusi eziña,
mundu onetan itxuak dauka
kastigurikan aundiña.

Las.-

Bistikan gabe emen gizonak
ez daduka atsegiñik,
izugarrizko gaitza da ori
gauza garbi itzegiñik.
Lazkao-Txiki, goza gaitezen
biok senide egiñik,
andik aurrera ez da izango
alkar ikusi eziñik.

Laz.-

Jaio nintzala ere penetan
egon izan naiz erditan,
izanez ere argitasunik
ez dago nere begitan.
Mundu onekin asperturikan
bizi naiz ainbat alditan,
beste munduan ikusiko al det
Jaungoikoaren argitan!

Las.-

Munduko argi guztiak daude
zuretako itzalduta,
kastigu ori izandu dezu
Jaungoikoak bialduta.
Baiña, anaia, poztu zaitea
etzera oso galdu ta,
bazkaritara juango zera
neri eskutik elduta.

AGUAZILLA ETA LARRU GORRIZKOA

Zegama, 1982-VIII-25.

Gaia: Lazkao-Txiki larru bixian dabil, zato artoa bizkarrean duela, erriko festetan. Lasarte erriko aguazilla da, eta kargu artzen dio.

Las.-

Larru gorrian gera
Jaunak ekarriak,
bainã zartutakoan
bai beldurgarriak.
Lazkao-Txikik daduzka
istillu gorriak,
tapatzen ez baditu
bere zintzarriak.

Laz.-

Pestak triste ibiltzeko
al dezu ustia?
Umorez pasa nai det
festaldi guztia.
Bizkarrean zato bat,
aurrean bestia,
alare emengo neskak
bildurtzen ezta.

Las.-

Aguazillak makilla
dizu dantzatua,
zu ola ikusita
neukan pentsatua.
Laister moztuko dizut
nik beko zatua,
ori nola daukazun
asko luzatua.

Laz.-

Nere zatuarekin
orrenbeste kezka,
moztuko didazu ta
banoa igeska.
Begira pozik daude
orrenbeste neska,
dunak erakustia
pekatua ezta.

Las.-

Larru gorrian oiñez
dabil taka-taka,
aguazillak ikusi
du au or bueltaka.
Azkenik pasako da
sekulako marka,
orain txintxilik du ta
laister arrastaka.

Laz.-

Oraingo arrazoi ori
etzendun zuzena,
arrastaka ikusteak
ematen du pena.
Laister tente jartzean
aurreko antena,
joan bearko det nik
neskatxen batena.

MUTIL POBREA ETA NESKA ABERATSA

Zegama, 1982-VIII-25.

Gaia: Lasarte izango da neska, eta Lazkao-txiki mutilla. Lasarte etxe oneko alaba da; aberatsen alaba. Lazkao-txiki, berriz, oso pobrea. Lasarteren gurasoak ez dute nai biok ezkontzea. Biok maiteminduta daude.

Laz.-

Neskatxa maite, zugana nator
pentsa zenezake zuk e
amodioa partituzea
amodioaren truke.
Etxe pobreko semea naiz ni,
ez naiz konde edo duke,
zu emaztetzat artu nai zaitut
zedorrek nai bazenduke.

Las.-

Entzun dezute, anai-arrebak,
mutillaren parezera,
pobre da baiña bildu nai luke
neskatx baten babesera.
Alde batera utzi dezagun
diruaren gorabera,
barometroa ongi badezu
bapo konponduko gera.

Laz.-

Neskatxa auxe atrebitu da,
zer arrazoia zan ori?
Pobre-aberats inporta danik
asko etzaio ageri.
Lendabiziko beiratzen dio
nere barometroari,
baiña lenengo baimena eskatu
aitari eta amari.

Las.-

Aita ta amaren goraberak nik
dauzkat ederki egiñak,
orain kunplitu nai nituzke nik
gorputzaren atsegiñak.
Ta orrenbeste mereziko du
nik daukaten krabeliñak,
ikusi nai det ia zer moduz
dauden zure kanpaliñak.

Laz.-

Nere neskatxa mintzatutzen da
lotsagabeen moduan,
onen antzeko makiñatxo bat
len e baditut goguan.
Ezkon aurretik badakizute
zer aparato nai duan,
zu gizentzeko barometrorik
ez da sortuko munduan.

Las.-

Gorputzez argal egonagatik
ispirituz nago ni fin,
ez dakit nola konpondu bear
dedan mutiltxo onekin.
Kobarde antza zala izatez
lenago ere banekin,
zazpi urtean zirri bat ere
oraindakian ez dit egin.

Laz.-

Orain aitatu dezuen ori
etzaizt bein ere aztuko,
ni bezelaxe beste edozein
ere ez litzake poztuko.
Nik ez nizuen ikutuko ta
zuri etzaizu damuko,
beti ezurra billatzen baidet
ikuitzen asi orduko.

Laz.-

Zuk badakizu ezurra ere
oso premizkoa dana,
aragi pixka bat ere badet
gure Jainkoak emana.
Mutil traste au iñolaz ezin
da inguratu nigana,
aparatua edukiko du
katu zarren batek jana.

Laz.-

Zuk nai dezuen aparatua
ementxen daukat aldean,
ezkondu baiño leno asi da
dokumentuen galdean.
Egon zaiz lasai gauzak obeki
elkarganatu artean,
prueba ori egingo degu
datorren larunbatean.

Las.-

Neskatxa argizaria da ta
mutil au berriz marmola,
onekin nola txertatuko det
bearrez dagon arbola?
Lengo batean ikusi nion
ara begira nengola,
ematen zuen zintzilik zegon
erloju baten pendola.

Laz.-

Bein edo beste ez naiz arritzen
leike zintzilikaturik,
baiña, neskatxa, etzaitez jarri
ortan gaizki pentsaturik.
Baiña aragia jatea nik
ez daukat debekaturik,
eta zurekin ez leike egin
aragizko pekaturik.

Las.-

Ni ez naukazu, adiskidea,
ortara zuk beartzeko,
denbora piskat artu dezagun
goxoago alkartzeko.
Jateko onek ez du balio
ta txikia da saltzeko,
asmo aundirik ez du neskatxak,
ez, au senartzat artzeko.

MANTAK EROSTEN

Tolosa, 1982-X-10.

Sebastian Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Lizasok lengoan, Tolosan, denda batean, mantak erosten ikusi omen zaitu.

Seb.-

Negu partean eguzki gutxi,
sarritan oi degu laino,
preparatzeko Lazkao-Txiki
badauka zenbait enpeiño.
Lengo batean iritxi ziñan
mantatara dendaraiño,
zuk neskazar bat obeko dezu
mantarik onena baiño.

Laz.-

Negu bildurra neuk e artu det
negua gertuan da ta,
mutilzar batek neguko otzak
bakarrik nola aguinta?
Nere lagunak, ikus zazute
gure Lizasoren planta:
au artu zunak ere artu zun
altxatzen zailla dan manta.

Seb.-

Len e esan det emen negua
nola dagoen gertuko,
ta mutilzarrak etorkizuna
nola ote burutuko?
Elurrak ere berealaxe
nola digun zurituko,
bi mantarekin ire ankarik,
aizak, ez dek berotuko.

Laz.-

Gizon txarraren andreami ere
gauzak gertatzen zaizkio,
erantzun ori orain dijua
ori dalako medio.
Onek andre bat bein artu zuen
ain formal eta serio,
oraindik anak otzak dauzka ta
burua berotzen dio.

Seb.-

Mutilzar batek egiten ditu
emen ezkontuan plantak,
denbora juanda ibili dituk
iskanbilla ta zaratak.
Len e etxera eramane dituk
iñoiz biaje galantak,
anak berotuta joaten da
zertarako dituk mantak?

Laz.-

Ezkontutzia gauz ona dala
nere lagun onek dio,
bera kontentu xamar da baiña
andrea illun da serio.
Jakiña nago: au bigarren du,
len birekin intentzio;
obego zuen gaurkuak ere
denboraz utzi balio.

Seb.-

Onek esan du ni nagoela
lendik andrea artuta,
oni urteak aurrera eta
bera dago bakartuta.
Negua dator, ez zaitetz jarri
kolpetikan bildurtuta:
Lazkao-Txiki berotu leike
poltsa beroan sartuta.

Laz.-

Aizu, Lizaso: bolara ontan
demokrazian gabiltza;
beti lotura ez al da izaten
esposatu baten itza?
Ortan ez dezu arrazoirikan,
alper-alperrik zabiltza,
Aranalde're ezkonduko zan(1)
gauz ona izan balitza.

---

(1) Jose Maria Aranalde, apaiza, gai gartzaillea.

EIZTARIAREN OKERRA

Segura, 1982-X.24.

Uztapide eta Basarriri omenaldia.

Gaia: Jakin dudanez, Segurako Partzonerietan dauden uso-puestoetakoren bat galanki ordaindu eta artua omen du Manuel Lasartek. Ez dakit egia den. Eta lengo goiz batean, uso zai zegoela, pago artean zerbait ikusi ta tiroa bota du, eta or jotzen du Lazkao-Txiki.

Las.-

Ongi kostata usotarako
txoko bat nuen erosi,
baiña okerrak gertatzekotan
ez nuen asko merezi.
Zerbait bota nai nuen tiroz ta
emen golpeka naiz asi,
ta azkenean nere lagun bat
nik or det tirotan josi.

Laz.-

Nere lagunak, begiak ongi
zabaldutzeko al zaude?
Aundia egin det erdi argituz
onuntz etortzea neu're.
Erbia zala usteko zendun,
ala izan balitz obe;
Lazkao-Txiki nola jo dezu
bate apuntatu gabe?

Las.-

Eiztari txarrak orrelakoak
sarritan egiten ditu,
ta orrenbeste gertatzeakin
arren etzaitez arritu.
Uste gabeen sasi tartean
mutiko au det eritu,
baiña badegu mediku on bat
ta ark sendatuko zaitu.

Laz.-

Barkatzen dizut deskuidoakin,
tiroz jo nazu orduan;
orrekin ez naiz bate arritzen
ikusten ez dan lekuan.
Mediku on bat baldin badezu
zuk esan dezun moduan,
bazkari on bat egingo degu
ongi sendatutakuan.

BERTSO-LIBURUA IRAKURTZEN

Segura, 1982-X-24.

Uztapide eta Basarriri omenaldia.

Lazkao-Txiki eta Imanol Lazkano.

Gaia: gaur egun omentzen ditugun bertsolarien bertsoak ikasten ari diran aurtxoeci.

Laz.-

Uztapidek ta Basarrik zenbat
bertso duten idatzia!
Izanez ere berekin dute
gauz ortarako grazia.
Bi ume koxkor oiek letutzen
nik gaur nago ikusia,
ori ikusita gaur aldegin dit
leno nuen tristezia.

Ima.-

Aurtxo batentzat liburua da
biar egungo gidari,
zoritxarrean bada ordea
ortan bide oker ugari.
Baiña, gazteak, zuek ez zerate
bide okerretik ari,
neroni ere liburu ortatik
egin nintzan bertsolari.

Laz.-

Ikusten danez, gaztetxo oek
nunbait nai lenari eutsi:
irakurritzen bestela nola
euskal gauzak gaur ikusi?
Eskerrik asko, gazte maiteok,
ez dezute egin gutxi;
al dan geiena zeuk ikasi ta
laguneri erakutsi.

Ima.-

Urte narratsak etorri dira
Euskal-Erriaren kaltez,
erdera kutsu ugari dago,
euskeraren onik batez.
Aurrera ere segi, gazteok,
olakoxe borondatez,
maite zazute liburu ori
telebizioan partez.

AIZKORRITIK TXINDOKIRA EGAN

Ordizia, 1982-XI-11.

Lazkao-Txiki eta Patxi Iraola.

Gaia: Aizkorritik Txindokira egan zoazte biok.

Laz.-

Gai zelebren bat jarri digute
ta nik asiera eman,
gauza berri bat sortu zaigula
ez al dezute antzeman?
Aizkorritikan Aralarrera
juan bear degu egan,
neretzat ez da gauza gaiztoa
nola pixu gutxi dedan.

Ira.-

Nik ere zerbait esan bear
onek esanik berriak,
guk orain artutako asmoak
dirade paregabiak.
Aizkorritikan Txindokiraño
biok gu egan abiak,
Jesukristok egin al zitun
oinbesteko mirariak?

Laz.-

Geren bizitza guzia degu
ongi asko penatuta,
ta orain ere gauz zail bat degu
lagun onek eskatuta.
Baiñan biajea nola egin nik
daukat ongi pentsatuta:
lengoan emen ibili zuten
globo aundian sartuta.

Ira.-

Nik ere ori beraxe neukan
modu onetan gogoan:
beaje ori egin leikela
askoz modu obegoan.
Zuk ta nik biok talentu berdin
xamarra degu egoan,
egia da bai, baezpada ere
obeko degu globoan.

Laz.-

Beaje oi nola egin bear dan
aitatuko det itz bian:
gu juango gera aidean eta
zuek begira azpian.
Beste au ere an sartuko da
globoan gukin batian,
bizar gorria erreko zaio
butano ura piztian.

Ira.-

Bizarrak ere erre leizke ta
zuk pentsatzen dezu egiz,
komeri latzak ikus bearra
guk izan gentzake berriz.
Globoa zeñek geio errenditu
errendi bear dan neurriz,
danak sutzean juango gera
emendik eta illargiz.

ALDE EGINDAKO AITA

Errenteria, 1982-XII-8.

Gaia: Lazkao-Txiki, aita. Murua, semea. Aitak, orain dala ogei ta amar urte, emaztea aurdun utzirik etxetik aldegin zuen. Urte oietan aur ori azi eta sendagille egin da. Aita, berriz, zarzaroan gaitz txar batek jo du, eta il ala biziko operazio batera doa. Sendagillea beraren semea da. Aitak ez du ezagutzen; baiña semeak badaki zein operatzera doan. Kirofanoan alkarritzeta, operazio aurretik.

Mur.-

Aita bat daukat ama aurdun utzi ta etxetik joan zana, egia da, bai, txiki bat onik mundu onetan ez dana. Orain gaixotu zaigu erabat eta dator neregana, alprojak ere sendatu bear, au sendagillean lana.

Laz.-

Andreangandik aldegin nuen gaizto samarra izanik, mediku onek ala esan du ez dagola txiki onik. Baiñan oinbeste ez zazuela iñoiz bajatu gizonik, orain artean nik ez nekien nere semea ziñanik.

Mur.-

Orain artean ez zekiela berak ala du kontatu, ta nere lana alaxe danez nik bearko det sendatu. Ama bat ala utzi ta aldegin, bitarten ez da damutu, semea umezurtz utzi zendula ez al ziñan konturatu?

Laz.-

Aldeiterako ere banuen nerekin naiko bildurra, gure andrea ezagutuzten ez zala oso xamurra. Aren seme bat aundi-aundia, illea ere kuxkurra, nik eindakoak ote dituzu gorputza eta muturra?

Mur.-

Medikua're gaizki uzten du, ori du bere kasketa; olako arrazoi illuna entzunda neri beztu zait kopeta. Baiña gorputza sentimentuaz aitangana det beteta, nere aitan gisan sendako zaitut amak ala esan dit eta.

Laz.-

Aldeiterako traza gaiztoa nik eman nion amari, gure etxean izaten zala bixitazaille ugari. Ala bazera senda nazazu, obra jator bat da ori; Jainkuak ere barkatzen dio gero damutzen danari.

BORDARI ZANARI

Zestoa, 1983-II-5.

Lopategi, Lazkao-Txiki, Gorrotxategi eta Sebastian Lizaso.

Gaia: atzo Fernando Artola *Bordari* eortzi zuten.

Lop.-

Euskera oso maitea zuen,
bazerabillen arreta;
gozatu zuen euskal giroa,
sufritu etsaien treta.
Agurtu zagun gure Bordari
errespetuak gordeta,
bertsolarien lagun aundia
eta euskaldun poeta.

Laz.-

Euskal-Errian gain-gaiñekoa
izan genduen Bordari,
abertzaletan lenengoa ta
bestetikan olerkari.
Izkribiturik utzi ziguen
ortxen poesi ugari,
gure Jainkoak bein eman zigun
Euskal-Erriaren sari.

Gor.-

Jaiotakorik nola betiko
ez dan izaten munduan,
eraman dunak gorde dezala
betiko bere onduan.
Euskal-Erria zun biotzean
ta olerkiak buruan,
izar argi bat itzali zaigu
Euskal-Erriko zeruan.

Seb.-

Eriotzak atea jotzean
aldegiterik ez dago,
len ere emen pasatu degu
malkozko amaika trago.
Nere lagunak triste daude ta
ni ere alaxe nago,
bertsolariak atzotik degu
maitale bat gutxiago.

Lop.-

Uste gabean etortzen zaigu
geure ordu eta txanda,
gure gaiñetik dagoenari
guk nola jarri demanda?
Mundu illun au emen utzirik
zeru argira juan da,
atseden on bat izan dezala
ondo merezi zuan da.

Laz.-

Kristau bezela lenengoa zan,
oso fededun sakona,
gure Jainkoak eman deiola
lenagotik zor ziona.
Abertzalea lenengo eta
bertso egiten txit ona,
Euskal-Erria bizi dan arte
aztuko ez dan gizona.

Gor.-

Era ontako gizonak dira
Euskal-Erriaren ondra,
euskaltzaleok, abertzaleok
berari diogu zorra.
Urteak jua da urteak pasa
etzaigu aztuko orra,
lurpera sartu eta kimuak
emango ditun enborra.

Seb.-

Gutxik dakigu olerkariak
barrenean zer sen duan,
olerki eta bertsoz jarduna
beti arrazoi senduan.
Il zerade ta orain eskerrak
emen ezin zuzenduan,
merezi ainbat goraldutzeko
il egin bear zenduan.

NESKA BAT DALA MERIO

Zestoa, 1983-II-7.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Asarre omen zeundeten; baiña Lopategik apaltzera konbidatu zaitu gaur, Joxe Migel.

Lop.-

Badakizute Lazkao-Txiki
nolako laguna dedan,
sarri askotan elkartzen gera
plazetan eta tabernan.
Egun batzuek pasa ondoren
biok asarre ta teman,
gaur afaltzera konbidatu dut
ia pixka bat azten dan.

Laz.-

“Ia pixka bat azten ote dan”
nere lagun onek dio,
beti asarre bizitzeak e
eztu askorik balio.
Amabost egun pasa ditugu
ain goibel eta serio,
beste gauzarik ez degu izan:
neska bat dala merio.

Lop.-

Izaten dira gertaera auek
bizimoduko pausuan,
maitetasuna onek eta nik
biok daukagu usuan.
Baiña sarritan txikia izanda
jartzen zaigu abusuan,
nik maite nuen rubiatxo bat
berak eraman nai zuan.

Laz.-

Nik ere noizbait dibertitzea
arrazoia nuke beintzat,
txiki xamarra nola naizen ni
ez niñuen artzen aintzat.
Biontzako bat naikoa dala
orain iruditutzen zat:
gerritik gora zuretzako ta
andikan bera neuretzat.

Lop.-

Be alderuntza atakatuta
jarriko luke gainezka,
egiten duen eskintza orrek
ni're jarri nau parrezka.
Banuen, bai, nik partitze ortan
naiko ardura ta kezka,
ik apaldu zak pulamentuan
ta neretzat utzi neska.

Laz.-

Zenbait pertsona arpegitikan
txit gogorra izaten da;
gero diote: estudia
ona izaten omen da.
Au atera zaigu mutilla, au,
frailetatikan ertenda!
Bekoa beintzat utzi neuretzat
gora enaiz irixten da.

ALEMANITIK EKARRITAKO ROBOTA

Usurbil, 1983-VII-5.

Gaia: Gorrotxategik, berak esaten duen guztia egiten duen *robot* txiki bat etxeratu du. *Robot* ori Lazkao-Txiki da.

Gor.-

Aurrerapen abantailla da
orain esango detana,
Alemanira joan nintzan da
ekarri nun neregana.
Robota dauka izena eta
tekla batzutan du plana,
nik oiek zapalduko ditut ta,
robot, egin zazu lana.

Laz.-

Botoi batzuek zapaldu eta
onek jartzen du ordena,
reklamazio gabe ni nago
bere morroirik onena.
“Ori egin zazu! Ura egizu!”
obeditzen diot dena,
tontoan mende egon bearrak
orrek ematen dit pena.

Laz.-

Nai dezuena agindu zazu
neri ez baidit inporta,
gizonezkoak egin da ola
zuen mendean nago ta.
Gaur gizonetan ere badago
makiñatxo bat bobo ta,
nik pentsatzen det azkarragoa
izango dala *robota*.

Gor.-

Egun batean Alemanira
nik egin nuan bisita,
olakorikan zanik ez nekin
nik toki ontan bizita.
Orain kezkatzen asia nago
ni *robot* au ikusita,
tekla bat bakarrik daduka ta
aberiatzen asita.

Gor.-

Estranjeritik ekarri nuen
makinatxo dotoria,
bereizten ditu lan mota eta
bereizten du koloria.
Beltza esan da beltza egin du,
txuria esan da txuria,
orra noraiño iritxi zaigun
gizonen jakinduria.

Laz.-

Len esan dizut, txintxo betetzen
det nik beti zure esana;
zuk ekarrita zure morroia
ain naiz txintxoa izana.
Zuk esandako tekla orrekin
nik egingo nuke lana,
proba egiteko eraman nazu
zeure emazteangana.

Gor.-

Robota dala eta nundikan
onek ainbeste malezi?
Alemanian sexu-gaietan
ere au zuten, ba, ezi.
Orain olako aparatirik
nik ez det iñun ikusi,
txatarretara saldu bearko
bere tekla eta guzi.

Laz.-

Pasatzen degu iñoiz alkargan
makiñatxo bat txolarte,
zuk egindako agindu oiek
asperturikan naukate.
Oraindik badet sano ta ondo
zuk dezun ainbeste parte,
txatarretara ez nazu bota
andreak ikusi arte.

APAIZ EGIN?

Zubieta, 1983-VII-25.

Gaia: Lasarte obispoa da. Ez du gerri alde aundirik, baiña obispo jartzen degu. Ta Lazkao-Txikiri karta egiten dio; apaizak bakantzen ari dirala ta olako mutilxar fina ta argia artuko lukela pozik apaizetarako. Peñagarikano bertsolari lagun bat da, ta ikusiko degu zer kontseju ematen dion.

Las.-

Lazkao-Txiki biotzekoa,
gaur bidali dizut karta;
ta uste gabe alkarrizketan
emen biok zirti-zarta.
Apaizak oso urri dauzkagu,
sentitzen det oien falta;
zu mutilzarra zera, ortarako
zaitugu polit ta aparta.

Laz.-

Jakiñik nago Eleiza dala
orain apaizen premizko,
ni juaten banaiz egin liteke
fededun edo egizko.
Mutilzarraren kontu txar ori
etzazu esan berrizko,
galdetzen dizut: zu ezkondata
egin al ziñan obispo?

Peñ.-

Ondo badakit mundura nola
ez nitzan sortu betiko,
erabaki bat artu bear det
emen bein betiko, kito!
Apaiz santuan izenen dabil
emen ainbeste ijito,
zu egin zaitte apaiza eta
ni egingo naiz akolito.

Las.-

Obispo zarra alderdi ontan
bada naiko bildurrian,
pena gogorrek sortuko dira
nere biotz xamurrian.
Akolito bat berria ere
emen jarri zait urrian,
lotsagabe au nola asi da
obispo baten aurrian?

Laz.-

Jakiñik nago bokazioak
aspaldi joanak dirala,
eta badakit apaiz berria
orain asko bear dala.
Ni egiten banaiz izango nauzu
txintxo eta formala,
baiña juan baiño len jakin nai det
zer dan apaizen jornala.

Peñ.-

Beraz, Lasarte au omen degu
obispo edo apaiza,
eta sermoian ematen dezu
izugarritzko paliza.
Eta baezpada ardo goxokin
puntaño bete kaliza,
berriz e jende gutxi juango da
zure erriko eliza.

Las.-

Lazkao-Txiki bildu nai det nik
ez dabil aldrebes eta,
onek erri bat jarriko luke
txistez poliki aseta.
Bere jornala izango luke
illeko ogei pezeta,
onentzat ori aski da, ez da
bera metro bat luze ta.

Laz.-

Obispo onek ikusten danez
beretzat nai du guztia,
Jaungoikoaren ministro da ta
ori da gauza tristia.
Ori entzunda gauza zailla da
Jainkuakin sinistia,
nik amar milla duro beaitut
eta neskame gaztia.

Peñ.-

Obispo eta mutilzar aiña
badakit nere tontuan,
nundikan abituko zeraten
jarri zazute kontuan.
Lazkao-Txiki sartu daiteke
iñoiz praile konbentuan,
pekatu geio ez badu egiten
seigarren mandamentuan.

BON VINO, BONA MESA, BONA HEMBRA

Billabona, 1983-VII-29.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: bada gaztelani zaarrean esaera bat. *Arcipreste de Hita* dalakoak idatzia: gizonak ondo eta luzaro biziko bada munduan, iru gauza auek bear ditu: *bon vino, bona mesa et bona hembra placentera*. Euskeraz: ardo ona, mai ona eta emakume atsegiña.

Lop.-

Artzipreste zar batek
bidalia da ta,
ez al du orrek batu
amaika zarata?
Lazkao-Txiki emen da
mutilzar aparta,
bon vino badu baiña
bona hembra falta.

Laz.-

Lopategi, ez zaitez
berriketan ari,
frailearen esana
gustatu zait neri.
Tartean botatze'ituzte
egi bat edo bi,
neretzat ondo dator
mandamentu ori.

Lop.-

Nunbait jaun aundi ori
ibili zan bero,
eta inguru dena
jarri zuen ero.
Praile izateakin
ez ezer espero,
artzipreste egin zaite
bein asi ezkeru.

Laz.-

Artzipreste zar orrek
esan zuen egiz,
eta oraindik ere
gertatzen da berriz.
Au're fraile egingo
zan amar bat aldiz,
len entzun degun ori
egia izan balitz.

Lop.-

Gezurra zan ori ta
ortik det demanda,
andik irten da gero
billaturik txanda,
Zubeltzun nola gauden
afari ona janda,
hembra izango al da
plazara joanda!

Laz.-

Au Tolosan frailetan
len egona dago,
ez jakiñik leizke gaur
bat baiño geiago.
Hembra bat aindu bazuten
bere etxerako,
sakramentinotatik
ez zan aterako.

AITON-AMONIK GAZTEENAK

Billabona, 1983-VII-29.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Españian jokatu da txapelketa bat, ea nortzuk diran aiton-amonik gazteenak, eta Extremadurako bikote batek irabazi du. Ogei ta amalau urte dituzte.

Lop.-

Kasu xeblebre asko baidatoz
aspaldion Españira,
arrigarria ez al genuen
txapelketa orren jira?
Ikaratua nago aitona
gaztetxo oiei begira,
Lazkao-Txiki baiño urjentzi
geiagoz ibili dira.

Laz.-

Extremadurak omen dauka ai-
ton-amon gazten txapela,
zenbait konkurtso gaizki egiñak
izaten dira orrela.
Pentsa zazute gauz orren berri
bein jakin ez litekela,
geiago ere egongo dira
etxean ez dakitela.

Lop.-

Egindakoa jakin oi degu
beranduan edo garaiz,
bikote ori azaltzen zaigu
beren sari eder alaiz.
Ni Txikiakin arduratua
ikusten nauzute gaur maiz,
aita izatera eldu baiño len
ni aitona egingo naiz.

Laz.-

Pozgarria da Lopategi onen
umore ona ta gaita,
praile zegola zenbatsu neska
biotzez ote zun maita?
Au're aitona bi urte edo
iruan egiña baita,
konbentutikan ertetzerako
egiña baizegon aita.

Lop.-

Sotanapean azaltzen nuen
kalekoak ainbeste su,
denbora dena ez nuen pasa
meza, sermoi ta errezu.
Eta oraindik txori bezela
txiki ta lirain zaude zu,
aitona baten edadeakin
illoba ematen dezu.

Laz.-

Alde ortatik nik badadukat
zenbaitek ez ain zorion,
aitona bear eta ikusi
oraindik zein gazte nagon.
Baiña Lopategi konbentuan e
apenas zan geldi egon,
baiña estuasuna zunean
sotanai ortz eransten zion.

EMAKUME ALARGUNAK

Billabona, 1983-VII-29.

Lazkao-Txiki eta Peñagarikano.

Gaia: Gipuzkoan ba omen dira larogei milla emakume alargun.

Laz.-

Zoritzarreko bizitza onek
badu ainbat estuasun,
ikusit degu gai emaleak
oraintxe zer esan digun.
Nola liteke Gipuzko ontan
oinbeste milla alargun?
Gaixoak bakar-bakarrik daude
ez senar eta ez lagun.

Peñ.-

Amaren bidez mundu ontara
bein batean sortu nintzen,
ori entzunda nere biotza
ia-ia asi da mintzen.
Senarrik gabe ez da erreza
munduan ondo bizitzen,
gajoak zenbat sufritzen duten
beren semeak azitzen!

Laz.-

Laguna joanda gero bakarrik
ez da gauza atsegiña,
ikusitzean bere gizona
mundutikan aldegiña.
Baiñan uste det kendu leikela
emakume oien miña,
soltero edo mutilzarrak gu
arrimatuko bagiña.

Peñ.-

Saiatu arren inolakoan
oraindik ez da erori,
onek eskutan ez dauzka baiñan
aidean ainbeste txori.
Beren denboran onek ez dio
pasarik eman iñori,
alarguntzea baiñan askozaz
tristeagoa dek ori.

Laz.-

Peñak kontatu ditun kontuak
danak egiak ez dira,
orretarako esperientzia
ik bear uke sikira.
Amaika aldiz egon izan naiz
alargun oiei begira,
pare batena egingo nuke
berak konforme balira.

Peñ.-

Oni burura etorri zaizka
une ontan alargunak,
Lazkao-Txikiri ez zaizka ikusten
eskuetan eraztunak.
Pulamentu gabekoak dira
txistoso eta iztunak,
zartu ta gero egingo al du
gaztetan egin ez dunak?

Laz.-

Ez zazutela aintzakoz artu
Peñaren gaurko esana,
gaur zoratuta banago ere
leno sanua izana.
Au beti txoro izango dala
ala nago antzema,
zartzean ez da mejoratuko
gaztetatik txoro dana.

Peñ.-

Aizu, mesedez, nei ez idazu
olako tirorik tira,
konturatuko bagiña zer dan
utsa litzake sikira.
Ta alargunak ez bitez jarri
Lazkao-Txikiri begira,
au bezelako gizonengandik
akurik sortuko dira.

BILBOKO FERIAN

Azpeitia, 1983-XI-12.

Txapel zanaren omenez.

Lazkao-Txiki eta Sebastian Lizaso.

Gaia: Lazkao-Txiki baserritarren azafatatzan ibili da Bilboko *Itxas-lur* ferian. Bere taldeko baserritar bat, Sebastian Lizaso, galdu egin zaio. Bi ordu billa ibili ondoren, topatu dek azkenean ere.

Laz.-

Baserritar au Bilbora eramán
damu ederra badet nik,
bandoa ere jo bearrean
gertatu gera azkenik.
Inñun e etzan azaldutzen au
orren aundia izanik,
egun ta erdi pasatu ditut
gizon au billatu eziñik.

Seb.-

Mutilzar txiki au jarri zuten
beste danen azafata,
Bilbora joanda gertatu zaigu
guri kaso bat aparta.
Lenen batera giñaden baiño
gero gidaria palta,
Cortes kalera eramán niñun
feria an zegola ta.

Laz.-

Berari pasa zitzaion ori
pentsatu dala jakiña,
gauza orretan kankaillu au da
galdua ta utsegiña.
Antxe izango zala ta billa
egin genun alegiña,
Cortesko berri nik enekien
zu ara juan ez baziña.

Seb.-

Azafata biziosoa da,
ori gure kalterako;
aurretik ere bildur nintzaden
zer ote zan aterako.
Aurtengoakin eskarmentua
daukat beste baterako,
zintzarriakin jarriko degu
au datorren urterako.

Laz.-

Beraren baitan pasatzen dana
neregaitik esaten du;
norberarena besteri bota,
orrek gaizki ematen du.
Zu baiño asto aundiagorik
ezin liteke zuzendu,
baldin aurrean daukazun ori
atzean baldin bazendu.

Seb.-

Beraz astoaz neri beitura
egiten dezu itxusi,
aurrean dutana atzean neri
nai digu jarri arazi.
Taldean giñan taberna baten,
gero juan zan igesi;
jende asko ta argi gutxi zan,
argatik ez nun ikusi.

Laz.-

Gizon onekin aruntz joan bear
orrekin izan nun pena,
nere aitzaki bateagaitik
bera eztegu onena.
Eman genduen zortziretako
alkartutzeko ordena,
bista ona ta ikusi nai ez
itxutasunik txarrena.

Seb.-

Bein bear eta Txikiak ditu
ate ainbat maratilla,
denok batera juanagatik
ezin giñan korapilla.
Guri begira bolara baten
parrez zegon jende-pilla,
esaten zuten: "Or zijoaztik
basua eta botilla".

Laz.-

Ezin billatu eta Cortesen
billatu nun azkenean,
bere antzeko neska aundi bat
bazuen aldamenean.
Ikusten zanez moteldua zan
len nekatua lanean,
soka batekin lotuko degu
urrena dijoanean.

Seb.-

Edozer gauza esaten digu
oi orrelako jentuzak,
bañan egiak eztira izan
azafata onen gauzak.
Au billatzea pentsatzen zuen
jolasgure edo susak,
onek ixkuak baztertu eta
maitatzen ditu urruxak.

NORK BOTA DU?

Azpeitia, 1983-XI-12.

Txapel zanaren omenez.

Larrañaga, Lazkao-Txiki eta Imanol Lazkano.

Gaia: iru lagun dauden tokian zail da jakiten puzkarra nork bota duen.

Lar.-

Erabakiko al degu
gauza beriala?
Esan bearra dago
nola edo ala.
Jaten duanarentzat
ain da gauz normala,
eskerrak aize otza
gertu dagoala.

Laz.-

Ez dakit nolatan dun
gauza ori esan,
berarentzat errurik
geio izan ez dezan.
Irurok zertarako
gu aritu teman?
Iriondok bota du ta
guri kulpa eman.

Ima.-

Festara etorri ta
au da komeria,
kiratsak atzeraka
bota niñun ia.
Nik oso edukatua
daukat ipurdia,
gizon txiki auek baiña
usaia aundia.

Lar.-

Zeñek bota dun tankera
gaude gu emanda,
Lazkao-Txikik esana
egia izan da.
Orain orrentzat dago
bertsuaren txanda,
nunbait etorriko zan
babarrunak janda.

Laz.-

Praille izana leno
ta gizon lasaia,
Iriondok badu guri
kulpa eman naia.
Baiñan auzia emango
diot noranaia,
puzkar orrek bazuen
intzentsu-usaia.

Ima.-

Gorputzak eduki arren
txiki edo erkin,
jaunak, ez dago giro
oillasko auekin.
Naiko pentsamentua
badaukat nerekin,
urrena jarriko ditut
paketearekin.

Lar.-

Gure jarduna dago
emen berdintsua:
begiak zabalikan,
sudurrez itxua.
Iriondok onerako
ai zer kapretxua!
Urrengo zatozenean
ekarri kortxua.

Laz.-

Kulpa gabeak kulpadun
makiña bat aldiz,
lengo izan zan eta
izango da berriz.
Iñortxo ez geunden gu
auzi onen premiz,
puzkarra baldin garbi
ikusiko balitz.

Ima.-

Festara etorrira
au bizimodua!
Nor dan asmatu eziñik
kezketan burua.
Eskerrak oraingotik
degu guk negua,
aurrea otza baña
atzea berua.

LEGE ZELEBREA

Markina, 1983-XII-18.

Gaia: Munduan badira lege zelebreak. Ara zer gertatzen dan Pakistanen: an, andreak senarrari adarrak ipintzen badautsoz, amabost azoteko zigorra dau. Azpillaga, ezkondua; Lazkao-Txiki, ezkongabea. Zer deritzozue lege orreri?

Azp.-

Pakistaneko kontua zer dan
kontatzeko alegiña,
kastigu bat da andrearentzat
izan leikenik aundiña.
Arra ta emeak pekatu ori
dabe alkarrekin egiña,
andra-gizonak bear leukie
biak kastigu bardiña.

Laz.-

Berdiña bear dala zigorra
esanda ez zazu laga,
ori kanpoan dabillen arte
besterezako ona da.
Ta gizonetan kastigu ori
baldin ipiñitzen bada,
ain galantak artu bearrean
dago gure Azpillaga.

Azp.-

Lazkao-Txiki, ori dala ta
neri zer esaten diak?
Igoal txarto pentsa liteke
emen dagoen jendiak.
Amabost golpe jendearentzat
dira kastigu aundiak,
gizon tontoa etxean bada
zer egingo dau andriak?

Laz.-

Errexak dira, zu, Azpillaga,
azken bertsoko esanak,
zuk ere noizbait kanpo aldean
ein dituzu olako lanak.
Nik garbi ez dakit baiña gauz bera
aitortutzen dute danak:
etxian ez du lanik egiten
kanpoan nekatzen danak.

Azp.-

Adar kontuak beregaz dauka
aurea eta atzia,
da Pakistandik Euskal-Errira
dator esperientzia.
Ez dago ondo emakume bat
golpetan kastigatzia,
ez al da obe kremallera bat
kandauarekin jartzia?

Laz.-

Kremallerakin jar lezaieke
or kastigu bat geiago,
obeago da libre uztia,
ni eritzi ortan nago.
Andrea ola azotatzeko
eskubiderik ez dago,
gaixoak zer egin bear du orduan
goseak baldin badago?

PENTSIÑO BARDIÑA

Markina, 1983-XII-18.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Españiako tribunal nagusiak au esan dau: oindik aurrera senarrak be, alargun gelditzean, andrearen pentsiñoa kobratzeko eskubide bardiña duela.

Lop.-

Arrisku ortan gabiltzenontzat ez dira berri eskasak: aitonak ere alarguntzean merezi ditun arnasak. Lazkao-Txiki ezkontzeko ta ondo preparatu gauzak, pentsio ori kobratutzeko larozeiko bat artu zak.

Laz.-

Lopategi onek Lazkao-Txiki ipiñi du bildurtuta, aspalditxoan nola zegoen ezkonduzea aztuta. Larogei urte ditun andrea nola dagoen zartuta, zer fameli izan bear det nik urte oiekin artuta?

Lop.-

Bein onezkero galdua dezu gaztearoko indarra, gazte batekin pentsatze orrek sortuko bailuke parra. Mutilzar bati tokatzen zaio laguntzako neskazarra, bein onezkero pentsio bat da zuretzat frutu bakarra.

Laz.-

Zuk, Lopategi, entzungo dezu lengo bertsuen ordaiña, zarra nagola ta zar bat artu esan dezu alajaiña. Oraindik ere ez naiz orren zar naiz ta ez izan bikaiña, andre gazte bat naiago det nik pentsio guztiak baiña.

Lop.-

Urtetan gora zoaz ta alare badaukazu osasuna, ez dakit nola izango dezun geroko etorkizuna. Andretzat artu bear zenduke Patxikoren alarguna, uraxe dezu pentsio onena utziko dizun laguna.

Laz.-

Patxi zarraren alargun ura or naiko lanakin dabil, Lopategiren maltzurkeriaz beraz ni ez nago trankil. Pasako dala pentsatzen nago ainbeste eriotz ixil, ta pentsio bat kobratzearren andrerik ez zazute il.

ZORTZIREUN MILLA LANPOSTU BERRI

Billabona, 1983-XII-29.

Peñagarikano eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Laister jarri bear omen ditu Gobernuak zortzireun milla lanpostu berri.

Peñ.-

Jaietan atsedena artzen det,
berriz ekin astelenez,
nere ogia irabazten det
beti izerdi ta lanez.
Zortzireun milla ba omen dira
Felipek esan zuenez,
politikoen dotriña au da:
agindu eta eman ez.

Laz.-

Makiñatxo bat gauza esan zun
gure Felipe prestuak,
orain berotzen asiak daude
lengo notizi preskuak.
Balentzi ortan ez omen dira
esan zitunak aztuak,
an ipiñi omen zizkiguen
lenbiziko lanpostuak.

Peñ.-

Badakit nik zer dan ardi beltza,
baita ere aren artzai;
Españaiko etorkizuna
utzi genduen orren gai.
Baiñan ikusten da gizon orrek
gurekin dadukala jai:
zortzireun milla lortu ez baiñan
beste ainbeste galdu bai.

Laz.-

Botazioen aurrean zenbat
kontu ote zan aditu?
Jendeak negar egingo luke
esango baldin banitu.
Baiñan Felipek postuak jartzen
badauka naiko meritu,
jarri dituen postu geienak
Sagunton ipiñi dit'u.

Peñ.-

Gaur egunean emen gabiltza
txakur-katuen tankeran,
lana galdu eta billatzea
ez da izaten aukeran.
Krisisa otsa bada *Sacem*-en
ta *Oria* papeleran,
ea Felipekan kanbio onekin
danok aberasten geran!

Laz.-

Agindu zuen eta eman ez,
gero garbitu eskuak;
len ere agintzen geiegi egon
dira orren antzekuak.
Mesede ederra izan degu guk
Bizkaia ta Gipuzkuak:
guardiazibil ta polizietan
jarri ditu lanpostuak.

KONTSEJU ESKE

Bermeo, 1984-I-7.

Gaia: Lazkao-Txiki, ezkondu naiean-edo, Azpillaga lagun ezkonduari doakio kontseju eske.

Laz.-

Orain bitarten mutilzar nengon
beste asko dauden legez,
gaur egunean ezkontzen ere
ez dalako oso errez.
Azpillaga det nere laguna
ta jakin nai nuke aurrez,
ea ezkontza ona dan edo
merezi duen edo ez.

Azp.-

Belarri ondora esango dautzut
gerturik edo urretik:
emakumea bai al dakizu
tratutzen gauz samurretik?
Baiña ikusi bear zelakua
dagoan bera txarretik,
bada ez bada probau egizu
ezkondu baiño aurretik.

Laz.-

Baiña, Azpillaga, ni etorri naiz
oi ona al dan galdezka,
ezkondu aurretik nedukalako
ainbat bildur edo kezka.
Zuk esan dezu: "Ezkondu baiño len
obe dezu egin festa".
Bein nolako dan jakin ezkeru
ezkondu bearrik ezta.

Azp.-

Ezkonduzuean zer gertatzen dan
jakin nai du onezkero,
seguru asko agirian be
izaten da egunero.
Mutilzartuta jakin nai dozu,
ezkontzeko zagoz bero,
bi ere artu leizkizuz baiña
andra onak izan ezkeru.

Laz.-

Zure andrea andre ederra
edo polita da egiz,
gorputz ederra daduka eta
Ama Birjiña arpegiz.
Eta zu beti kanpoan zabiltz,
etxean ez zaude aldiz,
gaixo arek askoz obeago zun
neskazar gelditu balitz.

Azp.-

Disimuluan berak esan dau
zein daben ain biotzeko,
nire etxeko barriak emen
al daukazuz kontatzeko?
Lazkao-Txiki prest ete dago
neure andrea artzeko?
Baiña pena da: nire andrea
ez dago zuri saltzeko.

Laz.-

Neutzat ez dala zure andrea
 egin du desafiua,
 baiña andreak izan lezake
 txiki baten desiua.
 Inoiz aundiak izaten badu
 goruntza ezin iua,
 gaur txikar batek egin lezake
 aundian serbiziua.

Azp.-

Balientia ez dago bera,
 entzun da zer esan duan;
 abildadea jua jakoa eta
 dabil sasoi beranduan.
 Lazkao-Txiki sartu balitza
 nire andrian onduan,
 titi artean ibili bear
 arkakosuen moduan.

Laz.-

Lazkao-Txiki txikia baiña
 oraindik sasoi onean,
 makina ere ondo egoten da
 gastatutuz ez danean.
 Arkakosua naizela ere
 esan dit or azkenean,
 arkakosuak ibiltzen dira
 tokirik ederrenean.

Azp.-

Batak bestea ezautzen dogu,
 badogu konfiantzia,
 makina bere zartzen asi ta
 orrek dabilen trantzia!
 Mutil gaztea dala pentsatzen
 etorri jakoa zartzia,
 Lazkao-Txiki, obeko dozu
 orain ez ezkonduzia.

GITARRA BIZKARREAN

Legorreta, 1984-I-28.

Gaia: Lazkao-Txiki, aita. Peñagarikano, semea. Aitak semea bidali zuen Tolosako ferira sega eta aitzur baten bila; eta non etortzen zaion gitarra bat bizkarrean artuta.

Laz.-

Semea, juan zaitea
Tolosa aldera,
peria nola degun
zerbait eroatera.
Noiznai ez da izaten
olako aukera,
ta erosi itzazu
aitxurra ta sega.

Peñ.-

Geiago're badira,
ni ez naiz bakarra,
aita oni sartu diot
nik ziri edarra.
Umorerako badet
gatza ta piparra,
argatik erosi det
olako gitarra.

Laz.-

Ez zait asko gustatzen
seme onen planak,
ez baiditu bete nai
aitaren esanak.
Lanan berri ez daki
errez bizi danak,
gitarrakin ezin egin
baserriko lanak.

Peñ.-

Ferira joateko
nik banun eskusa,
baiñan ez naiz etorri
ona esku utsa.
Umorea jartzeko
ni beti naiz gauza,
ea nola dantzatz'ezun
jota andaluza.

Laz.-

Gitarra jotzea da
gazte askon moda,
gitarra etorririk
du bere gogora.
Gitarra bera eta
ta gitarra gora,
erreminta orrekin
oa teatrora.

Peñ.-

Alare ez naiz jarriko
ni buru makurra,
zer pasa bear zuen
banuen bildurra.
Nik gitarra artuko det,
zuretzat atxurra;
artu ta joan zaitez
or beko bitxurra.

Laz.-

Komeri geitxo daude
gaurko egunian,
aita're amorratua
ez dago lanian.
Atxurraren bearra
badet azkenian,
zuloa egiteko
iltzen zeranian.

Peñ.-

Gaztearen kontua
nai dunak sinitsi,
azken bertsoai ez diot
ederra iritzi.
Akordatuko zera
biar edo etzi,
zu sudur luzea ta
errespeto gutxi.

SULTAN TXIKIA

Zestoa, 1984-II-11.

Lazkao-Txiki eta Sebastian Lizaso.

Gaia: 2006 urtean gaude, eta arabeak Zestoako baiñu etxearen jabe dira. Orrela izanik, emen dator Lazkao-Txiki, Arabiako sultan txikia, eun da amazazpi emamukezkoekin.

Laz.-

Eskerrik asko Lazkao-Txiki denetako dala trebe: umorez eta indarrez sendo, eta beretzako obe.

Une onetan arabe naiz ta eun da amazazpi andre, ta txarrena da gero oiera juandakoan bate gabe.

Seb.-

Zuk biajea prestatu zendun Arabitik onerako, eundaka geio andre dituzu, denak zure kalterako. Neri entzunda gogoan artu, lagun, beste baterako: alperrik zabiltz, azi aundirik ortik ez dek aterako.

Laz.-

Baiñu etxea erositzeko ni etorri naiz onera, an petroleo asko dago ta arrunt aberastu gera. Alde galanta badago emen gizon batetik bestera, ainbeste andre artzen baituzu zu're txikituko zera.

Seb.-

Andre guztiak serbitutzeko ez du bear ainbat asti, onek geienak alperrik ditu, irtengo zaio garesti. Gure uretan egin nai dezu, Lazkao-Txikia, busti, jakin nai nuke etorri al zeran flotadore eta guzti.

Laz.-

Arabe txiki au txiki aundi da sinista zazu nolanai, eun da amazazpi andre baditut, beste larogei andregai. Zu aundigua izanagatik ortikan dadukazu jai, guk petroleo asko daukagu, beste ortatik ere bai.

Seb.-

Jeke txikia, kopetarikan neri ez zaidazu beztu, nere ustetan egiña zaude burutikan aldrebestu. Ainbat andre ta andregairekin bere burua babestu, emakume asko onduan da semerik batere eztu.

Sebillan, 1982 urtean, Apirilko ferietan.

SEBILLAN BOST EGUN

Legazpi, 1984-V-4.

Gaia: Lazkao-Txikik Sebillan igaro ditu bost egun. Nola ibili ote da?

Azp.-

Lazkao-Txiki jira batean
izan zaigu lengo baten,
ez da erreza bost eguneko
gauzak bertsoan esaten.
Neska ederrak ikusi ditu
ta ardo goxoak edaten,
konta zaiguzu Sebillan aldetik
nola ibili zeraten.

Laz.-

Nik uste nuen nere berririk
emen inork ez zekilla,
mundu guzira zabaldu berriz
nere biaje ixilla.
Barrungo kezkek ziradelako
bisitatu det Sebillan,
beste lan gabe juanda izan naiz,
lagun, eme baten billa.

Azp.-

Apirilleko feria zer dan
aspaldi jakin genduan,
esaten dute ederragorik
ez dala izaten munduan.
Andaluzira joan ezker
zu joan zeran moduan,
gutxienezko andre koxkor bat
ekarri bear zenduan.

Laz.-

Asmo orixe eraman nuen
zuk esan dezun moduan,
Sebillan dagon feri artara
baita pozik asko juan.
Neska itxura zuen bat antxe
erdi konkistatu nuan,
gero gizona fortunatu zait
ni neskatxa zalakuan.

Azp.-

Sebillaraiño joan zera ta
orra artu dezun miña,
an ere nunbait zuk nai zenduen
jotzea zeuk tanboliña.
Seguru asko penetan zaude
biaje ori egiña,
gisa ortara ibiltzekotan
obe joan ez baziña.

Laz.-

Festak ederki pasatu ditut,
ez det penarik batere;
sinista zazu: alderdi artan
toki ederrak badaude.
Juan zaitez ara neskatxan billa
len izan gabe bazaude,
baiña tratorik ez zazu egin
ondo rebisatu gabe.

PLATER GARBIKETA

Legazpi, 1984-V-4.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: euneko batek bakarrik, bazkaldu edo apaldu ondoren, egiten omen du plater garbiketa lana.

Lop.-

Kontu ori entzuten
nabil egunero,
baiña buruz oraindik
ez naiz orren ero.
Platerak garbitzerik
ez det nik espero,
andreak beste lanik
ez duen ezkeru.

Laz.-

Batere ez zait gustatu
azkar esatera,
pekatuan dagola
kontuak atera.
Eunetik batek garbi-
tzen badu platera,
oietako bat Lopa-
tegi ez ote da?

Lop.-

Dudan jarri du baiña
gezurra da dena,
neri ere andreak
jotzen dit ordena.
Platerak garbitzea
ez da gizonena,
baizik mutilzar auei
tokatzen zaiena.

Laz.-

Ezkonduen artean
dago ori modan,
pentsatu Lopategi
nola egongo dan.
Lan ori ez det nik egin
aspalditxo ontan,
garbitutzen det baiña
bazkari denboran.

Lop.-

Bazkariakin ere
ainbeste arazu,
gero plater zikiñak
milla enbarazu.
Destino triste ori
zurekin daukazu,
lan oiek uztekotan
andrea ar zazu.

Laz.-

I andrea artzeko
egon intzan pozak,
orain pasatzen dituk
sukaldeko lotsak.
Burua berotzen dik
eta anakak otzak,
solteroko garaiak
gogoratuko zak.

BALOIA GALTZARBETIK

Lasarte, 1984-VI-29.

Gaia: gauean esnatu nintzan bi aldiz, eta bietan gauza bera etorri zitzaidan burura: Arkonadari sartu zioten gola. Arkonada, Jon Lopategi izango da; ta galtzarbetik igesi egiten duen baloi txuri-beltza, Lazkao-Txiki.

Lop.-

Beso sendoak ditut,
badet naiko ezi,
baiña txikia da ta
ainbeste malezi.
Zergatik joan ziñan
nigandik igesi?
Desprezio ori nik
ez nuen merezi.

Laz.-

Lopategi beltza da,
au jakin lenbizi;
zer pasatu zitzaion
nai det adierazi:
itzalakin baloia
tapatu zun kasi,
beraren illunakin
ez zuen ikusi.

Lop.-

Zuk badakizu zer zan
nere interesa,
biok besarkatzea
nik nuen ametsa.
Ez bainuen espero
olako igesa,
beltza baiño naiago
al zendun prantzesa?

Laz.-

Frantzesak irabaztea
nai zenduen egiz,
nunbait diruarekin
erosia azpiz.
Arrapatuko niñuzun
amazazpi aldiz,
neska baten titia
izan baldin banitz.

Lop.-

Ola gertatu gera
sarri gure dantzan,
titiak orain nola
ditugun balantzan.
Utsa eman zenidan
nere esperantzan,
biak nai nituen da
bat iges joan zan.

Laz.-

Zebre atera zan
lengoko jornada,
baiña txapela orain
Prantzira joana da.
Gaizki portatua da
gure Arkonada,
nai ditunak arrapatzen
au ere ona da.

Lop.-

Arrapatze orretan
banuen bearra,
geroztik gau ta egun
au nere negarra.
Frantzi ta Españiak
neurtzean indarra,
lotsaz utzi zenuen
euskaldun bakarra.

Laz.-

Arkonada txit ondo
da fama aldetik,
baiña ez da gizona
ondo egoten betik.
Erne ibili zaitez
ni nagon tokitik,
berriz e pasako naiz
zure besopetik.

EGURALDI SARGORIA

Lazkao, 1984-VII-11.

Gaia: egun auetako eguraldi sargoria dala bide, Lazkao-Txiki, ezagunik ez ikustearren-
edo, urrutiko ondartza batera or Biarritz alde orretara joan zaigu; eta, ara iritxi ta bere-
ala, or ikusten du Zeberio eguzkia artzen, amak mundura ekarrita bezela.

Zeb.-

Zelebrea nola degun
udako bizitza,
ta neronek egingo det
lenbiziko itza.
Eguzkia artzera etorri
nintzan Biarritza,
ta, Joxe Migel, zu emen
gaur zertan zabilta?

Laz.-

Erantzuna emango dizut
garbi eta jator,
badakizu zenbat mingain
gaizto daukagun or.
Baiñatzeko gogo
nedukan derrigor,
an lotsatzen nintzan da
ni're onera nator.

Zeb.-

Aundiegia egiten dezu
zuk an lotsatzera,
onuntz abiatu zera
gutxi gora-bera.
Edade ortan emen
oi da gaur galdera:
Lurdesa zoazela ta
deskuidatu al zera?

Laz.-

Lurdesa nijoala
etxian esanak,
nola besteak ere
len diran izanak.
Baiña zelebreak dira
emen zure planak,
nolatan dauzkazu bistan
dokumentu danak?

Zeb.-

Ori esanda ni ez naiz
gaur jarriko izu,
emengo danak parrez
zuk jarri dituzu.
Dokumentuk bistan eta
arritu zera zu,
bestian diferenteak
zuk ote daukazu?

Laz.-

Ez zaude egokia
nere iritzian,
danak bistan dituzula
tximuen antzian.
Iñoiz ez bazaizu jartzen
postura obian,
lan aundirik ez dezu
gingo etxian.

Zeb.-

Oi esanda nik ez det
egingo negarrik,
Joxe Migel, ez dezu eingo
Biarritzen parrik.
Zeberiori ez dio-
zu joko adarrik,
lanak eiteko ez daukat
nik zure bearrik.

Laz.-

Anaia ere buruz
bera dadukazu,
eskerrak itxurazkua
zaudela gaur zu.
Orrela ikustean
lotsatutzen nauzu,
azitako patata oiek
tapatu itzazu.

TXIKIAREN BENTAJAK

Usurbil, 1984.

Gaia: Kixki eta Mixki ziran bi anaia bixki. Mattin eta Lazkao-Txiki, bi anai bixki zerate. Konta txikiaren bentajak.

Mat.-

Suertea daukagu
txiki bizitzeko,
tela gutti ere aski
degu jantzitzeko.
Batena naikoa degu
biak mantentzeko,
suertia degu hola
guk aberasteko.

Laz.-

Mattin, asko poztu naiz
ori esatera,
txikia izatea
kalteko ote da?
Inoiz joan bear badegu
zerbait ostutzera,
txulo txikinetikan
pasatutzen gera.

Mat.-

Txiki gelditziak ere
badu bere lana;
etzen, ez, haundia
egin gaitun ama.
Esne gutxi daukagu
txikitan edana,
bixkiak ginen eta
biek titi bana.

Laz.-

Geure burua artu
bear degu aintzat,
txikiak gera baiña
zerbait gera beintzat.
Itxura ona ez izan arren
guk edozeñentzat,
ez al degu egiten
bion artean bat?

Mat.-

Bat egiten degula
lagun honek dio,
eta txikiarentzat
badet amodio.
Hau esan bear det orai
umil ta serio:
anka luziak izatia
ez dula balio.

Laz.-

Ankak irixten zaigu
gerritik lurrera,
luzena ere geiago
izango ote da?
Ta amak zeratenak
kontuak atera,
jaiotzekuan ere
obeguak gera.

UZTAPIDE LAGUNARI

Zegama, 1984-VIII-25.
 Uztapideren omenaldia.
 Gaia: bina bertso Uztapide lagunari.

Las.-

Jaun Zerukoa, aurkitutzen naiz
 argitasunaren premiz,
 Uztapide au zer gizon degun
 aitortuko badet egiz.
 Ez dakit onen parekorikan
 ikusiko degun berriz,
 bi klasetara baita aundia:
 gizonez ta bertsolariz.

Laz.-

Nik Uztapide ezagutu nun
 gaztea nintzala oso,
 arrezkeroztik entzun diogu
 makiña bat bertso gozo.
 Ori zalako gu zenbait gazte
 giñan kontuan eraso,
 bildurrik gabe jarriko nuke
 bertsolarien guraso.

Las.-

Bertsotarako Uztapide nun
 nere gustoko laguna,
 zure ondoan aspertu gabe
 joaten zitzaidan eguna.
 Biotz-biotzez estimatzen det
 gaur Zegamak egin duna:
 omenaldi bat eskeiñi dizu
 ondo merezi zenduna.

Laz.-

Danok dakigu erri onetan
 askotan izan ziñala,
 ta ezagun da emen zurekin
 guztiak pozez dirala.
 Ixildu arren gordetzen dezu
 maixu aundi baten itzala,
 gauza guztien jabe dan orrek
 luzaro gorde zaitzala.

EGUNKARIKO IRAGARKIA

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Lasartek iragarki bat jarri du egunkarian, eta onela dio: "Neskatxa gazte eta diruduna, neure antzeko batekin ezkondu nai nuke". Eta urrengo egunean or dijoakio Lazkao-Txiki ate joka.

Laz.-

Orain artean salgai nago ta
iñola're saltzen ez ta,
periodiko bat or billatu det
nik anuntzioz beteta.
Etxe onetan badagoela
diru asko duen neska,
ea nerekin nai zendukean
oraintxe nator galdezka.

Las.-

Anuntzioak ekarria dit
uste gabeko laguna;
ni gaztea naiz, zu zera zarra,
sasoia daukazu juna.
Beraz zuk ere desio dezu
neska gazte diruduna,
or ezagun da Lazkao-Txikik
berak askorik ez duna.

Laz.-

Lendabizitik teman asi zait,
neska onekin akabo;
ikusten danez, tratu onikan
egiterikan eztago.
Dirua ere nai nuke baiña
beste gauza bat geiago;
trato-aseran galdetzen dizut:
jardiña ondo al dago?

Las.-

Jardiña ongi dagola lendik
esaten asi natzaizu,
eta zuretzat izango dezu
ori gustatzen bazaizu.
Lazkao-Txiki, lendabiziko
ongi tratatu nazazu,
danak zuretzat izango dira
biotzez maite banazu.

Laz.-

Ederki dago, neska maitea,
itzegin didazu txukun;
beraz gaurtikan aurrera biok
beagu alkarren lagun.
Beste gauzaren billa ez nebillen,
azkenean ori nai nun:
ea semetxo ta alaba batzuk
biok sortutzen ditugun.

Las.-

Gure arteko seme-alabak
izango dira nabarmen,
lenago ere gauza orrekin
badegu milla txoramen.
Azkenerako tratu politik
egingo ditugu emen,
ea ba biok moldatzen geran
erabat zartu baiño len.

Laz.-

Bene-benetan etorri naiz ta
geiago etzaitut utziko,
zeuk maite eta nik maite zaitut,
ortan ez degu etsiko.
Izanez ere alkar maitatu,
ori da lendabiziko;
nik zu ainbeste zuk maitatu ta
ez gera gaizki biziko.

Las.-

Zuk diozunez, neska-mutillak
egin bear degu lagun,
ta geroxego biok ezkondu
oso apain eta lagun.
Len e zurekin paseak ditut
amaika gustoko egun,
maitasunaren ezkontza eder bat
ea preparatzen degun.

TXERRIA IL BEARRA

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Zegaman gertatu dan kaso batean oiñarrirituz, Lasarte baserritarra da. Txerri bat azten aritu da urte guztian, eta deitu dio Lazkao-Txikiri. Lazkao-Txiki arakiña da. Etorri da txerri ori iltzera, eta ez dio itxura onik artu: belarri motxak eta bizi xamarra iruditu zaio. Ta esan dio baserritarrari ez dala atrebitzen txerri orri gantxoaz sartzen.

Laz.-

Alde batera gauza txarra da
peligroan ibiltzia,
nagusi jauna, asi baiño len
orra nere iritzia:
txerri onek du mutur luzia
edo oso itxusia,
nai dezuen egizu baiña
ez nai ausartzen iltzia.

Las.-

Txerri beltz ori ilda odolkitz
etxean nai degu ase,
aspalditxoan nola baigeunden
jaki goxo oien gose.
Txerria berez umilla dala
aitortuko dizut auxe:
bere azalez beltza da oso
nagusia bezelaxe.

Laz.-

Arto pixka bat ekarri zazu,
bota dagoen lekuan,
aurrerapen bat lenagokua
oraintxen daukat goguan:
Bizkai batean garai batean
egiten zuten moduan,
mazo aundi bat ekar zazu ta
neuk joko det, bai, buruan.

Las.-

Txerriak gizen gutxi du baiña
etzaio falta giarrik,
alde batera etzendukazun
zuk ori esan bearrik.
Sinistu gero, ez leike eduki
olako txerri igarrik,
mazoa gora altxatzeko zuk
bai al daukazu indarrik?

Laz.-

Zu ez bildurtu, mazo aundia
altxako det nola-ala;
badakit ortan nunbait nerekin
fiatutzen etzerala.
Zeure musaje berdiña dauka:
ezurra eta azala;
alde batera pentsatzen negon
zure senidea dala.

Las.-

Nere senide kalkulatu
dezu gutxi gora-bera,
zuk dakizuna danok bizirik
mundura sortuak gera.
Txerria iltzea nai nuke eta
zuk egin zazu aurrera,
tiroz iltzea obe kutxilloz
atrebitzen ez bazera.

LAZKAO-TXIKIRI BURUZKO BERTSO ETA IRITZI BATZUK	497
“Bertsoa zuzen artzen dakizu...”	499
Aia, 1979-III-18. Manuel Lasarteren omenez	500
Beasain, 1991-IX-15. Lazkao-Txikiren omenaldia	501
“Naizta batzuek kalean bizi...”	506
Zestoa, 1993-II-13	507
“Lazkao-Txiki loaldi luze...”	508
Zornotza, 1993-IV-3	509
Zumaia, 1993-VII-10	511
Donostian, 1993-ko Bertsolari Txapelketa Nagusian	512
“Jose Migel Iztueta, oroitzen naiz zurekin...”	513
“Samina daukat bihotzean ta...”	514
“Lazkao-Txiki bertsoan zan...”	515
Aia, San Pedro, 1993-VII-4	516
Azpeitia, 1993-XII-21	518
Lazkao, 1994-IV-4.....	519
“Penaren bidez gaude...”	520
Ura amets gozoa!	521
“Joxe Migel, lagun zarra, ...”	523
Iritzi batzuk	525
DOIÑUA	537

Laz.-

Ez dakit bada, lagun Lasarte,
nundikan nora zabilten,
pentsu asko ez du gastatu nunbait
ori gizendu t'azitzen.
Tiroarekin esan didazu
eta jarri naiz arritzen,
karnizeroak tiroarekin
ez du txerririkan iltzen.

Las.-

Saiatu zaitez txerria iltzen,
izan zaitea apala,
zerez al zera zu lotsatia
edo erabat makala?
Sinistu zazu ori il eta
zerbait eskura leikela:
gero etxera eramateko
emango dizut gibela.

KITARRA JOZ ESKEAN

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Lasarte, Urbitik Zegamara festetara etorri dan artzaia da; eta Lazkao-Txiki, bere laguna eta ezaguna. Paroan dago eta, txapela lurrean duela, kitarra joz diru eske aurkitzen du Lasartek Lazkao-Txiki au, eta Lasarte asten zaio bertsotan.

Las.-

Kitarra jotzen dezu
goxo eta txukun,
len e nunbait ikasten
aurrez zera jardun.
Nik diru aldetik egin
nai nizuke lagun,
eta esan zaidazu
zenbat bear dezun.

Laz.-

Laguna, bota zazu
al dezun moduan,
ikusirik zenbat dagon
zure poltsikuan.
Badakizu aspaldian
nagola paruan,
ea bizitzen naizen
zuen anparuan.

Las.-

Lagun au eskerako
ain da kobardia,
ta eskeintzera dator
Lasarte berdia.
Dirua sobratzeko
ona da Urbia,
milloi erdi bat badet
zuretzat gordia.

Laz.-

Milloi erdi bat liteke
gelegia izan,
naiz ta zuk aberats zaude-
la orain emen esan.
Ez natzaizu asiko
eskearen teman,
borondate billa nator,
nai dezuna eman.

Las.-

Ola nabil eskale
bat eta bestean,
len egona aberats
nitzaden ustean.
Zuk ere txintxo gorde
al dezun artean,
ez dago esaterik bat
zerta leitekean.

GALTZAK ETA GABARDINA

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Festetan biak dispartaturik, Lasarte Lazkao-Txikiren galtzak jantzita, eta Lazkao-Txiki Lasarteren gabardinarekin.

Las.-

Zer motibo dezu, lagun maite,
zuk gabardina jazteko?
Orrek aldrebes ematen dunik
igual ez dezu usteko.
Eta nik berriz ez nun asmorik
neronen galtzak mozteko,
ta zure motxak ditut jantziak
iztarrak erakusteko.

Laz.-

Nik gabardina ta orrek galtzak,
au da bikote bapua,
Lasartek badu orain disfraz
merezi bezelakua.
Nik gabardina luzegi daukat,
au dago okerragua:
galtz oiek badute atzealdean
bi Lasartentzat lekua.

Las.-

Zure galtzakin ez al naiz jarri
gizon bat txukun da piña?
Nik pantorrillak erakutsitzen
egingo det alegiña.
Zuk gabardina arrastaka ta
daukazu jaso eziña,
sotana egin leike orrekin
frailea baldin baziña.

Laz.-

Baiña Lasarte nere aldean
txarrago dago egitan,
era ortako disfrazik beñe
ez det ikusi begitan.
Zu zauden baiño politagoak
ikusi ditut sarritan:
galtzak lastoarekin beteta
txorien izugarritan.

Las.-

Lazkao-Txiki, berriro ere
ematen dizut abisu,
gabardin ori jantzi dezu ta
ain gaizki ematen dizu.
Begien bistan ikusirikan
erabat arritu nazu,
iñoiz lumarik izan ez duen
kukua ematen dezu.

Laz.-

Ni politago azaltzen naiz ta
au da eraman eziña!
Obe zenduke ni bezin ongi
zu or jarriko baziña.
Nola beti ez dan ibilitzen
kalean moda berdiña,
orain luzea dago ta ondo
daukat zure gabardiña.

TENTSIO ALTUA ETA BAJUA

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Lasarte eta Lazkao-Txiki senar-emazte edadetuak dira. Lasartek tentsio baxua dauka, ta Lazkao-Txikik altua. Etxean komeriak dira janariekin eta abar.

Las.-

Emaztea, len ziñan
ijaraz majua,
zu zeralako det nik
tentsio baxua.
Pena bakarra daukat
len geiegi jua,
orain ez dago bikain
nere relejua.

Laz.-

Ezkontzean zu artu
zinduten laguna,
auxe azken zelebrea
gertatu zaiguna!
Zuk dezu leitekenik
tentsio baxuna,
nik daukat zoritxarrez
zuk bear zenduna.

Las.-

Berriz esango dizut
umil eta txukun,
nere almena zala
urrutiraiño jun.
Ara abisutxo bat
al badezu entzun:
ia beian dagona
jasotzen didazun.

Laz.-

Ta nik tentsio altua,
au da gora-bera;
nolabait berdindutzea,
gizona, obe da.
Makaltzen ari zera
urtetik urtera,
ta baxuena daukazu
gerritikan bera.

Las.-

Berriro iritxi da
neretzako txanda,
amaika sufritzeko
bein sortu nintzan-da.
Ez dezu ezer egin
gauz ori esanda,
tentsioa altu zuk
baxua izanda.

Laz.-

Zartu gera ta bizi nai
eta kasi pena,
au da gure etxean
gertatutzen dena:
bi lagun da iru eltze,
ori da okerrena,
ezin konpondu baita
bion rejimena.

OPORRALDIA

Zegama, 1984-VIII-25.

Gaia: Lazkao-Txiki eta Lasarte datorren illean oporretara omen doaz elkarrekin, Baiña oraindik ez dakite nora joango diran. Izan ere, Lasartek Urbira joan nai du, eta Lazkao-Txikik Benidorm aldera edo norabait.

Las.-

Abertentzi bat emango dizut,
nere lagun zar jatorra,
oporraldia igarotzea
aurten degu derrigorra.
Ta nora joan nork erabaki?
Au da lantegi gogorra;
ni Urbiara joango naiz, zu
juan zaitez Benidorra.

Laz.-

Gure Lasarte mendiai beira
artzai askoren antzera,
itzal ederrak badaude eta
naiko luke itzalera.
Eta ni berriz pentsatzen nago
juatia Benidor aldera,
aspaldi ontan garbitu ez naiz ta
uretan preskatutzera.

Las.-

Garbitasuna nolatan egin
pentsatu zazu lenengo,
azkenerako ez ote zaitu
itxasoak eramango?
Zure tokian ni ez nintzake
Benidor aldera joango,
an Urbiako gazta ederrak
ez dira ugari izango.

Laz.-

Pentsa, Lasarte, ni urak ere
ez nauela eramango,
izanez ere Benidor ortan
ura ain mantsoa dago.
Arrazoi dezu, Lasarte juan
zaite zu Urbira txango,
trajebaiñuan baiñatutzeko
ez dezu ederki emango.

Las.-

Busti bearrik ez daukat urez,
nago garbi eta bero,
zuk Lasarteren berri ederki
badakizu onezkero.
Eta etzaitut ara joanda
lagun aundi bat espero,
zu txiki geldituko baizera
zikiñak kendu ezkerro.

Laz.-

Arrazoi dezu, bestela txiki
baiña beti aundi naiak;
alde batera ematen degu
biok gerala anaiak.
Baiña itxaso-ertzean pasa
nai ditut aurtengo jaiak,
antxen gordetzen diradelako
aragjak ta arraiak.

OILLAR ZAARRA ETA OILLAR GAZTEA

Donostia, 1984-IX-6.

Gaia: zuek biok oillategi bateko bi oillar zerate. Lazkao-Txiki, oillar zaarra; eta Amuriza, oillar gaztea.

Amu.-

Ni gaztea naiz eta ez nago edadera iritxia, kukurrukua egiten baidet oindik mokoia itxia. Laguna badet ondoan eta badet ortan aitzakia, zarrez gaiñera lan geiegiak utzi omen du txikia.

Laz.-

Lengo oillarra zartu da eta lan egiten ez du errez, orren txikia len gelditu zan lan gogorraren indarrez. Oillar gaztea emen dezute orain zuen aurrez-aurrez, kukurrukua jotzen du baiña oillo gaiñean ezer ez.

Amu.-

Zaar txikiak gauza onikan daukanik ez iñork uste, gaixoengana ez iñor joan oillandatxo baten eske. Oillo gaiñean ere zertxobait banaiz izan arren gazte, poliki egiten det lana eta bildur gabe il zintezke.

Laz.-

Oillar gaztea, zer ari zera disparateak esaten? Balio gabe erronkak ez du bein ere ondo ematen. Askotan dudan egon izan naiz au kapoiren bat ote den, demostrazio bat eman zazu Gabonak eldu baiño len.

Amu.-

Gabonak eldu baiño len asi bear al degu serbitzen? Izotzez eta preskuraz ez da errexela lanak ornitzen. Demonstrazio ortako gertu aspaldi jarria nintzen, nai badezu asiko naiz zure zorri ta lumak garbitzen.

Laz.-

Nere azia zabaldua det batera eta bestera, asko Naparron da Gipuzkoan, besteak Bizkai aldera. Baiña zuk ezer egin al dezun egiten dizut galdera, zuk ibillitako oilloak ez dute oindik txitorik atera.

SEMEA ARANTZAZURA

Oñati, 1984-X-5.

Gaia: Lopategi fraile izana da, esaten dutenez. Orain bere seme Lazkao-Txiki bialdu nai luke kolejiora, baiña au apenas nai lukena...

Lop.-

Seme, berotua naiz
ni zure uztera,
nere mundu ontako
denbora bete da.
Lasai bizi zaitezen
bat eta bestera,
zoaz Arantzazura
latin ikastera.

Laz.-

Makiña bat alproja
badago munduan,
nik ez det ibili nai
aitaren moduan.
Ogei bat urterekin
zuk egin zenduan
latiña ikasi ta
nesketara juan.

Laz.-

Aitaren ejenplua
gauza atsegiña,
beti ondo izaten da
eskola dakiña.
Alperrikako gauzak
ematen dit miña,
baiña, aita, zertarako
det nik gaur latiña?

Lop.-

Beraz damutasunez
zatozkit ertzera,
ez dezu ibili nai
aitaren antzera.
Beste bide bat bada,
ez egin atzera,
Nikolasen moduan(1)
ibiliko zera.

Lop.-

Kendu bear nizuke
orrelako kezka,
artu jakinduria,
gozatu gaiñezka.
Munduan egin ditut
nik amaika festa,
praileen zientzia
alperrikua ezta.

Laz.-

Nikolasen modura
joango nintzake, bai,
noiz deituko didaten
aspaldi nago zai.
Baiña ez zu bezela
granuja ta lasai,
Jaungoikorik ez det nik
beiñe engañatu nai.

---

(1) Nikolas Seguroa.

EGUN AIZETSUAK

Tolosa, 1984-X-12.

Gaia; joan dan asteko egun aizetsu oietan, irratia esan da esan aritu da eun kilotik beeko pertsonak kalera ez irteteko. Baiña or ikusi degu Lazkao-Txiki lasai asko, bere emazteari, Lizasori, besotik elduta.

Laz.-

Aize onekin kanpo aldean
oso atsegin ez dago,
arin samarra naizela pixuz
bazekizuten lenago.
Baiñan andrea aundia daukat,
or anparo bat geiago,
beste Hortensiari eldu bear nik
Hortensia bat dalako.(1)

Seb.-

Aundi-txikiak egun batean
gu alkarrekin asiak,
naiz ta ez jakin loratuko dun
eragiten dun aziak.
Neurritz kanpoko indarra nola
ekarri dun *Hortensiak*,
patrikan artu ez baldin banu
eramango zun aiziak.

Laz.-

Andre txikia artu banuen
neretzako zan obia,
artara xamur neretzat nuen
eguneroko ogia.
Baiña tratuak nai dan bezela
beti egiten ez dia,
nik falta eta bizarrarekin
artu nuen emaztia.

Seb.-

Antzeman nion aizearekin
au azkar bildurtu zala,
beingoagatik estimatu zun
emaztearen itzala.
Eta aitortu nere lepotik
zintzilik jarri ziñala,
aruntz ta onuntz or ibili zan
au medalla bat bezala.

Laz.-

Une batean beartu nintzan,
andreak egin zin lagun;
baiña bestela orren mendean
ni egoten naiz gau ta egun.
Batek etxean ezagutzen du
andre zakar au nor degun,
naiago nuen joan zan aldiko
aizeak eraman bazun.

Seb.-

Oillar txikiak bazuen fama
ezkondu giñadenian,
estorbo besterik ez du egiten
andrea aldamenian.
Eta zuzentzen ez bazerade
zeure oeko lanian,
aizean esku utziko zaitut
berriro datorrenian.

(1) *Hortensia* egun aietako aizeari jarri zioten izena da.

AGUAZILLA ETA SALTZAILLEA

Igorre, 1984-XII-8.

Gaia: Lopategi enteratu da emen badagoela zeozer aundia, eta bere tresnak artu eta nijeriar baten moduan jarri du or txozna bat, erlejuak-eta saltzeko. Eta or arkitzen du Lazkao-Txikik, erri ontako aguazillak, Lopategi.

Laz.-

Jende beltz au beti emen dabil
 batera eta bestera,
 aspaldi ontan asko dabilta,
 bate arritzen ez gera.
 Txozna txiki bat ipini eta
 traste batzuek saltzera,
 galdetzen dizut zeñien baimenez
 etorri zeran onera.

Lop.-

Karrera zala entzun nuen da
 enteratua naiz garaiz,
 erri onetan gauza zaleak
 bildutzen zaizkigula maiz.
 Negozioa armatzen degu
 guk emen bezelako jaiz,
 erleju batzuk erosi eta
 emen saltzera etorri naiz.

Laz.-

Jakin detanez ez omen dezu
 alkatearen baimenik,
 beraz naita're ez dadukazu
 emen egiterik lanik.
 Zortzireun urte pasatu ziran
 oek bialdu ezinik,
 ta erlejuak saldu aitzakiz
 etorri zaizku azkenik.

Lop.-

Beraz asi da zortzireun urtez
 eindako lanak azaltzen,
 alde orretan ez ote zoaz
 arrazoi guztiak galtzen?
 Moroak edo beltzak giñala
 eta emendik bialtzen,
 zuk ere ez dezu Euskal-Erriko
 erraza asko ondratzen.

Laz.-

Ttiki samarra baldin banaiz be
 ni emengoa naiz dana,
 emen sortu ta emen bizi naiz,
 emen egiten det lana.
 Eta ez zazutela sinistatu
 moro beltz oen esanak,
 erleju zar bat bein saldu zidan
 bate ibiltzen ez dana.

Lop.-

Eta berri bat nai bazenduke
 ementxe daukat bapua,
 sekula ez zendun ikusiko
 au degun bezelakua.
 Ez zera Arratin sortua izan,
 Lazkanon jaiotakua,
 baiñan ez zera Ataun aldeko
 jentillen errazakua.

Laz.-

Pentsa zazute: moro beltz oek
ez dabilkite gauz onik;
oek ez dute pertsona fiñen
trazarik edo itxurik.
beste releju bat saldu nai ta
erakusten du azkenik,
baiñan ez dezu geiago artuko
nik emandako dirurik.

Lop.-

Beraz ez zaude nere erleju
jeneroen egarrían,
ofizioan agintaria
ta joera biurrian.
Lan egitera etorri naiz ni
neure bizitza larrian,
aguazil fiñik ez det ezautu
oraindik Euskal-Errian.

Laz.-

Zu emendikan bialdutzeko
nik artuko det ardura,
era ontako jende beltzikan
guk emen ez degu gura.
Jende guztia engaiñatutzen
dabiltz gaiztuen modura,
al dan azkarren jua zaitez berriz
etorri ziñan lekura.

Lop.-

Urrutitikan oneratzeko
izan nuen adorea,
norabaitera mugitu bear
ni bezelako pobrea.
Ez naiz emendik berriz juango,
ain da leku dotorea,
ta segurutik aterako det
zu baiño raza ohea.

INPUESTORIK EZ ORDAINTZEN

Beasain, 1984-XII-14.

Gaia: zuk, Imanol Lazkano, inpuestorik ordaintzen ez dezula-ta, irugarren aldiz etorri zaizu etxera billa Lazkao-Txiki, udalzaiña edo aguazilla bera baida.

Laz.-

Nik fabore bat nai nizuke gaur
bear bezela eskatu,
zeu nola zeran lasai xamarra
beñe ez zera kezkatu.
Erritar on bat nai bazenduke
zertan oinbeste pekatu?
Bestien gisan ibiltzekotan
inpuestoak pagatu.

Ima.-

Zuk eskatutzen didazun ori
ez derizkiot justua,
nola arraio izan diteke
ain gizon ipurt-estua?
Andrea eta lau aur badauzkat,
sobrante daukat gastua,
lenago ere badadukat nik
naikua inpuestua.

Laz.-

Andre bat eta lau ume ditu
kanpoan lorarik lora,
amaika aldiz ikusitzen det
or Igorretikan gora.
Pagatu nai izan bazenduen
pasa da ainbeste denbora,
pagatze'ez badezu laister zoaz
erri ontatik kanpora.

Ima.-

Gure kontura bizi da berau,
guk egiñetik jaten du;
alaz ta guztiz berealdiko
lata berak ematen du.
Bestela ere nik badadukat
etxean zeintzuk mantendu,
inpuestorik bear badezu
mutilzar daudenei kendu.

Laz.-

Zure kontura bizi naizela
ori egiten det duda,
ustez arrazoiz zebillen baiña
puntu orretan galdu da.
Aurrera ibilitzen bazera
orain arteko modura,
munduan iñor ez da bizitzen
pagatze'ez dunan kontura.

Ima.-

Eman didazun paper ori au
kolpez bear det puskatu,
iñolaz ere ezin baidet nik
gauza normaltzat juzkatu.
Diruarekin baldin bazera
zu orrenbeste kezkatu,
diputauakin gaizki bazabiltz
Garaikoetxeai eskatu.

Laz.-

Pertsona onek ez ote dauka
uste ainbeste delitu?
Lau ume eta andrea baitu,
parrandan ez da gelditu.
Garaikoetxeai eskatutzeko
ez al dezute aditu?
Ark e kiebra laister joko du
olako asko baditu.

Ima.-

Inpuestotik jantziak gaude
gu kale eta baserri,
propagandatik pranko zan baiña
bizi gera naiko larri.
Ez zaidazula bizimoduan
oztopo geiago jarri,
zuretzat ez det sosikan eta
berriz ez zaitez etorri.

BASERRITARRA ETA SATORRA

Zestoa, 1985-II-9.

Gaia: Lazkao-Txiki satorra da; Agirre, baserritarra. Satorra lurra arrotzen *tunpa-tunpa* ari dala, Agirre, bere atxurra bizkarrean duela, begira dago.

Agi-

Aspaldian sator beltza
or zebillen bapo,
iñortxok ere oindik
jo ez duelako.
Golpe baten moztuko det
gerri eta lepo,
geiago *tunpa-tunpa*
onek ez du joko.

Laz-

Txixtareak jatea
da nere asmua,
ori da Jaungoikuak
guri emandakua,
Baserritarra, zurekin
kejatzer a nua:
goitik bera zenbat da
zure terrenua?

Agi-

Nere terrenuak emen
oso asko daude,
ta edozeinetan ere
zu kalteko zaude.
Zu ere egin ziñan
tripa baten jabe,
baiña mantendu zaitez
kalteik egin gabe.

Laz-

Baserritarra ez da
jenio onekoa,
galerazi nai ditala,
ala Jaungoikoa!
Nere jatena beti da
belar zaiñekoa,
bekoa neuri utzi,
zutzat gaiñekoa.

Agi-

Nunbait egiteko ere
ba'ezu balorea,
egia esateko au da
lurpeko lorea.
Onek ibiltzen duna
jantzi dotorea,
iñork jo bitartean
zikindu gabea.

Laz-

Atxurrakin egin du
sekulako koska,
eta txakurrari're
or asi da oska.
Olako kolperikan
ez zaidazu bota,
zuk lur azpirik ere
ez didazu opa.

BULTZAKA

Zestoa, 1985-II-9.

Gaia: aurtengo elurte onek ainbat gorabera ekarri dizkigu; eta bi auek, bertsotara dijoaztela, zelebre asko ikusi dituzte: kotxea patinatu ta joan zaie bide bazterrera, eta atera eziñik an ari ziran. Baiña modu zelebrean: Gorrotxategi bolantean eta Lazkao-Txiki bultzaka.

Laz.-

Bestela ere badakizute
nork dun langille itxura,
alde aundia bai izan ere
bultora edo pisura.
Ori barruan ta ni bultzaka
arkitzen naizen pigura,
amaika alper mantendutzeko
jaioko giñan mundura.

Gor.-

Lengo batean nere kotxea
bide ertzean zearka,
joan nai gendun ta joan ezin,
orixe genduan marka.
Onek zertxobait egingo zula
eta azkenean kaka,
au teatroa: txakur txikia
elefanteai bultzaka!

Laz.-

Len ere ori dala medio
txiki geldituta nago,
azkenik ere ni lertutzen or,
esan bearrik ez dago.
Gure kotxea amar bat zaldiz
motorrez ditu lenago,
Gorrotxategi txofer jartzean
asto aundi bat geiago.

Gor.-

Nik zenbat indar dedan badakit
beintzat nere makalian,
Lazkao-Txiki ortxe bultzaka
barrenak egiñalian.
Maldizioak bota zituan
ain jenio petralian,
ta azkenean lo artu zuan
motorraren epelian.

Laz.-

Mundu onetan zoritxarrean
beti aldrebes gabiltza,
toki danetan berdin samarra
da gizon txikien ditxa.
Eta esan du bota nuela
noizbait erderazko itza,
maldiziorik ez nun botako
barruan egon banintza.

Gor.-

Kulparik ez zun baiña jarri zan
Lazkao-Txiki sututa,
kotxea ezin zuzendu eta
zerbaitekin izututa.
Guk bertsotako ordua ere
bagendun naiko gertu ta,
alako baten abiatu zan
maleteroan sartuta.

Laz.-

Nere lagunak lanean badu
zenbait gorroto ta seta,
olako lagun alperrarekin
oraintxe nago aseta.
Leno esan det: kotxea zegon
aundi ta txikiz beteta;
maleteroa aurrean zeukan,
aren gaiñean maleta.

UMEZURTZA

Oñati, 1985-IV-27.

Gaia: Lazkao-Txiki aurtxo bat da; eta Imanol Lazkano, ume askoren aita. Lazkao-Txiki, aurtxo, estalpe baten eske agertzen da.

Laz.-

Ni umezurtz utzi nindutenak
egin zuen pekatua,
txintxo ta ondo ez zuen bete
artuta zuten kargua.
Illunabarrez ementxe nator
gauarekin kezkatua:
mesedez emango al didazu
gau ontako ostatua?

Ima.-

Ni ta andrea bizi gerade
amar bat aurren esklabo,
erabakia artua degu:
orrenbestekin akabo.
Gure etxean guk mantentzeko
naiko aurtxoa badago,
baiña tartean babestuko det
beste aurtxo bat geiago.

Laz.-

Jaio nintzaden zorigaiztoan,
jaio ez banintz obea;
kulparik gabe neurekin daukat
nai ez nuen naigabea.
Ez dakit nondik ibiliko dan
nere gorputzan jabea,
merezi ez dun zenbat amak gaur
izaten duen semea!

Ima.-

Pekaturikan baldin badago
ori pekatu mortala,
au dala bide etorri zaizu
ain bizimodu petrala.
Baiña ez estutu, emango dizut
bestien gisan magala;
neure aurreri esango diet
beren senide zerala.

Laz.-

Aita ta ama igesi joanak,
neretzako au da lana;
badakizu zuk nere gorputza
oraindik txikia dana.
Pixka batean azitakoan
saiatuko naiz al dana,
gaurtik aurrera zu izango zera
nere bigarreno ama.

Ima.-

Nolabait ere bizimodua
ez dago oso erreza,
ez det izan nai une onetan,
aurtxoa, zure jueza.
Aztu ezazu aita ta aman
batere biotzik eza,
oien tartean emango dizut
deseo dezun babesa.

Laz.-

Borondatea badezu eta
ezin ninteke gogaitu,
gure Jainkoak nai zuen dana
zuk ongi didazu aitu.
nere kasaka ezin nezake
ta al baldin bada zaitu;
gure Jainkoak egunen batez
ori ordainduko zaitu.

Ima.-

Ikusitzen det, aurtxo maitea,
daukazun estuasuna,
ta eman nai dizut al dan ondoen
gurasoen erantzuna.
Dote aundia ez da izango
eskuratuko dezuna,
baiña bai ziur aita ta ama
jator batzuen maitasuna.

Laz.-

Zoritarrean ama txar bati
ni Jaunak seme emana,
nun dan ez dakit baiña nigandik
norabait igesi joana.
Gaur edo biar aunditutzean
billatutzen badet lana,
irabazitikan zor guztia
pagatuko dizut, ama.

Ima.-

Arrats beltz ori gertatu bedi
betiko egunsentia,
orregatikan erabaki det
ostatua ematia.
Andre maiteak eduki arren
lendik talde dexentia,
aurtxo berri au goserik dago,
eman zaiozu titia.

Laz.-

Aur galduantzat auxen dan baiño
gauza oberik ote da?
Nere amatxok aldegin eta
orra ama bat berbera.
Maitetasunez pozik artu nau
bere aurtxoeren tartera,
begiratu zer diferentzi dan
ama batetik bestera.

Ima.-

Ona dan fama zabal nai degu
etxean eta auzotan,
baiña erakutsi bear degu
guk onelako kasotan.
Nere aurtxoeren era berean
artuko zaitut besotan,
erakutsi're al dedan dena
euskeraz eta bertsotan.

Laz.-

Aita ta ama ez dakit nun nik,
nunbait or dira aparte;
sortu nintzaden denbora aiek
oroitzapenak dakarte.
Zeuk ere naiko aur badituzu
ta nik bat geiagogz bete,
bakarrik mantendu bear nauzu
amar urtera bitarte.

Ima.-

Al baldin bada bete nai nuke
orain agintzen detena,
memori onek eiten ez badit
uste gabeko etena.
Sinista zazu, aurtxo maitea,
agindutzen dizutena:
guzietatik izango zaitut
zedorri aurrik maitena.

Laz.-

Ama maitea, berriro ere
naukazu zuri begira;
nere begiak zure aurpegiai
eman diote bi jira.
Ni jaso nauzu ain maitasunez
zeure aurraren tokira,
naiago nuke ama guziak
zure antzeko balira.

Xabier Zeberio eta Lazkao-Txiki, Ordizian.

AITA-SEMEAK

Lazkaomendi, 1985-V-5.

Gaia: Lasarte aita da. Lazkao-Txiki, semea. Lasarte, bere denbora guzian, au esaten aritu da: "Gurasoa guraso dena, goizean familia jeikitzerako erretiratu bear du etxera". Baiña bart deskuidatu da ederki: Joxe Miel, semea, ikuillukoak egiten ari dala, or aurkeztu zaio.

Laz.-

Zelebrea da aitak
dabilen joera,
kanpoan izan baita
atzotik onera.
Jornara aundiakin
datorre gaiñera:
aita, galdetzen dizut:
nun ibilli zera?

Las.-

Itxura txarrez, beraz,
naiz ni plantatua,
ordu txarrez da gaizki
alimentatua.
Au da aitona baten
atarramentua!
Jornara aundia ta
gaizki kargatua.

Laz.-

Aita au planta gaiztoa
dago gaur artuta,
berak dionez dator
gaizki kargatuta.
Sobrante edatea
bestarik eztu-ta,
praketa irikia ta
txapela galduta.

Las.-

Naiago nuke, seme,
kontentu banengo;
zeure praketa ikusi
ezazu lenengo.
Itxi bearrikan nik
ez daukat aurtengo,
ortik txoria ez da
urrutira juango.

Laz.-

Aita maitea, asko
arritutzen nazu,
kanpoa ta barrua
bustita dauzkazu.
Gaur artean etzaitut
ikusi ola zu,
ta egorik gabeko
txoria daukazu.

Las.-

Egorik ez dauka ta
bidean etzanda
txoria gelditu da,
garbiro esanda.
Seme au leno bera
ola ibiltzen zan da,
orain etorria da
aitarentzat txanda.

Laz.-

Ni abia naizenean
gaur beiak jeztera,
gure aita mozkortuta
eldu da etxera.
Nere baitan galdetzen det:
"Posible ote da?"
Guardasola zeurekin da
dana busti zera.

Las.-

Disimuluan zegon
gaurko eguzkia,
kanpoan ibili da
olako piztia.
Naiz kanpoz legor egon
barrendik bustia,
orra garbi aitortu nik
ixtori guztia.

Laz.-

Karga aundia artu ta
etorritzen lana,
oi da gurekin sarri
gertatu oi dana.
Auzokoak parrez daude
ta negarrez ama,
zuk galdu bear dezu
etxean dan fama.

Las.-

Aita peligrosua
izanik munduan,
gure seme au gaurkoz
aserre zeguan.
Ez nazu sarri ikusi
ni gaurko moduan,
zuk lentxegotik ori
egiten zenduan.

BION ARTEAN EUN BAT KILO JUSTU

Lazkaomendi, 1985-V-5.
Gaia: gai librea, bazkalondoan.

Laz.-

Era onetan bazkaldu ezker
zailla da egoten triste,
ni ere pozez jarri naiz eta
pozez daukagu Lasarte.
Plako ta txiki egonagatik
jan ez degunik ez uste,
Lazkao-Txikik bazkaltzen jan du
gizon aundiak ainbeste.

Las.-

Jakiña dago nolakoa dan
Lazkao-Txikin kontua,
gorputzez txiki izanagatik
buruz ez baida tontua.
Lasartek berriz emen daukana
oillagor baten lepua,
baiñan alare betetzen degu
gizon aundien lekua.

Laz.-

Gizon txikiak ematen dute
askotan zenbait engaiño,
besteak baiño txikigo geran
ustez gaude oraindaiño.
Lasarte ere estu daukagu
ni txit baju nago baiño,
gerrikoa re lotuta dauka
azkeneko zuloraiño.

Las.-

Lazkao-Txiki, itzegin didak
betiko bide antzetik;
serio asi bearra zioik,
ezer etziok txantxetik.
Etzakela ik pentsa gerriko
au dabilela atzetik,
zulo batzuek beteagatik
geiago ere bazetik.

Laz.-

Naiz txiki eta naizta plakua
biok ere gaude prestu,
aunditzea ta gizentze ori
ez daukagu gure esku.
Aragi utsak indar aundirik
askotan izaten eztu,
Lasarte ta ni bion artean
eun bat kilo gera justu.

Las.-

Eun bat kilo gerala biok,
orretan dotore zabiltz;
lenago ere esana zera
zu amaika olako itz.
Txikiak izanagatik biok
gu oso kontentu gabiltz,
aundirik etzan ezagutuko
txikirik izan ez balitz.

Laz.-

Lenago gaizki asi nintzan da
orain oroitu zat laste:
gerrikorikan onek ez dauka,
nik leno ez nuen uste.
Izanez ere zulo guztiak
azken tokirik ez dute,
Fraga bezela tiranteakin
etorri zaigu Lasarte.

Las.-

Lasarte dezu seme leial bat
berez Euskal-Errikoa,
erropa danak kendu ezkero
ni're larru gorrikoa.
Ta gerrikoa jantzi izan det
gerriaren neurrikoa,
Fragak pozikan artuko luke
Lasarteren gerrikoa.

Laz.-

Beraz badegu guk alkarrekin
emen ezin konpondua,
ni Fraga orri askotan nago
erreparoz egondua.
Izanez ere diferente da
gure arteko mundua,
zuk ere pozik ar zenezake
ark duen txilborrondua.

Laz.-

Reagan orri guregaitikan
etzaio asko ardura,
oraingoz ere ekarri ziguk
negoziante-itxura.
Pareta auetan jarri zigutek
motoristaren modura,
nai baldin badu azkar joan zeikek
etorritako lekura.

Las.-

Zuk diozunez, jantzia dago
bere gilbor eta galtza;
gizatasuna ibiliko du
ta orren gaiñetik boltsa.
Lasarte oso bajua dago,
gora ezin leike altxa;
baiña nik Fraga berdindutzeko
badaukat gaur esperantza.

Laz.-

Baiña askotan ezin liteke
iñori inbiritan egon,
nola zeregin asko munduan
emen danentzako dagon.
Ark ere, mutil, ez dik izango
nai duen ainbat zorion,
txikian ere ez ote gera
ura dan ainbeste gizon?

Las.-

Lenago ere eman didazu
oso erantzun bapua,
Reagan ere etorri zaigu
gizon baten modukua.
Amerikatik etorri eta
ark billatu du lekua,
erropen azpitik omen dauka
ark txapazko txalekua.

PEZETA ETA DOLARRA

Anoeta, 1985-VI-19.

Gaia: Lazkao-Txiki, pezeta, gauzarik txikiena; eta Azpillaga, dolarra.

Laz.-

Amerikako diruak badu
aspaldi ontan indarra,
baju antxean daukagu berriz
emengo pezeta txarra.
Or dadukagu diru aundi bat
deritzen dana dolarra,
emen daukagu mundu guziko
arrotasunen oillarra.

Azp.-

Diruarekin egiten degu
orrenbeste amets eta,
negozioa egin liteke
ez dakit zenbat klaseta.
Esan dutenez, ni dolarra naiz,
Lazkao-Txiki pezeta;
begiratuta ezagun dago,
aundiagoa naiz eta.

Laz.-

Leno esan det: dolarra dago
oraintxe altu antxian;
nai duen dana egiten digu
España ta Frantzian.
Baiña ni ere banaiz zeozer
neroni naizen txikian,
orren antzeko kankaillu aundi bat
dadukat fotografian.

Azp.-

Baiña alare pezeta beti
egundoko atakian,
dolarra goitik dagola eta
ezin da egon pakian.
Beti bezela orain e dago
oso debil da plakian,
pezetak ez du zer egiñikan
dolarra dagon tokian.

Laz.-

Etorriko da dolar aundia
bajaturko dan eguna,
berak dadukan puri geiena
aspalditxuan da juna.
Badute *sida* ta ainbat gaixo,
falta dute osasuna;
gizonarentzat uskeri bat da
diruzko aunditasuna.

Azp.-

Alde aundia lendikan dago,
au ez baida oraingua:
dolarrarentzat beti udara,
pezetarentzat negua.
Animaliai begiratuta
gauz bat esatera nua:
dolarra degu elefantea,
pezeta berriz xagua.

Laz.-

Ala ta guztiz dolarrarekin
oindik ez daude aseak,
egoismo asko nolatan duen
olako jende klaseak.
Gu pezetakin konforme gaude
lenago gaizki paseak,
eta al bada aguro kendu
Zaragozako baseak.

Azp.-

Beraz ortaiño iritxi al dira
baseak kendu bearrak?
Amerikano oiek oraindik
dituzte beren indarrak.
Lagundu bear legortuzeko
españitarren negarrak,
erregea're erosiko dute
Reagan-ek dauzkan dolarrak.

1985-VII-14-ean. Ezkerretik: Iñaki Aranzadi,
Lasarte, Lazkao-Txiki. Goien: Otxotorena.

SENDAGILLEARENGANA

Usurbil, 1985-VII-6.

Lazkao-Txiki eta Mañukorta.

Gaia: Lazkao-Txiki, gibeletik kejatsu dabillen gizona da. Sendagille billa asi eta etzaio non-bait Mañukorta baiño trebeagorik bururatu.

Laz.-

Zoritxarrean gaixorik nago,
ez det bear ain osasun,
estualdian arkitzen naiz ta
zuk egin zaidazu lagun.
Gibeletikan gaizki antxean
arkitutzen naiz gaur egun,
sendagillea, zugana nator
ia sendatutzen nazun.

Mañ.-

Lazkao-Txikik berekin dauka
berak gibelesko miña,
sendagilliak ori sendatzen
egingo du alegiña.
Ori galtzeko trago geiegi
txarra dala da jakiña,
min orrentzako satorrak dira
whiskia eta txanpaiña.

Laz.-

Etxean ere kontseju ori
entzun det amaika aldiz,
txanpaiñak eta wiskiak txarrak
dirala esan dit berriz.
Baiñan entzun zuk ni nagoela
sendagillearen premiz,
kontseju oien bearrik ez nun
gaixorik egon ez banitz.

Mañ.-

Lenago ere ezaguna zan
Lazkao-Txikin konduta,
sendagilleana azkar etorri da
gibelen miñak elduta.
Sendagilleak ezin duenik
gaurko onetan ez du ta,
gibel berri bat jarriko dizut
arkume bati kenduta.

Laz.-

Nola arraio gibel berria
jarriko didazu neri?
Zu etzerade medikua ta
eztezu ainbat kategori.
Zein demoniok eman ote du
onek dun titulo ori?
Asto gaiñetik eroritako
pulpa-zakua diruri.

Mañ.-

Pulpa-zaku bat da Mañukorta
karrera ona artuta,
sendagilleren titulo oitan
ondo-ondoraiño sartuta.
Lazkao-Txiki maitatutzen det
bertsuetan ezaututa,
sendagilliak jarriko zaitu
betirako osatuta.

AITON-AMONAK

Usurbil, 1985-VII-6.

Jose Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Santa Isabelak zirala eta zarata asko omen zebillen Usurbilgo kaleetan. Lazkao-Txiki eta Lizaso zaarra, iadanik onenak emanda-edo, euren etxe bizitzan, kaleko zarata-otsa dala eta, lo artu eziñik dauden aiton-amonak.

Liz.-

Zelebren jarri zaku
gaztedi berria,
zer iruditzen zazu,
Lazkao-Txikia?
Nere onetatikan
atera naiz ia,
lorik ezin det egin,
au da komeria!

Laz.-

Otsailleko katuak
ibiltzen dun planta:
teillaturik teillatu
karrasi ta kanta.
Eta gu zartu gera,
bearko aguenta,
ezer ez egiteko
oinbat zalaparta!

Liz.-

Laguna utzi nai det
orain jakinian,
gauzak zelebren daude
gaurko egunian.
Karrasika dabilza
gaurik geienian,
formalago giñan gu
gazte giñanian.

Laz.-

Nere agure maitea,
konturatu zaitez,
ia lotsatutzen naiz
gazteen izatez.
Karrasika or dabilz
joan dan aste betez,
geuk egingo al degu
gazte oien partez?

Liz.-

Gu're garai batean
giñan indarrian,
emakumeta juanaz
onez-onenian.
Formal erretiratu
illunabarrian,
musu batzuk emanda
meta baztarrian.

Laz.-

Gazte oiek gaur drogatik
daukate gainezka,
orren mende dagonak
nola egin festa?
Guk biok egitea
oraindik errez-ta,
nai deguna eginda're
peligorik ezta.

Liz.-

Oroitu bear degu
nor giñan antziñan,
nere lagun au ere
uzten det jakiñan.
Musuka asitzean
metaren eskiñan,
drogarik gabe ere
arrotutzen giñan.

Laz.-

Oraindik e amona
emen dago premiz,
ez dago aspertua
lengo berdekeriz.
Zartua dago baiña
eingo luke berriz,
gure aitona pixka bat
mugituko balitz.

Liz.-

Aitona're ez dabil
arnaska ta puzka,
amona nola dagon
entzutean juzka.
Nunbait berekin dauka
lenago zun puska,
lengo dibertsiuak
goguan daduzka.

Laz.-

Amona emen dago
umil da tristerik,
orrek ez du pentsatzen
ezertan asterik.
Zalaparta galantak
bazitun gazterik,
baiñan orain ez dauka
puzkarra besterik.

Liz.-

Ori're esan digu
lotsarik ez du ta,
amona au ez al dago
burua galduta?
Zenbat urte daduzkan
or dago aztuta,
errosaioa esan
kandela piztuta.

Laz.-

Pertsona ezertako
ez baita zartzera,
gu ere jarri gera
trapuen antzera.
Salto bat egiteko
gauza ez bazera,
ni aspertu naiz eta
zoaz baztarrera.

ALEMANIRA JOAN BEARREAN

Lazkao, 1985-VII-11.

Gaia: Lazkao-Txiki, emaztea. Goiburu, senarra, negozio-gizona, Alemanira joan bearrean arkitu dana amabost bat egunerako, bere negozioetara. Emazteak gaur goizean telebista piztu du zortziretan, eta zezenaren aurrean or ikusi du senarra.

Laz.-

Askotan ezin leike sinistu
iñoiz ikusten ez danik,
eta olako kaso polit bat
gaurko ontan izan det nik.
Nere senarra or arkitzen zan
Alemanira joanik,
ez nekien nik gure Iruña
Alemanian zegonik.

Goi.-

Iruña ori gertuguan da
egingo nizuke amen;
poltsa're neukan baju xamarra,
ori zeguan nabarmen.
Eta ez neukan Alemanira
juateko ainbat kemen,
diru gutxitxo nedukalako
gelditua nazu emen.

Laz.-

Alperrikan da emazte bati
gezur asko esatia,
geientsuenak dakitelako
gizonaren izatia.
Zezen aurrian ikusi zaitut
panparroikeriz betia,
adar zorrotzak dituzte oiek,
kontuz ibili zaitia.

Goi.-

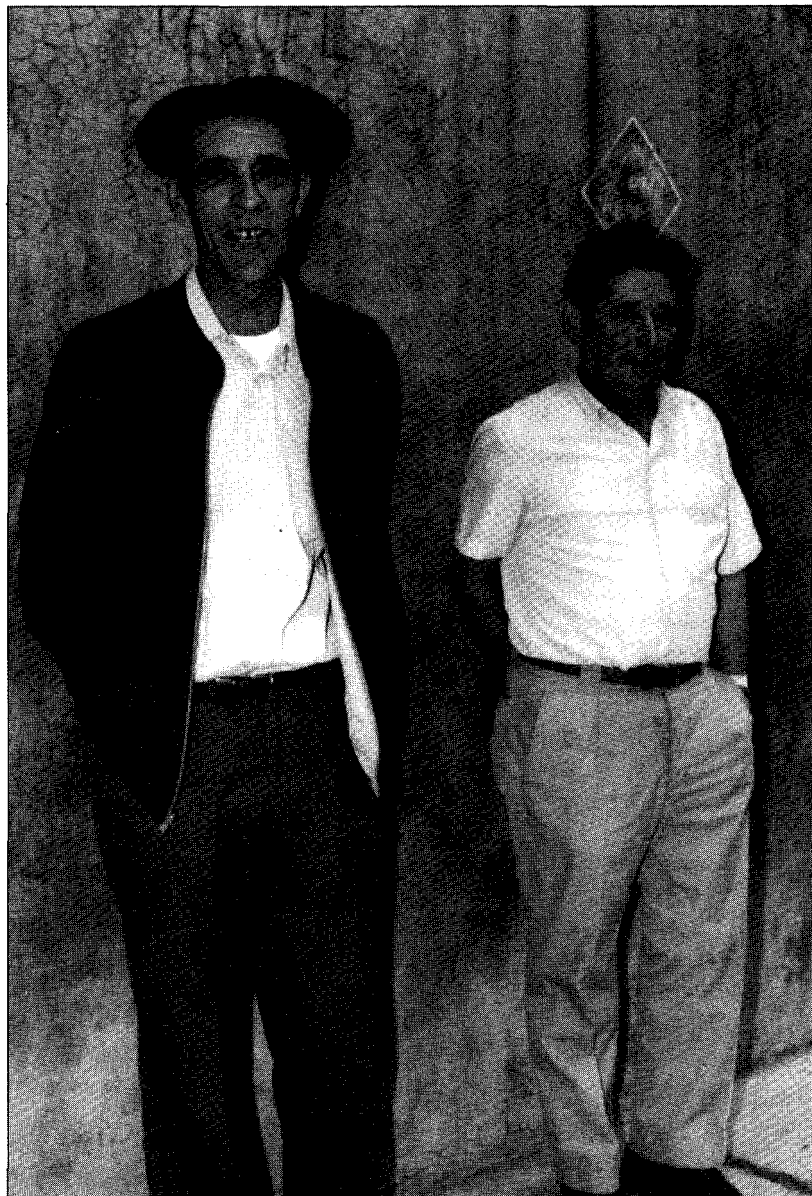
Adar zorrotzak ez dit egiten
neri orrenbeste grazi,
baiña dirua bear da emen
nunbaitetik irabazi.
Lenago nuan negoziua
gaizki baidijua kasi,
argatik nai det ofizio bat
orain berria ikasi.

Laz.-

Ara andreak uste gabetan
gizonaren berri jakin,
berak ez zuen usteko baiña
nunbait ez baizebillen fin.
Iruña aldean egongo dira
makiña bat andre zikin,
beste gauza bat esaten dizut:
kontuz zure adarrarekin.

Goi.-

Ainbat peligro ez da egoten
adarra zerbait moztean,
edo gaztetan ziraden odol
beruak zerbait oztean.
Gu biok ondo ibiliko gera
igandez eta asteen,
diruan paltik ez dezu izango
nik torero ikasteen.

Manuel Lasarte eta Lazkao-Txiki, 1985-VII-14-ean.

LENENGO ANDREAREKIN TOPO

Gernika, 1985-VIII-10.

Gaia: Lazkao-Txiki etorri da gaur *Lurgorri*-ra bertsoak kantatzera, bigarren andrea etxean utzita; eta bertan lenengo andrea arkitu du, Jon Enbeita, bera ere bertsoak kantatzera etorria.

Laz.-

Toki zokoak egun askotan
kalteko izaten dia,
uste ez dala ikusten baida
batek uste ez dun jendia.
Gu alkarrekin len egon eta
geroztik urteak jua dia,
neregandikan aldendu ezkeroz
nola zabiltza, andria?

Enb.-

Alperrik galduko nintzala ni
zuk ete zenun espero?
Alkarrekin bizi giñanean
beti ibiltzen giñan bero.
Ez jat niri beintzat txarto joan
aldendu ta onezkero,
bertsotan ere ikasi diat
i utzi izan da gero.

Laz.-

Amar bat urte andre zar onek
zituen nere onduan,
bertsolaria ez bazan ere
temosa bat zan orduan.
Tabernatikan etxe aldera
berandu juandakuan,
orduan ere zuk bertsueta
ederki egiten zenduan.

Enb.-

Gorputzetikan ez da aundia,
zentzuetik ez da plako,
onen ondoan dabillen batek
badauka amaika kako.
Botatzen nion berari ere
amaika bertso olako,
asarratu zan berak baiño nik
geio egiten niolako.

Laz.-

Jakin beazu beste andre bat
nik etxean badedala,
ez da zu bezin arroa ura
baizikan andre apala.
Baiña jakizu zure berri're
pixka bat jakin dedala,
entzunda nago praille batekin
arrimatutzen zerala.

Enb.-

Ez dago zertan okerra izan
praille batekin tratua,
gizonezkoak denak dira ta
berdiña da pekatua.
Antza zu zagoz eskapatzeaz
orain nigaz damutua,
zu aguantatzeko zure andrea
gorra da ala mutua?

Laz.-

Neska-mutillak baditut orain,
 nago ni alako ditxan,
 zurekin egon nintzan orduan
 gaizkiago bizi nintzan.
 Errietan ongi egiten zuen,
 bein ere ona ez zan izan,
 ez dakit orain ni utzi eta
 zu zer modutan zabiltzan.

Enb.-

Txikia dauka gorputza baiña
 jenio demoniñoa,
 andrearekin ibiltzeko zun
 sekulako afiziñoa.
 Baiñan urteak joan jakoz ta
 burura jausi laiñoa,
 garritik gora dau tentsiñoa,
 garriz bera intentziñoa.

Laz.-

Zoritxarrean bein artu nuen
 nik orrelako laguna,
 gaua pasatzen kostatutzen zan
 ta okerrago eguna.
 Ain da emakume sorgiña eta
 pixua eta astuna,
 bi gizonezko pasatu eta
 famelirikan ez duna.

Enb.-

Fameli batek ekartzen ditu
 milla arazo ta lata,
 ni andre modernoa naiz eta
 nago ondo preparata.
 Onek esanak aundiak ditu
 baiña gero egiñak falta,
 agoan dauka indar larregi
 ta bean falta galanta.

Laz.-

Lendik nengoen neskatxa oni
ni arriturik begira,
zango ta titi ikustearren
eman dizkiot bi jira.
Ta azkenean txanpan artzeko
ere ba omen du ira,
kobratzen duten neskatxak ere
olaxen ibiltzen dira.

Lop.-

Afaldu gabe gure gorputza
ez jaku jartzen ain bero,
eta ametsetan asi oi gara
txanpana edan da gero.
Alan da guztiz zuregandikan
gauz asko ezin espero,
zure lako lau bear ditut nik
lanean asi ezkeru.

EZEZKOA

Gernika, 1985-VIII-10.

Gaia: Lopategi neska bat da; Lazkao-Txiki, berriz, neska orrekin oeratzea nai dabena.

Laz.-

Nere neskatxa maitagarria,
berriro alkartu gera,
oraindik ere buruan daukat
lengo pentsamentu bera:
gaztetasuna aprobetxatuz
guztiontzako obe da,
urteak geio pasa baiño len
goazen biok oera.

Lop.-

Ai zer bizkorra agertu zaren
oso txikia izanik,
baiña ez uste konkista ori
orrela egiten danik,
Inbitaziñoz abilla zara
berba gozoak esanik,
baiñan oraindik logura eta
gogorikan ez daukat nik.

Laz.-

Ez ditu nonbait gaur ondo artu
mutillaren iritziak,
ezezko dira orain bitarte
ditun arrazoi guziak.
Nik daduzkaten arpegi antzak
ez dirade itxusiak,
ta gorputzeko zati guziak
gero ez ditut txikiak.

Lop.-

Dana txikia ez daukazula
ez da oso nabaria,
udazkenera elduagatik
gogoia dozu ugaria.
Baiña ez dator bear bezela
gaurko zure eskaria,
oea baiño naiago dot nik
Arrien-en afaria.

Laz.-

Oeratzeak, ikusten denez,
ez dizu egiten grazi,
afari eske gizonaren lez
zu ere ez zaitez asi.
Nerekin gaua pasatutzea
obego zenduke kasi,
gero kalabaza emazu baiña
proba nazazu lenbizi.

Lop.-

Maitasunaren legea beti
aurretikan doa traba,
zaletasuna badaukazu ta
bada ez bada ez laga.
Afari ori aipatu dot nik
eta luzea da gaba,
txanpan apur bat edan da gero
igual berotuko gara.

OILLOAK FALTA

Aduna, 1985-VIII-14.

Gaia: Lazkao-Txiki baserritarra degu; eta auzokoa, Lopategi. Lazkao-Txikiri oilloak falta zaizka. Zein ote da?

Laz.-

Au da desgrazi illuna orain
etxean pasa zaiguna,
badakizu zuk oillo mordo bat
lendikan bagenduguna.
Nik nori kulpa bota ez dakit,
ori da gauza illuna;
ezeren berririkan al dezun
galdetzen dizut, laguna.

Lop.-

Nigana beintzat zure oillorik
ez zan etorri eskintzan,
gau illunean lapurrak sarri
dabiltza beren ekintzan.
Baserritarrak desgrazi asko
darama bere bizitzan;
bart nik karaxak entzun nituen,
ez dakit zertan zebiltzan.

Laz.-

Oillo eder ta gorri gizenak
etxean zeuden aukeran,
batzuek goiko oillategian
ta beste batzuek beran.
Ille beltz batzuk billatu ditut
oillategiko erteran,
kezketan nago jan dituen
azari beltza ote dan.

Lop.-

Oilloak zaindu bear dituzu
beti toki seguruan,
eta ez zera berriz izango
onelako apuruan.
Azeri beltza ni ote naizen
sartu al zaizu buruan?
Oillo lumarik ezetz aurkitu
nere etxe inguruan.

Laz.-

Ni ola eta andrea ere
ez da jenio gozuan,
oillo oiekin ainbeste fama
inguruetan bazuan.
Baiñan alako azeri beltz bat
badago gure auzuan,
baiña laister erori bear du
zepoan edo lazuan.

Lop.-

Ez dakit zer dan zure buruan
eta zer dezun gogotan,
zuk badakizu ni ez nabille
lapurretako asmotan.
Gaba lasaiki pasatu dezu
zeure andreakin lotan,
nik oillo ura artuko nuen
ezer arrapatzekotan.

Laz.-

Nere andrea ez da oilloa
ta nerea da gaiñera,
okerragoa izan liteke
argan joaten bazera.
Ez zait bein ere gustatu izan
azari beltzan joera,
gauz txarragorik pasa baiño len
orain kontuak atera.

Lop.-

Orixe degu beraz, Txikia,
zurekin dan komeria,
baserrietan sarri sortzen da
olako erromeria.
Ni ez nazute azeri beltza,
esaten dizut egia;
baiña ondo zaitu zeurea andrea
ta zeure oillotegia.

UDABERRIA ETA UDAZKENA

Aduna, 1985-VIII-14.

Gaia: Lazkao-Txiki, udaberria; Amuriza, udazkena.

Laz.-

Udaberria zein polita dan
jarri zaitezte kontuan,
arbola danak osto berritu
eta txoriak kantuan.
Aiton-amonak itxaropenez
gazte batzuen moduan,
urte alderik politagorik
ez dakit bestek nun duan.

Amu.-

Emen polita izatea ez da
lendabiziko auzia,
ni irugarren garaia naiz ta
banago markak autsia.
Udaberria zalamera da
baiña pixkat itxusia,
udazkenera aillegatzen da
udako frutu guzia.

Laz.-

Arrazoi dezu: frutak eldu ta
uda azkenez etxera;
ori're gauza polita dala
denok konturatzen gera.
Baiñan eguzkia auldu eta
eguna ere gainbera,
uda azkena ain tristea da
jubilatuen antzera.

Amu.-

Jubilatua ez da itz ona
festaren aldamenean,
Euskal-Erriak etorkizuna
omen dauka azkenean.
Udaberrian alai asi ta
udan bero geienean,
neronengana dator erria
tristerik dagoanean.

Laz.-

Pozgarria da udaberriko
aize goxo ta epela,
ikusirikan baratza danak
lorez beteta daudela.
Ikusten dira txoriak ere
jolasean dabiltzala,
neska-mutillak erromeritan
ibiltzen diran bezela.

Amu.-

Udaberria askok uste du
dala munduko zerua,
ordezkaritzat emen dezute
Lazkaoko aingerua.
Nere garaian gaztaiñak jan da
atzetik bota tirua,
berriketa oiek albora utzi ta
ori dek, ori, girua!

Laz.-

Uda azkenak bere ondoren
sartutzen gaitu neguan,
udaberriak berriz udaran,
izan zazute kontuan.
Kukua ere zugaitzik zugaitz
kuku emen da *kuku* an,
udaberria bezin politik
ez dago ezer munduan.

Amu.-

Gure munduan Euskal-Erria
omen diagu zarrena,
ainbeste mende ta urte garai
bizkarrean dakarrena.
Zein ote degun ohea ola
zetan dema jarri aurrena?
Laurak batera ditun erria
orixe dek ederrena.

Laz.-

Bertso onekin udaberriak
eman nai du bukaera,
aspaldi ontan zai bizi eta
noiz etorriko ote da?
Berriro ere zueri egin
nai nizuteke galdera:
udaberria datorrenean
indartuko da euskera?

ARROKETAN EGUNA PASA ONDOREN

Zizurkil, 1985-VIII-17.

Lazkao-Txiki eta Sebastian Lizaso.

Gaia: zuek biok gaur goizean joan zerate arroketa eguna pasatzera, kotxean zuen erropak utzita. Baiña illuntzean, kotxera etorri zeratenean, ez erropa ta ez kotxe arkitu zerate. Biok *auto-stop* egiten ari zerate.

Laz.-

Au bezin era zelebrea gu
bein e ez gera ikusi,
gaur zer gauz pasa zaigun arrokan
nai nuke adierazi.
Kotxea ostu, erropak artu
eta jua dira igesi,
larre-zezen bat zirudin onek
bere zintzarri ta guzi.

Seb.-

Norbaitek burla egin nai zigun,
ezin ziteken bestela,
egin duana izango degu
faltsoa edo ustela.
Sinistu gero kamiño ertzean
zelebre egon naizela,
aurra besoa berekin dula
ijito zar bat bezela.

Laz.-

Kamiño ertzean pasa ditugu
eundoko estuasunak,
biok Adanen trajea gendun,
nik eta nere lagunak.
Patrikararik ez du izaten
erroparikan ez dunak,
jantzitzen badu naiko lana or
nereak ostu ditunak.

Seb.-

Getaritikan Zumai aldera
kotxeak ziraden bakan,
eta beatza luzaturikan
biok egonak gera an.
Alako baten norbait gelditu
borondatetsuan plantan,
asientuan ni jarri nau ta
Lazkao-Txiki seaskan.

Laz.-

Ola ez itzezin ez dadukagu
oinbeste diferentzi ta,
au da gizona arrotutzea
bein arrotutzen asita!
Arritu naiz ni au ikustean
traste danak erantzita:
soiñean ez zun ezertxo eta
pasamontaña jantzita.

Seb.-

Matrimonio bat errukitu,
gu ala gaitu ikusi;
erroparikan ez genduen da
egongo giñan itxusi.
Ni sillan eta Lazkao-Txiki
seaskan etzan arazi,
aurra bezela jantzi digute
bere pañal eta guzi.

Laz.-

Kotxean ez zan seaskarikan,
 zer aiz esaten asia?
 Zezen antzean onek egin du
 egundaiñoako grazia.
 Ez da damutu ango andrea
 ni era artan ikusia,
 anakak daduzkat motz xamarrek nik
 baiña ez naiz itxusia.

Seb.-

Bokadillorik batere gabe
 gu itxas ertzera juan,
 zelebre giñan kotxea eta
 erropak kendutakuan.
 Lazkao-Txikik ere jatena
 gero're zuan goguan,
 titiak kolpe egiten zion,
 nunbait goseak zeguan.

Laz.-

Nere lagun au aundia baiña
 aundia bezin motela.
 pentsatu gero guardak ere
 gaizki artua dutela.
 Ain baizetorren beda dagola
 malkoak zerioela,
 tanganillua ipiñitako
 zakur gandul bat bezela.

Seb.-

Beraz kotxean sartu gera ta
 an sortu da zalaparta,
 onek bazuen goseak dagon
 ume txikiaren planta.
 Andrezkoari kolpe ta kolpe
 onek eman dion lata!
 Konpletatzeko txupetetxo bat
 besterik ez zuen falta.

BI MEDIKU ETA GAIXOA

Ordizia, 1985-IX.

Gaia: Zu, Lazkao-Txiki, osasunez gaixo zaude. Garmendia dezu kabezerako medikua. Lopa-tegi, berriz, mediku naturista.

Laz.-

Gaixo dagoen pertsona batek
bein e ez du atsegiñik,
medikua ta kuranderoa
jarri nai ditut jakiñik.
Gauetan lorik ezin egin det
eta etzait joaten miñik,
beste aldetik oso gaizki naiz
oiñez ibili eziñik.

Gar.-

Lazkao-Txiki, zure osasuna
dago naiko errenduta,
ta zu eztago sendatutzerik
botika batzuk artuta.
Aspaldin geiegi dabilzkizu
zigarroa ta zurruta,
laister zerade gizon egiña
bi oriek baztertuta.

Lop.-

Itxura danez bronkioetan
dituzu gauza estuak,
laguntasuna merezi luke
olako mutil prestuak.
Tabako eta bizioetan
egiñagatik gastuak,
kalte guztiak kendu oi ditu
nik daukadan enplastuak.

Laz.-

Medikua ta sendagillea,
zertan zaudete orrela?
Nik uste nuen etortzerako
geiago zekizutela.
Kuranderoak ezer ez daki
ta medikua motela,
beatzi urte pasatu ditut
ezer erre ez detela.

Gar.-

Zure bronkiok lasai daudela
nik ez dadukat usterik,
ta ezer erre ez dezula're
nik ez daukat sinisterik.
Nere esanak bete itzazu,
jarriko zera gazterik;
kuranderuak ez dizu egingo
dirua kendu besterik.

Lop.-

Dirua kentzen mediku ori
berori dezu aparta,
medizina asko saldu naiean
ditu ainbat zalaparta.
Ni erretzaille porrokatua
ta osasunik ez falta,
zuk e puro bat erre ezazu
gauza naturala da ta.

Laz.-

Kuranderoak nola sendatu
belarrikan ez dago ta?
Botikan berriz edozer eman-
da're etzaio inporta.
Gerritik bera ederki nago,
andik gora nago jota,
lunbago izango ote dan ere
ni nago oin pentsatuta.

Gar.-

Zuk akatsikan ez dezu izan,
ez, illeroko kuotan,
orregatikan pozez beterik
gaur nago kuarto ontan.
Beti jan garbia jan zazu ta
ordu asko pasa lotan,
eta nik sendatuko baitzaitut
iñork sendatutzekotan.

Lop.-

Medikuana joandakoak
or dabiltz bizi eziñik,
oiengandikan ez da sendatzen
bein artutzen degun griñik.
Eta belarrik ez badet ere
zuk ezazu artu miñik,
lurrakin ere enplatu onak
egiten ondo dakit nik.

LEGORTEA DALA BIDE

Oñati, 1985-X-4.

Gaia: Imanol Lazkano aguazilla degu; eta alkatearen aginduz, legortea dala bide, or doa ura neurrian erabiltzen duan edo ez bazterra begiratzer. Ondo begiratzen ari dala, or ikusten du bere etxe atzean piztzean plasta-plasta Lazkao-Txiki.

Ima.-

Olakorikan ez zait pasatu
sekulan orain artean,
eta ez dakit asmako dedan
gauzak garbi esatean.
Bañatu gabe zegon gutxiñez
au amabost bat urtean,
ta noiz asiko bañatutzen da
asi zaigu legortean.

Laz.-

Lazkao-Txikintzat noiznai aski da
dagoen putzu txikiña,
legorte ontan etorri baizait
neri preskatu eziña.
Zuk ere obego zenduke zerbait
nunbait bustiko baziña,
ala ez zenduke botako orain
daukazun usai zikiña.

Ima.-

Ala ta guztiz arrazoiakin
azaldu nai luke bera,
negargarria ez ote degu
gaur gizon onen jarrera?
Dokumentuak bistan ditula
lengo oitura zarrera,
tximu-kaiolan eramango det
alkatearen aurrera.

Laz.-

Ezjakin batek beti libre du
nunai esatea dana,
tximu naizela esanez, orra,
etorri da neregana.
Zeu tximu aundigua zerala
ala nago antzemana,
zirkutik iges egin al dezu
olako orangutana?

Ima.-

Zuk egin dezun astakeririk
ezin diteke berdindu,
au ikusita errizaiña ni
nola ez biotzez mindu?
Itxasertzera juan zaite ta
zikiñetatik arindu,
baiñan erriak edan bear dun
ur garbirik ez zikindu.

Laz.-

Ori esateko lenen bertsoetik
asi bear zendun legez,
analfabeto zeran ezker
faltatutzen dezu errez.
Zergatik mesede ta faborez
ez didazu eskatu aurrez?
Errespetoa galdu dezu ta
lotsarik ere baterez.

BI ABERTZALE, BI ALDERDI

Tolosa, 1985-X-12.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: bi lagun, bi euskaltzale, bi abertzale zerate; baiña partidu ezberdinetan. Sarritan elkarren aurka.

Lop.-

Abertzale ta euskaltzaleok
denok batasun-premiñez,
Lazkao-Txiki lagun bezela
artuko nuke atsegiñez.
Bi partidutan jarri gaituzte
elkar ulertu eziñez,
Gora Euskadi kantatzen degu
baiña duoa egiñez.

Laz.-

Bi abertzale, biak lagunak,
biak puskatu rik triste,
baiña abertzale ez geradenik
iñork ez dezala uste.
Orregaitikan eginkizuna
zintzo bear degu bete,
geronek ezer ez dakigula
Madrildik austen gaituzte.

Lop.-

Ara begira jarri ezkerro
ez da etortzen ordainik,
sentimentutan biok berdiñak
mantentzen gera oraindik.
Bat errailetan eta bestea
karreteratik joanik,
meta berdiña billatzen degu
Lazkao-Txiki eta nik.

Laz.-

Biok euskaldun puntu danetan
naiz ta batera ez gauden,
gauz batzuetan bata besteai
egiten diogu kalte.
Baiñan alare, konprendi zak ik,
izanagatik bi talde,
egingo dana egin dezagun
Euskal-Erriaren alde.

Lop.-

Aizeak dantzan erabiltzen du
aidean doan orbela,
ez det pentsatzen Lazkao-Txiki
kasu ortan dagoela.
Kontra jarri nai gaituzte baiña
guk ez degu nai orrela,
ez degu aztu askatasuna
batasunez datorrela.

Laz.-

Esan bearra esan zaiogun
biok arpegiz arpegi,
sarri bezela ibili gabe
or biok setan geiegi.
Arrazoietan gabiltzanean
bata besteari adi,
ori egiten baldin badegu
askatuko da Euskadi.

EZKONTZAREN LANAK

Zegama, 1985-XI-10.

Iñaxio Mari Atxukaroren omenez.

Gaia: Agirre eta Lazkao-Txiki, gai librean.

Agi.-

Ezkondu gabe geldituzia
ez da milagro orrela,
neskatxak moja juan baziran
emen dioten bezela.
Baiña pentsatu atzeko aldetik
oraintxen esan duela:
oraindik ere polit-polit bat
pozik artuko lukela.

Laz.-

Nik ere entzun izan det beti
amaika orren antzeko,
denborarikan ez genun izan
guk emazte bat artzeko.
Zer motibo da nere baitako
beti gauz ortan sartzeko?
Oraian daukagu premi geiena
ankak ondo berotzeko.

Agi.-

Beti zertako egingo degu
guk jardunaldi tristea?
Zuk e onezkero zail izango'ezu
ezkontzara irixtea.
Eta gauza bat desio eta
gerta liteke bestea:
berotzeko asmoz artuta ere
tokatutzen da oztea.

Laz.-

Ezkondata're ez dadukat nik
obeki bizi usterik;
zartutakoan pereza asko,
ez genun egin gazterik.
Baiñan zu egon zindezke lasai,
garbi aitortuko det nik,
pentsatuta're ez baitu bear
ordu erdi bat besterik.

Agi.-

Onek dionez, ordu erdi baten
ezkondu leike txukun da,
denborarikan ez dala ez esan,
oinbeste izango zendun da.
Ai, Joxe Migel, zure denbora
naikoa aurrera jun da,
batekin zu ezin konformatu
guziak maite ziñun da.

Laz.-

Ezkondu eta komeri asko,
bakardadia tristia;
nolanai ere zaila da lortzen
batek nai duen guztia.
Oraindik ere leitekena da
artutzia emazia,
udazkenean ere goxoa
izaten da eguzkia.

Agi.-

Gaur ere emen ikusten dira
majiñatxo bat arpegi,
itxaropena badaukazu ta
norbaiten atzetik segi.
Baiña, zu, lagun, ez da komeni
luzatutzerik geiegi,
gu ixilduta asiko dira
Lasarte ta Lopategi.

Laz.-

Iru edo launa bertsorekin
gure denbora jua da,
zeozer esaten jardun gera
ez genekin zer esan da.
Ta, Lopategi eta Lasarte,
orain egin zazue txanda,
alperkerian or egon gabe
eserita edo etzanda.

Aralarko San Migelen. Ezkerretik Zutik: Alejandro Azpiroz,
Julian Albisu eta Lazkao-Txiki.

“¡TE QUIERO, JOSE MIGUEL!”

Zarautz, 1985-XII-13.

Lazkao-Txiki eta Egaña.

Gaia: Lazkao-Txikik mutilzar fama dik. Baiña or atean, biok izketan zeundetela, aldamenetik “¡Te quiero, Jose Miguel!” esan zioz neska batek.

Ega.-

Nexka kontuan sortutzen zaigu
ez dakit zenbat endrero,
Joxe Migelek nola baditun
irurogei urte edo.
Nexka gazte bat urreratu ta
or esan dio: “*Te quiero*”,
Amaika gauza entzungo zitun
gaztea izan ezkeru.

Laz.-

Erderarikan ez nun ikasi
gaztea nintzadenean,
ezin ikasiz an pasatu nun
nik soldaduska danean.
Neskatxa batek “*Te quiero*” zion
atean aldamenean,
tea nai zula ulertu diot
ori esan duanean.

Ega.-

Aldrebeskeri latza bota du
bere lenengo pausuan,
tabernarikan ez da egongo
neskatxa orren auzuan.
Katillutxo bat ta kutzarilla
ekarri ditu besuan,
zure partetik goxatutzeko
azukrea naiko zuan.

Laz.-

Neskatxa ori pintatu arte
izan liteke tristia,
eta pinturan ikusi diot
bere balio guztia.
Nik ejemplo bat zarra naiz eta
ematen dizut, gaztia:
“*Te quiero*” esaten duten oiekin
kontuz ibili zaitia.

Ega.-

Bere inguruan beti sortzen da
makiña bat eskandalu,
eskuak dauzka pizkor xamarrak
ta mingaiña berriz zalu.
Beste erara adierazteko
zera txiki bezain alu,
ainbat konkista egingo zitun
Egañan sasoia balu.

Laz.-

Leno gaztea ni're izana
gaur Egaña dagon gisan,
pentsatu gero beste batzuek
ere gaur nola dabilizan.
Bakoitzak destino ezberdiña
nola daukagun bizitzan,
naiko lotsati nintzan ni eta
mutilzar gelditu nintzan.

Ega. -

Lazkao-Txikiren izakera au
nexkeri asko atsegin,
baiñan alare intentu danak
omen dituzu utsegin.
Nik esan nion neskatxa orri:
“Kariño osoz itzegin,
Lazkao aldeko mutilzar ori
pitin bat alaitu dedin”.

Laz. -

Bakoitza bera dan bezela ta
zertarako jardun teman?
Zuk esan zendun akaso baiña
neretzako izan etzan.
Eta orregaitik berriro ere
nola lagun onak geran,
bizarra uzten asi bear det
ea billatutzen dedan.

ZARAGI ARDOA

Zarautz, 1985-XII-15.

Gaia: Lasartek Lazkao-Txikiri zagi ardoa saldu dio.

Laz.-

Nere lagun au beti izan da
umilla eta apala,
lagun urkoa serbitzen ere
jatorra eta leiala.
Zagi ardo bat eskuratu dit
eskatu ta bereala,
lenen tragan igerri diot
Riojan egiña ez dala.

Las.-

Lazkao-Txiki, eskuan dezu
ardo goxo ta epela,
sinistu zazu zuretzako nik
propio egin detela.
Zagi ardoa saldua dizut
gizon jatorrak bezela,
jakin ezazu ardozaletan
nerez naparra naizela.

Laz.-

Zagia ere erdi ustua,
ez du ekarri gaiñezka;
bapo pagatu eta ondoren
darabilzkit milla kezka.
Izanez ere ardo onena
bataiatutzen errez-ta,
eta, Lasarte, ardo ontatik
mozkortu bildurrik ezta.

Las.-

Aspalditxoan ez nuen jaso
olain arrazoi treberik,
Lasartek ez du orain artean
baztertu gizalegerik.
Iñola ezin zenezake zuk
billatu ardo oberik,
zeruan ere ez baida sartzen
bataiorikan gaberik.

Laz.-

Alde batera badaukazu zuk
santu umillen itxura,
ni bezelaxe oso altua
gaiñera etzaude pisura.
Zagi ardoa bataiatuta
katolikuen modura,
aurten egin dun legorteakin
zuk nun billatu dezu ura?

Las.-

Ardozalea zera zerez da
laister bear zaitut ase,
edarietan izaten dira
emen onenbeste klase.
Zaragi ortan zer gertatzen dan
esango dizut belaxe:
dagola bera argal xamarra
nagusia bezelaxe.

Laz.-

Gure Lasarte ardoa saltzen
nola atrebitu ote da?
Negoziante jartzen asia
dago urtetik urtera.
Nik abixu bat eman nai dizut
zimur baidaukat kartera:
zenbat dan esan da ordainduko det
emendik illabetera.

Las.-

Emen ez gera izketan asi
prezioen gora-beran,
ondo gogoan artu ezazu
nik orain zer esan dedan:
ardo ederra zagian dezu
zuk edateko aukeran,
ortik piska bat txupatu zazu
ea meioratzen zeran.

Laz.-

Len esan dizut zeuk'e ez dezu
nik dedan ainbeste pixu,
zer diferentzi dagon biotan
ederki asko dakizu.
Eta ardo au galdetzen dizut
nork zuri emana dizu?
Zeuk txanpaina edaten dezu ta
ardoa saldutzen dezu.

Las.-

Nere ardoa, Lazkao-Txiki,
det nik etxean egiña;
erabakia emango dizut,
nere lagun atsegiña.
Zartzerako komeniko zaizu
olako edari bat piña,
obe zenduen lendikan ortik
edaten asi baziña.

IÑUDEA ETA AURRA

Ernani, 1985-XII-22.

Gaia: Garai batean asko egiten zan gauza omen zan; norberak modurik etzualako-edo, beintzat bere aurra beste emakume bati utzi, bularrean azi zezan, iñude. Kontua egin dezagun zu, Lazkao-Txiki, Lasartek azi zaitula; Lasarte dala zure amaordea, eta gaur dator zure egitazko ama zure billa.

Las.-

Badakizute nola naizen ni
emen iñude izana,
eta, aurtxoa, gogoan artu
biazu nere esana:
nik uste nuen ni ote nintzan
kasik, aurra, zure ama,
baiña ikusten det zure amatxo
lendikan beste bat zana.

Laz.-

Beste ama bat al dator bada
emendik eramatera?
Ara aurtxoai uste gabetan
etorri zaion galera.
Nik galdetzen det: beste amarik
iñun neretzat ote da?
Besterik ez det ezagututzen,
neretzat ama zu zera.

Las.-

Umezurtz ziñan da egin zendun
alako eskakizuna;
zu azitzea izan zan, aurra,
artu nun asmakizuna.
Ikusten dezu zure amatxo
orain agertu zaizuna,
baiña beiñere etzazu aztu
bularra eman zizuna.

Laz.-

Zurekin azten izango det nik
nere denborako lana,
naizta etorri beste ama bat
egun ontan neregana.
Zu zera nere maitea eta
titi goxoa emana,
bere aurtxoa uzten duena
ez da egiazko ama.

Las.-

Amatxo baten eginkizuna
ustez bete det munduan,
eskerrik asko, aur maitea, zuk
ori dezula goguan.
Zuk bear zendun bular goxoa
zegoan nere kolkuan,
eta nik ere ematen nizun
nerea ziñalakuan.

Laz.-

Ta magalean kantatu dezu
orrenbeste kantu goxo,
bularra artu ta zure ondoan
pozik bizi nintzan oso.
Lengo ama ark utzi ninduen
eta zuk niñuzun jaso,
biotz-biotzez millaka esker,
nere egizko amatxo.

Las.-

Eskerrik asko, eskertu nazu
biotza bete-betea;
berriro ere gu alkartuko
gera egunen batean.
Munduan da bestela zeruan
ni emendikan joatean,
beti zure zai an egongo naiz
zu ara joan artean.

Laz.-

Orain nere ama legor orrek
narama bere etxera,
orain artean biok batean
pozik ibili baigera.
Baiña luzaro bizi banaiz ta
kontuak ongi atera,
bear dezunaz lagun eingo'izut
beartzen baldin bazera.

DOMADOREA ETA LEGOIA

Zaldibi, 1986-III-13.

Gaia: Lazkao-Txiki, zirku bateko domadorea; eta Mitxelena, legoia.

Laz.-

Egia da, bai, zirkuan gaude
eguardi ontan benetan,
Lazkao-Txiki ibili oi da
oiek domatu lanetan.
Legoi aundi bat bistan dezute
nere aldamenez bertan,
probatutzera aстера nua
ea domatutzen detan.

Mit.-

Orrek uste du or nik beteko
detela onen agindua,
ainbat alditan gogor asten da
ta nago pixkat mindua.
Legoi zar auek euk dakikena
indar asko zaukigu, ba,
gaur e obe dek kontuz ibili
or daukaken latigua.

Laz.-

Nere ondoko legoi aundi au
okelaz ederki dago,
pizti oetan argalagoak
baira bat baiño geiago.
Gauza batekin peligro gabe
segurantzi osoz nago:
eskatutzen baldin bada're
ez da urrutira joango.

Mit.-

Legoi onakin abuso pixkat
ibilitzen du askotan,
baiña orain duten domadore au
ez daukat oso gogotan.
Askotan neuri joka asten zait
lasai nagonian lotan,
amorraizitzen naun egunian
jango det bi mokadotan.

Laz.-

Nere legoia, zer ari zera
disparateak esaten?
Pistola ere nerekin daukat
poltxiko barruan emen.
Eta legoiak gose aundirik
daukanik ez du ematen,
naiko jandako legoi gizenak
ez du pertsonarik jaten.

Mit.-

Domadoria, ez didazu, ba,
gaur neri joko adarrik;
esan nai zendun ez daukatela
nik nonbait gorputz igarrik.
Baiña daukaten apetituak
beti zerbait e bear dik,
ta au jateko ez dago noski
gose aundian bearrik.

Laz.-

Arazoi ori nerontezako
alde zan lendabiziko,
beste aldetik mutil txikiak
ez ditu bere graziko.
Nazkatu eta geldi zintezke
zere denbora guziko,
pentsaturik ni janda ez dezula
askorik irabaziko.

Mit.-

Askotan jango nuke pozikan
eta egin bear barau,
animaliak era guztian
arrisku ori badaukau.
Baldin-da nere amorro txarrez
nik jaten baldin badet au,
igoal gero besten batek or
pistolarekin ilko nau.

Laz.-

Legoi guztiak purrustadaka
izaten dute asera,
eta au ere ala asten da
bere lagunen antzera.
Baiña legoia aundia baiña
oso gaiztoa etzera,
latigo baten otsa entzunda
bildurrez gelditzen zera.

Mit.-

Zuk aspalditik ondo dakizu
legoi aundi onen berri,
gorputz aundia dadukat eta
beti gose ta egarri.
Maitasun on bat artu zaiogun
al baldin bada elkarri,
latigo txar oi bazartu eta
mokadu onak ekarri.

Laz.-

Nagusi jaunak bildur asko du
au ondo gobernatzeko,
ez daduzkagu zirku batean
iru bat onen antzeko.
Bein Indiatik ekarri zuten
ta zirkuaren kalteko,
emengo astoak gutxitxo dira
legoi aundi onek jateko.

Mit.-

Gure legoi ta goraber oiei
eman dizkagu palizak,
eta, laneko etorri aizen
puntu jartzaille, adi zak:
erorri ere lan pixkat noski
egitia komeni zak,
lengo gai ori bukatu digu
eta berri bat jarri zak.

MUTILZAR ONDO BIZITZEN AL DA?

Aia, 1986-VIII-7.

Gaia: Gaur Peñagarikano ez dakit etsi samar ez ote dabillen, eta Joxe Migeli lentxeago egin dio galdera: "Mutilzar ondo bizitzen al da?"

Laz.-

Nere laguna, i ere beraz
ezkondutzeko asmuhan,
gaztea aiz ta gauz ori beti
edukiko dek goguan.
Ezkondu baiño arrimatzea
askoz ere obe uan,
edo bestela gelditu adi
Lazkao-Txikiren moduan.

Peñ.-

Galdetu dizut mutilzartuta
zu zer moduz bizi zeran,
ta erantzuna eman didazu
orain esango dan eran.
Bazkaia presta bear izaten dit
ta zapatai betuna eman,
baiñan ohea ez dek izaten
beti andreakin teman.

Laz.-

Neri kontseju galdezka zera
zu, gazte maitea, asi;
ezkonduaren bizimodurik
neuk ere ez nun ikasi.
Baiña askotxo ikusten ditut
bizi dirala itxusi,
lagun txarrakin alkartzekotan
obe da bakarrik bizi.

Peñ.-

Mutilzartuta bizi zera ta
zuk badezu naiko lana,
lenago esan det: Aiara dakart
bat neregantzeko plana.
Gure etxean nik nola detan
seme alprojaren fama,
zuetakon batek zuzentzen banau
poztuko da nere ama.

Laz.-

Bakar-bakarrik naiz bizi naizen
nola jantzi ta jateko,
negu partean mutilzar batek
beti beraren kalteko.
Baiñan alare gaizki nagonik,
laguna, ez dek usteko,
fraile sartzea ere ona dek
zerua irabazteko.

Peñ.-

Praile sartzea ona ote dan
onek ala du esana,
bere garaian au ere ez da
sujeto zuzena izana.
Lazkao-Txiki, esango dizut
orain dadukaten plana:
guk neskame bat artuko degu
biontzako erdibana.

Laz.-

Ni inor gabe gelditu nintzan
ez bainintzaden azi ta,
nunbait ez nuen emakume bat
emazterik merezi ta.
Zuk ala geldi bearko dezu
sudur ori ikusita,
orrekin joko baidezu lenen
musu ematen asita.

Olaberri, Arrieta jatetxea. Lazkao-Txikiren ezker-eskubi: Julian Albisu eta Fermin Belamendia.

ARDAO BARIK

Bermeo, 1986-VIII-9.

Gaia: Azpillaga, parroko jauna; eta Lazkao-Txiki, sankristaua. Gaur, illuntzeko meza ematen joan danean parrokoa, ardao barik suertatu da.

Azp.-

Gaur illuntzean meza emateko bagenduen enkargua, ta sankristaua or azaldu da xeblebre eta arrua. Meza ematen asi bear da au da, au, deskalabrua! Sankristau jauna, jakin nai nuke: zeñek edan dau ardua?

Laz.-

Orko ardaua nork edan duen parroko jaunak badaki, jende aurrean lotsatzen da ta orain nola erabaki? Sankristaua da gizon txikia betidanik Lazkao-Txiki, berak goizean edan du eta sankristauari aitzaki.

Azp.-

Ta ala ere berba egin dau gizon zintzuaren gisan, baiña parrokian zer gertau dan atzo enteratu nintzan. Jakin dodanez atzo gabian mozkortuta ibili zan, egia esaten asi bear dezu ta ez guzurria izan.

Laz.-

Sankristau eta abade jauna au da ezin konpondua, baiña pentsatu nolakua dan jaun onen bizimodua: pulpitutikan diarka dabil engañatutzen mundua, ardaurik gabe ez da urteten olako zilborrondua.

Azp.-

Danok dakigu zer gertatu dan da ez ukatu iñola, ta orain amen sartu nai dauzku bere guzur edo bola. Zazpi botilla edan dituzu eta nik ez dakit nola, orain zerekin egin biar dot Jesukristoren odola?

Laz.-

Jesukristoren odol kontuan orain zertan emen asi? Abade baten izenik ere zuk ez zenduke merezi. Ardau zale ez dan abaderikan ez det bein ere ikusi, ordu erdi bat euneko lana tartean trago ta guzi.

ZARAUZKO ONDARTZAN

Deba, 1986-IX-26.

Sebastian Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: biak lur-barrukoak dira. Itxasoari bildur diote. Itxasorako plana egin dute, ordea; eta Zarauzko ondartzan or agertu dira biak: Lazkao-Txiki flotadore batekin, eta Sebastian *wind-surf*-eko ol batekin.

Seb.-

Lur barrukoentzat itxaso
gerta liteke kalteko,
bainan ez dakit gure asmorik
Zarautzen degun beteko.
Plana aspaldi egiña gendun
ondartzara joateko.
onek ur askon bearrik ez du
igerian egiteko.

Laz.-

Badakizute, aunditasunez
danak berdiñak ez gera;
emen badago txiki-aundia
berezitzeko aukera.
Ur txikiakin ito ninteke
sartutzen banaiz urpera,
au berriz oiñez pasatuko da
alde batetik bestera.

Seb.-

Onek asmoak aundiak zitun,
bakarrik ez du kunplitu;
ta legorrean zegoen arte
ezin nuan errenditu.
Txorkatillatik busti ordurako
berriz kanpora abitu,
geiago busti bear ez badek
berriz etxean gelditu.

Laz.-

Ol kaskar bat du itxasorako,
aundiarentzat zer gauzak!
Nik dadukaten flotadore au
iri ondo etorriko zak.
Itxaso ortan ito bildurrik,
Lizaso, ez al dek, aizak?
Kargamentua artu ezakek
bizarra bustitzen bazak.

Seb.-

Bizar da guzti moldatuko naiz,
zu ez bildurtu nerekin;
etorri aurrez zer pasako zan
nere ustetan banekin:
neskatxa batzuk ikusi ditu
eta odolak irakin,
flotadora're zulatu zaio
eta badakit zerekin.

Laz.-

Flotadorea zulatu det nik,
pentsatu nola nenguan;
au ol batekin igerin dabil
katxalotien moduan.
Frantzisko Franco-k txikiagoak
arrapatutzen zituan,
ea au ere bildutzen duten
ballena bat dalakuan.

AITA-SEMEAK

Deba, 1986-IX-26.

Gaia: Lazkao-Txiki aitak ezin du Sarasua aurra seaskan ixildu arazi.

Laz.-

Aurtxo maitea, nunbaitetikan
artzen ote dezu zuk min?
Zer daukazun nik ezin det jakin,
ezin baidezu itzegin.
Seaskarekin ara ta onuntz
zuri eman nairik atsegin,
zure ondoan naukazu eta
negarrik etzazu egin.

Sar.-

Neri oraingoz jaten baizikan
ez didate erakutsi,
kontu goxoak bear ditut nik
eta itz zakarrak gutxi.
Aita, albotik aldegin zazu,
aman eskuetan utzi,
ta zure esku zakar oiekin
ez nazazula igurtzi.

Laz.-

Ama geiago maite dezula
aitortutzen dezu egiz,
eta ni zu zaintzen emen nago
dedan maitasun geiegiz.
Aita naiz eta naita're ezin
gaur azi zindezket titiz,
baiña etziñaden jaioko, seme,
aitarik izan ez balitz.

Sar.-

Berorrek lana egin omen zun,
orain eskatu ordaiña;
begien bistan ementxe dauka
alako aurtxo apaiña.
Baiñan janaren egarriz dago
oraintxe nere ezpaiña.
aman esnea bear det orain,
zure esnerik ez baiña.

Laz.-

Ama kalera joan da eta
egon zaite pixka baten;
ondo dakizu: gizonezkoak
bularrik ez du izaten.
Ez dakit gaurko aurtxo gazteak
zuek nolakoak zeraten,
jaio orduko asten zerate
esker gaiztoak ematen.

Sar.-

Esne goxoa bear det orain
edo papilla bestela;
eskatzen dizut, aita, ondotik
pixkat joan zaitezela.
Une onetan kezka bat daukat
erentzi txar bat bezela:
aitaren kastan banator beintzat
txikia izango naizela.

Laz.-

Txikiak ere gizon aundiak
izaten dira askotan,
nere aurtxo au munduratu da
aundigi izan asmotan.
Oain biberioia emango dizut
eta jarri zaitetz lotan,
naiko aundia egiña zaude
petrala izatekotan.

Sar.-

Nere aitatzok esan duenak
oraintxe egin dit argi:
aundi petrala gauza txarra da,
orain ikusi det garbi.
Aurra azitzen aitak eginda
ez dakit zenbat izerdi,
bertsotan ola ikasten badet
izango degu gaitzerdi.

TABERNATIK IKASTOLETARA

Ugarte, Amezketan, 1986-X-11.
Mendizabal eta Lazkao-Txiki:
Gaia: bertsolaritza tabernatik ikastoletara.

Men.-

Ikastoletan jendea dabil
gerozaz eta geiago,
bearrezkoa ote dan ori
ia pentsaturik nago.
Gazte jendia bertsoen alde
ia murgildurik dago,
bertsoa zer dan ikas dezaten
mozkortu baiño lenago.

Laz.-

Bertsolaritza taberna utsetan
aditutzen genduen len,
beti olako toki batean
ez zuen ongi ematen.
Ikastola ta eskoletara
aterata dabil aurten,
gure oitura zarra ikasten
obeki jakin dezaten.

Men.-

Bide jator au ezin liteke
emen ukatu iñola,
garai batean bultzagarri zan
sagardoa ta alkola.
Sagardotegin ordezeko orain
jarri zaigu ikastola,
txikitatikan jaso dezaten
euskaldunaren odola.

Laz.-

Ala nai degu baiñan oraindik
segurantzirik ez dago,
zertara doan gure bertsoa
ez det ikusitzen klaro.
Gazteak moda asko dute ta
oraindik dudetan nago,
askok *rock and rold* naiago dute
bertsoa baiño geiago.

Men.-

Ikastoletan lantze orrekin
ez da sortuko okerrik,
da al degula ez zaie falta
bultzatutzeko indarrik.
Alegin ortan ez gera ari
gaur egunean alperrik,
jakin bezate bertsoa ez dala
mozkor kontua bakarrik.

Laz.-

Badakit emen gazte talde bat
aurrean badaukaguna,
gazte bixi bat or ikusten det
txintxo begiratzen duna.
Al baldin bada gogoan artu
Mendizabali entzuna,
zuen eskuan uzten baidegu
biarko etorkizuna.

BASERRIKO BI ANAI

Agiñeta, 1986-XI-9.

Gaia: Baserri bateko bi anai zerate. Lazkao-Txiki, sega bizkarrean duela doa lanera. Agirre, berriz, boligrafoa poltsikoan eta karpeta besapean.

Laz.-

Neke azpian daramakigu
geren biziko denbora:
ni baserrian gelditu gabe
mendian bera ta gora:
nere anaiak izan du beti
nik dedan ainbat mejora;
alde ederra ez al da, jaunak,
segatik boligrafoa?

Agi.-

Zuk zeureakin zabilta eta
nik neronek dedanetik,
pentsatu zazu biok ere gu
bizi gerala lanetik.
Al dan guzia inguratzen det
ematen didanetik,
ta gu ez dago bizitzerikan
baserriak emanetik.

Laz.-

Nere aldean jornal aundia
irabazten du asteko,
baiñan geiago nekatzen danik
iñortxok ez du usteko.
Pluma dutenak askotan dira
nekazarien kalteko,
ai zer alajak dauzkagun oek
bestek egiña jateko!

Agi.-

Zuk diozunez, ni izango naiz
nolabaiteko trastea:
errexena da olako gauzak
iñori esaten astea.
Zuk diozunez, beti obeto
ibiliko da bestea;
ta zuretzat e libre daukazu
egin gabe irabaztea.

Laz.-

Bistan nago ni: onen aldean
ttiki ta argala nago;
sega ori izan zala medio
enintzan azi geiago.
Tranpa pixka bat ura nastuta
egiten genun lenago,
oain urak geio balio du ta
ori egiterik ez dago.

Agi.-

Zuk diozunez, zure bizitzan
badezu naiko engaiñu;
eta besteak txartzat botatzen
badezu oinbeste enpeiñu.
Terreno batzuk ote ta sasiz
ta beste batzuek piñu,
ez esan ainbat jaiotetxea
maitatzen baldin baziñu.

Laz.-

Errukitutzen asi al zera
ainbat sasi ikusita?
Izanez ere gure etxea
dago zikintzen asita.
Txerria iltzen danez bakarrik
egiten dezu bisita,
bakaziotan etorri zaitetz
boligrafoak utzita.

Agi.-

Uste al dezu nik ez detala
agindu ori beteko?
Ote ebaitzen e izango naiz ni
anai auxe ainbesteko.
Zu kapaz zera bestegatikan
gauza txarrak esateko,
ta sega orrek erdoi asko du
langilea izateko.

NORENGANA JOAN?

Agiñeta, 1986-XI-9.

Joxe Agirre eta Lazkao-Txiki.

Gaia: Agiñetako baserri geienak Zumarragakoak dira. Baiña Agiñeta bera Azkoitikoa da. Auzotarrak orain Zumarragarekin lotzea nai dute. Azkoitiko Udalak "sí, pero..." erantzuna eman du.

Agi.-

Beraz baillera ontan
oinbeste istori,
ikusi bearko dezute
amaika komeri.
Agindu eta eman ez
ala esan dit neri,
nere gazte denboran e
alaxe zan ori.

Laz.-

Zuretzat ere orduan
gauz ori izan da,
probatuta zaudela
nago antzemanda.
Emen ere badabil
amaika demanda,
jendea ez dago pozik
"bai pero" esanda.

Agi.-

Agindu ta eman ezak
oinbeste jaleo,
bazarretan sortutzen du
amaika endredo.
Itzegino giñoke
geo ta gogorrigo,
Azkoitiko alkatea
gaur emen balego.

Laz.-

Gauzik errexena da
baietz agintzea,
ori askotan izan da
eskatze luzea.
Zuentzako kalte da
ola ibiltzea,
obeago dezute
botoak biltzea.

Agi.-

Botaziuan ote leike
ain garbi geratu?
Orduan ere norbaitzuk
igual minberatu.
Azkoitia ez baldin bada
itxuraz eratu,
Zumarragan eskuta
denak entregatu.

Laz.-

Nik ere esango det
Agirren moduan,
pentsatzen nago jendiak
zer gauz naiko duan.
Puskatzeko ordua
datorren orduan,
geiena ematen duenan-
gana zuek juan.

AUTESKUNDEEN AURREAN

Agiñeta, 1986-XI-9.

Gaia: Lazkao-Txiki Garaikoetxea izango da; Joxe Agirre, Ardantza. Auteskundeen aurrean gaude eta egin bakoitzak bere propaganda.

Laz.-

Alperrikan da propaganda ta
alperrik balitz kontua,
badakizute nola dabillen
Euskadiko asuntua.
Len e ni nintzan lendakari ta
berriz aitatzera nua;
Euskadi askatu nai badezute
neretzat bota botua.

Agi.-

Zuri zeurea egin ezkeru
batere etzaizu ajola,
pentsatu zazu ni're erriak
aukeratuta nagola.
Baiñan Euskadi askatutzerik
ez leike iritxi ola,
nai danik ezin gentzake egin
Madrillen morroi dagola.

Laz.-

Erriak etzaitu aukeratu,
ez izan orren usterik;
ta etzazula bein ere egin
olako mitin tristerik.
Alde batera enuen nai nik
gaizki esaten asterik,
zu etzera Artzalluk emandako
monigote bat besterik.

Agi.-

Ondo dakigu lendakaritza
lenbizi zuk zenduela,
zuk utzi eta sinistu zazu
ni aukeratu nindutela.
Neuk aitortzen det guk propaganda
txarra egiten deguela,
erri guzia jarraika degu
zer egin ez dakitela.

Laz.-

Nik esango det ein bear dana
ta ar zazute gogora;
ni lendakari jartzen banaiz or
badaukazute mejora.
Dirua emen geldituko da,
ez da juango iñora;
guardiazibillak bialduko ditut
Euskal-Erritik kanpora.

Agi.-

Garaikotxea, etzazu ibili
orrenbeste berriketa,
oraindik ere badadukazu
zuk gezurrezko kareta.
Guardiazibillak naiago nuke
nik ere emendik alde ta,
baiña ez daukagu bialtzerikan
berak agintzen dute ta.

Laz.-

Partidu dana puskatua da
 zuek zeratela erruz,
 ez joka izan bazenduten len
 bista aundiz eta buruz.
 Entzun zazu, zu, Ardantza jauna,
 ta entzun zazu, Artzallus:
 ia aspertzen asita gaude
 diktadore ta kaskalluz.

Agi.-

Diktadorez ta kaskalluz beraz
 asita zaude aspertzen,
 ta zuk daukazun jokera ere
 errex a dago ikusten.
 Erten zenduan sailletik eta
 ez dezu pakean uzten,
 emen gizonak jakin bear du
 galtzen eta irabazten.

Laz.-

Pentsa zazute gure saioa
 benetakoa etzala,
 pentsa zazute nere tokia
 defendi bear nuala.
 Ta pentsatzen det beste aldeko
 norbait e egongo dala,
 azken bertsoan eskatzen diot
 arren barkatu dezala.

Agi.-

Joxe Migel, zuk esana dezu
 nik pentsatutzen nuana,
 ondo dakite oraingo gai au
 guk brometan genduana.
 Baiña ez daukagu intentziua
 pikoetara juana,
 nik ez dakit zein jarriko'an baiña
 Euskadi maite duana.

TXOFERRA ETA MONJA

Agiñeta, 1986-XI-9.

Gaia: Lazkao-Txiki, kotxean zoazela, *auto-stop* egin dizu Agirre monja onek.

Laz.-

*Auto-stop*a egiten
nola zaude emen,
pentsaturikan zenbat
granuja gaur dauden?
Badezu ainbat balore
edo ainbat kemen,
monjatxua, esan zazu
ea nora zuazen.

Agi.-

Emendik aparte da
komentua nere,
eta *auto-stopean*
jun oi naiz len ere.
Tokia badaukazu ta
ori ez da ezere,
monja bati ein bear zaio
oinbeste mesere.

Laz.-

Monjak itzegiten dit
ondo ta dotore:
ein bear diotela
oinbeste fabore.
Oraindik gazte zaude,
oraindikan lore,
nai badezu eingo dizut
ori ta geio're.

Agi.-

Nere esana ez dezu
zuk ondo artu ta,
nai al dezu jartzea
aurrera sartuta?
Jaungoikoari nago
ni entregatuta,
ta ez nazu ipiñiko
zuk endredatuta.

Laz.-

Jaungoikoakin zaude
esposaturikan,
gauz orren berri, monja,
nekien lendikan.
Gauean ostatura
juanagatikan,
arek ez dizu egingo
gauza aundirikan.

Agi.-

Beste moduz itzeitea
ez al dezu obe?
Benetan egin nitzan
Jaunaren mirabe.
Izan banintz bizio
gaizto oien jabe,
ibili neiken gona
auek jantzi gabe.

Laz.-

Gonak ez dituzu nai
nolanaitan utzi,
nunbait ez dadukazu
errespeto gutxi.
Gauz bat esango dizut
nai bazu sinetsi:
oirakoan erantzi
ta egunez jantzi.

Agi.-

Monjari kendu nai dio
zerbaitxo kreditu,
gure gizon txiki au
ezin errenditu.
Txorakeirako asmuan
ni ez naiz abitu,
formal jua ber ez bazu
seituan gelditu.

Laz.-

Azkar geldituzteko
egiten dit galde,
zerbait aitatu eta
kezketan al zaude?
Debalde eraman nai nun
xentimorik gabe,
ezer ez badezu eman nai
emendikan alde!

Agi.-

Luzaro enaiz jardungo
zurekin disputan,
badakizu zer asmo
neurekin ditutan.
Ba al dakizu zer tankera
ematen dizutan?
Erre bearko dezula
infernuko sutan.

GASOLINERA BATEAN

Antzuola, 1986-XI-29.

Gaia: gasolinera batean, kartel batean, onela jartzen du idatzita: "Aizu, gizona: etxe onetan gasolina artzen badezu, neska gazte batek emango dizkizu bi musu". Lazkao-Txiki, ori ikusi eta gelditu egin da. Or dator Sebastian Lizaso, neskatxa, mangera artuta.

Laz.-

Bein bear ta billatu det
toki atsegiña:
gasolina ematen
olako birjiña.
Arpegi polita ta
korputza're fiña,
eman zaidazu bi musu
eta gasoliña.

Liz.-

Mutilzarrak letreroa
ikusi du garaiz,
jakin balu au nigana
emen litzake maiz.
Naizta borondatez nagon
ta arpegi alaiz,
nun eman bear didazu
makurtzen ez banaiz?

Laz.-

Krabelin maiatzekoa,
bildurtu al zera,
biok daukagulako
oinbat gora-bera?
Gasolina bota ta
utz zazu mangera,
tititan emango dizut
makurtze'ez bazera.

Liz.-

Txikia da, badirudi
gaur akolitua;
pixka bat tentatzea
ez da delitua.
Mangerarekin negoen
lendikan oitua,
mutilzarra, nola dezu
zuk depositua?

Laz.-

Neska gazte maite au,
txoratuta nago,
olakorikan ez det
ikusi lenago.
Musu eman didazu ta
esango det klaro:
zuk nai dezun depositua
kargatuta dago.

Liz.-

Surtidorean zabiltza
emen jolasean,
zerbait egin naiean
nere babesean.
Etzerade egongo
denbora luzean,
ori ez dezu ustuko
ordaindu ezean.

Laz.-

Neska polita dala
 naiz esaten asi,
 bestela ez dit egiten
 orrenbeste grazi.
 Nik santa sekula ez det
 iñun e ikusi
 bi titi nola ditunik
 bizar eta guzi.

Liz.-

Mutilzarrak zabaldu nai
 nere maratilla,
 lotsarekin gorritu da
 orain neskatilla.
 Bizar ta guzti, dionez,
 ni ez naiz abilla,
 ta beti saiatzen dira
 bizarraren billa.

Laz.-

Barkatu, baiña zuk dezu
 ezin disimula,
 zu neskatzat artzerik
 ez dago sekula.
 Pentsatzen det gizonan
 itxura dezula,
 obe dezu erakutsi
 neri matrikula.

Liz.-

Orixe besterikan
 ez genuen falta,
 gasolina nai eta
 daukan zalaparta!
 Beste batena nuan
 txiki au lagata,
 altu ta dotore bat
 etorria da ta.

TXERRIA ERRETZEN

Zarautz, 1986-XII-14.

Gaia: Auzokoak zerate biok. Goizeko ordubiak aldera berebiziko sua ikusi dezu zuk, Joxe Miel, Otamendirenean. Joan zera eta Otamendi txerria erretzen, alajaina.

Laz.-

Nere baitako pentsatzen nuen:
"Ez ote dago gauz onik!"
Etxea erretzen ari ote zan
ori pentsatzen nuen nik.
Zer gertatu dan ikusitzea
ez daukat batere penik,
orain ederki konpon gindezke
gu gibel preskua janik.

Ota.-

Ai, Joxe Miel, sua ikusi
eta zu bildurtu zera,
itxumustuan erdi jantzirik
etorri zera onera.
Egia esan naiko goizik zu
eldua nere etxera,
oraindikan nik gibelik nola
ez diotan bate atera.

Laz.-

Zuk egin dezun azio ori
tristea degu benetan,
nola liteke gizona jardun
goizeko ordubietan?
Gauz ori bera Pernandok ere
lenago ziguen eman,
ori egin du odolkirikan
gero partitu ez dezan.

Ota.-

Ai, Joxe Miel, zergatik eman
auzuari amenazu?
Txerri zarra nik il det aurrena
ta gero eman diot su.
Eta zuk berriz odolkiaren
espero ori daukazu,
anka oraindik mugitzen du ta
pixka bat eutsi zaiozu.

Laz.-

Txerria nola sutan ipini
onek dana il bitarte?
Penitentzia animaliak
eta neretzako kalte.
Ordu oietan txerria iltzen
ez det entzun orain arte,
apetitua badauka baiña
borondatea aparte.

Ota.-

Borondatea nik badadukat,
ez zazu esan gezurra;
baiña txerriak urdaia gutxi:
azala eta ezurra.
Aurrena kutxillua sartu ta
gero suakin egurra,
Bizkaiko gisan juango ote dan
badaukat naiko beldurra.

Laz.-

Onek uste zun auzoetatik
ez zutela ikusiko,
gauza orixe pentsatu eta
asi da lendabiziko.
Nunbait odolkiak partitzea
ez baidu bere graziko,
onek dadukan borondatean
ez gera asko aziko.

Ota.-

Bein bear eta oraintxen ere
bota diguzu mardula,
itxura danez, onek naikua
ez zuen jango sekula.
Nik pentsatzen nun txerri orrekin
xexiña ona gendula,
iruditzen zait gazitu gabe
ederki jango degula.

IGELTSEROA ETA ETXEKOANDREA

Zestoa, 1987-II-7.

Gaia: Lazkao-Txiki, etxeokoandrea; eta Sebastian Lizaso, igeltseroa. Etxekoandreak deituta, igeltseroa sukaldea zuritzen ari da, baldea, brotxa eta ixipu aundi bat artuta. Eta orra or: ixipu aundi ori su gaiñean dagoan eltzean sartzen dio etxeokoandreaki.

Seb.-

Etxekoandre onek deituta
joan nintzaden lenguan,
etxe artako tetxua ere
zuritutzeko asmuan.
Lapiko xar bat antxe zedukan
fregaderaren onduan,
deskuidatzea ez da milagro:
ura bakarrik zeguan.

Laz.-

Igeltserua deskuidatu ta
eltzean sartu alajaiña,
gaur eguardian atera bear
zaigu potaje bikaiña.
Fameliak e nozituko du
etxeokoandreak aiña,
odolki on bat sartu obe zin
gaur or ire brotxa ez baiña.

Seb.-

Zelebrea da etxeokoandreak
atera dun zalaparta,
uste ez arren zuen etxean
gaurkoan menu aparta.
Pintura zuri, brotxa illerik
nolatan ez zaion falta,
zuk gizonari eman zaiozu
oilloan zopa dala ta.

Laz.-

Igeltsero onek erakusten du
etxean ainbat meritu,
tetxua nai zuen eta lurra
askoz geiago zuritu.
Gero ixipua eltzean sartu,
nor ez liteke arritu?
Okotza eta ixipua're
biak berdiñak baiditu.

Seb.-

Bide ortatik segi ezkeru
igeltseroa akabo,
ni nor nintzaden ez al zekizun
etorri baiño lenago?
Etxekoandre au ikusita
gauza bat pentsatuz nago:
nere brotxakin lapiko danak
zuritzerikan ez dago.

Laz.-

Iñork ez digu etxean jango
gaur gure eguardiko janik,
brotxa usaiez ez du izango,
ez, olako gusto onik.
Baiña geroko beste plan bat e
pentsatuta dadukat nik:
datorren urtez ez dadukazu
onera etortzen lanik.

AJEAK ERE AGERTZEN

Usurbil, 1987-VII-4.

Gaia: Joxe Miel, urteak joan ala ajeak ere agertzen dira: Kolesterola dala, azidoa dala, tentsioa, bronkioak, biotzak... Kontua da sendagille gazte onek, Euzkitzek, ogia, gatza, kafea eta, zer esanik ez, alkoola eta tabakoa kendu dtzkizula, bizitzen jarraitzekotan.

Laz.-

Illunak dira sendagillean
agindu eta esanak,
kendu digute erre bearra,
kendu digute edanak.
Bizi izateko, sendagillea,
oek al dirade planak?
Zer arraiotan kendu didazu
lana ez besteko danak?

Euz.-

Zuregandikan ez nun espero
ain erantzun itxusirik,
ekarri dezun gizon itxura
eta planta ikusirik.
Zure gorputza zaindu ezazu
rejimen ontan asirik,
edo bestela ez dezu izango
urte beteko bizirik.

Laz.-

Arrazoi dezu: zuk eman dezu
lendik zendun iritzia,
galeraziaz neri gustatzen
zaidan gauza on guzia.
Nik nai nukena len bezelaxe
lagunekin ibiltzia,
ori egiterik ez baldin badet
kasik naiago iltzia.

Euz.-

Astakeria iruditzen zait
albotik esan dezuna,
rejimena da zure gorputzak
bear duen erantzuna.
Rejimen baten jarri bear det
Lazkao-Txiki laguna,
orretarako obeto dago
len dana probatu duna.

Laz.-

Zenbait medikuk izan oi dute
jakitia ainbat fama,
baiñan uste det ez dagoela
sinistatutzerik dana.
Zuekgaitikan kanposantura
askotxo da eramana,
zu utzi eta laister joango naiz
enplastero batengana.

Euz.-

Sasoi txukunik ez dezu eta
or zaude oso tristerik,
ikusten dezu zarragorikan
sasoiko eta gazterik.
Martxa onetan ez dezu izango
aje zikiña besterik,
onela beintzat ez zazu pentsa
orko arriai eusterik.

Laz.-

Zure rejimen ori nago ni
orain ezin sinisturik,
ez ote dezu bear bezelako
memori edo eskurik?
Zedorri ere ain melar zaude
eta ez dezu pisurik,
nere ustetan ez dadukazu
zuk sano zauden itxurik.

Euz.-

Erabat bistan dagoen gauzik
ez dezazula ezkuta,
sendagillea atakatzea
da sortu dezun disputa.
Besotan bate indarrik ez ta
mutur dena gorrituta,
orretxegatik kendu dizkizut
tabakua ta txurruta.

ANIMALIRIK GOGOZKOENA

Aia, 1987-VIII-7.

Lazkao-Txiki eta Joxe Agirre.

Gaia: bi auek animalien defentsan bertso ederrik asko kantatuak dira; baiña ez dakit bakoi-tzak zein izango duen animalirik gogozkoena.

Laz.-

Oso zailla da batek jakiten
zein maite duen geiena,
neri edozein animali iltze
orrek ematen dit pena.
Badakit milla eta millaka
abere on badaudena,
ala ta guztiz txakurra degu
gure lagunik onena.

Agi.-

Beraz txakurra dala onena
au da esan dezuana,
eta nik beia artu nai nuke,
ez det burutik juana.
Nik aitortzen det bizia ere
berak salbatu nauana,
amak bularrik ez zualako
ni mantendu ninduana.

Laz.-

Begira biok mundu onetan
zer peskisatan gabiltzan,
onek gutxi ta neretzat ere
onek izan zuen gisan.
Nere amatxo maitagarria
zoritxarrez ura il zan,
nik txakurrana edan nuen da
txikia gelditu nitzan.

Agi.-

Edozein moduz sortutzen dira
itzegiteko moduak,
zakur esnea erateko zuk
berak ziñuzen goguak.
Amaika olako bota izan du
Lazkao-Txikiren abuak,
zakurrak ere izaten dira
zu baiño astunaguak.

Laz.-

Ik burlatzako artu dek baiña
jakin bear dek gero're,
Erromak duen istori ori
aitortuko dit dotore.
Nere kaso ta okerraguak
pasatu dituk leno're,
otso esneaz azi ituen
Romulo eta Remo're.

Agi.-

Nere bizitzan ez nuan entzun
Txikiak gaur dioena,
onen onduan ezjakiña naiz,
orrek ematen dit pena.
Beraz zakurrak esan litake
bat defenditzen duena,
baiña txarrera asi ezkeru
ez da prendaik ederrena.

Laz.-

Nik esan diat txakurra dala
gizonarentzat onena,
jipoi galanta emanagaitik
saludatutzen duena.
Nai baldin badek ez zak sinistu
baiñan egia dek dena:
txakurra degu onena eta
gizona berriz txarrena.

Agi.-

Gizona dala emen gaiztona
nik ere uste det orrela,
baiña pentsatu zakur utsetik
gauz onik ez datorrela.
Gosetuta ere ezin leike jan
iñoiz zakurran okela,
ta biar ere txekorrarena
uste dek jango lukela.

Laz.-

Eztabaida bat nai ez degula
Joxek eman digu emen,
zailla dalako animala bat
biren gustoko izaten.
Zertan ai gaituk batak bestiai
disparateak esaten?
Bakoitza bedi bere arrazoiz
pakean geldi gaitezen.

TXAKURREN OTELA

Bilbo, 1987-VIII-22.

Gaia: Telleria gizon aberatsa da, eta oporretara joan asmotan da. Bere txakurra, Lazkao-Txiki, txakurren otelean utzi nai du. Bosteun pezeta da eguneko mantenua, atzoko egunkariaren arabera.

Tel.-

Arratoietan oso ona da,
Txiki daduka izena;
auxen da gure gertakaria
txakur nagusi batena.
Otel batean utzi bearrak
neri ematen dit pena;
bahiña berriro itzuliko naiz,
eduki itxaropena.

Laz.-

Zu bazoaz ta utzitzen nauzu
aztu baziña bezela,
sinista zazu ni zure lagun
txintxo ta ona naizela.
Ez zait gustatzen prezio ortan
bosteun peztako otela,
diru orrekin izango al det
nik bear ainbat okela?

Tel.-

Askoren gisan nik agoztuan
nituen oporrak artu,
eta txakurra nunbait sartzea
nola nintzaden beartu.
Dirudienez nere txakurrak
ori ez digu onartu,
kalean utzi ez dedanean
egon liteke kontentu.

Laz.-

Ni utzi naute besten etxean,
bera badoa igasi;
zure etxea nik zaindutzen det,
ori pentsatu lenbizi.
Ta otel orrek ez dit egiten
zuk uste ainbeste grazi;
nik ongi dakit: txakurra naiz ta
burlarik ez det merezi.

Tel.-

Dirudienez zakur txikia
senaz ez degu motela,
onek kalean bete nai luke
eginkizun da papela.
Pertsona asko dabil kalean
ta txakurrentzat otela,
oso dotore biziko zera
atzeritarrak bezela.

Laz.-

Berak joan dira oporretan da
ni emen naiz azkenean,
etenik gabe zure etxean
ni aritu naiz lanean,
bear zenduen tokietan da
premian zegon danean;
ankatik kozka egingo dizut
berriro zatozenezan.

Tel.-

Ainbestekoa ez da okerra
ta, txakurra, zaude lasai,
agoztu aldean nik lantokitik
nola artua detan jai.
Izango dira txakur frantzesak,
txakur inglesak ere bai,
bizimodua txakurrentzako
ez degu jarri nolanai.

Laz.-

Gauz oiek ola baldin badira
otela ez nuke kalte,
preso bezela sartzen nintzala
lenbizitik nuen uste.
Ainbeste txakur ingles, aleman,
beren ubela eta kate;
nik e dibertitu bear det zu
andik zabiltzan bitarte.

GAZI-GEZAK

Ugarte, Amezketan, 1987-X-10.

Lopategi eta Lazkao-Txiki.

Gaia: auek dira taldetik bertsolaritzan urterik geien daramatenak. Konta bertsolaritzaren gazi-gezak.

Lop.-

Bertsolaritzak ere baditu
zenbait pena eta samin,
gaurko ejenplua kontatuko det
errezago uler dedin:
zortzitan irten Gernikan eta
afaltzeko eldu ezin,
bertsolarien jun-etorriak
beti ez dira atsegin.

Laz.-

Bertsolaritza gauza alai bat
dalakoan asko daude,
gauzak bestela sinistatzea
da guztiontzako obe.
Naiz umore txar, naiz miñez izan,
naiz kantatzeko ez trebe,
amaika aldiz abitzen gera
umore askorik gabe.

Lop.-

Ala ta guztiz bertso-kantua
izaten degu guk maiten,
baña esango det sarri askotan
gurekin zer gerta leiken:
erria pozik jarri nai eta
bertso txar eskasak irten,
ez dakizute orrelakoak
zer pena ematen ditzen.

Laz.-

Bertsolaritzan tristetasunak
bear badira atera,
bein pasatako kaso bat orain
banijoa esatera:
nere amatxo maitea il da
andikan bost egunera,
negarra egin eta kantari
juan nintzan erri batera.

Lop.-

Eta kantuan saiatu zan au
biotz ori triste zela,
bere erria serbitu nai ta
nola jokatu bestela?
Kasu tristeak sortu oi dira
gu kantari gabiltzela,
bertsoa sarri irtetzen zaigu
parto estu bat bezela.

Laz.-

Gogorik gabe zenbait erritan
guk artutzen degu parte,
bañan badakit entzule askok
biotzez gaitula maite.
Ta ikusten det jendez beteta
gaur nola dagon Ugarte,
zuen serbitzura elduko gera
gu gauza geran bitarte.

DIRU BILLA

Tolosa, 1987-X-11.

Gaia: Joxe Migel, igande arratsalde batean diru premian arkitu eta Egaña *cajero automático* onengana joan zera.

Laz.-

Kaja ontara diruan billa
Bankuan nola duten jai,
baiña ikusten da emen dirurik
ez da ertetzen nolana.
Ni numeroa markatu eta
noiz aterako ote dan zai,
sartutzekoan ona da baiñan
orain ez digu eman nai.

Ega.-

Ez pentsa gero eske guztia
dezunikan balekua,
arratsaldea izanagatik
topatu digu lekua.
Bost milla duro eskatzen ditu
kolpetik, alajainkua,
mutilzar batek ogei durokin
badu beretzat naikua.

Laz.-

Mutilzar batek ez al du bear
ezkondu batek ainbeste?
Argi gorritan dauden neskatxak
diru eskatzen digute.
Zuek e berdin xamarrak emen
artu bitartean parte,
nagusia ta kaja, biok e
berdin xamarrak zerate.

Ega.-

Ez naiz sentitzen zure andantzak
emen juzgatutzeko gai,
baiña bizitza daramakizu
oso ondo eta alai.
Illean zortzi sartzen dizkigu,
ogei ta bost atera nai,
matraillak ditu gorri-gorriak
eta kartilla ere bai.

Laz.-

Lengo batian etorria naiz
milloi erdi bat sartzera,
zoritxarrean gaur jai da eta
utsikan daukat kartera.
Astelenean diru guztiak
nik bear ditut atera,
eta pozikan sartuko ditut
an beste Banku batera,

Ega.-

Diru-mordo bat eskatu arren
ez naiz askorik sustatu,
ikusten danez argi gorridun
etxeak oni gustatu.
Gaur gauean e oietakon bat
nai omen dezu dastatu,
eskerrik asko bixitagatik
ta osasunez gastatu.

AJENTZIA BATEN BITARTEZ ELKARTU

Donostia, 1987-X-25.

Gaia: biak ere soltero aspertuta bizi ziran, eta ajentzia baten bitartez elkartu dira gaur lenengo aldiz. Lazkao-Txiki, mutilla; eta Telleria, neska.

Laz.-

“Ezkondu zaitetz! Ezkondu zaitetz”
entzuna nago frankotan;
eta jakin det: negu txarra da
aurten datorren negu ontan.
Lenago kartaz ezagun giñan,
adierazten det ortan;
aurpegiz aurpegi gaur biltzen gera
ezagutzeko asmotan.

Tel.-

Aspaldi ontan nola nebillen
senar koxkor baten faltan,
iragarki bat jarria nuen
nik ere ajentzi batetan.
Orain artean nere asmoak
agertu nizkion kartan,
baiñan nengoen zerbait geiago
azalduko zan ustetan.

Laz.-

Txiki xamarra naizelako zu
ez zaitetz oinbat kezkatu,
eta geiago nere erru ez da
ez baldin banaiz altxatu.
Gizon geienak izango dute
nik dedan ainbat pekatu,
gizon koxkor bat nai zenuen da
orra koxkorra billatu.

Tel.-

Orain artean jaso diranak
ainbat berri eta mezu,
ta ezagutu zaituen orrek
nere eskeintza adizu:
begiratuta irurogei bat
urtekon antza daukazu,
baiña senartzat artuko zaitut
ondo serbitzen banazu.

Laz.-

Zarra naizela esan didazu
zere arrazoi bizian,
gazte ustetan gorde izan naiz
orain arteko guzian.
Baiñan alare gaitz erdi degu
jausi banaiz ni grazian,
urte kontua aztuko zaizu
argiak itzalitizian.

Tel.-

Beraz urteak aurrera baiña
bigun daduzka ezurrak,
argiak danak itzali eta
nai ditu jolas xamurrak.
Negu gogorra datorrela ta
ia artu nau bildurrak,
biok batera pasako'itugu
aurrerako urte apurrak.

Laz.-

Zu keja zera; baiña, neskatxa,
ni pozik nago zurekin:
gerria me ta alta xamarra,
oberik topatu ezin.
Bestela gerorako banuen
nik lenago ainbat samin,
ea urrengo nere ondorena
argigua izan dedin.

Tel.-

Orain artean arrotz giñanak
gaur alkarrentzat bisita,
esan didazu lirain nagola
eta neskatxa polita.
Ta onek anak okerrak dauzka
len astoan ibilita,
orregatikan oeratu nai du
gaur argiak itzalita.

Laz.-

Ankatara're fijatu zera
emakumien antzera,
geroago're izango dezu
oik ikusteko aukera.
Biontzako're tente egon baiño
etzatea askoz obe da,
bestela musu nik ezin eman
makurtutzen ez bazera.

LIMOSNA ESKE

Markina, 1987-XII-8.

Gaia: Sebastian Lizaso langille bat da eta taberna batean angulak jaten ari da; eta langabezian dagoen Lazkao-Txiki tabernan sartzen da limosna eske.

Seb.-

Biotza badet bear duenai
nai ainbeste laguntzeko,
zu're premian izango zera
emen ola eskatzeko.
Gonbita kolpez egiten dizut
zuk nerekin apaltzeko,
sosik ez dizut iñoiz emango
zurrutean gastatzeko.

Laz.-

Lenago ere ongi dakizu
ni ez nagola mardula,
ta badakizu pobre dagonak
beti zerbait bear dula.
Zu angulakin afaltzen zaude,
ez det probatu sekula;
etortzerako pentsatzen nuen
zuk emango zidazula.

Seb.-

Zu ez bildurtu, aldamenetik
ez zaitut iñoiz botako;
bear duenai len egin diot
makiñatxo bat olako.
Beartsu oni jaten ematen
nik alegindu bearco,
nik ezer daukadan bitartean
zuri ez zaizu faltako.

Laz.-

Eskerrik asko, lagun jatorra,
asko estimatzen dizut nik,
amabost milla kilo bakoitzak
balio dula jakiñik.
Gaur ikusten det: munduan iñor
ere ez gera berdiñik;
onek olako afaria ta
gu ogia sortu eziñik.

Seb.-

Len esan dizut zuri laguntzen
dadukatela afana;
zer prezio dun nik ez nekien,
iñork ez zidan esana.
Bein bear eta gaurko onetan
badadukazu zer jana,
gutxieneko onartu zazu
nik borondatez emana.

Laz.-

Zeure afaritik nai zidazuke
gaurkoz nere tripa bete,
eta goseak dabillan batek
ori nolatan ez maite?
Baiñan ondoren egun geiago,
lagun ona, badatozte,
naiago nuke lantoki on bat
emango bazidazuke.

Seb.-

Langillea naiz, biar juan bear
ogia irabaztera;
ta zu eskean omen zabiltza
leku batetik bestera.
Gu euskaldunak lagunarentzat
biotz gogorak ez gera,
gure etxera etorri zaitte
Gabonak igarotzera.

Laz.-

Ara azkenik Gabonetako
egiñak ditugu planak,
berrizko ez dizu kalte egingo
gaur neri zerbait emanak.
Naiago nuke zure berdiñak
baldin balirake danak,
gaur edo biar ordainduko'izu
Belenen jaiotzen danak.

MITXELENA ETA LEKUONA

Zumarraga, 1987-XII-12.

Gaia: bi gizon joan zaizkigu. Euskal-Errian lan aundia egindakoak. Muruak Mitxelenaren papera, eta Lazkao-Txiki Lekuonarena artuta, orain elkartu dira eta nola ikusten duten etorkizuna edo...

Mur.-

Il nintzan baiña gaizki utzirik
dedanikan ez det uste,
bizi artean saiatu nintzan
kulturan alde ainbeste.
Ni joan arren badira geio,
iñor gero ez jarri triste;
nire moduan edo obeto
zuek saiatu zaitezte.

Laz.-

Euskal-Erria maite gendun da
guk ezin utzi nolanai,
berandu arte egondua naiz
nere eriotzaren zai.
Il nintzan baiña orain zerutik
begiratutzen det alai:
anima asko salbatu nuen,
gure izkuntza ere bai.

Mur.-

Tamalez baiña ikusi nuen
ainbat senide erderaz,
kanpo erritik zapaltzailleak
ekarri zuten berberaz.
Orain elmuga garbi jator bat
jarri nai dizuet beraz:
eskola denak D eredu
ta euskaldun denok euskeraz.

Laz.-

Ni pozik nago, euskal indarra
oraindik ez dago juna;
gauza ori zan munduan leno
sarri pentsatzen genua.
Emen daukagun gazte jendea
ez dago oso illuna,
au ikusita Euskal-Erriak
badauka etorkizuna.

Mur.-

Gure lekutik saiatzen gera
zuengana begiratzen,
jardun ondoren ideal batzuk
aliko ondoen serbitzen.
Al badezute beti saiatu
gaztediari laguntzen,
eta euskera gure nortasun
ikurra betiko zaintzen.

Laz.-

Mitxelena ta Manuel biak
gu illikan gera aurten,
Jainkoak ere bere tokian
laguntasuna nai zuen.
Ta kontseju bat gaztetxoeri
astera nua ematen:
guk jarri gendun bide ortatik
ea jarraitzen zeraten.

EUROPA BATUA

Azpeitia, 1987-XII-19.

Lazkao-Txiki eta Joxe Lizaso.

Gaia: aspaldi ontan, Europa dala eta ez dala, bada naiko gorabera; eta Euskal-Errian, nola baserritar ala arrantzale, naiko kezkatu. Nora goaz?

Laz.-

Europar sartu bear zala ta
gu orain Europar gaude,
ez nagusi ta morroi ere ez,
itxaropenikan gabe.
Aragia're jetxi zaigu ta
esnia berriz debalde,
Europa orrek guri egin digu
mesede ainbeste kalte.

Liz.-

Ai, Joxe Miel, balio al du
orain negarrez astiak?
Nik bezelaxe esaten dute
emen bata ta bestiak.
Zaildu zaizkigu arrantza eta
zuen esnia saltziak,
alderdi ederra ekarri digu
Europa ortan sartziak.

Laz.-

Europar sartu bear zala ta
denok geunden ero-ero,
izango zala zenbait lantoki
edo ainbeste enpleo.
Esnea ere igoko ez zanik
zeiñek ez genun espero?
Urak ere balio du ainbat
botillan sartu ezkeru.

Liz.-

Nere laguntxo maitegarria,
ez zazu egin negarrik,
gure artean nola ez degun
orain tristura bearrik.
Europa ortan anka jartzeak
badu alderdi ederrik,
mejora pixkat badauka baiña
ministruantzat bakarrik.

Laz.-

Euskal-Erriko baserritarrak
alperrik gabiltz lanean,
gure esnea bajatutzen da
kanpotik sartzen danean.
Nik pentsatzen nun izango zala
Euskadirentzat onean,
baiñan uste det sartu gerala
Europako komunean.

Liz.-

Bejondaizula, Lazkao-Txiki,
ori da itzegitea,
zure biotza nabaitutzen det
samintasunez betea.
Europar berri nai duanak oin
zuztarretik jakitea,
gaur eguardian naikua zuan
Iruñaraiño joatea.

Laz.-

Sartu giñaden komun ortatik
ezin giñezke gu irten,
eta bentajarik daukagunik
ez du batere ematen.
Emen askotxo gureztat ona
dala ai dira esaten,
baiña Euskadiko etorkizunik
iñundik ez det ikusten.

Liz.-

Lazkao-Txiki, zure galdera
azalduko det argira,
esan liteke jarri zerala
zu urrutira begira.
Nik galdetzen det: arraiak eta
gure okelak nun dira?
Zer janik izaten ez badegu
komunak alperrik dira.

Laz.-

Euskal-Erria galduko danik
askok ez dute sinisten,
baiña geroa oso illuna
nik ikusitzen det emen.
Fabrika danak itxitzen doaz
eta baserriak usten,
ta geroaren etorkizunik
nik bate ez det ikusten.

Liz.-

Esaten dizut nekazaritzan
ni nagola aspertuta,
ni bezelaxe arrantzale au
daukagu aserratuta.
Aragirikan ezin det saldu
aurrez ainbat nekatuta,
berriro ere artzai nijua
auntzak katetik artuta.

Laz.-

Baserritarra zenbait ordutan
aritua dan lanean,
extra-rik bate kobratu gabe
oraindaiño bitartean.
Euskera ere antxe gorde da
lengo basarri xarrean,
nun gorderikan izango al du
ura galdutzen danean?

Liz.-

Lazkao-Txiki maitegarria,
izan zaitela itzeko,
mundu ontara sortu giñaden
majiña sufritutzeko.
Basarria ta euskera xarrai
emen lagun bear zako,
ez dezagula ezertxo utzi
Europar konpondutzeko.

AURTXOA NEGARREZ

Azpeitia, 1987-XII-19.

Gaia: zuek aita- semeak zerate. Lazkao-Txiki, aita; eta Murua, semea. Santa Luzi egunean, jostuna izaki, emaztea eta ama etxetik kanpo dabillela, or asten zaio aurtxoa negarrez. Nola ixildu?

Mur.-

Ama joan da eta
martxa itxusia,
etxeko gelditu da
gizon eskasia.
Iru ordu negarrez
daramazkit ia,
aita, ez ote zaude
gortutzen asia?

Laz.-

Nere semea dago
mimotan betia,
neretzat mingarri da
ola egotia.
Negargarria dalako
munduko izatia,
txupetea artuta
ixildu zaitia.

Mur.-

Orren gauza erreza
nai zenduke gerta,
gaindik egingo luke
berak errieta.
Aspalditxotik dauzkat
atzeak erreta,
paiñalak alda itzazu
kaka egin det eta.

Laz.-

Ikusten det seme au
xelebrea dala,
mundura sortu genuen
nola edo ala.
Orain ordu erdi bat
aldatu paiñala,
eta zikindu zendun
nik aldatu ala.

Mur.-

Beraz aldatu didazu
lenoko orduan,
baiña nik jarraitzen det
lenoko moduan.
Amaika zure antzeko
badabil munduan,
ez daki bere semeak
atzea nun duan.

Laz.-

Atzea nun daukazun
galdezka zaude zu,
baiña, semea, ia
nazkauta naukazu.
Iru-lau aldiz kaka
ere egin didazu,
len nun zan ez nekin baiña
erakusten dezu.

Mur.-

Negar egiten det nik,
ezin det kantatu,
baiña sesiorako
beriala plantatu.
Berriketa gutxikin
atzea aldatu,
bestela ezin dizut
pakerik suertatu.

Laz.-

Aita emen daukazu
txintxo eta prestu,
zu mantendutze ori
nik ezin erreztu.
Titia ematea
ez da nere esku,
titia badaukat baiña
esnerikan eztu.

Mur.-

Ainbeste agertzeko
zu zer zera, aizu?
Lenago biberioia
agindu didazu.
Baiña oraindik negarrez
lertutzen naukazu,
biberoi ta titia
berdiñak daukazu.

ATEA TRANKA EMONDA

Ondarroa, 1988-I-9.

Gaia: Sebastian Lizaso bertsolaria da, gaueko orduetan etxeratsen dana. Gaur etxeratu da, baiña etxeko atea ezin zabaldu kanpotik. Andreak, Lazkao-Txikik, tranka emonda dauka barrutik.

Seb.-

Berandu nator etxera
sarritako antzera,
ez naiz iritxi atea
kolpez zabaltzera.
Andrea, jeiki ta azkar
asten ez bazera,
buelta artu ta berriro
banua kalera.

Laz.-

Kalera juan zera ni
bakarrik utzita,
iru-lau mutil gaztek
ein dute bisita.
Bear dan ordurako
ez zera iritxita,
orregaitik dadukat
atea itxita.

Seb.-

Andrea, ez zaidazu
neri jo adarrik,
mutil gazteak ez du nai
emen atso xarrik.
Arrimatu bazaizu're
tentel da baldarrik,
zurekin ez zedukan
tranparen bearrik.

Laz.-

Ttikiguak maite ditut
nai badezu jakin,
zu nolatan ez zauden
bizkor eta arin.
Ia aspertua naiz ni
gizon aundiakin,
onen azpian egoten
ez dago atsegin.

Seb.-

Azkenean xeleb्रे
degu bukaera,
neronek e kanpoan
badaukat aukera.
Esan bezela agur da
banoa kalera,
tabernan egongo naiz
damutzen bazera.

Laz.-

Len etorri berria ta
berriz juan zaitez,
zuri aguantatutzen
ez da oso errez.
Astoaren antzekoa
zerade baldarrez,
kilo mordoia baiña
besterik ezer ez.

TXOFERRA ETA ARTZAIÑA

Ondarroa, 1988-I-9.

Gaia: Lazkao-Txiki artzaiña da. Bere artaldearekin badoa bidean zear, eta kurba batean kotxe aundi batekin or azaltzen da Amuriza. Au bozina otsean asten da.

Amu.-

Tirri ta tarra banentorrela
oraintxe dana aldrebes,
artzain txiki bat aurrean daukat,
tranposua ei da berez.
Emen natortzu zure aurrera
ministrao ta *mercedes*,
zeugatik ez daust inportik baiña
ardiak kendu mesedez.

Laz.-

Gure ministro bizar aundia
arro jarririkan dago,
pentsatu zazu artalde dana
kendutzerikan eztago.
Pixka batean itxaron zazu,
denontzat da obeago.
Ez al dakizu? Ardiak dira
kotxea baiño lenago.

Amu.-

Errespetoa falta dauana
ori da gauza tristea,
ertzaiñen batek arrapatuko
baleu au bai desastrea!
Ez jat tokatu sekula olako
artzain txikia ikustea,
ardiak saldu ta oba zeunke
konejuak eroste.

Laz.-

Artzai txikia tratatutzen du
ijito baten modura,
oni ardiak eta artzaia
nunbait ez zaio ardura.
Neroni ere arritutzen naiz
zuk dadukazun itxura!
Kaputxinuen tankera dezu
eta zuaz konbentura!

Amu.-

Au komeria gertatzen dana,
ta Ondarrun-orain jakin:
ni konbentura joateko bere
ikasita nago latin.
Ni asiko naz akerrakin da
au barriz konejuakin,
ta konbentura jua gaitzezke
ta Gasteizera be bardin.

Laz.-

Kotxe orrekin pasako zera
ardiak kendutakuan,
txakurra ere deskuidatuta
atze aldean zeguan.
Eta mesedez zu egon zaitez
kamiñutikan albuana,
ardi guztiak izutu gabe
otsua zeralakuan.

MONTEKRISTOA PIZTUTA

Lasarte, 1988-III-18.

Gaia: biok afaldu eta gero, Sebastian Lizasok *Montecristoa* piztu du, eta Lazkao-Txikik ezin eraman du kea.

Laz.-

Zer ote da gizona
zabarra izatea?
Patrika ekarri du
gaur puruz betea;
piztu du ta arpegira
botatzen dit kea,
aldegin zak ondotik
ta eman zak pakea!

Seb.-

Gaur ere egin nai du
txintxoan papela,
arrastoa sartu bear,
akabo bestela.
Nunai esaten didate
au kaskarra dela,
ketan mejoratuko dek
gaztaia bezela.

Laz.-

Lizaso etorri da
gaur ere indarrez,
baiña gaurkoan dago
au entzun bearrez;
gu ez giñaden azi
au bezain errez,
titiak uzterako
habanoak errez.

Seb.-

Errespetu askorik
ez dek erakutsi,
akaso oartuko aiz
biar edo etzi.
Ik nunbait ortan izan dek
abildade gutxi,
naiz purua erre ez diot
titiari utzi.

Laz.-

Gauzak jakiten dira
batetik bestera,
Sebastian oraindik
olakua ote da?
Ni baiña doble aundia
izango da bera,
oindik titiai tiraka
aritzen al zera?

Seb.-

Zer bide artuko zuen
len nuen pentsatzen,
puruan keak orain
ez al au kezkatzen?
Bere gustoko bidea
asi da aipatzen,
titia ikusi utsez
ez nauk konformatzen.

BILLOBA ETA AMONA

Elosua, 1988-VI-4.

Gaia: Lazkao-Txiki, amona; Sarasua, illoba. Etxean sute ikaragarri bat izan da. Billobak aal dituanak atera ditu, baiña amona oraindik barruan.

Sar.-

Gure etxeko barrutik zaigu
su gaiztoren bat atera,
lau ta bost buelta egiñak ditut
etxekoak salbatzera.
Orain, amona, falta zera ta
berriro bueltan etxera,
alperrik baita beste guztia
zu salbatzen ez bazera.

Laz.-

Illoba onek ainbeste maite
niñunik ez nuen uste,
neroni ere ain illun negon
onen laguntzaren eske.
Atera zuek etxeko gauzak
edo orrenbeste traste,
ni bestela're zartu naiz eta
zuek salbatu zaitetzte.

Sar.-

Suaren menpe utzi bearrak
ez du iñungo zentzunik,
bestela berriz ez geneukake
etxeko goxotasunik.
Ez pentsa gero emen zaarrak
guk aztuko ditugunik,
neroni erreko banaiz ere
atera bear zaitut nik.

Laz.-

Nere magalez azia zera
juan daneko amar urtez,
nere billoba maitagarria
zu or lasai egon zaitetz.
Zartutako bat bestela ere
salbatzen ez dago errez,
emen sufritu naiago det nik
purgatorioko partez.

Sar.-

Bakoitzak emen egin bearko
gure alegintxo bana,
il eta gero sufrituko da
emen sufritu bear dana.
Txikitan zure magal gozoa
ta zure maitasun dana,
jakin ezazu zu zaitudala
geien maite zaitudana.

Laz.-

Ondo artzen du amonatxoak
zure ongi etorria,
ni nola naizen amaren ama
edo zure jatorria.
Orain sute bat dala merio
ni nago erdi erria,
tori musu bat ta milla esker,
billoba maitagarria.

SALTZAILLEAK

Anoeta, 1988-VI-5.

Lazkao-Txixki eta Mendizabal

Gaia: saltzailleak zerate. Zer saltzen dezute?

Men.-

Gu bi saltzaille ementxe gatoz
geure gauzatzok kontari,
premi ederra badagoela
ez al da garbi nabari?
Emen lanikan ez dago eta
naigabea da ugari,
bizi izateko ilusioa
saltzen diot jendeari.

Laz.-

Nere lagunak zer saltzen duen
aitatu digu lenbizi,
nereak ere aipatutzerik
ez ote zuen merezi?
Zenbait umetxo biberoiakin
oi dira gaurkoan azi;
nik gomak dauzkat, saldutzen ditut,
nai dezutenak erosi.

Men.-

Arrazoirikan bai al daukazu
era ortan ibiltzeko?
Gaur maixu asko aurkitzen dira
lan nekeza bizitzeko.
Eskolá juanda umeak gutxi
mantendu ta ezitzeko,
goma klase ori oso txarra da
umeak ugaritzeko.

Laz.-

Biberoiaren bitartez emen
ume ugari azi da,
ta resultadu ona dagola
garbi asko ikusi da.
Bolada ontan asi da berriz
zoritxarrean, bai, *sida*,
ebitatzeko neregan eto-
rritzea orain aski da.

Men.-

Ona ote da zure errezeta
eta artu dezun papela?
Zuk esan dezu globoak saltzen
jo ta ke ari zarela.
Pentsatu gero lenago ere
globo ugari daudela,
Lazkao-Txiki asi al zaigu
gauetz ertzaiñak bezela?

Laz.-

Zu, nere lagun Mendizabal, gaur
etzaitetz asi onela,
jendean bistan ola itzegiten
santu baziña bezela.
Zuk badakizu urte askotan
ezagutzen geradela,
eta zerorri izan zintudan
lenbiziko klientela.

Men.-

Bizi bearrak ekarri ditu
ain eragozpen sakonak,
ta umeari begira bear
dirutan justu dagonak.
Nik erosiak nizkizun lendik
zuk saltzen dituzun gomak,
oraindik ere sobran dauzkazu
lendik sobre zenitunak.

Laz.-

Baiña nik dedan produkto ori
produkto ona da egiz;
erosi ziñun, orain ukatzen
or alper-alperrik zabiltz.
Lenago ere saldu nizula
saldu nai nizuke berriz,
gaur familia azten ai ziñan
ni izan ez baldin banitz.

Men.-

Baiñan nolatan ausartu zera
gauza ori esatera?
Aurrerapenak ugari daude
batera eta bestera.
Zu goma askoren jabe zera
baiñan or aurkitzen zera,
goma ugari baiñan oriek
probatutzeko aukera.

Laz.-

Leno aukera ipiñi dizut
nai baldin badezu erosi,
lenago onak baldin baziran
orain bajatzen ez asi.
Beste produkto oberik danik
nik iñun ez det ikasi,
nai baldin bada eros itzazu
eta ez badezu nai utzi.

ESKUPEKOA

Anoeta, 1988-VI-5.

Mañukorta, Lazkao-Txiki eta Lizaso.

Gaia koplatan kantatzeko: iru maixu zerate: Telleria, Igartzabal eta Mendizabal. Zuen ikasleak, aprobatzeko eskatuz, eskupekoarekin etorri dira.

Mañ.-

Al dan bezela eman bear da
emen bakoitzai beria,
mutil fin eta jator bat degu
nere lagun Telleria.

Laz.-

Naizta Igartzabal ez izan arren
lezio danak jakiña,
aprobatuta gelditzen zaizu
urte ontako esamiña.

Liz.-

Mendizabal au larri zebillen
an ezin aprobatauta,
ama ta biak etorri zaizkit
eskupekoa artuta.

Mañ.-

Maisu zar biok jarri zaitezte
ikasle oiei begira,
beste bi oiek ez dira irixten
Telleriaren erdira.

Laz.-

Zu, Igartzabal, nai bazenuke
karrera on bat ikasi,
orain artean bezela aurrera
oillasko gizenak azi.

Liz.-

Ikasle auek juaterako
jarriko'ira jakinian
oillaskoak e nola ekarri
azitzen zaizkotenian.

Mañ.-

Injinerutzat pasa bear da
Telleriaren arraza;
beste bi oiek tontuak dira,
oientzako kalabaza.

Laz.-

Ta maisu onek arpegi asko
eta oso lotsa gutxi;
ik eureak esamiña itzak,
guriai pakean utzi.

Liz.-

Injinerero orrek egiten badu
bide askotara jira,
orrek eindako pareta aundiak
laister eroriko dira.

Mañ.-

Telleria orrek artu dezake
ikasitzen e neurria,
ta Zumarragan egingo digu
polikiroldei berria.

Laz.-

Ik, Igartzabal, ez baldin badek
nai inoiz kurtsorik galdu,
oillasko onak azi itzak ta
arrebarekin bialdu.

Liz.-

O, Mendizabal, geure etxian
poliki jo zak atia,
ikasteko ez dezu balio
ta etxera juan zaitia.

Mañ.-

Oillasko onak jan nai dituzte,
txakurrarentzat azurrak;
epairik gabe kontatutzen det:
biak dirade lapurrak.

Laz.-

Irakasle ta maisuak orra
ikastaroa osatu,
aurtengo aski egin degu ta
oporrak ongi pasatu.

AITONA BURU MAKUR

Legazpi, 1988-IV-30.

Gaia: gaur, Legazpiko jaietan, gazteen eguna bezela antolatuta dago. Jon Sarasua gaztea degu noski. Ibillaldi bat egiteko asmoz abiatu da, eta or nun aurkitzen duen, baserri baten atarian, aitona xaar bat, buru makur: Lazkao-Txiki.

Sar.-

Gure jaietan gazte jendea
dibertitzen da ainbeste,
aitona zarra ain buru makur
aurkitzerik ez nun uste.
Kalean danak saltoka dabiltz
ainbat eldu eta gazte,
erriko festak ditugu eta
zergatik zaude ain triste?

Laz.-

Ni're gaztea lenago izan
nintzaden, illoba maite,
zure oraingo urte freskoak
nerekin nituen arte.
Orain etxean emendik nago
kale aldetik aparte,
lengo kontua akordatzen zait,
orregaitik nago triste.

Sar.-

Zure burua mugitzen dezu
alde batetik bestera,
barne ortatik poz apurtxo bat
ez ote leike atera?
Guk bakarrikan ez genduke nai
baizik zurekin batera,
zapatak jantzi ta etor zaite
salto batzuk gitera.

Laz.-

Eskerrik asko, gazte maitea,
ori zan bertso apala,
ikusten zaitut mutil jatorra,
pizkorra eta leiala.
Zuk e pentsatu zartzen zoazela
urteak pasatu ala,
iltze'ez bazera pentsa ezazu
zu're zartuko zerala.

Sar.-

Ez det ulertzen zergatik dezun
orren tristea abotsa,
gure erriko mugimentuan
sentitzen zaitut arrotza.
Guretzat gauza beroa dana
zergatik zuretzat otza?
Oraindik ere zurekin dago
mutil gaztien biotza.

Laz.-

Benetan atsegin da ona da
gazte onen izatea;
ikusitzen det: zarrarengatik
dago errukiz betea.
Neri laister etorri bear zait
mundu ontatik joatea,
al dan bitarte gorde zazute
gure euskera maitea.

Sar.-

Euskera ere igual guretzat
zerbait aldatua dago;
baiñan aurrera egin bear da,
bestela dana akabo.
Etorri zaite gurekin, gizon,
ori desiatzen nago,
ola jarrita egiten zera
oraindik ere zarrago.

Laz.-

Nik kaleraiño juan nai nuke gaur,
juan nai nuke baiña ezin,
mugitutzean alde denetan
nolatan artzen deten min.
Jarrai zazute euskeraz eta
festak egiten Legazpin,
asaba zarren oitura ona
sekula galdu ez dedin.

MUTIL GAZTEA ETA MUTIL ZARRA

Billabona, 1988-VII-29.

Gaia: Peñagarikano eta Lazkao-Txiki, mutil gaztea eta mutil zarra. Nolako andreak gustatzen zaizkizue?

Peñ.-

Danen gustoa eginda ere
ala ere beti keja,
ni artzen naunak ez du artuko
orren motiko alproja.
Neri berdin zait rubia izan,
morena edo pelirroja,
eta txikiak zein du naiago:
Sofia edo Pantoja?

Laz.-

Begira nundik eta noraiño
juan dan nere laguna,
zein dan e, motell, ezin ikasi
oraingoz esan dezuna.
Nik nai detena neskatz polit bat
garbia eta txukuna;
Pantoja eta oiek iretzat,
nik nai nikek euskalduna.

Peñ.-

Noski esan det len ez naizela
alproja edo kaikua,
eta denekin nik serbitzen det
egiz, ala Jaungoikua!
Oi ta bi urte dituna ekarri,
neretzat bada naikua;
Lazkao-Txikintzat aproposa da
metro eta erdikua.

Laz.-

Neretzako ik ez aukeratu
eskatzen diat fabore,
kontseju ematen makiñatxo bat
aritu zaidak leno're.
Lazkao-Txikik oiñordekoak
jarri nai ditu dotore,
nik bear diat emen aundiña
raza kanbiatzeko're.

Peñ.-

Raza aldatu nai duelako
aundia edo plakua,
ta Lopategik alaba dauka
Itziar izenekua.
Neronek pozik artuko nuke
bai beraren antzekua,
baiña ura ere ez al da izango
aita dan bezelakua?

Laz.-

Gauza bat artu nai zuen eta
bera asi da kezkatzen,
disimuluan Lopategiri
bere alaba eskatzen.
Aita bistan da onek berakin
asi nai luke jostatzen,
baiñan alako bizar luzerik
ez omen zaio gustatzen.

DANTZA IRAKASLEA ETA IKASLEA

Mutriku, 1988-IX-17.

Gaia: Lazkao-Txiki dantza irakaslea da, eta Mañukorta ikaslea.

Laz.-

Dantzan erakusteko
artu nuen ira,
Mañukortak ikasi
ziteken sikira.
Aste osoz ibili det
buelta eta jira,
eldu ta sueltua onentzat
berdin samar dira.

Mañ.-

Beituta bakarrik ere
badaukat itxura,
metro bi luzean da
oso gutxi pixura.
Dantzan ondo egiten det
artista modura,
elegantiagorik ez zan
sortuko mundura.

Laz.-

Lenen anka bat jaso
ta bestea gero,
moldatu eziñik nabil
beti egunero.
Enpeño danak alperrik,
au kalabazero,
tximinoa ematen du
makurtu ezkeru.

Mañ.-

Edozer esanarekin
dantzatu mingaiña,
maisua eskasa dala
ni nago jakiña.
Neri nola erakutsi
berak ez dakiña?
Nerekin ikasitzeko
badauka premiña.

Laz.-

Illabete ta erdi
badarama aurten,
ikasi duenik ere
gaur ez du ematen.
Alperrik utzi bearko
alakoren baten,
neroni aztu baizait
oni erakusten.

Mañ.-

Mañukortak dantzatze'itu
emengo ta ango,
berdin zelai onean
eta berdin trango.
Ondo manejatze'itut
twist eta fandango,
berdin-berdin trikitia
ta oraingo tango.

Laz.-

Naiz pausuak erakutsi
ez ditu justuak,
batzuek zabalegiak,
besteak estuak.
Laister erosi bearko
ditut krabestuak,
onek ainbat taju badu
etxeke astuak.

Mañ.-

Edozer gauza esaten du
gauza ola artuta,
ni mutil argia naiz
onso pentsatuta.
Soltian markatzen det
ondo markatuta,
goizaldean berdin
ondo arrimatuta.

Laz.-

Arrimatze utsa da
onek daukan plana,
beti arrimatzen da
neskatxarengana.
Neri aztu baiño len
len dakiten dana,
faborez joan zaitea
beste batengana.

Mañ.-

Ondo markatzen ditut
txistua ta kanta,
zeiñi ez zaio gustatzen
Mañukortan planta?
Nonai ondo ibiltzen naiz
egia esanta,
ta erakusle onek
inbiri galanta.

Laz.-

Anka trabatu eta
bi aldiz nau bota,
oni erakusterik
iñoiz ez dago ta.
Edozer eginda're
ez zaio inporta,
nik despeditzen diat,
aio, Mañukorta.

EZKONTZAREN ALDE TA AURKA

Mutriku, 1988-IX-17.

Gaia: Agirre, ezkontzaren aldekoa; eta Lazkao-Txiki, aurkakoa.

Agi.-

Txiki onek ez dauka
ezkontzeko afanik,
ta ez dizuet esango
gauza utsa danik.
Baiña begi biari
buelta bat emanik,
ezkonduak obeto
ikusten ditut nik.

Laz.-

Askotan aditua
ezkontzeko itza,
baiñan apenas dagon
bear ainbat ditxa.
Neri ez zait gustatutzen
lotuen bizitza,
ezkondu asko ere
zelebre dabilta.

Agi.-

Beraz ezkondu asko
dago damututa,
lenago're askotan
dezu agertuta.
Ez zaidazu atera
oinbeste disputa,
zapatak garbitzen zeuk
jarduten dezu ta.

Laz.-

Norberak garbitzea
ez ote da obe,
izan ezker bere
buruaren jabe?
Zapatak garbitzeko
beti nago trebe,
zu iñoiz etortzen zera
oik garbitu gabe.

Agi.-

Gizona dagonian
indartsu ta sendo,
bearbada bakarrikan
ibiltzen da ondo.
Baiña zartutakuan
gaixoa edo maingo,
zeiñek lagundurikan
ez dezu izango.

Laz.-

Gaixoak zaintzea al du
oinbeste meritu?
Orren erronkarekin
ez zaitez aritu.
Bestela gauza danak
pentsatzen gelditu,
gaur Euskal Gobernuak
ipinitzen ditu.

Agi.-

Endredua jarri nai
zuk besterentzako,
Gobernua al dago
dana konpontzeko?
Ez daukazu gogorik
enamoratzeko,
gero poltsa berua
ankak berotzeko.

Laz.-

Ezkontzeko dagonak
artu beza kezka,
ez ibili andregairik
dagoen galdezka.
Soltero egonda're
egiten da festa,
gaiñera egunotan
pekatua ezta.

Agi.-

Beraz soltero au're
pronto festarako,
bearbada ez da izango
bere kalterako.
Kontratatuta eraman
ordu erdirako,
andrarik merkeena
bere iritzirako.

Laz.-

Ezkondutako asko
or dabilta larri,
etxetikan kanpora
zirri eta zirri.
Gauz oiek esatera
ez zaitez etorri,
bestela nondik dakizu
kontrataren berri?

Agi.-

Iñoiz ibili oi naiz
ni inguratuta,
baiña burutik ez naiz
ainbat txoratuta.
Naiz kanpuan ibili
enamoratuta,
etxian oztutzen naiz
kanpuan berotuta.

Laz.-

Askoren bearrik ez da
emendikan gora,
biok e obe degu
ez joan iñora.
Etxean ez degunak
joan bear kanpora,
zuk batekin eta gu
lorarikan lora.

Agi.-

Ikusten danez onek
ez dauka penikan,
baiña ez uste inbiririk
eman didanikan.
Beraz lorarik lora
noranai juanikan,
or ez du billatuko
birjin dagonikan.

Laz.-

Une bateko dira
birjiñaren otsak,
askotan autsi dekela
irudituko zak.
Emen amaitzen dira
ezkonduan pozak,
andreak kentzen dio
sortzen ditun sosak.

Agt.-

Nik ematen dizkiot
nere borondatez,
sosak entregatzea
ez da nere kaltez.
Gozamentua nik det
Lazkao-Txikin partez,
amorra egin didazu
ta or konpon zaitez.

Laz.-

Solterua obeki
bizi da nolana,
beti kanbiaturik
guk festa eta jai.
Gau ontan ere negok
ni berri baten zai;
ez dek arrazoirikan,
ixilik egon ai.

LOREA ETA LISTORRA

Usurbil, 1989-IV-8.

Gaia: Lazkao-Txiki, lorea; Sebastian Lizaso, gaiñera datorkion listorra.

Laz.-

Lore polit bat Jaunak egiña
udaberri onaren poz,
eguzkiaren epeltasuna
beti artu oi det gogoz.
Erle eder bat etorri balitz
nik naiago nuen askoz,
zu, listor alper aundi zar ori,
onera zertako zatoz?

Seb.-

Udaberrian izaten degu
lorak sortzeko garaia,
listorrek ere bagenedukan
batzuk ikusteko naia.
Lore txiki bat billatua det,
dotorea ta alaia;
txikia baiña berdin gabea
botatzen dezun usaia.

Laz.-

Usai ederra edukiko det,
listorra, zaude jakiñik,
baiña jakizu ez nuke nai nik
zure antzeko samiñik.
Listorrarekin ez det bein ere
pozik eta atsegiñik,
emen naukazu zeure karga ori
azpian jaso eziñik.

Seb.-

Uste al zendun ez nintzadela
zuregana urbilduko?
Lendikan zailla daukaten gauza
ez al didazu zailduko!
Lore ta listor sarritan gera
beti alkarren gertuko,
usai eginda aldegingo det
eta ez dizut elduko.

Laz.-

Zure karga orrek zapuztu eta
geio ezin nitek zuzendu,
ta alper batek lore gaiñean
beti gaizki ematen du.
Badakizute: listor alperrak
bestek egiña jaten du;
orregaitikan eskatzen dizut
nere gaiñetikan kendu.

Liz.-

Zelebrea da loretxo oni
egin diodan bisita,
jarri orduko kejatzen nola
azpitik dagon asita.
Txikia baiña petrala dala
kolpetikan ikusita,
obean billa banoa egan
oni pakean utzita.

Laz.-

Erlearen zai nola nenguen
ez al didazu igerri?
Ta bitartean etorri eta
zu nere gainean jarri.
Usai ederra baneukan ere
zuk ez didazu ezarri,
gaurkuagatik barkatzen dizut
baiña ez geiago etorri.

Liz.-

Sinistu zazu desio ori
zuk kunplituko dezula;
len esan dizut: urreratu bai,
baiña nik ez zaitut zula.
Erleai deitu eta listorrai
egiten diozu burla,
ardi zar batek jan bear zaitu
batere ez dakizula.

EDERRA ETA LISTOA

Oñati, 1989-V-24.

Gaia: Mendizabalek mutil ederrenaren saria eskuratu du. Lazkao-Txikik, listoarena. Listoa ez da oso ederra, eta ederra ez da oso argia.

Men.-

Konkurtsu ontan zer gertatu dan
aitortu bearra dago,
gaur itxurari beitzen baitzaio
buruai baiño lenago.
Eman didaten tituluakin
ni oso konforme nago,
edertasunak luzitzen baitu
talentuk baiño geiago.

Laz.-

Edertasun utsetik badator
munduan bizi eziña,
obe zenduke Lazkao-Txiki
bezelakoa baziña.
Edertasunik ez daukat baiña
ni naizen guztia piña,
inbentatu det garirik gabe
ogia eiteko makiña.

Men.-

Lazkao-Txiki asia zaigu
lanean bere errotan,
ogia egiten makina gabe
asi da Oñati ontan.
Baiñan alperrik zabilta ortan,
alperrik bein da askotan;
doai guziak alperrik dira
gero ez eskertzekotan.

Laz.-

Jesusek ere euneroko ogia
beingoan eskatu zuan,
eta zuk ere bizitza ontan
ori ar zazu goguan.
Orain ibiliagaitik sarri
mutil ederren moduan,
edertasuna itxusitzen da
ogirik ez dan lekuan.

Men.-

Lazkao-Txiki, ez naiz konforme
dabilkizun ibilleran,
astakerin bat inbenta dezu
azkenengo jokaeran.
Ogi ederra makina gabe
ipiñi dezu aukeran,
jan zazu pixkat ogi ortatik
ia geio azten zeran.

Laz.-

Ni ez naiz aundia, ez naiz ederra,
ori danak badakite,
jakinduriko aunditasunik
zuk ez ote dezu maite?
Orren ederra zerala, gazte,
batzuek esan didate,
baiña nik ez det dana sinisten
dana erantzi bitarte.

Men.-

Zeure burukin egin nai dezu
azkarraren propaganda,
aldamenetik egingo dizut
beraren aurka demanda.
Tonto xamarra ote zeran zu
jarri bainaiz antzemanda,
guztia nola sinistu dezun
listoa dala esanda.

Laz.-

Ez al dakizu listo-saria
irabazi detela nik?
Oraindik tonto juzgatzen nauzu
gauz oiek danak jakinik.
Ederrez ez da emakumerik,
ain gutxiago gizonik,
dana erantzita jarri ezker
iñun faltarik ez dunik.

Men.-

Aukeratxo bat jarri nai dizut
eta onela itzegin,
irtenbide bat bada munduan
baldin nai badezu jakin.
Exitu on bat lortu liteke
gaur gu biok elkarrekin:
nik dadukadan gorputza eta
zuk dezun buruarekin.

Laz.-

Azken aldean asi nai nuke
oni eskerrak ematen,
beti alkarren kontra ibiltzea
ez baita ona izaten.
Lazkao-Txiki zartu da eta
itxusia izan arren,
zuri're bera pasako zaizu
nere urteak baiño len.

Men.-

Gauza guztia ez da izaten
norberaren gogokoa,
itxuran baitan aurkitzen baita
mundu ontako jokoa.
Txiki xamarra zerala eta
zuk ez artu gorrotoa,
txarrena baita itxusia izan
eta gaiñetik tontoa.

Laz.-

Len azkar nintzala entzun eta
orain zu tontoa esaten,
ez dakit ori zein tokitatik
zuri ote zaizun irten.
Oso zailla da norberak nai dun
bezelakoa izaten,
eta bakoitzak daukagunakin
konforme bizi gaitezen.

LAZKAO-TXIKIREN BIGANTXAK

Oiartzun, 1989-VIII-4.

Koxme Lizaso eta Lazkao-Txiki, gai librean.

Kox.-

Lazkao-Txiki pentsu saltzetik
nekazaritzâ aldegin
ezkeroztikan ezer askorik
apenas diguan egin.
Orain e onek geienez dauzka
iru-lau bigantxa zikin,
i baño nekazai txarragorik
gaur bai al zegok Zaldibin?

Laz.-

Koxme bezela jaiotzetikan
ni ere baserritarra,
nolabait dago mundu onetan
bizia eraman bearra.
Uda partean ondutzen degu
guk negurako belarra,
len pentsu saltzen ta orain erosten
orixen det gauza txarra.

Kox.-

Onek esan du udaran ontzen
omen ditula belarrak,
abonorikan eman gabeko
urriak eta kaxkarrak.
Ta ganaduak errape txarrak,
illeak luze bizkarrak,
pelikuletan jarko nituzke
olako baserritarrak.

Laz.-

Lagun Koxme au arrapatzeko
aspaldin banun gogua,
au degu baserritar azkarra
eta moda berrikua.
Abonok artu tratorean da
belarditara dijua,
onek belarrak abonatu ta
nik berriz neure burua.

Kox.-

Gauean beti parrandan dabil
eta lo egin goizian,
bizimodurik ez dek izaten
era ortako klasian.
Berak siesta galantak egin,
bigantxak erdi gosian,
bizimodurik ez dek izango
aurrerapenik ezian.

Laz.-

Aizu, zu, Koxme, nolatan zauden
eduki zazu kontua.
Lazkao-Txiki txikia baiña
memoriz ez da tontua.
Etxe guzia beiez beteta
noizik beñian kantua,
norbera gaizki bizitzezkero
zertako adelantua?

Kox.-

Neri ederki ematen zidak
gaur egun aurrerapenak,
nekatu gabe egiten dizkit
baserriaren lan denak.
Eta ezerre ez du beretzat
geldirik egoten denak,
iru bigantxa xar igar dauzka
auntzak diruditenak.

Laz.-

Bost eta sei're izaten ditut
ta jarri zaitez jakiñik,
eta pentsatu lanik geienak
eskuz egiten ditut nik.
Ez det nik bear zuk dadukazun
adelantu ta makinik,
asko bezela or ibiltzeko
aiek pagatu eziñik.

Kox.-

Orain gastatu omen du onek
baserriaren propina,
lanean ere orain ari da
aspalditikan ongina.
Sasoi zun baiño bere buruai
onek jotzen zion kina,
eskuz aspertu omen da eta
erosia du makina.

Laz.-

Makinikan nik ez det erosi
ta erosterik ez espero,
etxeko beiak jeitzitzen ditut
gauero eta goizero.
Bigantxa oiek ortan ez dute
zenbaitek aiña enredo,
eskuz e ondo jeitzitzen dira
oituta egon ezkerero.

Kox.-

Bizimodua zer dadukagun
egin dezute ikasi,
aurrerantzean geio esaten
guk ezin gindezke asi.
Lazkao-Txikik biga txikiak
egiten ditu ta azi,
orain ere lau saltzeko dauzka
nai lituzkenak erosi.

Laz.-

Esnea oso merke daukagu
eta aragia jota,
ganadu gutxi dadukat baiña
ez dit batere inporta.
Len esnerei erdi tranpatan
ura oi genion bota,
orain ez dago botatzerikan
garestiago dago ta.

Kox.-

Au bota gabe Joxe Mieli
ez diot orain lagako,
entzun duanak pentsamentuak
berak zitun aterako.
Erostonikan izaten bada
plaza ontatik arako,
jenero ona badauka onek
.....etarako.

Laz.-

O, nere Koxme, lagun maitea,
ongi nai zaitut ikusi,
orregaitikan ejenplo on bat
ematen nai nuke asi.
Beien erdiak saldu itzazu,
makinarik ez erosi,
ta Benidorra jua zaitea
zere fameli ta guzi.

Kox.-

Bertso orrekin eman didazu
amakiña bat poz eta,
auzi onekin ez naiz juango
Joxe Mieli juez eta.
Gure urte ta sasoi onenak
aurrera dijoaz eta,
kontseju ori beteko det nik
zartutzen ari naiz eta.

PAPER ZIMURRA

Ikaztegieta, 1989-VIII-14.

Gaia: Lazkao-Txiki, senarra; Egaña, emaztea. Gaur illunabarrean, senarraren alkandora plantxatzen ari dala, poltxikuan paper zimur bat aurkitu dio, eta zimur artean gutxienez *maite* irakurri du.

Ega.-

Trapukeriketan ari al zera?
Senarra, bejondeizula!
Emaztearen biotza ezin
liteke orrela zula.
Papel ortako sekreturikan
ez det jakingo sekula,
norbait maitatzen ote dezun zuk
edo iñork maite zaitula.

Laz.-

Biok ezkondu giñan ordutik
biok gu alkarren lagun,
badakizu zuk arrezkeroztik
zenbat maitasun daukagun.
Papel txiki bat billatu eta
zertan ainbat estuasun?
Eskribituta neuk jarri dizut
zuk irakurri dezazun.

Ega.-

Seguru zegon nik poltsikoa
ote nion irekiko,
ederki dakit aspaldi ontan
beste bat dula begiko.
Tranpa zar ori ez zaio ondo
atera gaur nerekiko,
alegin dana egin du baiña
ez naiz zelosa jarriko.

Laz.-

Emazte maite, nik esan dizut
maite zaituztela egiz,
ta ikusten det zu zelosa bat
egiña zaudela berriz.
Iñoz gelditu al zera bada
zure senarraren premiz?
Etxeko lana egiten dizut
astean iru bat aldiz.

Ega.-

Nik papel ori letu ondoren
ez tristetu, ez alaitu;
bista daduka galdu xamarra,
ezin digu tajuz aitu.
Gizajo onek zerbait bear ta
neronek bearko zaitu,
bein irurogei urte bete ta
zeiñek maite bear zaitu?

Laz.-

Orregaitikan papertxo ori
zuk artu zazu onian,
gizon bezela portatutzen naiz
oera nijuanian.
Baiña zu kejaz egoten zera
beti edo geienian,
buruko miña badezu beti
eskatzen dizutanean.

DONADOEN ALDE

Urepel, 1989-X-29.

Mendiburu eta Lazkao-Txiki.

Gaia: *Iparragirre* bertso-paper lehiaketan parte hartu zuen bertso-paper bat irakurri zuen, non Xuberoako artzain mutilzarren arazoa agertzen baitzuen. Egilea emakumea zela zirudien, eta beste emakumeei dei egiten zien artzainen alde.

Men.-

Mendi gainean emakumeak
egin du hitz eta dantza,
eta ikusi geroan ez da
hemen ainitz esperantza.
Denak donado Karlos daudela,
herriak ez baitu xantza,
Lazkao-Txiki, ez ote duzu
zuk e Karlos horren antza?

Laz.-

Gu donaduok baztarrik baztar
triste ta illun gabiltza,
beste aldetik zein illuna dan
donado izenaren itza!
Nik ongi dakit: utsegiña dut
guraso baten egintza;
baiña ni gaur ezkondata nengon
ederra izan banintza.

Men.-

Edertasunez segur ez zinen,
Lazkao-Txiki, pobrea,
ttikiak ere pollitgoa du
gauza bat hainbat noblea.
Bainan zu beti izana zira
nik uste hain herabea,
eta herriak segidarik ez,
hoi ez da gauza hobea.

Laz.-

Neskari galde, danak ukatu,
ez da gauza atsegiña;
sei bat urtean gorde nion nik
neska bati maitemiña.
Munduko gauzik txarrena au da:
guraso izan eziña;
eta neronek ez det errurik
Jainkoak txiki egiña.

Men.-

Txikia zinen, bainan ez dago
horretan ezinbestea;
Eskual Herria gaur nola dagon
hobe laike ikustea:
gure etxeak biziaz beti
berriz betetzen hastea,
ezin ez eta fruturik gabe
hola hiltzerat uztea.

Laz.-

Donadoaren bizitza ere
ez da bizitz eroso,
gaztetan ondo ibiliarren
gero badator kasoa.
Nik ongi dakit ohea dala
izatea gurasoa,
bakarrik bizi ezin danean
izan dezan norik jasoa.

AMENTS SALTZAILEA

Urepel, 1989-X-29.

Gaia: Ezponda merkatu batean saltzale bat izanen da, eta hunek saltzen ditu amentsak. Lehen klijenta: Lazkao-Txiki.

Laz.-

Orra ferian nere lagun bat
neuk nai nuena zuzendu,
disgusto asko dauzkat buruan,
oiek nai nituzke kendu.
Orregaitikan zure galdezka
zugana naiz aldamendu,
amets polit bat artuko nuke
salduko baldin bazendu.

Ezp.-

Halarik ere gozotasuna
zuri emauzu neskatxak,
ez ote dira gauz hortarako
eginak nere amentsak?
Badira hola batzuk goxoak,
badira ere zorrotzak,
norberak jakin behar bailuke
zer galdetzen dun bihotzak.

Ezp.-

Ai, Jose Migel, tristerik zira
merkaturat etorria;
badakizu, ba: nere amentsek
alaitze'ute memoria.
Lagun maitea, ez zaitez egon
zu burua eroria,
nik amentsetik salduko dautzut
nai duzun kategoria.

Laz.-

Amets saltzaile maitagarria,
galde bat nai dizut eman:
ikasi zazu gu donadoak
zeñen triste bizi geran.
Ezkonberrien amets polit bat
jarri zaidazu aukeran,
besterik ez bâ gaua bakarrik
pozik pasatu dezadan.

Laz.-

Bestela ere amets polit bat
egiña dut lengo batez:
Urepeleko neska batekin
ezkonduta nengon gauez.
Baiña ametsak sinistatutzen
nola ez dan oso errez,
lotan ain pozik nengoen eta
esnatu eta iñor ez.

Ezp.-

Gaur ez badut e bilatuko dut
zuk nai duzun aments hori,
bizi batean gizon bakotxak
izaten du hainbat zori.
Bainan bakarrik egungoz hauxe,
Joxe Migel, diot zuri:
soltero baldin bazaude ere
ibil' zaitez amenslari.

DIRUZALEA ETA ANDREZALEA

Ataun, 1989-XII-30.

Gaia: zuek esango dezute zein dan okerrago: Joxe Migel, diruzale; eta Sebastian Lizaso, andrezale.

Laz.-

Nere laguna obe da artu
daukazun tema serio,
andrezaleai gauza gogorrak
iñoiz gertatzen zaizkio.
Griña txar ori obe zenduke
gaur kasik geigo ez io,
oraindik txoratu bear dezu
emakumien merio.

Seb.-

Nik aitortzen det: emakumea
beti det ain gogokoa;
beren atzetik igaroa det,
jaunak, oraindaiñokoa.
Zu berriz beti diru atzetik
bete nairikan kolkoa,
beraz mutilzarra izatea
ez degu arritzekoa.

Laz.-

Jesuitak ere mutilzar dituk,
tonto diranik ez uste;
mundu onetan luzitzen dute
zenbait bizkorrek ainbeste.
Ta andrezale diraden asko
nik ikusten ditut triste,
indartsu eta gizon fuerteak
oik dominatzen dituzte.

Seb.-

Ez da gezurra; azaña ori
gertatu oi zait askotan;
baiñan alare lagun oberik
zer degu guk mundu ontan?
Zu diru billa emakumeak
bazterturik gerokotan,
diru guztiak alperrik dira
bakarrik bizitzekotan.

Laz.-

Gazte maitea, entzun itzazu
zarragoaren esanak,
gu gera lendik ur oietatik
pasatu izan geranak.
Dirurik gabe bukatzen dira
emakumezkoen planak,
ta andre faltik ez dauka berriz
naiko dirua daukanak.

Seb.-

Begira orain nolakoa dan
diruzale onen plana:
daukana gorde, geiago bildu,
orretan dauka afana.
Ta diru truke lortzen ditula
igurtzi eta laztana,
baiña neskatxa formala ez da
diru truke saltzen dana.

Laz.-

Mutilzar nago, ez det andrerik,
bakarrik nago etsian,
baiñan gauz asko ikasia det
nere bizitza motxian.
Errita beti, errosario,
ezer ez dagon etxian,
zuri're musu ematen dizu
kintzena kobratutzian.

Seb.-

Oker ez banaiz, berekin ditu
irurogei bat inguru;
bi edo iru geiago igual,
ortan ez nago seguru.
Ainbat urtean munduan bizi,
ez du bear ainbat buru,
zaartzaroan geldituko da
ez andre eta ez diru.

Laz.-

Gaztetxo onek ez dauka nunbait
ni galdu gabetan onik,
zenbatsu urte ditutan ere
gaur aitortu du azkenik.
Naiz irurogei, iru geiago
edo lau geio izanik,
ez pentsa gero oinbeste urtean
baraurik egon naizenik.

Seb.-

Izbidea beronek jartzen du
eta bear diot segi,
itxura danez onek badauka
bear ainbeste arpegi.
Gauza onikan egitekotan
daduka urte geiegi,
atzaparretan noiz izan degu
zuk gaur ainbeste aragi?

GORVACHOF ETA AITA SANTUA

Ataun, 1989-XII-30.

Gaia: gauzak aldatzen ari dira. Zeiñek esango, orain dala urte gutxi, Erroman alkarrekin itze-giten ikusi bear genituela Rusiko komunisten buru dan Gorvachov eta Aita Santua? Zu, Jon Lopategi, Gorvachov zera; eta Lazkao-Txiki, Aita Santua.

Lop.-

Orain artean nintzan deabru,
beldurgarri ta arrotza,
alako baten etorri naiz ni,
Aita Santua, onuntza.
Gure arteko gaurko arremana
ez zaigu gertatu motza,
azken batean berdiña degu
zure ta nire biotza.

Laz.-

Ongi etorria, Gorvachof jauna,(1)
ongi artutzen det ori,
Jesukristoren ordeko naiz ta
ezin ukatu iñori.
Len maldizioz aldegin zendun
ta orain zatoz kantari,
gure Jainkoak barkatzen dio
gero damutzen danari.

Lop.-

Damutasunez zeu ote zauden
pentsatzen nengoen kasi,
orain artean meritu asko
nola ez dezun irabazi.
Ainbeste latin, ainbeste errezu,
egin dit ainbeste grazi,
kultura ere txarra ez da ta
nere izena ikasi.

Laz.-

Zure izenez leno aztu naiz
ondo artu arren gaia,
orregatikan ote zenduen
jartzen didazun ezbaia?
Orain artean or diktaduran
zenbatsu zerade saia?
Baiña alperrantzat sobrante daude
maillua eta itaia.

Lop.-

Lanik ein gabe ezer ez dala
ortan daukagu gakoa,
neurtu bearrez ez ote degu
emen zu bezelakoa?
Lan kontu ortan gerta nindeke
ni alper eta plakoa,
zeiñen kontura bizi ote da
Erromako polakoa?

Laz.-

Mundu guztia komunista nai,
pasatu ainbeste eun da gau,
bere erri ta kanpo guztiak
konbertitzen zebillen au.
Ogei ta bost zala uste zuan
ta azkenean amalau,
jakin ezazu: ni, Aita Santua,
Jaungoikoak mantentzen nau.

(1) Leenengo "Ongi etorria zu, Kruchef jauna" esan zuan; eta gero zuzendu.

LOTSA

Zestoa, 1990-II-10.

Joxe Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: mundu ontan ba omen da gauza bat gutxiago duenak geiago duenari ematen diona: lotsa. Zuek inoiz pasa al dezute lotsarik-edo?

Liz.-

Lanean jarri nai gaituzu gaur
lotsa orren istorian,
zerbait aginduko zenduana
eltzerako banekian.
Erantzun ori emango dizut
erriaren agirian:
ni lotsatzen naiz Lazarorekin(1)
etortzen naizen guzian.

Laz.-

Bejondaizula, lagun Lizaso,
ederra zan erantzuna,
gauza ori da Lazarok inoiz
ezagutu ez diguna.
Berak ez dauka batere eta
lotsatutzen da laguna,
eta lotsa da bizi izateko
bate balio ez duna.

Liz.-

Beingoagatik artuko al du
gaur gurekin pazientzi?
Berak bidea jarri digu ta
gu ixilik ezin etsi.
Jakingo nuke karrera ori
zeiñi ziozun ikasi:
zeuk lotsarikan ez dezu eta
bestiak lotsatu azi.

Laz.-

Ni ere beti lotsati nintzan
gaur egun nabillen gisan,
nere lagunak nere aldean
atrebientzian zebiltzan.
Neskatxa bati galdetzeko're
korajerik ez nun izan,
lotsa geiegi izan nulako
mutilzar gelditu nintzan.

Liz.-

Gauz orregatik ez zazu artu
emen orrenbeste pena,
pentsatu zazu emen ezkongai
bakarrik ez zeradena.
Zuri utzi ta orain joan nai det
laister beste batengana:
Peña bakarrik daukagu emen
beñe lotsatzen ez dana.

Laz.-

Olaxen dira lotsati baten
mundu onetako planak,
esker milla ni bezin lotsati
emen ez dirade danak.
Badira asko len ezkontuta
gaur apartatu diranak,
eta alare len bezelaxe
bate lotsatu eztiranak.

Liz.

Zelebren samar iruditu zait
zure bertsoan tajua,
aitatu ditu mutilzar eta
berdin ezkondutakua.
Beraz ukatzen dute betiko
agindutako tratua,
danak lotsatu baiño lenago
ni're ixiltzera nua.

Laz.

Lotsa papera egin du eta
orain gelditu da bapo,
ori dalako gorritu eta
neu lotsaturikan nago.
Naiago nuen orain bezela
eseri balitz lenago,
Lazkao-Txiki gaur lotsatu du
berak ez dadukalako.

---

(1) Lazaro Azkune, gai jartzaillea.

TESTAMENTUA

Deba, 1990-III-17.

Jose Agirre eta Lazkao-Txiki.

Gaia: baserri bateko senar-emazteak zerate. Edadean aurrera zoazte eta testamentua egitea erabaki dezute. Sebastian eta Mañukorta, bi semeak; eta Euzkitze eta Telleria, bi alabak.

Agi-

Zartzea ere iritxi da ta
kezkatzen nago ekiña,
etorkizuna ez genuke nai
arlotea ta erkiña.
Preziso ez da egitea guk,
ez, testamentu berdiña,
ondona portatzen danarentzat
dago doterik aundiña.

Laz-

Badakizute nolakoa dan
gurasoa izatea,
lendabiziko nik maitatzen det
nere fameli maitea.
Diru askorik ez daukat baiña
gogoz ez naiz arlotea,
ni geien maite nauenarentzat
nik utziko det dotea.

Agi-

Nik bezelaxe zuk ere dezu
berdin erreparatua,
seme zarrari egiten dio
lelengo begiratua.
Gizarajo ori baserrian da
ainbeste neke artua,
orregatikan bizkarra ere
dauka orrek okertua.

Laz-

Bizkar okerra lanez nekatu
baiña badu pikardia,
ferian eta frontoi aldean
jokatu baidu erdia.
Seme bizardun aundigo ori
ez al genduke obia?
Obetoago jasoko baitu
ondorengo famelia.

Agi-

Ene bizardun orri zaude zu
beraz begira ekiña,
eta aitatu bear dizut nik
gure alaba pittña.
Galtza bakeroak jantzi eta
burua naiko ariña,
amaika aldiz lanik ein gabe
etxetikan aldegiña.

Laz-

Fameli ontan ez det ikusten
guk bear genduken ditxa,
pixkabanaka galtzen ari da
baserriaren bizitza.
Baldin bi alaba aitatutzera
ni ausartuko banintza,
biak kanpoko txurriano bana
artuta omen dabilta.

Agi-

Naiko kezkatan jarria nago
ori egia ote'an,
txurrianoik ez det ikusi nai
gure etxeko atean.
Belar klase ori izan liteke
familiarako kaltean,
eskua itxita euki dezagun
geu bizi geran artean.

Laz-

Orain artean guk izan degu
suertea eta grazia,
bi seme eta bi alabatxo
etxe batean azia.
Ta famelia ez al daukagu
zerbait zaartzen asia?
Oiek gastatu bear digute guk
sobratu degun guzia.

Agi-

Beraz gazteak artuko dute
ain bide okerrekoa,
eta neu ere banago ortan
naiko bildur txarrekua.
Alaba bibotedun ori're,
nago esan bearrekua,
baserrian lan asko egiteko
ez itxura ederrekua.

Laz-

Gure etxea guk jaso degu
ainbat izerdi emanez,
baiñan kontuak aldatu dira
emen ikusten dedanez.
Ainbeste txanpon aurreratua
guk len egindako lanez,
seme-alabak lasai dabilta
naiko txanpana edanez.

Agi-

Guk ez genuen aukera ori,
benetan gauza tamala;
baiña ikusten da bizimoduko
gauzak aldatu dirala.
Testamentua egin bearra
degu nola edo ala,
baiña baezpa're joka dezagun
geurea seguru dala.

DEABRUA ETA AINGERUA

Deba, 1990-III-17.

Gaia: Inauteriak dirala-ta, Telleria deabru-jantzi-az mozorrotuta etorri da; Lazkaotxiki, berriz, aingeru-jantziarekin. Biak elkarrekin Tolosara doaz.

Laz.-

Ni era ontan ikusitzerik,
Millan, etzendun usteko;
motibo ori gaitzat artu det
emen bertsoan asteko.
Banoa orain ni Tolosara
disfrazatuta joateko,
jaiotzatican ona bear du
aingerua izateko.

Tel.-

Leno bai baiña gaur egunean
munduan falta lekua;
aizu, aingeru, entzun ezazu
etsaiaren aolkua:
disfraz orrekin ematen dezu
aingeru guardakua,
ta seguru asko ijito bati
saskitik galdutakua.

Laz.-

Alde batera zure disfrazak
ditu deabruan sonak,
baiñan askotan nai ezta ere
dabiltz olako pertsonak.
Zuk daduzkazun adar aundiak
etzat iruditzen onak,
arrisku oiek berekin dauzka
esposatuta dagonak.

Tel.-

Aingeruentzat egiña ez da
egungo mundu goibela,
eta etsaiez burutu nai det
nik bizitzaren papela.
Zuk badakizu bizibideak
asko aldatu direla,
nere disfraz dago modako,
munduan bear bezela.

Laz.-

Bildurtu zaitetz, ene laguna,
zu esposatua zera,
eta daukazun disfraz txar ori
gauza ederra ote da?
Karnabaletan zabilta baiña
peligrosoa gaiñera,
eta disfrazak segi lezake
karnabaletik aurrera.

Tel.-

Fedeak eta aingerutxoak
gaur egun ez du osperik,
bide ortatik apartatu naiz
naizta jarraitu gazterik.
Egoak dauzka, baiña ez pentsa
bera egaka asterik;
or esan nai du onela ez dula
itxura pixkat besterik.

Laz.-

Zuk ez dakizu nolakoa dan
gaur aingerutxoan ditxa;
egiritua degu gorputza,
zuzentasuna egintza.
Naiago nuke zure buruak
sinistatua balitza:
gure San Migel jefe degula
zeruan egan gabiltza.

Tel.-

Au predikatzen saiatu arren
ikuslearen zalantza,
predikatzea ta bide ona
dirade bere ardatza.
Inauteritan aingeruz jarri
eleiza aurrean dantza.
onek soñeko txuria dauka
eta izakera beltza.

Laz.-

Zure disfrazta ain txarra dala
egon zaitea jakiñik,
jendean bistan ola ibiltzeak
ez al dizu ematen miñik?
Askotan oinbat adar aundiak
kalte dirala jakiñik,
larri zabiltza koartoko atean
ere pasatu eziñik.

Tel.-

Noizbait bear ta gu biok topo
emen egin bear genduan;
baiña, aingerua, zu etzabiltza
oso leku seguruan.
Txorakeriak emen akabo
etsaiaren inguruan,
eskutan dedan sardearekin
jotzen bazaitut buruan.

Laz.-

Ni emen nabil disfrazatuta
Tolosako plaza jiran,
zer gauza edo zer ferri dagon
olakoxe ikusmiran.
Eta zuk berriz jende guztia
kondenatutzeko iran,
Luzifer eta Satanase ere
leno aingeruak ziran.

Tel.-

Txintxo-paperak berekin dauka
ainbat trantze ta maratil,
eta egiten asi dan ori
esan gabe ez naiz trankil.
Etsaia eta aingerutxoa
biak gaur alkarren urbil:
aingeru-jantziz kontrabandoan
kondoia saltzen or dabil.

Laz.-

Ixildutzeran nijoan baiña
ola gai on bat erreztu,
onek dadukan salmenta ori
gaurkoan ez dago prestu.
Nai bazenduke erregalatu
ere dago zeure esku,
onen antzeko adardun batek
olako bearririk eztu.

Tel.-

Aingerutxoak emana digu
azken kolpea bortitza,
eta zergatik ontan amaitu
gezurarekiko itza?
Egia da, bai, oso txarra da
aingeru txar onen sitsa,
egun guziko sermoia onek
prailea izan balitza.

ERLOJUKO BI ORRATZAK

Beasain, 1990-V-18.

Gaia: biok erloju bateko bi orratzak zerate: Lazkao-Txiki, motza; Telleria, luzea.

Laz.-

Ala bear ta zer gai ederra
daukagun biak jarrita,
geientsuenak badakizute
erlejuaren berri ta.
Bitan neu nago emen alperren,
noski zaude igerrita:
onek ainbeste lan egiten det
gutxiago ibilita.

Tel.-

Bion artean osatzen degu
erloju baten barrena,
onek aurrengo mogimentua
eta nik det ondorena.
Zuk ordubete markatzen dezu,
nik erdi eta laurdena;
biok gerade bearrezkoak
baiña ni bearrezkoena.

Laz.-

Bearreneko zein ote geran
norbaitek al du usteko?
Prezisoena egitea da
graduak irabazteko.
Gutxigo ibili, ongi portatu
zuk etzenduke kalteko;
iruroi buelta eman bear zuk
nere lanak egiteko.

Tel.-

Geure alegiña egiten degu
bakoitzak bere klasean,
ta mogimentu askorik gabe
dago denbora pasean.
Ta ni noranai or irixten naiz
nere baldar ta luzean,
ta orduz ordu tartean dago
Txikia nora ezean.

Laz.-

Ainbeste buelta ematen ditu
lagunak ordu betean,
nik geldik nago eta au berriz
bere buruan kaltean.
Eta jornala biok berdiña
dadukagu azkenean,
aundi au ere gelditutzen da
ni gelditzen naizenean.

Tel.-

Bere txikian garrantzi pranko
beretzako artu du ta,
puntak libre ta erdi parean
beti gabiltz elkartuta.
Iñoiz parean jartzen gerade,
iñoiz ere puntak junta;
auskalo nora joango litzaken
nik azpian ez baneuka.

Laz.-

Gaztea da ta arrotasuna
gogoratzen zait sarritan,
eta atrebitua dalako
arritu oi naiz erditan.
Ez egon arren onen babesan
desio edo premitan,
nere gainean ipintzen zera
eguardiko amabitan.

Tel.-

Gugan du garrantzi ta indarra
betirako erlojuak,
gure ibilleran izaten ditu
tin-tan-ak eta ojuak.
Nik minutuak markatzen ditut
eta Txikiak orduak,
gugatik korri egiten dute
jendeak eta munduak.

Laz.-

Neri ordulari deitzen didate,
au *minutero* deritza,
nik baiño lan geiago eginda
prezioz berdin zabiltza.
T'au amabitan nere gainean,
orixe da zure ditxa;
a zer suertea izango zendun
ni neska izan banintza!

Tel.-

Orratz txikia bein bear eta
xelebrearen peskisan,
orratzak gera eta neskatxa
ta mutilla ezin izan.
Batean sartu, bestetik irten,
ni ala izan banintzan;
eta esertzeko esango diot
kuerda artu al dezan.

MAIXUA ETA IKASLEAK

Beasain, *Alkartasuna* lizeoaren zillarrezko eztaiak, 1990-V-18.

Gaia: Lazkao-Txiki, irakaslea. Peñagarikano eta Mendizabal, ikasleak. Zein da bietan ikasle-rik kaxkarrena?

Laz.-

Zuei erakustea da nere atsegiña, ikastera etortzen da jende ezjakiña. Biontzat zenbat dira launa ta erdiña? Ea bietan zein dan tontorik aundiña.

Peñ.-

Neri ere ikasteko falta zait gogoia, egiteko ariketak badira mordoa. Laguna, ez bazera zu orren baboa, zenbat da milla iruren raiz kuadradoa?

Men.-

Ori badakidala garbi ta nabarmen, talentutikan badet orrenbeste kemen. Raiz kuadradokin nola asia den, badakit baiña ez det erantzungo emen.

Laz.-

Tontoak zirala uste nuen nik lenago, orain ori esaterik batere ez dago. Nola erredondo ta berdin da kuadrado, beak dakitela uste det nik baiño geiago.

Peñ.-

Ara neri maixuak or zer bota diran, tonto geiegi gaude gu alkarren jiran. Ta tontoa ez bazera, maixua, segiran Amstrong, Aldrin da Collings zuk esan zein ziran.

Men.-

Zirikatu bear det nere aldamera, lengo galderak au du bere ondorena. Triangulo formako gizon nabarmena, zenbat da maixu orrek duen bolumena?

Laz.-

Nere bolumena, jaunak,
emen bistan dago,
sudurrean au degu
ni baiña gelago.
Zu motxagoa au baiña,
baiñan gizenago,
ortako eskola askon
bearrik eztago.

Peñ.-

Makilla besterikan
onek ez du usa,
eta askok bezela
ain burua utsa.
Gu gerala tontoak
da bere eskusa,
zer da kateto eta
zer da ipotenusa?

Men.-

Aizu, Peñagarikano,
auxe entzun zazu:
martxan jarriak daude
makiña bat maixu.
Ipotenusa kontuan
asi baizera zu,
ta azkenik maixua
mareatu dezu.(1)

---

(1) Mendizabalen txanda zanean, Lazkao-Txiki asi baitzan bertsoa kantatzen, bere txanda zalakoan.

OE-BURUKO IRUDIA

Beasain, 1990-V-18.

Gaia: zu, Peña, gazterik alargundu zihan. Urte batzuk pasa dira eta berriro ezkondu zera, Lazkao-Txikirekin ain zuzen. Lenengo gauean lo-gelara sartu zerate eta oe-buruan aurreko senarraren irudia.

Laz.-

Ezkondu gera bear bezela
kristautasun eta legez,
eta oraindik nere andrea
jarri liteke negarrez.
Senar zanaren fotografia
or dauka obe bearrez,
ori ôin alperrik izango da ta
kendu zaidazu mesedez.

Peñ.-

Fotografia kendu dezâla
onek ala eskatzen dit:
aizu, senarra, zuk erantzuna
jaso ezazu nigandik:
ala bearrez gaitz batek jota
ura juan zan emendik,
beti-betiko juan zan baiña
gogoan daukat oraindik.

Laz.-

Senar txikia zarra da baiña
oraindik dago indarrez,
sasoi pixka bat badauka eta
beti alai eta parrez.
Len esan dizut fotografi oi
kendu zazula mesedez,
orrekin negar egingo dezu
eta besterik ezer ez.

Peñ.-

Nere senarra ori kentzeko
emen asi da prestatzen,
iñola ere korapilloa
oni etzaio eskatzen.
Argazkitxo bat ikusi eta
asi al zera kezkatzen?
Zuk nere naia errespetatu
besterik ez det eskatzen.

Laz.-

Ezkonberritan ez asarretu
biontzat ere obe da,
baiña andra oni ematen diot
bakaillu baten tankera.
Ia argia pasatzen zaio
aurrekaldetik atzera,
baiñan orain gizendu beazu
nerekin bizi bazera.

Peñ.-

Nola arraio mintzatu zera
andra berriaren kontra?
Lazkao-Txiki, nik ere artu det
esan dezunaren nota.
Eta esan dizut nola juan zan
bein gaitz txar batek jota,
eta egin bear dana egin zazu
ez gaitu ikusiko ta.

Laz.-

Eskerrik asko, andre maitea,
aitatu didazun eran,
fotografiko disgustorikan
geio ez nuke nai eman.
Alai ta ongi ikusi nai zaitut
zuk merezi dezun eran,
orain argiak itzali itzazu
ea konpondutzen geran.

GORA ALA BEERA?

Abaltzisketa, 1990-VI-24.

Gaia: Lazkao-Txikik dionez, mundua gero eta okerrago doa; eta, Egañaren ustez, gero eta obeto.

Laz.-

Nik pentsatzen det aldi obea
izan gendula antziñan,
ni jaio eta zu oraindikan
mundu onetan ez ziñan.
Aurrerapenik ez zan ikusten
mundu zar onen eskiñan,
baiñan alare mutil gazteak
obetogo bizi giñan.

Ega.-

Gaur egunean ez al daukagu
len gauza baiño geiago?
Erre xamarrik ikusten zaitut
ta ainbestean akabo.
Esaten dezu dena obea
omen gendula lenago,
munduak ez du bate kulparik
bera erreta badago.

Laz.-

Nik bezain ongi zuk badakizu,
ez da aipatzen okerrik;
garai batean ez zegon emen
orain daukagun marmarrik.
Orduan ez zan atomikarik
ta olako arma txarrik.
bata bestea iltze ezkerok
ez da adelantu bearrik.

Ega.-

Uste gabeen atomika ta
orrelakoekin irten,
nik aitortzen det gaur badagola
makiña bat astakirten.
Baiña ez zaitetz ari mesedez
orrelakoak esaten,
ez zaidazula esan, Txikia,
gerrarik ez zala izaten.

Laz.-

Gerrak len ere izaten ziran,
ori da gauza zikiña,
ni bezelaxe lengo guzia
dago gauz ori jakiña.
Orain dagoen ezin bizia,
lanik billatu eziña,
obe gendun au gerta baiño len
il izan baldin bagiña.

Ega.-

Lazkao-Txikik artua digu
triste ipintzeko plana,
lengo garaiak goraiatzeko
ori da, ori, afana!
Ez zazu pentsa gaur egun ere
ain eskaxa dala dana,
zu zera emen munduko martxan
atzera gelditu dana.

Laz.-

Geroz ta gaizkigo goazela
garbi asko ikusi da,
nere iritziz mundu ustel au
dana ondatzen asi da.
Eta azkenik sortua zaigu
sendatutzen ez dan *sida*,
orduan baiño gaurko jendea
aldrebesago bizi da.

Ega.-

Gaur egungoak merezi luke
orrenbeste errespeto,
alderdi onak baditugula
zuk badakizu gaur zierto.
Eskaxak ere baditugula
beingoagatik ameto,
baiña ni beintzat orain bizi naiz
pixkana eta obeto.

Laz.-

Lenago gaizki bizi giñan da
gaur badago naiko lan,
zelebre gabiltz danok asarre,
gaizki gabiltz emen da an.
Gazte maitea, azken bertsoan
auxe nai nizuke esan:
gure denboran Euskal-Errian
euskeraz itz egiten zan.

Ega.-

Gure izkuntza eldu liteke
oraindikan urrutira,
ementxe bertan orko etxean
ikasten jarduten dira.
Alde ortatik euskera ere
indarra artzen ari da,
orretxegatik segi nai nuke
aurrekaldera begira.

TXANTXANGORRIA ETA KUKUA

Aia, 1990-VIII-7,

Gaia: I, Joxe Migel, txantxangorri bat aiz. Aritz zaar baten ondoan egin dek abia. Arrautza berotzen saioa egin dek, eta ume beltz aundi bat jaiotzeko: kukua, ire aldameneko ori. Jardun aiz jaten eman eta jaten eman; egin dek aundia, lumaz jantzi dek eta antz eman diok oraintxe egako moduan dala. Jarri aiz kanpoko aldetik, jatena bistan dekela; asi aiz otsegiten; asi dek bera egatu naian; baiña burua ez zalok kabitzen aritz zuloan. Orain zer egin? Burua pixka bat txikitu arte nekatu arazi bearko dek. Asi txantxangorria kanpotik, eta kukua, Imanol Lazkano, barrundik kantari.

Laz.-

Kume bat azten egin
nere egiñala,
eta bai azi ere
bapo nola-ala.
Gorputz aundia eta
burua zabala,
laister igerri nion
nerea etzala.

Ima.-

Kukua emen dago
zulotik begira,
ta nere ugazamak
orrenbeste jira.
Alimentua uzten
dit ain urrutira,
burua bereala
datorkit neurrira.

Laz.-

Guk daukagun problema
gaur nola zuzendu?
Izan ere geiegi
bainuen mantendu.
Egurrari puskarik
ezin diot kendu,
obe zendun gutxigo
jan izan bazendu.

Ima.-

Orain arte egon naiz
zuloan kerizan,
eta mantendu niñun
berearen gisan.
Zu baiño raza obea
izan ez banintzan,
orain ainbat arazo
ez nezake izan.

Laz.-

Ama ere alako
alperra dezuta,
orregaitik daukagu
ainbeste disputa.
Bere arrautza ipini
neuriak ostuta,
aterako zaitut baiña
lepua moztuta.

Ima.-

Orain arte azi nau
alako arretan,
eta orain tratatu
gorroto txarretan.
Buru gabe ze ingo det
nik kanpo orretan?
Ola izatezkero
utz nazazu bertan.

Laz.-

Barruan nai badezu
zaude zu barruan,
baiñan udaberria
eduki goguan;
ez daukazu juaterik
bestien moduan,
zuluan jardun bear
kukuak kantuan.

Ima.-

Mundu onetan bada
ain pekatu gabe,
eta gero ondorenak
etortzen dirade.
Ibili zan arrautzei
begiratu gabe,
orain argatik daukat
ainbat atsekabe.

Laz.-

Txantxangorriak badu
or naiko meritu:
orrenbeste denboran
mantentzen aritu.
Orain buru aundia
ezin du kabitu,
orke kulpa guztiak
zure amak ditu.

Ima.-

Naiko inoxente zan
ama izaten asi,
orregatikan dator
oinbeste desgrazi.
Nai badezu semea
ondo azi ta ezi,
lenengo arrautzari
beiratzten ikasi.

BI AMA GAZTE

Sorabilla, 1990-IX-1.

Gaia: zuek biak bi ama gazte zerate. Zu, Sorozabal, arratsaldean zure aurra guarderitik artu eta etxera dakarkizu. Zure auzoko Lazkao-Txiki, beste ama au ere, aurrari bularra ematen ari da atarian.

Sor.-

Lanean asi nintzan bein eta etxeko martxa akabo, aurtzaindegira joan bearra daukat gero ta maizago. Zure umea eskutan artuz ikusi zaitut lenago, nerea ondo zaindu didate, zurea zer moduz dago?

Laz.-

Amak dituen gauz eder danak galtzen ari dira ia, ama izanda bere aurraren ezikera egokia. Eta zuk ere etxean artu ez al zenduke obia? Bi bular aundi badituzu ta eman zaiozu titia.

Sor.-

Bularra eman bear zaiola esaten dezu lenengo, baiña bildur naiz nai dun guztia ez ote duten izango. Bear bezelako amak bagiña ibiliko ziran ondo, baiña zuretik eta neretik asko ez dute edango.

Laz.-

Garai batean ez zan izaten orren oitura zatarrrik, ez ta're inoiz gardei ortara umeak eraman bearrik. Biberoieko esnearekin ez da ixiltzen negarrik, eta bularrak ez dira gero jostatutzeko bakarrik.

Sor.-

Lazkao-Txikik ez du sartu nai ni sartzan naizen tokira, bere etxean jartzen da eta umearekin bizi da. Baiña pixka bat jarri bear dezu gaurko denborei begira, len gauzak ola ziraden baiña gaur egun aldatu dira.

Laz.-

Ez dakit gaurko egite ori adelantua ote dan, izanez ere guardian oiek jarri dituzte aukeran. Baiñan umea tristetu leike titiaren goraberan, obeago da aurrak aztea len azitzen ziran eran.

Sor.-

Lazkao-Txikik sartu nai luke
garai bateko jokoan,
baiña nik ere zer esanikan
badaukat orrelakoan.
Egun guztia igarotzen du
aurtzaindegiko txokoan,
baiña naikoa ematen diot
etxera ekarritakoan.

Laz.-

Zure antzeko beste andre bat
ikusi det lengo baten,
bere umea eskuan artu
eta guarderira joaten.
Arek ez daki nerean eran
etxeko kankak kantatzen,
ta guarderian ezitakoak
ez daki ama maitatzen.

LODIA ETA FLAKOA

Mutriku, 1990-IX-8.

Gaia: oporrak bukatu dira. Azpillaga, lodi antxean etorri da, kabitu eziñik; Lazkao-Txiki, flako.

Azp.-

Jaiotzaz oso txikia omen zan,
ori du lendabiziko,
ta aundiaren izakerarik
bein ere etzuen graziko.
Oporraldia medratutzeko
bideik etzun ikusiko,
gaztetan txiki gelditu zan da
gerora ez da aziko.

Laz.-

Nik banekien lenago ere
gorputza aundia ez nula,
jende guztiak badaki eta
ori ezin disimula.
Baiña badakit lengo aldean
gizena ekarri dezula,
esan liteke nere lagunak
etxean jaten ez dula.

Azp.-

Oporraldiak asi zurretik
ere zegon oso fiña,
bentaja aundirik ez dio egin
onei oporra egiña.
Dana parranda ta erretiro,
txarra badauka tamaiña,
askozaz ere obeto zendun
lanean egon baziña.

Laz.-

Zu aserikan ta ni goseak
egonak gera antziñan,
ta oporretan gertatu nintzan
plaia bateko eskiñan.
Begiak beira gustora zeuden,
besteak zerbaiten griñan,
nere antzera ibili ezkeru
zu're plakatuko ziñan.

Azp.-

Uda juan da negua dator,
gizentzeko dauzka pozak;
opor ondoren ipurtaldeak
ikusten zaizko zorrotzak.
Buru txikia, gorputza berdin
eta anak dauzka motzak;
gizendu edo andrea artu,
bestela ilko zaitu otzak.

Laz.-

Len esan dizut zer gauz dalako
naizen orrenbeste argaldu,
ezkonduta re nere andrea
nik ezin asko zapaldu.
Gure Azpillagak irabazi du
ta Lazkao-Txikik galdu,
esaera da: zezen fin batek
argala egon bear du.

LENGO ETA GAURKO BIZITZA

Donostia, 1990-IX-14.

Gaia: Lazkao-Txiki aita izango da; eta Sarasua, bere semea. Aita, lengo erak gordetzekoaren aldekoa da. Semea, aldiz, gaurko bizitza modernoaren aldekoa.

Laz.-

Zer aldakuntza ikusten dedan
gure garaitik onera!
Gaueko amabiak baiño len
jaietan ezin atera.
Nere semetxo maitagarria,
au legezkoa ote da?
Eguna zabaldu ta gergo
gaur ere etorri zera.

Sar.-

Orren berandu etxeratzeak,
aita, ez du gauza txarrik,
ainbeste aldiz esan dizut nik
ta ala ere alperrik.
Lengo guztia ez zala ona
ez dago esan bearrik,
bertsoa ere guztiz ilko zan
sârdotegitan bakarrik.

Laz.-

Zuk ez dakizu zure aitatzko
lenago nola izan dan,
garai artako gurasoekin
txintxua izan bear zan.
Eta zurea pentsatu zazu
lotsagarri ta zer lan dan:
gizarajoak orduak sartzen
eta semea parrandan.

Sar.-

Ta ori atzerapena danik
zuk ez dezu ba usteko,
askoz ohea da oraingoa
gauza garbi esateko.
Zuk lengoa ta gaizki bazaude
ni berria ta obeto,
gaua parrandako artzen degu,
eguna lo egiteko.

Laz.-

Nere seme au nai nuke baiña
ezin zuzendu iñolan,
zentimorik ez du irabazten
ta nai dun bezin ondo jan.
Ogei ta iru urte baditu
ta oraindik dabil eskolan,
zure aitatzko iltzen danean
izango dezu naiko lan.

Sar.-

Gure aitatzok zerbait badaki
eta mintzatu zait bikain,
bere dirua izaten baitet
nik parrandarako ordain.
Egungo gauzak ederrak dira
baiña ez nik gaur nai bezain,
lanikan gabe ez da libratzen
ez ordun eta ez orain.

Laz.-

Kotxea artu, gelditu gabe
zabiltzate erriz-erriz,
aita ta amak zail da jakiten
zuen berri oiek berriz.
Askotan erdi drogatu eta
ain postura parregarriz,
txintxotzen asi bearko dezu
iñundik al baldin balitz.

Sar.-

Nik ondo dakit ez dala ona
orain egiten deguna,
gure bizitza zuen aldean
izan da oso biguna.
Baiña zuena ere txarra da,
aizu, aitatxo laguna,
lanean eta animal ezitzen
pasatzen dezu eguna.

Laz.-

Azken kontseju auxe emanda
aitak nai luke eseri,
eta al badek nai nizuke nik
errespeto pixkat jarri.
Eta kanpoan nola sortu dan
orrenbestetxo gaitz berri,
parranda egin zuk lasai baiña
sida ez zazu ekarri.

Sar.-

Ainbeste gauzak ematen dio
erasotzeko aukera,
goizean goizik ainbeste gauza
etortzen zaizka gaiñera.
Aizu, aitatxo, gaurkoagatik
naikoa mintzatu gera,
zure lana ondo egin zazu
ta ni banoa oera.

ENSALADA MIXTA

Urkia, Itsasondo, 1990-IX.16.

Gaia: Zeberio tomatea izango da; Mendizabal, tipula; Barandiaran, letxua; Lazkao-Txiki esparragoa. Ara emen *ensalada mixta*, koplatan kantatzeko.

Zeb.-

Lauron artean izan nai degu
ensalada on baten jabe,
baiña orixe ez da egiten
tomate onikan gabe.

Men.-

Aterako da gaurko onetan
ensalada xelebrea,
letxua dago legor xamarra
eta esparrago mea.

Bar.-

Oraingo ontan bukatu bear
ensalada orren broma,
baiñan denetan letxua degu
ensaladako sanona.

Laz.-

Oso ederki konpontzen dira
esparrago ta tomate,
gaur iñor arrekin baldin bada
akordatuko zerate.

Zeb.-

Letxua dago ia zartua
ta esparrago melarra,
oi baiño kasi ohea degu
Urkiko almitz belarra.

Men.-

Gure bandejak arkitzen dira
gaiñezka eta beteak,
kalabazaren itxura dauka
jarritako tomateak.

Bar.-

Atzeko aldetik emen egon naiz
Zeberiori begira,
tomate denak onen burua
aiñekuak baldin balira!

Laz.-

Tomatea ez da ederra baiña
okerragoa tipula,
aren atzeko airerik neri
etzait gustatu sekula.

Zeb.-

Tomatea ta emen letxua
ta esparragok bestiak,
baiñan eunero jateko oiek
dira oso garestiak.

Men.-

Artajonako esparragoa
mea ta oso argala,
esan liteke legortekin
sufritzen egona dala.

Bar.-

Beti ain ondo artutzen ditu
emen meak eta lodik,
ensalada ortan jateko ez da
letxua bezelakorik.

Laz.-

Oso ederki ornitu gera
tipula ta esparrago,
ate ondoan egon dedilla
iñor premian badago.

Zeb.-

Gauz ederra da esan deguna
emen lau gauza batera,
esparragoa lur azpitikan
oraindik ez da atera.

Men.-

Ensaladari jarri ezkerro
oraingo ontan begira,
konpletatzeko itxura antzean
azeitunak falta dira.

Bar.-

Orain artean egin ditugu
ensalada orren lanak,
ondo jarritzen baldin baituzte
afaltzen jango'itugu danak.

Laz.-

Ezin zapuztu azken bertsoan
nere lagunai entzunik,
baiñan laueta ez dago iñor
azeitunarik ez dunik.

UDAZKENA ETA UDABERRIA

Ugarte, Amezketeta, 1990-X-13.

Gaia: Lazkao-Txiki, udazkena; Sorozabal, udaberria.

Laz.-

Mundu onetan denborarekin
iritxi izan da dena,
ori ni ere orain zartuta
leno gaztia nintzena.
Alde batera poza dadukat
eta bestera det pena,
aro berdiñez gauden ezker
ni naiz gaur udazkena.

Sor.-

Lazkao-Txiki, mesedez emen
zu ez mintzatu orrela,
batzutan ia nik pentsatzen det
zu naiko triste zaudela.
Baiñan ez uste zure garaia
oraindik dena joan dela,
joan-etorri bat da bertsoketa
bizitza bera bezela.

Laz.-

Udaberriak loreak ditu
ta arbola loretuak,
gero udarak ematen ditu
bakoitzak bere frutuak.
Baiñan udazkena dator gero,
au ere egin zun Jainkuak,
ni naizelako ondutzen dira
zuek len egindakuak.

Sor.-

Uda azkena etorri arren
oraindik ez da bukatu.
Zer egingo da? Zartzea ere
sekula ez da pekatu.
Orain artean bertso on gutxi
nola ez dezun kantatu,
guk egingo deu lan berria ta
zuk len egiña kontatu.

Laz.-

Gazte maitea, eskerrik asko,
zuk jarrai zazu orrela,
nere arbolak ez du besterik:
zotz igarra ta orbela.
Baiña pentsatu ala ta guztiz
biok onduan gaudela,
nik pentsatzen det gaztetan baiña
obeki bizi naizela.

Sor.-

Animosoa ikusten zaitut,
Lazkao-Txiki laguna,
zeure denboran gozatu dezu
bertsozale euskalduna.
Eta nik ere ortan egingo
det nere alegin jarduna,
egun batean gertatu arte
zuri gertatu zaizuna.

Laz.-

Zer polita dan udaberria,
ango lore eta intza!
Lore berriak frutu biurtu,
ori du bere ekintza.
Baiña nik ere eman nai nuke
zerbait egindako itza:
len jaiotako txorikumeak
guztiak egan dabilta.

Sor.-

Gaur udazkena bizi dutenak
egiña dute, bai, lanik;
eta guk ere badegu lana
oraindik gazte izanik.
Errespetatzen zaituztegu guk,
ortan ez da zer esanik,
baiñan orrekin ez det esan nai
gu txarragoak geranik.

SANTA ESKEAN

Txomin Garmendia ete Lazkao-Txiki.
Ezkio, 1991-II-4.

Laz.-

Otsaillaren laugarrena gaur
Santa Ageda bezpera,
oitura zarrak gorde asmotan
gabiltz urtetik urtera.

Gar.-

Ongi diozu, Lazkao-Txiki,
saia gaitezen alegin,
garai bateko oitura eder au
erabat galdu ez dedin.

Laz.-

Entzun zaiguzu gure otoitza,
o Santa Ageda maitea,
zure laguntzaz beartu eta
gutzaz erruki zaitea.

Gar.-

Aurreruntz ere santa arentzat,
jaunak, oroitu gaitean,
bitartekotza izan dezagun
zeruetako atean.

Laz.-

Milla beatzireun ta larogei ta
amaikagarren urtean,
emen kantuan ari gera gu
Ezkio gako partean.

Gar.-

Aurtengo urtean betetzen omen
dira irurogei urte,
Ama Berjiña azaldu zala
askok esaten digute.

Laz.-

Esaten dute garai orretan
azaldu ziñan Ezkion,
baiñan zeruan izango dezu
emen ainbeste zorion.

Gar.-

Batzuk diote egia zala,
besteak gezurra zala;
iñori gaitzik egin badiot
arren barkatu dezala.

Laz.-

Garai ortan e danak ez giñan
gutzizko zorionean,
gerra izan zan zu Ezkioan
azaldu ondorenean.

Gar.-

Eta gaur ere gerra-kontua
besterik ez da aitatzen,
gizonak ez gerade xamurrak
nunbaite eskarmentatzen.

Laz.-

Santa Ageda lagun arturik,
ene Birjiña maitea,
lur onetara bialdu zazu
zeruetako pakea.

Gar.-

Santa Agedak izandu zuen
neskatx garbian grazia,
baiña sufritu gabe ez degu
zerua irabazia.

Laz.-

Santa Ageda, sufritzekoa
zu ere izan ziñaden,
gero martiri egin ziñan zu
fedea gordetzearren.

Gar.-

Etsai gaiztoak zigortu zuten,
ondoren moztu bularrak;
lastimagarri izango ziran
azken orduko negarrak.

Laz.-

Beraren aita zala merio
sufritu zuen guzia,
baiñan alare orain badauka
zeruetako grazia.

Gar.-

Kolokan dabil sinismena ta
kolokan dabil fedea,
argatik degu mundu kaxkar au
zorionikan gabea.

Laz.-

Ene Birjiña, lagun zaiguzu
guztiok ibiltzen zuzen,
gorroto txarrak baztertu eta
pakean bizi gaitezen.

Gar.-

Santa Ageda ta Ama Berjin,
gaur entzun gure izkuntza:
trantze estutan arren da arren
egin zaiguzu laguntza.

EGURALDIA

Irun, 1991-III-23.

Gaia: Imanol Lazkano Pello Zabala izango da; alegia, irratiz eguraldia iragartzen duen gizona, Arantzazuko frailea, oso gizon jatorra, baiña metereologoa. Gaur goizean egin du iragarpen bat sekulako zaparradak, mendebaleko aizea, terrala eta abar izango dirala. Joxe Mielek irratia entzun eta joan da kalera, bere garbardina, berokia, txapela, guradasola eta abarrekin. Eta Donostira etorri eta sekulako eguraldi ona tokatu.

Laz.-

Praile zar auek nere gogoko
bein e ez ditut izan nik,
eta gaur ere irratitikan
ez dit eman berri onik.
Erljiuan ere amaika
olako gaude entzunik,
bestei esaten ez zaitez ari
zeuk sinisten ez dezunik.

Ima.-

Barkatu baiña len eta orain
fraileak beti modako,
eta al bada aurrera ere
ola segitu bearko.
Baiña Txikiak ortik jaso du
bizitzan frakasu franko,
len e mutilzar gelditu zan au
guri sinistu ziulako.

Laz.-

Lenago ere fraile zalea
bein e izan ez nintzan da,
zer disparate entzuten diran
fraile zar onek esanda!
Ta dirudinez or Arantzazun
fraile zarren bat izanda,
orregatikan egin al dezu
guardasolen propaganda?

Ima.-

Atzo arratsez egualdiaren
berri nik ustez emanik,
ez da itxuraz atera gure
Lazkao-Txikiren planik.
Orregatikan zertan gorrota
frailerik eta sotanik?
Aragizkorik ez da munduan
deskuidatutzen ez danik.

Laz.-

Orain bitarte zugan egon naiz
sinistamenez betia,
pentsaturikan: "Praileak badu
Jaungoikoaren dotia".
Baiña aurrera nai dezuna egin,
ene Jaungoiko maitia,
ta zuk asmatu ezin badezu
ixilik egon zaitia.

Ima.-

Lazkao-Txiki beti daukagu
gu zirikatzeke gertu,
baiña ez dago gure eskuan
noiz asi ta noiz atertu.
Nik egindako pronostikoan
ez bazerade kontentu,
ziur jakitea nai badezu zuk
biaramonean galdetu.

Laz.-

Jeiki orduko goiza denetan
 begiratzten det zerura,
 ea laiñorik ote dan edo
 al dan eurien itxura.
 Baiña aurrera ezin sinistu
 zuk esaten dezun ura,
 makiñatxo bat golfo bizi da
 Jaungoikoaren kontura.

Ima.-

Aitor nezake egualdi ortan
 naiko argia naizela,
 baiña badakit deskuidoak e
 sarri asko datozela.
 Batzutan otza espero eta
 igual sortzen da epela,
 egoaizeak nastutzen gaitu
 emakumeak bezela.

Laz.-

Zure egualdi kontu orrekin
 asperturikan naukazu,
 irrati bidez goiz da illuntze
 or ari zera jo ta su.
 Gauza bat ona badaukazu zuk
 ta orretan zera maisu:
 egoaizea datorrenean
 beti igerritzen zaizu.

Ima.-

Normala da ta Lazkao-Txikin
 bertsoa beti graziko,
 bertso kontuan ni onen aurka
 ez naiz iñolaz asiko.
 Baiña badaukat bizibide bat
 nere denbora guziko,
 kontuak kontu frailea naiz ta
 ni ez naiz gaizki biziko.

ZER MODUZ ESKOLAN?

Orio, 1991-IV-27.

Mañukorta eta Lazkao-Txiki.

Gaia: zuek gazteak ziñatenean, zer moduz ibiltzen ziñaten eskolan?

Mañ.-

Gazte denboran gu nola giñan asi bear da esaten, gaur Orioko ume guztiak gauza au jakin dezaten. Erdera utsa beste gauzarik iñun ez gendun ematen, gaur bezelako euskera utsik ordun ez gendun izaten.

Laz.-

Baserritikan kale bidean gazte urterik onenak, pentsa zazute Mañu eta ni len pasatuta gaudenak. Zertan aipatu dituzu, Mañu, ikastolako ordenak? Orren bearrik ez du izaten erderaz ez dakienak.

Mañ.-

Iru-lau urte ziran eskolan danak intentzio fiñez, bi eta bi lau dirala baiña geio nai eta jakiñ ez. Ume denbora pasatu gendun jolastu ta atsegiñez, eskolan baiño denbora geio sisi-eskola egiñez.

Laz.-

Ni idi itzulan gelditzen nintzan ta eskolara nai nun juan, baiñan etxean lan geiegi ta joaterikan ez zeguan. Mañukorta, zu orain bezela alperra ziñan orduan, zu eskolara bialdu arren piper egiten zenduan.

Mañ.-

Erantzun on bat ez ematerik, jaunak, ez luke merezi, Lazkao-Txiki alferkerian beti nola gendun ezi. Umetatikan eduki zendun ez dakit zenbat malizi, origaitikan metro ta laurden besterik ez ziñan azi.

Laz.-

Arrazaz nintzan txiki xamarra ta gelditu nintzan olan, garai aietan txikitasuna nolatan zegoen modan. Eta zu berriz alperra ziñan, gutxi ibilia eskolan, arrezkeroztik egiten dezu makiñatxo bat asto lan.

Mañ.-

Asto lan orrek Mañukortari
gaur ez dio egin grazi,
Euskal-Erria eta mundua
ongi egin ditut ikusi.
Errondarikan erronda nabil,
bein ere ez nabil itxusi,
ni baiño obeto bizi dan ura
ez da oso gaizki bizi.

Laz.-

Baiña, Mañu, zeuk esaten dezu
ongi zaitugula bizi,
naita ez zenduen ikasi edo
asko ez zenduen ikasi.
Ta eskolara joaten ziñan
zere motxilla ta guzi,
eta orduan jantzitakoa
oraindik ez dezu utzi.

Mañ.-

Erririk erri, auzorik auzo
or joaten naiz kantura,
txikiak ere maitatzen dute
Mañukortaren kultura.
Begiratuta eduki arren
basarritarren itxura,
oso ona da egun aretan
bizkarren geldi zan ura.

Laz.-

Barka zaidazu itzezin badet
lotsagabien modura,
gizon on gisan ezautzen zaitut
eta lagunen ardura.
Ez dakit zenbat izango degun
guk ikasi gendun ura,
gu biok daukagun jakintza da
betiko *agricultura*.

PAÑUELOA LURRERA

Mutriku, 1991-V-7.

Gaia: Lazkao-Txiki urtetan zaitutako amona degu; Euskitze mutil gaztea ikustean, pañueloa lurrera botatzen du.

Eus.-

Mundu ontan sortzen da
ainbat enbarazu,
gaur amona zarrari
egin bear kasu.
Pañueloa botatzen
zer ari zera zu?
Ain polita da eta
sobran al dauzkazu?

Laz.-

Len ere eraman det
amaika frakaso,
gaurkoan ere izan
nezake akaso,
zurekin e seguru
ez bainago oso;
nai badezu utzi ta
nai badezu jaso.

Eus.-

Ez dezu gaizki esan,
amona maitea,
erakutsiko dizut
nik borondatea.
Nola ukatuko det
ori egitea,
orren errexa bada
poza ematea?

Laz.-

Denbora badoala
kontuak atera,
neri burla egitea
zuretzat galera.
Denbora badijoa
emendik aurrera,
zu ere zartuko zera
iltzen ez bazera.

Eus.-

Aldapan gora zoaz
arnasa betian,
ta ori bota dezu
ez oso apartian.
Pañuelo bat daukazu
eskuen artian,
txuria izango zana
egunen batian.

Laz.-

Nere pañueloa
ez dago ain zikin,
zure mingaiña eta
pañueloa berdin.
Zerbait zartu naizela
zuk badezu jakin,
errespetoa izan,
burlarik ez egin.

Eus.-

Pikardiz astelenez,
 pikardiz jayian,
 zu ere azaldu zera
 nere usayian.
 Larogei urterekin
 ligatu nayian,
 zer izan ote ziñan
 zure garayian?

Laz.-

Paiñuelo bat bota det
 ligatu bearrean,
 baiña nunbait jausi da
 paraje txarrean.
 Gazte arroa dago
 oso indarrean,
 jaso nai ez badezu
 utz zazu lurrean.

Eus.-

Au lurrean uzterik
 nik ez det pentsatzen,
 amonarekin ez naiz
 orretan ausartzen.
 Baiña makurtu eta
 ai naiz mareatzen,
 koloniatan ez dezu
 askorik gastatzen.

Laz.-

Konponduko bagiña
 biorentzat obe,
 etzenduke artuko
 ainbeste naigabe.
 Naiz ez egiñagatik
 amonaren jabe,
 jostatuko giñake
 peligrorik gabe.

Eus.-

Zer esaten ai zera
 alajaungoikoa?
 Gaztetan ez al ziñan
 jostatu naikoa?
 Zuk alper-alperrikan
 dezu mutikoa,
 an eserita dago
 zeure modukoa.

Laz.-

Ene mutil gaztea,
 esaten det egiz
 zartuta ez nagola
 aukera geiegiz.
 Baiñan oraindik ere
 mutil baten premiz,
 bat artuko nuke pozik
 etorriko balitz.

Eus.-

Ara oraingo ontan
 nik zer entzun detan;
 egia esan, nago
 bildurrez kezketan.
 Seguridade eskeintzen
 dator berriketan,
 lenago paisarekin
 ai zan tratuetan.

Laz.-

Badakit nagoela
 edadez betia,
 oaindik ez dakizu zuk
 zer gauz dan zartzia.
 Jainkoak eraman zin
 lenoko maitia,
 gaur gaberako benik
 etorri zaitia.

Eus.-

Ni ez nauzu artoa,
ez nauzu txulua,
neretzat biotzean
badezu txulua.
Baiña ezin det artu
nik errezelua,
zoaz etxera baiña
tori pañuelua.

Laz.-

Pañueloa emanda
badoa igesi,
olako frailerikan
nik ez det ikusi.
Konbentuan sartzea
obe luke kasi,
fraile bat ematen du
sandali ta guzi.

Eguren Erretegia, Berriatua. Ezkerretik: Julian Albisu,
Lazkao-Txiki eta bertako lagunak.

SAN ANTONIOK EMANA?

Oñati, 1991-VI-7.

Gaia: Lazkao-Txiki, anka utsik San Antonioren gana joan ondoren, esperantza guztiz etxera zetorrela, neskazar baldar, bizardun batekin egin zuen topo. Sebastian Lizaso, neskazarra.

Laz.-

Promes eginda ni izandu naiz
San Antoniora juana,
emakume bat billatutzea
zan eskatutzen nuana.
Azkenik orra nola erten dan
Lazkao-Txiki onen plana,
neskazar aundi au ote det nik
San Antoniok emana?

Seb.-

Egun guztian Urkiolan naiz
ustez benetan ibili,
limosna, otoitz eta kandelak,
denak ditut erabili.
Baiña santuai piztutakoak
bearko ditut itzali,
mutil oso bat eskatu diot
eta erdia bidali.

Laz.-

San Antonio, au ote nuen
nere otoitzen ordaiña?
Bidali dezun neskazar auxe
ez da bizi apaiña.
Erdi naizela esaten ere
asia da alajaiña,
mutilla beintzat oindik oso da
txiki xamarra da baiña.

Seb.-

San Antoniokin sinetsita
or saiatu naiz lanean,
eta begira zer erregali
neretzako azkenean.
Ziur ez dakit baiña entzun det
neure aman esanean:
zu aiña aundi banintzadela
munduratu nintzanean.

Laz.-

San Antonio biotzekoa,
au da eman didazuena?
Neretzat gorde al dezu bestela
saldu ezin zenduena?
Ez izan arren mutil aundia,
ederra eta gizona,
pentsatu gero ni erantzitzean
naiz azi izan naizena.

Seb.-

Besterik ez ta txikiarekin
bildu bearco gaurkuan,
nolabait ere asi bearco
artu-emanan jokuan.
Berak esan du aunditzen dala
arropak kendutakuan,
lasaitu zaite, sartuko zera
alare nere kolkuan.

Laz.-

Neskazar au ez dago bizioz
umilla eta apala,
badakizute arpegian e
bizar aundia daukala.
Orrelako bat nik ez artzea
obego det aal dala,
pentsatutzen det erantzitzean
nere berdintsua dala.

Seb.-

Lendabizitik zirri egin dit
ta gero eman bi muxu,
itxura danez ofiziuari
berri zerbait badakizu.
Eta bizarra dadukatela
zergatik esan didazu,
bizar geiena dedan lekua
geiena maite badezu?

Laz.-

San Antonio biotzekoa,
zu're ez dakit zer zeran!
Au bezelako neskazarrak len
ere baneuzkan aukeran.
Bizar aundia arpegian da
gorputzan dadukan eran,
dudan jartzen naiz neskaxa edo
trabestia ote zeran.

Seb.-

Emakumea naizela emen
agertu bear det garbi,
San Antonio, egin zaidazu
bear dedan ainbat argi.
Eta biar goizean nai nuke
nere ondoan oskarbi,
onelako bakarra gutxi det
eta ekarri itzazu bi.

Laz.-

Bi meza-diru eman ditut nik
au dedalako medio,
orretarako esan al ditut
orrenbeste errosario?
Nerekin oso gaizki portatu
zera zu, San Antonio,
zeuretzat nai badezu artzazu,
neretzat ez du balio.

Seb.-

Ekainaren amairuan zai
or egona naiz lenago,
ilusioa franko baneukan
baiña guztiak akabo.
Berak ez du nerekin nai eta
ni ortan konforme nago,
beraz neskazar pasa bear det
beste urte bat geiago.

APARTATU NAIAN

Tolosa, 1991-VI-8.

Txomin Garmendia eta Lazkao-Txiki.

Gaia: zillarrezko eztaiak pasatu berri dituzuten senar-emazteak, aserretu eta apartatzera zoazte.

Gar.-

Egun batean ezkondu giñan,
bagendun ainbeste izen;
maitasunezko kutxa bat ere
erabiltzen gendun zuzen.
Baiñan ainbeste urte joan dira
eta asi gera txartzen,
zillarrezko eztaiak ospatu ta
oain apartatu gaitezen.

Laz.-

Zenbatsu buelta ematen duen
batek bizitzako jiran!
Oraintxe gaude nere iritziz
biziaren erretiran.
Zillar-eztaiak ospatutzeko
pozikan joan giñan iran,
zillarrezkoak uste gendun da
ojalatazkoak ziran.

Gar.-

Gu garai ortan gozatzen giñan
ez dakit zenbat eratā,
zurekin maitemindu nintzan ni
izanikan aukera ta.
Baiñan orduko berotasunak
juan zaizkigu beera ta,
zu baiño ederragoak nun-nai
orain azaltzen dira ta.

Laz.-

Ezer balio ez duenantzat
alperrikan da aukera.
buru-makurka zabilta eta
ainbat arrotu al zera?
Koartora joan da an egoten da
erdi gaixoen antzera,
gantzontzilluak kentzeko ere
lotsetan egoten zera.

Gar.-

Bere burua salbatu nairik
eroria da kojuan,
bera egon da bere senarra
utzi nai luke bajuan.
Billatuko det nun ibilia
nai dezun lekura juan,
katurik ere ez da berotzen
surikan ez dan lekuan.

Laz.-

Jendean bistan erronkan zabiltz,
ori ere atsegin da;
baiñan jendea zure berria
geldituko da jakinda.
Nai dezunean aparta zaitez,
neretzat ori berdin da,
juan daneko illabetean
ezer ez dezu egin da.

Gar.-

Egia da, bai, bizitu gera
ogei eta bost urtean,
zuk diozunez orain ni nauzu
zeure buruan kaltean.
Askatasuna nola daukagun
besoak bete-batean,
bakoitzak geure bidea artuta
ondo bizitu gaitean.

Laz.-

Aldameneko Jose Manuel
an izan nuen lenguan,
zure aldean askozaz ere
bizkorragoa zeguan.
Nai badezu zuk apartatu ta
nai baldin badezu juan,
etxean ezer ezin duenak
zer egingo du kanpuan?

GORROTODUNA ETA KONTZIENTZIA

Goiuria, 1991-VI-13.

Gaia: Amuriza, zuk, kalte aundiak egin dizkizun bat gorroto dezu. Eta, gaiñera, bera iltzeko asmotan zabilta. Ainbeste kalte egin dizu, zeuk jakingo dezu zertan. Baiña aldamenean daukazu, zeuregan, zeure kontzientzia. Kontzientzi ori Lazkao-Txiki izango da.

Amu.-

Azio txar bat oso alua
batek egiña dit *zasta!*
Nor den esango nuke agian
baiña esateko ezta.
Kontzientziak edo zerbaitek
“lasaitu adi” diosta,
baiña norbaitek gaizki bear du
naiz ta bi kartutxo kostu.

Laz.-

Zu, Amuriza, entzun zaidazu
nere iritzi zuzena:
gauz txarrak egin ondorenean
alperrikako da pena.
Zure barruan bizirik nago,
kontzientzi det izena,
ni naiz pertsonak ta animaliak
berezitzen ditutena.

Amu.-

Animaliak eta pertsonak
badakit nola dabizan,
ta gizaki bat portatua zait
animali txarren gisan.
Bizi bazera barruan ere
etzaite ain pelma izan,
orain bakean utzi idazu ta
gero nai dezuna esan.

Laz.-

Gorroto dezun gizon bat iltzen
gaur ez al zera asiko!
Gerorako zer datorkizuen
pentsatu lendabiziko.
Zuk nai zenduke gaitz ori egin
baiñan ez dizut utziko,
baldin ilko bazenduke ere
etzera ondo biziko.

Amu.-

Lazkao-Txikik xomorru ura
asmatua dauka kasi,
txapelketatik nik bertso ura
aspaldi nuen ikasi.
Orain diosta “ago bakean,
bestela ez inteke bizi”.
Zaude ixilik, nai ez baduzu
zeu garbitzea lenbizi.

Laz.-

Kontzientzia zeurekin bada
etzera biziko trankil,
nik ongi dakit zure odola
dagola bero ta pil-pil.
Gaizkilleari barkatu eta
obe dezu bizi umil,
illak piztutzen ikasi arte
bizirik etzazula il.

OE EZBERDIÑETAN

Lazkao, 1991-VII-16.

Gaia: Lazkao-Txiki, senarra; eta Goiburu, emaztea. Baiña azkenengo iru urte auetan, logela berdiñean lo egin badute ere, oe ezberdiñetan...

Laz.-

Guk ez diogu ezer esan da
zirika asi da bera,
baiña egia da esan duena,
garbi aitortu obe da.
Orain bi oitan lo egiten degu
batera eta bestera,
ume gelegi ez izateko
aparte egoten gera.

Goi.-

Pello orretzek gai xelebrea(1)
orain ez al digu esan?
Geren bertsoak bota ditzagun
serio eta noblezan.
Gizon txikia, zu ta ni biok
naizta oi batean etzan,
ontaz aurrera aurra izateko
peligro aundirik etzan.

Laz.-

Baiñan oraindik gizon txikia
saiatutzen da lanean,
urte batzuek badauzka baiña
ain dago sasoi onean.
Joxepantoni, babar-bakarrik
or zaude beste oiean,
imurtzitxo bat egin zaidazu
premian zaudenean.

Goi.-

Zure andreak artutzerako
beste oerako plana,
gizon txikiak ederki asko
baizegoan antzemana.
Naita're ezin zula bukatu
bein artutzen zuen lana,
tentsio txarra bakarrikan da
onek altu dadukana.

Laz.-

Gauz ori zertan esan dezu gaur
oinbeste jenderen bistan?
Oraindik indar asko dadukat
nik orain e gorputz pixkan.
Baita ere entzun dezute onek
zer aitzaki eman ditan,
baiña nik lanak bukatzen ditut
asitzen naizen guztitan.

Goi.-

Nere gizonan mingaiñak ez du,
ez, oso gutxi balio,
esaten duan gezurra iñork
sinistu baldin balio.
Barometrua ezin baizaio
iñola're gora io,
negua edo egualdi txarra
beti markatutzen dio.

Laz.-

Atrebimendu aundia ez al da
gauza oiek esatea?
Oraindik zure senar txikia
ortako dago fuertea.
Zure kulpa da gutxi egiña,
nere emazte maitea,
egun batzutan buruko miña
ta bestetan tomatea.

Goi.-

Emazteari ez dio jartzen
merezi ainbeste gradu,
nik erantzuna emango diot
oso umil da ondradu.
Ni emen nago, ez daukat aurrik,
ez aur eta ez estadu;
nola arraio izan bear det
onek balio ez badu?

Laz.-

Andre aundi au artu nuen da
damutan nago askotan,
kozinan ere oso txarra da
ta motela beste ortan.
Neri atzea emanda beti
or ipintzen zaigu lotan,
ipurdirik e ez du garbitu
juandako urtebete ontan.

Goi.-

Edozer gauza kontatzen dezu
daukazu lotsa gutxi ta,
formal itzegin askoz obe zan
txorakeriak utzita.
Aspaldi ontan nere oera
ein gabe zaude bisita,
ipurdi onen berri ez daki
ez didazu ikusi ta.

Laz.-

Ezkondu nitzan, ala bear ta,
geroztik badaukat pena,
ain triste nago ta alaiago
nik bizi bear nuena.
Zu ikusita okertutzen da
len xuxen zegon eztena,
zurekin ia aspertu naiz ta
banua beste batena.

Goi.-

Beste batena dijuala esanez
gizon txikiak eraso,
onen kantuai nik obeko det
aurrez egitea kaso.
Beste lekura juanda ere
emango dezu frakaso,
gruen batetik egin ezean
beste mutiko ori jaso.

---

(1) Pello Urretabizkaia, gai jartzaillea.

Lazkao-Txiki, bertso kantari.

GERNIKAKO ARBOLA GAIXORIK

Irun, 1992-III-21.

Gaia: egunkarietan agertu danez, Gernikako arbola zaarra gaitz txar batek jota dago. Lazkao-Txiki izango degu Gernikako arbola, eta ura sendatzeko ez dakit zenbateko presupuestoa jarri duten. Ori artertzera Sebastian Lizaso bidali dute, lore, landare eta abarretan aditutako pertsona.

Laz.-

Ni Gernikako arbola naiz gaur,
nago gaixo ta serio,
izanez ere arerioak
inguratutzen zaizkio.
Nai badezute urte geiegi
ez daduzkat oraindio,
baiña gaixorik nago erdera
entzuten detan medio.

Seb.-

Tristerik nago zugaitz zarrari
buruz zerbait oroitzean,
garai batean lanean saia
eta orain otoitzean.
Zedorrek ere uler zentzake
arrazoi au aditzean:
mentu berria txertatuko det
euskaldunen biotzean.

Laz.-

Neretzat dana tristura utsa,
neretzat dana galera,
alde ederra pasa da emen
garai batetik onera.
Leno bagenun fueroa emen,
leno bagenun euskera,
erregerikan ere ez dator gaur
juramentu egitera.

Seb.-

Erregearen bearrik ez ta
nun da len zendun fuerua?
Okerrrena da Gernika ere
gaur ez dala segurua.
Zuk maite zenun izkuntzan aurka
Gobernuko sailburua,
ta pikutara juana ez al da
arbolaren elburua?

Laz.-

Zoritzarrean gaztelatarrak
burlaka artu gaituzte,
nere kimuak igartu dira
naiz ta orain egon gazte.
Gazte maitea, etorri zaitetz
eta artu neugan parte,
naiago nuke sendatutzeko
zerbait sortu bazendeike.

Seb.-

Zuk bear dezun botikaz daukat
beterikan almazena,
eta al badet jarriko dizut
zuri sendagai zuzena.
Gaur egunean naiz ori lortzen
ez daukadan errezena,
Buesa jaunak ez du lortuko
len Francok ezin zuena.

Laz.-

Ni sendatzeko madriltar bat or
izan nun lengo batean,
zain danak errebisatu zidan
kasikan nere kaltean.
Madril aldetik erremeiorik
ez dakit baleitekean,
nere aita're igartu baizan
Franco jaio zan urtean.

Seb.-

Sustrai zaarrak gogorak ziran
ta zureak ere berdin,
zaartu arren gal ez zaitezen
egingo degu alegin.
Naiz ta kanpotik zuretzat eldu
ainbestetxo aize gordin,
arbola onik ez da erortzen
aize bolara batekin.

Laz.-

Nere indarrak galtzen dijoaz
urte batetik bestera,
ta galdetzen det: erremeiorik
neutzat izango ote da?
Euskeraz ere nai ez degula
egiten degu erdera,
nere izatea ere galtzen da
euskerarekin batera.

Seb.-

Euskal-Erriak ez dauka orain
garai bateko tankera,
len bat giñanak zatitu gera
batera eta bestera.
Iru egoan, iru iparrak,
Nafarroakin batera,
zazpi senide bat egitean
ostro berdetuko zera,

Laz.-

Gernikarekin itxaropenik
ez zazu izan inola,
ikusten dezu gaixoturikan
gaur nola dagon arbola.
Zergaitik ere badakizu ta
nik aitortutzen det nola:
Madrillen zaiñak dauzkaten arte
ezin sendatuz nagola.

Liz.-

Garai batean erri bat zana
zoritxarrean okertu,
ori zergatik danok dakigu,
ezin gentzake eskertu.
Orren bueltan e biltzen bagera
izango da oso gertu,
sator botika naikoa daukat
eta ez zaitez beldurtu.

Laz.-

Zure botikak ilko ez duen
sator ikaragarria,
gazte maitea, aspalditxotik
daukat zaiñetan jarria.
Estimatzen det borondatea,
gaur datorren gazteria,
nik laister igartuko naiz eta
zuek aldatu berria.

Liz.-

Gernikan baiña zu izan zera
luzea eta zabala,
ostroak falta, zuztarrak sendo,
naiz ta zimurtu azala.
Ez derizkiot etsipenean
oso zuzen zabiltzala,
Iruneraiño irixten baida
Gernikatikan itzala.

NUARBEO PANTANOA

Nuarbe, 1992-VI-14.

Gaia: Nuarbeko pantanoak lurak artu zizkion Gorrotxategiri, eta orain or dabil txalupa artu ta bertan freskatuz. Pantanotik pixka bat beerago daude Lazkao-Txikiren lurak. Au belarretan ari da.

Gor.-

Erri koskor au ementxe zegon
Jaunak eskutik utzia,
alako baten neri tokatu
suertean igurtzia.
Lurak saldu ta txalupa erosi
ta gorputza freskatzia,
bat zein lekutan jaiotzen zaigun
badago diferentzia.

Laz.-

Onek bizitza aldatu zuen
beraren obe bearrez,
len ere etzun lan asko egin
nola beso ta bizkarrez.
Orain txalupa batean dabil
arrai biltzeko indarrez,
baserrin etzun askorik egin
eta urean e ezer ez.

Gor.-

Inguru dena egon bear du
emen beterikan arraiz,
kaiña artu ta txalupan sartu
eta irtena naiz garaiz.
Zu berriz izerdiz belarretan
ortxen ikusten zaitut maiz,
bizitzen beintzat asmatu det ta
orain gustora bizi naiz.

Laz.-

Oraindik ere presa ez dago
bear litzaken indarrian,
au ortxe dabil kaiña artuta
txaluparen baztarrian.
Eta ni berriz emen ari naiz
seگان eta belarrian,
fameli dena mantentzearren
lengo oitura zarrian.

Gor.-

Belarreta da lan neketsua
ta gorputzarentzat kalte,
or dadukazun sapaia edo
bestela siloa bete.
Nik berriz orain kolpeik jo gabe,
au ez da izandu kalte,
askozaz ere naiago nuen
lenago egin balute.

Laz.-

Lan berri ori ez du ikasi
ta lengoa du azturik,
arrantzalea izan nai luke
ta du buruan sarturik.
Baldin gertatuko balitzake
putzu ortara eroririk,
Francok e etzun arrapatuko
olako katxaloterik.

ZIKIÑAK BOTATZERA BIALDU TA...

Lasarte, 1992-VI-28.

Jose Lizaso eta Lazkao-Txiki.

Gaia: zu, Joxe, afaldu ondoren basura jaistera abiatu zera. Kontuak kontu, goizeko zazpitan artu dezu etxerako bidea. Aal dan moduan igo eskaillerak, eta emaztea aurkitu dezu ate ondoan zai.

Liz.-

Andreak bialdu nau
kalera benetan,
zikiña bazeguan
eskiña danetan.
“Poltsa au bota zazu
kankarro orretan”,
baiña deskuidatu naiz
argi gorrietan.

Laz.-

Ez didazu ematen
zeuk uste ainbat poz,
nunbait argi gorriak
beti ditu gogoz.
Kalera jua zerade
basura utzi asmoz,
ainbat ordu pasata
basurakin zatoz.

Liz.-

Andretxo, ez zaitela
errietan asi,
senarrak ez dizu egin
orrenbeste grazi.
Orain esango dizu:
artu pazientzi,
bi kopa artu eta
iztarrak ikusi.

Laz.-

Au al zan ordu eta
gizonan tamaiña?
Kalera jetxi ziñan
ain apain-apaiña.
Iztarrak igurtzitzen
ibili alajaiña,
etxean e bazendun
zuretzaiko aiña.

Liz.-

Xelebreak dirade
andre-inbiriak,
ni engaiñatu naute
or argi gorriak.
Orain aseko'izkizut
gose-egarriak,
gaur ikusi baiditut
numero berriak.

Laz.-

Numeroak asmatzen
zuk ez dezu errez,
ekarri dezun usaiz
daukazun mozkorrez.
Zu argi gorrietan
ibili indarrez,
kanpoan langille ta
etxean ezer ez.

Liz.-

Andrea, ez dakit nola,
aserratu zera,
naigaberik ez bota
nere biotzera.
Denbora badaukagu
emendik goizera,
konformatuko zaitut
portatzen bazera.

Laz.-

Motiboz jarri naiz ni
kopeta beztuta,
ongi serbitzerikan
merezi ez du ta.
Andrea nun utzi dun
or dago aztuta,
umil asko etorri da
bi poltsak ustuta.

Liz.-

Berriro ere nago
itzegin bearra,
alperrikakoa da
daukazun negarra.
Orrelakoxea da
nere andre xarra,
polit xamarra baiña
zelosa xamarra.

Laz.-

Gaur ez dezu merezi
muxu ematia,
okertua dalako
zure izatia.
Alare oraindik zaitut
biotzez maitia,
urrengoan goizago
etorri zaitia.

Liz.-

Badakizu gauetan
naizela artista,
eta gaur berri bat nik
nai nuan konkista.
Zuri emango dizut
maitasunan lista,
gaurkoa barkaidazu
portatuko naiz ta.

LEENGO MAIXUA ETA IKASLEA

Aztiri, 1992-VII-18.

Gaia: Lazkao-Txiki, Gorrotxategi ikaslearen maixu izan zan len. Gaur Gorrotxategi apaiz egiña dago eta lengo maixua datorkio konfesatzera.

Laz.-

Barka zaidazu garai batean
artu bazintudan gogor,
ikasleetan obedientziko
ia ez da izaten iñor.
Eta orduko pekatu danak
orain nai nizuke aitor,
orretarako zaude zu eta
konfesatutzera nator.

Gor.-

Zuk nai zenduke gure Jainkoa
orain zurekin kupira,
amaika bider negarrez nengon
maixu zitalai begira.
Orain ni apaiz egiña nago
ta bizitzak erdi jira,
ai!, eskaillerak gorako eta
berako izaten dira.

Laz.-

Nere zigorra etzendun izan
ikas-lanetan kalteko,
zeozer egin bear bainuen
zeozer erakusteko.
Baiña badakit gorrotorikan
etzidazula gordeko,
sufritu eta egin bear baita
Jesukristoren ordeko.

Gor.-

Pasatakoak nola sekula
ez diran azten munduan,
gu ere aurtxo giñan garaian
zertxobait falta genduan.
Zu maixu txiki zitala ziñan
ta beste askon moduan,
gorrotorikan ez dizut baiña
artutakoak goguan.

Laz.-

Zu zeozer kastigatutzera
ni nengoen beartuta,
zu ziñalako amaika aldiz
jarria gizatxartuta.
Buru aundi ta gogorra dezu,
nik ezin ezer sartu ta:
ezertxo ere etzendun ikasten
onez-onean artuta.

Gor.-

Buru aundian Kristonak ditut
maixu txikiak emanak,
mesederikan etzidan egin
goitikan zetorren manak.
Baiña geroztik aldatu dira
mundu onetako planak,
Jesukristoren ordezko naiz ta
barkatzen dizkizut danak.

Laz.-

Arrezkeroztik banuen zeukin
aitortzeko desioa,
eta barkatuko al didazu
izan genuen sesioa?
Alkarren lagun izateko're
auxen da okasioa,
belaunikoka jartzen naiz eta
eman absolutzia.

SAN FERMIÑETAN

Aztiri, 1992-VII-18.

Azpillaga eta Lazkao-Txiki.

Gaia: San Ferminetara joan dira Iruñara, eta entzierroan sartzeko baimenik ez diete eman, reglamentuan sartzen ez diralako.

Azp.-

Iruña ortan pasatua da
makiñatxo bat olako,
entzierruan sartutzen dira
aundi, txiki edo guapo.
Eta gu biak presentau giñan
bat aundi, bestea plako,
seguru asko ez digute utzi
zu txikia zeralako.

Laz.-

Lenago ere San Ferminetan
pasatu ditut bi uda,
orregatikan izan ote zan
nik egiten dizut duda.
Neri berdin zait edozein zezen,
naiz izanda ere *mihura*;
orren kaxkarra ote da bada
Lazkao-Txikiren figura?

Azp.-

Entzierro batek beti izaten du
errespetu ta itzala,
pentsatu gendun antxe sartzea
gu parrandan gabiltzala.
Au oso txiki ikusten zan an,
ni aundia ta itzala;
seguru asko pentsa zuten au
mutil koxkorren bat zala.

Laz.-

Mutil aundi ta ederra da au,
ta berak dionez guapo;
au orrenbeste pertsona banaiz
naiz izan txiki ta plako.
Jertse gorri ta guzi ortako
preparatutã ni nago,
plazara sartzen etzuten utzi
au kankailua zalako.

Azp.-

Ez gero pentsa biotikan bat
geradenikan gaztia,
entzierrura sartu ez eta
gaude bikote tristia.
Erandi ere dexente geunden,
komeni da esatia:
mesederikan aundiena zan
ez juaten guri uzitia.

Laz.-

Obe zenduen gertatu zana
garbigo esan bazendu,
diximuluan zeure gezurrik
emen etzazu mantendu.
Ango guardiak esan zizuten:
“*Oye, abuelo, obe kendu*”;
izanez ere larogei urte
ditun gizona ematen du.

Lazkao-Txiki eta Azpillaga bertso kantari.

AMETSETAN

Aztiri, 1992-VII-18.

Gaia: Zu, Lazkao-Txiki, Mitxelena zanarekin bertsotan ari zera. Gorrotxategi da Mitxelena.

Laz.-

Bartko orretan oera joanik
lo egiteko asmuhan,
ala bear ta Mitxelenakin
nik amets bat egin nuan.
Amaika bertso erri askotan
kantatu izan genduan,
orregatikan galdetzen diat
zer berri dago zeruan?

Gor.-

Ai, Joxe Migel, izan giñun guk
plazaz-plazako bolada,
baiña emen gauzak joaten dituk
komenizko dan modara.
I emen oaindik sasoiko eta
ni juana zeruetara,
bada ez bada're bezperatikan
etorri nauk ire bodara.

Laz.-

Artu dezadan pazientzia
eta kantatzeko beta,
berriro ere gogor eiteko
Mitxelenaren kopeta!
Mundu onetan izan intzan i
aragiaren zale ta,
zeru aldean ez dek, ez, jango
lurrean ainbat txuleta.

Gor.-

Ai, nere alde amaika otoitz
zenbait apaiz eta praillek,
oraindik ere nere izena
aipatu zenbait mutillek.
Eta ni ere zeru goietan
oso ondo natxebillek,
garai bateko *Atamitx* artan
jende asko al zebillek?

Laz.-

Atamitx-eko etxe orretan
danak zebiltzek serio,
ik utzitako sagardo batzuk
antxen zeudek oraindio.
Gutxi jan eta asko kobratu
nola ez duen balio,
kliente dena galdua zegok
i aizelako medio.

Gor.-

Gogoan zeuzkat neskamieri
ik egindako ikutuk,
oraindik ere buruan zeuzkat
eorrek aztuak badituk.
Diru batzuek e nik utziak
or nunbait e ba omen dituk,
gero bueltatzekotan utziak
noiz entregau bear dituk?

Laz.-

Mitxelena au nolakoa zan
orain esan bear det nik,
ni ere zerbait ikutu zale
mundu onetan izanik.
Zuen neskameak nolako ziran
ik ongi asko badakik,
ta nik ikutu bakar-bakarrik,
andik aurreraoak ik.

TXIRRINDULARIAK

Mutriku, 1992-IX-12.

Gaia: aurten Indurainen urtea izan da. Joxe Migel, berreun kilometroko igesaldia daramana; eta Olaso, tropelaren buru datorrena.

Laz.-

Entzun dezute gai-jartzailleak
garbi eman duen nota,
orren gaiñean bertso batzuek
orain nai ditugu bota.
Ainbat denbora eskapatu det
ta nago ni erdi jota,
guardiazibillei iges egiten
lendik oituta nago ta.

Ola.-

Gaztetatikan deporte ori
biok genduen berezi,
eta gaur ere or goazte gu
geren txirrindu ta guzi.
Xarra dalako ondoko onek
badauka naiko malezi:
bi ordu leno atera da au,
argatik doa igesi.

Laz.-

Danak batera atera gera,
nai dezutenak aditu:
Lazkao-Txiki xarra da baiña
oaindik indarrak baditu.
Au tropelean ni arrapatzen,
ez da ainbeste meritu;
bai nik ainbeste kilometro len
bakarrik egin balitu.

Ola.-

Batera erten arrazoi ori
berak gorde nai du zutik,
ta iritzi bat emango det nik
ta ara bera zergatik:
abitu eta ixil-ixilik
gelditu da au atzetik,
bide zarretik joan gera gu
eta au autopistatik.

Laz.-

Nik egin dedan egiñaldia
da gorputzaren indarrez,
oraindik onen aldean ona
omen nago nere zarrez.
Au atzean an ibili zaigu
erdi oker, erdi aldrebes;
taldean zerbait destakutzen da
baiñan bakarrik ezer ez.

Ola.-

Gure aitona txirrindu gaiñen
ez dago oraindik makala,
tour-era joan da aurreko puntan
au da Migeltxo azala.
Nik nai ezkerro arrapako nun
erten eta bereala,
baiñan uste nun Paris aldeko
mutil koxkorren bat zala.

Laz.-

Gaztetxo onek ez daduka ni
bajatu arteko onik,
baiña andregaiia emen dagola,
alaxe aditu det nik.
Ta neskatx orri ezkondu aurretik
gauz bat esango diot nik:
betirako, arren, etzazu artu
korritzen ez dun gizonik.

ERRIFAKO TXERRIA

Ernani, 1893-XII-22.

Amuriza eta Lazkao-Txiki:

Gaia: Atzo Donostiko Santo Tomas feri orretara joan dira biak, txerriaren boletuak artu dituzte eta auei tokatu. Biak an daude txerriari begira.

Amu.-

Donostiara jua gera ta,
ene laguntxo, aizu:
zer nolatako suerte fiña
izan degun badakizu.
Bioi tokatu zaigu txerria,
nor izango da orren maisu?
Dagon alturan jarria dala
zuri begiratzen dizu.

Laz.-

Txerri gaixoa kurrinkaz dago,
neri egiten dit diar,
ta gaur tokatu zaigun ezkeroz
eramango degu biar,
nere autoak nola ez daukan
jasotzeko ainbat indar;
zuri ez dago begiraterik
ta neri beiratu biar.

Amu.-

Txerriak dauka izen gaiztoa
baiña badu estimua,
Amurizantzat azkenerako
pizti orren destinua.
Lazkao-Txiki eta txerria
arturik orain banua,
jendeak dio: "Zertako dituk
txerria eta tximua?"

Laz.-

Napar txerria illetsua da,
ni erori naiz kontura,
oso gizona ez dago ori
bere bizkar da juntura.
Naizta pixka bat geiago izan
bultora edo pixura,
mutur aldean ematen diot
Amurizaren itxura.

Amu.-

Emen bear da tratua ondo
eta berriketa gutxi,
bizirik dagon ori partitzen
ere ez gintezke iritxi.
Zer antz dadukan nola diozu
animaliai atxiki?
Mutur aldean nere antza du,
buztanpean Lazkao-Txiki.

Laz.-

Barka dezala esan badiot
txerri antzekoa dana,
bein da berriro beiratuta're
ala nago antzema.
Baldin baziñan txerrien gisa
txerri ordeko izana,
ilda erretzen zuk bazenduke
iru eguneko lana.

Amu.-

Neri txerria naizela onek
esaten dit parez-pare,
txerri aundi bat aurrean eta
gu zerrikeritan gare.
Iru eguneko lana nukela
ortxe bota dit dotore,
Lazkao-Txiki jaten ez dago
egun baterako ere.

Laz.-

Barka zaidazu errespetotik
kanpo baldin banaiz asi,
bizartsu baiña oinbeste gauza
nola ez dezun merezi.
Baiña daukagu guk Amuriza
betaurreko eta guzi,
eta txerririk kristal oiekin
ez det bein ere ikusi.

Amu.-

Nere kristalak armazoi ona
badu ta baita firmea,
onek esan du ni ote naizen
zerri amaren semea.
Berau nola dan txerri-tratuan
iñoiz izana ernea,
ori omen da zuk garai artan
saldutakuan umea.

Laz.-

Zuk ola esan didazu eta
izan liteke ain zuzen,
ta Donostira errifarako
lengoan ekarri zuten.
Lazkao-Txiki zelebregu dago
ez aundi eta ez gizen,
eta txerria utzi neretzat
ia aunditutzen naizen.

ERLEA ETA LOREA

Noizko eta nungo saioa dan ez dakiguna.

Gaia: Amuriza erlea izango da; Lazkao-Txiki, lorea.

Amu.-

Erlea naiz ta lorerik lore
bear dut munduan bizi,
ona kolpera orain polit bat
dudala aurrean ikusi.
Txikia baiña gozoa zara,
ez al dezu kokk merezi?
Orain nator zure gainera ta
etzaite juan igesi.

Laz.-

Erle maitea, zu neregana
egan bazatozkit trebe,
zu bezelaxe beste batzuek
ere etortzen dirade.
Dakidana da: egin nai dezu
nere goxoaren jabe;
baiña faborez ibili zaitetz
orririk mantxatu gabe.

Amu.-

Orririk mantxa baneza ere
or da goian eguzkia,
aren argian lore polit bat,
erleentzat amestia.
Ain zara gauza ugaria ta
etzara ain garestia;
zure amari emango diot
zutaz eindako eztia.

Laz.-

Erlea, kontuz! Len esan dizut:
“enazazula zikindu”.
Nere amarentzat ez al du ba
bere eztia agindu?
Gure amatxo zartu da eta
zerbait goxo atsegin du,
zartu da eta zerbait goxatzen
bear dezu alegindu.

Amu.-

Alegiña da gauza ederra,
ez dut egingo ortan uko;
baiñan ez nauzu, lore sorgiña,
ain errez engaiñatuko.
Txikia eta xistriña bera,
zuek zerate lekuko;
au jaten duen erle gaixoa
ez da enpatxuz lertuko.

Laz.-

Txikia baiña nere gaiñetik
goxoa eramaten du,
lotsagabeak dira erleak:
gure kontura mantendu.
Zikin guztiak gaiñean utzi
ta goxotasuna kendu,
Giscarrek ere Benafarroan
gauza bera egiten du.

NESKA-MUTILLAK

Nungo eta noizko saioa dan ez dakigu.
Gaia: Lazkao-Txiki, neska; Lopategi, mutilla.

Laz.-

Maitemin asko gazte denboran gazte guztiak dituzte, guregana re, zu, Lopategi, iritxi dala nik uste. Zutaz pentsatzen etenik gabe ementxe nago jai ta aste, biok batera bizi gindezke zuk ala nai bazenduke.

Lop.-

Zuk badakizu moda berriak gaur egun nola datozen, baiña kontuan zaindu bearrak geure konduta ta izen. Elkar maitatzen asiak gaude baiña ez gabiltza zuzen, bildurrik gabe jardun gaitezen apaizengana goazen.

Laz.-

Zuk esposatu nai zenduke ta libertadea nai det nik, ezkonduta ere ez uste askotan etortzen danik gauz onik. Bestela ere nik berdin-berdin beti maiteko zaitut nik, ta esposatzen ez danak orain dibortziazten ez du lanik.

Lop.-

Ezkontza aurretik zergatik artu dibortzio-esperantza? Orren dantzari ote daukagu zure biotzan balantza? Lore gaiñetik nagusitua izan ez dedin arantza, nere barruan egindakoak beti dauka bere antza.

Laz.-

Ezkondut gabe ez al gentzake geure bizitza erreztu? Bestela ere ni zuretzako beti agertzen naiz prestu. Batzutan musu eman alkarri, bestetan nik eman esku; alkar maitatzen baldin badira lotura bearrik eztu.

Lop.-

Ejenplu txarrak izan dituzu zuk emengo eta ango, zeure errua izan zendunik ez det ainbeste esango. Egin ditugu aproba batzuk, bagabiltz dantza ta tango; baiña ezkontza nai ez badezu ez dizut berriz emango.

AMA-SEMEAK DANTZA-LEKUAN

Bertso auek noiz eta nun kantatu ziran ez dakigu.

Gaia: dantza-leku batean elkarrekin bero-bero dantzari aritu ondoren, argiak piztean oartu zerate ama-emeak zeratela. Mattin, ama; Lazkao-Txiki, semea.

Mat.-

Sala hortan ibili ta
egotua naiz gogotan
lagun on bat behar nuela
nik ondo dantzatzekotan.
Hau lehenago ibilia dut
nik beso gainean askotan.
gaur uste gabe eroria naiz
nere semearen besotan.

Laz.-

Nere ama biotzetik
nik beti izan det maite,
biotzaren maitasunez
betea baitut nunbait e.
Dantzari nintzala neronen ama
zanik ez nuan asko uste,
burua dana tapatu ezker
danak berdiñak zerate.

Mat.-

Ilunpean etorri zan
dantza eske neregan,
ez baitzuen segur uste
ninduela bere ama.
Ederki asko dantzatu ere
kokotza petxuan emana,
esan diot: "Lehen ere baduk
trago ederri edana".

Laz.-

Oinbat trago eder eman
ta txiki utzi nazute,
enazute, ez, aunditu
nik bear nuen ainbeste.
Maitetasuna ez da izaten
amaren bularren truke,
lotsa pixka bat baldin bazendu
lotsatu bear zenduke.

Mat.-

Ederki asko eman tugu
geure dantzako pausuak
ondo ginen, alturan e
biak ginen berdintsuak.
Gazte denboran bezela pasa
gero memento goxuak,
neska gazte bati bezela
eman zizkidan musuak.

Laz.-

Baiña argia piztutzean
ni gelditu nintzan triste,
bi musu eman nizkion da
ama zanik zein uste?
Amon egin da oraindik dantzari,
nik uste nun zala gazte;
oraindik nere aita're bada
zuk bear dezun ainbeste.

Mat.-

Biok dantzan aitu ginen
gu ilunbetan gorderik,
baiñan nere seme hunek
bazuen beste iderik.
Esan nion: "Mutila, ez har
otoi kontrako biderik;
gaurko nesketan ez duk bilako
ik ama baino hoberik".

Laz.-

Ia larogei urte ta
dantzan dabil oraindio,
onek ditun urte oiek
aguro juaten zaizkio.
Ama sorgin bat duen semeai
iñun eleiteke fio,
mutil gazteak leno bezela
oindik gustatzen zaizkio.

KOTXEA ABERIATUTAKOAN

Ez dakigu bertso auek nun eta noiz kantatuak izan ziran.

Lazkao-Txiki eta Imanol Lazkano.

Gaia: neska-mutillak dira eta autoa aberiatu zaie.

Laz.-

Biaje askoetan
denbora galtzen da,
gaurko biagia ere
alaxe irten da.
Zer kotxe dezu, mutilla?
Komeria auxen da:
nerekin dan bakoitzen
aberiitzen da.

Ima.-

Aurki eman bear det
nere iritzia,
neska onekin bear du
gaur pazientzia.
Onen berotasuna da
orrelakoxia:
lelen neu aberiatu,
urrena kotxia.

Laz.-

“Len neu aberiatu naiz”
onek ala esan du,
nere mutillak ortan
tranpa bat izan du.
Eskerrak badeguela
orrenbeste mundu,
neri pakian utzi ta
kotxia konpondu.

Ima.-

Len ere sarri ibili naiz
olako klasian,
onen maliziak len e
olakoak zian.
Berriz enaiz abituko
zurekin pasian,
atzeko maleterean
eraman ezian.

Laz.-

Gaurko zenbait mutillekin
ez liteke bizi,
nolatan baidaukaten
oinbeste malezi.
Urrena etxeratzeko
obego det kasi
kotxe zar ori utzi ta
neuk artzea tasi.

Ima.-

Au ikusita nola ez
mutil bat arritu?
Kalean badu monjak
ainbeste abitu.
Gero kotxian belaunak
erakusten ditu,
utsa gaixoak zuzenak
izango balitu.

MITXELENA BIZIKLETAN

Nuarbe.

Laz.-

Pentsatu beak, i Mitxelena,
nik asko maite autela,
orregatikan orren gizona
ezin ikusi auela.
Bizikleta bat oso fiña dek,
ez pentsa danik ustela;
silloi berria alda akiok
ebakiko au bestela.

Mit.-

Aintxen da gauza eskasa eta
ditu joera narratsak,
bizikleta ortan lertu ditut nik
nere prakak edo galtzak.
Zutikan ezin juan naizela
emango nazute antzak,
berarek enau serbitzen eta
berriz eukin eraman zak.

Laz.-

Zer penitentzi egiten duen
ni naizelako merio,
leno alegre zegon gizona
nik ipiñi det serio.
Arrazoi du, bai, bizikleta onek
orrentzat ez du balio,
motoak ditun kurpil lodiak
ipiñitzen ez badio.

Mit.-

Zuk badakizu ni ez nagola
alako pauso senduan,
onez aurrera obeto emango'ut
nik su zarraren onduan.
Bizikletakin ibillitzeko
gorputz txarra det munduan,
naiago nuen silloi eder bat
or ekarri bazenduan.

Laz.-

Ta jinasia gauz txarra danik,
Mitxelena, etzak uste,
orren faltakin ipurdi aundiak
askok izaten dituzte.
Orain gauza bat pentsatzen nago
bizikleta onen truke:
galtza motxakin orren gaiñean
pozik ikusiko nuke.

Mit.-

Erantzuerak emateko're
gaiak daude egokituk,
bizikletako galtza motx oiek
onak izaten al dituk?
Orain artian luziarekin
ibili izandu gaituk,
galtxa motxakin ibilko nauk ni
iriak jazten badituk.

AOZ-AOKO ARNASA

Markina, San Jose egunez, ez dakigu zein urtetan.

Gaia: Mañukortak, legorrekoa izaki eta ez daki igerian. Itxasora joan eta uretan dabillega, itota bezela atera dute andik. Neska gazte lirain onek, Lazkao-Txikik, aoz-aoko arnasaren bidez, bizirik ateratzea lortzen du Mañukorta mutilla.

Mañ.-

Aprobatu det nolakoa dan
nik potzuko ur gazia,
ara erorita une batian
negon oso itxusia.
Arnasarikan ez nuen artzen,
ezin ezer ikusia,
neskatxa onek gaur salbatu du
Mañukortaren bizia.

Laz.-

Igari asi Mañukorta ta
gertatu zaigun okerra:
ia gaurkoan amaitu zuen
munduko bizi lasterra.
Ondo artzen det bertso batean
ematen didan eskerra,
beronek ere pena artzen nun
iltzea ain mutil ederra.

Mañ.-

Ni iltze ori negargarria
izan lezake benetan,
antxe nebillen buelta-bueltaka
potzu zar aundi orretan.
Arnasa ekarri ainbeste laztan
emanikan ezpañetan,
neska onentzako bizi guztiko
ointxe jarri naiz zorretan.

Laz.-

Mutil eder bat ola itotzen
nik nola utzi nolanai?
Eta, uste det, azkenerako
ni izango nau andregai.
Galdetu diot maite al nauen
ta berak erantzun dit: Ai!
Bera piztu det musuka eta
anai txikia ere bai.

Mañ.-

Amaika olako lenago ere
egingo ziraden pasa,
nere bizia salbatu du ta
baita ekarri arnasa.
Neskatxa onek betiko piztu
gaur berotasunan traza,
biok guk beti egingo degu
maitasunezko jolasa.

Laz.-

Alkarri arnas eman diogu
ao batetik bestera,
bestela Mañuk gaurkoan zuen
entierroko bezpera.
Orain nik kezka bakarra daukat:
sano egongo ote da?
Baldin *sida* zuk baldin badezu
biok ondatuko gera.

GERRARA JOAN BEARRA

Tolosa.

Lazkao-Txiki eta Lasarte.

Gaia: Biok anaiak zerate, Guda-garaia eldu da eta biok gerrara joan bear izan dezute, baiña biok alde banatara. Elkarri zuen agurra.

Laz.-

Agurtutzeko une estua
etorri zaiguk, anaia;
ni batera ta i besteruntza,
ez dek ain agur alaia.
Biok ezberdin pentsatu eta
biok degu arrazoia,
orain eldu da biok tiroka
probatutzeko sasoia.

Las.-

Pentsatu degu agintariei
obeditzia ondradu,
gero're ezin gentzake izan
aundiak ainbeste gradu.
Gu biok alde banatan zintzo
saia gaitezen soldadu,
ta berriz ere bilduko gera
Jaun Zerukoak nai badu.

Laz.-

Aita ta ama negarrez daude,
ain da gauz negargarria;
gu ezin azirik oinbeste urte
eraman dituzte ia.
Biok ezberdin pentsatu eta
ustutzen degu kabia,
biok anai ta alkar il bear
ez al da penagarria?

Las.-

Ez gaitezela arren iritxi
alkar iltzeko neurrira,
negu tristea pasa ta iritxi
gaitezen udaberrira.
Alkar tiroka iltzeko agintzen
jaun aundiak ari dira,
guk ez genduke joan bearrik
pakezaleak balira.

POLIZIA ETA DROGA-SALTZAILLEA

Gaia: Lasarte polizia izango da. Lazkao-Txiki, *sala de fiestas* bateko nagusia. Droga saltzen omen da sala orretan.

Las.-

Salan al zera zu ere
jostatzen asia?
Eta besteak ori
ezin ikusia.
Lapurretan irabazten
baidezu bizia,
baiña konturatua
dago polizia.

Laz.-

Nunbaitetik bizi bear
guk ere al dala,
baiña polizia ere
ez dago makala.
Gaiztako artzen al dezu
orrelako sala;
zer pentsatzen zenduen:
katedrala zala?

Las.-

Sala ortan pikardia
dezute gaiñezka,
eta poliziarentzat
bada naiko kezka.
Orko lapurreta ta
orko droga-festa
zertarako dituzu zuk,
geio azi ez ta?

Laz.-

Bildurtuta jartzen nau
gauz oek esanda,
len ere polizi au
gaiztua izan da.
Zer egin bear zaion
nago antzemanda:
au bera gaur txoratu
droga bat emanda.

Las.-

Nola irixten naizen
gizonen gradura,
ez nauzu txoratu
zenbaiten modura.
Ola baldin bazabiltz
gero inpernura;
sufritzeko lekua
izango da ura.

Laz.-

Ni galtzeko asmuan
zu etzaitz asi,
biok ein bear degu
gu nolabait bizi.
.....
.....
.....
.....(1)

---

(1) Azken lerro auek, zintatik entzun eta ezin ulertu.

POLIZIA ETA TXOFERRA

Gaia: entzun degunez, orain txofertzan dijoanak neurritz edanda joan bearko du. Koxme Lizaso degu bide-ertzean autoa geldituz eta txoferraren alkoola neurtzen duena. Lazkao-Txiki, berriz, parrandatik bueltan etxeruntz dijoan txoferra.

Kox.-

Gaur egunean eranda ez dago
 ibillitzerik inola,
 txofer jendeak gauza orreri
 ez dio jartzen ajola.
 Amarretatik zazpi daukate
 bear baño geio alkola,
 orain ikusi bear dizut zuri
 nola daukazun odola.

Laz.-

Nolabait poztu bear ta ezin
 au bizimodu tristia!
 Garai batean zeñek uste zun
 ontaraño irixtia?
 Orain neurtu nai dizkiguzute
 arnasa eta guztia,
 ortako askoz obe litzake
 saldutzen galeraztia.

Kox.-

Alkola dala medio artzen
 dirade zenbait zartako,
 eta txoferrak beti gaur presto
 txurrut-kontua ortako.
 Itxura danez zure barruan
 ere etzaizu faltako,
 ikusi bear da eta or doaz
 zuretzat mesedetako.

Laz.-

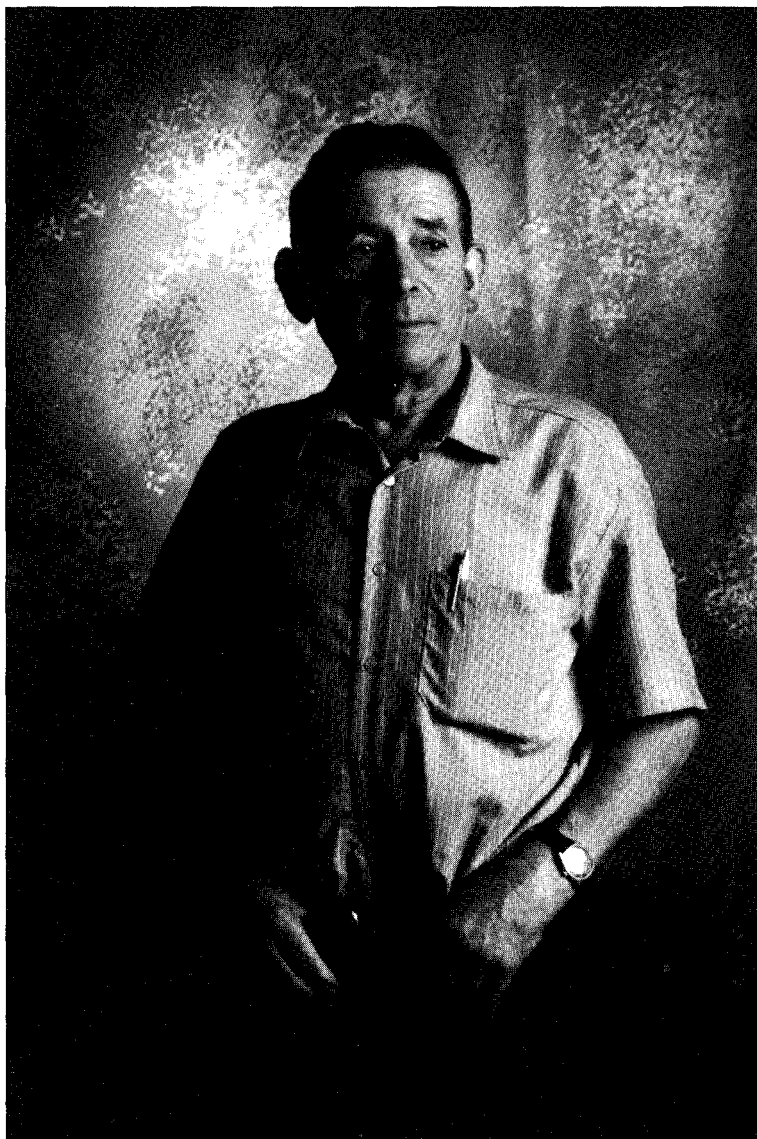
Oso polita ez al da izan
 polizia onen itza?
 Besterentzako ejenplua ta
 zori ederraren ditxa.
 Berak geienak egun eta gau
 erdi mozkorrik dabilta,
 asko kanpora bota litezke
 ondo neurtuko balitza.

Kox.-

O, txofer maite, mintzatu zera
 gorrototsu baten eran,
 analisisak ondo eman du,
 askorik ez dezu eran;
 multik ez dago eta zu lasai
 abia zindezke egan,
 eta berriro ere ia ola
 birian ibiltzen zeran.

Laz.-

Motorista au ez al da azaldu
 aingerutxo baten pare?
 Izanez ere itzezin baidit
 ain xuabe eta bare.
 Baño aberatsak or mozkortuta
 dabilta kabarez kabare,
 ta langilleak kastigatuta
 ta aiek libre alare.

Jose Migel Iztueta
«Lazkao-Txiki»

**LAZKAO-TXIKIRI BURUZKO BERTSO
ETA IRITZI BATZUK**

“Bertsoa zuzen artzen dakizu...”

Bertsoa zuzen artzen dakizu
sustraitik edo oñetik,
bukatu arte, al dan guzian
segiz bide berdiñetik.
Alako kantu goxoak irten
ziran zure mingañetik,
zerbaitegatik gelditu ziñan
beste guzien gañetik.

Zure izena or gelditu da
merezi zuen lekuan,
lagunak eta adiskideak
pozik ziran inguruan.
Zu bezelako baten bearra
aspaldian bazeguan,
izarrik argiena zu zera
gaur Goierriko zeruan.

Gu bizi geran lur santu ontan
badago gaia ugari,
zer itzegiña nunai sortzen da,
au ezpaldin bada ori.
Nik eskari bat egingo diot
Goierriko izarrari:
arnas-biderik dezun artean
kanta Euskalerrinari.

Ordua eldu zan garai artan
zuk bai gizonki erantzun,
ezti-kutsuzko zure bertsoak
jendeak pozkiro entzun.
Nere zorion beroenak nik
bertsoz eman nai nizkitzun,
ta badakizu, Joxe Migel, zuk
lagun jator bat nun dezun.

Basarri

(Zeruko Argia, 1964-XII-27)

*(Lazkao-Txikik Tolosan, 1964-XII-13-an,
Gipuzkoako txapela irabazi ondoren)*

Aia, 1979-III-18.

Manuel Lasarteren omenez

*Lazkao-Txikik etortzerik ez.
Aren ordezkari Patxi Etxeberriak kantatu zuan.*

Patxi Etxeberriak:

Lazkao-Txiki zan etortzeko gaur emen kantatutzea, gaixotasunak galerazita arek egin du atzea. Nik opa diot berriro ere lenbailen sendatutzea, aren lekua betetzen badet pozik joango naiz etxea.

Joxe Agirrek:

Lazkao-Txiki ez det esango emen espero etzanikan, baiñan gizonak ez du egiten mundu ontan nai danikan. Etxeberria bere ordezkari lagun bat bera izanikan, zuk alegiña egin zazu ta ez daukau zer esanikan.

Lopategirentzat gaia: Lazkao-Txiki gaixo zegok eta berarekin gogoratu gaituk. Kantatu iok.

Lopategik:

Odei bakarrak illuntzen digu gaur jaialdi atsegiña, lagun txiki bat gu bezelaxe zegoen onuntz otsegiña. Lazkao-Txiki gaixorik dago, au lagunarteko miña! Dantzan gustora gabiltza baiña falta zaigu danboliña.

Uste gabeen eldu oi dira gorputzeko zenbait kalte; onuntz etorri naian zeunden zu, asmoa ezin dezu bete. Jeiki biotza, sendatu azkar, luzaro ez egon aparte! Zukin gaude gaur bertsolariak, zukin Aia ta Lasarte!

Beasain, 1991-IX-15.

Lazkao-Txikiren omenaldia

Euskal-Erria alaituz
bere penak aztu eta,
bertsolaritzan igo zen
lenbiziko postuetā.
Zeiñek ez du ezagutzen
Joxe Migel Iztueta,
Euskal-Erriko baratzen
berdiñik ez du eta?

Iritxitzen den lekuan
eguneroko albiste,
Pernando Amezketarraren
istoriaren berpizte.
Nai dun aiña bertso sakon
ta komeni aiña txiste,
Jose Migelen ondoan
iñor ere ez da triste.

Umorea ta gozoa
ditu bere ezaugarriak,
orregatik ditu denak
bere itzen egarriak.
Amona xarrari ere
sor eraziaz irriak,
zerbaitegatik ainbeste
maitatutzen du erriak.

Bera bertsolari denez
ta erriaren aotsa,
sakonean sakona ta
zirikatzaile zorrotza,
Lazkao-Txiki ez degu
bere izenaren lotsa,
gizon aundien burua
eta aurtxoan biotza.

Saio-klase guztietan
badauka bere tokia,
benetan argia baita
gizon onen bekokia.
Orregatik zen omen au
zuzen eta egokia,
gora Goierriko lora!
Gora Lazkao-Txikia!

*Imanol Lazkanoren bertsoak,
Koldo eta Arantxa Iparragirre
anai-arreba trikitilariak kantatuak.*

Basarrik:

Pasa dituzu ingurutako
mendiak eta basoak,
zeiñek kontatu jarri dituzun
une alai ta goxoak?
Irurogei ta bost urte ditu
Goierriko txoritxoak,
geroztik beti zugan zorretan
euskerara ta euskal bertsoak.

Lasartek:

Joxe Migel Iztueta
Lazkao-Txikia,
bertsolari alaia
eta egokia.
Zu zoriontzea det
gaur erabakia,
bete baidezuz gizon
aundien tokia.

Bixente Barandiarenak:

Gizon txikia gorputzez baiña
zer kontatuak baditu,
pauso motxian ibili arren
Euskadi dana korritu.
Irurogei ta bost urte ere
gaur betetzen omen ditu,
omenaldi bat oni eitea
ez naiz batere arritu.

Xanpunek:

Iparraldetik etorria naiz
hango senidien ordain,
Lazkao-Txiki ospatze hori
harturik egun nere gain.
Beraz dezogun, hain da maitea,
gaur bihotz osoa eskain,
agur bat hiri, bai zueri, bai,
eta gora zu, Beasain!

* * *

Goierriko bertsolarien agurrak.

Patxi Iraolak:

Amaika gauza esan litezke
asi ezkeroko kontari,
gure bizitzaz oroituaz gaur
gauden tokian kantari.
Urte batzuek naiz ez diogun
eldu betiko lotsari,
jarrai dezagun aurrera olaxe,
au diot nere opari.

Altzo-Txikik:

Aurrera ere jarrai bear da
era onetantxe beti,
Lazkao-Txiki au gainezka egon da
bere bertsoen arteti.
Ta pasatua da onezkeroko
bertso urrezko ateti,
argatik diot nik: "Zorionak
zaldibitarren parteti!"

Florentino Goiburuk:

Lazkao-Txiki, oso gazterik
ziñan bertsoetan asi,
abildadetik ez dezu izan
zenbatek ainbat eskasi,
Lantegi ontan oberentxontzat
juzgatu zindezke kasi,
zu maixu ona izan zaitugu
naizta guk gutxi ikasi.

Nikolas Zeberio:

Milla zorion, Lazkao-Txiki,
maixu on eta laguna,
iritxi zaizu aspalditikan
merezitako eguna.
Kantatu dezu egun argia,
xamurtu dezu illuna,
zakarraldia biurtu dezu
goxoa eta biguna,
eta orain nor kantako dizu
guri kanta diguzuna?

Joxe Munduatek:

Bertsoetan emanik
barrungo kemena,
geiago ezin eman,
ori gure pena.
Oraingoan auxe da
gaur gure azkena,
ta Joxe Migelentzat
auxe da detena:
al dan ondoen pasa
zuk gaurko omena.

Joxe Ramon Gerrikok:

Joxe Migelen omenaldira
etorri gerade trebe,
ainbeste bertso bere omenez
barruetan dira gorde.
Lazkaomendian sortu zitzaigun
era onetako lore,
zein aundia dan denok dakigu
orain nik gaur esan gabe.

* * *

Jon Lopategi, Imanol Lazkano eta Andoni Egaña.

Gaia: saio au irratiz entzuten ari diranei eman emengo berri.

Lopategik:

Egun eder eta aundia
nola artu dan serio,
bada emen ikuskizuna
eta ainbeste jenio.
Goierrri dena elkartu baita
omenaldi au medio,
merezi ere bazuen baiña
erriak erantzun dio.

Lazkanok:

Goierritar lorerikan
politena degun orri,
txalo batzuk eskeintzera
jende asko da etorri.
Ta irratitik emaztezkero
ikusten degunan berri,
seme kuttun bat omentzen da ta
txoratzen dago Goierrri.

Egañak:

Ara gaur Goierri zer den,
entzule irratikua,
naiz ondo adierazteko
ez naizen emen naikua:
tribunan sartu ez den jendeak
kantxan artu du lekua,
giroa dago Lazkao-Txikik
merezi bezelakua.

Lopategik:

Gogoan du erri onek
Lazkao-Txikiren broma,
bere arrazoi zuzena ta
ain sentimentu sakona.
Ikusi eta berela sortu
baita txaloaren sona,
emen olaxe ondrazten dute
merezi duen gizona.

Lazkanok:

Gaur sarritan entzuten da
“ia gureak egin dik”;
baiña egun pozgarriak
ikusten dira oraindik.
Zer ikasia badaramagu
gaurkoz beasaindarrengandik,
istorirako zer argazkia
atera leiken emendik!

Egañak:

Bera tabladuan dago
muxu gorri, muxu gorri;
alde batera Lasarte,
arunzko puntan Basarri.
Ta aolku bat inbiriz dagon
irradi-entzule orri:
oraindik ere garaiz zaude ta
kotxea artu ta etorri.

* * *

Gaia Imanol Lazkanori: Lazkao-Txiki.

Lazkanok:

Zeuk diozunez Lazkaon jαιο
ta azi berriz inun ez,
baiñan ez dezu askorik galdu
zeure soiñaren utsunez.
Iñoiz malkoak ixuri ditut
zuri bertsoak entzunez,
parekorikan ez baidezu zuk
biotzez eta zentzunez.

Zabala dezu biotza eta
argia dezu zentzuna,
orregatikan eman diguzu
orrelako erantzuna.
Zeu izan arren aspalditako
lorerik ederrentsuna,
aundi zerala ez jakitea
da zure aunditasuna.

Goierrik badu bere istoria
belaunaldiz-belaunaldi,
baiña gaur dagon gizon pareak
marka bat dala dirudi:
batak sorleku Ataun du eta
besteak Lazkaomendi,
bi goierritar, bi Joxe Migel
eta bi pertsonai aundi.

*Sariak ematerakoan, **Arrano**
Beltza elkartearen bertsoa:*

Gorputz txikia baiña
aundia gizona,
izketa atsegiña,
umorea ona.
Izkuntz-kirolean zuk
fama eta sona,
urte askotan izan
gaurko zoriona.

“Naizta batzuek kalean bizi...”

Naizta batzuek kalean bizi
eta besteak baserrin,
bertsotarako zaletasunik
ez zaigu falta Goierrin.
Ondo dakigu: inor ez gaitu
Jaunak igoalik egin;
argatik denoi bertsoak ere
ez zaigu erteten berdin,
beste guzian maixua dana
daukagu Lazkaomendin.

Maixu on batek guretzat asko
nola eztu balioko?
Lazkao-Txiki, zeran maillatik
gora etzaitut ioko.
Zuk mundu ontan bear zenduan
bizi bat baiño geioko,
danak parrezka jartzen dituzu
egindako itz-saioko,
zu bezelako figurarikan
oraindik ez zan jaioko.

Geren denboran entzun dizugu
atera-aldi ederrik,
bestek ez duen zerbait badezu,
seguru ez dakit zerrik.
Txiki aundia ez zerala zu
esatea da alperrik,
guk askotan ez emanagatik
merezi dezun eskerrik,
zu zeran bezin izar argirik
ez dauka gure Goierrik.

Makiñatxo bat bertso-saiotan
artua zaitugu parte,
eta badezu beste doai bat
bertsolaritzaz aparte.
Ipuia edo txiste kontatzen
zeiñek du zuk ainbat arte?
Zere denboran alaitu dezu
makiña bat lagunarte,
zure izenik ez da aztuko
euskaldunik dagon arte.

Arrigarria zera benetan
gauza garbi esateko,
Jaunak sortua gu guztiontzat
pozgarri bat izateko.
Zere denboran ez zera izan
Euskalerrien kalteko,
iñoiz egun bat irixten bada
zu mundutik juateko,
utziko dezun utsune ori
bestek ez digu beteko.

Bertso-saioak egin da gero
txisteak kontatzen ekin,
geren denboran ainbat gozatu
artuak gera zurekin.
Tristeia alai jarri liteke
zuri zerbait entzunekin,
eta onela eskatzen degu
daukagun maitasunekin:
Jaunak luzaro gorde zaitzala
oraingo osasunekin.

Florentino Goiburu, Idiazabal

Zestoa, 1993-II-13.

Andoni Egañari gaia: Gaurko saio au ez nuke bukatu nai gizon
bat aipatu gabe: Lazkao-Txiki.

Egañak:

Bart arratsean Lazkao-Txikiz
pentsamenduan nenguan,
txoriak ere geientsuetan
isiltzen dira neguan.
Udaberrian piztuko zaigu
txori txikien moduan,
emen nai degu onduan,
besteokin tabladuan. *(bis)*
Ze leku gutxi bear zun arek
gurekin zegon orduan,
ta falta zaigun garaian berriz
ze utsune utzi duan! *(bis)*

Nun galdu zaigu bertso on baten
ondoreneko marmarra?
Nun galdu zaigu ziri sartzea?
Nun galdu da irriparra?
Fintasuna ta gordinkeria
bereizten oi ditun marra,
len zebillen txirri-txarra,
moteldu da motor zarra,
txikiaren biotz tzarra; *(bis)*
umorea da zu esperantzan
mantentzen zaitun indarra,
ta esperantza da gu umoretsu
mantentzen gaitun bakarra. *(bis)*

Zuk bein Zestuan aipatu zendun
seaskan kulun-kuluna,
eta aitortu euskera ere
bertatik artu zenduna;
ta orain faltan botatzen degu
zure bertsozko jarduna,
ai adiskide kutuna,
bertsolari on txukuna. *(bis)*
Algara dena, txalo den-denak
zuretzat dira, laguna,
ta maitasunak egin dezala
medikuntzak ezin duna. *(bis)*

“Lazkao-txiki loaldi luze...”

Lazkao-txiki loaldi luze
batean zaigu gertatzen,
maitale danak gauza orrekin
asiak gaude kezkatzen.
Zeruko Aita, beraren alde
biotzez dizut eskatzen
Joxemieli lagundutzeko
lozorrotikan esnatzen.

Aitortutzen det bere egoeraz
asko bildurtzen naizela,
nabaitzen baidet itxaropenak
itzaltzen dijoazela.
Lengo doaiak berpizturikan
argan gerta ditezela,
udaberrian lili txuriak
piztutzen diran bezela.

Garizuma beltz batean dago
—zer naigabe eta zer min!—,
ta leizazulo illun artatik
iñora ezin aldegin.
Beste biderik ezta dukagu:
bere alde otoitz egin,
Joxemielen garizuma ori
Pazkoa biurtu dedin.

Bere senide eta illobak
zenbat une gogor latz an!
Gau eta egun bera zaindutzen
danak or dabilta dantzan.
Noiz txuspertuko, noiz bukatuko,
etengabeko zalantzan,
baiña arnasik duen bitarte
danok gaude esperantzan.

Alain genduen umoretsua,
serbitzari ta apala,
danak txoratzen jartzen zituen,
ortantxe etzan makala!
Zeiñek pentsatu gaitz orren mende
ori eroriko zala?
Komeni bada, sendatutzea
Jaungoikoak nai dezala.

Basarri

(*El Diario Vasco*, 1993-IV-4)

Zornotza, 1993-IV-3.

Lazkao-Txiki il zan eguna, alegia.

*Andoni Egañari gaia:
Lazkao-Txiki izenak zer dakartzu gogora?*

Egañak:

Bertsolaritza dakienentzat
orra gizon nabarmena,
duela gutxi zeruetatik
dei otsa jaso zuena.
Nere iritziz gizon txistoso
grazioso bat aurrena
baiña urtetan barrena
oartu nintzen urrena (*bis*)
Lazkao-Txiki itza esanda
esaten gendula dena,
nere ondoan kantatu duen
bertsolari aundiena. (*bis*)

Gaia: Egaña eta Murua, talde onetan Joxe Mielekin kantuan esperientzi geiena izan duzuenak zuek zarete. Beraz, bertsoz esai-guzue orduko oroitzapenak.

Ega.-

Gauzak olaxe izaten dira
iñor ez baita betiko,
gizon txiki ta bromoso ura
geienok gendun begiko.
Orain gugandik urrun joan da
ta biotzak zenbat brinko,
alare pozik egoteko gai
bagerade nerekiko,
irriparrea bizi dan arte
Joxe Miel ez da ilko.

Mur.-

Aundia gendun guztia ia
nik egiten det aitortza,
aldi berean gidari sendo
ta lagun bertso morrontza.
Aldi berean zuurtasuna,
aldi berean biotza,
aldi berean negar malkoa
ta lertzeraiño poza,
udaberriko leen lorea,
neguko azken itzotza.

Ega.–

Umore ona ezker-eskuin,
sentimentuak goi ta be,
jendeangana iristen zekin
beti xuabe-xuabe,
ainbat urtetan zear egin zen
gure biotzaren jabe.
Orain zer egin? Nola jokatu?
Denok zalantzatan gaude,
zer izan gendun kontatu naian
mito bilakatu gabe.

Mur.–

Gure bertsoak izan zintuen
asi berritan aurride,
zure bertsoak guztia zeukan
oe zuri ta maindire.
Parre algaren aita zintugun,
irrifarraren senide,
barru guztia ustuta gero
mundu berrirako bide
artu dezu, ta lore guztiak
negarretan ari dire.

Ega.–

Gaur goiz partean berria entzunda
izoztu egin zait odola,
Txikia beti irriparrezka
ta Txikia beti ola,
abertzalea, bertsolaria,
adar askodun arbola,
ire itzala gure artetik
ez dek urtuko iñola,
aio, Joxe Miel, ondo ibili,
agon tokian agola.

Mur.–

Atsekabea, egon ezin bat
zu gugandik joan bearrak,
fiñean fiña, zintzoan zintzo,
euskera biziz zuztarrak,
ameslariak begi bizkorak,
zorrotzak zure giarrak;
gogoan dauzkat “O baserritxo”
edo “Amaren bularrak”.
Bizi pozari eutsiko dio
zuk emandako indarrak.

Zumaia, 1993-VII-10.

Gaia: Lazkao-Txikik Goterrin utsunerik utzi al dik?

Muruak:

Gazterik asi bertso munduan
ta ustu zuen barrena,
ark jarri zuen ainbat urtean
gure umore geiena.
Lazkaomendiko gain polit artan
zeiñen txori gardena!
Ainbat sentipen biotz barneei
eman zien unkipena;
ez zan aundia, baiña utzi du
utsunerik aundiena.

Ainbeste bertso, ainbesten ipuin,
ainbeste biotz dirdira!
Zenbait alditan ez du ekarri
gaua eunaren argira?
Ainbeste jende bere ondoan
itxaropenetan jira.
Ura joan da triste gaude
joate orri begira...
Zer eingo zaio? Erreka denak
itxasora joaten dira.

**Donostian,
1993-ko Bertsolari Txapelketa Nagusian,**

*Egañak, txapela irabazi ondoren,
kantatu zuen agurra:*

Jon Erbeitak:

Beti izaten nintzen
zure bertsoen zai,
entzun soillak jarri nau
izerditan blai.
Gorputzez txiki baiña
tinko eta ernai,
biotza zabalduaz
entzuleei nunai.
Ainbat ametsen kai,
ainbat irrien gai,
tristuraren etsai,
euskotarren anai,
beste bizitza ere
zeugan nuke nai.

Zuek orrela ikusi eta
neroni jartzen naiz alai,
batasun onek bearko luke
euskaldungoaren doai.
Ni lengoa naiz buru gaiñeko
uztai edo ta ez uztai,
iñor ez zegoen lasai
urduritasuna etsai,
denak irristadaren zai;
goizean goizik Lazkao-Txiki
aipatu dute nolana,
zuen txaloak beretzat dira,
nere txapela ere bai.

“Jose Migel Iztueta, oroitzen naiz zurekin...”

*Jose Migel Iztueta, oroitzen naiz zurekin,
zure txiste, bertso eta xelebrekeriak;
danai parra eragiten ta grazi apartakin,
ola oroitu gaitezen Lazkao-Txikiakin.*

Ego gabeko txori txiki bat ziñan zu,
egunero kantari, beti alaitsu.
Orain aingeruekin bat egin baduzu,
betiko zoriona zurekin duzu.
Jose Migel Iztueta...

Zenbait erri-jaietan artu zendun parte,
orregatik guztiok zaitugu maite;
oraingoan zerutik deitu badizute,
agur, paradisoan elkartu arte!
Jose Migel Iztueta...

Kasiano Ibarguren, Lizartza

“Samina daukat bihotzean ta...”

Samina daukat bihotzean ta
malkotan masail guzia,
bertsolaritzak galdu dulako
berezko zuen grazia.
Zorigaitz batek eraman digu
gizon oso berezia:
Lazkaomendin jaiotakoa
eta inon ez hazia.

Bakardadeak gorde zituen
bere desio gehienak,
jende aurrean ikusi ziran
zituen talentu denak.
Bere graziak alaitzen zitun
jendeak zituen penak,
ta gaur negarrez daude berakin
farre egiten zutenak.

Andrerik ez zun, semerik ez ta
ezin izan zen aitona,
baina bertsotan gabiltzanontzat
izan zan maisu bat ona.
Borondatezko laguntzarako
bear zanen prest zegona,
gorputz txikian talentu asko
gordetzen zuen gizona.

“Lotara noa. Nork jarriko du
gero despertadorea?”
Joan aurretik grazi onentzat
izan zuen adorea.
Gure bihotzak gordeko zaitu,
lekua dezu sobrea,
Euskal Herriak egiten dizu
agur eta ohorea.

Igor Eguren (U. B. I.)

“Lazkao-Txiki bertsotan zan...”

Lazkao-Txiki bertsotan zan
naiz sakona naiz axala,
parre eragin bear bazan
ez gendun mutil makala.
Urte bete bat pasaxiago
bada mundutik joan zala,
aren bertsoek ta istoriak
luzaro jarrai dezala.

Ta berari kantatuaz
nago ni ainbeste aldiz.
Bazekian sakonean
ta ibiltzen zan pikardiz.
Dena garbi da: il zan ta ezin
ibili da erriz erriz,
ta segur nago antzekorik bat
ez dala sortuko berriz.

Mutil txiki ta azkarra
esaten naiz atrebitu,
bere bertso ederrekin
asko zituen arritu.
Bere denboran bere izenak
bazuen ainbat meritu,
zuengandikan Lazkao-Txikik
txaloak merezi ditu.

Jon Azpillaga

Aia, San Pedro, 1993-VII-4.

Gaia: badakizute Euskal-Erriko txori kantari bat il berria dala: Lazkao-Txiki. Emen ere, beste erri guztietan bezela, izana da; eta eskatuko nizueke beraren oroimenez eta omenez bertso bana.

Mendizabal:

Lazkao-Txiki bein betirako
ixildu eta gordea,
Euskal-Errian eta San Pedron
gogoratzen da ordea.
Bertsozaleak izango dute
samiña ta dolorea,
goierritarra naizen partetik
nik daukat pena doblea.

Peñagarikano:

Orain xamurki oroimenetan
ezin al ninteke murgil?
Nere barrenak pena bat dauka:
orain ez zaudela urbil.
Lazkao-Txikiren izen aundia
bertso munduan or dabil,
Joxe Miel zana joan zan baiña
Lazkao-Txiki ez da il.

Egaña:

Lana artea biurtu zuen,
arte egin lanetikan;
amaika irri sortua zaigu
Txikian esanetikan.
Egunsentia goratu zuen
biotzan barrenetikan,
eguzkia're ez da irteten
ura joan zanetikan.

Sarasua:

Txantxangorri bat egin zitzaigun
gure basoaren jabe,
negu aldean aldegin zigun,
geroztik zenbat naigabe!
Gure artetik ezkutatu da
baiña zearo joan gabe,
bere bertsoak oraindik ere
bizi-bizirik baidaude.

Olaso:

Gizarajoa gaitz txarrak ura
nola artu zuen aldartez,
onera ere etorria zan
deitu eta borondatez,
gai txarra edo berdin zan ona
jarritako ura betez;
txiki berriak bagaude baiña
ura bezelakorik ez.

Mendizabal:

Ainbat algara ta ainbat malko
berak baizigun eragin,
irriparraren billa gabiltza
baiña sarri billa ezin.
Dagon lekutik entzun dezala,
au nai diot itzegin:
bera ez dakit gurekin baiña
gu oroitzen gera berekin.

Peñagarikano:

Supritu ere egiten zuen,
ain zan euskaldun txintxo;
sentimentutan sentimentala,
ziria sartzen bitxo.
Egunsentian somatzen nuen
sekulako txiotxo,
pentsatzen nuen: kantari ari da
Lazkaoko txoritxo.

Egaña:

Oraindik ere ez da itzali
Txikiaren arnasikan,
esan liteke bere abotsa
entzun leikela kasikan:
“Zuen loreak, zuen gorantz
ez dizkit aitu pozikan,
nik ez dit egin denak bezela
iltzea beste gauzikan”.

Sarasua:

Andoni Egañak kantatu digu
bere bertso naturala,
baiña uste det bere barruan
biotz aundi bat zeukala.
Neri beintzat ark erakutsi zian
beste iñork ez bezala
bertsolaritzak gozamina ta
suprimetua dauzkala.

Olaso:

Gorputzez naiz ta kaxkarra izan
gizona gendun mardula,
gu euskaldunon artean ez da
ura aztuko sekula.
Umorearen aldera beti
zeukan aretxek brujula,
zeruan antxe ibiliko da
santuak parrez ditula.

Azpeitia. 1993-XII-21.

Anjel Mari Peñagarikanok:

Lazkao dago alde batean
ta Ataun goraxeago,
Barandiaran joan zitzaigula
ia bi urte igaro.
Lazkao-Txikik ere aldegin,
arenak ere akabo;
une auetan goiko zeruan
bikote ederra dago:
bi Joxe Miel, biak txikiak,
zein baiño zein aundiago.

Lazkao, 1994-IV-4.

Baserrian jaio zinen
 bizitzaren hegoetan,
 haurtzaro on bat gozatuz
 hango zelai berdeetan.
 Lagun haundi bat zintugun
 oinarri hastapenetan,
 egunez eguzki printza,
 ihintz freskoa gauetan.
 Zenbat ginen elkarrentzat
 garbi da une honetan,
 bihotza minbera dago,
 maite zintugun benetan.
 Nahiz eta egunak pasa
 zu joandako penetan,
 beti elkarrekin gabiltz
 gure oroitzapenetan.

Argia eta bizkorra
 holako zein gutxi diran:
 beti umore onean,
 txiste bihurrien miran.
 Ateraldi dotoreak,
 jendea haien desiran,
 zurekin ingurukoak
 beti gozatu ohi ziran.
 Parre algara ugari
 entzuten zen zure jiran,
 ametsezko mozkorraldi
 baten irudi bailiran.
 Askotan esan genuen
 zu ikusi ta segidan:
 “Zer gutxi eskatu eta
 zenbat ematen ari dan!”

Urte bete pasa zaigu,
 —ba al da hainbat denbora?—
 izkutatu zitzaigula
 lazkaotar denon lora.
 Laster ekarri nahi dugu
 herriko plaza ondora,
 irudi eder batean
 denok dezagun gogora.
 Irrifarra loretuaz
 bihotz erditik ahora,
 bertsozaleon kukua
 aurten ere faltako da!
 Hegaka joana baita
 lainoen artetik gora,
 ametsen bizitokira,
 atsedenaren altzora.

*Iñaki Murua
 bertsolaria, Albistur*

*(Joxe Migelen eriotzaren
 leenengo urtemugan,
 meza-denboran Felipe Altunak kan-
 tatutako bertsoak)*

“Penaren bidez gaude...”

Penaren bidez gaude
erdi kixkalita,
izar argi eder bat
zaigu itzali ta.
Lazkao-Txiki, gure
jostaillu polita,
kanposantuan dago
lurrez estalita.

Umore goxoaren
berezitasuna
zendulako, erriak
zizun maitasuna.
Nola ez ixtimatu
zure fintasuna?
Buelo txikian zendun
zuk aunditasuna.

Beste munduan pizten
al da emen ilda?
Ez diguzu esaten,
ain zaude ixil da.
Baiña eman zenituan
ainbat bertso-sail da
euskaldunak zurekin
aztutzea zail da.

Zure gorputza sartu
zuten illobira,
ta anima igo zan
zeruko gurdira.
Gaur andikan bazaude
lurrera begira,
gure zorion denak
zuretza dira.

Manuel Lasarteren bertsoak.

*Koldo eta Arantxa Iparragirre
anai-arreba trikitalariak
kantatuak.*

URA AMETS GOZOA!

Joxemielen illeta artan
 nik Lazkaoko elizan
 negarrez lertzen igaro nuan
 maitemindu baten gisan.
 Une berezi batzuek nola
 gertatzen diran bizitzan,
 illuntze artan alako zerbait
 ara nola nuen izan:
 oean sartu nintzan orduko
 ametsetan asi nintzan.

Ametsak beti garamazki gu
 bere baitan nora, nora,
 egoak sortu zizkidan eta
 nijoan gora ta gora.
 Odei ta izar tartean antxe
 igarotzean denbora,
 jauregi eder bat topatu nuan,
 ni orduantxe gustora,
 ta bereala urbildu nintzan
 atezaiaren ondora.

Atezaiari agertu nion
 zer toki zan jakin naia.
 Erantzun zidan: "Esango dizut,
 zu lasai egon, anaia.
 Barruan dago zintzo guztiak
 eseritzen diran maia,
 bizitz berri bat or asitzeko
 zarrak emen du amaia,
 oni zerua deitzen zaio ta
 ni naiz Pedro atezaia.

Nik zer nai nuan galdetzen gero
 ark izan zuan ardura,
 erantzun nion: "Au jakin asmoz
 naiz zuregana ingura.
 Lazkao-Txiki bertsolaria
 gure artetik galdu da,
 jakin nai nuan bere aztarnik
 eldu ote dan zerura".
 Ta esan zidan: "Gaur goizaldean
 bera sartu da barrura".

Eta itz aiek entzutean ni
 poztua nintzan gogotik.
 "Sartu niteke?" galdetutzean,
 ezezkoa lenengotik:
 "Ate au ezin igaroa da
 deitu baiño lenagotik,
 erakutsiko dizut ordea
 ikusgailluan leiotik".
 Eta barruan zegon taldea
 ikusi nuan kanpotik.

Mai eder baten jarria zegon
 bertsolari-talde dena:
 Xalbador, Mattin ta Uztapide,
 baita ere Mitxelena.
 Lazkao-Txiki gero azaldu,
 ura nere gozamina!
 Agurtu nuan ta erantzunez
 sortu zuan ondorena,
 ura izan zan bizi guztiko
 ateraldirik onena.

Ta Mitxelena zirikatutzen
ekin zion segituan:
“Ni txikia ta onengandikan
ederrak entzun nituan.
Baña ikusi det aundi izanak
zer kalte sortzen dituan,
zeruko atean au gertatu zan
iñola ezin kabituan,
bere neurrira argaldu arte
gorriak pasa zituan.

Zerutik kanpo or egon aiz i
ia iru bat urtean,
ate orretan kabitutzeko
moduan jarri artean.
Ik zenbat pena ta sufrimentu
izan deken bitartean!
Txikitasuna ez dek gertatu
Joxemielen kaltean,
argatik errez sartu niñuan
zeruetako atean.

Zeruan zuzenean sartzeko
nola etzegoan diña,
prestakuntza ortan ik igaro dek
naiko neke eta miña.
Atezai orrek ni ikustean
pozez zidan itzegiña:
Ire moduko bear genikek
munduko gizon aundiña,
gure zeru au nola dagoan
txikientzako egiña”.

Joxemielek Mitxelenari
berriz ere erasorik,
beste lagunak ura entzun da
alako parre gozorik.
Onela zion: “Onek oraindik
eztu zorion osorik,
ni aingeruak laztantzen naute
beren besotan jasorik,
ta oni berriz orain artean
ez diote egin kasorik”.

Eta ondoren Joxemielek
esan zidan agurtzeko:
erri aldean garai dan arte
neurri gogorrak artzeko.
Iñor balego gizentasunez
Mitxelenaren antzeko,
azken orduan baiño lenago
zimeldurikan jartzeko,
bere moduko bear duela
zeruan errez sartzeko.

Naizta asera ura gertatu
neketsua ta traketsa,
talde eder ura ikusitzea
zer poz izan nuan pentsa.
Arkitu gabe itzulitzea
ura izango zan beltza,
nere zeruan sartu naiari
naiz eta eman ezetza,
berriro ere egingo nuke
era artako ametsa.

Joxe Mari Lertxundi

1994-ko abuztuaren 1-ean.

“Joxe Migel, lagun zarra, ...”

Joxe Migel, lagun zarra,
 etzan izlari baldarra,
 baizik egoki samarra.
 Bertsolaria dotorea ta
 ziri-sartzaille azkarra.
 Bazituela indarra,
 txinparta eta sugarra,
 dago aitortu bearra.

Bai al dezu atsegiñik,
 mundutikan aldegiñik,
 guri negar eragiñik?
 Bizitza ontan penari pozak
 ezin dio artu gaiñik.
 Onak ez badu ordaiñik
 ta txarrak ontzeko griñik,
 ez daukagu zer egiñik.

Eriotzaren aurrian
 jartzen da derrigorrian
 estuasun gogorrian.
 Joxe Migel, zu, samintasuna
 utzirik Euskal-Errian,
 gaixorik negu gorrian
 egonik modu txarrian,
 il ziñan udaberrian.

Biotzean zenduen min,
 ta gero buruan berdin,
 gaitza sendo eta gordin.
 Bi illabete pasatxoetan
 eduki zinduzten **UVI**-n,
 bizia salbatu zedin;
 baiña an ere utsegin,
iñork ezer ezin egin.

Ainbeste gizon sonatu
 gaitzak oi ditu domatu,
 indarrez bereganatu.
 Lazkao-Txiki ebakuntzatik
 lotan gelditu zan mutu;
 naiz eta grabe somatu,
 sendatzen ezin asmatu,
 ezerk etzuen esnatu.

Azkena noiz datorkigun
 dakienik ez da iñun,
 ara zer gertatzen zaigun.
 Joxe Migel, zu ezkutatzek
 supritu arazi zigun;
 biotzez giñanak bigun
 kopeta genduen illun,
 naiko lan jarri zenigun.

Gaixotasun arazoan
 eman zenduen pausoan
 erori ziñan lazoan.
 Jainkoak jarri izango zaitu
 bizibide erosoan,
 atsedentoki gozoan,
 betikotasun osoan,
 zeruko paradisoan.

Aundiak milloien jabe,
 txikiak zer janik gabe
 mundu ontan asko daude.
 Supritzen bizi edo iltzea
 zer ote litzake obe?
 Gu beti zalantzan gaude,
 zu seguruago zaude,
 zeruan baldin bazaude.

Bat iltzera iritxita,
gelditu oi da jetxita,
ain gera gauza gutxi ta.
Abaliñera egin genizun
guk azkeneko bixita;
an zeunden txuriz jantzita,
kutxa barruan itxita,
munduko lanak utzita.

Zure anima opari
eman zenion Aitari,
seguru badakit ori.
Aingerutxoak dira zeruan
Jainkoaren mandatari;
Joxe Migel, zu kantari
aientzat bazera ari,
jarraitu lengo gaitari.

Beti arantza tartean
bizirik geran artean,
nor da zorion betean?
Zu ikustea naiko nuke nik
mundu ontatik joatean,
zeru aundiko atean,
San Pedrorekin batean,
maitasunez ta pakean.

Maite zenitun aurtxoak,
senide ta gurasoak,
txori, mendi ta basoak.
Danentzat badu zer itzegiña
biotz amodiosoak.
Jostaillu kuriosoak
zirala zure bertsoak
badaki erri osoak.

Zure kanturako griña
txoriak duten berdiña
zala det amets egiña.
Buru argia zenduen oso,
moko txorrotxa ta piña;
bertsolari atsegiña,
orain ixil zaude baiña
nik maite zaitut len aiña.

Umiltasuna ardaztu,
ez zikindu ta lokaztu,
ta triste daudenak poztu.
Lazkao-Txiki orretarako
beti egoten zan prestu;
bertsolaritza erreztu,
garbitu eta orraztu,
ori ez dezagun aztu.

Gelditzen bada biotza,
bat-batean eriotza,
biziak iraupen motza.
Joxe Migel, zu Euskal-Errian
etziñan gizon arrotza.
Ixildu zan arnas-otsa,
bukatu zendun morrontza,
jasorik epai zorrotza.

Mailla oneko neurria
betetzeko egarria
zendula naiz igarria.
Agurtzen zaitut, Lazkao-Txiki,
ain zera agurgarria.
Uste gabeko arria
gaitzak zizun ekarria,
ori da penagarria.

Manuel Lasarte

IRITZI BATZUK

Joaten zen leku guztietan, bere txiste eta ateraldi zorrotzekin, bera protagonista izaten zen. Bestalde, oso biotz aundiko gizon bat zen. Asko sufritu izan zuena gaiñera.

Francoren garaian, euskaldungoa zapalduarik geundenean, euskaldungoan bat giñela uste izan zuen, beste askok bezela. Baiña gero bestela atera ziren gauzak eta asko sufritzea tokatu zitzaion, bai euskera batuarekin, bai politika arloarekin, bai telebistako euskararekin... Errealitatea ez zuen onartzen, zen bezala. Oso estua zen. Bide orretatik azkena gaiñean genuela uste zuen.

Ofizioetan, pentsu saltzen zebillen garaian, ez zuen berak bear zuen askatasunik. Ez zen bere neurriko ofizioa. Baserrian bere kontura asi zenean ere, aseran garai estuak pasa bear izan zituen. Baiña dena bere neurrira ongi antolaturik zuen garaian, joan bearra etorri zaio. Suerte gutxiko gizona izan da orretan.

Aserre erreza bazen ere, azkar pasatzen zitzaion. Ez pentsa izandako eztabaida aaztuko zitzaionik; baiña azkar gozatzen zen.

Bere urterik aberatsenak, bear bada, 1960-1970 garai orretan izango zituen. Gerora uste dut zerbait jetxi egin zela bere bertso etorria.

Txapelketa garaian bertso bikaiñak bota oi bazituen ere, ez zen egun osoko bertsolari. Gora-beera dexenteak oi zituen.

(Joxe Mari Iriondo)

* * *

Euskara arloan, norbaiti zerbait irakurri eta bere buruan buelta uzgarri emandako ideiak izaten zituen. Etimologia aldetik batez ere.

Ni ez nintzan sartzten, bestela pipertu egiten zela oartu nintzelako. Gero, bein baiño geiagotan, nere izena erabiltzen zuen besteen aurrean indarra artzeko.

Bere etimolojietan, sari izenetan eta abar, oso teoria bereziak zituen.

Basarri bisitatuzera ere naiko sarri etorri izan zen Joxe Migel. Bein baino geiagoan topatu izan dut nik, bere lagun Julianekin. Orretan oso fiña zen.

Aoa zabaltzen zuten monedero oietako bat bazuen; eta, aur bat ikusten bazuen, beti emango zion txanponen bat.

Izan da uste bat Lazkao-Txiki azken urteetan bertsotan asko jexita zegoela. Baiña egiatik oso urruti dago ori.

Donostian *tourra* asi zen eguna zen. Idiazabaldik gorako baserri batean, Lazkao-Txiki, Sebastian eta irurok giñen. Lagunarteko afari bat zen, eta nik ez dut erabat ain ondo ikusi inoiz Lazkao-Txiki. Beldurtuta utzi ninduen. Sebastian eta biok topean; eta aren ondoan, ala ere, kakagiñean.

Uztailaren asera aldean zen gainera, naiko garai gogorrean, eta alako saioak inoiz baino geiago antzematen dira. Bera il baino urte erdi bat leenago zen. Beraz, ba, fakultade osoan zegoen. Esajeratu gabe, gu giñen ari eutsi eziñez ibili giñenak.

Bertsolari atipikoa zen oso. Legorretako zinean, orain iru urte-edo, izan zen saio bat grabatua izan daiteke.

Gogoan daukat saioaren asera parregarri eman ziola. Edozein umek kantatuko lukeen eran, ia bertso erdia bi aldiz errepikatuz bezala. Baiña saioa ikaragarritzko mailla batean bukatu zuen. Ez da normala bat ain gaizki asi eta ain ondo bukatzea.

Tipo jeniala zen. Gai bakoitzean eta bertso bakoitzean, esan zezakeen onena esatera joaten zen. Bein ere ez zen edozer gauzarekin konformatzen. Orrela dabillenak, gauza onak esateko ere bai, baiña erridikuloa egiteko arriskua ere geiago du. Ori zen bere bertso-mundua: beti billa.

Inori baino leenago nabaritzen zitzaion noiz zegoen konektatuta eta noiz desentxufatzen zuen. Entxufatua zegoenean, beldurgarria zen.

Orrela ari zenean, gainera, Lazkao-Txiki bere jenerazioan bakarra izango zen, berak esan bear zuena atzekoekin komentatu ere egi-

ten zuena. Ori gaur egun gure artean normalago da; baiña bere garaikoetan bakarra izan da.

Bertsoa bizi egiten zuen. Tabladuan komentatu ere asko egiten zuen, baita besteren bertsoak ere. Besteei txaloak jo eta guzti. Neuk ere bein, Ordizian, beste bertsolariengatik ari nintzela, Joxe Migeli ere kantatu nion zerbait gustora samar; eta, bueltatu nintzenez, nere bertsoari txaloka ari zen.

(Andoni Egaña bertsolaria, Zarautz)

* * *

Oraintxe dira ogei ta amairu edo ogei ta amalau urte ni Lazkao-Txikirekin arremanetan asi nintzela. Ordizian, irailleko jai berezi oietan, bertso sariketa bat antolatu zuten, eta ni epai-maiko izendatu ninduten.

Ordurako ezagutzen nuen aurpegiz eta entzuna nuen bertsoan, Tolosako Beotibar pelotalekuan, txapelketa batean an ere: bera, Lexoti eta Astigarragako beste bat. 1954-1955 ingurua izan zitekeen.

Ordiziakora itzuliz, ez zen egun ederregia izan Joxe Migelen-tzat. Pasa egin zen edariarekin, eta arratsaldean ez zuen ezer egin bertsoan.

Andik aurrera eta aurten Lazkaon azken agurra eman nion arte, Jainkoak jakingo du zenbat aldiz, zenbat lekutan eta zenbat modutara izan eta ibili giñan elkarrekin. Egund osoak ere bai, bagenituen paseak, an eta emen.

Urte orietan guztietan, bein izan nuen alako muturkaldi bat, Zestoan. Gogoan izango dute oraindik Joxe Lizasok eta konpaiñiak, aiek arritu egin baitziren nik ain zakartua ikusita. Ezagun zen ez nindutela geiegi ezagutzen. Baiña an bukatu zen kontua.

Bertsolari zintzoa eta leiala zen Joxe Migel deizalearentzat. Sekula ez zidan utsegin. Berandu ere nekez etorri oi zen. Bein daukat gogoan zai egona gaueko jaialdi baterako. Bai Beasaingo tabernako zitan eta bai emandako orduan, zintzoa zen Lazkao-Txiki. Eta ez da meritu makala ura ainbat ibilitako bertsolari batentzat.

Berez kontzientzi zuzeneko gizona zela uste dut, eta emandako itza kunplitzen oso fiña.

Gizon eskertua ere bazen. Jakiña da bertsolarietara, ara eta ona deitzen zaienean, amaietako edo afaria sarritan ematen zaiela edo zitzaizela; eta antolatzaileen kargu izaten dena. Joxe Migelek beti gal-detuko zuen zer zor zuen; eta, paga bearrik ez bazuen, beti eskertzen zuen.

Gai jartzailleak musu truk ibili oi giñen garaietan, berriz, askotan sumatu nuen gurekin partekatu bear zutela esaten beraiek jaso zutena.

Ez zen ajolakabe bat, berea egin eta kito egiten zuen orietakoa. Fiña zen gure gizona.

Eta, fiña zelako, sufritu ere dexente egiten zuela uste dut gure gizonak. Batez ere, gure erriaren egoera zen mingarria Txikiarentzat, eta izkuntzarena ere bai.

Baiña ez ori bakarrik. Bere buruarekiko eta bere egoerarekin ere sufritzen zuen. Geiegitan aserretzen zen bere buruarekin. Sentikor samarra ere bazen, eta gauza askorekin minberatzen zen.

Leen esan dudan Zestoakoaren ondoren, negarrez billatu nuen gizarajoa etxerako, kotxea artzera zijoala. Bere buruari botatzen zion kulpa. Ura pena eman zidana!

Bertsolari bezala, okurrentzi edo akordaldi izugarrietako gizona zen. Zer karikaturagillea izango zen gure Lazkao-Txiki, marrazkilaria izan balitz! Aparta zen inguruko enalduekua ikusten eta nabarmendu erazten.

Nekez izango zen jaialdirik edo saiorik, arek jendea algaraz leertzen jarri gabekorik. “Umore piztarazle gaitza” esan zuen Xalbadorrek Ahetzeko beste txikiagatik. Zer esan ote zezakeen Lazkaokoarengatik?

Bera zenbait aldiz keja izaten zen gai jartzailleekin, gai parregariak jartzen zizkiotelako beti edo geienetan; eta orregatik bertsozaleak berak ere parragarritzat bazeukaken bezela. Arrazoi piskaren bat izan zezakeen.

Baiña bertsozaleak bazekien, eta jai jartzailleak zer esanik ez, gai aundietan ere aundia zela Lazkao-Txiki, eta lirismo paregabea era-

kusten zuela, aukera ematen zitzaionean. Algara asko eragin die eztarriei Txikiak; baiña amaika biotz ondo samur erazi ere egin du.

Orain *kastau zaigu*, berek esaten duten bezala, gure Joxe Migel aundia; eta zorionak eta animoak eman besterik ez zaigu gelditzen, aren bertso eta ateraldi eta abarrekin zerbait egin naian dabiltzan guztiei.

Guztia eta geiago ere merezi du Lazkao-Txikik. Egiten zaion oore guztia izango da gutxi, arek merezi duenarentzat. Mailla orretako bertsolariekin ere beti zorretan geldituko da erria, eta Lazkao-Txikirekin zer esanik ez.

(Joxe Mari Aranalde)

* * *

Lazkao-Txikiri buruz zuek ez dakizuten gauza askorik ez dut agian esango, ura ezagutu eta arremen estukoak izate zeratelako.

Txiki-txikitatik, guretzat aita bat bezala izan zen. Gu ere berarentzat aren umeak bezala.

Garai artan bera zen gure etxera baserriz kanpotik munduko berri ekartzen ziguna. Nik gogoratzen dut, ogei ta pare bat urterekin Afrikatik soldaduskatik etorri zen garai uraxe.

Baserriz kanpo lanean asi zenean, etxera illuntzetan etorri eta illoba guztiak bere inguruan sukaldean bildu eta gure ikastola ura izaten zen. Berak oso gogoko zuen ori.

Liburu asko zuen. Egunero liburu berriren bat ekartzen zuen, eta berak irakurriak guri esplikatzea gustatzen zitzaion.

Berari zor diogu euskara eta Euskal-Erriarekiko jakintza eta egarri ori. Bertsozaletasuna guregan ere berak txertatu zuen.

Joxe Migel ez zen irrifarra eta bertso utsa, kanpora geienbat orrela agertzen bazen ere. Oso pertsona sensiblea eta maitagarria zen. Orregatik, sufritu ere asko egiten zuen, berak geienetan kanpora ez zuen agertzen baiña. Gu orretaz oartzten giñen.

Zenbait alditan ipurterre edo berekoi samarra ere bazen. Agian bere iritzietan zuan ziurtasunagatik-edo.

Bere bertsolari balioari ez zion berak bear zuen garrantzirik eman. Ala ere, jendearen aldetik izan duen estimazioa ez zen ainbes-tekoa izango, beste era batera jokatu izan balu.

Etxean eta sendian asko gozatzeko denborarik ez izan arren, asko maite zituen. Goizaldera etorrira ere, etxera sartu gabe inoiz ez zen joango, bost minutu besterik pasatu bear ez bazituen ere.

Etxean ipuiak eten gabe kontatzen zituen; eta bertsoen esan nai eta esplikazioak ematen bazizkigun ere, bat-batean kantari ez zen ari-zen. Etxe barrurako alferra deitzen genion. Bazuen utzikeria joera bat.

Ez zen ordenatua. Bere koartoa liburuak eta paperak ez ziren oso ordenatuak izaten. Gerora geuk ere lagundu izan diogu. Liburu mordo aundia zuen.

Bere Zaldibiako baserrian bertan ere agertu dira paper eta doku-mentu garrantzitsuak, galtza eta alkandora poltsikoetan, ganbarako zenbait bazterretan.

Bera abandonatua izan bazen ere, ez zen erabat utzia. Berak bazuen bere paperen arrastoa, eta orregatik gordetzen zituen.

Azken iru edo bost urte inguru onetan, bere bakardadearen agerpen nabarmenak egin izan ditu, aurrez inoiz egiten ez zituenak.

Gaiñeratikoan, asko sufritu zuen, Euskal-Errian amar edo amabost urte auetan izandako politika zatiketa dela eta. Gu oartzen giñen bere bertso lanean ere eragin izan ziola. Etxean bertan ere zital jarri izan da bein baiño geiagotan, bere sufrimentuak gainditu eziñez jartzen zenean.

Liburuak era guztietakoak ziren: geienak euskarazkoak, baiña literatura orokorrekoak eta frantzesak eta españolak eta bai. Beraren liburuak begiratzen asi geranean, geienak Lazkaon zituela uste genuen arren, beste ainbeste bazuen Zaldibin, an beretzat prestatua zuen baserrian.

Liburuak ez zituen leen bakarrik ekartzen. Il arte ere jarraitu egin izan du berriak ekartzen. Liburu oso berriak ere bazituen.

*(Felipe Barandiaran,
Lazkao-Txikiren illoba, Zizurkil)*

* * *

Bertso billa asiko zen eta Txirritaren bertsoekin topo egingo zuen. Txirritak berriz, bertso politiko ugari du. Pedro Mari Otañok berdin. Xenpelarrek ere bai. Bertsolariak, ia erabat, euskararen eta Euskal-Erriaren aldeko ziren.

Lliburu oiek danak eta beste asko izan dira Joxe Migelek pasa izan dituenak. Resurrección Maria Azkue bere idoloa bezala zuen.

Abertzaletasuna eta bertso sena biak batera piztuko zitzaizkion. Kaso ori neuri ere ala gertatu zait.

(Patxi Iraola bertsolaria, Zaldibia)

* * *

Bera ezagutzerako, bere berri asko nekien nik, aita eta anai Patxiaren bidez.

Bertsolari oso konpletoa, alderdi asko zituena. Joxe Migelen irudi bat isladatu da parre bertsoak, emakume kontuak, umorea bakkarririk... Ori ez da egia. Arlo guztiak ikutu ditu eta arlo guztietan zen ona. Bere berezitasunik aundiena osotasunean dago: ainbeste gai ain ederki erabiltzea.

Norbaiti entzun diot afalondoa Joxe Migeli txistek eskatu izan dizkiogula, eta ori Pavaroti tenore aundiari *Pintto-pintto* kantatzeko eskatzea bezala zela; bere kategoria ez zela orrela alperrik galdu bearrekoa.

Bere buruari inportantzia gutxiegia ematen zion : edozeinekin, edozeinek eskaturik, edozein ordutan... Ez zuen neurrik. Batzuk jendearengandik geiegi urruntzen dira bere buruari inportantzia geitxo emanez. Baiña Joxe Migelen kasoan alderantzizkoa zen. Orretan ez zuen bearbada asmatu.

Joxe Migelek badu bere eskola, bere estiloa. Baiña eskola berezia. Ez zen teknika, forma eta esan molde batzuetan oiñarritzen den eskola; baizik eta berak barruan bizitza sentitzeko zeukan era; mundua ikusteko era.

Gauzei ain eraz erantzuteko zeukan era, bere sentiberatasuna, bere barrun-barrungo gauza oiek, intransferibleak dira. Ez da ori ikasten dena. Ori zen bere aportaziorik nabarmenena.

Bere leen ezaugarria sortzailea izatea da. Geienok ikas dezakegu bertsoaren teknika moldatzen; baiña bada arlo bat berea dena. Orijinala zen. Egundoko alegiña egiten zuen bertso berria sortzeko. Ez zuen onartzen aurretik prestaturik; ez zen orren zalea.

Bein puntu bat jarri zioten txapelketa batean:

— Bertso bota iozu
zere buruari...

Eta berak onela erantzun zuen:

— Orain dala lau urte
jarria da ori.
Emen etorri gera
berria kantari,
len kantatutakorik
ez ipiñi neri.

Beti berri. Askotan, omenaldi eta orrelakoetan, ez zen bertsoak aurrez ongi prestaturik eraman zale. Sarritan antxe bertan aterako zuen.

(Rufino Iraola, Zaldibia)

* * *

Joxe Migelek bere burua gutxi samar maite ote zuen esan du Rufinok, edozein lekutan-eta kantatzen asten zelako.

Joxe Migelen izakera zen orrelakoa, eta ori etzegoen ari ukatzerik eta kentzerik. Ura orrelakoxea zen. Saltsa orretan bizi zen, eta bear zuen gaiñera. Ori gabe ez zen izango zen bezalakoa. Izakera kontua da ori.

Bertsolari batzuk gaur egun, saioa bukatu eta kobratu ondoren, trago bat artu eta etxera joaten direnak dira. Beste batzuk, berriz, bertako saltsan gelditzen direnak. Joxe Migel bigarrenengo auetakoa zen. Ori, gaiñera, bere saioaren barruan sartzen zen.

Joxe Migel *historia* egin duen bertsolaria izan da. Jendea, erriak eta bertsozaleak alegia, ia saio geienetan, aren zerbait gogoan artuta atera dira. Ori oso bertsolari gutxik lortu dutena izan da. Ale bat edo beste, jendearen gogoan jasotzeko modukoa. Ori oso gutxiren esku dagoena da.

Umore fiña zuen oso. Baiña ez zen bertsolari bakarrik. Zerbait geiago ere bazen: zelebrea. Baiña zentzu onean arturirik; ez arlote eta orrela, artista aundi bat baizik.

Ditxolari ere bazen, eta bete-betekoa gaiñera. Ortan ere berezko doai aparta zuen, iñor gutxik bezalakoa.

Ortaz gaiñera, arriskatzen zen bertsolaria zen. Gu ederki konturatzten giñen gu ez giñela ura bezala aritzen bertsotan, edo ura ez zela gu bezala aritzen.

Guk, mikrofono aurrean, nolabait esateko *supervivencia*-ren jokabidea genuen. Gaia jarritakoan, une estu artatik nola edo ala atera.

Joxe Migelek, berriz, arriskua billatzen zuen. Ez zen leenbizi burura etorritako arrazoiekin konformatzen. Zerbait berezi eta orijinala nai izaten zuen. Ez zen tropeleko bertsolaria, berezia eta bakarra baizik.

Gutxi edo geiago, bertsolari geienongatik badaki jendeak zer eman dezaken edo zer emango duen. Joxe Migelengandik, berriz, zerbait sorpresa espero izaten zuen. Eta tarteka lortu ere egiten zuen.

Orrek, jaialdi askotan, bertsorik txarrenak botatzea ekartzen zion. Baiña onenak ere bereak ziren. Ez zen erdian, artaldean, ibili zale. Puntatik puntara joango zen. Asmatzen zuenean, ondo; baiña asmatzen ez zuenean, gaizki.

Berari ere sarri entzun nion: naiago zuela jaialdi batean bertso bat edo bi jendeak gogoan jasotzeko modukoak kantatu, tartean txarrak bota arren. Neu ere berarekin bat nator; neuri ere orrelako bertsolariak gustatzen zaizkit.

Bere jakinduria, irudi literarioak, lirikotasuna, nondikakoak ote ziren? Olerki liburuak, bizitza, lagunak, asko ikusia...

Euskararekiko maitasun aundia zuen; bearbada, oso aurrera zala, bere leen eskolak euskaraz ikasi zituelako.

Oso jakin zalea zen, gaiñera. Non-nai, zebillen lekutan, beti galdezka aritzen zen. Ez zen iñorekin orretan zapuztuko. *Testigo de Jehová*-koak etorrira ere, ez zituen itzegin gabe bidaliko. Beraiei galdarak egingo zizkien. Joandako lekuan, zein inguruan zegoen jakitea gustatzen zitzaion. Leku ezezagunean ez zen gustora egongo. Galdetuko zuen zein zen bat eta bestea.

Itz jokoetan ere oso trebea zen. Izkuntza aberatsa erabiltzen zuen, eta indarra ematen zuten itzak ugari erabiltzen zituen bertsotan.

Joxe Migel *genio* bat izan da.

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Bizkaian berandu samar sartu zen bearbada Lazkao-Txiki. Baiña, bein asi zenetik, eztimazio aundia izan zuen erri askotan. Bada-
kit, gaiñera, aurtengo bertso saioa beraren omenez antolatu nairik dabilzala erriren batean.

Joxe Migel ez zen txapelketa-bertsolaria. Ura ez zen puntuen billa joaten; an ere *espontanea* zen. Berak sentitzen zuena esatera joango zen; gaiaren barruan ateraldiak billatzera. Ez zen kalkulatu ibiltzen. Plazetan ere iñor baiño *espontaneo* izan da beti.

(Jon Lopategi bertsolaria, Muxika)

* * *

Lazkao-Txikiren beste alderdi bat oso ume zalea izatea zan,

Poliklinikan UVI-n nengoela, bisitara etorri zitzaidan eta ez zioten sartzen utzi. Baiña nere billoba Malentxo zegoen an nere emaztearekin, eta aur txiki ori besoetan artu eta egundoko festak egin omen zizkion. Ura izango zen, seguruenik, ark besoetan izandako azken aurtxo. Oso ezkontzaren kontrarioa zen, baiña bai ume zalea benetan.

Pena bat daukat: sartzen utzi ez izana. Nik izketarako ez bainuen iñolako arazorik.

(Ion Azpillaga bertsolaria, Mutriku)

* * *

Lazkao-Txiki oso ume-zalea zan. Leku batean baiño geiagotan gertatu izan zait neri, berarekin joan leku batera eta aren ondotik ibili bearra, ura umeen atzetik zebillelako. Ume bat ikusi orduko, dirua edo gozokiak edo zerbait beti emango zion.

Bein, lan bat esku artean nerabilkian eta gure Joxe Migelekin alkarrizketa bat egin bear nuan patxaraz. Ondo kostata, baiña egun bat jarri genduan: goizean bertso-saioa zeukala, baiña arratsaldea libre; eta orrela alkartu giñan, ba, Matxinbentan. Alde aurrez esanda, gaiñera, zertarako zan eta serio gauzak azalduta.

Ala, ia egun osoa artu Matxinbentarako. Ango taberna-zulo batean sartu, eta jendearengandik urrutien zegoan leku bat aukeratu ere bai.

Asi giñan, ba, izketan. Baiña ume txiki bat an agertu zan; baita aren atzetik neska-mutiko pare bat ere. Lazkao-Txiki zutitu zan maitik; asi zan ume aiekin jolasean; umeen bidez gurasoengana eldu zan, eta beste gabe gure billera an galdu zan.

Umeei, gaiñera, diru asko ematen zien. Bosteun pezetakoa eta millakoa ere ematen ikusi izan det nik. Onela esaten zuan berak:

— Auei eman ezean, zeñi emango diok, ba? Bai al dakik nolako ilusioz artzen duten? Auek gauza gutxi ere estimatu egiten die!

Ura ala ikusita, ni ere altxa nintzan; eta, andik joateko asmotan giñala, ume oien ama batek onela esan zion bere neskatoari:

— Emaiozu muxu bat Joxe Migeli.

Bai umeak eman ere. Orduan Lazkao-Txikik:

— Emaidazu, bai, emezortzi urterekin ez didazu emango ta!

Oso aipagarria da Lazkao-Txikiren alderdi ori: ume-zaletasuna. Gurea etzuan ezagutu. Baiña, ni ikusitako bakoitzean, umea zer-nola ote genduan galdetuko zidan.

(Xabier Amuriza bertsolaria, Etxano)

* * *

Aurrekin eta adiñekoekin atentzio berezi bat izan oi zuen beti.

Bere ateraldiak ainbeste ziren, zenbait egunetan goizetik illuntze-ra ixildu ere etzen egiten.

Sarritan umore eta berdekeri gaietan kantatuagatik, jendearen gustoa betetzearren egiten zuan. Baiña berak askoz estimatuagoak zituen sentimentuzko bertsoak.

(Mañukorta bertsolaria, Markina)

DOIÑUA

LAZKAO-TXIKI'RI

Letra y melodía con Txistu: Ramón M. Aramburu "Txanbo"
 Armonizado a 4 v.m.: M. Altolaquirre

Alto

Txistu I

Txistu II

Silbato

S.

A.

T.

B.

A - u - rre - ra

A - u - rre - ra

A - u - rre -

A - u - rre -

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is the vocal line, and the lower staff is the piano accompaniment. The music is in a key with three flats and a 4/4 time signature. The vocal line begins with a whole note rest, followed by a series of eighth and quarter notes.

The second system continues the musical score. It features two vocal staves and a piano accompaniment staff. The lyrics are written below the vocal staves. The key signature changes to two flats, and the time signature remains 4/4. The lyrics are: "be - ti au - rre - ra go - ra ta go - ra Eus - kal - e - rri - ra be - ti au - rre - ra go - ra Eus - kal - e - rri - ra".

The third system of the musical score is primarily piano accompaniment. It consists of two staves. The music continues with various rhythmic patterns and melodic lines in the left and right hands.

The fourth system continues the musical score. It features two vocal staves and a piano accompaniment staff. The lyrics are: "a Eus - kal - e - rrin a - zal - du da a Eus - kal - e - rrin a - zal - du". The key signature remains two flats, and the time signature is 4/4.

o-ben o be-na ber-tso-ta-ko gi-zo-na txa-pel-ke tan

gi-zo-na

da o-ben o be-na ber-tso-ta-ko gi-zo-na txa-pel-ke-

gi - zo - na

zo-ra-ga-ri-a poz-ten di-gu-na bi-otz guz-ti-a

poz-ten di-gu-na bi-otz guz-ti-a

tan zo-ra-ga-ri-a bi-otz guz-ti-a

bi - otz guz - ti - a

1 2

Eus - kal - e a. Go - ra - tu de - za - gun gaur ber - tso - la - ri - a

a. Go - ra - tu de - za - gun gaur ber - tso - la - ri - a

a. Go - ra - tu de - za - gun gaur ber - tso - la - ri - a

a. Go - ra - tu de - za - gun gaur ber - tso - la - ri - a

e - ta be - re - kin gu - re hiz - kun - tza mai - te - a — ber - tso - la - ri - guz -

e - ta be - re - kin gu - re hiz - kun - tza mai - te - a — ber - tso - la - ri - guz -

e - ta be - re - kin gu - re hiz - kun - tza mai - te - a — ber - tso - la - ri - guz -

e - ta be - re - kin gu - re hiz - kun - tza mai - te - a — ber - tso - la - ri - guz -

ti a - gur poz - ga - ri - a. Go - ra - tu de - za - gun da - nok
 ti a - gur poz - ga - ri - a. Go - ra - tu de - za - gun da - nok
 ti a - gur poz - ga - ri - a. Go - ra - tu de - za - gun da - nok
 ti a - gur poz - ga - ri - a. Go - ra - tu de - za - gun da - nok

Eus - kal - e - ri - a. Go - ra - tu - a. A - u - rre - ra. be - ti au - rre -
 Eus - kal - e - ri - a. Go - ra - tu - a. A - u - rre - ra. be - ti au - rre -
 Eus - kal - e - ri - a. Go - ra - tu - a. A - u - rre - ra
 Eus - kal - e - ri - a. Go - ra - tu - a. A - u - rre - ra

Musical score for the first system, featuring piano accompaniment on four staves. The music is in a major key and 4/4 time, with a tempo marking of 'Allegretto'.

Musical score for the second system, including vocal lines and piano accompaniment. The lyrics are: ra go-ra ta go-ra txa-pel-du-na ber-tso -

ra go-ra ta go-ra txa-pel-du-na ber-tso -

be-ti au-rre-ra go-ra txa-pel-du-na ber-tso -

be-ti au-rre-ra go-ra txa-pel-du-na ber-tso -

Musical score for the third system, featuring piano accompaniment on four staves. The music continues with a similar melodic and harmonic structure.

Musical score for the fourth system, including vocal lines and piano accompaniment. The lyrics are: la-ri ja-to-rra. E-us-kal-e-rin da-no-nen

la-ri ja-to-rra. E-us-kal-e-rin da-no-nen

la-ri ja-to-rra. E-us-kal-e-rin da-no-nen

la-ri ja-to-rra. E-us-kal-e-rin da-no-nen

Piano accompaniment for the first system, consisting of four staves. The music is in a major key and 4/4 time. It features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

Vocal and piano accompaniment for the second system. The vocal line is on the top staff, and the piano accompaniment is on the bottom three staves. The lyrics are: ku - tu - na. A - u - rre - ra. be - ti au - rre - ra. The music is in a minor key and 4/4 time.

Piano accompaniment for the third system, consisting of four staves. The music is in a major key and 4/4 time, featuring a mix of eighth and sixteenth notes.

Vocal and piano accompaniment for the fourth system. The vocal line is on the top staff, and the piano accompaniment is on the bottom three staves. The lyrics are: go - ra ta go - ra Eus - kal - e - rri - a. The music is in a minor key and 4/4 time.

ARKIBIDEA

GAI BEREZIAK	9
<i>Bere buruari</i>	11
<i>Mutilzar</i>	22
<i>Izadia</i>	34
<i>Gure gizonak</i>	40
<i>Bertsolaritza</i>	53
<i>Euskal-Erriaren kezka</i>	55
<i>Gure erriak</i>	64
<i>Aurrak</i>	69
<i>Lana eta baserria</i>	72
<i>Fedea</i>	75
<i>Agurrak</i>	77
LAGUN BERTSOLARIEKIN	85
<i>Gipuzkoako Bertsolari Berrien Txapelketa (1959-IX-9)</i>	89
<i>Ez nintzan azi gazterik</i>	92
<i>Praille izana eta ez izana</i>	93
<i>Baserritarra eta tratantea</i>	94
<i>Txakurra eta lapurra</i>	95
<i>Mutilla ala neska?</i>	96
<i>Soldadua eta neskamea</i>	97
<i>Maiorazkoa eta kaleko neskatxa</i>	99
<i>Pistoleroa eta bankeroa</i>	100
<i>Pakea</i>	102
<i>Testamentua</i>	103
<i>Ezkongaiak</i>	105
<i>Gipuzkoa</i>	106
<i>Astoa ostu</i>	108

<i>Artzaia eta ardi-zakurra</i>	109
<i>Bahamontes eta Loroño</i>	111
<i>Bat aukeratu bearra</i>	115
<i>Esana libre</i>	117
<i>Txirritaren omenez</i>	121
<i>Ameriketara</i>	124
<i>Ama eta seme jaio berria</i>	126
<i>Minbiziduna, medikua eta enplasteroa</i>	127
<i>Baimenik gabeko egurra</i>	129
<i>Lau anai</i>	130
<i>Urrutiko intxaurrak</i>	135
<i>Aitona eta billoba</i>	136
<i>Artzai-mutilla eta artzaia</i>	138
<i>Morroia eta etxeoandrea</i>	139
<i>Apaiza eta tabernaria</i>	140
<i>Nor errudun?</i>	142
<i>Andregai beltza</i>	145
<i>Osaba-illobak</i>	147
<i>Itz-bideak</i>	149
<i>Gai librean</i>	152
<i>Dantzari txikietatik asita</i>	157
<i>Kalifornira</i>	161
<i>Erabakia artu bitartean</i>	163
<i>Ezkonberria gerrara</i>	166
<i>Aur geiegi</i>	167
<i>Bertso-afari batean</i>	169
<i>Dendaria, etxeoandrea eta polizia</i>	172
<i>Eroslea eta mugazaiña</i>	174
<i>Esanak esan lagun</i>	175
<i>Kalabazaren auzia</i>	183
<i>Katua eta saga</i>	184
<i>Aingeru-zaleak eta abar</i>	185
<i>Bertso-kantaria eta serenoa</i>	189
<i>Bat barrura, bestea kanpora</i>	190
<i>Uste gabeko bazkaldarra</i>	191
<i>Neskamea ala morroia</i>	192
<i>Magnetofonoa eta abar</i>	193
<i>Basarria</i>	196

<i>Aita eta alaba</i>	201
<i>Noiz ezkondu?</i>	203
<i>Mutilzar aberatsa eta neskamea</i>	204
<i>Neska bat eta bi mutil</i>	205
<i>Aitona eta billoba</i>	207
<i>Senar-emazteak apartatzera</i>	208
<i>Kanpotik etorri eta...</i>	209
<i>Pake-egilleak</i>	210
<i>Nolabaiteko senar-emazteak</i>	212
<i>Senar-emazteak</i>	213
<i>Amalauko kiniela</i>	214
<i>Iñauteria eta garizuma</i>	215
<i>Testamentua</i>	217
<i>Korrika-apustua</i>	218
<i>Etxean zeïnek agintzen?</i>	219
<i>Sorgiña</i>	220
<i>Karterista</i>	221
<i>Gerrikoak estutu bearra</i>	222
<i>Lan billa</i>	223
<i>Emakumezkoak lanean</i>	224
<i>Maisuak</i>	225
<i>Nola zuzendu leike au?</i>	227
<i>Txantxangorria eta kukua</i>	228
<i>Azeria eta oilloa</i>	229
<i>Praille</i>	230
<i>San Inazio kalean paseatzen</i>	231
<i>“Nezkazar bat tentatzen...”</i>	233
<i>Jomeini eta neska amerikarra</i>	234
<i>Ezkonberrien kezkak</i>	235
<i>Neska eta sendagillea</i>	236
<i>Andrearen galtza gorriak</i>	237
<i>Botikarioa eta neska lapurra</i>	239
<i>Frailea eta txoferra</i>	240
<i>Erretora eta bikarioa</i>	241
<i>Zoriontsuak</i>	242
<i>Karakola eta barea</i>	243
<i>Mandazaia eta bi mando</i>	245
<i>Senar-emazteak</i>	247

<i>Galtzak ia galduan</i>	249
<i>Desafioak</i>	250
<i>Txakurrak babarrunak jan</i>	251
<i>Asto-tratua</i>	253
<i>Andregaiak ezetz</i>	254
<i>Gezur kontari</i>	256
<i>Alderdi onak eta txarrak</i>	257
<i>Bizarra</i>	260
<i>Neska-mutillak ondartzan</i>	262
<i>Mattin, nere gizona liburua</i>	263
<i>Erlekistenduna eta kuranderoa</i>	264
<i>Ajentziatik ezkontza</i>	265
<i>Itxua eta itxu-aurrekoa</i>	266
<i>Aguazilla eta larru gorrizkoa</i>	267
<i>Mutil pobrea eta neska aberatsa</i>	268
<i>Mantak erosten</i>	270
<i>Eiztariaren okerra</i>	272
<i>Bertso-liburua irakurtzen</i>	273
<i>Aizkorritik Txindokira egan</i>	274
<i>Alde egindako aita</i>	275
<i>Bordari zanari</i>	276
<i>Neska bat dala merio</i>	278
<i>Alemanitik ekarritako robota</i>	279
<i>Apaiz egin?</i>	281
<i>Bon vino, bona mesa, bona hembra</i>	283
<i>Aiton-amonik gazteenak</i>	284
<i>Emakume alargunak</i>	285
<i>Bilboko ferian</i>	287
<i>Nork bota du?</i>	289
<i>Lege zelebrea</i>	291
<i>Pentsiño bardiña</i>	292
<i>Zortzireun milla lanpostu berri</i>	293
<i>Kontseju eske</i>	294
<i>Gitarra bizkarrean</i>	296
<i>Sultan txikia</i>	298
<i>Sebillan bost egun</i>	300
<i>Plater garbiketa</i>	301
<i>Baloia galtzarbetik</i>	302

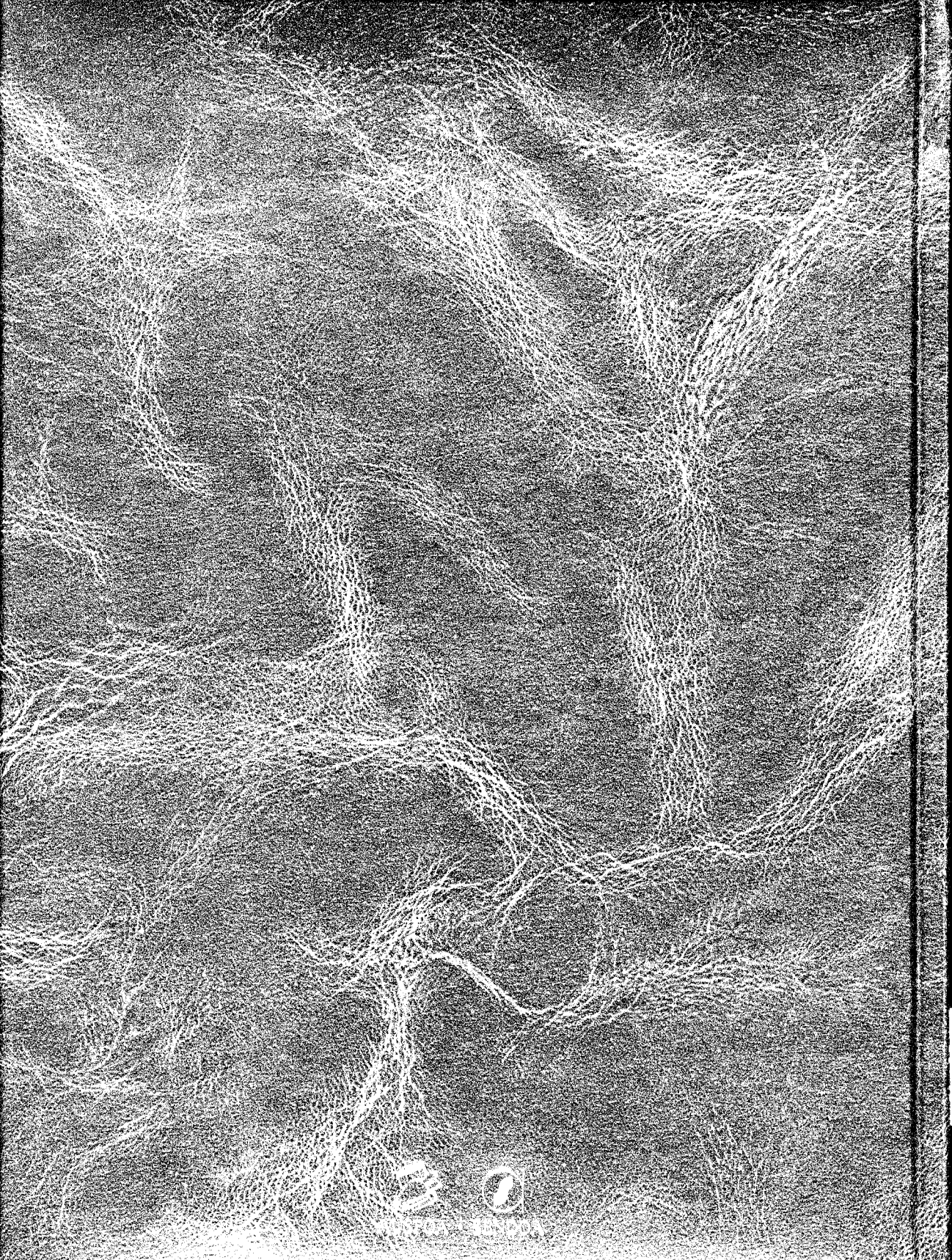
<i>Eguraldi sargoria</i>	304
<i>Txikiaren bentajak</i>	306
<i>Uztapide lagunari</i>	307
<i>Egunkariko iragarkia</i>	308
<i>Txerria il bearra</i>	310
<i>Kitarra joz eskean</i>	312
<i>Galtzak eta gabardina</i>	313
<i>Tentsio altua eta bajua</i>	314
<i>Oporraldia</i>	315
<i>Oillar zaarra eta oillar gaztea</i>	316
<i>Semea Arantzazura</i>	317
<i>Egun aizetsuak</i>	318
<i>Aguazilla eta saltzaillea</i>	319
<i>Inpuestorik ez ordaintzen</i>	321
<i>Baserritarra eta satorra</i>	323
<i>Bultzaka</i>	324
<i>Umezurtza</i>	326
<i>Aita-semeak</i>	329
<i>Bion artean eun bat kilo justu</i>	331
<i>Pezeta eta dolarra</i>	333
<i>Sendagillearengana</i>	335
<i>Aiton-amonak</i>	336
<i>Alemanira joan bearrean</i>	338
<i>Lenengo andrearekin topo</i>	340
<i>Ezezkoa</i>	342
<i>Oilloak falta</i>	344
<i>Udaberria eta udazkena</i>	346
<i>Arroketan eguna pasa ondoren</i>	348
<i>Bi mediku eta gaixoa</i>	350
<i>Legortea dala bide</i>	352
<i>Bi abertzale, bi alderdi</i>	353
<i>Ezkontzaren lanak</i>	354
<i>“¡Te quiero, Jose Migel!”</i>	356
<i>Zaragi ardoa</i>	358
<i>Iñudea eta aurra</i>	360
<i>Domadorea eta legoia</i>	362
<i>Mutilzar ondo bizitzen al da?</i>	364
<i>Ardao barik</i>	366

Zarauzko ondartzan	367
Aita-semeak	368
Tabernatik ikastoletara	370
Baserriko bi anai	371
Norengana joan?	373
Auteskundeen aurrean	374
Txoferra eta monja	376
Gasolinera batean	378
Txerria erretzen	380
Igeltseroa eta etxekoandrea	382
Ajeak ere agertzen	383
Animalirik gogozkoena	385
Txakurren otela	387
Gazi-gezak	389
Diru billa	390
Ajentzia baten bitartez elkartu	391
Limosna eske	393
Mitxelena eta Lekuona	395
Europa batua	396
Aurtxo negarrez	398
Atea tranka emonda	400
Txoferra eta artzaiña	401
Montekristoa piztuta	402
Billoba eta amona	403
Saltzailleak	404
Eskupekoa	406
Aitona buru makur	408
Mutil gaztea eta mutil zarra	410
Dantza irakaslea eta ikaslea	411
Ezkontzaren alde ta aurka	413
Lorea eta listorra	416
Ederra eta listoa	418
Lazkao-Txikiren bigantxak	420
Paper zimurra	423
Donadoen alde	424
Aments saltzailea	425
Diruzalea eta andrezalea	426
Gorvachof eta Aita Santua	428

<i>Lotsa</i>	429
<i>Testamentua</i>	431
<i>Deabrua eta aingerua</i>	433
<i>Erlojuko bi orratzak</i>	435
<i>Maixua eta ikasleak</i>	437
<i>Oe-buruko irudia</i>	439
<i>Gora ala beera?</i>	441
<i>Txantxangorria eta kukua</i>	443
<i>Bi ama gazte</i>	445
<i>Lodia eta flakoa</i>	447
<i>Lengo eta gaurko bizitza</i>	448
<i>Ensalada mixta</i>	450
<i>Udazkena eta udaberria</i>	452
<i>Santa eskean</i>	454
<i>Eguraldia</i>	456
<i>Zer moduz eskolan?</i>	458
<i>Pañueloa lurrera</i>	460
<i>San Antoniok emana?</i>	463
<i>Apartatu naian</i>	465
<i>Gorrotoduna eta kontzientzia</i>	467
<i>Oe ezberdiñetan</i>	468
<i>Gernikako arbola gaixorik</i>	471
<i>Nuarbeko pantanoa</i>	473
<i>Zikiñak botatzera bialdu ta...</i>	474
<i>Leengo maixua eta ikaslea</i>	476
<i>San Fermiñetan</i>	478
<i>Ametsetan</i>	480
<i>Txirindulariak</i>	482
<i>Errifako txerria</i>	484
<i>Erlea eta lorea</i>	486
<i>Neska-mutillak</i>	487
<i>Ama-semeak dantza-lekuan</i>	488
<i>Kotxea aberiatutakoan</i>	490
<i>Mitxelena bizikletan</i>	491
<i>Aoz-aoko arnasa</i>	492
<i>Gerrara joan bearra</i>	493
<i>Polizia eta droga-saltzaillea</i>	494
<i>Polizia eta txoferra</i>	495

1010610
80-3969-11

Berezko doai ori zuan Lazkao-Txikik: edozein leku, une eta egoeratan bere zukua eta bere aria ateratzea.

Batean, otsail-martxo ingurua omen zan; eta bere base-
rrian katuak miauka zebiltzala eta onela zion:

— Gure etxe inguruan bazebillek katar aundi bat, eta
ala esaten dik: “Ni nork nai nauuuu? Ni nork nai nauuuu?”

(Mikel Mendizabal bertsolaria, Itsasondo)

* * *

Beste batean, Lazkao-Txiki mendi-bidean gauez zijoala,
goardiazibillak oiukatzen diote:

— ¡Alto!

Eta Joxe Migelek erantzun:

— ¡Yo no!

(Juan Dorronsoro, Bertsotan, II)

Batean, eskolan zebillela, maistrak esan omen die:

— Alako egunetan Donostira joango gera eskurtsioan. Baiña kontuz mareatzearekin! Mareatzen dana ez degu eramango!

Gustora gure Joxe Migel, aurreko egunetatik prest jarrita. Baiña autobusean bein ere ibili gabea eta ez omen zekian mareatzea zer zan.

Ala, eguna etorri, autobusean sartu eta abiatu dira. Baiña Lazkao-Txiki gizarajoa berealaxe jarri omen zan kezketan. Etxeak eta arbolak-eta, izan ere, mugitu egiten ziran. Atzera-ka zetozen.

Joxe Migelek bere artean, ikaratuta: “Ni mariatu egin nauk! Etzidak, ba, maistrak antzik emango!”

Sartu omen zuan aulki azpian burua eta, Donostian gelditu arte, ez omen zuan geiago atera bururik gora, mareatu zalakoan.

(Jose Antonio Mujika, Ordizia)

* * *

Gure Joxe Migel, ama il zitzaionean, kalera jetxi omen zan kaja enkargatzera.

An ikusi du erriko emakumeren batek. Ura ere jakiñean noski ama il zitzaiola, eta onela esan omen zion:

— Ai, Joxe Migel! Ama joan zaizue orduan?

Eta onek serio-serio erantzun:

— Ez ba! Oraindik etxean dago!

(Jose Luis Gorrotxategi bertsolaria)

* * *